Mukics Ferenc

Szlovén nyelvkönyv

Francek Mukič

Slovenska slovnica

Lektorálták:

Marjanca Mihelič, tanár
(Ljubljana)

dr. Bokor József, rendkívüli egyetemi tanár
(Maribor)

Könyvborító és illusztrációk:
Kozár Mária

Tervezés, műszaki szerkesztés:
Mukics Ferenc

Kiadta:
Magyarországi Szlovének Szövetsége

Felelős kiadó: **Hirnök József**

Nyomda: SZIGNATÚRA Nyomda és Kiadó Kft. Szombathely
Felelős vezető: **Balla Tibor**

© Mukics Ferenc, 1997

HU-ISBN 963 04 9261 X

A könyv megjelenését támogatta:

Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Főosztálya

Lektorirala:

Marjanca Mihelič, profesorica slovenščine
(Ljubljana)

dr. Bokor József, izredni univerzitetni profesor
(Maribor)

Opremila:
Marija Kozar

Tehnično uredil:
Francek Mukič

Izdala:
Zveza Slovencev na Madžarskem

Za založbo: **Jože Hirnök**

Natisnila: SZIGNATÚRA Nyomda és Kiadó Kft. Szombathely
Za tisk: **Balla Tibor**

© Francek Mukič, 1997

HU-ISBN 963 04 9261 X

Izid knjige je podprl:

Glavni oddelek za narodne in etnične manjšine
Ministrstva za kulturo in šolstvo

Kedves Nyelvtanuló!

A szlovén nyelvkönyv írásakor az az elv vezérelt, hogy állandóan *"magyar fejjel"* gondolkodjam. Törekedtem rá, hogy ne csak rögzítsem a szlovén nyelv főbb törvényszerűségeit, hanem hogy megtaláljam azokat a pontokat, ahol a magyar és a szlovén gondolkodás, s így a két nyelv is eltér egymástól (nemek, névelők hiánya, többes számú főnevek, váltakozó hangsúlyozás stb.).

Több-kevesebb sikerrel kísérletet tettem arra, hogy rávilágítsak az *eltérő nyelvi jelenségek logikájára*. Például miért használjuk többes számban a betegségek nevét (óspice, gárje, kôze — *kanyaró, rüh, himlő*), a paraszti munkánál használt szerszámokat (víle, gráblje, vájeti — *villa, gereblye, gyeplő*)... Vagy hogy a szlovének miért laknak mondjuk az ötödik emelet*ben*, a földszint*ben*, és nem az emelet*en*, a földszint*en*? Mivel magyarázható, hogy a király a vakok közt *fél*szemű a magyarban, illetve "*egy*szemű" *(enoók)* a szlovénben? Melyik logikusabb, ha valamilyen jó falatról van szó? A magyar "fogam*ra* való" vagy a szlovén "fogam *alá* való"? Mindkettő logikus, és csak nézőpont kérdése, hogy az alsó (fogam*ra*) vagy a felső fogsort (fogam *alá*) vesszük alapul.

A magyarul beszélők két csoportjára gondoltam, amikor a nyelvkönyvet írtam. Az első csoportba tartoznak a *született magyarok*, akiknek teljesen idegen a szlovén nyelv, ezért idegen nyelvként kívánnak megismerkedni vele.

A második csoport a *magyarországi szlovénség*. Ők ugyan szlovénnek születtek, de mindig Magyarországon éltek. Nyelvjárásuk ezért meglehetősen archaikus (régies), s nagyban eltér a szlovén irodalmi nyelvtől. A nyelvi fundamentum azonossága egyrészt előny, másrészt befolyásolja azt, aki irodalmi szlovén nyelven is beszélni kíván (*nyelvi interferencia* vagy kölcsönhatás). Az évszázados magyar nyelvű környezet szintén nagy hatással volt a hazai szlovének gondolkodására, így szlovén nyelvhasználatukra is. Ezt a *kettős* (dialektus-irodalmi nyelv és magyar-szlovén) *hatást* próbáltam minél jobban szem előtt tartani. Ebből fakad ugyanis a legtöbb hiba, amikor a magyarországi szlovén ember irodalmi szlovénre vált.

☝**Por** Ezt az emblémát használom, amikor a szóban forgó nyelvi interferenciák csapdákat jelentenek a magyarországi szlovének (**Por**ábci) számára.

A nyelvkönyvet szándékaim szerint *kezdők és haladók* is használhatják. A kezdőknek nem feltétlenül szükséges az olvasmányokat és a szavakat, kifejezéseket végig átvenni. Ha például csak a felét kívánják földolgozni, az is elegendő, mert a megtanulandó nyelvtani szabályok már a töredékszövegben is tanulmányozhatók. A hosszabb szövegek elsősorban a szókincs bővítését szolgálják. Amelyik nyelvtani egység száma negatívban van 65, azt elsősorban a haladóknak ajánlom.

Mivel lesznek olyan nyelvtanulók, akik már beszélnek valamilyen idegen nyelvet, ezért ők több helyütt találkozhatnak azzal, hogy hivatkozom erre vagy arra a nyelvre (angol, német, orosz, cseh, francia stb.).

Szeretném megköszönni *Marjanca Mihelič* és *dr. Bokor József* szaklektoroknak, valamint *Szukics Marianna* és *Valerija Perger* tanárnőknek a szakmai és egyéb segítséget.

Önnek is köszönöm, hogy kézbe vette ezt a könyvet, és ha bármilyen megjegyzése, kritikai észrevétele lenne, nagyon örülnék, ha tudatná velem.

Mukics Ferenc

A SZLOVÉN NYELVRŐL

Rövid történeti áttekintés

A szlovén nyelv az *indoeurópai nyelvcsalád* tagja. Azon belül az ún. *szatem* csoportba tartozik. Az indoeurópai ősnyelvből fejlődött ki, melyet a Krisztus előtti 3. évezredben beszéltek. Nevét onnan kapta, hogy először az India és Európa közötti térségben terjedt el. Az ebbe a csoportba tartozó nyelvek egykori gyökereire utal a sok hasonló szó.

Szemléltessük ezt az **"anya"** szóval. *Az indoeurópai ősnyelvben*: *māte(r)*, az óindiai nyelvben *mātar*, az örményben *mair*, a görögben *mētēr*, az albánban *motre* (ma nővért jelent), a latinban *māter* (a szlovénben ez az egyes szám tárgyesetének felel meg!), óír nyelven *māthir*, az ófelnémetben *muoter*, lettül *muote* (feleséget jelent), oroszul ***мать***.

Az ősszláv nyelv

A szlovén nyelv közvetlen elődjét — az ősszlávot — feltehetőleg először a *Dnyepper* középső folyásánál beszélték, később pedig a *Dnyeszter* középső és északi vidékén, valamint a *Visztula* felső és középső folyásánál.

A többi indoeurópai nyelvtől leginkább abban kezdett különbözni, hogy *elvesztette az összes mássalhangzót a szavak végén*, a *rövid i*-ket és *u*-kat *redukált magánhangzókká (ъ, ь)* változtatta, a *szóvégi rövid o* és *a* hangok *o*-vá, a *szóvégi hosszú o, a* hangok *a*-vá változtak. Az ősszláv nyelv *orrhangzókat* is ismert.

Ma is használják ezeket *a karintiai szlovének*, továbbá *a lengyelek*, de nyomaiban fölfedezhető *a vasi szlovén* nyelvjárásban (Apátistvánfalva, Szakonyfalu) is. A magyar nyelv még akkor vette át az orrhangzós szavakat a szláv nyelvekből, amikor a nazálisok azokban még megvoltak. Tehát *a szláv orrhangzók* a szláv nyelvek többségében már nem léteznek, de megtalálhatók *a magyar nyelvben*.

Óegyházi szláv nyelv

glagolita írás

Az ősszláv nyelvet *csak elméletből* ismerjük. A hozzá közel álló — és írott dokumentumokkal is bizonyított nyelv — *az óegyházi szláv nyelv*.

Ez utóbbi nyelven íródtak *a legrégibb szláv nyelvemlékek*: fordítások a Szentírásból, prédikációk, evangéliumok. Az első ilyen kultúrtörténeti emlékek a 9. sz.-ban keletkeztek. Kezdetben leginkább *glagolita írást* használtak, később *cirill betűs írással is* napvilágot láttak nyelvemlékek.

A közhiedelemmel ellentétben a cirill betűket nem *Cirill* (eredetileg Konsztantin, a filozófus) találta fel, azonban a glagolita írás megteremtése az ő érdeme. Maga az elnevezés a *glagolati* (beszélni) szóból származik.

Freisingi nyelvemlékek

A szlovénség legrégibb írásos emlékei, a Krisztus után *1000 körül* keletkezett ún. Freisingi nyelvemlékek inkább *hasonlítottak az ősszlávra*, mint a mai modern szlovén nyelvre. Az összes óegyházi szláv nyelven írt nyelvemlékben vagy

glagolita írást, vagy cirill betűs írást használtak. A Freisingi nyelvemlékek viszont már *latin betűkkel* íródtak. Nevüket a freisingi püspökségről kapták.

A nagy népvándorlás korában az ősszlávok elkezdtek *délre* vándorolni, és így jutottak *a Balkán-félszigetre*, az egykori Jugoszlávia, a mai Bulgária, Görögország és Albánia területére.

A szlovén honfoglalás

A szlovének ősei Szlovénia mai területére már *a 6. században* megérkeztek. A 9. századig *a Keleti-Alpok* vidékén éltek, a mai Bécstől egészen a Dunáig és a Balatonig. Az *alpesi szlávoknak* nevezett népcsoport nyelve egyre inkább kezdett saját (szlovén) nyelvvé válni. Az ősszlávból szétvált mai szláv nyelvek között ma sincs akkora különbség, mint mondjuk a germán nyelvek között (német, angol, holland).

Szlovének a Dráva és a Rába között

A szlovének — együtt az avarokkal — *a 6. században* érkeztek erre a vidékre. A 8. század végén a terület frank uralom alá került. A 9. században az elűzött avarok helyére *Karantániából* — az első szlovén államképződményből — is jöttek szlovének. Erre az időre tehető *Pribina fejedelem* uralkodása *Alsó-Pannóniában*. Utóbbihoz tartoztak a mai magyarországi szlovén falvak is. 1183-ban a francia ciszterciták *Szentgotthárdon* létrehozták *a ciszterciták apátságot*. Itt szolgáltak a murántúli és a Rába-vidéki szlovének, akik több mint ezer évig voltak együtt Magyarország alattvalói. Igen kevés kapcsolatuk volt a szlovénség többi részével. Ez a nyelvfejlődés lelassulásához vezetett. Ennek következménye az is, hogy az itteni nyelvjárások meglehetősen archaikusak. Aki csak ezeket a dialektusokat beszéli, nehezen érti az irodalmi szlovén nyelvet. 1920 óta a Murántúl Szlovénia részét képezi.

A szlovén irodalmi nyelv

Primož Trubar volt a szlovén irodalmi nyelv megteremtője.Trubar és a többi szlovén protestáns elme *(Dalmatin, Krelj, Bohorič)* nem egészen *50 év alatt (1550 - 1595)* létrehozták és megszilárdították a szlovén irodalmi nyelvet. *Trubar* lefordította szlovénre az *Újszövetséget*, *Dalmatin a teljes Szentírást* ültette át szlovén nyelvre, készültek *ábécés könyvek (Trubar, Bohorič, Krelj)*, *Bohorič* megalkotta *az első szlovén nyelvtant*, *Megiser* négynyelvű szótárt szerkesztett stb.

Az ellenreformáció nyomán hosszú időre megtorpant a fejlődés. Minden egyes tartomány a saját nyelvét, helyesírását használta.

A nyelvháborúk ellenére 1789-ben megszületett a szlovén drámairodalom első, *Anton Tomaž Linhart* által németből fordított műve *(Županova Micka)*. 1836-ban napvilágot látott *az első* szlovén *elbeszélés*: *Sreča v nesreči*, írója *Janez Cigler*. *France Prešeren* (a szlovén "Petőfi") korában felvirágzott a költészet is. Ezt követően *Josip Jurčič* kiadta *az első regényt "Deseti brat" (1866)* címmel.

A Gaj-írás

Ebben a korszakban végre elfogadták az egységes helyesírást, a Ljudevit Gaj horvát nyelvújító által létrehozott *Gaj-írást*, melynek lényege, hogy egy betű egy hangot jelöl.

A szlovén irodalmi nyelv gerincét az alsó-krajnai (Dolenjska), felső-krajnai (Gorenjska), stájer és karintiai nyelvjárások képezik. A murántúli és Rába-vidéki szlovén nyelvjárásokból szinte semmi sem került be a művelt köznyelvbe. A csak vasi szlovén nyelvjárást beszélőknek ezért is okoz több nehézséget az irodalmi nyelv megértése, elsajátítása.

A szlovén nyelvjárások

A szlovén nyelvterület igen gazdag dialektusokban (összesen 45 van!). Nyolc fő nyelvjárási csoportot különböztetünk meg:

A szlovén nyelvjárási atlasz

1 *karintiai* **2** *tengermelléki* **3** *rovtarskói* **4** *gorenjskói* **5** *dolenjskói* **6** *stájer* **7** *pannon* **8** *kočevskói.*

A Mura és a Rába között élő szlovének a pannon csoporthoz tartoznak.

HANGTANI BEVEZETŐ *(Uvòd v glasoslóvje)*

1 A szlovén ábécé *(Slovénska abecéda)*

A szlovén nyelv 25 betűt ismer, melyek 29 hangot (fonémát) jelölnek:

a, b, c, č, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š, t, u, v, z, ž

A betűk nevének ejtésekor **(kibetűzés)** a mássalhangzók **nem kapnak maguk mellé magánhangzót**, mint a magyarban (bé, cé, há, ká, el, em), hanem egyszerűen a puszta mássalhangzó ejtendő (b, c, h, k, l, m). Ha viszont például *m, n, o, p, r* stb. pontokról, fejezetekről satöbbiről, vagy *A, B, C, D* szektorokról, osztályokról stb. beszélünk, akkor a betűk ejtése ugyanúgy, mint a magyar nyelvben: *"em, en, o, pé, er"* , illetve *"á, bé, cé, dé"* stb.

2 A hangsúly *(Naglàs)*

A magyarban a hangsúly mindig az első szótagra esik, a szlovénben gyakorlatilag a szó bármelyik szótagján lehet, sőt a ragozás során nemegyszer még a helyét is változtatja. Hosszú hangsúlyos magánhangzók *(á, é, ê, í, ó, ô, ú)* **bármelyik szótagban** előfordulhatnak, rövid hangsúlyosak *(à, è, ȅ, ì, ò, ù)* pedig az **utolsó** vagy **egyetlen szótagban** (az összetett szavakat és néhány más esetet kivéve.). A hangsúly nélküli magánhangzókat röviden ejtjük, de ettől függetlenül érthetően.

Az alábbiakban néhány két-, három-, négy- és ötszótagú szót mutatunk be.

/ — —		/ — —		/ — — —	
míza	asztal	**drevó**	fa	**kúhinja**	konyha
híša	ház	**hodník**	folyosó	**póstelja**	ágy
sténa	fal	**nebó**	ég(bolt)	**rožica**	virágocska
/ — — —		/ — — —		/ — — — —	
prepróga	szőnyeg	**telegrám**	távirat	**jútranjica**	hajnalcsilag
omára	szekrény	**mikrofón**	mikrofon	**lástovica**	fecske
políca	polc	**telefón**	telefon	**máternica**	anyaméh
/ — — — —		/ — — — —		/ — — — —	
marjética	margaréta	**dekorácija**	dekoráció	**kislinomér**	savmérő
čebélica	méhecske	**zapeljáti**	elcsábít	**zobozdravník**	fogorvos
marélica	kajszi	**malomésten**	kisvárosi	**interesènt**	érdeklődő

/		/		/	
odpovédati	lemond	**nadomestílo**	pótlék	**materialíst**	materialista
razobésiti	kiakaszt	**jelenovína**	szarvasbőr	**orientalíst**	orientalista
pelargónija	muskátli	**ogoljufáti**	becsap	**ogljikovodík**	szénhidrogén

A magyar fül számára kezdetben kissé szokatlan a váltakozó hangsúlynak ez a sokszínűsége. Ezért próbáljuk talán a zenei ritmusgyakorlatokhoz hasonlítani. Némi túlzással azt is mondhatnánk, hogy a hangsúlytalan szótagok **a nyolcadok** *(ti)*, a hangsúlyosak **a negyedek** *(tá)*:

míza	♩♪	= **tá**-ti	prepróga	♪♩♪	= ti-**tá**-ti
drevó	♪♩	= ti-**tá**	telegrám	♪♪♩	= ti-ti-**tá**
kúhinja	♩♪♪	= **tá**-ti-ti	stanováti	♪♪♩♪	= ti-ti-**tá**-ti

A valóságban természetesen nincs ekkora különbség a hangsúlytalan rövid és a hangsúlyos hosszú magánhangzók időtartama között. *A hangsúlyos szótagot* nemcsak *hosszabban* ejtjük, mint a hangsúlytalant, hanem *nagyobb nyomatékkal* is.

Új szavak tanulásakor ügyeljünk arra is, hogy melyik szótagon van a hangsúly, **a szóval együtt tanuljuk meg** azt. Körülbelül úgy, mint a németben a *der, die, das* névelőket. (Cserében a szlovénben, megígérjük, nem lesznek határozott névelők!)

A hangsúlyozás, véleményünk szerint, a szlovén nyelv egyik legbonyolultabb nyelvi rétege, ezért is időzünk ennél a témánál kissé hosszabban.

3 Jelentéskülönbség *(Poménska razlíka)*

A legfontosabbnak mégis azt tartjuk, hogy azon szavak hangsúlyát, melyeknél annak jelentésmegkülönböztető szerepe van, nagyon pontosan tanuljuk meg (leží - fekszik, lêži! - feküdj!, sedí - ül, sédi! - ülj le! stb.)! Írott, nyomtatott szlovén szövegek, sajnos, nem jelölik a hangsúlyt.

4 A magánhangzók *(Samoglásniki)*

Nézzünk meg néhány konkrét példát a szlovén magánhangzókra, majd elemezzük a következő oldalon található összefoglaló táblázatot:

míza núna péti móka pêti nôga máma	mìš krùh kàs zèt nòž bràt	izbráti v urádu temáčen nedélje kosílo angléščina

HANGSÚLYOS			HANGSÚLYTALAN
Hosszú	Rövid időtartam		
í ú	ì ù		i u
é ó	ə		ə
ê ô	è ò		e o
á	à		a

5 Kiejtési vázlat *(Samoglásniški tríkótnik)*

| *A nyelv magasságának és helyzetének meghatározására.* | elöl képzett | | | | |

Betű	Ékezet	Hang	Példák
a	á	['a:]	Hasonlít a magyar **á**-ra, talán valamivel rövidebb. *bál* — bál, *šál* — sál, *kánon* — kánon, *tábor* — tábor
	à	['a]	A rövid **à** nem azonos a magyar **á** hanggal! Ennek a szlovén magánhangzónak a hangszíne a magyar á-hoz hasonlít leginkább, de röviden kell ejtenünk. Hasonlóan, mint az angol **bus, but, nut, cut** típusú szavakban. *brȁt, vaščàn, čàs, fȁnt, rȁk, cigàn, prȁg, grȁh, rȁd, bradȁt*
	a	[a]	Még rövidebben ejtsük! Ugyanis nincs rajta hangsúly. *máma, lúna, têta, híša, abecéda, atlét, atóm, angléščina*
i	í	['i:]	Nagyjából azonos a magyar hangsúlyos rövid **i**-vel! *índeks* — index, *íkra* — ikra, *lísta* — lista
	ì	['i]	Rövidebb időtartamú, mint a magyar **rövid i**. Leginkább az angol **sit, nit, ship** típusú szavak kiejtéséhez hasonlít. *mìš, sìt, mladìč, nìč, nìt, bìk, sìr, fantìč, kraljìč, golìč, slabìč*
	i	[i]	Még rövidebben ejtsük! Ezen sincs hangsúly. *mámica, bábica, délati, iméti, pártija, súmiti, izlíti*
u	ú	['u:]	Nagyjából azonos a magyar hangsúlyos **rövid u**-val! *búnda* — bunda, *húnta* — hunta, *kúpola* — kupola, *klúb* — klub, *pústa* — puszta
	ù	['u]	Rövidebb időtartamú, mint a magyar rövid **u**. Olyasféle hang, mint az angolban a **book, bush, good** típusú szavakban. *krùh, grùnt, kùp, pùnt, tù*
	u	[u]	Egészen röviden ejtendő. Akár a többi hangsúlytalan szótag. *učênec, váruška, udóben, sumljív, brutálen, učíti, uràd*
e	é	['e:]	Megközelítőleg azonos a magyar **é**-vel. *méter* — méter, *éter* — éter, *Péter* — Péter
	ê	['æ:]	Az **ê** a magyar **e-nél nyíltabb**, tehát a magyar **e**-nél nagyobb szájnyílással ejtett hang. Hasonlít bizonyos dunántúli tájszólások "ámber" szavának első e-jéhez. De említhetnénk például az angol **man** és **hand** típusú szavak kiejtését is. A kúpos ékezet ennél a hangnál (fonémánál) a magánhangzó **nyíltságát** is jelöli, szemben az **é** zártságával. *A nyílt* kifejezés azt jelenti, hogy alsó, vagy a szokásosnál alacsonyabb nyelvállással képzett hangról van szó. *žêna, têta, zêmlja, pêta, pêti, mêdved, vrême, mêtla, têžek*
	è	['æ]	Hozzávetőleg azonos a magyar **e**-vel. *čèp, lèv, bès* — (hangzásilag hasonló magyar szavak: *csepp, Lev, bessz).* További példák: *zelèn, rumèn, zèt, mèč, rèp, poštèn, drèn, promèt, izlèt, narèk, prevzèm, odmèv*

	e	[æ]	Olyan, mint a magyar **e**, amikor az nem az első szótagban, azaz hangsúlytalan pozícióban van. *mêhek* — méhek, *pétek* — péntek Egyéb példák: *nebó, bencín, lesén, petêlin, zeló*
	è/ȅ	['ə]	**Félmagánhangzó** vagy "sorvadó hang". A magyarban nem létező elmosódott, jellegtelen **e-szerű** hang, nyitott szájjal, ajakkerekítés nélkül, egészen röviden ejtve. Hangsúlyos volta miatt azonban kellő nyomatékkal. Megközelítőleg az a hang, mely akkor keletkezik, amikor a *b, p* mássalhangzókat önmagukban, kísérő magánhangzó nélkül kíséreljük meg kiejteni (bə), (pə), de nem *bö, pö!* *pekȅl, dȅž, kȅs, pȅs, vȅs, sȅn, šȅl*
	e/e	[ə]	Csak hangsúlytalan szótagban fordul elő. Ugyanaz mint az előbbi, de még rövidebben ejtjük. Az [ə] elnevezése szaknyelven **schwa,** nevét egy, a héber nyelvben előforduló hasonló magánhangzóról kapta. Legfőbb jellemzője, hogy pl. főnevek esetén csak alany- és tárgyesetben létezik, a többi négy esetben (birtokos, részes, elöljárós, eszközhatározós eset) eltűnik: *téden, tédna, tédnu, téden, v tédnu, s tédnom.* A könnyebb elsajátítás céljából ezeket az e-ket kis vonalkával aláhúztuk. Bővebben a **hangkivetés** résznél. *dóber, nísem, priímek, zvézek, kóvček, prázen, têžek*
o	ó	['o:]	Körülbelül a magyar hosszú **ó**-nak felel meg. *óda* — óda, *próza* — próza, *kóla* — kóla, *sóda* — szóda Szlovén szavakban: *stó, móka, oródje, póstelja, klóp, snóv.*
	ô	['ɔ:]	A magyar **a** és **o** között lévő hang, kissé inkább az *a*-hoz közelebb, mint pl. a magyar *hang* szóban az "a". Kevésbé ajakkerekítéses, képzése közben a beszédszervek izmai lazák. Hasonlít az angol **hot, dog, shop** típusú szavak kiejtéséhez. A kúpos ékezet — akárcsak az **ê**-nél — jelöli a magánhangzó **nyílt** voltát is. *vôda, nôga, gôra, kôsa, rôka, vôjna, ôkno, kôza, bôžji, môčen*
	ò	['ɔ]	Nagyjából a magyar rövid **o**-nak felel meg. *snòp, stòl, nòv, nòr, škòf, gòzd, pogòj, obròk, bòr, bòj*
	o	[ɔ]	Nagyon röviden ejtendő, úgy mint a többi hangsúlytalan magánhangzó. *okóli, dogódek, nobèn, poróka, koléga, oblák, voják*

Az **e** és **o** magánhangzók nyíltsága (*ê, ô*) bizonyos esetekben <u>előre tudható</u>. Példának okáért minden **e** <u>*nyílttá válik*</u> a **j** előtt, az **o** pedig a **v** előtt, amennyiben magánhangzó követi őket *(mêja, vêja, brêja, sêja; gotôvo, nôva, ustanôva)*. A Szlovén Helyesírás szerint (SP I, 74. o.) a *méja, véja; gotóvo, nóva* stb. írásmód ma már idejétmúlt. <u>Ha</u> a szóban forgó *j* és *v* hangot <u>mássalhangzó követi</u>, vagy <u>szóvéget</u> jelölnek, ebben az esetben az előttük álló *e* és *o* <u>megrövidül</u> *(mȅj, prȅj, sȍv)*.

7 Mássalhangzók magánhangzósodása *(Vokalizácija soglásnikov)*

A szlovén magánhangzórendszer kapcsán szólnunk kell még három, látszólag kimondottan mássalhangzónak tűnő betűről, melyek bizonyos helyzetekben **vokalizálódnak**, azaz magánhangzóvá válnak.

Betű	Hang	a következő pozíciókban:
v	[v]	Magánhangzó előtt egyazon szón belül. Természetes mássalhangzós szerep. *stávek, hvála, vólja, vôda, zastáva, obnôva, živál*
	[u]	Magánhangzó vagy [ər] után, a szó végén vagy mássalhangzó előtt. *ávto, glavník, stávka; brv, postrv, nozdrv; slóvnica, kóvček*
	[w]/[u]	Szó elején zöngés mássalhangzó előtt, szó közepén zöngés mássalhangzó előtt, de nem magánhangzó után. *vrême, vlák, vráta, vréča, vdáti se, vzéti, odvzéti*
	[ʍ]/[u]	Szó elején zöngétlen mássalhangzó előtt, szó közepén zöngétlen mássalhangzó előtt, de nem magánhangzó után. *vstáti, vkorákati, vhòd, nadvsè, predvsèm, predvčéraj* Kissé leegyszerűsítve a dolgot: mássalhangzó előtt és szó végén mindig **u**, egyébként vagy **u** vagy a **v/w/ʍ**-nek valamelyik fajtája. Sohasem lehet mondani, hogy *[ávto], [glavník], [stávka]*, mert idegenszerűen hangzik, elsősorban oroszosan. (Észak Dél ellen! Mármint az északi szlávokra inkább a *v*-s ejtés a jellemző, a déliekre az *u*-s. A horvátok és szerbek nemcsak *u*-nak ejtik az ilyen szavakat, hanem *u-val is írják* azokat: *auto, uzeti*).
l	[l]	Magánhangzó előtt egyazon szón belül. Természetes mássalhangzós szerep. *ládja, lisíca, Slovénec, plávati, pláčati*
	[u]	Magánhangzó vagy [ər] után, egyúttal a szó végén vagy mássalhangzó előtt. *málha, bólha, povédal je, drhál, sól, žàl, písal je; zadŕl se je*

Ugyanebben a pozícióban **l**-t **ejtünk** az alábbi esetekben:

s piščálmi

1. A **-la** és **-lo**-ra végződő főnevek többes birtokos esetében.
   šóla — pét šól, góndola — pét góndol, zdravílo — pét zdravíl

2. A **-la** és **-lo**-ra végződő főnevekből képzett szavakban.
   šólski, góndolski, zdravílni učínek

3. A többes szám eszközhatározós esetének **-mi** ragja előtt.
   z živálmi, s piščálmi

4. Irodalmi nyelvi kifejezésekben, idegen szavakban és nevekben.
   sôkol, tôpol, zakòl, míl, zál, glágol, spòl, vokál, hotél, motél, maršál, kultúra, Kárel, Kósovel, Vílko

8 Vokális r *(Zlogotvórni r)*

A fentieken kívül az **ŕ** [ər], **r** [ər] hang is szerepelhet magánhangzóként, általában két mássalhangzó között, szó elején mássalhangzó előtt vagy szó végén mássalhangzó után. Ezért *magánhangzós "r"*-nek vagy *szótagképző "r"*-nek is szokták nevezni. Pl. : *smŕt* - halál, *rdèč* - piros. Tehát tévedés azt gondolni, hogy a *smŕt* szó csupa mássalhangzóból áll.

Egyéb helyzetekben, például magánhangzó előtt (*rôka* - kéz), két magánhangzó között (*míren* - békés), szó végén (*mír* - béke) nagyjából megegyezik a magyar *r* hanggal.

A magyar ajkú ember számára mindenképp ez az egyik legnehezebb szlovén hang. Vigyázni kell arra, hogy lehetőleg **ne szmört**-öt vagy **szmert**-et ejtsünk, bár kezdetnek az sem rossz. A szmört-ben lévő ö-t teljesen jellegtelenül artikuláljuk, valahogy úgy, mint amikor a beteg ember álmában nyög.

Skŕbstvo

Íme a legtöbb mássalhangzót tartalmazó szlovén szó: *skŕbstvo* - gondoskodás, gondozás. Az "amatőrök" azt mondanák, hogy *7 mássalhangzó* van benne, de mi már tudjuk, hogy *csak 6!*

A szlovén nyelvben a magyar **ö, ő, ü, ű** hangok **nem léteznek.** Ezeket az idegen szavakban az *eredeti betűkkel* írjuk (Vörösmarty, Pefőfi, München). (A szerbek fonetikusan írják az idegen tulajdonneveket!) A szlovén kiejtésben az **ö**-t, **ő**-t > **é**-vel [Petéfi], az **ü**-t, **ű**-t pedig > **i**-vel [Minhen] helyettesítik.

9 A mássalhangzók *(Soglásniki)*

A szlovén mássalhangzórendszer sokkal *közelebb* áll *a magyarhoz, mint* a két nyelv *magánhangzói* egymáshoz.

A szlovénben — a magyarral ellentétben — nincs két- és háromjegyű betű. Bizonyos értelemben a *c* és *z* felett elhelyezkedő **"csapekok"** (kis ˇ betűk) helyettesítik a második betűt. Tehát **č = cs, ž = zs**. Eltérés az is, hogy a szlovén ábécében *először* van az *s* = *sz* és *utána* következik az *š* = *s*. A **dž = dzs** hang **csak idegen szavakban** fordul elő: *džámija, džín, maharádža, džúngla, dżéz.*

10 dj, lj, nj, tj — betűpárok *(Soglásniški sklópi — dj, lj, nj, tj)*

Külön figyelmet érdemelnek a következő **betűkombinációk: dj** (*ládja* - hajó, *sádje* - gyümölcs), **lj** (*Ljubljána*), **nj** (*kánja* - kánya) és **tj** (*Kátja* - Kátya, *stolétje* - évszázad), melyeknél **mindkét hang külön ejtendő**! Nem tévesztendő össze a hangzásban

hozzájuk *közel* álló magyar *gy*-vel, *ly*-nal, *ny*-nyel és *ty*-vel. A magyarra olyannyira jellemző **összeolvadás** *(zlívanje)* a szlovénben nem érvényesül olyan erőteljesen. Sőt a magyar nyelvben szabálytalan **betűejtés** (emiatt a humoristák igen nagy előszeretettel csipkelődtek *Kádár Jánossal*), a szlovénben a választékos beszéd normája. Tehát [*ládja, sádje, kánja, Kátja, stolétje*] és nem [*lággya, sággye, kánya, Káttya, sztoléttye*]. Ugyanez vonatkozik az lj betűpárosra, tehát se nem **L**ublána, se nem **J**ublána, hanem **Lj**ubljána, ahogy írjuk: **lj**.

Por Az utóbbi hangtani szabályt szíves figyelmébe ajánlanánk — a továbbiakban is ezzel a logóval — a hazai szlovénségnek is. A fenti betűpárok a magyarországi szlovén nyelvjárásban — nyilván a környezet hatására — magyaros kiejtéssel hallhatók. Nyelvjárásban teljesen természetes ez a jelenség, de **az irodalmi szlovénben nem szabályos.**

11 Mássalhangzók hasonulása *(Prilikovánje)*

A szlovénben ugyanazok a zöngés-zöngétlen párok vannak, mint a magyarban:

zöngések:	**b**	**d**	**g**	**v**	**z**	**ž**	**dž**
zöngétlenek:	**p**	**t**	**k**	**f**	**s**	**š**	**č**

A többi pár nélküli mássalhangzó mind zöngés: **m, n, l, v, j, r.** Ezeket a szlovén szakirodalom külön csoportként kezeli. **Hangzóknak/szonor hangoknak** *(Zvóčniki)* nevezi őket. Ezek előtt nem következik be az alább tárgyalandó zöngésülés: *izména* - [izména], *iznenáda* - [iznenáda], *slána* - [slána] stb.

12 Zöngéssé válás *(Preména nèzveneči soglásnikov v zveneče)*

Ugyanaz a szabály érvényes, mint a magyarban:

k — [g] *kdór* - [gdór], *vsákdo* - [uságdo], *kdáj* - [gdáj], *nékdaj* - [négdaj]
t — [d] *svátba* - [svádba], *pétdeset* - [péddeset]
s — [z] *glasbílo* - [glazbílo], *Hábsburg* - [Hábzburg], *rísba* - [rízba]

13 Zöngétlenné válás *(Preména zveneči soglásnikov v nèzveneče)*

b - [p] *absolúten* - [apsolúten], *obstájati* - [opstájati], *arábski* - [arápski]
d - [t] *pôdkev* - [pôtkeu], *rêdkev* [rêtkeu], *sládka* - [slátka], *odkríti* - [otkríti], *mèdkrajéven* - [mètkrajéven]; *mêdved* - [mêdvet], *ràd* - [*ràt*]
g - [k] *áugsburški* - [áuksburški], *Músorgski* - [Músorkski], *vrágsigavédi* - [vráksigavédi], *vrág* - [vrák]

Az elöljárószók utolsó mássalhangzói **ugyanúgy hasonulnak** az utánuk következő mássalhangzóhoz, mivel együtt ejtjük őket az utánuk következő szóval: *od têbe* - [ottêbe], *pod strého* - [potstrého], *pred trgovíno* - [prettrgovíno].

A szlovénben a szóvégi zöngés mássalhangzót — a magyartól eltérően — mindig **zöngétlenül** ejtjük: *galéb* - [galép], *ràd* - [*ràt*], *mêdved* - [mêdvet], *náhod* - [náhot], *nág* - [nák], *brlòg* - [brlòk], *móž* - [móš], *vóz* - [vós].

14 Hangsúlytalan szavak *(Breznaglásnice)*

Hangsúly nélküli szavak. Közülük azokat, melyek a beszédben az előttük lévő szóhoz csatlakoznak **enklitikáknak** (*Dremálo se mi je.*) nevezzük, azokat, melyek az utánuk következő szóra támaszkodnak pedig **proklitikáknak** *(brez denárja, do híše).* Lényeges, hogy egy hangzásbeli egységet alkotnak.

Ilyen hangsúlytalan szavak:

a) **elöljárószók** *(brez, čez, do, iz, med, izpod, zaradi, zavoljo, sredi, za, med)*
b) **kötőszók** *(a, in, pa, ter, da, ker, ko; kadar, ampak, temveč, vendar, zakaj, čeprav, dasi; ne — ne, ne le — ampak tudi)*
c) **ne** tagadószó
d) **bíti** segédige alakjai: *sem si je — sva sta sta — smo ste so; bom boš bo — bova bosta bosta — bomo boste bodo.*
e) **a személyes névmás** birtokos, részes és tárgyesete: *me mi me — naju nama naju — nas nam nas.*
f) **a személyes visszaható névmás** alakjai: *se si se* stb.

15 Két vagy több hangsúlyt tartalmazó szavak *(Dvónaglásnost in vèčnaglásnost)*

Két vagy több hangsúly van olyan képzett szavakban, melyekben az összetétel mindkét vagy mindhárom tagja önállóan is értelmes. Ezekben az egyik hangsúly a szótőre, a másik a viszonyszóra, elő- vagy utótagra esik: *nàdkúhar* (**tá-tá**-ti), *slovénsko-madžárski (ti-**tá**-ti-ti-**tá**-ti), živínozdravník, literárnozgodovínski, vèčstóléten.*

16 Hosszú mássalhangzók *(Dólgi soglásniki)*

A magyar nyelvben valamennyi rövid mássalhangzónak van hosszú párja. A szlovén nyelvben **nincsenek hosszú mássalhangzók.** Kivéve néhány összetett szóban: *oddája, oddájnik, brezzób, preddvérje.* Azonban ezeket sem ejtik hosszan, legföljebb egy kicsit hosszabban.

A melléknevek felsőfokának képzésekor a melléknév középfoka elé **naj-** előképzőt teszünk, így a **j** megkettőződik a *j*-vel kezdődő melléknevek esetén: jásen jásnejši nàjjásnejši, jédek jédkejši nàjjédkejši.

A szlovén helyesírás szerint a hosszú mássalhangzót tartalmazó idegen szavakat **egy mássalhangzóval** írják és ejtik: *anténa, balón, brúto, citadéla, čélo, diléma, dólar, dóping, flóta, gáter, géto, glósa, grám, hóbi, jídiš, kása, komúna, komunist, kompréso, láso, lóbi, lóto, mámon, mána, mása, mát, mortadéla, néto, paléta, pát, šáh, tólar, tóna, váta.*

17 Nincs mássalhangzó-lágyulás *(Ní mehčánja soglásnikov)*

A **d, t, n** mássalhangzókat **sohasem** ejtjük **lágyan**, semmilyen magánhangzó előtt! Tehát a szabályos ejtés: *[Vládimir, Jeseníce, Planíca, Dúbrounik, Vínica]* és nem *[Vlágyimir, Jeszenyíce, Planyíca, Dúbrovnyik, Vínyica]*, mint ahogy magyar emberektől — nyilván orosz nyelvi hatásra — gyakran hallani. Olyannyira nem lágyító nyelv a szlovén, hogy még **az orosz lágy mássalhangzókat is lágyítás nélkül** veszi át:

gy	>	**d:**	Csernomirgyin — *Černomírdin*, Lebegy — *Lébed*, Borogyinó — *Borodíno*, Ogyessza — *Odésa*
ny	>	**n:**	Anyegin — *Ónegin*, Dnyepper — *Dnéper*
ty	>	**t:**	Patyomkin — *Pótemkin*
(ij	>	**i):**	Dosztojevszkij — *Dostojévski*, Gorkij — *Górki*, Muszorgszkij — *Músorgski*

BESÉDE — SZAVAK

ávto -a *m (!)* autó
abecéda -e *ž* ábécé
absolúten -tna -o abszolút
angléščina -e *ž* angol nyelv
arábski -a -o arab
atóm -a *m* atom
atlét -a *m* atléta
bès bêsa *m* düh
bábica -e *ž* nagymama
bìk bíka *m* bika
bòj bôja *m* harc
bòr bôra *m* fenyő
bólha -e *ž* bolha
bôžji -a -e (!) isteni
bràt bráta *m* testvér
brèj brêja -e (!) vemhes
bradàt -áta -o szakállas
brezzób -a -o fogatlan
brlòg -óga *m* barlang, odú
brutálen -lna -o brutális
brv -í *ž* pallóhíd
cigàn -ána *m* cigány
čàs čása *m* idő
čèp čêpa *m* csap
dèž -jà *m* eső
délati -am dolgozik
dóber dôbra -o jó
dogódek -dka *m* esemény
drèn dréna *m* som(fa)
drématí drémljem -am bóbiskol
drhál -i *ž* csőcselék
fànt fánta *m* fiú
fantìč -íča *m* fiúcska
galéb -a *m* sirály
glágol -a *m* ige
glasbílo -a *s* hangszer
glavník -a *m* fésű
golìč -íča *m* madárfióka

gôra -e *ž* hegy
gotòv -ôva -o kész
gòzd gôzda *m* erdő
gràh gráha *m* borsó
grózd -a *m* szőlőszem
grùnt grúnta *m* földbirtok
híša -e *ž* ház
hvála -e *ž* köszönet
iméti imám van, birtokol
izbráti -bêrem kiválaszt
izlíti -líjem kiönt
izména -e *ž* műszak
iznenáda váratlanul
jásen -sna -o világos
jédek -dka -o maró, csípős
kdáj mikor
kdór kógar aki
kès -a *m* bűnbánat
koléga -a *m (!)* kolléga
kôsa -e *ž* kasza
kosílo -a s ebéd
kóvček -čka *m* bőrönd
kôza -e *ž* kecske
kraljìč -íča *m* királyfi
krùh krúha *m* kenyér
kùp kúpa *m* rakás, halom
ládja -e *ž* hajó
lèv lêva *m* oroszlán
lúna -e *ž* hold
lisíca -e *ž* róka
málha -e *ž* tarisznya
máma -e *ž* anya
mèdkrajéven -vna -o helyközi
mèč mêča *m* kard
mêdved -éda *m* medve
mêja -e *ž* határ, mezsgye
mêtla -e *ž* söprű
mìš míši *ž* egér
míl -a -o kedves
mír -ú *m* béke
míren -rna -o békés
móka -e *ž* liszt
móž -á *m* férj
môčen -čna -o erős
mladìč -íča *m* fióka
nàdkúhar -ja *m* főszakács
nág -a -o meztelen
nadvsè felettébb
náhod -óda *m* nátha
nedélja -e *ž* vasárnap
nékdaj valamikor
nìč semmi
nìt níti *ž* fonal
nobèn -êna -o egyik sem
nôga -e *ž* láb
nòr nôra -o bolond
nòv nôva -o új
nozdrv -i *ž* orrlyuk
nòž nôža *m* kés
núna -e *ž* apáca
oblák -a *m* felhő
obnôva -e *ž* felújítás
obròk -óka *m* adag, rész
obstájati -am létezik
od -tól, től
oddája -e *ž* adás (tv)
oddájnik -a *m* adó
odkríti -kríjem feltár
odvzéti -vzámem elvesz
okóli körül
ôkno -a *s* ablak
pekèl -klà *m* pokol
pès psà *m* kutya
pêta -e *ž* (láb)sarok
pétdeset ötven
péti pôjem énekel
pêti -a -o ötödik
písati píšem ír
piščál -i *ž* síp
pláčati -am fizet
plávati -am úszik
pod alatt
pôdkev -kve *ž* patkó
pogòj -ôja *m* feltétel
poróka -e *ž* esküvő
postrv -i *ž* pisztráng
poštèn -êna -o becsületes
povédati povém elmond
pràg prága *m* küszöb
prázen -zna -o üres
pred előtt
preddvérje -a *s* előcsarnok
predvčéraj tegnapelőtt
predvsèm elsősorban
prêja -e *ž* 1. fonal 2. fonó
priímek -mka *m* vezetéknév
pùnt púnta *m* lázadás
ràd iméti szeret
ràd ráda -o szívesen
ràk ráka *m* rák

rêdkev -kve *ž*	retek
rèp rêpa *m*	farok
rísba -e *ž*	rajz
rôka -e *ž*	kéz, kar
rdèč rdéča -e (!)	piros
rumèn -êna -o	sárga
sêja -e *ž*	értekezlet
sèn snà *m*	álom
sìr síra *m*	sajt
sôkol -ôla *m*	sólyom
sól -í *ž*	só
súmiti -im	gyanít
slabìč -íča *m*	rossz ember
sládek -dka -o	édes
slána -e *ž*	harmat
Slovénec -nca *m*	szlovén ember
slóvnica -e *ž*	nyelvtan
smŕt -i *ž*	halál
snòp snôpa *m*	kéve
spòl spôla *m*	nem (nyelvtani)
stávek -vka *m*	mondat
stávka -e *ž*	sztrájk
stòl stôla *m*	szék
stréha -e *ž*	tető
sumljív -a - o	gyanús
svátba -e *ž*	násznép
šel šlà -ò	ment (múlt idő)
škòf -ôfa *m*	püspök
šóla -e *ž*	iskola
šólski -a -o	iskolai
têta -e *ž*	(nagy)néni
téden -dna *m*	hét (7 nap)
têžek -žka -o	nehéz
tôpol -ôla *m*	jegenyefa
tù	itt
temáčen -čna -o	sötét(es)
trgovína -e *ž*	bolt
udóben -bna -o	kényelmes
učênec -nca *m*	tanuló

učínek -nka *m*	hatás
učíti -ím	tanít
uràd -áda *m*	hivatal
ustanôva -e *ž*	intézmény
váruška -e *ž*	dada
vaščàn -ána *m*	falusi ember
vdáti se vdám se	megadja magát
vèčstoléten -tna -o	több száz éves
vêja -e *ž*	ág
vès vsà -è	teljes
vhòd vhóda *m*	bejárat
vkorákati -am	bevonul
vlák -a *m*	vonat
vôda -e *ž*	víz
voják -a *m*	katona
vôjna -e *ž*	háború
vólja -e *ž*	akarat, kedv
vóz -á *m*	kocsi, szekér
vrág -a *m*	ördög
vráta vrát *s (pl)*	ajtó, kapu
vréča -e *ž*	zsák, zacskó
vrême -éna *s*	időjárás
vsákdo vsákogar	mindenki
vstáti vstánem	feláll
vzéti vzámem	vesz, elvesz
zadréti se -dêrem se	felordít
zakòl -ôla *m*	vágás (állaté)
zál -a -o	takaros
zastáva -e *ž*	zászló
zdravílen -lna -o	gyógyhatású
zdravílo -a *s*	gyógyszer
zelèn -êna -o	zöld
zêmlja -e *ž*	föld
zèt zéta *m*	vő
žàl	sajnos
žêna -e *ž*	feleség
živál -i *ž*	állat
živínozdravník -a *m*	állatorvos

rêdkev -kve *ž*

sôkol -ôla *m*

vêja -e *ž*

zastáva -e *ž*

18 Szótárhasználat *(Uporába slovárja)*

A főnevek után kötőjellel kapcsolódó magánhangzó (**-a, -e, -i, -í** stb.) a főnevek egyes számú **birtokos esetragját** jelöli. Utóbbi nagyon fontos, ugyanis utal a főnév nemére, s így meghatározza a főnév- és melléknévragozás típusát. Pl.: **galéb -a** azt jelenti, hogy alanyesetben **galéb**, birtokos esetben **galéba.**

A kötőjel utáni két mássalhangzóval **a hangkivetést** jelezzük *(**dogódek** -dka m;* tehát: *dogódek, dogódka, dogódku, dogódek, pri dogódku, z dogódkom).*

A hangkivetés vonatkozik **a melléknevekre is** (*udóben -bna -o),* a nemek szerinti sorrend pedig: hímnem, nőnem, semlegesnem (**lép** *-a -o = lép lépa lépo*).

Az ezt követő különálló dőlt betű *(m, ž, s)* **a főnevek nemét** jelöli: *m*(oški) - hímnemű, *ž*(enski) - nőnemű, *s*(rednji) - semlegesnemű.

Az igéknél a kötőjel utáni betűk (**-am, ám, -ím, -újem** stb.) **az igeragozások típusára** utalnak, megadva annak **egyes szám 1. személyű ragját:**

dél ~~ati~~	> +-**am**	= délam	*(dolgozok)*
dvign ~~iti~~	> +-**em**	= dvígnem	*(emelek)*
uč ~~iti~~	> + -**ím**	= učím	*(tanítok)*
dokaz ~~ováti~~	> +-**újem**	= dokazújem	*(bizonygatom)*

Az **igetövet** *(glágolska podstáva)* úgy kapjuk meg, hogy levágjuk a főnévi igenév **-ti** végződését, plusz az előtte lévő magánhangzót, a **tőképzőt** *(glágolska pripóna),* ha van, az **-ova-/-eva-** gyakorító képzőt, majd ehhez hozzáillesztjük a kötőjeles részt. Alkalmazva a módszert: **délati** -am = *délati délam,* **dvígniti** -em = *dvígniti dvígnem.*

Ha bizonyos szóvégi alaktani változások miatt két kötőjeles rész szerepel a szótárban, akkor az azt jelenti, hogy **kétféle ragozása** van az igének: **blebetáti** -ám -éčem = *blebetáti blebetám blebéčem.*

A rendhagyó igék **teljes alakját** feltüntetjük (**drémati** drémljem -am). Itt az *-am* azt jelenti, hogy az *-am* típusú ragozás *(drémam)* is megengedett.

19 a, ö, ü, ű

Por A címbeli "magyar" hangokat a szlovén irodalmi nyelv nem ismeri. Szerves részei viszont a vasi szlovén nyelvjárásnak. Ezen hangok **irodalmi nyelvi megfelelői** elég nagy biztonsággal megállapíthatók. És bátran alkalmazandók, hiszen ezzel a **transzponálással,** úgymond kódváltással, a Rába-vidéki nyelvjárásból is könnyedén a szlovén irodalmi nyelvre lehet váltani.

Nyelvjárási	Irodalmi	Példák
a [å] >	**à**	brât - *brât,* zdrâv - *zdràv*, râk - *ràk*, nâš - *nàš,* vâš - *vàš,* čâs - *čàs*, prâv - *pràv*, zdâj - *zdàj,* prâg - *pràg,* grâ - *gràh,* râd - *ràd*
a [å] >	**á**	kâmen - *kámen,* vrâna - *vrána,* sâpa - *sápa,* pâra - *pára,* tâca - *táca,* kâša - *káša,* slâma - *sláma,* blâto - *bláto,* grâble - *gráblje,* srâjca - *srájca,* mrâvla - *mrávlja,* kâča - *káča,* râst - *hrást,* gâber - *gáber,* kâšeu - *kášelj,* râna - *rána,* krâsta - *krásta,* skâla - *skála,* mlâka - *mláka,* mâma - *máma,* mâčija - *máčeha,* žâga - *žága,* bâba - *bába,* dâleč - *dáleč,* dvâjsti - *dvájset*
ö [ö] >	**é**	Elsősorban a **v** és **b** hangok szomszédságában fordul elő. vöčen - *véčen*, na vöke - *na véke*, zvödo - *zvédel*, vöra - *véra*, povödati - *povédati*, dvöma - *dvéma*, z dvöma - *z dvéma*, zapovödati - *zapovédati*, spovödati - *spovédati*, söver - *séver*, söverca - *sévernik*, oböma - *obéma*, pri obödi - *pri obédu*
ü/ű >	**ù/ú**	A két Rába-vidéki hang (ü/ű) **az ősszláv rövid és hosszú u**-ból fejlődött ki. Mai irodalmi megfelelője a rövid és hosszú hangsúlyos *ù/ú.* klűč - *kljúč*, lűpati - *lúpiti*, dűša - *dúša*, vűsta - *ústa*, brűs - *brús*, kűriti - *kúriti*, klabűk - *klobúk*, klűn - *kljún*, sűji - *súhi*, cűrek - *cúrek*, műkati - *múkati*, kűpiti - *kupíti*; plüvati - *pljúvati*, bükev - *búkev*, čüti - *čúti*, čüda - *čúdo*, čüdivati se - *čúditi se*, grűda - *grúda*, küšker - *kúščar*, günec - *júnec*, kün - *kúmina*, vküp - *vkùp*, obüti se - *obúti se*, küsa - *kljúsa*, klüka - *kljúka*, künja - *kúhinja*, küpec - *kúpec*, küra - *kúra*, lüstvo - *ljúdstvo*, plüg - *plúg*, strüna - *strúna*, vüpati se - *úpati se*

20 êj, âu kettőshangzók *(Dvóglásniki êj, âu)*

Por A szlovén irodalmi nyelv hangjai között nem szerepelnek kettőshangzók, idegen szóval diftongusok. A **nyelvjárásokban gyakoriak.** A magyarországi szlovénségre a fenti kettő jellemző. Nézzük a kódolási lehetőségeket!

Nyelvjárási	Irodalmi	
êj >	é	Azokon a helyeken, ahol a vasi szlovén nyelvjárásban *êj* kettőshangzót használnak, ott a művelt köznyelvben az esetek nagy részében ***é***-t kell ejteni.

Nyelvjárási	Irodalmi	Példák
êj >	é	mlêjko - *mléko*, zvêjzda - *zvézda*, svêjča - *svéča*, bêjli - *béli*, lêjs - *lés*, mêj - *méh*, smêj - *sméh*, grêj - *gréh*, blêjdi - *bléd*, svêjtiti - *svétiti*, bêjliti - *béliti*, popêjvati - *péti*, slêjpi - *slép*, lêjpi - *lép*, zêjvati - *zéhati*, gêjš - *jéž*, segrêjvati - *segrévati*, odêjvati - *odévati*, dêjka - *déka*, lêjvi - *lévi*, lêjv - *hlév*, onêj - *oné*, sêjkati - *sékati*, oplêjtati - *oplétati*, strêjlati - *stréljati*, mêjšati - *mešati*, snêjg - *snég*, brêjg - *brég*, cvêjt - *cvét*, svêjt - *svét*, svêjtiti - *svétiti*, zaprêjti - *zapréti*, odrêjti - *odréti*, ocvrêjti - *ocvréti*, strêjti - *stréti*, rêjžem - *rézem*, lêjta - *léta*, mêjla - *iméla*, zrêjzanci - *rézanci.*
âu >	ó/ô/ò	nâus - *nós*, bâus - *bós*, gospâud - *gospód*, pokâura - *pokóra*, bâug - *bóg*, zbâugom - *zbógom*, nâuč - *nóč*, pâunâuč - *pólnoč*, nâužic - *nóž*, skâuzi - *skózi*, vâusk - *vósek*, vâusek - *ózek*, mâust - *mót*, râuka - *rôka*, kâuža - *kóža*, mâurdje - *mórje*, nâuri - *nòr*, bâur - *bòr*, nâuvi - *nòv*, râuža - *róža*, skâurdja - *skórja*, šâula - *šóla*, gâuli - *gòl*, kokâuš - *kokóš*, spâudnji - *spódnji*, mesâu - *mesó*, grâuzge - *grózdje*, brgâuvi - *bregóvi*, drâuven - *drôben*, sirâuta - *siróta*, sirâuvi - suròv, lepâu - *lepó*, testâu - *testó*, grdâu - *grdó*, kolâu - *koló*, mesâu - *mesó*, senâu - *senó*, okâu - *okó*, črvâu - *črevó.*

Szlovénlakta települések Vas megyében
(Slovénska nasélja v Železni županiji)

Vaje — Gyakorlatok

1. Gyakorolja azoknak az azonos alakú szavaknak a kiejtését, melyeknek más meg más a jelentése **a hangsúly helyétől** függően:

bólnica	kórház	**bolníca**	beteg nő
dŕži!	fogd!	**drží**	fog, tart
gôri	fent	**gorí**	ég (tűz)
gŕdi	csúnyák	**grdí**	mocskol
gŕmi	bokrok	**grmí**	dörög
grôzi	a rettenetnek	**grozí**	fenyeget(ődik)
hôtel	akart	**hotél**	hotel
jêsen	kőrisfa	**jesén**	ősz
kádi!	dohányozz!	**kadí**	dohányzik
kólo	körtánc	**koló**	kerék(pár)
kónjak	konyak	**konják**	lóistálló
kópati	fürészt(eni)	**kopáti**	ás
kósiti	ebédel(ni)	**kosíti**	kaszál(ni)
kôsi!	kaszálj!	**kosí**	kaszál
kózjak	kecskegané	**kozják**	kecskeól
lêti!	repülj!	**letí**	repül
mêsen	húsra vonatkozó	**mesén**	húsból való
mêtal	dobált	**metál**	fém
méter	méter	**metêr**	nyomdai tördelő
môči	bír(ni), tud(ni)	**močí**	erők
móli	imádkozik	**molí**	nyújt
múčenec	akit kínoznak	**mučênec**	mártír
nalágati	felrak, rakodik	**nalagáti**	becsap
pústi!	hagyd!	**pustí**	hagy, enged
rumêni	sárgák	**rumení**	sárgul
tíči	jómadarak	**tičí**	rejlik, lappang
pártija	párt	**partíja**	parti
ne smêti!	ne szemetelj!	**smetí**	szemét
stópi	lép	**stopí**	megolvaszt
Sŕbi	szerbek	**srbí**	viszket
têrmin	kifejezés	**termín**	határidő

2. Gyakorolja azoknak az azonos alakú szavaknak a kiejtését, melyeknek más meg más a jelentése **a hangsúlyos magánhangzó hangszínétől** (éles, tompa, kúpos) függően:

à		á	
bràt	testvér	**brát**	szed(ni)
naglàs	hangsúly	**naglás**	hangosan
oddàj!	add le!	**(pét) oddáj**	(öt) adás
sàj	hiszen	**(veliko) sáj**	(sok) korom
pràv	rendben	**prál**	mosott
vàs	önt, önöket	**vás**	falu

é		ê	
méni	vél	**mêni**	nekem
mésti	(két) város	**mêsti**	söpör(ni)
péti	énekel(ni)	**pêti**	ötödik
téle	emezek	**têle**	borjú
véra	vallás	**Vêra**	Vera
ženi se	nősül	**žêni se!**	nősülj!
žél	aratott	**(pet) žêl**	(öt) fullánk

è/e		é	
bès	dühroham	**bés**	rossz szellem
drèn	somfa	**drén**	dréncső
med	között	**méd**	méz

ì		í	
bìl	ütött, vert	**bíl**	volt
sìt	jóllakott	**pét sít**	öt szita

ò/o		ó	
bòr	fenyő	**bór**	bór (elem)
gòl	meztelen	**gól**	gól
gròb	sír(hant)	**grób**	durva
kòl	karó, rúd	**kóv**	veret, pénzverés
kot	mint	**kót**	sarok, szög
stòk	összefolyás	**stók**	jajgatás

ó		ô	
dól	völgy (rég)	**dôl**	le(felé)
gospóda	urat	**gospôda**	uraság
góvori	beszédek	**govôri!**	beszélj!
hódi	jár	**hôdi!**	járj!
kóli bacíl	kóli bacilus	**kôli**	karók
kóla	kóla	**kôla**	(két) karó
móli	imádkozik	**môli!**	imádkozz!
móra (íti)	kell (mennie)	**môra**	lidércnyomás
nósi	hord	**nôsi!**	hordd!
pójem	fogalom	**pôjem**	énekelek
prislóni	odatámaszt	**prislôni!**	támaszd oda!
prósi	kér	**prôsi!**	kérj!

ù/u		ù	
kùp	halom, rakás	**(na)kúp**	vásárlás
mu	neki	**mú**	tehénbőgés

1. LÉKCIJA

SLOVÉNSKI PLÉS

Dánes je v Monóštru slovénski plés. Priredítev je na nôvi osnóvni šóli. Nájprej povêjmo nékaj beséd o sámi šóli. Tù poučújejo v madžárščini, slovénščini in némščini. Glávni jêzik pri poúku je madžárski. Večína otrók je madžárskega porêkla. Ôni so Madžári. Šólo obiskújejo tudi otrôci slovénske in némške národnosti. Ôni so Slovénci ozíroma Némci. Slovénski in némški otrôci se učíjo v svôjem máternem jezíku le nékaj úr tédensko. Starêjši učênci prihájajo tudi iz krájev blízu Monóštra. V mésto se vózijo z ávtobusi. Ob vhódu v šólo so napísi v vsèh tréh jezíkih: *Általános iskola - Osnóvna šóla - Grundschule*. Ustanôva je poimenována po Istvánu Széchenyiju. Njêga na Madžárskem zeló rádi imenújejo *"nàjvéčji Madžár"*.

VESÉLO DO ZÔRE

V šólski ávli so lepó pogrnjene míze. Na mízah so kozárci in stekleníce. V steklenícah so pijáče: kóla, pívo, víno in minerálna vôda. Na ódru igrá ansámbel iz Slovénije. Ljudjé so elegántno oblèčeni. Nekatéri plèšejo, drúgi se pogovárjajo. Pri velíki mízi blízu glásbenikov jih je kàr velíko. Môški in žénske, mládi in stári. Domá so iz razlíčnih krájev. Ne poznájo še drúg drúgega.

A: — Dovolíte, da se vam predstávim. Imenújem se Jánez Kováč.
B: — Veselí me. Jaz sem István Mágyar. Od kód ste domá?
A: — Z Górnjega Seníka. Káj pa ví?
B: — Mí živímo v Monóštru.
— Kàj ste po poklícu?
A: — Ne boste verjéli! Kováč sem.
B: — Tó je pa rés zanimívo! Kováč se píšete in tudi vaš poklíc je kováč.
A: — Ste mogóče Madžár po národnosti?
B: — Dà, po národnosti sem Madžár. Po poklícu sem knjigovódja. Oh, túkaj príhája môja žêna s plesíšča! Drága, tó je gospód Kováč!
C: — Dober večér, gospód Kováč. Jaz sem Maríja Mágyar.
A: — Vesél sem, da lahkó spoznám tudi vàs. Vášega možá že poznám. Kakó ste zadovóljni z glásbo?
C: — Zeló. Všéč mi je tudi, da je na plésu velíko ljudí. In da je nájveč Slovéncev.
B: — Drága môja Maríja, saj smo vèndar na slovénskem plésu, kajnè?!
C: — Dôbro je sevéda, da so tù tudi nekatéri náši madžárski prijátelji ali soródniki.
A: — Takó je! Gospá Maríja, káj ste ví po poklícu?
C: — Učíteljica slovénščine. Káj ste pa ví po národnosti?
A: — Jaz sem Slovénec.

C: — Tudi jàz sem Slovénka.
B: — Mídva živíva v méšanem zakónu.
A: — Gospá Maríja, ali vas smém prosíti za plés?
C: — Izvôlite!
A: — Sevéda če gospód Mágyar níma nič próti!?
B: — Dájte no, gospód Kováč! Le hítro zaplešíte, da muzikántje prej ne odnéhajo!

BESÉDE — SZAVAK

ali	vajon
ávla -e *ž*	előcsarnok, aula
ávtobus -a *m*	autóbusz
ansámbel -bla *m*	együttes, zenekar
blízu česa (B)	közel vmihez
člôvek -éka *m*	ember
dánes	ma, máma
domá	otthon
dovolíti -vólim	megenged
drág -a -o	drága
drúg -a -o	másik
drúgi	mások
elegántno	elegánsan
glásba -a *ž*	zene
glásbenik -a *m*	zenész
gláven -vna -o	fő, legfőbb
Górnji Seník	Felsőszölnök
gospá -é *ž*	hölgy (asszony)
gospód -a *m*	úr
gospodíčna -e *ž*	fiatalasszony
hítro	gyorsan
igráti -ám	játszik (zenét)
imé -na *s*	név
imenováti -újem **kaj** (A)	nevez vminek
imenováti -újem **se**	hívják vminek
izdélek -lka *m*	termék
jêzik -íka *m*	nyelv
kajnè?	nemde?
kakó	hogyan
knjigovódja- e *m (!)*	könyvelő
kováč -a *m*	kovács
kováti kújem	kalapál, kovácsol
kozárec -rca *m*	pohár
kráj -a *m*	hely(ség)
krùh krúha *m*	kenyér
lahkó	-hat, -het
lè	csak
lepó	szépen
ljudjé ljudí *m (pl)*	emberek
Madžár -a *m*	magyar férfi
Madžárska -e *ž*	Magyarország
madžárščina -e *ž*	magyar nyelv
máteren -rna -o	anyai, anya-
mésto -a *s*	város, hely
méšan -a -o	vegyes
minerálen -lna -o	ásványi, ásvány-
míza -e *ž*	asztal
mlád -a -o	fiatal
mogóče	esetleg, netán
mój môja -e (!)	az én vmim/ enyém
Monóšter-tra *m*	Szentgotthárd
môški -a -o	férfi
môški -ega *m*	férfi (fn)
muzikánt -a *m*	muzsikus
na (L, T)	-on, -en, -ön;-ra, -re
nájveč	legtöbb(en)
nàjvéčji -a -e (!)	legnagyobb
národnost -i *ž*	nemzetiség
na Madžárskem	Magyarországon
napís -a *m*	felirat
nàš náša -e (!)	mienk
nékaj (úr)	néhány (óra)
Némec -mca *m*	német ember
némščina -e *ž*	német nyelv
nòv nôva -ȍ	új
nekatéri	némelyek
nekatéri -a -o	egyes, némelyik
ob (L)	-nál, nél
obiskováti -újem	látogat
oblèčen -a -o	felöltözött
óder -dra *m*	színpad, emelvény
odnéhati -am **s čím** (E)	abbahagy vmit (T)
òn njêga *m*	ő, őt (hímnem!)
osnóven -vna -o	általános, alap-
otròk -ôka *m*	gyerek
otrôci -ók *m (pl)*	gyerekek
ozíroma	illetve
pék -a *m*	pék

pékovski -a -o	pék-
písati píšem **se**	hívják vminek
pívo -a *s*	sör
plés -a *m*	bál, tánc
plésati pléšem	táncol
plesíšče -a *s*	tánctér
pogovárjati -am **se**	beszélget
poučeváti -újem	tanít, oktat
poúk -a *m*	tanítás, oktatás
pogrníti -em	megterít
pogŕnjen -a -o	megterített
poimenován -a -o	(el van nevezve)
porêklo -a *s*	eredet, származás
poznáti -ám **kóga**	ismer vkit
predstáviti -im **se**	bemutakozik
pri (L)	-nál, -nél
prihájati -am	jár, bejár, érkezik
prijátelj -a *m*	barát
priredítev -tve *ž*	rendezvény
prodájati -am	árul, árusít, elad
prosíti prósim **za kaj**	kér vmit
razlíčen -čna -o	különböző
sàj	hisz(en)
sevéda	természetesen
Slovénec -nca *m*	szlovén ember
Slovénka -e *ž*	szlovén nő
Slovénija -e *ž*	Szlovénia
slovénščina -e *ž*	szlovén nyelv
sméti smém	szabad (nekem)
spoznáti -ám **kóga**	megismer vkit
stàr stára -o	öreg, idős
stekleníca -e *ž*	üveg (italnak)
soródnik -a *m*	rokon
svój svôja -e (!)	saját
šóla -e *ž*	iskola
šólski -a -o	iskolai

tá tá tó	ez
tédensko	hetente
trgôvec -vca *m*	kereskedő
trgovína -e *ž*	bolt, üzlet
trí tréh	három
tù/túkaj	itt/itten
túdi	is
učênec -nca *m*	tanuló
učíteljica -e *ž*	tanítónő
učíti -ím **se**	tanul
ustanôva -e *ž*	intézmény
víno -a *s*	bor
vôda -e *ž*	víz
vàm	önnek, önöknek
vàš váša -e *(c, j, č, ž, š)*	öné, önöké, tietek
večína -e *ž* (česa)	többség, zöm
véčji -a -e *(c, j, č, ž, š)*	nagyobb
vêlik velíka -o	nagy
velíko	sok, sokat, sokan
vèndar	azonban
verjéti -jámem	elhisz
vesél -a -o	vidám
veselíti -ím **se** česa (B)	örül vminek
vhòd vhóda *m*	bejárat
vozíti -im **se**	utazik, közlekedik
zákon -óna *m*	házasság; törvény
zadovóljen -ljna -o	elégedett
zaplesáti zaplésem	táncolni kezd
zôra -e *ž*	hajnal
zeló	nagyon
žé	már
žémljica -e *ž*	zsemle
žêna -e *ž*	feleség
ženska -e *ž*	nő, asszony
živéti -ím	él

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

večína otrók	a gyerekek többsége
òn je madžárskega porêkla	ő magyar származású
nékaj úr (többes vonzat!)	néhány óra/órát
v (!) svôjem máternem jezíku	anyanyelvén/anyanyelvükön
vozíti se z ávtobusom	busszal közlekedik/utazik
iz krájev blízu Monóštra	a Szentgotthárd környéki helységekből
ob vhódu v šólo	az iskola bejáratánál
je poimenován po Széchenyiju	Széchenyiről nevezték el (van elnevezve)
ràd (-a -o) **déla kaj**	szeret csinálni vmit
imenováti -újem **kóga kaj** (I)	nevez vkit vminek

ljudjé so elegántno obléčeni	az emberek elegánsan vannak öltözve
kàr velíko jih je	elég sokan vannak
ne poznájo še drúg drúgega	nem ismerik még egymást
domá so v razlíčnih krájih	különböző településeken laknak
dovolíte, da se vam predstávim!	engedje meg, hogy bemutatkozzam!
imenújem se Jánez Kováč	Kovács Jánosnak hívnak
od kód ste domá?	ön hová valósi?
káj ste po poklícu?	mi az ön foglalkozása?
káj pa ví?	és ön?
ne boste verjéli!	nem fogja elhinni!
veselíti -ím **se kóga, česa** (B)	örül vkinek, vminek
túkaj prihája môja žêna!	itt jön a feleségem!
vesél sem, da	örülök, hogy
všéč mi je, da	tetszik nekem, hogy
takó je!	úgy van!
prosíti kóga za káj	kér vkit vmire
sem zá!	benne vagyok!
dájte no!	ugyan már!
če nímate nič próti	ha nincs kifogása ellene

PÉLDAMONDATOK

A "biti" ige jelen időben — **állítás, tagadás és kérdés**

Jaz sem István Magyar.	*Én Magyar István vagyok.*
Knjigovodja **sem.**	*Könyvelő vagyok.*
Gospod Kovač **je kovač.**	*Kovács úr kovács.*
On **je kovač.**	*Ő kovács.*
Jaz nisem István Magyar.	*Én nem Magyar István vagyok.*
Nisem knjigovodja.	*Nem vagyok könyvelő.*
Gospod Magyar **ni kovač.**	*Magyar úr nem kovács.*
On **ni kovač.**	*Ő nem kovács.*
Ste vi István Magyar?	*Ön Magyar István?*
Da, jaz **sem** István Magyar.	*Igen, én Magyar István vagyok.*
Je gospod Kovač **kovač?**	*Kovács úr kovács?*
Da, on **je kovač.**	*Igen, ő kovács.*

Káj? (Mi?) — **Kdó?** (Ki?)

Kaj je Janez Kovač?	*Mi Kovács János?*
Janez Kovač **je kovač.**	*Kovács János kovács.*
Kaj dela kovač?	*Mit csinál a kovács?*
Kovač **kuje.**	*A kovács kalapál.*
On kuje.	*Ő kalapál.*

Kdo je to? To je **moja žena.** **Kaj** je to? To je **šola.**	*Ki ez?* *Ő a feleségem.* *Mi ez?* *Ez iskola.*

Slovnica — Nyelvtan

21 A személyes névmások alanyesetben *(Osébni zaímki v imenoválniku)*

I.	1. 2. 3.	**jàz** **tí** **òn/ôna/ôno**	*én* *te* *ő* (hímnem, nőnem, semlegesnem)
II.	1. 2. 3.	**mídva/médve** **vídva/védve** **ônadva/ônidve**	*mi ketten* (két férfi/két nő) *ti ketten* (két férfi/két nő) *ők ketten* (két férfi/két nő)
X.	1. 2. 3.	**mí/mé** **ví/vé** **ôni/ône/ôna**	*mi* (férfiak/nők) *ti, ön, önök* (férfiak/nők) *ők* (hímnem, nőnem, semlegesnem)

A magyarral ellentétben az **önözéskor** (magázáskor) nem az egyes szám 3. személyű, hanem — az angolhoz, némethez, franciához, oroszhoz hasonlóan — **a többes** szám **2. személyű** alakot kell használni (ví = *ti, ön, önök*).

22 A kettes szám *(Dvojína)*

A szlovén — **a szorb mellett** — azon kevés nyelvek egyike, melyben az egyes *(ednína)* és többes szám *(množína)* mellett kettes szám *(dvojína)* is van. E nyelvtani kategóriát ismerték például az alábbi, ma már holt nyelvek: ***gót, óskandinív, óegyházi szláv, egyházi szláv...***

A kettes szám vonatkozik **a főnevekre, melléknevekre, névmásokra, igékre** stb. Ez gazdagítja a nyelvet, de sajnos kissé meg is nehezíti.

Tanulmányaink kezdetén még megengedhető, hogy főleg az egyes és többes számra összpontosítsunk. A kettes szám megtanulását azonban nem lehet mellőzni!

Képzeljük csak el, ha visszaérkezne az ifjú házaspár a nászútról, és nem kettes, hanem **többes számban** mesélnének mindenféle gyönyörű élményeikről. Szegény rokonok esetleg még valamiféle csoportos orgiákra is gondolhatnának...

23 A létige jelen időben, állítás és tagadás *(Bívanjski glágol v sedánjiku)*

Shakespeare		**bíti** lenni		(ali) (vagy)	**ne bíti** nem lenni
1. 2. 3.	(jàz) (tí) (òn/ôna/ôno)	**sèm** **sì** **jè**	vagyok vagy *(van)*	**nísem** **nísi** **ní**	nem vagyok nem vagy *(nincs)*
1. 2. 3.	(mídva/médve) (vídva/védve) (ônadva/ônidve)	**svà** **stà** **stà**	vagyunk vagytok *(vannak)*	**nísva** **nísta** **nísta**	(mi ketten) nem vagyunk (ti ketten) nem vagytok (ők ketten) *(nincsenek)*
1. 2. 3.	(mí/mé) (ví/vé) (ôni/ône/ôna)	**smò** **stè** **sò**	vagyunk vagytok *(vannak)*	**nísmo** **níste** **níso**	nem vagyunk nem vagytok *(nincsenek)*

24 Az "iméti" ige jelen ideje *(Glágol "iméti" v sedánjiku)*

A szlovénben a birtoklást *(nekem van, neked van stb.)* az **iméti** (bírni, birtokolni) igével fejezzük ki. A birtok, tehát amit birtokolok, **a mondat tárgya,** következésképp **tárgyesetben** van. (Lásd a főnevek ragozását!)

(jàz) imám slovár = szó szerint: *bírok egy szótárt =van egy szótáram*

Rag	iméti	birtokol**ni**	ne iméti	nem birtokol**ni**
-m **-š** **-ø**	imám imáš imá	*nekem van* *neked van* *neki van*	nímam nímaš níma	*nekem nincs* *neked nincs* *neki nincs*
-va **-ta** **-ta**	imáva imáta imáta	*nekünk* (kettőnknek) *van* *nektek* (kettőtöknek) *van* *nekik* (kettőjüknek) *van*	nímava nímata nímata	*nekünk* (kettőnknek) *nincs* *nektek* (kettőtöknek) *nincs* *nekik* (kettőjüknek) *nincs*
-mo **-te** **-jo**	imámo imáte imájo	*nekünk van* *nektek van* *nekik van*	nímamo nímate nímajo	*nekünk nincs* *nektek nincs* *nekik nincs*

Önözéskor értelemszerűen a többes szám 2. személyű alakot kell használni (ví imáte = *nektek, önnek, önöknek van*). A táblázatokban, főnév-, melléknév-, ige-, névmásragozásoknál az alábbi sorrendet használjuk:

egyes szám **(I.)**, kettes szám **(II.)**, többes szám **(X.)**.

25 A névelő hiánya *(Ní spôlnikov)*

A magyar határozott (**a, az**) és határozatlan (**egy**) névelőnek nincs megfelelője a szlovénben. Ha szlovénről magyarra fordítunk, értelemszerűen kell használnunk őket.

Tó je híša. — Ez ház.
— Ez **a** ház.
— Ez **egy** ház.

A mindennapi beszédben előfordul, hogy használják a határozatlan névelőt *(èn êna êno)*: Tam je bila *ena* hiša. — Volt ott *egy* ház. Ez a nyelvhasználat azonban germanizmusnak minősül, ezért kerülendő.

26 Az általános mutatószó *(Splôšni kazálni zaímek)*

A **tó** — *ez* általános mutatószó önálló mondatrész, ezért nem is egyeztetjük semmivel. Jelentése attól függően, hogy egyes számban van-e: **ez** (segédigéje: *je*), ha többes számban: **ezek** (segédigéje: *so*).

Káj je tó? Mi ez?	**Kdó je tó?** Ki ez?
Káj so tí predméti? Mik ezek (a tárgyak)?	**Kdó so té púnce?** Kik ezek (a lányok)?

27 ~~smo nej — níje~~

Por A hazai szlovének nyelvjárásukban fölcserélik a *nismo, niste, niso* stb. tagadó alakban a sorrendet. Először **a létigét** használják és utána **a tagadószócskát:** *so nej tű, smo nej bogáti* stb. Irodalmi nyelvben mindig a **ní**-tagadószócska van **elöl**, és a két elem egybeírandó: *nísem, nísi, ní* ...

28 A szlovén mondat állítmánya *(Povédek v slovénskem stávku)*

A szlovén mondatban olyankor is ki kell tennünk a **je** (van), **so** (vannak) igét, amikor a magyarban nem használjuk. A szlovénben nincs ún. **névszói állítmány** (testvérem *ø mérnök* — mój bràt *je inženír*, Jancsi *ø okos* — Jánez *je pámeten*, a rétek *ø zöldek* — trávniki *so zelêni)*. A szlovén mondatban **kell ragozott igealaknak** lennie. A *bíti* (lenni) segédige ilyenkor az ún. **összetett állítmány igei része.**

Kivételt csak **a közmondások** képeznek: *mladóst — norást* = fiatalság bolondság. Amikor valaminek **a létezését** hangsúlyozzuk, azt, hogy valami vagy valaki valahol

van, tartózkodik, akkor a magyarban is **kitesszük** a *vagyok, vagy, van* stb. **létigét:** Fántje so na podstréšju. — *A fiúk a padláson vannak.* Máma je v trgovíni. — *Anyu a boltban van.* Ilyenkor a *lenni* létige **igei állítmányként** szerepel.

29 Az igenlés és a tagadás *(Pritrjevánje in zaníkanje)*

Je tó/ôna tvôja máti? — *Ő az édesanyád?*
Dà/já, tó/ôna je môja máti. — *Igen, ő az édesanyám.*

1.	**nè**	=	*nem*	mondat tagadása
2.	**ne**	=	*nem*	igei állítmány tagadása
3.	**ní***	=	*nem*	névszói állítmány tagadása

1. Bêreš?	—	**Nè,** ne bêrem.	*Olvasol?*	—	*Nem, nem olvasok.*
2. Bêreš?	—	Nè, **ne** bêrem.	*Olvasol?*	—	*Nem, nem olvasok.*
3. Si gotòv?	—	Nè, **ní**sem.	*Készen vagy?*	—	*Nem, nem vagyok.*

***ne** + sem	=	**ní**sem	**ní**si, **ní**, **ní**smo, **ní**ste, **ní**so ...
(**ne** + imam	=	**ní**mam	**ní**maš, **ní**ma, **ní**mamo, **ní**mate, **ní**majo ...)
(**ne** + hóčem	=	**nó**čem	**nó**češ, **nó**če, **nó**čemo, **nó**čete, **nó**čejo ...)

30 Igeragozási típusok a jelen időben *(Spregátveni típi v sedánjiku)*

Az **egyes szám 1. személyű ragok alapján** öt ragozási főtípust különböztetünk meg:

Szám	*Szem.*	**-am**	**-im**	**-jem**	**-em**	**-m**
I.	1.	odgovár**jam**	vód**im**	píj**em**	razúm**em**	dám
	2.	odgovár**jaš**	vód**iš**	píj**eš**	razúm**eš**	dáš
	3.	odgovár**ja**	vód**i**	píj**e**	razúm**e**	dá-**ø**
II.	1.	odgovár**java**	vód**iva**	píj**eva**	razúm**eva**	dáva
	2.	odgovár**jata**	vód**ita**	píj**eta**	razúm**eta**	dásta
	3.	odgovár**jata**	vód**ita**	píj**eta**	razúm**eta**	dásta
X.	1.	odgovár**jamo**	vód**imo**	píj**emo**	razúm**emo**	dámo
	2.	odgovár**jate**	vód**ite**	píj**ete**	razúm**ete**	dáste
	3.	odgovár**jajo**	vód**ijo**	píj**ejo**	razúm**ejo**	dájo

Az ötödik csoportban a **tőképző nélküli** (tematikus) **igék** *(brezpripónski/àtemátski glágoli)* találhatók. Az **igető** *(glágolska podstáva)* után nincs **módosító toldalék,** mint az első négy csoportban: *odgovarj-**a**-m, vod-**i**-m, pij-**e**-m, razum-**e**-m — da-**ø**-m.*

31 A fordított szórend *(Obrátni besédni réd)*

A szlovén **kérdő mondat** szórendjének egyik fajtája az ún. fordított szórend. Ebben az alany és az állítmány helyet cserélnek. Első helyre kerül az (igei) **állítmány**, második helyre **az alany,** a harmadik helyen változatlanul a többi mondatrész következik. Pl.: *Si bíl včéraj v kinu?* — Voltál tegnap moziban? Az ilyen kérdést **eldöntendő kérdésnek** nevezzük, mert igenlő vagy tagadó választ várunk rá.

Ha a kérdő mondatban **kérdőszó** van, az kerül **az első helyre**, azaz az állítmány elé: *Kdó je tá môški?* — Ki ez a férfi? Az ilyen típusú kérdésnek **kiegészítendő kérdés** a neve, mert a válaszban tartalmi kiegészítést várunk rá.

1.	2.	3.
Tó	**je**	**vlák.**
alany	*állítmány*	
	igei része	névszói része

2.	1.	3.
Je	**tó**	**vlák?**
állítmány	*alany*	*állítmány*
igei része		névszói része

32 Népnevek és települések lakóinak neve *(Iména národov in prebiválcev)*

A szlovénben a főneveket — akárcsak a magyarban — általában **kisbetűvel** írjuk. A főnévként használt népneveknél azonban **nagybetűket** használunk: *Madžár, Madžárka, Slovénec, Slovénka, Némec, Angléž.* A belőlük képzett melléknevek szintén **kisbetűvel** írjuk: *madžárski, slovénski, némški, angléški.* A népnevek és foglalkozások női alakjaival részletesebben a következő leckében foglalkozunk *(Madžárka, Slovénka, Angléžinja; študêntka, učíteljica, knjigovódkinja).*

A kifejezést, hogy valaki *valahová valósi,* szintén **nagy kezdőbetűvel** írjuk. A település nevéhez *hímnemben* az **-an (-čan, -jan)**, *nőnemben* a hímnemű alak + **-ka** képzőt ragasztjuk, ill. a **-(n)ec** (hímnem), **-(n)ka** (nőnemű) képzőt.

Ljubljána	**Ljublján-**	**čan(ka)**
Budimpešta	**Budimpeštá-**	**nec**
	Budimpeštá-	**nka**
Dúnaj	**Dúnaj-**	**čan(ka)**
Monóšter	**Monóšter-**	**čan(ka)**
Sóbota	**Sóboč-**	**an(ka)**
Paríz	**Pariž-**	**àn(ka)**

New York	**Newyorč**	**-án(ka)**
Seník	**Senič**	**-án(ka)**
Sakalóvci	**Sakalóvč**	**-an(ka)**
Štévanovci	**Štévanovč**	**-an(ka)**

A szóvégi mássalhangzók különös alakváltozásaira később visszatérünk!

Vaje — Gyakorlatok

1. Gyakorolja azt, hogy a magyar szavakon **az első szótagon** van a hangsúly, a szlovén szavakon pedig **a másodikon,** ill. **harmadikon**.

magyar /	*szlovén* /	magyar /	*szlovén* /
— —	— —	— — —	— — —
kovács	*kováč*	alkohol	*alkohól*
atom	*atóm*	amulett	*amulét*
balkon	*balkón*	bajonett	*bajonét*
bonton	*bontón*	baldachin	*baldahín*
balett	*balét*	celofán	*celofán*
barokk	*barók*	diafilm	*diafílm*
beton	*betón*	fesztivál	*festivál*
bojkott	*bojkót*	horizont	*horizónt*

2. Gyakorolja az **é - ê** és az **ó - ô** hangok kiejtését:
beséda - mêtla, lép - sêstra, svét - žêna, galéb - galêja, césta - têta, kréda - žêna móst - gôra, gospód - kôsa, nós - nôga, teló - rôka, novóst - sôba, svój - vôda.

3. Tanári segítséggel gyakorolja a *"Prmcsk kapitányos"* feladatot, azaz a **szótagképző ŕ ejtését!** Kis nyelvpörgetéssel elsajátítható: *gŕm, smŕt, pŕt, bŕv, gŕb, gŕd, vŕt, hŕt, mŕtev, rdèč, skŕb, sŕna, srebŕn, gŕbast, Gŕk, tŕd.*

4. Tollbamondás: *avla, avtobus, ansambel, glavni, nov, osnovna, pekovski, pogrnjen, prireditev, šolski, vesel, vhod, brv, zadovoljen, žemljica.*

5. Válaszoljon a kérdésekre **tagadólag,** illetve **igenlően** a minta szerint!

Ali je ona Slovenka? — *Ne, ni Slovenka, ona je Angležinja.* / *Da, ona je Slovenka.*

a. Ali je Dušan iz Maribora Slovenec? — Da, ...
b. Ali je György iz Győra Slovenec? — Ne, ...
c. Ali je človek, ki peče kruh, kovač? — Ne, ...
č. Ali je Sophia Loren igralka? — Da, ...
d. Ali je Pavarotti politik? — Ne, ...

6. Pótolja **személyes névmásokkal** *(jaz, ti, on, ona, mi, vi, oni)!*

a. ..... so peki.
b. ..... sem kovač.
c. ..... si priden.
č. ..... je doma.
d. ..... so tukaj.
e. ..... ste Madžari.
f. ..... smo učenci.

7. Egészítse ki: a *sem, si, je, smo, ste, so* **segédigékkel!**

a. (Ona) ..... Zora.
b. (Jaz) ..... prijatelj.
c. (On) ..... Madžar.
č. (Oni) ..... Slovenci.
d. (Vi) ..... kovač.
e. (Mi) ..... tukaj.
f. (Ti) ..... super.

8. Használja a **biti** ige **tagadó** alakjait *(nisem, nisi, ni, nismo, niste, niso).*

a. Ana ..... fant.
b. Dijaki ..... profesorji.
c. Jaz ..... ti.
č. Ti ..... jaz.
d. Mi ..... vi.
e. Vi ..... leni.
f. One ..... grde.

9. Alkosson kérdéseket a minta szerint!

Kdo je to? To je mati.
Kaj je to? To je šola.

a. ..... To je kovač.
b. ..... To je pošta.
c. ..... To je avto.
č. ..... To je moj sin.
d. ..... To je hiša.

10. Válaszoljon a kérdésekre!

Kaj dela profesor? *Profesor uči.*

a. Kaj dela učenec? .....
b. Kaj dela pek? .....
c. Kaj dela operni pevec? .....
č. Kaj dela kuhar? .....
d. Kaj dela čistilka? .....
e. Kaj dela glasbenik? .....
f. Kaj dela igralec? .....
g. Kaj dela prevajalec? .....
h. Kaj dela študent? .....
i. Kaj dela pisatelj? .....
j. Kaj dela potnik? .....

11. Ne tegezzen, kérem!

Kako se *pišeš?* Kako se **pišete?**

a. Si ti Slovenec? .....
b. Potuješ v Ljubljano? .....
c. Nisi lačen? .....
č. Zakaj *delaš* tako hitro? .....
e. Imaš vžigalice? .....
f. Znaš slovensko? .....
g. Rad *plešeš?* .....
h. Me *razumeš?* .....
i. Kako se *imaš?* .....
j. Kje *imaš* denar? .....
k. Kam *greš?* .....
l. Kaj *hočeš?* .....

12. Tanári segítséggel tanulja meg az alábbi szlovén **mondókát** (kiszámolóst)!

2. LÉKCIJA

DRUŽÍNA IN SORÓDSTVO

István Mágyar in njegôvi živíjo v Monóštru. István je poročèn že pétindvájset lét. Po poklícu je knjigovódja. Imá visôko trgóvsko šólo. Njegôvi žêni je imé Marija. Imáta dvá otrôka. Péter je stàr dvájset lét. Òn je študènt. Študíra matemátiko in telovádbo na Visôki učíteljski šóli v Sombotêlu. Tàm imá mnógo prijáteljev. Njegôva sêstra Ána še ní študêntka. Hódi v četrti rázred gimnázije v svôjem rôjstnem méstu. Tudi ôna imá mnógo prijáteljic. Stára je ósemnajst lét. Želí študírati na univêrzi v Ljubljáni kot nekóč njéna máma. Nàjbolj pri srcu so ji jezíki. Če bo dobíla štipéndijo, se bo vpisála na slovénski in angléški jêzik. Máma Marija je učíteljica slovénščine v Monóštru.

Ôče je po národnosti Madžár. (Marijo spozná še kot gráničar v Monóštru.) Njegôvi stárši in soródniki živíjo v Budimpéšti. Marija je slovénskega porêkla. Njéni stárši zdàj živíjo v tém délu Porábja, drugáče pa so z Vérice. Na Vérici, v drúgih slovénskih vaséh in tudi v Slovéniji imájo věč soródnikov.

PO VEČÉRJI

Rávnokar so zímske počítnice, zató sta tudi obá otrôka domá. Po večérji málo posedíjo in se pogovárjajo.

Máti — *Ste vsi síti in zadovóljni?*
Sín: — *Sevéda, máma! Po takó dôbri večérji?!*
Ôče: — *Zdàj rés nísmo v šólski ménzi.*
Hčérka: — *Čepràv tudi ménze níso slábe.*
Máti: — *Strinjam se. Člôvek ne smé bíti izbírčen.*
Ôče: — *Péter, je tudi v Sombotêlu tóliko snegá?*
Sín: — *Dà, pa tudi húd mràz je. Avtomobíli kar obtičíjo v snégu.*
Hčérka: — *Pri nàs domá je dêbel léd na Rábi. Nekatéri se celó dŕsajo.*
Máti: — *Tó pa je precèj nevárno. Že takó se dogája tóliko slábega!*
Ôče: — *Tudi na céstah je velíko nesréč. Človéka je kàr stráh íti na pót.*
Sín: — *Zató so ob tákem vreménu zeló dobrodôšli vláki.*
Hčérka: — *Zlásti ko stávkajo železničarji! Hahá.*
Máti: — *Žàl, težáve so na vsákem délovnem méstu. Tudi na náši šóli.*
Ôče: — *Slabó je, če ljudjé velíko délajo in málo zaslúžijo. Jásno, da včásih tudi stávkajo.*
Sín: — *Právijo, da strojevódje niti ne zaslúžijo takó slabó.*
Hčérka: — *Tóčno. In so v monopólnem položáju. Ní jih lahkó nadomestíti.*
Máti: — *Življênje se brez železničarjev enostávno ustávi.*
Hčérka: — *Jaz se ráda vózim z vlákom zató, ker na vláku lahkó bêrem.*

Sín: — *Eh, pustímo zdàj promèt in probléme! Povêjte mi ráje, kakó se imáte domá.*
Ôče: — *Kàr v rédu. Trenútno smo vsí zdrávi.*
Hčérka: — *Tudi jàz sem zadovóljna, tàm v predálu je odlíčno pòllétno spričeválo!*
Sín: — *Čestítam! Pred matúro príde pràv.*
Máti: — *Jaz pa sem zeló sréčna, ker je družína spét skúpaj!*

BESÉDE — SZAVAK

angléški -a -o	angol
avtomobíl -a *m*	autó
bráti bêrem	olvas
brèz (B)	nélkül
Budimpéšta -e *ž*	Budapest
celó	sőt
césta -e *ž*	út
čè	ha
čepràv	habár, jóllehet
čestítati -am **kómu**	gratulál vkinek
četŕti -a -o	negyedik
délati -am	dolgozik
délovẹn -vna -o	munka-
délovno místo	munkahely
dêbel debéla -o	vastag, kövér
dóbẹr dôbra -o	jó
dobíti -ím	kap
dogájati -am **se**	történik
dŕsati -am **se**	korcsolyázik
drugáče	egyébként
družína -e *ž*	család
dvájset	húsz
enostávẹn -vna -o	egyszerű
gráničar -ja *m*	határőr
hodíti -im	jár
hotéti hóčem	akar
húd -a -o	1. gonosz 2.csípős
imé -na *s*	név
iméti imám **se**	van valahogy
izbírčẹn -čna -o	válogatós
íti grém	megy
jásẹn -sna -o	világos
kakó	hogyan
ko	amikor
léd -ú *m*	jég
léto -a *s*	év
lahkó	könnyű/könnyen
málo (B)	kevés/keveset
máma -e *ž*	anyu
ménza -e *ž*	menza
mésto -a *s*	1. város 2. hely
matúra -e *ž*	érettségi
mnógo (B)	sok
monopólẹn -lna -o	monopol
mràz mráza *m*	hideg (fn)
nadomestíti -ím **kóga**	helyettesít vkit
nàjbolj	leginkább
nesréča -e *ž*	baleset
nevárẹn -rna -o	veszélyes
njegóv -a -o *(m)*	az ő vkije/vmije
njegôvi	az övéi
njén -a -o *(ž)*	az ő vkije/vmije
obá obé obé	mindkét
obtičáti -čím	megreked, elakad
ôče očéta *m (!)*	apa
odlíčẹn -čna -o	kitűnő
počítnice -ic *ž (pl)*	szünidő
pòlléten -tna -o	féléves
pót -í *ž*	út(vonal)
podjétje -a *s*	vállalat
položáj -a *m*	helyzet
Porábje -a *s*	Rába-vidék
poročèn -êna -o	nős *(m)*/férjezett*(ž)*
posedéti -ím	(el)üldögél
povédati -vém	megmond
práviti -im	mond
precèj	meglehetősen
pred (T/E)	előtt
predál -a *m*	fiók
prijátelj -a *m*	barát
problém -a *m (!)*	probléma
promèt -éta *m*	forgalom
pustíti -ím	enged, hagy
ráje	inkább
rávno	éppen
rávnokar	éppen most
rázred -éda *m*	osztály (iskolai)
ràd ráda -o	szeret (csinálni)
réd -a *m*	rend
rés	tényleg
rôjstẹn -tna -o	születési
sêstra -e *ž*	lánytestvér
sìt síta -o	jóllakott
sevéda	természetesen

skúpaj	együtt
slàb slába -o	1. rossz 2. gyenge
služíti -im	keres (pénzt)
sméti smém	szabad (csinálni)
snég snegá *m*	hó
soródstvo -a *s*	rokonság
spét	ismét
spoznáti -ám **se**	megismerkedik
spričeválo -a *s*	bizonyítvány
srcé -á *s*	szív
srédnji -a -e (!)	középső
sréčẹn -čna -o	boldog
stanováti -újem	lakik
stàr stára -o	öreg, éves
stárši -ev *m (pl)*	szülők
stávkati -am	sztrájkol
stràh strahú *m*	félelem
strínjati -am **se s kóm**	egyetért vkivel
strojevódja -e *m (!)*	mozdonyvezető
svój svôja -e (!)	saját
šè	még
škóditi -im	árt
štipéndija -e *ž*	ösztöndíj
študènt -ênta *m*	egyetemista
študírati -am	tanul
tá tá tó	ez
ták -a -o	ilyen
takó	így/úgy/ennyire
tàm	ott
tóčẹn -čna -o	pontos
tóliko	ennyi/annyi
visòk -ôka -o	magas

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

István Mágyar in njegôvi	Magyar István és az övéi
òn je poročèn že dvájset lét	már húsz éve nős
ôna je poročêna že dvájset lét	már húsz éve férjnél van
spoznáti kóga	megismer vkit
njegôvi žêni je imé Maríja	feleségének Mária a neve
òn je stàr dvájset lét	ő húszéves
P. imá mnógo prijáteljev	P.-nek sok barátja van
nàjbolj pri sŕcu so ji jezíki	szívéhez legközelebb a nyelvek állnak
študírati na univêrzi	egyetemen tanul
čè dobí štipéndijo	ha megkapja az ösztöndíjat
vpísati se na slovénščino	beiratkozik szlovén szakra
po večérji málo posedíjo	vacsora után kicsit elüldögélnek
člôvek ne smé bíti izbírčen	az embernek nem szabad válogatósnak lennie
húd mràz je	kemény hideg van
obtičáti v snégu	elakad a hóban
pri nàs domá	nálunk itthon/otthon
dogája se tóliko slábega	annyi minden (rossz) történik
na céstah je velíko nesréč	az utakon sok a baleset/sok baleset van
človéka je kàr stràh íti na pót	az ember szinte fél útrakelni
ob tákem vreménu	ilyen (rossz) időben
slabó je, da	az a baj, hogy
jásno, da	világos, hogy
právijo, da	azt mondják, hogy
so v monopólnem položáju	monopolhelyzetben vannak
življênje se enostávno ustávi	az élet egyszerűen megáll
pustímo zdàj probléme!	hagyjuk most a problémákat!
povêjte mi ráje, kakó ste	inkább azt mondja meg, hogy van
kakó se imáte?	hogy van?/hogy vagytok?/hogy vannak?
kàr v rédu	elég tűrhetően
pràv príde	jól jön

PÉLDAMONDATOK

Hova, hol, honnan?	
Peter gre v **Monošter.**	*Péter Szentgotthárdra megy.*
Družina Magyar živi v **Monoštru.**	*A Magyar család Szentgotthárdon él.*
Družina Magyar je **iz Monoštra.**	*A Magyar család szentgotthárdi.*
Ana hodi v četrti **razred.**	*Anna negyedik osztályba jár.*
Dijaki čakajo v **razredu.**	*A diákok az osztályban várnak.*
Učenci drvijo **iz razreda.**	*A tanulók tódulnak ki az osztályból.*
Peter gre **na vlak.**	*Péter megy a vonatra.*
Na vlaku lahko beremo.	*A vonaton olvashatunk.*
Potniki izstopajo **z vlaka.**	*Az utasok leszállnak a vonatról.*
Élő — élettelen	
Peter kupi **svinčnik.**	*Péter ceruzát vásárol.*
Peter čaka **prijatelj-a.**	*Péter várja a barátját.*
Ana gleda **zvezek.**	*Anna nézi a füzetet.*
Ana gleda **brat-a.**	*Anna nézi a fiútestvérét.*
Hangkivetés	
Grem v Monošter.	*Megyek Gotthárdra.*
Sem iz Monoštra.	*Gotthárdi vagyok.*
Živim v Monoštru.	*Gotthárdon élek.*
Gradim pri Monoštru.	*Gotthárd mellett építkezem.*
Körmend tekmuje z Monoštrom.	*Körmend verseng Gotthárddal.*
Megszólítások	
Gospod, pazite!	*Uram, vigyázzon!*
Mladi gospod, le počasi!	*Fiatalember, csak lassan!*
Gospa, ali smem prisesti?	*Asszonyom, megengedi, hogy leüljek?*
Gospodična, kdaj pripelje avtobus?	*Kedves hölgyem, mikor jön a busz?*

Slovnica — Nyelvtan

33 A főnév neme *(Spòl samostálnikov)*

A szlovénben megkülönböztetünk **hímnemű, nőnemű és semlegesnemű** főneveket.

Hímneműek *(m)* általában az olyan személyeket és nagyobb állatokat jelölő főnevek, melyek természetes neme hímnemű: *člôvek, kováč, kònj* (ló), *pès* (kutya), *bìk* (bika), *petêlin* (kakas).

Nőneműek *(ž)* többnyire az olyan személyeket és nagyobb állatokat jelölő főnevek, melyek természetes neme nőnemű: *žénska, učíteljica* (tanítónő), *máti* (anya), *kôza* (kecske), *kokóš* (tyúk).

Semlegesnemet *(s)* használnak gyakorta a fiatal állatok esetében: *têle* (borjú), *píšče* (csirke), *žrebè* (csikó), *prasè* (malac), illetve a megvetés kifejezésére: *fantè* (siheder), *ženščè* (nőszemély), *kravšè* (girhes tehén), *otročè* (gyerkőc, öcskös).

A kisebb állatok (pl. a bolha) természetes nemét nehéz lenne meghatároznunk, így nyelvtani nemüket sem tudjuk kikövetkeztetni: *bólha, črv* (féreg), *komár* (szúnyog).

A tárgyak, elvont fogalmak esetén végképp nincs semmilyen logika abban, hogy a főnév milyen nemű. Például az **ágy** szó franciául: *le lit* (hímnem), szlovénül: *póstelja* (nőnem) *és* németül: *das Bett* (semlegesnem). Férfi szemmel a szlovén változat tűnik a legszimpatikusabbnak.

34 A főnév nemének meghatározása *(Ugotávljanje spôla samostálnikov)*

A szótárakban a főnevek egyes számú **alany- és birtokos esetét** találjuk. Ebből megállapíthatjuk a főnevek nemét és az alkalmazandó ragozási típust.

A szlovén főnevek hat esetének szlovén és magyar neve, illetve azok rövidítése:

1. imenoválnik	**I**	alanyeset	**A**
2. rodílnik	**R**	birtokos eset	**B**
3. dajálnik	**D**	részes eset	**R**
4. tožílnik	**T**	tárgyeset	**T**
5. méstnik	**M**	elöljárós eset (lokatívusz)	**L**
6. oródnik	**O**	eszközhatározós eset	**E**

Az elöljárós esetben — az egyértelműbb rövidítés érdekében — az eset latin nevének *(lokatívusz)* kezdőbetűjét, az ***"L"*** -t használjuk. Itt **hely- és időhatározói esetről** van szó.

nem	Egyes szám **alanyeset**	**birtokos eset**	**példák**
hímnem	**-ø, * (-a, -o, -e)**	**-a, (-ú)**	*učitelj učitelja (móst mostú)*
nőnem	**-a, -ø**	**-e, -i**	*híša híše bréskev bréskve mladóst mladósti*
semleges nem	**-o, -e, -ø**	**-a**	*mésto mésta sónce sónca imé iména*

*** A zéró-ragos (-ø)** hímnemű főnevek **általában mássalhangzóra** végződnek, de néha magánhangzóra is *(koléga, vódja, Lúka, ôče, finále, bifé, táksi, ávto, Zmágo, kíno, nivó, gurú)*. Többnyire idegen szavak vagy személynevek.

35 Az elöljárószók (v - iz, na - z) *(Predlógi)*

A magyarban **ragokkal** (*-on, -en, -ön; -ban, -ben* stb.), vagy **névutókkal** *(alatt, felett, előtt, után* stb.) fejezzük ki a hely- és iránymeghatározást, ill. a hely- és irányváltoztatást. A szlovénben erre a célra viszonyszókat, más szóval **elöljárószókat** használnak: *v, na, iz, ob.* Ezek mindig a névszók (főnév, melléknév, számnév stb.) előtt állnak, s megszabják, hogy milyen esetben kell lennie a névszónak.

v	—	*hová?*	-ba, -be	**v**	Máribor	**T**
		hol?	-ban, -ben	**v**	`Mariboru	**L**
iz	—	*honnan?*	-ból, -ből	**iz**	Máribora	**B**
na	—	*hová?*	-ra, -re	**na**	Dúnaj	**T**
		hol?	-on, -en, -ön	**na**	Dúnaju	**L**
z	—	*honnan?*	-ról, -ről	**z**	Dúnaja	**B**

A helyhatározó kifejezésére az elöljárószó önmagában nem elegendő. Minden elöljárószó meghatározott esetet vonz. Példánknál a **kam?** (hová?) kérdésre válaszolók **T**(árgyesetet), a **kjé?** (hol?) kérdésre válaszolók **L**(okatívuszt), azaz elöljárós, az **iz/z** (-ból, -ből) pedig **B**(irtokos) esetet vonzanak.

36 A főnév birtokos, tárgy- és elöljárós esete (egyes számban)

Példák		Eset	M	Ž	S	
Káj je tó?	Tó je	1	Máribor **-ø**	Ljubljána **-a**	mést **-o**	**A**
Od kód prihájate?	Prihájam	2	iz Máribor**-a**	iz Ljubljána **-e**	iz mést **-a**	**B**
———	———	3	———	———	———	**R**
Kám potújete?	Potújem	4	v Máribor **-ø**	v Ljubljána **-o**	v mést **-o**	**T**
Kjé ste domá?	Domá sem	5	v Máribor **-u**	v Ljubljána **-i**	v mést **-u**	**L**
———	———	6	———	———	———	**E**

od kód? **kám?** **kjé?**

37 trend — *trénd*

Akár trendként is felfogható, hogy azoknak az idegen eredetű szavaknak a nagy része, melyeket a magyarban **e**-nek ejtünk, a szlovénben **é**-nek ejtendő: cenzor - *cénzor*, csekk - *ček*, deci - *déci*, rektor - *réktor*. További példák: *defékt, déka, délta, diréktn, diréktor, džém, ékloga, éksati, ékstra, émbrio, ép(os), étos, éks, ekprés, ékstra, fész, flégma, fréska, inšpéktor, Internét, Jélcin, jénki, kéks, kozmétika, krép, kvintét, léksikon, léktor, lépra, mégastár, méntor, ménza, néktar, Néstor, néto, Pén klúb, pléksi, réktor, révma, séks, séksati, sékta, séktor, séndvič, téhnik, témpo, tender, ténis, test, tétanus, véstern* stb.

Az ilyesfajta kódváltással nagyon sok szlovén szót tudunk használni, anélkül, hogy a kisujjunkat mozdítottuk volna.

38 A hímnemű főnevek ragozása *(Sklanjátev samostálnikov môškega spôla)*

A 34. egységben megismerkedtünk a szlovén főnév hat esetével, azok szlovén és magyar neveivel. Nézzük meg, milyen kérdésekre adnak választ az egyes esetek.

1. **kdó?/káj?**	ki?/mi?	*alanyeset*
2. **kóga?/čésa?**	kinek a?/minek a?	*birtokos eset*
3. **kómu?/čému?**	kinek?/minek?	*részeseset*
4. **kóga?/káj?**	kit?/mit?	*tárgyeset*
5. **pri kóm?/pri čém?**	kinél?/minél?	*lokatívusz*
6. **s kóm?/s čím**	kivel?/mivel?	*eszközhatározós eset*

egyes szám					
1.	korák	-ø	lépés	-ø	Alanyeset
2.	korák	-a	lépés	-nek a	Birtokos eset
3.	korák	-u	lépés	-nek	Részeseset
4.	korák	-ø	lépés	-t	Tárgyeset
5.	pri korák	-u	lépés	-nél	Lokatívusz
6.	s korák	-om	lépés	-sel	Eszközhatározós eset
kettes szám					
1.	korák	-a	két lépés	-ø	Alanyeset
2.	korák	-ov	két lépés	-nek a	Birtokos eset
3.	korák	-oma	két lépés	-nek	Részeseset
4.	korák	-a	két lépés	-t	Tárgyeset
5.	pri korák	-ih	két lépés	-nél	Lokatívusz
6.	s korák	-oma	két lépés	-sel	Eszközhatározós eset
többes szám					
1.	korák	-i	lépések	-ø	Alanyeset
2.	korák	-ov	lépések	-nek a	Birtokos eset
3.	korák	-om	lépések	-nek	Részeseset
4.	korák	-e	lépések	-et	Tárgyeset
5.	pri korák	-ih	lépések	-nél	Lokatívusz
6.	s korák	-i	lépések	-kel	Eszközhatározós eset

39 Élőt jelentő főnevek *(Samostálniki žive kategorije)*

A szláv nyelvekben az élőlényt vagy élőnek tekintett egyes számú hímnemű főnevekben **más a tárgyeset**, mint a tárgyak, fogalmak esetében *(kategorija živosti)*.

élettelen
4 = 1

élő
4 = 2

A matematikai képtelenségnek tűnő két állítás azt jelenti, hogy az első esetben *(élettelen)* **a tárgyeset** megegyezik **az alanyesettel.** A második példában *(élő)* **a tárgyeset** azonos **a birtokos esettel.**

	élettelen		élő	
1.	korák - ø	lépés	člôvek - ø	ember
2.	korák - a	lépésnek a	človék - a	embernek a
—				
4.	korák - ø	lépést	človék - a	embert

A szlovén nyelv **élőnek** tekinti — legalábbis nyelvtani értelemben, bár érdemes azon is elgondolkodni, hogy miért éppen ezeket — az alábbi kategóriákat:

1. **autómárkák:** *fórda, mercédesa imá* — Fordja, Mercédesze van neki
2. **kártyalapok:** *dáj ása, králja, píka, kríža!* — adj egy ászt, királyt, pikket, kárót!
3. **betegségek:** *ráka imá* — rákja van, *operírati slepíča* — vakbelet operál
4. **borok** (hazai): *píje bizéljčana, ljutomêrčana* — bizeljszkói, ljutomeri bort iszik
5. **bolygók:** *vídeti Merkúrja, Mársa, Júpitra* — látja a Merkúrt, a Marsot, a Jupitert
6. **sportegyletek:** *premágati Partizána, Železničarja* — legyőzi a Partizánt, Železničart

40 c, j, č, ž, š, (dž)

Azokban a hímnemű főnevekben, melyek a fenti mássalhangzók valamelyikére végződnek, a névszóragozás során minden **-o-** > toldalékrész **-e-re** változik: *mésec, králj, mèč, nòž, kòš, brídž.*

-o- > -e-

I. mésec-ø, mésec-a, mésec-u, mésec-ø, pri mésec-u, z mésec-em
II. mésec-a, mésec-ev, mésec-ema, mésec-a, pri mésec-ih, z mésec-ema
X. mésec-i, mésec-ev, mésec-em, mésec-i, pri mésec-ih, z mésec-i

Por Amikor a vasi szlovének irodalmi nyelvre váltanak — nyelvjárásukban nem létezik ez a fajta **"Gorbacsev-jelenség"** —, ezt a szabályt gyakran a **-z**, és **-s** végű főnevekben is alkalmazzák:
~~*z Jánezem*~~ — z Jánezom, ~~z bíznisem~~ — z bíznisom.
Kerülendő!

41 Hangkivetés *(Izpàd pôglásnika)*

A hímnemű főnevek a ragozás során a hansúlytalan félmagánhangzót **[ə] kivetik.** Ez a hang általában az alanyeset végső mássalhangzója előtti magánhangzó: *délavec.* A hangkivetést a félmagánhangzó aláhúzásával jelezzük. Az élettelent jelentő egyes számú hímnemű főnevekben **csak alany- és tárgyesetben** van jelen, a többi négy esetben (birtokos, részes, elöljárós, eszközhatározós eset) eltűnik: *téden, tédna, tédnu, téden, v tédnu, s tédnom.* "Élő" főnevekben csak **alanyesetben** létezik! Pl.: *délavec* (dolgozó) — *délavca* (dolgozót). Kettes és többes számban **nincs** ez a *"kámfor-betű"*.

I.	*zvézek-ø, zvézk-a, zvézk-u, zvézek-ø, pri zvézk-u, z zvézk-om*
II.	*zvézk-a, zvézk-ov, zvézk-oma, zvézk-a, pri zvézk-ih, z zvézk-oma*
X.	*zvézk-i, zvézk-ov, zvézk-om, zvézk-e, pri zvézk-ih, z zvézk-i*

Nagyon gyakran előforduló, ill. eltűnő hangról van szó. A főnév **szótári alakja** — a birtokos eset ragja — jelzi a hangkivetést: *zvézek -zka.* Melléknevekben, valamint múlt és jövő idejű igealakokban is föl-fölbukkan, majd eltűnik: *dóber dôbra -o; je/bo prišèl — je/bo prišlà, prišlò, prišlì ...*

42 Foglalkozás- és népnevek női alakjai *(Poklíci in pripádniki národov: ž. spòl.)*

-ka				-ka			
novín	-ar	novínar	-ka	igrál	-ec	igrál	-ka
póšt	-ar	póštar	-ka	prodajál	-ec	prodajál	-ka
blagájnič	-ar	blagájničar	-ka	snažíl	-ec	snažíl	-ka
cvetlič	-ár	cvetličár	-ka	varíl	-ec	varíl	-ka
knjížnič	-ar	knjížničar	-ka	čistíl	-ec	čistíl	-ka
slaščič	-ár	slaščičár	-ka	padál	-ec	padál	-ka
bólnič	-ar	bólničar	-ka	kmetovál	-ec	kmetovál	-ka
porodníč	-ar	porodníčar	-ka	tkál	-ec	tkál	-ka
friz	-êr	frizêr	-ka	délav	-ec	délav	-ka
štud	-ènt	študênt	-ka	prevajál	-ec	prevajál	-ka
traktor	-íst	traktoríst	-ka	učên	-ec	učên	-ka

Živé naj vsì národi ...

-ka				-ka			
Habsburž	-àn	Habsburžán	-ka	Slovén	-ec	Slovén	-ka
Američ	-àn	Američán	-ka	Ném	-ec	Ném	-ka
Norvež	-àn	Norvežán	-ka	Avstríj	-ec	Avstríj	-ka
Luksemburž	-àn	Luksemburžán	-ka	Dán	-ec	Dán	-ka
Kanád	-čan	Kanádčan	-ka	Holánd	-ec	Holánd	-ka
Švíc	-ar	Švícar	-ka	Bélgij	-ec	Bélgij	-ka
Bolg	-ár	Bolgár	-ka	Índij	-ec	Índij	-ka
Madž	-ár	Madžár	-ka	Japón	-ec	Japón	-ka
Rom	-ún	Romún	-ka	Kitáj	-ec	Kitáj	-ka

-ica				-ica			
kúh	-ar	kúhar	-ica	služábn	-ik	služábn	-ica
gospod	-ár	gospodar	-íca	glásben	-ik	glásben	-ica
mént	-or	méntor	-ica	čaróvn	-ik	čaróvn	-ica
lékt	-or	léktor	-ica	tájn	-ik	tájn	-ica
učít	-elj	učítelj	-ica	zdravn	-ík	zdravn	-íca
králj	-ø	kralj	-íca	nadzórn	-ik	nadzórn	-ica
kmèt	-ø	kmet	-íca	načêln	-ik	načêln	-ica

-inja				-inja			
bio	-lóg	biológ	-inja	Angl	-éž	Angléž	-inja
sekso	-lóg	seksológ	-inja	Slov	-ák	Slovák	-inja
dialekto	-lóg	dialektológ	-inja	Franc	-óz	Francóz	-inja
astro	-lóg	astrológ	-inja	Čéh	-ø	Čéh	-inja
grafo	-lóg	grafológ	-inja	Grk	-ø	Grk	-inja
peda	-góg	pedagóg	-inja	Švéd	-ø	Švéd	-inja

43 gospód - gospá - gospodíčna

Ez a három kifejezés a magyar *uram — asszonyom — hölgyem* megszólításoknak felel meg. Pl.: *Gospód, ali vas smém vprášati, kakó ...* — Uram, megkérdezhetem öntől, hogyan...; *Oprostíte, gospá!* — Bocsásson meg, asszonyom! *Gospodíčna, kakó ste vi lúštkani!?* — Hölgyem/kisasszony, hogy maga milyen bájos!?

Ezt a három megszólítást használják **vezetéknevekkel és foglalkozásnevekkel** együtt is. Pl.: *Dober dán, gospód Novák!* — Jónapot kívánok, Novák úr! *Gospá dóktorica, zeló slabó se počútim!* — Doktornő kérem, igen rosszul érzem magam! Először az "urak, hölgyek" vannak soron, s csak utána **a vezetéknevek.** Utóbbiakat a **keresztnevek** is megelőzik: *dr. Jánez Bogatáj.*

A tudományos **címek, rangok** a megszólítások elején állnak: *akademik dr. France Bezlaj, prof. dr. Vilko Novak.*

Nem annyira elterjedt, mint mondjuk a cseh nyelvben, de azért a Novák úr feleségét a szlovénben is meg lehet nevezni vagy meg lehet szólítani úgy, hogy: *gospá Novákova,* talán ritkábban keresztnévvel együtt: Ánka Novák**(ova).**

44 tá súhi škáfec púšča (z/s)

Az eszközhatározós eset egyik elöljárószója a **z** (-val, -vel): **z** mámo *(anyuval).* Bizonyos esetekben a könnyebb kiejthetőség céljából **s**-t használunk (írásban is). Nevezetesen a **c, č, f, h, k, p, s, š, t** mássalhangzókkal kezdődő névszók előtt. **Toporišič professzortól** — a szlovén nyelvtudomány élő klasszikusától — való a címbeli mondóka, mely tartalmazza a szóban forgó mássalhangzókat (**ta suhi škafec pušča** — *ez a szétszáradt dézsa ereszt*).

z		s	
z ávtom	*autóval*	**s** církusom	*cirkusszal*
z bánko	*bankkal*	**s** čólnom	*csónakkal*
z darílom	*ajándékkal*	**s** fántom	*fiúval*
z Evrópo	*Európával*	**s** híšo	*házzal*
z íglo	*tűvel*	**s** kóm?	*kivel?*
z jábolkom	*almával*	**s** pálico	*bottal*
z ládjo	*hajóval*	**s** sénco	*árnyékkal*
z mámico	anyuval	**s** šólo	*iskolával*
.....	.....	**s** telefónom	*telefonnal*

VAJE — GYAKORLATOK

1. Olvassa el hangosan az alakilag azonos szópárokat, ügyelve arra, hogy **a hangsúly más-más szótagon** van, s ennek megfelelően változik a jelentés is.

obláčiti se	öltözködik	**oblačíti se**	kezd beborulni
pókal je	durrogatott	**pokál**	serleg
óblast	gömbölyű	**oblást**	hatalom
pokósiti	megebédel	**pokosíti**	lekaszál
ráca	kacsa	**racá**	kacsázva jár
ókrast(i)	okkersárga	**okrásti**	meglop
poléti	nyáron	**poletí**	elrepül
péčka	kályhácska	**pečkà**	gyümölcsmag
célo	egész (s)	**celó**	sőt
okópati	megfüröszt	**okopáti**	megkapál
ôtok	sziget	**otòk**	daganat
grêde	gerendák	**gredé**	menvén
téma	téma	**temà**	sötétség
táko	ilyen (s)	**takó**	így, úgy
lêti!	repülj!	**letí**	repül

2. Tollbamondás.

madžarski, slovenski, Madžar, Slovenec, Švedinja, švedski, Madžarska, Slovenija, Šved, Francoz, francoski, Nemec, nemški, Nemčija

3. Határozza meg a főnevek **nemét!**

sonce, hiša, okno, učenec, brat, mama, cesta, ples, prijatelj, tele, sestra, pišče.

4. Egészítse ki a hiányos mondatokat úgy, hogy tegye a zárójeles kifejezéseket **megfelelő esetbe!**

a. Grem v ..... . (Maribor)
b. Dušan živi v ..... . (Maribor)
c. Vlak pelje na ..... . (Dunaj)
č. Živim v ..... . (Monošter)
d. Mati je na ..... . (Dunaj)
e. Prijaham iz ..... . (Maribor)
f. Gostje prihajajo z ..... . (Dunaj)

5. Pótolja a hiányzó mondatrészeket az **élőt — élettelent** jelentő főnevekre vonatkozó szabályok szem előtt tartásával!
(Egyes szám!)

a. Treba je kupiti ..... . (svinčnik)
b. Treba je poklicati ..... . (brat)
c. Novakovi imajo ..... . (konj)
č. Policist ustavi ..... . (pešec)
e. Peter išče ..... . (zvezek)
f. Janez vozi ..... . (ford)
g. Ana gleda ..... . (Janez)
h. Učenec nese ..... . (stol)
i. Učitelj vpraša ..... . (učenec)
j. Učenec vpraša ..... . (učitelj)
k. Ropar ukrade ..... . (denar)
l. Peter kliče ..... . (prijatelj)

6. Oldja meg az alábbi feladatot, ügyeljen **a hangkivetésre** ("kámfor-betűre")!

a. Dušan živi v ..... . (Monošter)
b. Peter stanuje v ..... . (Maribor)

c. Ana gleda ..... . (Janez)
č. Ana ljubi ..... . (Peter)
d. Šef pohvali ..... . (delavec)
e. V ..... so napake. (zvezek)
f. Nebo je ..... . (jasen)
g. Večerja ni ..... . (dober)
h. Učenci so v ..... . (razred)
i. Mama je ..... . (srečen)
j. Učitelj je ..... . (zadovoljen)
k. Učiteljica ni ..... . (zadovoljen)
l. Punčka je ..... . (priden)

7. Töltse ki a hiányzó részeket a foglalkozás- és népnevek **hímnemű** vagy **nőnemű párjával!**

Foglalkozásnevek:

a.	kuharica
b. učitelj	.....
c. biolog	.....
č.	bolničarka
d. prodajalec	.....
e. pedagog	.....
f.	novinarka
g. kmet	.....
h.	študentka
i. kralj	.....
j.	delavka
k.	učenka
l. frizer	.....
m.	prevajalka
n.	glasbenica

Népnevek:

o. Šved	.....
p.	Nemka
r.	Madžarka
s. Čeh	.....
š. Anglež	.....
t.	Slovenka
u.	Japonka
v. Američan	.....
z. Rus	.....
ž. Avstrijec	.....

8. Keresse meg a megadott szópárok **jelentését** a szótárban!

vezetéknév - foglalkozásnév

Kovač	— kovač	Kuhar	— kuhar
Zidar	— zidar	Kozar	— kozar
Mlinar	— mlinar	Pevec	— pevec
Žagar	— žagar	Kmet	— kmet
Kolar	— kolar	Kralj	— kralj

vezetéknév - állatnév

Zajec	— zajec	Volk	— volk
Muha	— muha	Jež	— jež
Medved	— medved	Sova	— sova
Kos	— kos	Čuk	— čuk
Maček	— maček	Lazar	— lazar

keresztnév - tárgy (fogalom)

Avgust	— avgust	Nada	— nada
Gašper	— gašper	Bor	— bor
Duša	— duša	Zora	— zora

keresztnév - növénynév

Vijolica — vijolica

Jelka — jelka

Marjetica — marjetica

Roža — roža

Jurček — jurček

Cvetka— cvetka

9. Mondja meg, vagy írja be a hiányzó részbe, hogy a következő híres emberek **milyen nemzetiségűek** (voltak), mi (volt) az **országuk** neve, és mi (volt) a **foglalkozásuk**!

Napoleon:	*Francoz*	*Francija*	*vojskovodja*
a. Elizabeta II.:	.....	.....	.....
b. Bill Clinton:	.....	.....	.....
c. Edith Piaf:	.....	.....	.....
č. Michael Jackson:	.....	.....	.....
d. W. Shakespeare:	.....	.....	.....
e. Sándor Petőfi:	.....	.....	.....
f. Mateja Svet:	.....	.....	.....
g. Olof Palme:	.....	.....	.....
h. Garri Kasparov:	.....	.....	.....
i. Thomas Mann:	.....	.....	.....
j. Jožef Štefan:	.....	.....	.....
k. Mari Törőcsik:	.....	.....	.....
l. Franc Jožef:	.....	.....	.....
m. Marija Terezija:	.....	.....	.....

10. Tegye a megfelelő **elöljárószó nélküli esetbe** a zárójelben lévő hímnemű főneveket! (Memento mori: **Élőkről** és **nem élőkről** csak jót!)

a. Učim ..... . (prijatelj)
b. Učim ..... . (prijatelji)
c. Ana dá ..... (Peter) svinčnik.
č. Ana dá Petru ..... . (svinčniki).
d. Peter ponuja ..... (sosed) pivo.
e. Tudi oče nagovarja ..... . (sosed)
f. Tudi oče nagovarja ..... . (sosedi)
g. Mama jutri povabi ..... . (šef)
h. Mama jutri povabi ..... . (šefi)
i. Peter čestita ..... . (sošolec)
j. Peter čestita ..... . (sošolci)

11. Használja a megfelelő **elöljárószót** és **esetet!** Ügyeljen a "dé**z**/sás" alakváltozatokra (**z** avtom, **s** fantom)! "Gorbacs**ev**ről" se feledkezzen meg!

a. Učim se ..... . (prijatelj)
b. Učim se ..... . (prijatelji)
c. Peter živi ..... . (Monošter)
č. Fantje se igrajo ..... . (svinčnik)
d. Sosed debatira ..... . (kovač)
e. Punce se igrajo ..... . (fantje)
f. Magyarjevi potujejo ..... . (Körmend)
g. Vlak pripelje ..... . (Sombotel)
h. Schönbrunn je ..... . (Dunaj)
i. Profesor pride ..... . (Dunaj)
j. Učitelj se prepira ..... . (učenec)

3. LÉKCIJA

DÓM DRUŽÍNE MÁGYAR

Máma Marija, ôče István, hči Ána in sín Péter stanújejo v družínski híši blízu železníške postáje. Stávba je ênonadstrópna, imá pošévno strého z rdéčimi opékami. Trí širôka ôkna glédajo na úlico. Vêlik balkón je póln róž, takó kot je vídeti v Ávstriji in Slovéniji. Pred híšo je lepó urejèn vŕt z leséno ográjo. V garáži stojí ávto známke fórd.

V pritlíčju so dnévna sôba, spálnica za stárše, kúhinja, shrámba, kopálnica in straníšče. V nadstrópje vódijo leséne stopníce. Tù sta dvé sôbi. V êni stanúje Ána, v drúgi pa imá svój prôstor Péter. Tudi zgôraj imájo kopálnico in straníšče.

Centrálno ogrévanje imájo že desét lét. Do sedàj so kúrili s párnim kôtlom na prêmog v kléti, pred krátkim pa so se tudi v Monóštru priključili na plín. Ogrévanje na plín je bolj udóbno. Za spomín so pustíli tudi lončéno péč.

Pohíštvo je enostávno, vèndar modêrno in izbráno z okúsom. V dnévni sôbi je velíko prostóra. Na sténi je slíka pokrájine, v kótu pa bárvni televízor z velíkim ekránom. Na parkétu so krásne prepróge. Skózi balkónska vráta je vídeti na vŕt in césto. V takó lépem dómu se člôvek prijétno počúti.

V SOBÓTO DOPÓLDNE

Ána: — *Máma! S Pétrom sva túkaj zgôraj končála s čiščenjem. Lahkó prídeva dòl k têbi pomágat ?*
Máma: — *A rés?! Sta posesála obé sôbi?*
Ána: — *Obé. Péter je očístil tudi kopálnico. Kàd se čudovíto svéti, takó béla je, kot bi bilà nôva.*
Máma: — *Bosta tudi málo prezráčila?*
Péter: — *Ne bo prepíha? Ní v dnévni sôbi odpŕto ôkno?*
Máma: — *Túkaj bom zapŕla.*
Ána: — *Mêne ne zébe, kaj pa têbe, Péter?*
Péter: — *Mêne túdi ne.*
Ána: — *Máma! Tórej se ti zdàj lahkó pridrúživa?*
Máma: — *Sevéda!*
Péter: — *Vprášajmo očéta, če njêga ne mótimo!*
Máma: — *Ne móremo, ker ga ní tù. V kléti je.*
Ána: — *Potém pa hítro končájmo, da bo čim prèj réd in čistôča.*
Máma: — *Strínjam se. Pregóvor právi: čistôča je pòl zdrávja.*
Ôče: — *Zdrávo, drági môji! Me spustíte nóter? Káj je tá gnéča tù?*
Máma: — *Izvóli! Takój bomo gotôvi.*
Ôče: — *Fíno! Tudi jàz sem že gotòv.*

BESÉDE — SZAVAK

Ána -e *ž*	Anna
Ávstrija -e *ž*	Ausztria
balkónski -a -o	erkély-
bárven -vna -o	színes
bél -a -o	fehér
bó	lesz
centrálen -lna -o	központi
čim prèj	minél előbb
čistôča -e *ž*	tisztaság
číščenje -a *s*	takarítás
desét	tíz
dnéven -vna -o	nappali
dòl	le
dóm -a *m*	otthon (főnév)
dopóldne	délelőtt
družínski -a -o	családi
dvá dvéh *m*	két
dvé dvéh *ž*	két
ekrán -a *m*	képernyő
èn êna -o	egy
ênonadstrópen -pna -o	egyemeletes
garáža -e *ž*	garázs
glédati -am	néz
gnéča -e *ž*	tömeg
hčí hčére *ž*	lánya vkinek
izbrán -a -o	kiválasztott
kàd -í *ž*	kád
klét -í *ž*	pince
končáti -ám	befejez
kopálnica -e *ž*	fürdőszoba
kot	mint
kót - a *m*	sarok
kot če	mintha
kôtel -tla *m*	kazán, katlan
krásen -sna -o	gyönyörű
kúhinja -e *ž*	konyha
kúriti -im	fűt, tüzel
lép -a -o	szép
lesén -a -o	fa-
lončén -a -o	cserép-
modêren -rna -o	modern
motíti -im	zavar
nadstrópje -a *s*	emelet
nóter	be
očístiti -im	kitakarít
ográja -e *ž*	kerítés
ogrévanje -a *s*	fűtés
okús -a *m*	ízlés
opéka -e *ž*	tégla
parkét -a *m*	parketta
péč -í *ž*	kályha; kemence
Péter -tra *m*	Péter
plín -a *m*	gáz
pohíštvo -a *s*	bútor
pokrájina	táj
pòl	fél (fele vminek)
póln -a -o (B)	teli, tele
pomágati -am	segít
posesáti -ám	kiporszívoz
postája -e *ž*	állomás
pošéven -vna -o	ferde
práviti -im	mond
pregóvor -a *m*	közmondás
prêmog -óga *m*	szén
prepíh -a *m*	huzat
prepróga -e *ž*	szőnyeg
prezráčiti -im	kiszellőztet
pridrúžiti -im **se**	csatlakozik
prijéten -tna -o	kellemes
prijétno	kellemesen
prikljúčiti -im **se**	rákapcsolódik
príti prídem	jön, érkezik
pritlíčje -a *s*	földszint
prôstor -óra *m*	hely, tér
pustíti -ím	hagy, meghagy
réd -a *m*	rend
róža -e *ž*	rózsa, virág
sedàj	most
shrámba -e *ž*	éléskamra
sín -a *m*	fia vkinek
skózi (T)	keresztül, át
slíka -e *ž*	kép, festmény
sôba -e *ž*	szoba
sobóta -e *ž*	szombat
spálnica -e *ž*	hálószoba
spomín -a *m*	emlék
spustíti -im **nóter**	beenged
státi stojím	áll
stávba -e *ž*	épület
sténa -e *ž*	fal
stopníce -íc *ž (pl)*	lépcső
straníšče -a *s*	vécé
strínjati -am **se**	egyetért
svétiti -im **se**	fénylik
širòk -ôka -o	széles
takòj	azonnal

televízor -ja *m*	televízió
úlica -e *ž*	utca
urejèn -jêna -o	rendezett
vodíti -im	vezet
vídeti -im	lát
vprášati -am	megkérdez
vŕt -a *m*	kert
zapréti -èm	bezár, becsuk
zdrávje -a *s*	egészség
zdrávo!	szevasz(tok)!
zgôraj	fent
známka -e *ž*	típus (autónál)
železnica -e *ž*	vasút
železniški -a -o	vasúti

opéka -e *ž*

prepróga -e *ž*

slíka -e *ž*

televízor -ja *m*

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

blízu (B) **železniške postáje**	a vasútállomás közelében
strêha z rdéčimi opékami	piros cserepes tető
ôkna glédajo na úlico	az ablakok az utcára néznek
balkón je póln róž	az erkély tele van virággal
lepó urejèn vŕt	szépen rendezett kert
ávto známke fórd	Ford típusú autó
v (!) **pritlíčju** (L)	a földszinten
do sedàj	mostanáig
pred krátkim	nemrég
prikljúčiti se na plín (T)	bevezetik vkihez a gázt
ogrévanje na plín	gázfűtés
bolj udóbno	kényelmesebb
v sôbi je velíko prostóra	a szobában sok/nagy hely van
televízor z velíkim ekránom	nagyképernyős tévé
člôvek se prijétno počúti	az ember kellemesen érzi magát
v takó lépem dómu	ilyen szép otthonban
v sobóto (T) **dopóldne**	szombat délelőtt
končáti s číščenjem	befejezi a takarítást
lahkó prídem dòl k têbi?	lejöhetek hozzád?
a rés?	tényleg?
ne bo prepíha?	nem lesz huzat?
odpŕto ôkno	nyitott ablak
ôkno je odpŕto	az ablak nyitva van
zébe me	fázom
mêne ne zébe	én nem fázom
pridrúžiti se kómu (R)	csatlakozik vkihez
vprášati kóga káj	megkérdez vkitől vmit
pregóvor právi, da	a közmondás azt mondja, hogy
čistôča je pòl zdrávja	a tisztaság fél egészség
me spustíte nóter?	beengedtek?
izvóli!	tessék! / parancsolj!
takòj bomo gotôvi	mindjárt készen vagyunk
fíno!	nagyszerű!

PÉLDAMONDATOK

Kdaj?	Mikor?
Pridem **v nedeljo.**	*Vasárnap jövök.*
Spomladi je lepo vreme.	*Tavasszal szép idő van.*
Mama bo **julija** na dopustu.	*Anyu júliusban lesz szabadságon.*
A nőnemű főnevek (-a)	
Sosed hoče kupiti **hišo.**	*A szomszéd házat akar venni.*
Stanujejo **pri postaji.**	*Az állomás mellett laknak.*
Otroci se pogovarjajo **z mamo.**	*A gyerekek anyuval beszélgetnek.*
A személyes névmások	
Njega sprašujem, ne **tebe!**	*Őt kérdezem, nem téged!*
Vabim **ga** na kosilo.	*Hívom ebédelni (őt).*
A melléknevek egyeztetése	
Pameten fantek.	*Okos kisfiú.*
Pametna deklica.	*Okos kislány.*
Fantek je **pameten.**	*A kisfiú okos.*
Deklica je **pametna.**	*A kislány okos.*

SLOVNICA — NYELVTAN

45 A *"bíti"* (lenni) segédige jövő időben *(Pomóžnik "bíti" v prihódnjiku)*

Állító és tagadó formái: (ne) **bóm** pirát — (nem) *leszek* kalóz

I.	(ne) **bóm** pirát (ne) **bóš** pirát (ne) **bó** pirát	X.
II.	(ne) **bóva** piráta (ne) **bósta** piráta (ne) **bósta** piráta	(ne) **bómo** piráti (ne) **bóste** piráti (ne) **bódo** piráti

46 A hét napjai *(Dnévi v tédnu)*

ponedéljek	*hétfő*	v ponedéljek	*hétfő*	*-n*
tôrek	*kedd*	v tôrek	*kedd*	*-en*
sréda	*szerda*	v srédo	*szerdá*	*-n*
četrtek	*csütörtök*	v četrtek	*csütörtök*	*-ön*
pétek	*péntek*	v pétek	*péntek*	*-en*
sobóta	*szombat*	v sobóto	*szombat*	*-on*
nedélja	*vasárnap*	v nedéljo	*vasárnap*	*-ø*

A napok neve a **kdáj?** (mikor?), **katéri dán?** (melyik napon?) kérdésekre válaszolva a **v** elöljárószó után tárgyesetben (**T**) áll.

A magyar nyelv a **szerda** *(közepe valaminek)*, **csütörtök** *(negyedik)*, **péntek** (ötödik) és **szombat** neveket valamely szláv nyelvből vette át igen régen. Valószínűleg még a magyar honfoglalás előtt. Mindenképp a 12. század előtt, amikor a legtöbb szláv nyelv elvesztette az ősszlávban ismert orrhangzóit (**-en-**, **-on-**). Az ősszláv nazálisokat a magyar pénte**k** és szom**b**at szavak is megőrizték.

Por A magyarországi szlovén nyelvjárást beszélőknél megfigyelhető, hogy egyre gyakrabban elhagyják a "v" elöljárószót (sobóto - *szombaton*), és néha irodalmi nyelven is megfeledkeznek róla. **V**, mint vigyázzon!

47 Nőnemű főnevek ragozása I. *(Prva ženska sklanjátev)*

Ebbe a csoportba azok a nőnemű főnevek tartoznak, melyek végződése alanyesetben: **-a**, birtokos esetben: **-e.** A két ragot mindig egyszerre figyelje, mert — mint látni fogjuk, vannak alanyesetben **-a** végű főnevek, melyek hímneműek *(vójvoda, opróda, vódja, delovódja, slúga ...)*. Túlnyomórészt azonban nőnemű főnevekről van szó.

1. **A**lanyeset 2. **B**irtokoseset 3. **R**észeseset 4. **T**árgyeset
5. **L**okatívusz (Elöljáróseset) 6. **E**szközhatározós eset.

Eset	egyes (I.)	kettes (II.)	többes szám (X.)
1.	híš-**a**	híš-**i**	híš-**e**
2.	híš-**e**	híš-**ø**	híš-**ø**
3.	híš-**i**	híš-**ama**	híš-**am**
4.	híš-**o**	híš-**i**	híš-**e**
5.	pri híš-**i**	híš-**ah**	híš-**ah**
6.	s híš-**o**	híš-**ama**	híš-**ami**

48 Hónapnevek *(Iména mésecev)*

Jóllehet léteznek szlovén nyelvű hónapnevek *(prosínec, svečán, súšec, máli tráven, véliki tráven, róžnik, máli srpan, véliki srpan, kímavec, vinotòk, listopàd, grúden)*, az emberek többnyire ismerik is ezen elnevezéseket, mégis a latin nevek szlovén változatai honosodtak meg. Akár az európai nyelvek többségében.

jánuar	*január*	jánuar -j	-a	*január*	-ban
február	*február*	február -j	-a	*február*	-ban
márec	*március*	márc	-a	*március*	-ban
április	*április*	apríl	-a	*április*	-ban
máj	*május*	máj	-a	*május*	-ban
júnij	*június*	júnij	-a	*június*	-ban
júlij	*július*	júlij	-a	*július*	-ban
avgúst	*augusztus*	avgúst	-a	*augusztus*	-ban
septêmber	*szeptember*	septêmbr	-a	*szeptember*	-ben
október	*október*	októbr	-a	*október*	-ben
novêmber	*november*	novêmbr	-a	*november*	-ben
decêmber	*december*	decêmbr	-a	*december*	-ben

A **kdáj?** *(mikor?)* kérdésre a válaszok (*jánuarja, februárja, márca* stb.) **birtokos** (**B**) esetben vannak.

A napok mintájára létezik egy **v** elöljárószós változat is (*v jánuarju, v februarju, v márcu* stb.), de azt kevésbé használják.

A két forma a *méseca mája*, illetve *v mésecu máju* szerkezetekből keletkezett rövidítéssel. Az első variáció valószínűleg azért győzött, mert rövidebb.

49 Idegen eredetű szavak (-us) 1. *(Beséde tújega izvôra 1)*

Bizonyára önnek is föltűnt, hogy a szlovénben a latin nevek **-us** (-ius) végződései eltűntek (*máj, júnij, júlij, avgúst*). Jó megfigyelőképességének köszönhetően ön máris tud szlovén nyelven sok-sok új szót! Mindössze arra kell még összpontosítania, hogy a hangsúlyok — az egynél több szótagú szavaknál — többnyire nem az első szótagon vannak, mint a magyarban.

Ügyességéért — virágcsokor helyett — átnyújtunk önnek egy ilyen szócsokrot:

agronóm, akadémik, akcènt, ákt, analítik, Antikrist, antikvár, antropológ, arheológ, arhitékt, aspékt, astrológ, astronóm, avgúst, bacíl, botánik, cínik, dialektológ, dialékt, dialóg, diskúrz, doktorát, épik, epilóg, filológ, filozóf, geológ, Górdij, hiát, ideológ, impúlz, infárkt, internát, invalíd, jámb, júlij, júnij, katalóg, katólik, kémik, konflíkt, kongrés, konzulát, kór, krítik, kúrs, labirínt, lírik, logopéd, máj, matemátik, matriarhát, meteorológ, núncij, ortopéd, patriarhát, patrón, pedagóg, pedél, Pégaz, Pilát, Píj, pól, Póncij, primát, prológ, prospékt, psihológ, púlz, rebél, statístik, samarián, senát, tákt, téhnik, teológ, típ, vazál.

50 Jééé!

Különleges egy betű, illetve hang a **j**. Nemcsak azért, mert a szlovénben egyaránt kifejezi az örömet (**juhèj!** - *sejhaj!*), bánatot (**jòj!** - *jaj!*), ijedtséget (**jèžešmarija!** - *jézusmária!*), harciasságot (**júriš!** - *támadás!*). A nyelvtanban is különlegesen viselkedik, meglepetéseket okoz. Tartsuk szem előtt!

Annak, aki megtanulta, hogy a mássalhangzóra végződő hímnemű főnevek birtokos esetben **-a**-ra végződnek (36. egység), fölkelthette az érdeklődését, hogy a *jánuarja, februarja* birtokos **-a**-rag előtt **-j**-vel bővülnek a szavak.

Egyes számban (I.) az **-r** tővégű **két- vagy többszótagú** szavak többségének a töve **-j**-vel bővül **a függő esetekben** (az alanyeseten kívül a többi öt esetben), a kettes (II.) és a többes (X.) számban pedig az **összes esetben**.

-r + j-

I.	1. natákar -ø-ǿ 4. natákar **-j-** a	2. natákar **-j-** a 5. pri natákar **-j-** u	3. natákár **-j-** u 6. z natákar **-j-** em
II.	1. natákar **-j-** a 4. natákar **-j-** a	2. natákar **-j-** ev 5. pri natákar **-j-** ih	3. natákar **-j-** ema 6. z natákar **-j-** ema
X.	1. natákar **-j-** i 4. natákar **-j-** e	2. natákar **-j-** ev 5. pri natákar **-j-** ih	3. natákar **-j-** em 6. z natákar **-j-** i

Ezekben az esetekben is alkalmazni kell a "Gorbacsev-szabályt", amikor a lágytövű főnevekben (c, **j**, č, ž, š) az **-o-** végződésrészekből **-e-** lesz (z natákar**j**em, natákar**j**ev, natákar**j**ema stb.).

50 Jééé!

Nem bővülnek **-j-**vel azok a főnevek, melyek **"kámfor-hangot"** (ə) tartalmaznak, azaz kivetik magukból a hangsúlytalan félmagánhangzót *(véter, vétra, vétru, véter, z vétrom)*. További példák: *bóter, cúker, čèber, káder, kadáver, katéter, kóder, kúfer, líter, méter, minister, mójster, óder, péder, pediáter, Péter, pôper, silvéster, stèber, tíger.*

Néhány kétszótagú kifejezésben sem érvényesül a szabály *(večér, večéra, večéru, z večérom)*. További kivételek: *barbár, bíser, jámbor, Madžár, obzír, okvír, ozír, požár, prôstor, séver, tábor, tôvor, šôtor.* Ha ezek valamelyike vezetéknév, akkor van **-j-** bővülés (*s Séver-jem*). Az egyszótagú szavak nem vetik alá magukat ennek a regulának. Az igéből képzett főnevek sem reagálnak erre (*izbòr, nabòr, pregóvor, nagóvor, razgóvor, predòr*).

Por A vasi szlovén nyelvjárás nem ismeri az **-r+j** nyelvi specialitást. Azok, akik megtanulták ezt a köznyelvi törvényt, néha az **-l** végű főnevekben is használják (~~v tunél j u~~, ~~s konzúl jem~~) ~~(-l+j)~~. Kerülendő!

51 A személyes névmások *(Osébni zaímki)*

A	B	R	T	L	E
jàz	mêne	mêni	mêne	pri mêni	z menój/máno
én	—	*nekem*	*engem*	*nálam*	*velem*

A birtokos esetnek nem adtuk meg a magyar jelentését, mivel az **csak vonzatként** (birtokos esettel álló elöljárószók és igék után) használatos: *zaradi mene/nas, brez nas.*

Hangsúlyos személyes névmások					
A	B	R	T	L	E
jàz mídva mí	mêne náju nàs	mêni náma nàm	mêne náju nàs	mêni náju nàs	z menój/máno z náma z námi
tí vídva ví	têbe váju vàs	têbi váma vàm	têbe váju vàs	têbi váju vàs	s tebój/tábo z váma z vámi
òn ônadva ôni	njêga njíju njìh	njêmu njíma njìm	njêga njíju njih	**njêm!** njíju njìh	z njím z njíma z njími
Hangsúlytalan személyes névmások					
A	B	R	T	L	E
— — —	me naju nas	mi nama nam	me naju nas	— — —	— — —
— — —	te vaju vam	ti vama vas	te vaju vam	— — —	— — —
— — —	ga ju jih	mu jima jim	ga ju jih	— — —	— — —

A személyes névmásokat az első négy esetben (A, B, R, T) csak akkor használjuk hangsúlyos alakban, ha a névmási alanyt emeljük ki (***Jàz** délam, **tí** pa nè.* — **Én** dolgozom, **te** meg nem.). Ha viszont nem azt hangsúlyozzuk, hogy **ki** csinál valamit, hanem az a fontos, **mi történik,** akkor nincs szükség személyes névmásra (*Délam.* — Dolgozom.), vagy pedig annak hangsúlytalan alakját használjuk (*Dám **mu** knjígo.* — Odaadom **neki** a könyvet). Ha a személyre koncentrálunk, akkor a hangsúlyos változatot használjuk. (***Njêmu** dám knjígo.* — Őneki adom a könyvet.). Ha nem is alakilag, de a használatban ez nagyon hasonló a magyarhoz.

A **pri njèm** (*nála*) nem követi a *Részeseset = Lokatívusz* paradigmát, ezért kilóg az egyes számra jellemző sorból. Vigyázzon rá!

Têbe gléda deklè, ne **mêne**. Deklè **te** gléda.	*Téged néz a lány, nem engem.* *Néz téged a lány.*
Vàs vábi, ne **njìh.** Vábi **vas** na plés.	*Titeket/önöket hív, nem őket.* *Bálba hívja önt.*
Njêga se bojí, ne **têbe.** Bojí se **ga**.	*Tőle fél, nem tőled.* *Fél tőle.*

51 A személyes névmások *(Osébni zaímki)*

A haladó tanulóknak, a szlovén nyelv indoeurópaiságát vizsgálva, érdemes összevetni például a személyes névmások birtokos, részes és tárgyeseteinek **kezdőbetűit** bizonyos nyelvekben.

	magyar	szlovén	latin	francia	
B R T	— nekem engem	**mêne** **mêni** **mêne**	**mei** **mihi** **me**	— **me** **moi/me**	
B R T	— neked téged	**têbe** **têbi** **têbe**	**tui** **tibi** **te**	— **te** **toi/te**	
B R T	— nekünk minket	**nàs** **nàm** **nàs**	**nostri** **nobis** **nos**	— **nous** **nous**	
B R T	— nektek titeket	**vàs** **vàm** **vàs**	**vestri** **vobis** **vos**	— **vous** **vous**	

Kettes és többes számban **nőnemű** hangsúlyos személyes névmások (csak alanyesetben) is vannak:

Szám	hímnem	nőnem	jelentése
II.	mídva vídva ônadva	**médve/mídve** **védve/vídve** **ônidve**	*mi ketten* *ti ketten* *ők ketten*
X.	mí ví ôni	**mé** **vé** **ône**	*mi* *ti/önök* *ők*

52 Évszakok *(Létni časi)*

A szlovénben a négy évszak *(štírje létni časi)* a következő:

pomlád	*tavasz*	spomládi	*tavasszal*
polétje	*nyár*	poléti	*nyáron*
jesén	*ősz*	jeséni	*ősszel*
zíma	*tél*	pozími	*télen*

53 Köszönések *(Pozdrávi)*

Dobro jútro!	*Jó reggelt!*
Dober dán!	*Jó napot!*
Dober večér!	*Jó estét!*
Lahko nóč!	*Jó éjszakát!*
Na svídenje!	*Viszontlátásra!*
Na svídenje jútri!	*A holnapi viszontlátásra!*
Vídiva se jútri!	*Holnap találkozunk!*
Vídimo se pojútrišnjem!	*Holnapután találkozunk!*
Pozdrávljen!	*Üdvözöllek!*
Pozdrávljeni!	*Üdvözlöm!*
Zdrávo!	*Szevasz!*
Živio!	*Helló!*
Adíjo!	*Viszlát!/Pá!*
Zdrávo! Kam pa kám?	*Szevasz! Hová-hová?*
Sréčno!	*Járj(on) szerencsével!*
Oglási se káj!	*Jelentkezz!*

Kdáj?	*Mikor?*
zgódaj	*korán*
zjútraj	*reggel*
dopóldne	*délelőtt*
opóldne	*délben*
popóldne	*délután*
podnévi	*nappal*
zvečér	*este*
ponôči	*éjszaka*
pôzno	*későn*
pred pólnočjo	*éjfél előtt*
opôlnoči	*éjfélkor*
po pólnoči	*éjfél után*
pred zôro	*hajnal előtt*
ob zôri	*hajnalban*
ob svítu	*pirkadatkor*
ob mráku	*szürkületkor*

54 A melléknév (jelző) egyeztetése *(Ujémanje prilástkov z odnôsnico)*

A jelzőként álló melléknevet ragozni kell. A melléknévi jelző **megegyezik** a jelzett szóval **nemben, számban** és **esetben.** (A magyarban a melléknévi jelzőt nem ragozzuk!) Az egyes számú hímnemű főnév mellett a melléknév is egyes szám hímnemben, egyes számú nőnemű főnév mellett a melléknév is egyes számú nőnemű alakban áll.

A melléknévnek a főnév neméhez, számához és esetéhez való igazítását **melléknév egyeztésnek** nevezzük.

lép	**-ø**	fántek	-ø	*szép kisfiú*	*-ø*
lép	**-a**	púnčk	-a	*szép kislány*	*-ø*
lép	**-o**	mést	-o	*szép város*	*-ø*
lép	**-i**	fántk	-i	*szép kisfiú*	*-k*
lép	**-e**	púnčk	-e	*szép kislány*	*-ok*
lép	**-a**	mést	-a	*szép város*	*-ok*

Por Az -o->-e- hangváltozás (Gorbi) a lágytövű **melléknevekben** (c, j, č, ž, š) is érvényesül: a semlegesnemű alak egyes alanyesetében *(rdéč-e ~~rdéčo~~ ôkno, rdéč-e ~~rdéčo~~ sónce, véčj-e ~~véčjo~~ ogledálo, túje ~~tújo~~ ozémlje ...).*

55 A melléknév mint az összetett állítmány névszói része *(Pridévnik kot povédkovo določílo)*

A melléknevet akkor is egyeztetni kell, amikor **az állítmány névszói része.**

Fántek	**-ø**	je	lép	-ø.	*A kisfiú szép*	*-ø.*
Púnčk	**-a**	je	lép	-a.	*A kislány szép*	*-ø.*
Mést	**-o**	je	lép	-o.	*A város szép*	*-ø.*
Fántk	**-i**	so	lép	-i.	*A kisfiúk szép*	*-ek.*
Púnčk	**-e**	so	lép	-e.	*A kislányok szép*	*-ek.*
Mést	**-a**	so	lép	-a.	*A városok szép*	*-ek.*

56 A határozott és határozatlan melléknév *(Dolóčni in nèdolóčni pridévniki)*

V čakálnici sedí **mlád** fànt.	**Mládi** fànt čáka na vlák.
A váróteremben egy fiatalember ül.	*A fiatalember a vonatot várja.*

A magyarban azt, hogy már ismert, meghatározott dologról beszélünk-e, vagy egy ismeretlen, meghatározatlanról, azzal fejezzük ki, hogy a főnév elé **határozott** vagy **határozatlan névelőt** teszünk (*az* ország, *egy* ország). **A szlovénben nincs névelő.**

Itt az **egyes számú hímnemű (!)** főnév előtt álló **melléknévi jelző** *(mlád — mládi)* juttatja ezt kifejezésre, ill. nőnemben és semlegesnemben az **-e-** tövű melléknév **hangsúlyváltozása** *(vélika — velíka, véliko — velíko)*, vagy **tőváltozása** *(máli — májhen)* stb.

Aleksánder **Véliki** je bil	**vêlik**	člôvek.
Véliki korálni grebén je	**vêlik**	grebén.
Vélika Británija je	**velíka**	država.
Véliko sláno jézero je	**velíko**	jézero.

a. **határozott és határozatlan:** *mlád — mládi, gózden — gózdni, uspél — uspéli*
b. csak **határozatlan**: *brátov, sestrin, búkov* (birtokos melléknevek, l. lejjebb!)
c. csak **határozott**: *slovénski, jelénji, prvi, lépši.*

Határozatlan melléknév

1. Glédam **nòv** zvézek.
2. Súknjič je **lép.**

Határozott melléknév

3. Izvólite **nôvi** zvézek!
4. Poglèj tá **lépi** súknjič!

Az első és második mondatban nem valami már látott, konkrét, meghatározott füzetről, kabátról van szó, hanem füzetről és kabátról általában. Ezért használjuk itt a **határozatlan** (rövidebb) formát: *nòv, lép.* A harmadik és negyedik mondatban már a kiválasztott, a szemünk előtt levő, tehát konkrét, meghatározott füzetről és kabátról esik szó. Ezért használjuk itt a **határozott** (hosszabb) alakot: **nôvi, lépi.**

Kákšen?	—	Milyen?	**Katéri?**	—	Melyik?
mlád	—	(egy) fiatal	*mládi*	—	a fiatal

Az első két mondatban levő határozatlan melléknév után a **kákšen?, kákšna?, kákšno?** (*milyen?*) kérdőnévmással kérdezünk, míg a 3. és 4. mondatbeli határozott melléknév után a **katéri?, katéra?, katéro?** (*melyik?*) kérdőnévmást használjuk.

Katéri Aleksánder je bil vêlik?	— **Véliki.**
Kákšen člôvek je bil Aleksánder Véliki?	— **Vêlik.**

56 A határozott és határozatlan melléknév

1. A *határozatlan* (rövidebb) alakot használjuk, ha:

   a. **a névszói-igei állítmány névszói részeként** szerepel a mondatban: *Súknjič je lép.*
   b. **csak határozatlan** alakja van a melléknévnek (ilyenek az *-ov, -ev, -in* végződésű birtokos melléknevek): *Brátov ávto je nòv.*
   c. körülírással **(bòlj, nàjbolj)** képezzük a közép- és felsőfokot: *bòlj inteligénten, nàjbolj inteligénten.*

2. A *határozott* (hosszabb) alakját használjuk, ha:
   a. **előtte mutató** vagy **birtokos névmás** áll: ***tá*** *nôvi ávto,* ***nàš*** *lépi vrt.*
   b. **tulajdonnévre** vonatkozik: *Nôvi Sád.*
   c. a melléknévnek **csak határozott esete** van: *mákov, brátov* (birtokos melléknév).

Csak határozott alakjuk van, mert maguk a képzők is **-i**-re végződnek:

a. a **-ji, -ski, -ški** képzős mellékneveknek: *máčji, madžárski, čéški.*
b. a **-ni, -nji, -šnji** képzős mellékneveknek: *vránji, danášnji.*
c. a **közép-** és **felsőfokú** mellékneveknek: *lépši, nàjlépši.*

57 Melléknévből képzett határozószók *(Izpridévniški prislôvi)*

Lépo deklè govorí.	*A szép lány beszél.*
Deklè **lepó** govorí.	*A lány szépen beszél.*

A határozók képzése általában a tőhöz járuló **-e,-o képzővel** történik.

Az első mondatban a ***lépo*** szó a *"milyen?"* kérdésre felel, a "deklè" jelzője, szófaját tekintve *melléknév* (semleges nemben). A második mondatban a ***lepó*** a *"hogyan?"* kérdésre válaszol, a mondat módhatározója, szófaját tekintve *határozószó.*

A legtöbb melléknévből képezhető határozószó. Ezt a magyarban az *-an, -en, -ul, -ül* ragok fejezik ki. A szlovénben a határozószó alakilag **egybeesik a melléknév semleges nemű alakjával.** Pl.: *príden, -dna, -o* (szorgalmas); *prídno* (szorgalmasan).

Ugyanez van közép- és felsőfokban is. Pl.: Ána je **nàjlépše** deklè. — *Anna a legszebb lány.* Ána govorí **nàjlépše.** — Anna beszél legszebben.

A semleges nemű melléknév (jelző) mellett mindig kell lenni egy **főnévnek** (lépo *deklè*), ha **ige** található az **-o** vagy **-e** képzős szerkezet mellett (lepó *govorí*), akkor határozószóval van dolgunk.

A hangsúlyt tekintve a két szófaj között gyakorta eltérés van.

melléknév	határozószó	melléknév	határozószó
változó hangsúly		**változatlan hangsúly**	
kákšno?	*kakó?*	kákšno?	*kakó?*
lépo	*lepó*	jézno	*jézno*
slábo	*slabó*	bélo	*bélo*
láhko	*lahkó*	debélo	*debélo*
tôplo	*topló*	krítično	*krítično*

Ha mindig érvényesülne a változó hangsúlyozás, akkor — legalábbis beszédben — könnyen megkülönböztethető lenne a két nyelvtani fogalom. Formailag többnyire **azonos** a két alak (*svéto* deklè — *szent* lány, *svéto* obljubíti — *szentül* megígér; *jézno* déte — *mérges* gyermek, *jézno* glédati — *mérgesen* néz).

57 A melléknévből képzett határozószók *(Izpridévniški prislôvi)*

Vannak esetek, amikor kétféleképpen használhatók a határozószók:

kákšno?	kakó?	kakó?
gŕdo	*grdó*	*gŕdo*
óstro	*ostró*	*óstro*
hládno	*hladnó*	*hládno*

govorím **slovénsko** govorím ~~**slovénski**~~

A szlovén azt, hogy valamilyen nyelven beszélünk — a szláv nyelvek többségével (orosz, szerb, horvát, cseh, bolgár) ellentétben —, szintén a fenti módon fejezi ki (*slovénski* jêzik — *szlovén* nyelv, *slovénsko* govoríti — *szlovénül* beszél).

A régebbi nyelvben még föllelhető a *govorí slovénski* típus, a klasszikus szlovén írók és költők is így írtak még. A vasi szlovének is a régi formát használják (*slovenski gučim*). Ma ez az alak már egyértelműen régiesnek hat.

58 A visszaható névmás *(Povrátni osébni zaímek)*

	Hangsúlyos	Nem h.	
A	—	—	—
B	sêbe	se	—
R	sêbi	si	*magamnak, magadnak, magának, magunknak stb.*
T	sêbe	se	*magamat, magadat, magát, magunkat stb.*
L	pri sêbi	—	
E	s sebój/sábo	—	

A birtokos, részes- és tárgyesetben hangsúlyos és hangsúlytalan alak is van. A hangsúlytalan **se** visszaható igéket alkot. Pl.: **česáti** — fésül, **česáti se** — fésülködik. A névmás birtokos esete csak vonzatként fordul elő.

A visszaható névmás egyes, kettes és többes számban is **mindhárom személyre vonatkozik.** Ezért pl. a *sêbi/si* részeshatározóként jelentheti: *magamnak, magadnak, magának, magunknak, magatoknak, maguknak.* Mindig a mondat alanyára vonatkozik, s annak megfelelően kell fordítanunk:

Slovénska píva:			
Zlatoròg	Naróčil *sem*	**si**	pívo. — *Rendeltem magamnak sört.*
Únion	Naročíli *smo*	**si**	pívo. — *Rendeltünk maguknak sört.*
Láško	Naročíli *so*	**si**	pívo. — *Rendeltek maguknak sört.*

Ragozása megegyezik a *mene, meni, mene* stb. személyes névmás ragozásával.

58/a Játék a szavakkal 1. — Nevek *(Ígra z besédami 1 — Iména)*

Ebben a sorozatunkban olyan magyar és szlovén szavakkal játszunk, melyek alakilag vagy hangzásilag teljesen azonosak, vagy részben hasonlítanak egymásra. Ezzel a módszerrel a szlovénné vált jövevényszavak játékos tanulásához kívánunk hozzájárulni. Ezúttal játsszunk kicsit a nevekkel. Vigyázzon arra, hogy a szlovén **s** = **sz**-szel, az **š** = **s**-sel!

Andi (női név)	**Ándi** (Andok)
Béla	**béla** (fehér, nőnemben)
Belgrád	**béli grád** (fehér vár)
Bled (tó)	**bléd** (sápadt)
Bodó	**bódo** (ők lesznek, ők fognak: jövő idő)
Bodri	**bodrí** (vigasztal, bátorít)
Bosch	**bóš** (te leszel, te fogsz: jövő idő)
Csorna	**črna** (fekete, nőnemben)
Fanta (üdítő)	**fánta** (két fiú)
Gáza(-övezet)	**gáza** (géz)
Gara	**gará** (ő gürcöl)
Júlia	**júlija** (júliusban)
Jeszenszky	**jesénski** (őszi)
Jóska	**jóška** (női mellek)
Kádár	**kàdar** (amikor)
Kám (Vas m.)	**kám**? (hol?)
Kollár	**kolár** (bognár)
Komár	**komár**(szúnyog)
Koper (kikötő)	**kóper** (kapor)
Kos (sziget)	**kós** (sárgarigó)
Kósa	**kôsa** (kasza)
Kubik (Anna)	**kubík** (köb)
Lázs	**láž** (hazugság)
Léna (folyó)	**léna** (lusta, nőnemben)
Lina	**lína** (rés, hasadék)
Mali (ország)	**máli** (kicsi)
Mara	**mára** (ő szeret, kedvel)
Marcsa	**márca** (márciusban)
Marina	**marína** (jachtkikötő)
Miska	**míška** (kisegér)
Misi	**míši** (egerek)
Móra	**móra** (neki kell csinálni vmit)
Móra	**môra** (lidércnyomás)
Morava (folyó)	**mórava** (kell, kettőnknek)
Nóra	**nôra** (bolond, nőnemben)
NATO	**nató** (ezután, azután)
Njiva (autó)	**njíva** (mező)
Ob (folyó)	**ob** (mellett; -nál, -nél)
Pécs	**péč** (kemence, kályha)
Pét	**pét** (öt)

Peti	**pêti** (ötödik, himnemben)
Pista	**písta** (kifutópálya)
Prága	**prága** (két küszöb)
Réka	**réka** (folyó)
Rogács	**rogáč** (szarvasbogár)
Róma	**róma** (ő zarándokol)
Shell	**šèl** (ő ment, himnemben)
Siva (istennő)	**šíva** (ő varr)
Stan	**stán** (állapot, pl. nőtlen)
Visegrád	**víše** (magasabban), **grád** (vár)
Vladár	**vladár** (uralkodó, fejedelem)
Zasztava	**zastáva** (zászló)
Zeleny	**zelêni** (zöld, határozott melléknév!)
Zsida (Vas m.)	**žída** (selyem, régies)
Zsohár	**žóhar** (svábbogár)
Zsolca	**žólca** (kocsonya)

Mint említettük a játék elsősorban a szótanulásban, a szó jelentésének könnyebb megjegyzésében *(szemantika)* kíván segíteni. A kisebb-nagyobb kiejtési eltérésekre *(fonetika)* természetesn ügyelni kell!

PÍLA

HUMOR

Jánez píše iz zapôra svôji prijáteljici: *"Hvála za pílo, ki sem jo dobíl v potíci. Zdàj imám od vsèh nàjlépše nóhte."*

VAJE — GYAKORLATOK

1. Fordítsa szlovénre! Ügyeljen a **"biti"** — *lenni*) segédige ragozására!

a. Nem *leszek* tanár.
b. Könyvelő *vagyok*.
c. István *nem lesz* zenész.
č. Vidámak *leszünk*.
d. Otthon *lesztek*?
e. Hogy *vagy?*
f. Hol *vannak (ők)?*
g. Mikor *lesznek* készen (önök)?

2. Tegye a a megfelelő alakba a zárójeles szavakat **(napokat, hónapokat, évszakokat)!**

a. Pridem ..... .(ponedeljek)
b. Junij je poletni ..... . (mesec)
c. ..... (junij) vse cvete.
č. ..... (sobota) ne grem v službo.
d. Počitnice so . ... (léto)
e. Šola se začne ..... . (september)
f. ..... (sreda) je tretji dan.
g. ..... (pomlad) prihaja.
h. ..... (pomlad) je vroče.
i. Oče pride domov ..... (nedelja)
j. ..... (pomlad) je letni čas.

3. Töltse ki a hiányzó részt a zárójeles **nőnemű főnevek** megfelelő alakjával!

a. V ..... (stavba) bo kino.
b. Hiša je pri ..... (postaja)
c. Z ..... (mama) pospravljamo.
č. Naša ..... (hiša) je nova.
d. Nove ..... (hiša) so lepe.
e. Stanujem pri ..... . (sestra)
f. Gledam ..... . (televizija)
g. Knjigo posodim ..... . (soseda)
h. Sosedi dam ..... . (rože)
i. Lepo se je igrati s ..... . (sestre)
j. Na ..... (postaje) je gneča.

4. Ragozzon **férfiasan!**

a. Svoj sendvič dam ..... . (fant)
b. Tekmuje z ..... . (natakar)
c. Ana išče nekaj v ..... . (kovček)
č. Peter govori ..... . (učenec)
d. Oče dela pri ..... . (prijatelj)
e. Dá ..... (natakar) napitnino.
f. Mama sedi v ..... . (avtobus)
g. Tudi ..... (učitelji) ni lahko.
h. Vrata zapira s ..... . (ključ)
i. Avto se ustavi pri ..... . (hotel)
j. Gost hvali ..... . (kuhar)

5. Rakja helyes sorrendbe a **napok** és az **évszakok** neveit!

a. četrtek, petek, ponedeljek, nedelja, torek, sreda, sobota
b. jesen, pomlad, zima, poletje

6. Alkosson a fenti szavakból olyan **időhatározószókat,** melyek a *mikor?* kérdésre válaszolnak!

7. Egészítse ki a kipontozott részeket, **(a melléknév és a főnév egyeztetése)!**

a. ..... (dober) dan!
b. Lahko ..... (noč)
c. ..... (dober) večer!
č. ..... svidenje!
d. Na ..... (svidenje) jutri!
e. Dober .....! (dan)
f. ..... (lahek) noč!

8. Gyakorolja a hangsúlyos személyes névmások **tárgy- és részesetének** használatát!

a. ..... (Jaz) gleda dekle, ne ..... . (ti)
b. ..... (Vi) vabi, ne ..... . (oni)
c. ..... (Ti) dam knjigo, ne ..... . (ona)
č. ..... (Mi) kličejo, ne ..... . (vi)
d. Peter posluša ..... (ona), ne ..... . (mi)
e. ..... (Oni) kličejo, ne ..... . (vi)

9. Gyakorolja **a hangsúlytalan személyes névmások** használatát!

a. Dam ..... (ti) knjigo.
b. ..... (Jaz) daš knjigo?
c. Vabi ..... (jaz) na ples.
č. Kupim ..... (vi) darilo.
d. ..... (On) poznaš?
e. Pišem ..... (oni) pismo.
f. Zakaj ..... (ona) čakaš?
g. ..... (One) vidiš?

10. Tegye időrendbe az alábbi **időhatározószókat!**

dopoldne, ob mraku, ob zori, opoldne, opolnoči, po polnoči, ponoči, popoldne, pred zoro, zjutraj, zvečer.

11. Írja be a négyzetekbe a helyes végződéseket, de előtte gondoljon a **jelző** (melléknév) és **a jelzett szó** (névmás) **egyeztetésére!**

a. lep- ☐ fantek
b. velik- ☐ mesto
c. pametn- ☐ punca
č. rdeč- ☐ krilo
d. pridn- ☐ fantki
e. lep- ☐ punce.
f. vroč- ☐ maslo.

12. Döntse el határozottan, hogy melyik a **határozott** és melyik a **határozatlan melléknév!** Költse át az ismert dalt a következőképpen: *A férfi* (hímnemű főnév) *ingatag...*

a. Naš dedek je ..... . (star)
b. Aleksander ..... (Velik)
c. Vaš Aleksander je že ..... . (velik)
č. Tu sedi ..... (mlad) fant.
d. Ta ..... (mlad) fant je študent.
e. Peter ..... (Velik) je bil ruski car.
f. Naš ..... (star) je že doma.

13. Képezzen **határozószókat** az alábbi **melléknevekből**, majd alkosson velük rövid mondatokat!

hiter (kakšen?) *hitro* (kako?)
Peter *hitro* govori.

lep, slab, lahek, hiter, kritičen, grd, močan, jezen, eleganten, priden, pameten

14. Alkosson mondatokat — miközben az **európai népekre** gondol — a következő minta alapján!

Madžar Madžari govorijo *madžarsko.*
Slovenec Slovenci govorijo *slovensko.*
Nemec .....

4. LÉKCIJA

VREMÉNSKE RAZMÉRE

Máma Marija in hčí Ána se pogovárjata v dnévni sôbi. Ána se pritožúje, kakó žálostno je vrême. Stálno dežúje. Ljudjé ne mórejo délati na póljih, ampak mórajo čepéti domá. Máma se spómni, da so néki njéni znánci rávno té dní v Slovéniji. Kákšno vrême néki je tàm? Zató predlága — ker je úra rávno devét —, da vkljúčita Rádio Slovénija in prislúhneta vreménskemu poročílu.

Drage poslušálke in drági poslušálci, ob kôncu náših dopoldánskih novíc na krátko še o vreménu.

Dánes in jútri bo na Primórskem precèj jásno, píhala bo búrja, ki bo jútri postópoma poněhala. Drugód po Slovéniji bo pretéžno obláčno. Nàjnížje jútranje temperatúre bodo od 8 (ósem) do 13 (trínajst), na Primórskem okóli 15 (pétnajst), nàjvíšje dnévne od 14 (štírinajst) do 17 (sédemnajst), na Primórskem okóli (dvájset) 20 stopínj Célzija.

Vrême po Slovéniji ob ôsmih. Ljubljána: zmérno obláčno 11 (enájst), Katarína nad Ljubljáno: pretéžno obláčno 10 (desét), letalíšče Brnik: zmérno obláčno 9 (devét), Ráteče: meglà 8 (ósem), Lescè: pretéžno obláčno 9 (devét), Slovénj Gradec: ráhlo dežúje 9 (devét), Célje: obláčno 9 (devét), Máribor: obláčno 11 (enájst), Múrska Sóbota: obláčno 11 (enájst), Nôvo mésto: obláčno, meglà, v okólici 11 (enájst), Črnómelj: obláčno, meglà, v okólici 11, Lísca: zmérno obláčno, píha séverovzhódnik 3 (tri) métre na sekúndo, Nôva Gorica: jásno, 15 (pétnajst), Vójsko: zmérno obláčno 7 (sédem), píha séverni véter 3 métre na sekúndo, Krédarica: v oblákih 0 (nič), píha séverni véter, 3 métre na sekúndo. Nàjnížja jútranja temperatúra je bilà 8 (ósem) stopínj v Rátečah.

PROMÉTNE INFORMÁCIJE

Za kônec pa prislúhnite prométnim obvestílom.

Na hítri césti Hóče — Árja vás (na odséku med Slívnico in Frámom) bo še dánes ovíran promèt na odstávnem pásu in délu vóznega oziroma prehiteválnega pasú. Zarádi obnovítvenih dél bo železniška próga Ánhovo — Nôva Gorica zaprta vkljúčno do pétka od 8-ih (ôsmih) do 13-ih (trínajstih). Med zapóro bo organizíran nadoméstni avtobúsni prevòz. V Dólgi vási čákajo vozníki tovórnih vozíl na izstòp iz Slovénije 2 (dvé) úri. Vozíla izlóčajo iz prométa v Górnji Rádgoni, kjér čákajo dodátnih 8 (ósem) úr. Tó so bilà poročíla. 9 (devét), 5 (pét) minút in 30 (trídeset) sekúnd.

BESÉDE — SZAVAK

avtobúsen -sna -o	autóbusz-
bíl bilà -ò	volt
búrja -e *ž*	bóra (szél)
Célzij-a *m*	Celsius
čákati -am	vár
čepéti -ím	gubbaszt
dán dné *m*	nap
dél -a *m*	rész
délo -a *s*	munka
devét devêtih	kilenc
deževáti -újem	esik (az eső)
do (B)	-ig
dodáten -tna -o	újabb, plusz
dopoldánski -a -o	délelőtti
drugód	másutt
dvájset -ih	húsz
enájst -ih	tizenegy
híter -tra -o	gyors
informácija -e *ž*	információ
izlóčati -am	félreállít
izstòp -ópa *m*	kilép(tet)és
jásen -sna -o	világos, derült
jútranji -a -e (!)	reggeli
jútri	holnap
kèr	mert, mivel
ki	aki, amely
kjér	ahol
kônec -nca *m*	vég(e)
krátek -tka -o	rövid
med (E)	között
meglà -e *ž*	köd
méter -tra *m*	méter
môči mórem	-hat, -het, képes
mórati -am	kénytelen, kell
na (L) (kjé?)	-on, -en, -ön
nad (T) (kjé?)	fölött
nadomésten -tna -o	pót-, kiegészítő
nàjnížji -a -e (!)	legalacsonyabb
nàjvíšji -a -e (!)	legmagasabb
nék -a -o	bizonyos
njén -a -o	az övé, az ő (ž.)
novíca -e *ž*	hír, újdonság
ob (L) (kjé?, kdáj?)	mellett, -kor
obláčen -čna -o	felhős, borult
obnovítven -a -o	felújítási
obvestílo -a *s*	közlemény
odsèk -éka *m*	szakasz

odstáven -vna -o	leálló
okóli	körülbelül
okólica -e *ž*	környék
organizíran -a -o	szervezett
ósem ôsmih	nyolc
ovíran -a -o	akadályozott
pás -ú *m*	sáv
pétnajst -ih	tizenöt
píhati -am	fúj
ponéhati -am	megszűnik
poročílo -a *s*	beszámoló
poročíla -íl *s (pl)*	hírek
poslušálec -lca *m*	(rádió)hallgató
poslušálka -e *ž*	hallgató(nő)
postópoma	fokozatosan
predlágati -am	javasol
prehiteválen -lna -o	előző, előzési
pretéžno	többnyire
prevòz -ôza *m*	közlekedés
Primórska -e *ž*	Tengervidék
prislúhniti -em (R)	meghallgat
pritoževáti -újem **se**	panaszkodik
próga -e *ž*	vonal, pálya
prométen -tna -o	közlekedési
rádio -a *m (!)*	rádió
razméra -e *ž*	körülmény
sédemnajst -ih	tizenhét
sekúnda -e *ž*	másodperc
séveren -rna -o	északi
séverovzhódnik -a *m*	északkeleti szél
spómniti -im **se**	eszébe jut
stálen -lna -o	állandó
stopínja -e *ž*	fok
temperatúra -e *ž*	hőmérséklet
tovóren -rna -o	teher-
tovórno -ega **vozílo** -a	teherautó
trínajst -ih	tizenhárom
úra -e *ž*	óra
véter -tra *m*	szél
vključiti -im	bekapcsol
vključno	bezárólag
vózen -zna -o	közlekedő
vozník -a *m*	gépkocsivezető
vreménski -a -o	időjárási
štírinajst -ih	tizennégy
zapŕt -a -o	zárt
zapóra -e *ž*	útlezárás

zató	ezért, azért
zméren -rna -o	enyhe
znánec -nca *m*	ismerős
žálosten -tna -o	szomorú

informácija -e *ž*

rádio -a *m*

úra -e *ž*

zapóra -e *ž*

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

vreménske razmére	időjárási viszonyok
kakó žálostno je vrême	milyen szomorú az idő(járás)
stálno dežúje	állandóan esik
ljudjé ne mórejo délati	az emberek nem tudnak dolgozni
domá mórajo čepéti	otthon kell gubbasztaniuk
máma se spómni, da	anyunak eszébe jut, hogy
njéni znánci	ismerősei
rávno té dní	épp a napokban
kákšno vrême néki je tàm?	vajon milyen lehet ott az idő?
vključiti rádio	bekapcsolja a rádiót
prislúhniti vreménskemu poročílu	meghallgatja az időjárásjelentést
drági poslušálci	kedves hallgatóink
na krátko še o vreménu	röviden még az időjárásról
na Primórskem	a Tengervidéken
drugód po Slovéniji	másutt Szlovéniában
píha séverni véter	északi szél fúj
trí métre na sekúndo	másodpercenként 3 méteres sebességgel
prométne informácije	közlekedési információk
za kônec pa	és végezetül
na hítri césti	a gyorsforgalmú úton
bo ovíran promèt	forgalomkorlátozás lesz
na odstávnem pásu	a leálló sávban
na vóznem in prehiteválnem pásu	a közlekedő és előző sávban
zarádi obvnovítvenih dél	fölújítási munkák miatt
vključno do pétka	péntekig bezárólag
od ôsmih do trínajstih	nyolctól tizenhárom óráig
bo organizíran nadoméstni avtobúsni prevòz	vonatpótló autóbuszok közlekednek majd
čákajo na izstòp iz Slovénije	várakoznak, hogy átléphessék a határt
vozíla izlóčajo iz prométa	a kocsikat félreállítják
tó so bilà poročíla	híreinket hallották

PÉLDAMONDATOK

Az ige múlt ideje		Az ige jövő ideje	
Ana **je pela.**	*Anna énekelt.*	Ana **bo pela.**	*Anna énekelni fog.*
Jaz **sem spal.**	*Én aludtam.*	Jaz **bom spal.**	*Én aludni fogok.*
Oni **so pisali.**	*Ők írtak.*	Oni **bodo pisali.**	*Ők írni fognak.*
Zakaj **nisi prišel?**	*Miért nem jöttél?*	Ne **boš prišel?**	*Nem fogsz eljönni?*

A segédigék szórendje

Je Jože **stanoval** v Ljubljani?	*József Ljubljanában lakott?*
Da, Jože **je stanoval** v Ljubljani.	*Igen, József Ljubljanában lakott.*
Da, **stanoval je** v Ljubljani.	*Igen, Ljubljanában lakott.*

A semlegesnemű főnevek

Zemlja se vrti **okoli Sonca.**	*A Föld a Nap körül kering.*
V mestu živi veliko ljudi.	*A városban sok ember lakik.*
V mestih je ogromen promet.	*A városokban óriási a forgalom.*

A melléknevek ragozása

Prispel je **z rdečim** vlakom.	*Piros vonattal érkezett.*
Suče se **okoli lepih** žensk.	*Szép nők körül legyeskedik.*
Kupila si je **nova** krila.	*Új szoknyákat vett magának.*

A birtokos névmás

Tvoj odgovor je pravilen!	*A válaszod helyes!*
Naša mama je najlepša.	*A mi anyukánk a legszebb.*
Njihove naloge so slabe.	*Rosszak a feladataik.*
Ta torba je **njegova.**	*Ez a táska az övé.*

A számnév

V razredu je **petnajst** učenev.	*Az osztályban tizenöt tanuló van.*
Trije glasbeniki **so** igrali.	*Három zenész muzsikált.*
Tri učenke **so** manjkale.	*Három lánytanuló hiányzott.*
Na tekmovanju je postal **tretji.**	*Harmadik lett a versenyen.*
Trikrat sem ga vabil.	*Háromszor hívtam.*
Petič zapored so zmagali.	*Egymás után ötször győztek.*

59 A múlt idejű melléknévi igenév *(Opísni deléžnik na -l)*

a. Ha a főnévi igenév **-ti** képzője előtt **magánhangzó** található, a főnévi igenév **-ti** képzőjét **-l**-re cseréljük, és megkapjuk a múlt idejű melléknévi igenév *(opísni deléžnik na -l)* egyes szám 3. személyének **hímnemű** alakját.

déla-	~~ti~~ + l	= délal
mísli-	~~ti~~ + l	= míslil
praznová-	~~ti~~ + l	= praznovàl
zapé-	~~ti~~ + l	= zapél
dá-	~~ti~~ + l	= dàl

b. Ha a főnévi igenév **-ti** képzője előtt **mássalhangzó** található, a főnévi igenév **-ti** képzőjét **-el**-re cseréljük, és megkapjuk a múlt idejű melléknévi igenév *(opísni deléžnik na -l)* egyes szám 3. személyének **hímnemű** alakját.

nês-	~~ti~~ + el	= nésel
strés-	~~ti~~ + el	= strésel
jés-	~~ti~~ + el	= jédel (***jéd**-ti)
krás-	~~ti~~ + el	= krádel (***krád**-ti)
pêč-	~~ti~~ + el	= pékel (***pek**-ti)

A *-gal jelölt nyelvtörténeti jelenségre később majd visszatérünk. A "nésel" és a többi példában az aláhúzott e — mint már tanultuk — a hangkivetésre, "kámfor-betűre" utal. Arra, hogy az egyes szám 1., 2., 3. személy **hímnemű** alakját leszámítva a többi alakban eltűnik (nésel, nêsla, nêslo stb.). L. a 311-312. o.!

60 Az ige múlt ideje *(Pretêklik)*

(Jaz) *sem* **spàl.**	*(Én) aludtam.*
Tudi tí *si* **spàl.**	*Te is aludtál.*
Péter *je* **spàl.**	*Péter aludt.*
Tudi Ána *je* **spála.**	*Anna is aludt.*
Sosédovo déte *ní* **spálo.**	*A szomszéd csecsemő nem aludt.*

A múlt idő *(Pretêkli čàs)* **összetett igeaalak.** Két részből áll:

a. a **biti** segédige jelen idejű, ragozott alakjából *(sem, si, je* stb.)
b. a **főige múlt idejű melléknévi igenevének** megfelelő nemű és számú alakjából *(délal-, a, -o).*

szem.	Egyes szám			
1.	Glédal **sem.** (jàz Péter) Glédala **sem.** (jàz Ána)	*Néztem.* *Néztem.*	**Nísem** glédal. **Nísem** glédala.	*Nem néztem.* *Nem néztem.*
2.	Glédal **si.** (tí Andrèj) Glédala **si.** (tí Alénka)	*Néztél.* *Néztél.*	**Nísi** glédal. **Nisi** glédala.	*Nem néztél.* *Nem néztél.*
3.	Glédal **je.** (òn Pável) Glédala **je.** (ôna Éva) Glédalo **je.** (ôno déte)	*Nézett.* *Nézett.* *Nézett.*	**Ní** glédal. **Ní** glédala. **Ní** glédalo.	*Nem nézett.* *Nem nézett.* *Nem nézett.*
	Kettes szám			
1.	Glédala **sva.** (jàz Péter in tí Andrèj) Glédala **sva.** (jàz Péter in tí **Álénka**) Glédali **sva.** (jàz Ána in tí Alénka)		*Néztünk (mi ketten).* *Néztünk (mi ketten)* *Néztünk (mi ketten)*	
2.	Glédala **sta.** (tí Andrèj in òn Pável) Glédala **sta.** (tí Andrèj in tí **Alénka**) Glédali **sta.** (tí Alénka in ôna Éva)		*Néztetek (ti ketten).* *Néztetek (ti ketten).* *Néztetek (ti ketten)*	
3.	Glédala **sta.** (òn Pável in òn Jánez) Glédala **sta.** (òn Pável in ôna **Éva**) Glédali **sta.** (ôna Éva in ôna Maríja)		*Néztek (ők ketten).* *Néztek (ők ketten).* *Néztek (ők ketten).*	
	Többes szám			
1.	Glédali **smo.** (jàz Péter, tí Andrèj, òn Jánez) Glédali **smo.** (jàz Péter, tí **Alénka**, ôno **déte**) Glédale **smo.** (jàz Ána, tí Alénka, ôna Éva)		*Néztünk (mi).* *Néztünk (mi).* *Néztünk (mi).*	
2.	Glédali **ste.** (tí Andrèj, òn Pável, òn Jánez) Glédali **ste.** (tí Andrèj, tí **Alénka**, ôno **déte**) Glédale **ste.** (tí Alénka, ôna Éva, ôna Maríja)		*Néztetek (ti), néztek (önök).* *Néztetek (ti), néztek (önök).* *Néztetek (ti), néztek (önök).*	
3.	Glédali **so.** (òn Pável, òn Jánez, òn Bóris) Glédali **so.** (òn Pável, ôna **Éva**, ôno **déte**) Glédale **so.** (ôna Éva, ôna Maríja, ôna Mójca)		*Néztek (ők).* *Néztek (ők).* *Néztek (ők).*	

A kövéren szedett **Alénka, Éva, déte** szavak azt jelzik, hogy amennyiben hímnemű, nőnemű és semlegesnemű szavak együtt szerepelnek, akkor a **hímnemű ragozási formát** kell használni. A tagadás kettes és többes számban is az egyes számú példák szerint történik.

61 Az ige jövő ideje *(Prihódnjik)*

A jövő idő (*Prihódnji čàs*) szintén **összetett igealak.** Képzése annyiban tér el a múlt idő képzésétől, hogy itt a **biti** segédige **jövő idejű** alakjait (*bóm, bóš, bó* stb.) kell használni.

Múlt idő			Jövő idő		
		Egyes szám			
1. Délal	**sem.**	*Dolgoztam.*	Délal	**bom.**	*Dolgozni fogok*
2. Délal	**si.**	*Dolgoztál.*	Délal	**boš.**	*Dolgozni fogsz.*
3. Délal	**je.**	*Dolgozott.*	Délal	**bo.**	*Dolgozni fog.*
		Kettes szám			
1. Délala	**sva.**	*Dolgoztunk.*	Délala	**bosta.**	*Dolgozni fogtok.*
2. Délala	**sta.**	*Dolgoztatok.*	Délala	**bosta.**	*Dolgozni fogtok.*
3. Délala	**sta.**	*Dolgoztak.*	Délala	**bosta.**	*Dolgozni fognak.*
		Többes szám			
1. Délali	**smo.**	*Dolgoztunk.*	Délali	**bomo.**	*Dolgozni fogunk.*
2. Délali	**ste.**	*Dolgoztatok.*	Délali	**boste.**	*Dolgozni fogtok.*
3. Délali	**so.**	*Dolgoztak.*	Délali	**bodo.**	*Dolgozni fognak.*

A hímnemű, nőnemű és semlegesnemű főnevek egyeztetésére (l. részletesen a múlt időnél, 60. egység) itt is ügyelni kell. Pl.: *Péter in Pável bosta délala. Maríja in Ána bosta délali.*

62 A segédidék szórendje *(Besédni réd pomóžnih glágolov)*

1. alany	2. segédige	3. állítmány igei része	4. egyéb
Jóže	**je**	**stanovàl**	v Ljubljáni.

Je Jóže **stanovàl** v Ljubljáni?

Dà, Jóže **je stanovàl** v Ljubljáni. Dà, **stanovàl je** v Ljubljáni.

A segédige tagadása a tanultak szerint történik: Délal **bom.** — **Ne bóm** délal. Glédali **bomo.** — **Ne bómo** glédali.

Por Állító alakban **hangsúlytalan** a segédige *(bomo)*, tagadó formában **hangsúlyos** *(ne bómo)*. Erre külön figyeljenek a magyarországi szlovének, mert az nyelvjárásukban a **nísem, nísi** jelen idejű szerkezetekhez hasonlóan a jövő idejű szerkezet is összevont, s így a hangsúly a tagadószóra esik: **Nêmo** délo. — **Nêmo** glédali.

A segédigék kérdésben is **hangsúlytalanok.** Pl.: **Boš** prišèl? — *Eljösz?* **Bodo** telefonírali? — *Telefonálnak majd?*

Azokra a kérdő mondatokra, melyekben jövő idejű állítmány áll, **puszta segédigével is** válaszolhatunk igenlően. Ilyenkor a segédige hangsúlyos: **Bóš** kávo? — **Bóm.** *Kérsz kávét? — Igen.*

Ugyanez a szabály érvényes jelen és múlt időben is: **Sì** priprávljen? — **Sèm.** *Kész vagy? — Igen.* **Stè** končáli délo? — **Smò.** *Befejeztétek a munkát? — Igen.*

63 Az "íti - *menni*" ige ragozása *(Spréganje glágola "íti")*

Minden nyelvben vannak **rendhagyó igék** *(nepravílni glágoli)*. A szlovénben — szerencsére nincs annyi, mint pl. a franciában — ilyen az "íti" - *menni* ragozása.

Jelen idő	Múlt idő	Jövő idő
	I.	
1. **grém**	**šèl** *sem*	**šèl** *bom*
2. **gréš**	**šèl** *si*	**šèl** *boš*
3. **gré**	**šèl** *je*	**šèl** *bo*
	II.	
1. **gréva**	**šlà** *sva*	**šlà** *bova*
2. **grésta**	**šlà** *sta*	**šlà** *bosta*
3. **grésta**	**šlà** *sta*	**šlà** *bosta*
	X.	
1. **grémo**	**šlì** *smo*	**šlì** *bomo*
2. **gréste**	**šlì** *ste*	**šlì** *boste*
3. **grédjo/gredó**	**šlì** *so*	**šlì** *bodo*

íti grém *šèl*

64 A "biti" segédige múlt ideje *(Pomóžni glágol "bíti" v pretêkliku)*

I.	1.	sem	**bíl -à -ó**	*voltam*
	2.	si	**bíl -à -ó**	*voltál*
	3.	je	**bíl -à -ó**	*volt*
II.	1.	sva	**bil-à -í -í**	*(ketten) voltunk*
	2.	sta	**bil-à -í -í**	*(ketten) voltatok*
	3.	sta	**bil-à -í -í**	*(ketten) voltak*
X.	1.	smo	**bilí -è -à**	*voltunk*
	2.	ste	**bilí -è -à**	*voltatok*
	3.	so	**bilí -è -à**	*voltak*

65 A semlegesnemű főnevek ragozása *(Prva srédnja sklanjátev)*

A semlegesnemű főnevek *(Samostálniki srédnjega spôla)* végződése **-o**, ill.-**e**. (Vigyázzon, nem minden *-o/-e* végű főnév semlegesnemű!) Jellemző rájuk, hogy egyes szám birtokos esetben mindig **-a** végződést kapnak: *1. mést-o 2. mést-a.*

Eset	I.	II.	X.
1.	mést **-o**	mést **-i**	mést **-a**
2.	mést **-a**	mést **-ø**	mést **-ø**
3.	mést **-u**	mést **-oma**	mést **-om**
4.	mést **-o**	mést **-i**	mést **-a**
5.	pri mést **-u**	mést **-ih**	mést **-ih**
6.	z mést **-om**	mést **-oma**	mést **-i**

Ha a semleges főnevek alanyesetben **-e** végűek, akkor alkalmazni kell a **"Gorbacsev-szabályt"**, azaz *c, j, č, ž, š* után az **-o-** helyett **-e**-t használjunk!

Eset	I.	II.	X.
1.	sónc **-e**	sónc -i	sónc -a
2.	sónc -a	sónc -ø	sónc -ø
3.	sónc -u	sónc **-ema**	sónc **-em**
4.	sónc -e	sónc -i	sónc -a
5.	pri sónc -u	sónc -ih	sónc -ih
6.	s sónc **-em**	sónc **-ema**	sónc -i

65 A semlegesnemű főnevek ragozása (-o/-e)

Por Minden nyelvjárásra jellemző az egyszerűségre való törekvés. A vasi szlovén dialektusban kiveszőben van a semleges nem. Az ilyen szavak egyre inkább **feminizálódnak,** kezdenek nőneművé válni. Az idősebb nemzedék még használja a semleges nemet *(êno lêjpo djàjce, vêlko blàto je bilou)*, de a fiatabb generáció már összemossa a két nemet *(êna lêjpa djàjca, vêlka blàta je bíla)*. A változás különösen azon főneveknél érvényesül, melyek hangsúlya **a szótőn** van: *mésto, jábolko, jájce, bláto, mléko, ôkno, víno, gnézdo, léto, predívo, sónce, nakoválo.* Azon főnevek, melyeknél a hangsúly **a végződésen** van *(senó, mesó, srcé, okó, testó)*, illetve **-stvo** képzősek *(gospóstvo, ljúdstvo, kraljéstvo, bogástvo)*, még megőrizték semleges nemüket.

A jelenség az ún. **nyelvtani analógiára** vezethető vissza. A nyelv működésének azon mechanizmusáról van szó, amikor a kevésbé gyakori, a nehezebb vagy szabálytalan alakokat (semleges) a gyakoribb, könnyebb vagy szabályos (nőnem) főtípus mintájára alakítja, ahhoz hasonlóvá teszi. Nagy hatást fejthetett ki **a nőnemű egyes számú tárgyeset** *(glédam lépo híšo)*, mely alakilag egybeesik ennek semlegesnemű párjával *(glédam lépo mésto)*, valamint **a nőnemű egyes számú alanyeset** *(êna lépa híša)*, mely formailag a többes számú semlegesnemű főnevek alanyesetével azonos *(V Slovéniji so lépa mésta.)*.

Ezt a témát azért fejtegetjük kissé aprólékosabban, mert a magyarországi szlovén dialektust beszélőknek, amikor az irodalmi nyelvet tanulják, gondot okoz a semleges nem. **A nyelvi kölcsönhatásokról** *(interferenciáról)* még többször lesz szó.

Egyébiránt a francia nyelv csak **hímnemű** (*le livre* - a könyv) és **nőnemű** (*la table* - az asztal) főneveket ismer, sőt többes számban azok is eggyé válnak (*les livres* - a könyvek, *les tables* - az asztalok). Az angolban pedig **csak a személyes névmás** egyes szám 3. személyében maradt meg a semleges nem (*he* - òn, *she* - ôna, ***it*** - ôno).

Az eszperantóban egyes szám alanyesetben **minden főnév -o**-ra végződik (*kapo, glaso, pano* — fej, pohár, kenyér). Mintha a lengyel *Zamenhof* épp a semlegesnemű főnevek neméből indult volna ki.

66 A melléknevek ragozása *(Sklanjátev pridévnikov)*

		Hímnem		Nőnem		Semlegesnem	
I.	1.	lép- **ø**	vlák- *ø*	lép- **a**	híš- *a*	lép- **o**	mést- *o*
	2.	lép- **ega**	vlák- *a*	lép- **e**	híš- *e*	lép- **ega**	mést- *a*
	3.	lép- **emu**	vlák- *u*	lép- **i**	híš- *i*	lép- **emu**	mést- *u*
	4.	lép- **ø**	vlák- *ø*	lép- **o**	híš- *o*	lép- **o**	mést- *o*
	5.	pri lép- **em**	vlák- *u*	lép- **i**	híš- *i*	lép- **em**	mést- *u*
	6.	z lép- **im**	vlák- *om*	lép- **o**	híš- *o*	lép- **im**	mést- *om*
II.	1.	lép- **a**	vlák- *a*	lép- **i**	híš- *i*	lép- **i**	mést- *i*
	2.	lép- **ih**	vlák- *ov*	lép- **ih**	híš- *ø*	lép- **ih**	mést- *ø*
	3.	lép- **ima**	vlák- *oma*	lép- **ima**	híš- *ama*	lép- **ima**	mést- *oma*
	4.	lép- **a**	vlák- *a*	lép- **i**	híš- *i*	lép- **i**	mést- *i*
	5.	pri lép- **ih**	vlák- *ih*	lép- **ih**	híš- *ah*	lép- **ih**	mést- *ih*
	6.	z lép- **ima**	vlák- *oma*	lép- **ima**	híš- *ama*	lép- **ima**	mést- *oma*
X.	1.	lép- **i**	vlák- *i*	lép- **e**	híš- *e*	lép- **a**	mést- *a*
	2.	lép- **ih**	vlák- *ov*	lép- **ih**	híš- *ø*	lép- **ih**	mést- *ø*
	3.	lép- **im**	vlák- *om*	lép- **im**	híš- *am*	lép- **im**	mést- *om*
	4.	lép- **e**	vlák- *e*	lép- **e**	híš- *e*	lép- **a**	mést- *a*
	5.	pri lép- **ih**	vlák- *ih*	lép- **ih**	híš- *ah*	lép- **ih**	mést- *ih*
	6.	z lép- **imi**	vlák- *i*	lép- **imi**	híš- *ami*	lép- **imi**	mést- *i*

Jelzős szerkezet

Melléknév + ***Főnév***

A melléknevek ragozása *(Pridévniška sklanjátev)* részben eltér a főnevek ragozásától.
A *semleges* nemben a ragozás **alany- és tárgyesetben tér el** *a hímnemű ragozástól* (minden számban), ill. birtokos esetben (kettes, többes szám). A *nőnemű* alakot egyes számban úgy ragozzuk, mint az **a**-ra végződő *nőnemű főneveket* (lípa).
A határozott és határozatlan melléknevek *(Vélika jézera so rés velíka)* közti eltéréssel kapcsolatban l. a harmadik leckét a 57-59. oldalon!

Az **élőt** jelentő hímnemű főnevek egyes számú tárgyesete a birtokos esettel azonos. Ebben az esetben az előtte álló **jelző is** ezt a végződést veszi föl: *1. dóber-**ø** učítelj-**ø** 4. dôbr-**ega** učítelj-**a**.* L. 304-307. o.!

Az előző leckében tanult *kákšen -šna -o?* (milyen?), *katéri -a -o?* (melyik?) szintén a melléknév mintájára ragozódik: *1. kákšen-**ø** vlák-**ø**? 2. kákšn-**ega** vlák-**a**? 3. kákšn-**emu** vlák-**u**?; 1. katér-**i** vlák-**ø**? 2. katér-**ega** vlák-**a**? 3. katér-**emu** vlák-**u**?* stb.

67 A birtokos névmás mint jelző *(Svojílni zaímki kot prilástki)*

A birtokos névmások (*Svojílni zaímki: mój, tvój* — enyém, tied) melléknévi jelzőkként *(Pridévniški prilástek)* állnak a főnevek előtt. Mindhárom nemben más-más alakjuk van. A főnévvel együtt ragozzuk őket. Ugyanúgy mint a többi jelzőt (melléknevet). Magyarra általában nem birtokos névmással *(enyém, tied)*, hanem **birtokos személyjellel** fordítjuk. Pl.: môja tórba — *a táskám.*

kdó? — *ki?*	**čigáv -a -o?**	*kié?*
jàz	**mój** môja -e (!)	*enyém*
tí	**tvój** tvôja -e (!)	*tied*
òn	**njegóv** -ôva -o	*övé* (hímnem)
ôna	**njén** -a -o	*övé* (nőnem)
mídva/médve	**nájin** -a -o	*kettőnké*
vídva/védve	**vájin** -a -o	*kettőtöké*
ônadva/ônidve	**njún** -a -o	*kettőjüké*
mí/mé	**nàš** náša -e (!)	*mienk*
ví/vé	**vàš** váša -e (!)	*tietek*
ôni/ône	**njíhov** -a -o	*övék*

A birtokos névmásokat pontosan **úgy ragozzuk, mint a melléknevek**et. Az előző oldalon lévő táblázatban a *"lép"* melléknevet egyszerűen kicseréljük a *"mój"* birtokos névmással:

1.		*mój*	**-ø**	vlák	*-ø*	môj	**-a**	híš	*-a*	môj **-e** mést *-o*
2.		môj	**-ega**	vlák	*-a*	môj	**-e**	híš	*-e*	môj **-ega** mést *-a*
3.		môj	**-emu**	vlák	*-u*	môj	**-i**	híš	*-i*	môj **-emu** mést *-u*
4.		*mój*	**-ø**	vlák	*-ø*	môj	**-o**	híš	*-o*	môj **-e** mést *-o*
5.	pri	môj	**-em**	vlák	*-u*	môj	**-i**	híš	*-i*	môj **-em** mést *-u*
6.	z	môj	**-im**	vlák	*-om*	môj	**-o**	híš	*-o*	môj **-im** mést *-om*
		.....		.....		.....				.....

Birtokos névmás				**Határozott névelő + birtokos személyjel**	
mój	**-ø**	svínčnik	**-ø**	**a** ceruzá	**-m**
môj	**-a**	knjíg	**-a**	**a** könyve	**-m**
môj	**-e**	per	**-ó**	**a** tolla	**-m**
mój	**-i**	svínčnik	**-i**	**a** ceruzá	**-im**
môj	**-e**	knjíg	**-e**	**a** könyve	**-im**
.....		....		.....	.....

68 A birtokos névmás mint állítmány része *(Svojílni zaímek kot povédkovo določílo)*

A birtokos névmás a mondatban nemcsak jelzőként állhat, hanem az állítmány részeként *(Povédkovo določílo)* is. Utóbbi esetben megfelel az *enyém, tied, övé stb.* magyar birtokos névmásnak.

Jelzői:	Tó je **mój** svínčnik.	*Ez* ***az én*** *ceruzá* ***-m****.*
Állítmány:	Tá svínčnik **je mój.**	*Ez a ceruza* ***az enyém.***

Az egyeztetést *(Ujémanje)* nemben és számban ugyanúgy el kell végezni, mint a jelzős szerkezetben:

Tá tórb-**a** je môj-**a.**	*Ez a táska az enyém.* /*Ez az én táskám.*/
Té tórb-**e** so môj-**e.**	*Ezek a táskák az enyémek.* /*Ezek az én táskáim.*/
Tí svíčnik-**i** so môj-**i.**	Ezek a ceruzák az enyémek. /*Ezek az én ceruzáim.*/

Természetesen a **čigáv -a -o?** *(kié? kinek a?)* kérdést is az egyeztetési szabályoknak megfelelően kell föltennünk.

čigáv -a -o?				*kié? / kinek a?*					
Čigáv-**ø**	je	tá	svínčnik -**ø**?	Tá svínčnik	**-ø**	je	mój	**-ø.**	Mój **-ø.**
Čigáv-**a**	je	tá	tórb -**a**?	Tá tórb	**-a**	je	môj	**-a.**	Môj **-a.**
Čigáv-**e**	so	té	tórb -**e**?	Té tórb	**-e**	so	náš	**-e.**	Náš **-e.**
Čigáv-**ø**	je	tá	ávto -**ø**?	Tá ávto	**-ø**	je	njegóv	**-ø.**	Njegóv **-ø.**
Čigáv-**i**	so	tísti	zvézk -**i**?	Tísti zvézk	**-i**	so	náš	**-i.**	Náš **-i.**

Magát a **čigáv** -a -o? kérdőnévmást is úgy ragozzuk, mint a melléknevek*et*: *čigáv, čigávega, čigávemu* stb.

69 A tárgy tagadása birtokos esetben *(Nikálni rodílnik)*

Ha a tárgyat tagadó alakba *(Zaníkani prêdmet)* tesszük, akkor a tárgyeset helyett birtokos esetet kell használni.

Ôče je povábil mámo na kosílo.	*Apu meghívta anyut egy ebédre.*
Ôče **ni** povábil máme na kosílo.	*Apu nem hívta meg anyut egy ebédre.*
Péter šíli svínčnik.	*Péter ceruzát farag.*
Péter **ne** šíli svínčnik**a.**	*Péter nem farag ceruzát.*

70 A tő- és sorszámnevek *(Glávni in vrstni štévniki)*

						m	ž	s
1	èn	êna	êno	*1.*	*prv*	-i	-a	-o
2	dvá	dvé	dvé	*2.*	*drúg*	-i	-a	-o
3	tríje	trí	trí	*3.*	*trétj*	-i	-a	-e (!)
4	štírje	štíri	štíri	*4.*	*četrt*	-i	-a	-o
5	pét			*5.*	*pêt*	-i	-a	-o
6	šést			*6.*	*šêst*	-i	-a	-o
7	sédem			*7.*	*sêdm*	-i	-a	-o
8	ósem			*8.*	*ôsm*	-i	-a	-o
9	devét			*9.*	*devêt*	-i	-a	-o
10	desét			*10.*	*desêt*	-i	-a	-o
11	enájst			*11.*	*enájst*	-i	-a	-o
12	dvánajst			*12.*	*dvánajst*	-i	-a	-o
13	trínajst			*13.*	*trínajst*	-i	-a	-o
14	štírinajst			*14.*	*štírinajst*	-i	-a	-o
15	pétnajst			*15.*	*pétnajst*	-i	-a	-o
16	šéstnajst			*16.*	*šéstnajst*	-i	-a	-o
17	sédemnajst			*17.*	*sédemnajst*	-i	-a	-o
18	ósemnajst			*18.*	*ósemnajst*	-i	-a	-o
19	devétnajst			*19.*	*devétnajst*	-i	-a	-o
20	dvájset			*20.*	*dvájset*	-i	-a	-o
21	ênaindvájset			*21.*	*ênaindvájset*	-i	-a	-o
22	dváindvájset			*22.*	*dváindvájset*	-i	-a	-o
23	tríindvájset			*23.*	*tríindvájset*	-i	-a	-o
24	štíriindvájset			*24.*	*štíriindvájset*	-i	-a	-o
25	pétindvájset			*25.*	*pétindvájset*	-i	-a	-o
30	trídeset			*30.*	*trídeset*	-i	-a	-o
40	štírideset			*40.*	*štírideset*	-i	-a	-o
50	pétdeset			*50.*	*pétdeset*	-i	-a	-o
60	šéstdeset			*60.*	*šéstdeset*	-i	-a	-o
70	sédemdeset			*70.*	*sédemdeset*	-i	-a	-o
80	ósemdeset			*80.*	*ósemdeset*	-i	-a	-o
90	devétdeset			*90.*	*devétdeset*	-i	-a	-o
100	stó			*100.*	*stôt*	-i	-a	-o
200	dvésto			*200.*	*dvéstot*	-i	-a	-o
300	trísto			*300.*	*trístot*	-i	-a	-o
1000	tísoč			*1000.*	*tísoč*	-i	-a	-o
1020	tísoč dvájset			*1020.*	*tísočdvajset*	-i	-a	-o
1500	tísoč pétsto			*1500.*	*tísočpétstot*	-i	-a	-o
2000	dvá tísoč			*2000.*	*dvátísoč*	-i	-a	-o
2570	dvá tísoč pétsto sédemdeset							
	2570. dvátísočpétstodváinsédemdesêt					-i	-a	-o
3000	trí tísoč			*3000.*	*trítísoč*	-i	-a	-o
1000000	milijón			*1000000.*	*milijónt*	-i	-a	-o

A sorszámneveknek hímnemben **-i**, nőnemben **-a**, semlegesnemben **-o** (trétj-e!) végződésük van, és **a melléknevek mintájára** ragozzuk őket.

A magyar **szorzószámnévben** szereplő **-szor** *(háromszor)*, **-szer** *(négyszer)*, **-ször** *(ötször)* végződéseknek a tőszámnévhez illesztett **-krat** képző felel meg *(ènkrat, dvákrat, tríkrat)*.

Felsorolásban a sorszámnévhez **-č** végződést ragasztunk: prvi-**č**, drúgi-**č**, trétji-**č** *(először, másodszor, harmadszor)*.

A tő- és sorszámneveket **úgy ragozzuk, mint a melléknevet** *(1. prvi-**ø** vlák-**ø** 2. prv-**ega** vlák-**a** 3. prv-**emu** vlák-**u** 4. prv-**i** vlák-**ø** 5. pri prv-**em** vlák-**u** 6. s prv-**im** vlák-**om** stb.)*.

71 A számjelzős főnevek *(Štévniški prilástki — 1, 2, 3, 4)*

Így nevezzük az *"egy fiú", "öt lány"* stb. típusú szókapcsolatokat. A magyarral ellentétben itt a számneveket is egyeztetni és ragozni kell.

Az angol, német vagy francia nyelvben kettőtől fölfelé **többes számba** kell tenni a főneveket *(one girl, to girls; ein Auto, zwei Autos; une fille, deux filles)*. Ezzel szemben a szlovén "2" tőszámnév — már tudjuk —, **kettes számként** szerepel, saját végződésekkel.

Az **egy, kettő, három, négy** számneveknek három-három alakjuk van, és igazodnak a számjelzett szó neméhez.

hímnem	nőnem	semlegesnem
èn vlák — *egy vonat* **dvá** vláka — *két vonat*	**ênа** híša — *egy ház* **dvé** híši — *két ház*	**êno** mésto — *egy város* **dvé** mésti — *két város*
tríje vláki — *három vonat* **štírje** vláki — *négy vonat*	**trí** híše — *három ház* **štíri** híše — *négy ház*	**trí** mésta — *három város* **štíri** mésta — *négy város*
pét vlák-ov — *öt vonat* **šést** vlák-ov — *hat vonat* **sédem** vlák-ov — *hét vonat*	**pét** híš-ø — *öt ház* **šést** híš-ø — *hat ház* **sédem** híš-ø — *hét ház*	**pét** mést-ø — *öt város* **šést** mést-ø — *hat város* **sédem** mést-ø — *hét város*

A szlovénben nemcsak a 2 számnév, hanem a **3** és **4** számnév is másként (de egyformán!) viselkedik, mint a többi szláv nyelvben. A szlovénben a 3, 4 **többes alanyesetet** *(tríje vláki)* vagy **tárgyesetet** *(trí vláke)* vonz. Csak 5-től kezdődően érvényesül a **többes birtokos** eset.

Por A vasi szlovéneknek elsősorban azon számjelzős szerkezetekre kell ügyelniük, melyekben a **3** és a **4** számnév szerepel.

Leggyakoribbak a következő típushibák:

Három vonat érkezett az állomásra: ~~Trí/štíri vlákov je prispélo~~ na postájo.	Tríje/štírje vláki	**so**	prispéli na postájo.
Három asszony énekelt a színpadon: ~~Trí/štíri žénsk je pélo na ódru.~~	Trí/štíri žénske	**so**	péle na ódru.
Öt fiú zenélt: ~~Pét fántje so igráli.~~	Pét fántov	**je**	igrálo.

Por Szótőváltozás *(Preméne osnôve)*

A nyelvjárás (a tőszámnevek hasonlósága miatt) gyakorta zavarólag hat az alábbi sorszámnevek irodalmi ejtésére:

irodalmi + nyelvjárási		nyelvjárási			**irodalmi**	
5	pét	5.	péti	-a -o	pêti	-a -o
6	šést	6.	šésti	-a -o	šêsti	-a -o
7	sédem	7.	sédmi	-a -o	sêdmi	-a -o
8	ósem	8.	ósmi	-a -o	ôsmi	-a -o
9	devét	9.	devéti	-a -o	devêti	-a -o
10	desét	10.	deséti	-a -o	desêti	-a -o

Por Két hangsúly helyett egy hangsúly *(Èn naglàs namésto dvéh)*

	irodalmi	nyelvjárási		nyelvjárási	**irodalmi**
30	trídeset	trídesét	30.	trídeséti	trídeseti
40	štírideset	štíridesét	40.	štírideséti	štírideseti
50	pétdeset	pétdesét	50.	pétdeséti	pétdeseti
60	šéstdeset	šéstdesét	60.	šéstdeséti	šéstdeseti
70	sédemdeset	sédemdesét	70.	sédemdeséti	sédemdeseti
80	ósemdeset	ósemdesét	80.	ósemdeséti	ósemdeseti
90	devétdeset	devétdesét	90.	devétdeséti	devétdeseti

72 Számrendszerek keveredése *(Méšanje številčnih sistémov)*

A szlovén irodalmi nyelv — akár a német — először az egyeseket mondja, majd a tízeseket (*dváindvájset* = "kettő és húsz"). A hazai szlovén nyelvben viszont — nyilván magyar hatásra is — egy érdekes kettőség tapasztalható. **Harminckilencig** az *"egyesek+tízesek"* rendszert (szlovén) használja, majd **negyvenegytől** egy rejtélyes fordulatot vesz, és úgy képezi az összetett számokat, mint mondjuk a magyar, orosz vagy angol *("tízesek+egyesek")*.

***Štefan Lülik** murántúli néptanító az 1833-as kéziratos magyar-szlovén ábécéskönyvében azt mondja, hogy a jelenség oka esetleg az is lehet, hogy a murántúli szlovének a magyarok érkezéséig csupán negyvenig tudtak számolni?*

Miért 8 nap egy hét?

Mint a *Bárdosi-Karakai* párostól tudjuk, a gallok ún. **húszas számrendszere** él tovább a francia *quatre-vingts* (nyolcvan), szó szerint "négyszer húsz" és a *quatre-vingt-dix* (kilencven), szó szerint "négyszer húsz, plusz tíz), valamint az Hôpital des Quinze-Vingts (tizenötször húsz) alakokban is. Ez utóbbi annak a párizsi menhelynek a neve, melyet Szent Lajos 1254-ben alapított a Szentföldről vakon hazaérkezett 300 (= 15x20) vak lovag számára.
A gallok így számoltak: *deux vingts* (kétszer húsz), *trois vingts* (háromszor húsz), *quatre vingts* (négyszer húsz) stb. Ennek eredete valószínűleg abban a szokásban rejlik, hogy régen az egyszerű emberek a kéz és a láb ujjainak segítségével csak húszig tudtak számolni. A húszhoz érve egy pálcikára rovást húztak, és ez felelt meg az egyszer húsznak *(un vingt)*.
Kelta-gall befolyás fedezhető föl a magyarok számára mindig fejtörést okozó *dans huit/quinze jours* (egy/két hét múlva) kifejezésekben is. Honnan a **nyolcas** (huit) és **tizenötös** (quinze) szám, amikor a hét hét napból áll. Két hét pedig tizennégyből. **A kelták** nem napokban, hanem **éjjelekben számoltak.** Ezt a szerkezetet őrizte meg a francia is, csak az éjjel szót cserélte ki a nappal szóval.
Lehet, hogy a magyarországi szlovének ősei tényleg akkor kezdtek el más rendszerben számolni, amikor a férjnek és a feleségnek elfogytak a kéz- és lábujjai?

72/a A "dvá" ragozása *(Dvá - dvé - dvé)*

A **2 számnév** nőnemű és semlegesnemű alakját egyformán kell ragozni. Eltérés alany- és tárgyesetben van. Így kell ragozni az **obá/obé** *(mindkét)* kifejezéseket is.

dvá	dvéh	*m*
dvé	dvéh	*ž*
dvé	dvéh	*s*

	m	*ž/s*
1.	**dvá**	**dvé**
2.	dvéh	dvéh
3.	dvéma	dvéma
4.	**dvá**	**dvé**
5.	pri dvéh	dvéh
6.	z dvéma	dvéma

73 Birtokos esettel álló elöljárószók *(Predlógi z rodílnikom)*

brèz papír	**-ja**	*papír nélkül*
blízu híš	**-e**	*a ház közelében*
do postáj	**-e**	*az állomásig*
od ôkn	**-a**	*az ablaktól*
iz zvézk	**-a**	*a füzetből*
s políc	**-ø**	*a polcokról*
z Dúnaj	**-a**	*Bécsből (!)*
zarádi nesréč	**-e**	*baleset miatt*
êden **izmed** šólar	**-jev**	*az iskolások közül az egyik*
namésto sošólc	**-ev**	*az iskolatársak helyett*
mímo šól	**-e**	*az iskola mellett (elmegy)*
naspróti gostíln	**-e**	*a vendéglővel szemben*
okóli káš	**-e**	*a kása körül*
okróg míz	**-e**	*az asztal körül*
prék(o) potók	**-a**	*a patakon át/túl*
rázen soséd	**-ov**	*a szomszédokat kivéve*
srédi mést	**-a**	*a város közepén*
zráven jézer	**-a**	*a tó mellett*

VAJE — GYAKORLATOK

1. Tegye **múlt időbe** a zárójelben lévő főnévi igenevet.

a. Ana ..... . (spati)
b. Dete ..... . (jokati)
c. Ženske ..... . (pisati)
č. Učitelj ..... (iti) v razred.
d. Mama ..... (skuhati) kosilo.
e. Oče ..... (odpotovati).
f. Peter ..... (pomagati) mami.

2. Tegye **jövő időbe** a zárójelben lévő főnévi igenevet.

a. Ana ..... . (spati)
b. Dete ..... . (jokati)
c. Ženske ..... .(pisati)
č. Učitelj ..... (iti) v razred.
d. Mama ..... (skuhati) kosilo.
e. Oče ..... (odpotovati).
f. Peter ..... (pomagati) mami.

3. Fordítsa szlovénre a következő mondatokat! **Révedjen a múltba**! Ügyeljen a **"biti"** (lenni) segédige megfelelő alakjaira (nem, szám, személy).

a. Péter moziban volt.
b. Anna, voltál moziban?
c. Gyerekek, ma ügyesek voltatok!
č. Hány ember volt a boltban?
d. Anna és Péter! Voltatok a mamánál?
e. Anna és anyu a templomban voltak.
f. Péter és apa kíváncsiak voltak.
g. A lányok szépek voltak.

4. Állapítsa meg a **függő esetekből** (2-6) a főnevek **nemét.** Fordítsa le a mondatokat!

a. *V mestih* je velik promet.
b. *Zraven jezera* so hiše.
c. Peter se pogovarja *z lepimi puncami.*
č. Zemlja se vrti *okoli Sonca.*
d. *Prijatelju* sem posodil *knjigo.*
e. *V parku* so klopi.
f. Ana bo potovala *v Ljubljano.*
g. Oče je kupil *okno.*

5. Alakítsa át az **állító mondatokat tagadókká!**

a. Posodim ti slovar.
b. Dobil bom kosilo.
c. Vprašal bom učitelja.
č. Oče je kupil zvezek.
d. Mama je gledala televizijo.
e. Ana piše nalogo.

6. Tegye a megfelelő **esetbe** a zárójelben lévő főneveket!

a. Ana bo potovala v ..... . (Ljubljana).
b. Peter bo šel v ..... . (Maribor)
c. V ..... (Celje) je obrtni sejem.
č. Jure stanuje v ..... . (Nova Gorica)
d. Mojca ima hišo v ..... . (Novo mesto)
e. V ..... (Murska Sobota) je hotel Diana.
f. Jutri grem v ..... . (Murska Sobota)
g. V ..... (Velenje) so rudarji.

7. Helyettesítse a megfelelő **birtokos névmásokkal** a zárójelben található személyes névmásokat .

a. ..... (jaz) mama dobro kuha.
b. Tudi ..... . (jaz)
c. ..... (on) oče je knjigovodja.
č. ..... (ona) mama je učiteljica.
d. Čigavi so ti svinčniki? ..... . (mi)
e. Čigava je tista knjiga? ..... . (oni)
f. Te knjige so ..... . (oni)
g. Kaj je ..... (ti) oče po poklicu?
h. To pero ni ..... (jaz), ampak ..... . (ti)

8. Lássa el szabályos **ragokkal a** zárójeles **jelzős szerkezeteket.**

Jelzős szerkezet

Melléknév
Névmás + ***Főnév***
Számnév

a. Peter se pogovarja z ..... . (lepe punce).
b. Ana se pogovarja z ..... .(vesel fant)
c. Zmago stanuje pri ..... . (naši znanci)
č. (Pameten človek) ..... tega ni treba razlagati.
d. Mama je dala v okna ..... . (rdeče cvetice)
e. Oče ni mogel zapreti ..... . (moj okno)
f. Ljudje so gledali skozi ..... . (velika okna)
g. Vlada je dala denar ..... . (velika mesta)
h. Znanci so zaposleni pri ..... . (tuje podjetje)
i. Napisal je pismo ..... . (tvoji prijatelji)

9. Gyakorolja **a tárgyesetet!** Vigyázzon a tagadó mondatokra!

a. Oče je povabil ..... (mama) na kosilo.
b. Oče ni povabil ..... (mama) na kosilo.
c. Peter šili ..... . (svinčnik)
č. Peter ne šili ..... . (svinčniki)
d. Ana ni povabila ..... . (svoje prijateljice)
e. Žal, nimam ..... . (čas)
f. Peter ni vprašal ..... . (svoji profesorji)
g. Nisem videl ..... . (Ana)

10. Számoljunk! Egy-két-hár-négy-(öt)! A **számjelzős főneveket** is egyeztesse!

Példa:

	en zvezek	ena soba	eno mesto
a. 1	.....	.....	.....
b. 2	.....	.....	.....
c. 3	.....	.....	.....
č. 4	.....	.....	.....
d. 5	.....	.....	.....

11. Egyeztesse **a halmozott jelzőket a főnévvel** nemben és számban, illetve ha nem alanyesetben szerepelnek, akkor lássa el őket **megfelelő végződésekkel!** Mint tudjuk, a névmásokat és a számneveket az esetek többségében úgy ragozzuk, mint a melléknevek.

a. Ogledali smo si ..... . (prve naše lepe nove slike)
b. Zadovoljni smo s ..... . (prvi naši izvozni rezultati)
c. Kupili smo darilo ..... . (naša predraga mama)
č. Niso prispeli ..... . (vaši dobri prijatelji)
d. Nismo srečali ..... . (vaši dobri prijatelji)
e. Ljudje se veselijo (B!) ..... . (prva nova delovna mesta)

12. Fordítsa szlovénre az alábbi mondatokat!

a. Péter az *ötödik* volt.
b. Anna *ötször* volt bálban.
c. Anyunak *öt* kolléganője van.
č. A szomszéd *ötödszörre* vizsgázott le.

13. Írja le **betűkkel** a számokat! Olvassa el őket hangosan. Ügyeljen a kiejtésre!

a. 5 — 5. 6 — 6. 7 — 7. 9 — 9. 10 — 10.
b. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 20
c. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30
č. 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90

5. LÉKCIJA

SRÉČANJE PRED TŕŽNICO

Sobóta je. Máma in ôče sta kot ponavádi odšlà na tŕžnico. Šlà sta péš, da bi se málo sprehodíla. Pót do tŕžnice ní predólga, zlásti odkàr so pri Rábi zgradíli nôvo. Nedávno jo je réka preplávila. Nôva tŕžnica stojí nasprótí II. (drúge) osnóvne šóle v bližíni gimnázije.

Pót ju vódi mímo ávtobusne postáje. Pred postájo so rumêni ávtobusi. Na postáji je mnógo ljudí, iz okóliških vasí so že pripeljáli jútranji ávtobusi. Préden sta prispéla do mostú pred gimnázijo, sta sréčala ogrômno ljudí. Vsákogar sta vljúdno pozdrávila. Madžáre po madžársko, Slovénce po slovénsko.

Nàjbolj sta bilà presenéčena, ko sta blízu tŕžnice sréčala zakónski pár Súkič. Súkičeva sta njúna stára znánca. Tudi otrôci se dôbro poznájo. Skrátka Mágyarjevi in Súkičevi so prijátelji. Presenéčena pa sta bilà zató, ker naj bi bilí Súkičevi na obísku pri soródnikih v Slovéniji.

Kot sta povédala, so njíhovi soródniki v Slovéniji mórali zarádi slúžbenih dolžnósti končáti dopúst dán prèj. Zarádi téga sta tudi ônadva skrájšala za dán svôje vèčdnévno potépanje po Slovéniji. Súkičeva sta o izlétu po Slovéniji govoríla z velíkim navdúšenjem. Navdúšila sta tudi Maríjo in Štéfana.

NAČŔT ZA IZLÈT

Marija: — *Štéfan, káj bi rékel, če bi tudi mí šlí za nékaj dní v Slovénijo?*
Štéfan: — *Sijájna idêja! Takó ali takó že dólgo nísmo bilí pri tvôjih, hóčem rêči náših soródnikih.*
Marija: — *Obá imáva še dovòlj dopústa, pa tudi otrôka bósta prôsta nékaj dní.*
Štéfan: — *Takó je. Naslédnji téden bom šèl v bánko in ménjal šílinge.*
Marija: — *Zakáj šílinge? Ali ne véš, da po nôvem v Monóštru ménjajo tudi slovénske tólarje?!*
Štéfan: — *Sàj rés! Vsèkakor bomo potrebováli tudi šílinge, ker bi biló dôbro, če bi takó kot zádnjič potováli v Slovénijo préko Ávstrije.*
Marija: — *Rés je biló krásno préko mêjnega prehóda pri Jezêrskem.*
Štéfan: — *Zdàj bi lahkó prečkáli mêjo pri Celóvcu. Kakó se že imenúje tàmkajšnji predòr?*
Marija: — *Ljubélj.*
Štéfan: — *Dà, dà, Ljubélj! Tàm še nísmo prestopíli mêje s Slovénijo. Krásno! V krátkem bom pêljal ávto na sêrvis.*
Marija: — *Jàz pa bom telefonírala soródnikom, če bodo iméli kàj čása za nàs.*
Štéfan: — *Nič húdega, če ne bodo védno z námi, sàj lahkó tudi sámi potújemo po čudovíti Slovéniji.*
Marija: — *Vsí imámo veljávne pótne líste.*
Štéfan: — *Še êna stvár, na katéro ne smémo pozabíti. Tréba bo kupíti daríla!*

BESÉDE — SZAVAK

bánka -a *ž* bank
bližína -e *ž* közelség
Celóvec -vca *m* Klagenfurt
čudovít -a -o csodálatos
darílo -a *s* ajándék
dólgo sokáig, régóta
dolžnóst -i *ž* kötelesség
dopúst -a *m* szabadság
dovòlj elég, elegendő
idêja -e *ž* ötlet
imenováti -újem **se** nevez, hív
izlèt -éta *m* kirándulás
kákor ahogy
kupíti -im vásárol, vesz
mêjen -jna -o határ-
ménjati -am vált
mnógo (B) sok
móst -ú *m* híd
načŕt -a *m* terv
naslédnji -a -e (!) következő
naváda -e *ž* szokás
navdúšenje -a *s* lelkesedés
nedávno nemrég
nékaj (B) néhány
obá obéh *m* mindkét, mindkettő
obé obéh *ž, s* mindkét, mindkettő
obísk -a *m* látogatás
odíti -ídem elmegyek
odkàr amióta
ogrómno (B) rengeteg
okóliški -a -o környékbeli
ôče -éta *m (!)* apa
pelјáti péljem visz, szállít
péš gyalog
po madžársko magyarul
po nôvem újabban
po slovénsko szlovénül
pót -í *ž* út
potépanje -a *s* barangolás
pótni líst útlevél
potováti -újem utazik
potrebováti -újem szüksége van
pozabíti -im elfelejt
pozdráviti -im köszön
poznáti -ám **se** ismerik egymást
préčkati -am **kaj** (T) átkel vmin
predáleč túl messze
predòr -ôra *m* alagút
prehòd -óda *m* átkelő, átjáró
prepláviti -im eláraszt
presenéčenje -a *s* meglepetés
presenétiti -im **se** meglepődik
prestopíti -im átlép
pripeljáti -péljem megérkezik (jármű)
prispéti -spèm megérkezik, odaér
pròst prôsta -o szabad
réka -e *ž* folyó
rêči rêčem mond
sêrvis -a *m* szerviz
sijájen -jna -o ragyogó
skrájšati -am megrövidít
skrátka egyszóval
slúžben -a -o munkahelyi
sprehodíti -im **se** sétál (egyet)
sréčati -am **kóga** (T) találkozik vkivel
státi stojím áll
stvár -í *ž* dolog, ügy
tŕžnica -e *ž* piac
takràt akkor
telefonírati -am telefonál
tólar -ja *m* tollár, tallér
tréba kell, szükséges
vás -í *ž* falu
védeti vém tud, ismer
védno mindig
veljáven -vna -o érvényes
vèčdnéven -vna -o többnapos
vljúden -dna -o udvarias
vsákdo mindenki
vsekákor mindenképp
zádnjič múltkor; utoljára
zakáj miért
zakónski pár házaspár
zdàj most
zgradíti -ím fölépít
zlásti különösen, főleg

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

kot ponavádi	szokásukhoz híven
v krátkem	rövidesen / hamarosan / nemsokára
íti péš	gyalog megy
sprehodíti se málo	sétál egy kicsit / egyet
pót ju vódi mímo (B) **postáje**	a pályaudvar mellett haladnak el
na (L) **postáji je mnógo** (B) **ljudí**	az állomáson sok ember van
ávtobusi so že pripeljáli	az autóbuszok már megérkeztek
sréčala sta ogrómno (B) **ljudí**	rengeteg emberrel találkoztak
pozdráviti kóga (T)	köszön vkinek
nàjbolj sta bilà presenéčena, ko	leginkább akkor lepődtek meg, amikor
zakónski pár Súkič	a Szukics házaspár
Súkičeva (c, j, č, ž, š!)	a két Szukics / Szukics-lány / Szukicsné
Súkičevi (c, j, č, ž, š!)	Szukicsék
Mágyarjevi (c, j, č, ž, š!)	Magyarék
Novákovi	Novákék
naj bi bilí na (L) **obísku**	úgy volt, hogy látogatóban vannak
dán prèj	egy nappal korábban
zarádi (B) **slúžbenih dolžnósti**	munkahelyi kötelezettségek miatt
skrájšati izlèt za (èn) dán	egy nappal lerövidíti a kirándulást
potépanje / izlèt po Slovéniji	szlovéniai barangolás / kirándulás
govoríti o čém z velíkim navdúšenjem	nagy lelkesedéssel beszél vmiről
navdúšiti kóga (T) **(za káj)**	kedvet csinál vkinek (vmihez)
načŕt za izlèt	kirándulási terv
káj bi rékel, če bi	mit szólnál, ha
sijájna idêja!	ragyogó ötlet!
hóčem rêči	akarom mondani
dovòlj (B) **dopústa**	elegendő szabadság
bom pròst nékaj (B) **dní**	néhány napig szabad leszek
ménjati denár	pénzt vált
dôbro bi biló, če bi	jó lenne, ha
potováti v (T) **Slovénijo**	Szlovéniába utazik
kakó se že imenúje tàmkajšnji predòr?	hogy is nevezik az ottani alagutat?
pelјáti ávto na (T) **sêrvis**	autót szervizbe visz
nič húdega, če	semmi baj, ha
potováti po (L) **Slovéniji**	kirándul Szlovéniában
vsì imámo veljávne pótne líste	mindannyiunknak van érvényes útlevele
še êna stvár	még egy dolog
pozabíti na káj (T)	megfeledkezik vmiről

darílo -a *s*

móst -ú *m*

pótni -ega **list** -a *m*

predòr -ôra *m*

PÉLDAMONDATOK

A nőnemű főnevek (II.)

Nova pomlad prihaja.	*Új tavasz közeleg.*
Pogovarjajo se **o sončni pomladi.**	*Napsütötte tavaszról beszélgetnek.*
Dedek je doživel **80 pomladi.**	*A nagypapa 80 tavaszt ért meg.*
Zadovoljni so **z letošnjo pomladjo.**	*Elégedettek az idei tavasszal.*

A felszólító mód

Odgovarjaj glasno!	*Válaszolj hangosan!*
Zbudi ga!	*Ébreszd föl!*
Pij malo, **pij** dobro!	*Igyál keveset, de jót!*
Razumi, da je tako!	*Értsd meg, hogy így van!*
Daj mi tistole knjigo, prosim!	*Add ide azt a könyvet, kérlek!*

A feltételes mód (jelen)

Če **bi imel** denar, **bi potoval.**	*Ha lenne pénzem, utaznék.*
Ne bi šel, ker me boli noga.	*Nem mennék, mert fáj a lábam.*
Bi mi **dal** malo kruha?	*Adnál egy kis kenyeret?*

A feltételes mód (múlt)

Če **bi bil imel** denar, **bi bil potoval.**	*Ha lett volna pénzem, utaztam volna.*
Če **ne bi bil šel, bi** ga **bil užalil.**	*Ha nem mentem volna, megsértettem volna.*

A birtokos melléknév

To je **bratov** svinčnik.	*Ez a ceruza a fiútestvéremé.*
Prijateljevo kolo je novo.	*A barátom kerékpárja új.*
Mamin prstan je iz zlata.	*Az anyu gyűrűje aranyból van.*
Ta torba je **sestrina.**	*Ez a táska a lánytestvéremé.*

A birtokos szerkezet

Sprejeli so **proračun države.**	*Efogadták az ország költségvetését.*
Načrti podjetja so realni.	*A vállalat tervei reálisak.*
Učenci naše šole so pridni.	*Iskolánk tanulói szorgalmasak.*
Gleda **program slovenske televizije.**	*A szlovén televízió műsorát nézi.*

SLOVNICA — NYELVTAN

74 A nőnemű főnevek ragozása II. *(Drúga ženska sklanjátev)*

E csoportba tartoznak azok a nőnemű főnevek, melyek végződése egyes szám alanyesetben: **-ø**, birtokos esetben: **-i** vagy **-e.** Ez a legnehezebben fölismerhető csoport *("lányok nadrágban!")*, ezért ezeket a szavakat jól meg kell tanulni. A nemek nem ismerete súlyos hibának minősül, körülbelül olyannak, mint a magyarban **a suksükölés.**

A.

Eset	I.	II.	X.
1.	pomlád **-ø**	pomlád **-i**	pomlád **-i**
2.	pomlád **-i**	pomlád **-i**	pomlád **-i**
3.	pomlád **-i**	pomlád **-ma**	pomlád **-im**
4.	pomlád **-ø**	pomlád **-i**	pomlád **-i**
5.	o pomlád **-i**	pomlád **-ih**	pomlád **-ih**
6.	s pomlád **-jo**	pomlád **-ma**	pomlád **-mi**

Így ragozzuk többek között az összes **-ost** végű főnevet. A tulajdonságot kifejező főnevek nagy része ilyen. Legtöbbször a magyar **-ság, -ség** főnévképzőnek felel meg.

bláznost	**-i**	*őrültség*	nadárjenost	**-i**	*tehetség*
brezpôselnost	**-i**	*munkanélküliség*	národnost	**-i**	*nemzetiség*
brezúpnost	**-i**	*reménytelenség*	natánčnost	**-i**	*pontosság*
dejávnost	**-i**	*tevékenység*	obvéznost	**-i**	*kötelesség*
dolžnóst	**-i**	*kötelesség*	odgovórnost	**-i**	*felelősség*
enakoprávnost	**-i**	*egyenjogúság*	osébnost	**-i**	*személyiség*
hitróst	**-i**	*gyorsaság*	pomémbnost	**-i**	*jelentőség*
jávnost	**-i**	*nyilvánosság*	pozórnost	**-i**	*figyelmesség*
kakóvost	**-i**	*minőség*	prijáznost	**-i**	*kedvesség*
malénkost	**-i**	*csekélység*	sprétnost	**-i**	*ügyesség*
mladóst	**-i**	*ifjúság*	vážnost	**-i**	*fontosság*
modróst	**-i**	*bölcsesség*	žálost	**-i**	*szomorúság*
móžnost	**-i**	*lehetőség*	živčnost	**-i**	*idegesség*

A fenti főnevekben, mint ahogy azt a kövéren szedett birtokos esetragokból **(-i)** is látjuk, egyes szám birtokos esetben mindig **hangsúlytalan a rag.** A hangsúly helye **állandó,** mindig ott van, ahol alanyesetben. Azokat a nőnemű főneveket, melyek az egyes szám birtokos esetben hangsúlyos esetragot kapnak, kissé másként kell ragozni.

Sok ilyen főnév keletkezik mostanában is, főként idegen eredetű szavak:
absúrdnost, adaptibílnost, aktívnost, alkoholizíranost, ambicióznost, anonímnost, biseksuálnost, diferencíranost, ekskluzívnost, eksplozívnost, elementárnost, étičnost, familiárnost, figuratívnost, fleksibílnost, funkcionálnost, geniálnost, grotésknost, homogénost, impresívnost, kompatibílnost, kristálnost, kritičnost, melanhóličnost, paralélnost, solidárnost, vitálnost.

kompatibílnost -i ž

74/a Az "-ev" végű nőnemű főnevek *(Ženski samostálniki na -ev)*

Az egyes birtokos eset **-e-** végződést kap: **-ev**

bréskev *(barack)*, cérkev *(templom)*, dajátev *(adomány)*, delítev *(felosztás)*, dopolnítev *(kiegészítés)*, izkrvavítev *(elvérzés)*, izvršítev *(végrehajtás)*, klétev *(káromkodás)*, krvavítev *(vérzés)*, léstev *(létra)*, ločítev *(válás)*, molítev *(ima)*, odločítev *(döntés)*, odobrítev *(jóváhagyás)*, osamosvojítev *(önállosulás)*, ozdravítev *(gyógyulás)*, pesnítev *(költemény)*, prekinítev, *(megszüntetés)*, preprečítev *(megakadályozás)*, pridobítev *(vívmány)*, priredítev *(rendezvény)*, rêdkev *(retek)*, rešítev *(megoldás)*, selítev *(költözés)*, trdítev *(állítás)*, zaposlítev *(foglalkoztatás)*, žrtev *(áldozat)*, žalítev *(sértés)*, žétev *(aratás)* stb.

B.

Eset	I.	II.	X.
1.	pesnít -ev	pesnítv -i	pesnítv**-e**
2.	pesnítv **-e**	pesnít -ev	pesnít -ev
3.	pesnítv -i	pesnítv **-ama**	pesnítv**-am**
4.	pesnít -ev	pesnítv -i	pesnítv**-e**
5.	o pesnítv-i	pesnítv **-ah**	pesnítv**-ah**
6.	s pesnítv **-ijo**	pesnítv **-ama**	pesnítv**-ami**

A ragok közül csak azokat szedtük kövéren, melyek eltérnek az előző oldalon található alapragozástól. Az **-ev** végű főnevek kettes és többes számát érdemes összehasonlítani az **-a** végűek megfelelő alakjaival. Látható a hasonlóság.

A hangsúly mindvégig ott van, ahol az egyes szám alanyesetben. Itt is érvényesül **a hangkivetés** *(pesnítev -tve)*.

75 Nehezebben fölismerhető nőnemű főnevek

(Težje prepoznávni samostálniki žénskega spôla)

Az alábbi példákat természetesen nem azért soroljuk föl, mintha azokat — főleg a kezdőknek! — egytől egyig meg kellene tanulni, hanem azért, hogy csokorba legyenek gyűjtve, és szükség esetén kéznél legyenek.

-ást:

božjást	-i	*epilepszia*
část	-í	*becsület*
lást	-í	*tulajdon(ság)*
oblást	-í	*hatalom*
mást	-í	*zsír*
nàdoblást	-í	*fennhatóság*
narást	-í/-i	*növekedés*
pást	-í	*csapda*
plást	-í	*réteg*
pošást	-i	*szörnyeteg*
rást	-í	*növekedés*
razrást	-i	*növés (fáé)*
slást	-í	*étvágy*
strást	-í	*szenvedély*
zarást	-i/-í	*erdősűrűség*

-ád:

divjád	-i	*vadak (állatok)*
pomlád	-i	*tavasz*
služinčád	-i	*cselédség*
srnjád	-i	*őzfélék*
suhljád	-i	*rőzse*

-ál:

drhál	-i	*csőcselék*
kál	-í	*csíra*
piščál	-i	*furulya, síp*
zmrzál	-i	*fagy*
živál	-i	*állat*

-át:

gnját	-i/-í	*sonka*
plát	-í	*oldal, rész*
svoját	-i	*csőcselék*

-en:

básen	-sni	*állatmese*
bojázen	-zni	*félelem*
dlésen	-sni	*fogíny*
golázen	-i	*féreg*
jesén	-i	*ősz (évszak)*
kázen	-zni	*büntetés*
plésen	-sni	*penész*
prikázen	-zni	*kísértet*
ráven	-vni	*szint*
ravèn	-vní	*szint*
tésen / têsen	-sní	*szurdok*

-ést:

bolést	-i	*betegség (ir)*
pést	-í	*ököl*
vést	-í	*hír*
zavést	-i	*tudat*

-óč:

móč	-í	*erő*
nemóč	-í	*erőtlenség*
nóč	-í	*éjszaka*
pólnoč	-i	*éjfél*
pomóč	-í	*segítség*
premóč	-i/-í	*túlerő*
samopomóč	-i/-í	*önsegélyezés*

-ŕv:

bŕv	-í	*palló*
nozdŕv	-i/-í	*orrlyuk*
obŕv	-i/í	*szemöldök*
postŕv	-i/í	*pisztráng*
vŕv	-í	*kötél*

mám	**-a**	mlad	**-ást**
híš	**-a**	brésk	**-ev**
míz	**-a**	pást	**-ø**
omár	**-a**	divjád	**-ø**
knjíg	**-a**	živál	**-ø**
póstelj	**-a**	plát	**-ø**
sêstr	**-a**	kázen	**-ø**
bábic	**-a**	nóč	**-ø**

Nem foglalhatók rendszerbe:

bít	-i	*létezés*
ból	-i	*fájdalom (ir)*
bŕst	-í	*rügy, bimbó*
cév	-í	*cső*
čeljúst	-i	*állkapocs*
čér	-í	*sziklazátony*
čúd	-i	*természet; kedély*
debèr	-í	*hegyszoros*
dlán	-í	*tenyér*
dŕst	-í	*ívási idő*
gáz	-í	*hócsapa*
globél	-i	*szurdok*
gól	-í	*ágfa*
gós	-í	*lúd*
góž	-í	*vasalás, heveder*
gréd	-í	*rúd, tengely*
izpóved	-i	*vallomás*
jéd	-í	*étel*
kàd	-í	*kád*
kokóš	-i	*tyúk*
kopél	-i	*fürdővíz*
koríst	-i	*haszon*
kóst	-í	*csont*
krí krv	-í	*vér*
láket	-í	*könyök*
láž	-í	*hazugság*
lúč	-í	*lámpa*
mást	-í	*zsír*
mísel	-i	*gondolat*
miš míš	-i	*egér*
nìt nít	-i	*fonal, szál*

obíst	-i	*vese (rég)*
obŕt	-í	*kisipar*
óhcet	-i	*lakodalom*
ós	-í	*tengely*
óst	-í	*él*
pámet	-i	*ész*
péč	-í	*kemence*
péd	-í	*arasz*
perút	-i	*szárny*
pésem	-i	*ének, dal*
plavút	-i	*uszony*
podúst	-i/-í	*paduc: halfajta*
pólt	-í	*bőr*
pót	-í	*út*
povódenj	-i	*árvíz*
primés	-í/-i	*adalékanyag*
prst	-í	*föld*
raván	-í	*síkság*
senožét	-i	*kaszáló*
skŕb	-í	*gondoskodás*
skríl	-í	*pala*
sléd	-í	*nyom*
smér	-í	*irány*
smŕt	-i	*halál*
snóv	-í	*anyag*
sól	-í	*só*
stŕd	-í	*méz (rég)*
stŕn	-í	*tarló*
stvár	-í	*dolog, ügy*
utéž	-í	*súly*
veroizpóved	-i	*hitvallás*
vrzél	-i	*űr, hézag*
vzmèt	-í	*rúgó*
zalúst	-i	*horogvég*
zamísel	-i	*ötlet*
zapóved	-i	*parancs*
zavíst	-i	*irigység*
zíbel	-i	*bölcső*
zmés	-í/-i	*egyveleg*
zób	-í	*abrak, zab*
zvér	-í	*vadállat*
zvŕst	-í	*fajta, osztály*
žŕd	-í	*kocsirúd*

76 A nőnemű főnevek ragozása II. (2.) *(Drúga ženska sklanjátev - 2)*

Ismerkedjünk meg a mássalhangzóra végződő nőnemű főnevek harmadik ragozási altípusával (variánsával)!

C.

Eset	I.	II.	X.
1.	jéd -ø	jed -í	jed -í
2.	jed -í	jed -í	jed -í
3.	jéd -i	jed **-éma**	jed **-ém**
4.	jéd -ø	jed -í	jed -í
5.	pri jéd -i	jed **-éh**	jed **-éh**
6.	z jed -jó	jed **-éma**	jed -mí

Ha ezt a változatot összehasonlítjuk a 88. oldalon található A. főtípussal *(pomlád -i)* és a B. altípussal *(pesnítev -tve)*, láthatjuk, hogy csupán **egy-egy hang különbség** van a végződésekben. Azok is csupán a kettes (II.) és többes (X.) számban. (A hangsúlyok helyének váltakozásáról részletesebben később!)

I — A — É

Az ismert angol dalocska *(Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O)* mintájára mi meg azt énekelhetnénk, hogy **"Nőnemű a három rag, I-A-I-A-É".**

Szám	Eset	A	B	C
II.	3.	————	pesnítv -ama	jed -éma
	5.	o pomlád -ih	pesnítv -ah	jed -éh
	6.	————	pesnítv -ama	jed -éma
X.	3.	pomlád -im	pesnítv -am	jed -ém
	5.	o pomlád -ih	pesnítv -ah	jed -éh

77 Az ige felszólító módja *(Velélnik)*

A szlovén csak három személyben használ felszólító módot: egyes szám 2. és kettes, valamint többes szám 1-2. személyben. E módot csak főmondatban használjuk. A végződések **az ige jelen idejű tövéhez** járulnak.

poslúšaj!	Jelen idő	Felszólító mód jele	Felszólító mód
1. **-am** végű igék	*odgovárj* -am	**-aj**	odgovárj +aj = **odgovárjaj!**
2. **-ujem** végű igék	*kup* -újem	**-uj**	kup +új = **kupúj!**
3. **-im** végű igék:	*súm* -im	**-i**	súm +i = **súmi!**
4. **-em** végű igék:	*razúm* -em	**-i**	razúm +i = **razúmi!**
5. **-jem** végű igék:	*pí* -jem	**-j**	pi +j = **píj!**
6. **-m** végű igék:	*dá* -m	**-j**	dá +j = **dáj!**

Az egyes szám 2. személyű felszólító mód alakjaihoz tegyük hozzá **a személyragokat!**

	I.	II.	X.
1.	—	odgovárjaj-**va!**	odgovárjaj-**mo!**
2.	odgovárjaj!	odgovárjaj-**ta!**	odgovárjaj-**te!**
3.	—	—	—

Egyes és többes szám 3. személyben a **naj** szócska mellett a kijelentő mód egyes, illetve többes számú 3. személyű alakját használjuk.

On **naj gré** domóv, Ána pa **naj študíra!** *Ő menjen haza, Anna pedig tanuljon!*
Péter **naj prezráči** stanovánje! *Péter szellőztesse ki a lakást!*
Máma **naj skúha** kosílo! *Anyu főzzön ebédet!*

Önözés *(Víkanje)*

A magyarral ellentétben az **önöző (magázó)** felszólításra nem az egyes szám 3. személyű, hanem a **többes** szám **második** személyű alak szolgál.

Prídite po svój denár! *Jöjjön a pénzéért! (ön)*
Gyertek a pénzetekért! (ti)

Poslušájte ópero pozórno! *Hallgassa az operát figyelmesen! (ön)*
Hallgassátok az operát figyelmesen! (ti)

Azoknak az igéknek a felszólító módja, melyek főnévi igeneve **-či**-re *(pêči, stréči)* végződik, jelen idejű tővégi mássalhangzója (pêč-*em*, stréž-*em*) a felszólító mód jelének hatására megváltozik (pêci!, strézi!). A leggyakoribb eseteket csokorba gyűjtöttük. Ezzel egyúttal azt is megtanulhatjuk, hogy melyek a **-či**-re végződő igék. Erre érdemes figyelniük a hazai szlovéneknek is, ugyanis az ő nyelvjárásuk nem ismeri ezt a szabályt.

	č >	c		ž >	z
izrêči	izrêč-em	izrêc-i!	*doséči*	doséž-em	doséz-i!
natólči	natólč-em	natólc-i!	*léči*	léž-em	léz-i!
obléči	obléč-em	obléc-i!	*odvréči*	odvríž-em	odvríz-i!
odrêči	odrêč-em	odrêc-i!	*ostríči*	ostríž-em	ostríz-i!
odrêči se	odrêč-em se	odrêc-i se!	*ovréči*	ovríž-em	ovríz-i!
pêči	pêč-em	pêc-i!	*podléči*	podléž-em	podléz-i!
potólči	potólč-em	potólc-i!	*postréči*	postréž-em	postréz-i!
povléči	povléč-em	povléc-i!	*preséči*	preséž-em	preséz-i!
preobléči	preobléč-em	preobléc-i!	*prestréči*	prestréž-em	prestréz-i!
privléči	privléč-em	privléc-i!	*priséči*	priséž-em	priséz-i!
rêči	rêč-em	rêc-i!	*séči*	séž-em	séz-i!
sléči	sléč-em	sléc-i!	*stréči*	stréž-em	stréz-i!
spêči	spêč-em	spêc-i!	*stríči*	strížem	stríz-i!
stêči	stêč-em	stêc-i!	*ustréči*	ustréž-em	ustréz-i!
têči	têč-em	têc-i!	*vpréči*	vpréž-em	vpréz-i!
tólči	tólč-em	tólc-i!	*vréči*	vríž-em	vríz-i!
vléči	vléč-em	vléc-i!	*zaséči*	zaséž-em	zaséz-i!
zavléči	zavléč-em	zavléc-i!	*zavréči*	zavríž-em	zavríz-i!

Vigyázzon rájuk!

báti se	bojím se	**bój se!**
bíti	sèm	**bódi!**
glédati	glédam	**glèj!**
hotéti	hóčem	**hôti!**
iméti	imám	**imèj!**
íti	grém	**pójdi!**
povédati	povém	**povèj!**
státi	stojím	**stój!**
védeti	vém	**védi!**

	á >	ê
najéti	najámem	**najêmi!**
objéti	objámem	**objêmi!**
ujéti	ujámem	**ujêmi!**
vnéti	vnámem	**vnêmi!**
vzéti	vzámem	**vzêmi!**
zajéti	zajámem	**zajêmi!**

A feliratokon szereplő rövid utasításokban a magyar nyelv általában **főnévi igenevet,** a szlovén pedig **felszólító módot** használ:

Vléci!	**Ríni!**
Húzni	Tolni

A szabályos felszólító mód alakjain túl

délaj!	—	dolgozz!	**ne délaj!**	—	ne dolgozz!
jókaj!	—	sírj!	**ne jókaj!**	—	ne sírj!
píši!	—	írj!	**ne píši!**	—	ne írj!

tagadó vagy tiltó alakban **főnévi igenevet** is használhatunk:

nè délati téga!	—	ne csináljuk ezt!
nè jókati!	—	ne sírjunk!
nè pretirávati!	—	ne túlozzunk!

Magyarra ezt — mint látjuk — leginkább a **többes szám első személyű** alakkal fordítjuk. Ezzel a módszerrel valamelyest enyhítjük a tiltást vagy parancsot, mivel nem pontosítjuk, hogy ki az, aki ne csináljon valamit.

Tagadó vagy tiltó alakban vigyázni kell azokra az igékre, melyek egyértelműen megkülönböztetik az ige befejezett és folyamatos alakját. Felszólító módban a szlovén a **befejezett,** tagadó felszólító módban pedig a **folyamatos** alakot használja, különösen **általános alany esetén.**

Ožêni se!	**Odprì** vráta! ~~Ne odprì vrát!~~ **Ne odpíraj** vrát!	*Nyisd ki az ajtót!* *Ne nyisd ki az ajtót!* —
	Prídi domóv pravočásno! ~~Ne prídi domóv pôzno!~~ **Ne hôdi** pôzno domóv!	*Gyere haza időben!* *Ne gyere haza későn!* —
	Ožêni se! ~~Ne ožêni se!~~ **Ne žêni** se!	*Nősülj meg!* *Ne nősülj meg!* —
Ne žêni se!	**Nêsi** tó sosédu! ~~Ne nêsi téga sosédu!~~ **Ne nôsi** téga sosédu!	*Vidd ezt a szomszédnak!* *Ne vidd ezt a szomszédnak!* —

78 Az ige feltételes módja jelen időben *(Pogójnik v sedánjem času)*

A feltételes mód összetett igealak. A főige **múlt idejű** (cselekvő) **melléknévi igenevéből** *(delal, telefoniral, čakal)* és a hangsúlytalan **bi** segédigével képezzük.

I.	1.	(jàz)	**bi délal** -a -o	*(én) dolgoznék*
	2.	(tí)	**bi délal** -a -o	*(te) dolgoznál*
	3.	(òn, ôna, ôno)	**bi délal** -a -o	*(ő) dolgozna*
II.	1.	(mídva, médve)	**bi délala** -i -i	*(mi ketten) dolgoznánk*
	2.	(vídva, védve)	**bi délala** -i -i	*(ti ketten) dolgoznátok*
	3.	(ônadva, ônidve)	**bi délala** -i -i	*(ők ketten) dolgoznának*
X.	1.	(mí, mé)	**bi délali** -e -a	*(mi) dolgoznánk*
	2.	(ví, vé)	**bi délali** -e -a	*(ti) dolgoznátok*
	3.	(ôni, ône, ôna)	**bi délali** -e -a	*(ők) dolgoznának*

A múlt időhöz hasonlóan a főige **nemben és számban** megegyezik a mondat alanyával.

Ána bi kupíla ávto, če bi iméla denár. *Anna venne autót, ha lenne pénze.*
Stárši bi ji pomagáli, če bi môgli. *A szülők segítenének neki, ha tudnának.*

79 Az ige feltételes módja múlt időben *(Pogójnik v pretêklem času)*

Úgy képezzük, hogy a feltételes mód jelen idejű alakjához a biti segédige megfelelő nemű és számú múlt idejű alakját (**bil -a -o** stb.) tesszük. Túlzottan választékosnak és körülményesnek hat, ezért ha nem félreérthető, ha a szövegkörnyezetből úgyis kiderül, hogy múltról van szó, inkább a jelen idejű alakot használják. Pl.: Če bi tó včéraj védel, bi prišèl. — *Ha tegnap tudtam volna ezt, eljöttem volna.*

I.	1.	(jàz)	bi **bil -a -o** délal -a -o	*(én) dolgoztam*	***volna***
	2.	(tí)	bi **bil -a -o** délal -a -o	*(te) dolgoztál*	***volna***
	3.	(òn, ôna, ôno)	bi **bil -a -o** délal -a -o	*(ő) dolgozott*	***volna***
II.	1.	(mídva, médve)	bi **bil -a -o** délala -i -i	*(ketten) dolgoztunk*	***volna***
	2.	(vídva, védve)	bi **bil -a -o** délala -i -i	*(ketten) dolgoztatok*	***volna***
	3.	(ônadva, ônidve)	bi **bil -a -o** délala -i -i	*(ketten) dolgoztak*	***volna***
X.	1.	(mí, mé)	bi **bil -a -o** délali -e -a	*(mi) dolgoztunk*	***volna***
	2.	(ví, vé)	bi **bil -a -o** délali -e -a	*(ti) dolgoztatok*	***volna***
	3.	(ôni, ône, ôna)	bi **bil -a -o** délali -e -a	*(ők) dolgoztak*	***volna***

A személyes névmásokat, ugyanúgy mint a kijelentő módban, csak **kiemeléskor, szembeállításkor** használjuk:

Tí bi tó narédil, **òn** pa téga ne bi nikóli narédil.
Te megtennéd, de ő ezt sohasem tenné meg.

Tí bi bíl tó narédil, **òn** pa téga ne bi bíl nikóli narédil.
Te megtetted volna, de ő ezt sohasem tette volna meg.

80 A feltételes mondatok szórendje *(Besédni réd v pogójnih stávkih)*

A **bi** segédige a kijelentő mondatban **a második helyre** kerül, megelőzve minden egyéb hangsúlytalan szócskát (személyes névmások, visszaható névmások stb.):

első hangsúlyos mondatrész	bi	se/si	részes	tárgy	a többi mondatrész
Ràd	***bi***		*vàm*	*nékaj*	*povédal.*
Ôna	***bi***	*se*	*jih*		*bála.*
Lahkó	***bi***		*mi*	*kàj*	*svetováli!*
Tó	***bi***	*se*	*mu*		*prilêglo!*
Péter	***bi***	*se*	*ji*		*smejál.*

¿ A spanyol nyelvben — számunkra szokatlanul, de igen logikusan — a kérdőmondat elejére egy fordított kérdőjelet tesznek. Ezzel már jó előre jelzik, hogy kérdés következik. A mondatot rendes kérdőjel zárja. A szlovénben kissé hasonló szerepet töltenek be a segédigék, amikor kérdőmondatban az **első helyre** kerülnek. Kivéve, ha valamilyen kérdőszóval (ali - *vajon,* kdó - *ki,* káj - *mi?*) kezdjük a mondatot. Pl.: *Ali/Kdó/Káj **bi** mi ràd svetovàl?* ?

bi	se/se	részes	tárgy	első hangsúlyos mondatrész kijelentő módban	a többi mondatrész
Bi		*mi*	*kàj*	*rádi*	*povédali?*
Bi	*se*		*jih*	*Ána*	*bála?*
Bi		*mi*	*kàj*		*svetováli?*
Bi	*se*	*mu*		*tó*	*prilêglo?*
Bi	*se*	*ji*		*Péter*	*smejál?*

81 A birtokos melléknév *(Svojílni pridévnik)*

A birtokos mellékneveket **-ov** (**-ev**) és **-in** képzőkkel képezzük, főleg élőt jelentő főnevekből és személynevekből. Csak hímnemű és nőnemű főnevekből!

brȁt	*fiútestvér*	brát	**-ov**	svínčnik	*a fiútestvér ceruzája*
		brát	**-ov-i**	svínčnik**i**	*a fiútestvér ceruzái*
		brát	**-ov-a**	srájc**a**	*a fiútestvér inge*
		brát	**-ov-e**	srájc**e**	*a fiútestvér ingei*
		brát	**-ov-o**	kol**ó**	*a fiútestvér kerékpárja*
		brát	**-ov-a**	kolés**a**	*a fiútestvér kerékpárjai*
učítelj	*tanár*	učítelj	**-ev**	prijátelj	*a tanár barátja*
		učítelj	**-ev-a**	žên**a**	*a tanár felesége*
		učítelj	**-ev-o**	per**ó**	*a tanár tolla*
máma	*anyu*	mám	**-in**	pŕstan	*az anyu gyűrűje*
		mám	**-in-a**	prijáteljic**a**	*az anyu bartánője*
		mám	**-in-o**	ok**ó**	*az anyu szeme*

Az **-ev** végű alakban természetesen a *c, j, č, ž, š* miatt szerepel **o** helyett **e** (prijáteljev, Súkičev, Jéžev).

A 84. oldalon lévő olvasmányunkban találkoztunk a **Novákovi, Mágyarjevi, Súkičevi** alakokkal. Ezek nem mások, mint nevekből képzett birtokos melléknevek. Személynevekből is alkothatunk ilyenek: *Jánezov pès, Nêjčev léksikon, Marijina máma* stb.

Mint a kövér betűs szedésből is látjuk, a birtokos melléknévnek igazodnia kell a főnév neméhez és számához, és melléknévként kell ragozni. Úgy, ahogy azt a 66. egységben tanultuk *(brátov svínčnik, brátovega svínčnika, brátovemu svínčniku stb.)*. A birtokos melléknév a **birtokos jelző** szerepét tölti be a főnév előtt.

Állítmány része is lehet, akár a "közönséges" melléknév. Nemben és számban egyeztetni kell azzal a szóval, amelyikre vonatkozik.

brátov

Jelző:	Tó je **brátov** svínčnik.	*Ez a fiútestvérem ceruzája.*
Állítmány:	Tá svínčnik **je brátov.**	*Ez a ceruza a fiútestvéremé.*

A birtokos melléknév kérdőszava a **čigáv?**

Čigáv je tá svínčnik?
Tá svínčnik je brátov.
Brátov.

81 A birtokos melléknév *(Svojílni pridévnik)*

A valódi birtokviszony jelölésén kívül birtokos mellékneveket használnak utcák, terek, intézmények elnevezésében is:

Pléčnik**ova** Ljubljána	*a plečniki Ljubljana*
Jákopič**eva** nagráda	*Jakopič-díj*
Prešérn**ov** tȓg	*Prešeren tér*
Nobél**ova** nagráda	*Nobel-díj*
Cánkarj**ev** dóm	*Cankar Központ*
Máistr**ova** brigáda	*Maister-dandár*
Sílicij**eva** dolína	*Szilícium-völgy*

c > č

Ha a főnév töve (Áškerc-, mámic-, brálc-) az **-ov** (**-ev**) és **-in** melléknévi birtokos ragok előtt előtt **-c** hangra végződik, akkor a **-c**-ből **-č** lesz. A magyarországi szlovének is ügyeljenek erre, mert nyelvjárásukban nem érvényesül ez a hangtani változás.

bábic**a**	bábi-	*c*+-in	=	**č**+-in	=	bábič**in**
kraljíc**a**	kraljí-	*c*+-in	=	**č**+-in	=	kraljíč**in**
Kátic**a**	Káti-	*c*+-in	=	**č**+-in	=	Kátič**in**
mámic**a**	mámi-	*c*+-in	=	**č**+-in	=	mámič**in**
pastíric**a**	pastíri-	*c*+-in	=	**č**+-in	=	pastírič**in**
Áškerc	Ásker-	*c*+-ev	=	**č**+-ev	=	Áškerč**ev**
Nêjc	Nêj-	*c*+-ev	=	**č**+-ev	=	Nêjč**ev**
Erjávec	Erjáv-	*c*+-ev	=	**č**+-ev	=	Erjávč**ev**
poslušálec	poslušál-	*c*+-ev	=	**č**+-ev	=	poslušálč**ev**
bráleс	brálc-	*c*+-ev	=	**č**+-ev	=	brálč**ev**
znánec	znánc-	*c*+-ev	=	**č**+-ev	=	znánč**ev**

82 A birtokos szerkezet *(Rodílniška zvéza)*

A szlovén a "valakinek a valamije" típusú birtokos szerkezetben *(rodílniška zvéza)* — a magyartól eltérően — első helyre teszi a **birtokot**, majd azt követi a birtokos esetben álló **birtokos** (sinjína nebá — *az ég kékje*, proračún podjétja — *a vállalat költségvetése*, poslánci zahódnih držáv — *a nyugati országok küldöttei*, predstávnik Vátikana — a *Vatikán képviselője*, vodítelji mésta — *a város vezetői*).

83 A birtokviszony kétféle alkalmazása

Az, hogy mikor használunk birtokos melléknevet és mikor birtokos szerkezetet, kissé hasonlít az angol megoldásra (*Dad's* new suit — Očét**ova** nôva obléka — Az apa új ruhája.). Mindkét esetben **jelzős szerkezetről** van szó. A szlovénben a *birtokos melléknevet* általában *személyekkel kapcsolatban* használják: mámina blúza — *az anyu blúza,* učiteljična knjiga — *a tanárnő könyve,* otrókova sprétnost — *a gyermek ügyessége* stb.).

A *birtokos szerkezetet* — ezt az angolban **of**-szerkezetnek is hívják — inkább *tárgyakkal, fogalmakkal* kapcsolatban használják (a cup **of** coffee — skodélica káv**e** — egy csésze kávé). A birtokos szerkezet nevéből könnyen megjegyezhető, hogy — a birtokost **birtokos esetbe** kell tenni (razvòj držáv-**e** — *az ország fejlődése*, prihòd vlák-**ov** — a vonatok érkezése, uspèh špórtnik-**a** — *a sportoló sikere,* kupovánje daríl-**ø** — ajándékvásárlás).

84 Részesesettel álló elöljárószók *(Predlógi z dajálnikom)*

grém **k** bábic	**-i**	*megyek a mamához*
pójdi **h*** gospód	**-u**	*menj az úrhoz*
kljúb tém	**-u**	*ennek ellenére*
naspróti pêč	**-i**	*a kályhával szemben*
šèl je **próti** dóm	**-u**	*hazafelé tartott*

* A könnyebb kiejtés céljából a **h**-t — a **k** elöljárószó helyett — csupán a **g**-vel *(h gospódu)* és **k**-val *(h kováču)* kezdődő főnevek előtt használjuk. Tehát nem önálló elöljárószó, hanem pusztán variánsa a "k"-nak (lásd **z** mámo, **s** fántom).

85 A kilenc nagy K

Nem kell semmi rosszra gondolni. Szlovéniában az újságíróképzésben próbálják ezzel azt kifejezni, hogy a **k**-val **kezdődő** nagy, azaz legfontosabb **kérdéseket** mindenképp föl kell tenni a riportalanyoknak. Nekünk viszont segítségünkre lesz a memorizálásban, hogy a legfontosabb kérdőnévmások **k**-val kezdődnek.

kdó?	*ki?*
káj?	*mi? mit?*
kjé?	*hol?*
kdáj?	*mikor?*
kakó?	*hogyan?*
kàm?	*hová?*
kákšen?	*milyen?*
katéri?	*melyik?*
kóliko?	*mennyi?*

VAJE — GYAKORLATOK

1. Használja a zárójelbe tett **melléknevek** megfelelő alakját! Ügyeljen a **nem a**-ra **végződő nőnemű** főnevekre!

a. (Hladen) ..... pomlad prihaja.
b. Pogovarjajo se o (sončen) ..... pomladi.
c. Kmetje so zadovoljni z (letošnji) ..... pomladjo.
č. Učenje je (učenčev) ..... dolžnost.
d. (Njen) ..... solidarnost je hvale vredna.
e. V (naš) ..... cerkvi ni oltarja.
f. Tudi (domač) ..... živali so lepe.
g. Oče je pripravil (mišji) ..... pasti.
h. Pred (vaški) ..... cerkvijo stojijo ljudje.
i. (Najdražji) ..... last je (moj) ..... čast.
j. Avto je pripeljal z (velik) ..... hitrostjo.
k. Treba je izkoristiti (ves) ..... možnosti.
l. Točnost je (lep).....čednost.
m. (Zimski) ..... noči so (mrzel) ..... .
n. Premog so našli v (nižji) ..... plasteh zemlje.
o. Gostje so bili zadovoljni z (madžarski) ..... jedmi.
p. Ana se ukvarja z (domač) ..... kokošmi.
r. Napisal je (lep) ..... pesmi.

2. Használja a zárójelbe tett **főnevek** megfelelő alakját! Tartsa a szemét a **"nadrágos lányokon"** (nem "a"-ra végződő nőnemű főneveken)!

a. Ukvarjajo se z različnimi (dejavnost) ..... .
b. Miza je pod novo (luč) ..... .
c. V svoji (mladost) ..... je veliko delal.
č. Kupil je sveže (breskev) ..... .
d. V njegovih (pesnitev) ..... je velika ljubezen do narave.
e. Zadovoljen je z današnjo (jed) ..... .
f. Zimske (noč) ..... so mrzle in temne.
g. Gostija je trajala tri (noč) ..... .
h. Z njeno (pomoč) ..... so hitro končali delo.
i. Zaslovel je s svojimi (pesmi) ..... .
j. Te (stvar) ..... so problematične.
k. Posvetil se je kulturnim (dejavnost) ..... .
l. Pravilne (rešitev) ..... so dali v škatlo.
m. Njihova (dejavnost) ..... je na visoki (raven) ..... .
n. V nesreči je bilo pet (žrtev) ..... .
o. V katoliških (cerkev) ..... je veliko fresk.
p. Domačim (živali) ..... je treba streči.
r. Takim (stvar) ..... ne verjemite!

3. Tegye **felszólító módba** a zárójelben található igéket!

a. Peter, (odgovarjati) ..... glasno!
b. Ana, (zbuditi) ..... Petra!
c. (Piti) ..... malo!
č. Otroci, (poslušati) ..... !
d. Fantje, (iti)..... !
e. Gospod, (izpolniti) ..... prijavnico!
f. Gospa, (vzeti) ..... tole knjigo!
g. Janez, (prinesti) ..... svoj zvezek!
h. Ne (hoditi) ..... po travi!
i. Ne (kaditi) ..... v sobi!
j. Preden vstopite, (potrkati) .....!
k. Očka, (kupiti) ..... mi liziko!
l. Sinko, (pustiti) ..... me pri miru!
m. Mami, (prebrati) ..... mi tole!
n. Jože, (prevesti) ..... prvi stavek!
o. (Priti) ..... sem, punčka!
p. (Kupovati) ..... v naši trgovini!

4. Tegye ezt vagy azt kérem! Használja az **önöző** formát!

a. ....., prosim! (oprostiti)
b. ....., prosim! (sesti)
c. ....., prosim! (priti)
č. ....., prosim! (podpisati)
d. ....., prosim! (izgovoriti)
e. ....., prosim! (prevesti)
f. ....., prosim! (počakati)
g. ....., prosim! (sleči se)
h. ....., prosim! (pisati)

5. Gyakorolja **a felszólító mód** körülírásos alakját **(naj)** az egyes és többes szám 3. személyben!

a. Peter (iti) ..... domov!
b. Ana (prezračiti) ..... stanovanje!
c. Mama (skuhati) ..... kosilo!
č. Fantje (pospraviti) ..... sobo!
d. Vozniki (ne piti) ..... med vožnjo!
e. Glasbeniki (igrati) ..... na odru!
f. Oče (odpeljati) ..... avto na servis!

6. Tisztelt nyelvtanuló! Felszólítom Önt, hogy legyen türelmes (és kitartó) a **felszólító mód "különc kedvenceivel"!**

a. (Obleči si) ..... srajco!
b. Takoj (leči) ..... na tla!
c. Fantek, ne (bati se) ..... !
č. Joj, hitro (teči) ....., Peter!
d. Otroci, (biti) ..... pridni!
e. Dragi moj, (objeti) ..... me!
f. (Gledati) ....., Ana, kako lepo je!
g. (Vreči) ..... mi žogo!
h. Gospa, (imeti) ..... izkaznico s sabo!
i. (Ujeti) ..... me, če me moreš!
j. Ana, (povedati) ..... mi, koliko je ura!
k. Mojca, (reči) ..... mu, naj pride!
l. S seboj (vzeti) ..... suknjič!

7. Alakítsa át a kijelentő és felszólító mondatokat **feltételes mondatokká** a minta szerint. Ugye nem lesz semmi bibi **(bi... bi...)**? Ügyeljen a személyes névmások rövid és hosszú alakjaira *(me - mene, ti - tebi, mu - njemu ...)* is!

Ti me vprašaš, jaz ti odgovorim.
Če bi me (ti) vprašal, bi ti (jaz) odgovoril.

Ti mene vprašaš, jaz tebi odgovorim.
Če bi (ti) mene vprašal, bi (jaz) tebi odgovoril.

a. Ker imaš denar, lahko potuješ.
b. Ker delaš, imaš tudi denar.
c. On vadi, zato te premaga.
č. Ne vem, če ne vprašam.
d. Vprašaj ga, pa boš vedel!

e. Pozanimaj se, pa boš takoj zvedel!
f. Ana se je ustrašila, ker je srečala volka.
g. Mama, povej mi, koliko je ura!
h. Gospod, zaprite okno!
i. Ko so mi pokazali karikaturo, sem se smejal.
j. Ko ima čas, rad igra na harmoniko.
k. Oče rad popije kaj močnega.

8. Képezzen megfelelő alakú **birtokos melléknevet** a zárójeles szavakból!

a. To je (brat) ..... svinčnik.
b. (Prijatelj) ..... kolo je novo.
c. (Mama) ..... prstan je zlat.
č. Ta torba je (sestra) ..... .
d. (Učitelj) ..... zvezki so na mizi.
e. (Učiteljica) ..... čevlji so modni.
f. (Prijatelj) ..... knjige so lepe.
g. Te knjige so (Peter) ..... .
h. Najboljše je (mama) .....kosilo.
i. (Mamica) ..... kosila so najboljša.
j. Časopis upošteva (bralec) ..... navade.
k. (Babica) ..... očala so zlomljena.
l. Kje je (Cankar) ..... dom?
m. Pesnik je dobil (Nobel) ..... nagrado.

9. Fordítsa le szlovénre az alábbi **birtokos szerkezeteket!** (Szótárt is használhat.)

a. a vállalat költségvetése
b. a vállalatok költségvetései
c. a magyar országgyűlés képviselői
č. a nyugati országok küldöttei
d. a város vezetői
e. a sztrájk szervezői
f. a súlyos baleset áldozatai
g. az öt ország vezetői
h. osztályunk tanulói
i. Szentgotthárd szlovén lakói
j. a két barátom szülei
k. a Szlovén Köztársaság elnöke

10. Részesítse előnyben a **részesesetben** és **lokatívuszban** álló főneveket!

a. Grem k (babica) ..... .
b. Odšel je k (maša) ..... .
c. Vabljeni k (sodelovanje) ..... !
č. Pojdite h (gospod) ..... !
d. Stopite k (tiste ženske) ..... !
e. Kljub (mraz) ..... jih ni zeblo.
f. Stanuje pri (jaz) ..... .
g. Stavba stoji nasproti (cerkev) ..... .

11. Kérdezzen! A megadott szavakból állítson össze szabályos kérdőmondatokat!

a. kdo, prišel, je
b. bo, Janez, kdaj, delo, končal
c. danes, ste, kaj, delali
č. oče, bo, domov, kdaj, prišel
d. včeraj, bili, ste, kje
e. kako, ste, potovali
f. boste, kam, potovali, jutri
g. imate, kakšno, stanovanje
h. tvoja, mama, je, katera
i. kruha, ste, koliko, kupili

6. LÉKCIJA

GRÉMO V SLOVÉNIJO!

Kônčno je napóčil dán, ko je bilà družína Mágyar priprávljena za pót v Slovénijo. Máti Maríja je vprašála očéta, če je z ávtom vsè v rédu. Kljúb tému, da je biló vozílo že prêjšnji téden temeljíto preglédano, je ôče, da mátere ne bi skrbélo, še ênkrat preglédal zavóre, lučí, gúme in ólje. Hčí Ána je skúpaj z máterjo zlágala prtljágo v ávto, Péter pa je pomágal očétu. Stárši so védno pazíli, da bi svôja otrôka čím bòlj vključíli v družínska opravíla.

Ôče je sédel za krmílo, máti — kot vodíčka — si je izbrála sprédnji sédež, otrôka pa sta si nášla udóben kotíček zádaj. Kreníli so proti Rábafüzesu, madžársko-avstríjskemu mêjnemu prehódu, nékaj kilométrov od Monóštra.

Madžárski mêjni gráničar jih je pozdrávil in jih prôsil, da mu pokážejo pótne líste. Carínik tókrat ni zahtéval, da bi odpŕli prtljážnik. Vprášal jih je, kám potújejo. Ko sta ôče in máti odgovoríla, da v Ljubljáno, se je prijázno pozanímal, ali imájo obvézno nalépko za ávtocésto. Da ne bi iméli kákih nevšéčnosti v Ávstriji. Po pritrdílnem odgóvoru jim je móž v unifórmi zažêlel sréčno pót in svetovàl prevídno vôžnjo v velíkem prométu. Máter je prešínila mísel, da človéka kar gáne, kakó so se v zádnjem času spremeníli Madžári, ki oprávljajo urádne pôsle na mêji.

Hčéri Áni je nàjbolj ugájalo tó, ko jim je avstríjski carínik le pomáhal, da lahkó nadaljújejo pót. V míslih je zamàn ponávljala beséde v némščini, ki jih je míslila povédati, če bi jih carínik kàj vprášal. Za Madžáre je némški jêzik zapletêna nalóga. Še zlásti, ko gré za takó kočljíve stvarí, kot so prijáva blagá za carínjenje, mednárodno zavarovánje, promèt, mednárodno vozníško dovoljênje, nèoporéčno téhnično stánje ávta in podóbno. Očéta je nàjbolj pritegníla tábla, na katéri je pisálo, kólikšna hitróst je dovóljena na céstah, posébno v naséljih in na ávtocésti.

KLEPÈT MED POTJÓ

Sín: — *Kakó dáleč smo še od ávtocéste?*
Ôče: — *Smo že pri Oberwártu, še nékaj kilométrov, pa bomo zapeljáli nánjo.*
Máma: — *Tréba bo pazíti, da ne bi slučájno zavíli proti Dúnaju.*
Hčí: — *Tórej móramo bíti pozórni na prométno táblo za Grádec.*
Ôče: — *Glèjte, tàmle je križíšče! Grádec je na lévo!*
Sín: — *Strášno, kakó vêlik promèt je na tèj césti!*
Máma: — *Pa kakó drvíjo! Tále mercédes, ki je švígnil mímo nàs, je znátno prekoráčil dovóljenih 130 kilométrov na úro. Nàm se nikámor ne mudí.*
Hčí: — *Nàjvážnejša je várnost. Promèt je nevárna stvár.*
Ôče: — *Jàz se zméraj držím predpísov. Kdór hóče, naj kàr prehitéva.*
Sín: — *Poglêjte, kakó lépa pokrájina!*
Máma: — *Človek imá občútek, da potúje po slovénskem Štájerskem.*
Ôče: — *Kmálu bomo na avstríjskem Koróškem. Táble nas že opozárjajo, da se za Klágenfurt vózi narávnost.*

Máma: — *Slovénsko se tému méstu rêče Celóvec.*
Hčí: — *Kóliko predôrov je tù na Koróškem!*
Máma: — *Pázi, ôče, zavíti bomo mórali na lévo! Pisálo je, da je mêjni prehòd Ljubélj na lévo.*
Sín: — *Če ne bi biló téh némških napísov, bi človek rés lahkó míslil, da smo v Slovéniji.*
Máma: — *Sàj, na ôni stráni téh hríbov je že Slovénija. Po téh stŕmih in vijúgastih potéh prídemo do vŕha. Tàm je dólg predòr. Na tèj stráni je avstríjska carinárnica, na drúgi pa slovénska.*

BESÉDE — SZAVAK

ávtocésta -e *ž*	autópálya
blagó -á *s*	áru
carinárnica -e *ž*	vámhivatal
carínik -a *m*	vámos
carínjenje -a *s*	vámkezelés
čím bòlj	minél jobban
človek -éka *m*	ember
dáleč	messze
dovóljen -a -o	megengedett
dovoljênje -a *s*	engedély
drvéti -ím	rohan, száguld
držáti -ím **se** česa (B)	tartja magát vmihez
ganíti -em	meghat
Grádec -dca *m*	Graz
gráničar -ja *m*	határőr
gúma -e *ž*	gumi
hitróst -i *ž*	sebesség
hčí hčére *ž*	lánya vkinek
hríb -a *m*	hegy
íti grém (šèl)	megy (ment)
jêzik -íka *m*	nyelv (mindkettő)
kák -a -o	vmilyen
kilométer -tra m	kilométer
klepèt -éta *m*	csevegés
kmálu	hamarosan
kônčno	végre
kočljív -a -o	kényes (ügy)
kólikšen -šna -o	mekkora
Koróška -e *ž*	Karintia
kotíček -čka *m*	sarok, kuckó
kreníti krénem	elindul
križíšče -a *s*	kereszteződés
krmílo -a *s*	kormány
lévi -a -o	bal(oldali)
lúč -í *ž*	lámpa
máti mátere *ž*	anya
mednároden -dna -o	nemzetközi
mímo (B) kóga	vki mellett el
mísel -sli *ž*	gondolat
mísliti -im	gondol
mórati -am	kell (csinálni vmit)
nájti nájdem (nášel)	talál (talált)
nàjvážnejši -a -e (!)	legfontosabb
nalépka -a *ž*	matrica
nalóga -e *ž*	feladat
napís -a *m*	felirat
nasélje -a *s*	település
nékaj (tsz. B)	néhány
nèoporéčen -čna -o	hibátlan
nevšéčnost -i *ž*	kellemetlenség
občútek -tka *m*	érzés
obvézen -zna -o	kötelező
ôče -éta *m (!)*	apa
oddáljen -a -o	távoli
odgóvor -a *m*	válasz
odgovoríti -ím	válaszol
odpréti odprèm	kinyit
(odpŕl	kinyitott)
ólje -a *s*	olaj
opozárjati -am	figyelmeztet
opravílo -a *s*	intéznivaló
oprávljati -am	végez, csinál
otròk -ôka *m*	gyermek
pazíti -im	vigyáz, ügyel
písati píšem	ír
(písal pisála- o	írt)
po (időhat.) (L)	után
podóben -bna -o	hasonló

pokázati -kážem	megmutat
pokrájina -e *ž*	táj, vidék
pomáhati -am	int
ponávljati -am	ismétel(get)
pôsel -sla *m*	ügy, munka
pót -í *ž*	út
povédati povém	el-/megmond
pozanímati -am **se**	megérdeklődni
predpís -a *m*	előírás
preglédati -am	átvizsgál, átnéz
prehitévati -am	előz
prêjšnji -a -e (!)	(meg)előző
prekoráčiti -im	túllép
prešíniti -em	átvillan
prijáva -e *ž*	bejelentés
prijázen -zna -o	kedves
priprávljen -a -o	kész(en)
pritegníti -em	vonz
pritrdílen -lna -o	igenlő
promèt -éta *m*	forgalom
prométen -tna -o	közlekedési
próti (R) kómu, čému	vki, vmi felé
prtljága -e *ž*	poggyász
prtljážnik -a *m*	csomagtartó
réd -a *m*	rend
rêči rêčem	mond
(rékel rêkla -o	mondta)
sédež -a *m*	ülés
sésti sédem	leül
sín -a *m*	fia vkinek
skrbéti -ím **kóga** (T)	aggódik
sprédnji -a -e (!)	el(ül)ső
spremeníti -ím **se**	megváltozik
sréčen -čna -o	szerencsés
stŕm -a -o	meredek
stánje -a *s*	állapot
stárša -ev *m (dv)*	a két szülő
stárši -ev *m (pl)*	a szülők

strán -í *ž*	oldal, rész
strášen -šna -o	szörnyű
stvár -í *ž*	ügy, dolog
Štájerska -e *ž*	Stájerország
štájerski -a -o	stájerországi
švígniti -em	elsuhan
tábla -e *ž*	tábla
tále tále tóle	emez
tàmle	amott
téhničen -čna -o	műszaki
temeljít -a -o	alapos
tókrat	ezúttal
tréba	kell
udóben -bna -o	kényelmes
ugájati -am **kómu** (R)	tetszik vkinek
unifórma -e *ž*	egyenruha
uráden -dna -o	hivatalos
várnost -i *ž*	biztonság
vážen -žna -o	fontos
vijúgast -a -o	kanyargós
vkljúčiti -im	bekapcsol
vôžnja -e *ž*	utazás
vozílo -a *s*	jármű
vozníški -a -o	járművezetői
vŕh -a *m*	csúcs
zádaj	hátul
zádnji -a -e (!)	utolsó, utóbbi
zahtévati -am	követel
zamàn	hiába
zapelјáti -péljem	rákanyarodik
zapletèn -êna -o	bonyolult
zavarovánje -a *s*	biztosítás
zavíti -víjem	lekanyarodik
zavóra -e *ž*	fék
zaželéti -ím	kíván
zlágati -am	rak, csomagol
znáten -tna -o	jelentős

ávtocésta -e *ž*

krmílo -a *s*

prtljága -e *ž*

tábla -e *ž*

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

kônčno je napóčil dán, ko	végre eljött a nap, amikor
je priprávljen za pót v Slovénijo	készen áll a szlovéniai útra
z ávtom je vsè v rédu	minden rendben van az autóval
kljúb tému, da	annak ellenére, hogy
vozílo je biló preglédano	a járművet átnézték
da mátere ne bi skrbélo	hogy anya ne aggódjon
skúpaj z máterjo	anyával együtt
vkljúčiti koga v káj	bevon vkit vmibe
ôče je sédel za volán	apa a volán mögé ült
kreníli so proti Rábafüzesu	elindultak Rábafüzes felé
prehòd, oddáljen	a Szentgotthárdtól
nékaj kilométrov od Monóštra	néhány kilométernyire lévő átkelő
da ne bi iméli kákih nevšéčnosti	nehogy vmilyen kellemetlenségeik legyenek
móž v unifórmi	egyenruhás ember
máter je prešínila mísel, da	az anya agyán átvillant a gondolat, hogy
človéka kar gáne, kakó	az ember szinte meghatódik, ahogy
oprávljati urádne pôsle	hivatalos ügyeket intéz
Áni je nàjbolj ugájalo tó, da	Annának az tetszett a legjobban, hogy
carínik je le pomáhal,	a vámos csak intett,
da lahkó nadaljújejo pót	hogy folytathatják az utat
v (!) némščini	németül
za Madžáre	a magyarok számára
gré za takó kočljíve stvarí kot	olyan kényes dolgokról van szó, mint
nèoporéčno téhnično stánje ávta	az autó kifogástalan műszaki állapota
in podóbno	és hasonlók // satöbbi
očéta je nàjbolj pritegníla tábla	az apa figyelmét leginkább a tábla vonta magára
tábla, na katéri je pisálo, da	a tábla, melyre az volt írva, hogy
dovóljena hitróst	megengedett sebesség
klepèt med potjó	csevegés útközben
zapelјáti na ávtocésto	ráhajt az autópályára
tréba bo pazíti, da ne bi	vigyázni kell, nehogy
zavíti próti Dúnaju	lekanyarodik Bécs felé
prométna tábla za Grádec	Grazot jelző jelzőtábla
mercédes je švígnil mímo njìh	a Mercedes elsuhant mellettük
nàm se nikámor ne mudí	mi ráérünk
nàjvážnejša je várnost	legfontosabb a biztonság
jàz se zméraj držím predpísov	én mindig betartom a szabályokat
kdór hóče, naj kàr prehitéva	aki akar, előzzön nyugodtan
človek imá občútek, kot če bi	az embernek az az érzése, mintha
se rêče (logikai alany)	mondják // nevezik // hívják
pisálo je, da	ki volt írva, hogy

PÉLDAMONDATOK

Hangsúlyozás a szótőn

Družina Magyar potuje.	*A Magyar család utazik.*
Družino so povabili sorodniki.	*Rokonok hívták meg a családot.*
Na servisu so pregledali **avto.**	*A szervizben átnézték az autót.*
Z avtom je vse v redu.	*Az autóval minden rendben van.*

A váltakozó hangsúlyozás

Slovenski **jezik** je lep.	*A szlovén nyelv szép.*
Rad bi naredil izpit iz tega **jezika.**	*Szeretnék vizsgát tenni e nyelvből.*
Petelin je zakikirikal.	*A kakas kukorékolni kezdett.*
Otroci se bojijo **petelinov.**	*A gyerekek félnek a kakasoktól.*
Ob slabem **vremenu** ne pride.	*Rossz időjárás esetén nem jön.*

A véghangsúlyozás

Bila je gosta **megla.**	*Sűrű köd volt.*
V megli je težko voziti.	*Ködben nehéz vezetni.*
Tudi **v dežju** je prišel.	*Esőben is eljött.*

A vegyes hangsúlyozás

Jed je bila slastna.	*Az étel ízletes volt.*
Z jedjo so bili zadovoljni.	*Elégedettek voltak az étellel.*
Zmeraj govori le **o jedi.**	*Mindig csak az ennivalóról beszél.*

Az -óv- szótőbővülés

Obiskali so ljubljanski **grad.**	*Meglátogatták a ljubljanai várat.*
Stari **gradovi** so zanimivi.	*A régi várak érdekesek.*
Na gradu plapola zastava.	*A váron zászló leng.*
Plemiči so živeli **v gradovih.**	*A nemesek várakban laktak.*

A -t-, -n-, -s- szótőbővülés

Sosedovo **dekle** je prišlo na obisk.	*Látogatóba jött a szomszéd kislány.*
Fantje nagajajo **dekletom.**	*A fiúk incselkednek a lányokkal.*
Indijanska **plemena** so zanimiva.	*Érdekesek az indián törzsek.*
Pripeljal se je **s kolesom.**	*Kerékpárral érkezett.*

SLOVNICA — NYELVTAN

86 A főnévhangsúlyozás négy főtípusa *(Naglaševánje samostálnikov)*

A szlovén nyelv sokrétű és bonyolult hangsúlyozása, ahogy azt már a 2. egységben jeleztük, nagy figyelmet követel a nyelvtanulótól. A szlovénben a hangsúly bármelyik szótagon lehet, és a ragozás során nemegyszer — ugyanabban a szóban — a helyét is változtatja. A szlovén szavak hangsúlyozását **négy főtípusra** osztjuk:

1. a hangsúly mindig a szótőn van:
korák -a -u ...; híša -e -i ...; pomlád -i -i ...; mésto -a -u ...;

2. a hangsúly váltakozik a szótőn:
jêzik jezík-a -u ...; senôžet senožét-i -i ...; têle telét-a -u ...;

3. véghangsúlyozás:
pekèl -klà -ù ...; meglà -glè -ì ...; dnò -à -ù;

4. vegyes hangsúlyozás:
dár dar-ú dár-u ...; vôda vodé vôdi ...;srcé -á sŕc -u ...;

87 A hangsúly mindig a szótőn van (1. típus) *(Naglàs védno na osnôvi)*

Eddigi leckéink során többnyire olyan főneveket használtunk, melyekben a hangsúly ugyan bármelyik szótagon lehetett (míza, družína, telefón), de a többi öt esetben is ugyanazon a szótagon maradt. A szabály mindhárom nemben és számban érvényes.

I. korák, koráka, koráku, korák, pri koráku, s korákom
I. míza, míze, mízi, mízo, pri mízi, z mízo
I. mladóst, mladósti, mladósti, mladóst, pri mladósti, z mladóstjo
I. pésem, pésmi, pésmi, pésem, pri pésmi, s pésmijo
I. mésto, mésta, méstu, mésto, pri méstu, z méstom
I. sónce, sónca, sóncu, sónce, pri sóncu, s sóncem

A hangsúly helye a ragozás során természetesen a kettes és a többes számban sem változik:

II. koráka, korákov, korákoma, koráka, pri korákih, s korákoma
X. koráki, korákov, korákom, koráki, pri korákih, s koráki
.....

A **főnevek túlnyomó többségét** — hímnemben, nőnemben (pl. az összes **-ást** végű főnév) és semlegesnemben egyaránt — e szerint a típus szerint kell ragozni. Következésképp csupán azoknak kell külön figyelmet szentelni, melyek nem ehhez a nagy többséghez tartoznak.

88 **A hangsúly váltakozik a szótőn** (2. típus) *(Premični naglàs)*

Ez a hangsúlyozási típus leginkább **a hímnemű főnevekre jellemző.** Lényege, hogy a hangsúly az egyes szám alany- és tárgyesetben (az élőt jelentő főneveknél csak alanyesetben!) **az első szótagon** van, az összes többi esetben — a kettes és a többes számban is — pedig **a másodikon.**

Élettelen *(Nèžívo)*

jêzik-ø

	I.	II.	X.
1.	jêzik-ø	jezík-a	jezík-i
2.	jezík-a	jezík-ov	jezík-ov
3.	jezík-u	jezík-oma	jezík-om
4.	jêzik-ø	jezík-a	jezík-e
5.	pri jezík-u	jezík-ih	jezík-ih
6.	z jezík-om	jezík-oma	jezík-i

jêzik-ø

Élő *(Žívo)*

Eset	I.	II.	X.
1.	mêdved-ø	medvéd-a	medvéd-i
2.	medvéd-a	medvéd-ov	medvéd-ov
3.	medvéd-u	medvéd-oma	medvéd-om
4.	medvéd-a	medvéd-a	medvéd-e
5.	pri medvéd-u	medvéd-ih	medvéd-ih
6.	z medvéd-om	medvéd-oma	medvéd-i

Ebbe a hangsúlyozási csoportba mintegy **70 hímnemű főnév** tartozik. Íme a gyakrabban használatos főnevek:

bôžič	karácsony	*prêrok*	próféta
člôvek	ember	*prêstol*	trón
jêrmen	szíj	*prôstor*	hely, helyiség
jêsen	kőrisfa	*rázlog*	indíték, ok
jêzik	nyelv	*rázred*	osztály
kôžuh	bunda	*slôves*	búcsúzás
krêmen	kovakő	*sôkol*	sólyom
mêdmet	indulatszó	*sôsed*	szomszéd
mêdved	medve	*strêmen*	fonalköteg
názor	nézet, szemlélet	*šôtor*	sátor
ôtok	sziget	*tôpol*	nyárfa
pêlin	üröm	*tôvor*	teher
petêlin	kakas	*trébuh*	has
pôkoj	nyugdíjkor	*zákon*	törvény; házasság
pôrok	kezes	*zárod*	ivadékok
prêdlog	javaslat	*zástor*	színpadi függöny
prêdmet	tárgy, tantárgy	*závod*	intézet
prêmog	szén	*žêlod*	makk

A nőnemű főneveket — egy-két ritka kivételtől eltekintve — e szerint a típus szerint gyakorlatilag **nem kell** hangsúlyozni.

A semlegesnemű főnevek közül azok vetik alá magukat ennek a hangsúlyozási törvénynek, melyek tövüket — függő esetekben — **-n-** nel bővítik:

vrême, vremén-a, vremén-u, vrême, o vremén-u, z vremén-om ...

	1. plême-ø	♩ ♪	=	tá-ti
	2. plemén-a	♪ ♩ ♪	=	ti-tá-ti
	3. plemén-u	♪ ♩ ♪	=	ti-tá-ti
I.	4. plême-ø	♩ ♪	=	tá-ti
	5. plemén-u	♪ ♩ ♪	=	ti-tá-ti
	6. plemén-om	♪ ♩ ♪	=	ti-tá-ti
	1. plemén-a	♪ ♩ ♪	=	ti-tá-ti
	2. plemén-ø	♪ ♩	=	ti-tá
	3. plemén-om	♪ ♩ ♪	=	ti-tá-ti
X.	4. plemén-a	♪ ♩ ♪	=	ti-tá-ti
	5. plemén-ih	♪ ♩ ♪	=	ti-tá-ti
	6. plemén-i	♪ ♩ ♪	=	ti-tá-ti

brême	teher
plême	néptörzs
ráme	váll
séme	mag
slême	tetőgerinc
strême	kengyel
têmе	fejtető
vrême	időjárás

Kivétel:

imé	név
víme	tőgy

Szintén váltakozik és **-t-** vel bővül:

têle teléta	borjú
plêče plečéta	lapocka

89 A véghangsúlyozás (3. típus) *(Končniško naglaševánje)*

A hangsúly **a végződésen** van. Egyetlen kivétel az egyes szám alanyeset (élettelent jelentő főneveknél az egyes szám tárgyeset is), amikor a szótő utolsó *(pekèl)* vagy egyetlen *(pès)* szótagján található. A véghangsúlyos hang a legtöbb esetben rövid, amit a tompa ékezet *(v peklù)* is bizonyít.

Szerencsénkre, nem sok főnevet kell így ragozni, sőt az utóbbi időben ezeket a szavakat is egyre gyakrabban ragozzák az 1. típus szerint *(pèkel, mègla)*.

1. pekèl-ø	*2. peklà*	*3. peklù*	*4. pekèl*	*5. v peklù*	*6. s peklòm ...*
1. dèž-ø	*2. dežjà*	*3. dežjù*	*4. dèž*	*5. v dežjù*	*6. z dežjèm ...*

Az alábbi főneveket ragozzuk e szerint a minta szerint:

Hímneműek: *bezèg* (bodza), *dèž* (eső), *pekèl* (pokol), *čebèr* (csöbör, dézsa), *pès* (kutya) *sèl,* (küldönc, futár), *semènj* (vásár, piac), *sèn* (álom), *skedènj* (pajta), *stebèr* (oszlop)

Nőneműek: *meglà* (köd), *mezdà* (bér), *pečkà* (gyümölcsmag), *stezà* (ösvény), *temà* (sötétség)

Semlegesneműek: *dnò* (alja vminek), *sencè* (halánték), *tlà* (padló, talaj), *zlò* (gonoszság)

A véghangsúlyozás

Por A négy hangsúlyozási típus közül ez az egy hiányzik a magyarországi szlovén nyelvjárásból. A fenti szavak nagyrészében az első szótagban "e" betű (hang) szerepel, mely hangsúlytalan **félmagánhangzót (ə)** jelent, tehát fele akkora erővel kell ejteni, mint a hangsúlytalan "e"-t *[məglà, pəkèu, təmà]*.

90 A vegyes hangsúlyozás (4. típus) *(Mešano naglaševánje)*

Az 1. hangsúlyozási típus után ez a második legtöbb főnevet magában foglaló csoport. Legjellemzőbb megjelenési formáit azokban a nőnemű főnevekben találjuk, melyek nem **a**-ra végződnek, és az *"Old MacDonald had a farm"* mintájára éneklendő "I-A-I-A-É" csoporton belül az **-é-** hang dominál végződéseikben **(-ém, -éh, -éma)** (l. 92. o.). Ezeknek a szavaknak a hangsúlyozását jól meg kell tanulni, mert itt nem lehetséges valamelyik másik típus szerint is hangsúlyozni.

Eset	I.	II.	X.
1.	jéd-ø	jed-í	jed-í
2.	jed-í	jed-í	jed-í
3.	jéd-i	jed-éma	jed-ém
4.	jéd-ø	jed-í	jed-í
5.	pri jéd-i	jed-éh	jed-éh
6.	z jed-jó	jed-éma	jed-mí

Az egyes számban a hangsúly **váltakozik,** hol a szótőn van, hol a ragon, kettes és többes számban pedig mindig **a végződésen.**

Az így hangsúlyozandó nőnemű főneveket a szótárban arról lehet fölismerni, hogy egyes szám birtokos esetben **-í** ragot kapnak (část **-í** *ž*). L. a 90-91. o. Az alábbi példák fordításai ugyanott találhatók.

Példák:
brst -í, brv -í, cév -í, část -í, čér -í , drst -í , debèr- brí, dlán -í, gáz -í, gnját -i/-í, gól-í, gós -í, góž -í, gréd -í, izjéd -i/-í, jéd -í, kàd -í, kál -í, kóst -í, krí krví, láket -ktí, lást -í, láž -í, lúč -í, mást -í, máz -í, móč -í, nàdoblást -í, naràst -í/-i, nemóč -í, nóč -í, nozdrv -i/-í, obrt -í, obrv-i/í, oblást -í, ós -í, óst -í, prst -í, pást -í, péd -í, péč -í, pést -í, plást -í, plát -í, podúst -i/-í, pólt -í, pomóč -í, postrv-i/í, pót -í, premóč -i/-í, primés -í/-i, rást -í, ravàn -vní, ravèn -vní, sámopomóč -i/-í, skrb -í, skríl -í, slást -í, sléd -í, smér -í, snóv -í, sól -í, strd -í, strn -í, strást -í, stvár -í, svést -i/-í, tésen/têsen -sní, utéž -í, vrv-í, vést-í, vzmèt -í, zarást -i/-í, zmés -i/-i, zób -í, zvrst -í, zvér -í, žrd -í.

Amikor egyes birtokos esetben a hosszú **-í** a második helyen szerepel (postrv-i/*í*), vagy a második helyen rövid **-i**-vel találkozunk, természetesen nem kötelező, hanem csak lehetséges a vegyes hangsúlyozás. Ilyenkor **alakváltozatokról** beszélünk (l. a magyar ***felszólít*** - ***fölszólít*** párhuzamot!).

A nyelvkönyv írásakor ahhoz az alapelvhez tartottuk magunkat, hogyha alakváltozatokkal találtuk magunkat szemben — a szlovén nyelv is elég sok ilyet ismer —, akkor inkább **az első lehetőséget** választottuk. Terjedelmi okok miatt tudatosan nem mindig térünk ki ezekre.

90 A vegyes hangsúlyozás (4. típus)

dár	*-ú*	ajándék	*nós*	*-ú*	orr
glád	*-ú*	éhezés	*pás*	*-ú*	szíj
glás	*-ú*	hang	*pláz*	*-ú*	lavina
gód	*-ú*	névnap	*pót*	*-ú*	izzadság
grád	*-ú*	vár	*ród*	*-ú*	nemzedék
hlád	*-ú*	hűvösség	*sád*	*-ú*	gyümölcs
lán	*-ú*	len	*sléd*	*-ú*	nyom
lás	*-ú*	haj	*smrád*	*-ú*	bűz
léd	*-ú*	jég	*srám*	*-ú*	szégyen
máh	*-ú*	moha	*stán*	*-ú*	tört. rend
méd	*-ú*	méz	*stráh*	*-ú*	félelem
mír	*-ú*	béke	*tát*	*-ú*	tolvaj
most	*-ú*	híd	*vrát*	*-ú*	nyak

Uh! Mennyi úúúúúúú! Így is mondhatnánk, bár a látszat néha csal. A kereten belüli szavak száma azért nem olyan magas. Ezek azok a hímnemű főnevek, melyeknél az egyes szám birtokos esetben szokásos **-a** végződések *(korák -a, párk a, prijátelj -a)* helyett az **-ú** rag használatos. És mivel a két végződés közül az utóbbi hangsúlyos, ezért megváltozik ezeknek a szavaknak a hangsúlyozása is. A megszokott 1. típusból a vegyes hangsúlyozási (4.) csoportba kerülnek.

Eset	I.	II.	X.
1.	tát-ø	tat-**ôv**-a	tat-**ôv**-i
2.	tat-**ú**	tat-**óv**-ø	tat-**óv**-ø
3.	tát-u	tat-**ôv**-oma	tat-**ôv**-om
4.	tat-**ú**	tat-**ôv**-a	tat-**ôv**-i
5.	pri tát-u	tat-**ôv**-ih	tat-**ôv**-ih
6.	s tát-om	tat-**ôv**-oma	tat-**ôv**-i

A vegyes hangsúlyozás szerint csupán az **egyes számban** kell ragozni. A kettes és többes számú alakokra a következő oktatási egységben visszatérünk. Annyi máris látható, hogy a hangsúlyozás ebben a két számban állandó, és mindig az **-óv-** tőbővülésen (infixumon) van. Fenti példánkban egyes számban természetesen azért azonos a birtokos és a tárgyeset, mert tolvajról lévén szó *(tát)*, **élőt** jelentő főnév szerint kell ragoznunk.

bóg	*-á*	isten
dólg	*-á*	adósság
dúh	*-á*	szellem
gnój	*-á*	trágya
lés	*-á*	faanyag
móž	*-á*	férj
snég	*-á*	hó
svét	*-á*	világ
vóz	*-á*	szekér
zób	*-á*	fog

Áááá?! Ismét egy keret! Nem fogjuk elhasználni a világ valamennyi vonalát keretekre! Csak azt szeretnénk érzékeltetni, hogy amilyen rövidek az egyszótagú hímnemű főnevek, annyi baj van velük. Van egy kis csoport, mely nem elégszik meg azzal, hogy egyes szám birtokos esetben fölvegye a szabályos hangsúlytalan -a végződést. Feltűnési viszketegségben szenvednek, s verik a mellüket, hogy nekik bizony ***hangsúlyos -á*** *kell. Áááá, már ezek is verik — a hangsúlyos — tamtamot!*

Az alábbi semlegesnemű szavaknak van vegyes hangsúlyozása: *blagó -á* (áru), *gorjé -á* (baj, jaj), *mesó -á* (hús), *nebó -á* (ég), *prosó -á* (köles), *senó -á* (széna), *srcé -á* (szív), *srebró -á* (ezüst), *testó -á* (tészta), *zlató - á* (arany).

		I.	
1.		src	-é
2.		src	-á
3.		sŕc	-u
4.		src	-é
5.	pri	sŕc	-u
6.	s	sŕc	-em
		II.	
1.		sŕc	-i
2.		sŕc	-ø
3.		sŕc	-ema
4.		sŕc	-i
5.	pri	sŕc	-ih
6.	s	sŕc	-ema
		X.	
1.		sŕc	-a
2.		sŕc	-ø
3.		sŕc	-em
4.		sŕc	-a
5.	pri	sŕc	-ih
6.	s	sŕc	-i

90/a A vegyes hangsúlyozás (4. típus)

Az előbbi egységben már szóltunk a nyelvi alakváltozatokról. Azt is említettük, hogy lehetőség szerint minél kevesebbet szeretnénk velük foglalkozni, hogy ne terheljük fölöslegesen a kezdő nyelvtanulókat. A haladókat viszont mindenképp tájékoztatnunk kell arról, hogy az **-a**-ra végződő nőnemű főnevekben is létezik egy vegyes hangsúlyozási típus. Mivel ez "csupán" variáns, tehát kevésbé gyakori, és leginkább művészi vagy nyelvjárási beszédmódban fordul elő, nem szükséges megtanulni, de haladó szinten mindenképp illik tudni a létezéséről.

Eset	I.	II.	X.
1.	vôd-a	vod-é	vod-é
2.	vod-é	vod-á	vod-á
3.	vôd-i	vod-áma	vod-àm
4.	vod-ó	vod-é	vod-é
5.	pri vôd-i	vod-àh	vod-àh
6.	z vod-ó	vod-áma	vod-ámi

Ilyen típusú régies vegyes hangsúlyozásuk az alábbi szavaknak van: *cérkev -kvé* (templom), *césta -é* (út), *gláva -é* (fej), *gôra -é* (hegy), *kôsa -é* (kasza), *kôza -é* (kecske), *mêja -é* (határ, mezsgye), *nôga -é* (láb), *ôsa -é* (darázs), *ôvca -é* (juh), *pêta -é* (lábsarok), *rôka -é* (kéz), *sêstra -é* (lánytestvér), *smôla -é* (gyanta), *sólza -é* (könny), *tôžba -é* (per), *tráva -é* (fű), *vŕsta -é* (sor), *vôda -é* (víz), *vôjska -é* (katonaság), *žêlja -é* (kívánság), *žêna -é* (feleség), *zêmlja -é* (föld).

91 Az -óv- szótőbővülés

A 114. oldalon a *tát* (tolvaj) szó ragozásakor már tapasztaltuk, hogy kettes és többes számban **-óv-** infižummal (toldalékkal) bővült. Mintegy nyolcvanra tehető azoknak az **egyszótagú** (egyes szám alanyesetben!) **hímnemű** főneveknek a száma, melyekben **kettes és többes számban** végbemegy ez a **szótőbővülés.** Pl.: *grád* (vár), *grad-óv-a* (két vár), *grad-óv-i* (várak).

Íme a leggyakoribbak: *brég* (part), *bród* (tutaj), *cvét* (virág), *dár* (ajándék), *dólg* (adósság), *dóm* (otthon), *dróg* (dorong), *dúh* (szellem), *gȋs* (hang), *gód* (születésnap), *gòzd* (erdő), *grád* (vár), *gròb* (sírhant), *hrám* (szentély), *jez* (gát), *krés* (örömtűz), *lóg* (liget), *méh* (fújtató), *móst* (híd), *mràz* (fagy), *nós* (orr), *pás* (derékszíj), *pláz* (lavina), *plód* (termés), *plót* (léckerítés), *pràg* (küszöb), *réd* (tört. rend), *rób* (szegély, perem), *róg* (szarv), *sín* (fia vkinek), *sláp* (vízesés), *sléd* (nyom), *stán* (állapot, társadalmi réteg), *stráh* (rettegés), *svét* (világ), *tát* (tolvaj), *tók* (folyás, áramlat), *tòp (ágyú)*, *trám* (gerenda), *vŕh* (csúcs), *vŕt* (kert), *vál* (hullám), *vólk* (farkas), *vóz* (szekér), *vrát* (nyak), *zíd* (fal), *zób* (log), *zvón* (harang), *žléb* (ereszcsatorna).

Kisebb-nagyobb ingadozások itt is vannak. Többes számban azért lehet pl.: *trámi, cvéti, prági, žlébi*, de inkább a hosszabb alakok a köznyelviek.

"Gorbacsev-betűk" (c, j, č, ž, š) után nincs **-óv- szótőbővülés.**

~~-óv~~ ~~-óv~~ ~~-óv~~ ~~-óv~~

Egyetlen kétszótagú szó közöttük a *véter* (szél).
Maga a jelenség hasonlít kissé a magyar v-s tőbővülésekhez *(cső - csövet, fű - füvet, hó - havat, ló - lovat, mű - művet, tő - tövet stb.).*

Kettes és többes számban az **-óv-** mindig **hangsúlyos!**

92 A -t-, -n-, -s- szótőbővülés

Immár megszoktuk, hogy a hímnemű és semlegesnemű főnevek gyakorta hasonlóképpen viselkednek. Így van ez a tőbővüléssel is.

Eset	-t-	-n-	-s-
1.	têle -ø	brême -ø	teló -ø
2.	telé -t- a	bremé -n- a	telé -s- a
3.	telé -t- u	bremé -n- u	telé -s- u
4.	têle -ø	brême -ø	teló -ø
5.	pri telé -t- u	bremé -n- u	telé -s- u
6.	s telé -t- om	bremé -n- om	telé -s- om

deklè	lány	*brême*	teher	*črevó*	bél
déte	kisgyerek	*ráme*	váll	*drevó*	fa
ničè	semmirekellő	*plême*	törzs	*koló*	kerék
otročè	poronty	*séme*	mag	*peró*	toll
píšče	csirke	*slême*	tetőgerinc	*slovó*	búcsú
plêče	lapocka	*strême*	oromzat	*teló*	test
svínče	kismalac	*têmе*	fejbúb	mássalhangzó-változás:	
têle	borjú	a hangsúly nem változik:		*okó očésa*	szem
ščenè	kiskutya			*uhó ušésa*	fül
ženščè	nőszemély	*imé*	név	*igó ižésa*	járom
žrebè	csikó	*víme*	tőgy		

Az **-e** végű, gyakran véghangsúlyos **hímnemű kereszt- és családi neveket** is az első csoport (**-t-**) szerint ragozzuk: *Francè Francét-a, -u, -a, -u, -om.* További példák: *Bráne, Fráne, Stáne, Tíne; Bolè, Cigalè, Stelè, Peterlè, Lampè, Lovšè, Mravljè, Povšè, Starè.* Ide tartozik még az *ôče* (apa) *očét-a, -u* ... főnév is.

93 A módbeli segédigék *(Modálni glágoli)*

móram	—	**ní mi tréba**
tréba je	—	**ní tréba**
kell	—	*nem kell*

Móram študírati, ker bom imél izpít.
Tanulnom kell, mert vizsgám lesz.

Ní mi tréba študírati, ker ne bom imél izpíta.
Nem kell tanulnom, mert nem lesz vizsgám.

Íti móraš, sicèr boš zamúdil vlák.
Menned kell, mert lekésed a vonatot.

Ní ti tréba še **íti,** ker je še dovòlj čása.
Nem kell még menned, mert van még idő.

Tréba je povédati resníco.
Meg kell mondani az igazságot.

Ní tréba povédati resníce.
Nem kell megmondani az igazságot.

A módbeli igék a cselekvés módjához hasonló jelentéseket fejeznek ki. A szlovénben önmagukban **nem állítmányok,** a magyarban viszont azok.

Mindkét kifejezés *(mórati, tréba je)* jelentése *"kell, szükséges"*. A kettő között mégis különbség van. A **mórati** kényszert, feltétlen szükségességet fejez, míg a **tréba je** inkább kötelezettséget, erkölcsi szükségességet. Az első szerkezetnél ismerjük az alanyt, a másodiknál nem (személytelen szerkezet). Mindkettő után **főnévi igenevet** kell használni.

Leginkább arra kell ügyelni, hogy állító és tagadó alakban más-más kifejezést **(mórati — ní tréba)** kell használni. Hasonlóképp, mint pl. az angolban *(I **must** go* - Mennem kell, *I **need** not go* - nem kell mennem).

Nem szabad összetéveszteni az alakilag nagyon hasonló *"ne môči - ne mórem"* (nem tud, ne képes valamire, nem -hat/-het) alakokkal.

lahkó	—	**ne mórem**
tudok	—	nem tudok

Lahkó študíram, ker imám knjígo.
Tudok tanulni, mert van könyvem.

Ne mórem študírati, ker nímam knjíge.
Nem tudok tanulni, mert nincs könyvem.

Mu **lahkó naredíš** ávto?
Meg tudod csinálni az autóját?

Ne mórem mu **naredíti** ávta.
Nem tudom megcsinálni az autóját.

Lahkó so plesáli, ker je bilà glásba.
Tudtak táncolni, mert volt zene.

Níso môgli plésati, ker ni biló glásbe.
Nem tudtak táncolni, mert nem volt zene.

Állító és tagadó alakban megint más-más kifejezést kell használni. Állító alakban a **főigét** ragozzuk, a tagadó szerkezetben a **főnévi igenevet** kell használni.

93 A módbeli segédigék *(Modálni glágoli)*

znám	—	**ne znám**	—	**ne mórem**
tudok	—	nem tudok	—	(nem bírok)

A magyarban jobbára az első szerkezetet használják *(tudok — nem tudok)*, még akkor is, amikor a jelentés szempontjából inkább a második *(bírok — nem bírok)* lenne logikus. A szlovén azonban finom érzékkel különbséget tesz a **tudás** *(ne znám)* és a **fizikai képesség** *(ne mórem)* között.

Nem tudok úszni,
mert senki sem tanított meg.

Ne znám plávati,
ker me ní nihčè naúčil.

Nem tudok úszni,
mert fáj a lábam.

Ne mórem plávati,
ker me bolí nôga.

A szlovén gondolkodásmódot ebben is hasonlíthatjuk az angolhoz *(I can't swim* = Ne znám plávati, *I am not able to swim* = Ne mórem plávati).

Tudok hegedülni,
mert zeneiskolába jártam.

Znám igráti na violíno,
ker sem hôdil v glásbeno šólo.

Nem tudok hegedülni,
mert nem jártam zeneiskolába.

Ne znám igráti na violíno,
ker nísem hôdil v glásbeno šólo.

Nem tudok hegedülni,
mert eltörött a hangszerem.

Ne mórem igráti na violíno,
ker je môje glasbílo zlómljeno.

94 védeti — znáti

Mindkét ige azt jelenti, hogy *"tud"*. A kettő között mégis hasonló árnyalatnyi jelentésbeli különbség van, mint a fenti esetben. A **"védeti - vém"** inkább azt jelenti, hogy *"tudomással bír, tud róla, hallott felőle, értesült róla"*, a **"znáti - znám"** pedig *"szellemi tudást, képességet"*.

Tudom, hogy így van.
Tudtad, hogy meghalt a szomszéd?
A rendőrség tudott a bűncselekményről.

Vém, da je takó.
Si **védel,** da je umŕl sôsed?
Policíja je **védela** za zločín.

A kisgyerek már tudja az ábécét.
Nagyon sok verset tud kívülről.
Az ötödikeseknek már tudniuk kellene az egyszeregyet.

Otročíček že **zná** abecédo.
Zná velíko pésmi na pámet.
Petošólci bi že mórali **znáti** poštévanko.

95 žé — šè

že — *már*	še ní / še ne — *még nem*
Máma **je že prišlà** domóv. *Anyu már hazajött.*	Ôče **še ní prišèl** domóv. *Apu még nem jött haza.*
Ána **že zná** slovénsko. *Anna már tud szlovénül.*	Ôče **še ne zná** slovénsko. *Apu még nem tud szlovénül.*
Učênci **so že utrújeni.** *A tanulók már fáradtak.*	Učênci **še níso utrújeni.** *A tanulók még nem fáradtak.*

96 Tárgyesettel álló elöljárószók *(Predlógi s tožílnikom)*

skočíti **čez** járek	-ø	*átugorja az árkot*
hodíti **skózi** gozdôv	-e	*erdőkön át jár*
poglédal je **skózi** špránj	-o	*keresztülnézett a résen*
govóril je **zóper** svák	-a	*a sógora ellen beszélt*

kám?		*hova?*
gré **na** postáj	-o	*megy az álomásra*
šèl je **v** híš	-o	*bement a házba*
postáviti **ob** míz	-o	*az asztal mellé tesz*
skríti kàj **med** knjíg	-e	*könyvek közé rejt vmit*
pribíti kàj **nad** vrát	-a	*az ajtó fölé szegez vmit*
skríl se je **pod** míz	-o	*elbújt az asztal alá*
stópil je **pred** očét	-a	*az apa elé lépett*
poglédal je **za** omár	-o	*benézett a szekrény mögé*
odšèl je **po** otrôk	-a	*elment a gyerekért*

97 túdi // nè samó, àmpak túdi

A **túdi** *(is)* kötő-, ill. módosítószót — a magyarral ellentétben — közvetlenül az elé **a mondatrész elé** tesszük, melyre vonatkozik. A szlovén "túdi" ugyanúgy viselkedik, mint a német *"auch"*.

Ána gré jútri na izlèt.	Anna holnap kirándulni megy.
Tudi Ána gré jútri na izlèt.	*Anna is megy holnap kirándulni.*
Ána **tudi gré** jútri na izlèt.	*Anna is megy holnap kirándulni.*
Ána gré **tudi jútri** na izlèt.	*Anna holnap is megy kirándulni.*
Ána gré jútri **tudi na izlèt.**	*Anna kirándulni is megy holnap.*

Por A magyarországi szlovén nyelvjárást beszélőknek is ügyelni kell erre, amikor irodalmi szlovén nyelven beszélnek, mert nyeljárásukban — valószínűleg magyar hatásra — a magyar szabály érvényesül.

Irodalmi	Nyelvjárási
Tudi Ána gré zvečér v cérkev. Ána **tudi gré** zvečér v cérkev. Ána gré **tudi zvečér** v cérkev. Ána gré zvečér **tudi v cérkev.**	*Ána tö/tü/tüdi dé večér v cérkev.* *Ána tö/tü/tüdi dé večér v cérkev.* *Ána večér tö/tü/tüdi dé v cérkev.* *Ána dé večér v cérkev tö/tü/tüdi.*

ne samó, ampak tudi
nemcsak..., hanem... is

Kupíli so **ne samó** smučí, **ampak tudi** vsò oprémo.	*Nemcsak síléceket vettek,* *hanem az egész felszerelést is.*
Ní samó govoríla, **ampak tudi** délala.	*Nemcsak beszélt, hanem dolgozott is.*

A *"samó"* kifejezéssel teljesen egyenrangú a **"lè"**, az *"àmpak"* helyett viszont egyformán használhatjuk a **márveč, tèmveč** kötőszavakat. *(Kupíli so ne le smučí, márveč/tèmveč tudi vsò oprémo.)*

98 Idegen eredetű szavak 2. (-um, -ium, -áfus)
(Beséde tújega izvôra 2)

A 49. egységben (52. oldal) már láttuk, hogy a magyar nyelv a latin és görög eredetű szavak végződéseit általában **meghagyja.** A szlovén **elhagyja** ezeket. Egy kis figyeléssel (hangsúly helye, hangszín stb.) könnyen megtanulhatók a szavak szlovén változatai. A példák bővíthetők. A magyar változat végződéseiből indultunk ki.

(-um)

argumènt, arhív, azíl, dekrét, destilát, diktát, dokumènt, granulát, kompléks, kompromís, konkordát, mandát, manifést, momènt, motív, pákt, postulát, rezervát, simból, škandál, talènt, ultimát.

Kivételek:
álbum, arborétum, dátum, fátum, kuriózum, referéndum, sêrum, únikum.

(-ium)

akvárij, alumínij, átrij, avditórij, brevárij, centenárij, delírij, direktórij, dormitórij, grémij, harmónij, impêrij, kádmij, kalendárij (star.), kámbrij, kolégij, kolókvij,

konservatórij, konzórcij, kuratórij, laboratórij, lapidárij, legendárij, martírij, milénij, mistêrij, moratórij, mórfij, municípij, nátrij, ópij, oratórij, pesárij, planetárij, prelúdij, privilégij, simpózij, stádij, stróncij, terárij, têrcij.

Kivételek: *antikvariát, Kapitól, prémija, seminár.*

(-áfus)

fotográf, geográf, kartográf, koreográf, monográf, stenográf, tipográf.

99 Játék a szavakkal 2. — Állatok *(Ígra z besédami 2 — Živáli)*

Az állatnév vagy az egyik, vagy a másik nyelvben található. Vigyázzunk arra, hogy a magyar és a szlovén szavak sokszor csak írásban azonosak vagy hasonlóak. A játékkal elsősorban az **asszociációs készséget,** azaz az új szavak megjegyzésének fogásait szeretnénk bővíteni.

bari (bárány)	**bári** (bárok)	kos	**kòš** (szemétkosár)
bika	**bíka** (két bika)	kos	**kós** (rigó)
bivaly	**bívol** (bivaly)	kúra	**kúra** (tyúk), kúra is
bolha	**bólha** (bolha)	kutya	**kúta** (csuha)
cápa	**capá** (cammog)	leva	**lêva** (két oroszlán)
csibe	**če bi** (ha)	lova	**lôva** (a vadászatnak a)
csiga	**čigáv?** (kié?)	macska	**máčka** (macska)
dám(vad)	**dám** (adok)	méh	**méh** (fújtató)
daru	**darú** (adománynak a)	moly	**mój** (enyém)
deres (ló)	**dêreš** (te nyúzol)	puli (kutya)	**púli** (tép; pulcsi)
deres (ló)	**dêreš se** (ordítasz)	rovar	**rovári** (áskálódik)
dog	(5) **dóg** (öt donga)	sója (vkinek)	**šója** (szajkó)
gólya	**gôla** (meztelen)	rác	(5) **rác** (öt kacsa)
hal	(5) **hál** (öt csarnok)	róka	**rôka** (kéz)
juha (vkinek)	**júha** (leves)	szarka	**sráka** (szarka)
kacsa	**káča** (kígyó!)	szuka	**súka** (forgat, teker)
kakas	**kokóš** (tyúk!)	tele	**têle** (borjú)
kakas	**kákaš** (kakilsz)	tinó	**Tíno** (Tinát, lánynév)
kit	**kít** (cethal, gitt)		

HUMOR

POČÍTNICE

"Gospód Novák, kakó ste se kàj iméli na dopústu?"
"Grôzno! Môja hotélska sôba je iméla števílko 100, pa je ênka pádla z vrát!..."

VAJE — GYAKORLATOK

Vaja dela mojstra — *Gyakorlat teszi a mestert*

1. Ragozza el hangosan **egyes számban** a következő hímnemű főneveket: *jermen, medmet, predmet, razred.* Ügyeljen a váltakozó hangsúlyú magánhangzók hangszínére (-ê-, ill. -é-). Ha tanári segédlet nélkül dolgozik, írja le a megoldásokat úgy, hogy a megfelelő hangsúlyokat is ráteszi a magánhangzókra.

2. Ragozza el hangosan **egyes számban** a következő hímnemű főneveket: *človek, medved, sosed.* Ügyeljen a váltakozó hangsúlyú magánhangzók hangszínére (-ô, ê-, ill. -é-) is. Az előbbi feladathoz képest még valami egyébre is figyelnie kell. Élénk **(élő)** fantáziájával biztosan kitalálja, hogy mire.

3. Állapítsa meg, hogy az alábbi főnévragozásban melyik szótagon vannak a hangsúlyok, és milyen a hangszínük! Reméljük, nem keltettünk önben **vegyes** érzelmeket.

	I.	II.	X.
1.	jed-ø	jed-i	jed-i
2.	jed-i	jed-i	jed-i
3.	jed-i	jed-ema	jed-em
4.	jed-ø	jed-i	jed-i
5.	pri jed-i	jed-eh	jed-eh
6.	z jed-jo	jed-ema	jed-mi

4. Prímite tatú! — *Fogják meg, tolvaj!* Emlékeznek még a "tetű" **tatú**-ra? Arra, aki mostani leckénkben tolvajszemüveget visel, és pénzeszsákkal a hátán menekül? Azt is föl tudnák idézni, hogy a ragozás során miként váltakozik a hangsúly a **tát** és a hozzá hasonló egyszótagú hímnemű főnevekben, melyek egyes szám birtokos esetben a szabályos **-a** esetrag helyett az **-ú** végződést vesznek föl? Próbálja ki tudását a lenti táblázaton. A feladat végeztével hasonlítsa össze a 114. oldalon levő táblázattal. Ha a kettő nem teljesen ugyanaz, ne csüggedjen el! Nem egy nap épült Eger vára sem!

Eset	I.	II.	X.
1.	tat-ø	tat-**ov**-a	tat-**ov**-i
2.	tat-**u**	tat-**ov**-ø	tat-**ov**-ø
3.	tat-u	tat-**ov**-oma	tat-**ov**-om
4.	tat-**u**	tat-**ov**-a	tat-**ov**-i
5.	pri tat-u	tat-**ov**-ih	tat-**ov**-ih
6.	s tat-om	tat-**ov**-oma	tat-**ov**-i

5. Egyre kevésbé **bővülő** idejében tegye egyes szám birtokos esetbe a következő főneveket: *vrême, brême, séme; deklè, têle, Francè; teló, drevó, koló.*

6. Határozza meg, hogy az alábbi főneveknek (többes szám alanyeset) milyen alakjuk van **egyes szám alanyesetben**: *gradôvi, darôvi, dolgôvi, duhôvi, gozdôvi, mostôvi, plazôvi, plodôvi, pragôvi, robôvi, slapôvi, svetôvi, tatôvi, topôvi, valôvi, volkôvi, vratôvi, vrhôvi, vrtôvi, zidôvi, zobôvi, zvonôvi.*

7. Találós kérdés. Találja ki, hogy a négy **hangsúlyozási típus** közül melyikről van szó az alábbi kis történetben. Milyen nemű főneveket érint a szabály.

Egy tábornoknak *(hangsúlytípus)* mint-egy 70 katonája van. Bátor férfiak *(nyelvtani nem)* mindahányan. Elöl megy *(hangsúly helye)* a generális *(alanyeset)*, utána *(hangsúly helye)* menetel az összes többi vitéz *(függő esetek)*. A vezényszó mindig így hangzik: **egy!** — *két-hár-négy-öt-hat!*, **egy!** — *két-hár-négy-öt-hat!...*

8. Fordítsa magyarra az olvasmányunkból vett szövegrészletet!

Madžarski mejni graničar jih je pozdravil in jih prosil, da mu pokažejo potne liste. Carinik tokrat ni zahteval, da bi odprli prtljažnik. Vprašal jih je, kam potujejo. Ko sta oče in mati odgovorila, da v Ljubljano, se je prijazno pozanimal, ali imajo obvezno nalepko za avtocesto. Da ne bi imeli kakih nevšečnosti v Avstriji.

9. Másolja a füzetbe a fenti szövegrészletet, és lássa el a szavakat **a megfelelő hangsúlyokkal!** Vessen hangsúlyt a hangsúlytalan szavakra is, azaz ne feledkezzen meg arról, hogy nem minden szó hangsúlyos!

10. Fordítsa szlovénre a következő szöveget!

Végre eljött a nap, amikor a Magyar család készen állt a szlovéniai útra. Anya megkérdezte apától, hogy az autóval minden rendben van-e. Annak ellenére, hogy az autót az elmúlt héten már alaposan átnézték, apa még egyszer ellenőrizte a fékeket, a lámpákat, a gumikat és az olajat, hogy anyu ne aggódjon. Anna anyuval együtt pakolta a csomagokat (a poggyászt) az autóba, Péter pedig segített az apjának.

11. Most pedig az lesz a feladat, hogy le **kell** fordítania szlovénre néhány mondatot. Ettől azért persze **nem kell** megrémülnie.

a. Tanulnom kell, mert vizsgám lesz.
b. Nem kell tanulnom, nem lesz vizsgám.
c. Menned kell, mert lekésed a vonatot.
č. Nem kell még menned, van még idő.
d. Meg kell mondani az igazságot.
e. Nem kell megmondani az igazságot.

12. Meg tudja oldani a következő feladatot is? Ugye **képes lesz rá!** Ha netalán **nem tudja** mégsem, üsse föl a könyvet a megoldásoknál!

a. Tudok tanulni, mert van könyvem.
b. Nem tudok tanulni, nincs könyvem.
c. Meg tudod csinálni az autóját?
č. Nem tudom megcsinálni az autóját.
d. Tudtak táncolni, mert volt zene.
e. Nem tudtak táncolni, mert nem volt zene.

13. Módjában áll még egy kicsit foglalkozni a **módbeli segédigékkel?** Most a **tudás** és a **fizikai képesség** fognak megbirkózni.

a. Tudok hegedülni,
mert zeneiskolába jártam.
b. Nem tudok hegedülni,
mert nem jártam zeneiskolába.
c. Nem tudok hegedülni,
mert eltörött a hangszerem.

14. Tudunk róla, hogy önök már sokat **tudnak** a szlovén nyelvből. Hadd tudjuk meg (lássuk), hogy valóban megvan hozzá a tudásuk!

a. A kisgyerek már tudja az ábécét.
b. Tudom, hogy így van.
c. Tudtad, hogy meghalt a szomszéd?
č. Nagyon sok verset tud kívülről.
d. A rendőrség tudott a bűncselekményről.
e. Az ötödikeseknek már tudniuk kellene az egyszeregyet.

15. Fáradtak **már** egy kicsit? Igazán örülünk, hogy **még nem.** Az ilyen pihekönnyű feladványtól, mint a mostani? Hiszen ugyanaz a szerkezet, mint a magyarban.

a. Anyu már hazajött.
b. Apu még nem jött haza.
c. Anna már tud szlovénül.
č. Apu még nem tud szlovénül.
d. A tanulók már fáradtak.
e. A tanulók még nem fáradtak.

16. Ezen pont kihívásának tárgya a **tárgyesettel álló elöljárószók** gyakorlása.

a. A kisfiú átugrotta az árkot.
b. Apu sötét erdőkön át járt iskolába.
c. A sógora ellen beszélt.
č. Megy az állomásra.
d. Anyu bement a házba.
e. Anna a könyvek közé rejtette a levelet.
f. A kislány az asztal alá bújt.
g. Péter a szekrény mögé is benézett.
h. Apu elment a gyerekért.

17. Töredelmesen bevalljuk, a mostani embert próbáló feladatoktól még a nyelvkönyvíró figyelme **is** kezd lankadni, ezért ezzel a kérdéskörrel zárjuk **is** le hatodik leckénket. önök **is** egyetértenek? **Nemcsak** önök, **hanem** mi **is.**

a. Anna holnap kirándulni megy.
b. Anna is megy holnap kirándulni.
c. Anna holnap is megy kirándulni.
č. Anna kirándulni is megy holnap.
d. Nemcsak síléceket vettek, hanem egy teljes felszerelést (is).
e. Anyu nemcsak beszélt, hanem dolgozott is.

7. LÉKCIJA

NA LJUBÉLJU

Pót do preláza Ljubélj je bilà čudovíta, toda zarádi svôje stŕmosti zeló napórna za vozníka. Šelè na vŕhu so zvédeli, da se vijúgasta gôrska césta na avstríjski stráni dvígne za 17 promílov, na slovénski pa 12 promílov. Z vŕha je čudovít razglèd! Mágyarjevi so se kómaj naužili božánske lepôte téga visokogôrskega svetá. Sám gôrski prelàz se nahája v Karavánkah, v višíni 1369 métrov.

Máti je predlágala, da se spustíjo nekóliko níže. Kmálu so se ustávili pri srhljívem spomeníku, železnem skelétu z dvígnjenimi rôkami. Na podstávku kípa píše z vélikimi črkami:

J'ACCUSE — OBTOŽUJEM.

Na izklesánem kámnu na drúgi stráni céste pa je napísano:

Spôdaj pod njími se je na velíkem trávniku razprostíral zgodovínski múzej na prôstem.

Čez prelàz so v drúgi svetóvni vôjni (léta 1941) po krájših spopádih vdŕle na Gorénjsko némške enôte. Zarádi stratéške pomémbnosti so némške okupacíjske oblastí začéle léta 1943 gradíti pod prelázom céstni predòr, ki je bìl prebít decêmbra léta 1944. Pri sévernem vhódu v predòr je nastálo srédi l. 1943 koncentracíjsko taboríšče, kot rečêno podrúžnica Máuthausna. Okóli tísoč internírancev je délalo pri predôru. Večínoma so bilí Francózi, pa túdi Poljáki, Rúsi, Italijáni, Bélgijci in Jugoslováni.

Priblížno dvéstó taboríščnikov je med délom umŕlo. Nékaj so jih sežgáli v improvizíranem krematóriju v bližíni taboríšča. Jetníki so iméli stíke z aktivísti národno-osvobodílnega gíbanja iz Tržíča in dobívali pomóč od njìh. Kákih desét jih je pobegnílo. Délo v predôru je biló ustávljeno šelè v prvih dnéh mája 1945, ko se je skózenj umakníla glavnína némške in domobránske vôjske iz Ljubljánske pokrájine in Gorénjske. Večíno taboríščnikov so némški stražárji odpeljáli na avstríjsko strán.

Po oglédu nekdánjega taboríšča so se Mágyarjevi — s tesnôbnimi občútki v srcih — počási spúščali po stŕmem kláncu. Prekrásna gôrska pokrájina je dostojánstveno molčála.

BESÉDE — SZAVAK

aktivíst -a *m*	aktivista
Bélgijec -jca *m*	belga (ember)
bližína -e *ž*	közelség
božánski -a -o	isteni, fenséges
césten -tna -o	út-, közúti
čez (T)	át, keresztül
črka -e *ž*	betű
dobíti -ím	kap (befejezett)
dobívati -am	kap (folyamatos)
domobránec -nca *m*	szlovén nyilas
dopúst -a *m*	szabadság
doségati -am	elér (f)
doséči -séžem	elér (b)
dostojánstven -a -o	méltóságteljes
dvígniti -em **se**	(föl)emelkedik
dvígnjen -a -o	föl-/megemelt
ênka -e *ž*	egyes (szám)
enôta -e *ž*	egység
Francóz -a *m*	francia (férfi)
gíbanje -a *s*	mozgalom
glavnína -e *ž*	derékhad
Gorénjska/Gorénjsko	szlovéniai tájegység
gôrski -a -o	hegy(vidék)i
grôzen -zna -o	szörnyű
hotélski -a -o	szállodai
improvizíran -a -o	rögtönzött
interníranec -nca *m*	internált
Italiján -m *m*	olasz (ember)
izklesán -a -o	(ki)faragott
izklesáti -klésem	kifarag (b)
jetník -a *m*	fogoly
Jugoslován -a *m*	jugoszláv (férfi)
kámen -mna *m*	kő
kàr	mintegy
Karavánke -vánk *ž (pl)*	Karavankák
kíp -a *m*	szobor
klánec -nca *m*	lejtő, emelkedő
kmálu	hamarosan
kómaj	alig
koncentracíjski -a -o	koncentrációs
krájši -a -e (!)	rövidebb
krátek -tka -o	rövid
krematórij -a *m*	krematórium
lepôta -e *ž*	szépség
léto -a *s*	év
ljubljánski -a -o	ljubljanai
molčáti -ím	hallgat
muzèj -êja *m*	múzeum
na prôstem	a szabadban
nahájati -am **se**	található, fekszik
napísan -a -o	írva van
napóren -rna -o	fárasztó
národno-osvobodílen -lna -o	nemzeti felszabadító
nastáti -stánem	létrejön
naužíti -žíjem **se** česa	betelik vmivel
nekdánji -a -e (!)	egykori
nekóliko	kissé
oblastí -í *ž (pl)*	hatóságok
občútek -tka *m*	érzés
obtoževáti -újem	vádol
odpeljáti -péljem	elvisz, elszállít
(odpêljal odpeljála -o	elszállította)
oglèd -éda *m*	megtekintés
okupacíjski -a -o	megszálló
pásti pádem	leesik
(pádel pádla -o	leesett)
planínski -a -o	hegyvidéki
pobegníti -em	megszökik
počási	lassan
počítnice -nic *ž (pl)*	vakáció
pod (T, E)	alatt
podrúžnica -e *ž*	részleg
podstávek -vka *m*	talapzat
pokrájina -e *ž*	terület, vidék
Polják -a *m*	lengyel (ember)
pomémbnost -i *ž*	jelentőség
pomóč -í *ž*	segítség
prebíti -bíjem	áttör
predlágati -am	javasol
predòr -ôra *m*	alagút
prelàz -áza *m*	hágó
promíle -a *m (!)*	ezrelék
razglèd -éda *m*	kilátás
razprostírati -am **se**	elterül
Rús -a *m*	orosz (ember)
sám -a -o	egyedül, maga a
séveren -rna -o	északi
sežgáti -žgèm	eléget
skelét -a *m*	csontváz
skózenj (= skózi njêga)	rajta keresztül
spôdaj	alul
spomeník -a *m*	emlékmű

spopàd -áda *m*	összecsapás
spustíti -ím **se**	leereszkedik (b)
spúščati -am **se**	leereszkedik (f)
srcé -á *s*	szív
srhljív -a -o	hátborzongató
stík -a *m*	kapcsolat
stratéški -a -o	stratégiai
stražár -ja *m*	őr
svét -á *m*	világ, itt: vidék
svetóven -vna -o	világ-
šelè	még/majd csak
številka -e *ž*	szám
taboríšče -a *s*	tábor
taboríščnik -a *m*	táborlakó
tesnôben -bna -o	nyomasztó
tísoč *(B, pl)*	ezer
tóda	de, azonban
trávnik -a *m*	rét
umakníti -em **se**	visszavonul
umréti umrèm	meghal
(umŕl -a -o	meghalt)
ustáviti -im **se**	megáll
ustávljen -a -o	le-/megállítva
vdréti vdrèm	betör
(vdŕl -a - o	betört)
večína -e *ž*	többség
večínoma	többnyire
vhód -a *m*	bejárat
višína -e *ž*	magasság
vôjna -e *ž*	háború
vozník -a *m*	gépkocsivezető
vráta vrát *s (pl)*	ajtó, kapu
začéti -čnèm	elkezd
(začél -a -o	elkezdett)
zarádi (B)	miatt
zgodovínski -a -o	történelmi
zvédeti zvém	megtud
železen -zna -o	vas-

črka -e *ž*

vzpòn vzpôna -a *m*

muzèj -êja *m*

srcé -á *s*

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

pót do preláza	a hágóig vezető út
napóren za vozníka	fárasztó a vezetőnek
césta se dvígne za 17 promílov	az emelkedő eléri a 17 ezreléket
z vŕha je čudovít razglèd!	csodálatos a kilátás föntről!
kómaj so se naužíli (B)	alig tudtak betelni
božánske lepôte pokrájine	a táj fenséges szépségével
prelàz se nahája v Karavánkah	a hágó a Karavankákban található
v višíni 1369 métrov	1369 méteres magasságban
skelét z dvígnjenimi rôkami	csontváz magasba tartott karokkal
na kípu píše/je napísano, da	a szoborra az van írva, hogy / a szobron az olvasható, hogy
muzèj na prôstem	szabadtéri múzeum
na Gorénjsko so vdŕle némške čéte	Gorenjskóba német csapatok törtek be
pri sévernem vhódu v predòr	az alagút északi bejáratánál
kot rečêno	mint mondottuk/mondották
nékaj so jih sežgáli	néhányukat elégették
iméti stíke (pl) **s kom**	kapcsolata van vkivel
dobíti pomóč od kóga	segítséget kap vkitől (egyszer)

dobívati pomóč od kóga	segítséget kap vkitől (többször)
desét jih (= desét ljudí) **je pobegnílo**	tízen *(= tíz ember)* megszöktek
v pŕvih dnéh mája 1945	1945 májusának első napjaiban
s tesnôbnimi občútki (pl) **v sŕcih** (pl)	nyomasztó érzéssel a szívükben
spustíti se po kláncu	leereszkedik a lejtőn *(cselekvés kezdete vagy befejezettsége)*
spúščati se po kláncu	leereszkedik a lejtőn *(folyamatosság vagy ismétlődő cselekvés)*
kakó ste se kàj iméli?	hogymint érezte magát?

Za dobro voljo

Po Koroškem, po Kranjskem

PÉLDAMONDATOK

A melléknevek fokozása I.	
Ta vlak je lep**ši**.	*Ez a vonat szebb.*
Naš krožek je postal več**ji**.	*Nagyobb lett a szakkörünk.*
Pametnej**ši** ljudje vedo to.	*Az okosabb emberek tudják ezt.*
Jože je naj**pametnejši** v razredu.	*Józsi a legokosabb az osztályban.*
A melléknevek fokozása II.	
Moja kava je **bolj** bela kot tvoja.	*Az én kávém fehérebb, mint a tied.*
Rada bi **bolj** vroč čaj.	*Forróbb teát szeretnék.*
Lev je **bolj** divji kot krava.	*Az oroszlán vadabb, mint a tehén.*
Ta pesem se mi zdi **bolj** slovenska.	*Ezt a dalt szlovénebbnek érzem.*
Mojca je **najbolj** muhasta.	*Mojca a legszeleburdibb.*
A lokatívusz (Elöljáróseset)	
Ana je **pri** stari materi.	*Anna a nagymamánál van.*
Ustavi se **pri** spomeniku!	*Állj meg az emlékműnél!*
Rodil se je **o** božiču.	*Karácsonykor született.*
A határozatlan számnevek	
kup denar**ja**	*egy csomó pénz/pénzt*
malo hrane	*kevés étel/ételt*
nekaj delavcev	*néhány dolgozó/dolgozót*
Mértékegységek	
četrt kilograma kruha	*negyed kiló kenyér/kenyeret*
liter vina	*egy liter bor/bort*
pet litrov mleka	*öt liter tej/tejet*
pet zabojev knjig	*öt doboz könyv/könyvet*
Az igeszemlélet	
Kaj si **prodajal** včeraj zvečer?	*Mit árultál tegnap este?*
Koliko si **prodal?**	*Mennyit adtál el?*
Peter **se** je **učil** ves dan.	*Péter egész nap tanult.*
Naučil se je tri lekcije.	*Három leckét tanult meg.*

SLOVNICA — NYELVTAN

100 A család (Rendhagyó főnevek — *Nèpravílni samostálniki)*

A 100. oktatási egységünkkel a család intézménye előtt is szeretnénk tisztelegni. Tudjuk, hogy minden családban előfordulnak kisebb-nagyobb összezördülések. Gondoljunk csak a Magyar Televízióban sugárzott Família Kft. című produkcióra. Mi arra a produkcióra vállalkoztunk, hogy összegyűjtöttük a család körébe tartozó "problémás" főnevek ragozását. Szó mi szó, van velük gond.

Kezdetben az Úristen **(Bóg)** megteremtette az embert **(člôvek, ljudjé).** Ádámot és Évát úgy alkotta meg, hogy ők lettek az első férfi, férj **(môški, móž)** és feleség, majd apa és anya **(ôče, máti).** Miután megszületett első gyerekük **(otròk)**, szülőkké (ôče in máti = **stárši)** váltak. A kisded **(déte)** a Kain nevet kapta, ő volt Ádám és Éva elsőszülött fia **(sín)**. Később a leszármazottaknak kislányuk **(deklè)** is született, akit a szülők lányuknak **(hčí)** tekintettek. Az egyre terebélyesedő törzsekben, királyságokban aztán megjelentek a kényeskedő úrnők **(gospé)** és fontoskodó nagybácsik **(stríci)** is.

bóg (m)	*bóg, bogá, bógu, bogá, pri bógu, z bógom* *bogôva, bogóv, bogôvoma, bogôva, pri bogôvih, z bogôvoma* *bogôvi, bogóv, bogôvom, bogôve, pri bogôvih, z bogôvi*
člôvek (m)	*člôvek, človéka, človéku, človéka, pri človéku, s človékom* *človéka, ljudí, človékoma, človéka, pri ljudéh, s človékoma* *ljudjé, ljudí, ljudém, ljudí, pri ljudéh, z ljudmí*
môški (m)	*môški, môškega, môškemu, môškega, pri môškem, z môškim* *môška, môških, môškima, môška, pri môških, z môškima* *môški, môških, môškim, môške, pri môških, z môškimi*
móž (m)	*móž, možá, móžu, možá, pri móžu, z móžem* *možá, móž, možéma, možá, pri možéh, z možéma* *možjé, móž, možém, možé, pri možéh, z možmí*
ôče (m)	*ôče, očéta, očétu, očéta, pri očétu, z očétom* *očéta, očétov, očétoma, očéta, pri očétih, z očétoma* *očétje, očétov, očétom, očétje, pri očétih, z očéti*

máti (ž)	*máti, mátere, máteri, máter, pri máteri, z máterjo* *máteri, máter, máterama, máteri, pri máterah, z máterama* *mátere, máter, máteram, mátere, pri máterah, z máterami*
otròk (m)	*otròk, otrôka, otrôku, otrôka, pri otrôku z otrôkom* *otrôka, otrók, otrôkoma, otrôka, pri otrócih, z otrôkoma* *otrôci, otrók, otrôkom, otrôke, pri otrócih, z otróki*
stárši (m)	*(*stárš, stárša, stáršu, stárša, pri stáršu, s stáršem)* ——— *stárši, stáršev, stáršem, stárši, pri stárših, s stárši*
déte (s)	*déte, déteta, détetu, déte, pri détetu, z détetom* *déteti, détet, détetoma, déteti, pri détetih, z détetoma* *déteta, détet, détetom, déteta, pri détetih, z déteti*
sín (m)	*sín, sína, sínu, sína, pri sínu, s sínom* *sinôva, sinóv, sinôvoma, sinôva, pri sinôvih, s sinôvoma* *sinôvi, sinóv, sinôvom, sinôvi, pri sinôvih, s sinôvi*
deklè (s)	*deklè, dekléta, deklétu, deklè, pri deklétu, z deklétom* *dekléti, deklét, deklétoma, dekléti, pri deklétih, z deklétoma* *dekléta, deklét, deklétom, dekléta, pri deklétih, z dekléti*
hčí (ž)	*hčí, hčére, hčéri, hčér, pri hčéri, s hčérjo* *hčéri, hčér/hčerá, hčérama, hčéri, pri hčérah, s hčérama* *hčére, hčér/hčerá, hčéram, hčére, pri hčérah, s hčérami*
gospá (ž)	*gospá, gospé, gospé, gospó, pri gospé, z gospó* *gospé, gospá, gospéma, gospé, pri gospéh, z gospéma* *gospé, gospá, gospém, gospé, pri gospéh, z gospémi*
stríc (m)	*stríc, stríca, strícu, stríca, pri strícu, s strícem* *stríca, strícev, strícema, stríca, pri strícih, s strícema* *stríci, strícev, strícem, stríce, pri strícih, s stríci*

a. A **môški** főnevet úgy ragozzuk, mint a melléknevet, illetve mint a többi főnévvé változott melléknevet *(dežúrni, plačílni)*.
b. A **móž** mintájára ragozzuk például a *zób* (fog), *lás* (haj), *vóz* főneveket.
c. A **máti** és a **hči** nőnemű főnevek töve **-r-** hanggal bővül.
č. Az **ôče** (m), **déte** (s), **deklè** (s) szavak töve **-t-** hanggal bővül. Érdekes az is, hogy a "deklè" semlegesnemű, igaz van hímnemű formája is *(deklìč)*.
d. * A **stárši** eredendően csak többes számban létezett, de az egyes számú alak is terjed, igaz jobbára csak a társalgási nyelvben használják.

101 A melléknév fokozása 1. *(Stopnjevánje pridévnikov 1)*

Az szlovén melléknévnek is három foka van: **alapfok** *(osnóvnik)*, **középfok** *(primérnik)* és **felsőfok** *(preséžnik)*. Az alapfok **a melléknév szótári alakja**: *lép -a -o* (szép), *mlád -a -o* (fiatal), *krátek -tka -o* (rövid). A melléknév közép- és felsőfokát kétféle módon képezzük: 1. alakváltoztató és 2. körülírásos fokozással.

Az alakváltoztatással fokozott melléknevekhez a középfokban az alábbi végződések járulnak:

a.	**-ši**	**-ša**	**-še**
lép	lép **-ši** vlák	lép **-ša** híša	lép **-še** deklè
mlád	mláj **-ši** fànt	mláj **-ša** ženska	mláj **-še** deklè
krátek	kráj **-ši** dán	kráj **-ša** obléka	kráj **-še** blagó

További példák: dóber — *bóljši* (jobb), dólg — *dáljši* (hosszabb), húd — *húјši* (rosszabb, gonoszabb), sládek — *slájši* (édesebb), tánek — *tánjši* (vékonyabb), májhen — *mánjši* (kisebb), gŕd — *grši* (csúnyább), tŕd — *trši* (keményebb), širòk — *šírši* (szélesebb), ljúb — *ljúbši* (kedvesebb, drágább).

b.	**-ji**	**-ja**	**-je**
blág	bláž **-ji** učínek	bláž **-ja** zíma	bláž **-je** vrême
drág	dráž **-ji** zvézek	dráž **-ja** knjíga	dráž **-je** koló
láhek	láž **-ji** kámen	láž **-ja** vréča	láž **-je** délo
nízek	níž **-ji** stòlp	níž **-ja** gôra	níž **-je** gorôvje
têžek	též **-ji** problém	též **-ja** nalóga	též **-je** vprašánje
tíh	tíš **-ji** ávto	tíš **-ja** glásba	tíš **-je** govorjênje
vêlik	véč **-ji** svínčnik	véč **-ja** trgovína	véč **-je** mésto
visòk	víš **-ji** dímnik	víš **-ja** pláča	víš **-je** drevó

c.	**-ejši**	**-ejša**	**-ejše**
pámeten	pámetn **-ejši** fànt	pámetn **-ejša** púnca	pámetn **-ejše** deklè
pogúmen	pogúmn**-ejši** voják	pogúmn**-ejša** skupína	pogúmn**-ejše** drúštvo
zahtéven	zahtévn **-ejši** načŕt	zahtévn **-ejša** nalóga	zahtévn **-ejše** délo

Az **-ejši** végződést általában a hosszabb (többszótagú) szavak kapják. Ez a csoport sok melléknevet foglal magában. A három csoport közül a legtöbbet.

Néhány fenti, eddig még nem tanult szó magyar jelentése: *blág* (enyhe), *drúštvo* (egyesület), *gorôvje* (hegység), *govorjênje* (beszélgetés), *láhek* (könnyű), *nízek* (alacsony), *pámeten* (okos), *pogúmen* (bátor), *skupína* (csoport), *stòlp* (torony), *têžek* (nehéz), *tíh* (csendes), *učínek* (hatás), *visòk* (magas), *vréča* (zsák), *zahtéven* (igényes), *zíma* (tél).

Felsőfok *(Preséžnik)*

A felsőfokban a középfokú melléknév elé a **nàj-** előképző *(predpóna)* járul (éppúgy, mint a magyarban a *"leg-"* szócska).

nàj- + középfok

a. *lép*	**nàj**lépši vlák	**nàj**lépša híša	**nàj**lépše deklè
b. *drág*	**nàj**drážji zvézek	**nàj**drážja knjíga	**nàj**drážje koló
c. *pámeten*	**nàj**pámetnejši fànt	**nàj**pámetnejša púnca	**nàj**pámetnejše deklè

101 A melléknév fokozása 1. *(Stopnjevánje pridévnikov 1)*

Mássalhangzó-változások *(Preméne soglásnikov)*

A melléknév fokozásakor bizonyos tővégi mássalhangzók megváltoznak a középfok **(-ši, -ji)** végződései előtt.

d — j:	húd — hújši	h — š:	tíh — tíšji
	mlád — mlájši		
	ràd — rájši	s — š:	visòk — víšji
	sládek — slájši		
g — ž:	drág — drážji	z — ž:	ózek — ózji
	blág — blážji		nízek — nížji

A hangkivetés — "kámfor-betű" — a melléknevekben is érvényesül *(pámeten - tna -o, pogúmen -mna -o, zahtéven -vna -o)*. Ugyanez a hangtani törvény vonatkozik a fokozásra *(pámetn-ejši, pogúmn-ejši, zahtévn-ejši)*.

A legtermékenyebb **-ejši** végződést általában a többszótagú tövekben használjuk, de azért az egyszótagúaknál is előfordulnak:

délavn	**-ejši**	(dolgosabb)	*čist*	**-êjši**	(tisztább)
ljubeznív	**-ejši**	(kedvesebb)	*drobn*	**-êjši**	(apróbb)
preudárn	**-ejši**	(megfontoltabb)	*glasn*	**-êjši**	(hangosabb)
prijázn	**-ejši**	(barátságosabb)	*grenk*	**-êjši**	(keserűbb)
prijétn	**-ejši**	(kellemesebb)	*hladn*	**-êjši**	(hűvösebb)
siromášn	**-ejši**	(szegényesebb)	*kasn*	**-êjši**	(későbbi)
strpn	**-ejši**	(türelmesebb)	*mehk*	**-êjši**	(puhább)
strahopétn	**-ejši**	(gyávább)	*močn*	**-êjši**	(erősebb)
ustrézn	**-ejši**	(megfelelőbb)	*ostr*	**-êjši**	(élesebb)
várčn	**-ejši**	(takarékosabb)	*svetl*	**-êjši**	(fényesebb)

Azokban a tövekben, melyek két mássalhangzóra végződnek *(várčn-, preudárn-, prijázn- stb.)*, működésbe lép a **hangkivetés**. Ezek szótári alapformája: *várčen -čna -o, preudáren -rna o, prijázen -zna -o* stb. A középfok **ugyanazt a szótövet** használja, mint az alapfokú melléknév nőnemben (*várčn*-a gospodínja — *várčn*-ejši -a -o, *pámetn*-a púnca — *pámetn*-ejši -a -e stb.).

Az előbbi oldal lapalji táblázatából látható, hogy sok aláhúzott tővégi dupla mássalhangzó van (*drobn-, glasn-* stb.), ebből is kitűnik, hogy **a hangkivetésnek** a szlovén melléknevekben is fontos szerepe van.

A hangsúlyozás *(Naglaševánje)*

A **-ši** / **-ji** közéfokú melléknevek esetén a hangsúly mindig **az egyszótagú szótőn** van: *mlájši -ega, -emu* stb.

Ha az **-ejši** végű közéfokú melléknév töve többszótagú *(ljubeznív-)*, akkor a hangsúly általában azon a szótagon marad, mint amelyiken alapfokban van *(ljubeznív)*, tehát a végződés hangsúlytalan (ljubeznív-*ejši*). Lásd az előbbi táblázat bal oldalát!

Egyszótagú tövek esetén a hangsúly többnyire **a végződésen** van *(čist-êjši, drobn-êjši)*. Lásd a táblázat jobboldali részét!

A felsőfokú melléknevekben **két hangsúlya** van: *nàjlépši, nàjdrážji* stb.

(Opísno stopnjevánje pridévnikov)

Csak körülírásos fokozást ismernek:

1. A **színt** jelölő melléknevek:

bòlj	bél -a -o	*(fehérebb)*
bòlj	črn -a -o	*(feketébb)*
bòlj	móder -dra -o	*(kékebb)*
bòlj	rdèč rdéča -e (!)	*(pirosabb)*
nàjbolj	rjàv rjáva -o	*(legbarnább)*
nàjbolj	rumèn -êna -o	*(legsárgább)*
nàjbolj	sív -a - o	*(legszürkébb)*
nàjbolj	zelèn -êna -o	*(legzöldebb)*

2. A melléknevesült **melléknévi igenevek:** *vròč vróča -e* (forró), *perèč -éča -e* (égető), *znán -a -o* (ismert), *zaskrbljèn -ljêna -o* (aggódó), *tvégan -a -o* (kockázatos), *razbúrjen -a -o* (felindult), *jézen -zna -o* (haragos), *kúhan -a -o* (főtt).

3. Azok a melléknevek, melyeknek **csak határozott,** vagy **csak határozatlan** alakjuk van: *brátov* (a testvérnek a, a testvéré), *dívji* (vad), *máterin* (az anyának a, az anyáé), *mladínski* (ifjúsági), *očétov* (az apának a, az apáé), *slovénski* (szlovén), *vsakdánji* (mindennapi).

4. Sok **-en, -av, -ast, -at** végű melléknév: *dušéven* (lelki), *zakrívljen* (elferdített), *zvedàv* (kíváncsi), *múhast* (szeszélyes), *podólgast* (hosszúkás), *grenkljàt* (kesernyés).

103 A lokatívusszal álló elöljárószók *(Predlógi z méstnikom)*

kjé?		*hol?*
ustávili so se **pri** spomeník	**-u**	*megálltak az emlékműnél*
pri sévernem vhód	**-u**	*az északi bejáratnál*
Ána je **pri** stári máter	**-i**	*Anna a nagymamánál van*
Mágyarjevi so bilí **na** Ljubélj	**-u**	*Magyarék a Ljubéljen* voltak
zvédeli so **na** vŕh	**-u**	*fönt a csúcson tudták meg*
na slovénski strán	**-i**	*a szlovén oldalon*
fànt stojí **ob** míz	**-i**	*a fiú az asztal mellett áll*
dvá vojáka sta bilà **ob** nje-	**-m**	*két katona volt mellette*
prelàz je **v** Karaván-	**-ah**	*a hágó a Karavankákban van*
na višín	**-i**	*a magasban/magasságban*
so jih sežgáli **v** krematórij	**-u**	*elégették őket a krematóriumban*
spustíli so se **po** klánc	**-u**	*leereszkedtek a lejtőn*

kdáj?		*mikor?*
prihájali so **ob** práznik	**-ih**	*ünnepekkor jöttek*
rodíl se je **o** božíč	**-u**	*karácsonykor született*
zgodílo se je **po** vôjn	**-i**	*a háború után történt*
v drúgi svetóvni vôjn	**-i**	*a második világháborúban (alatt)*

104 A határozatlan számnevek *(Nèdolóčni štévniki)*

A határozatlan számneveket akkor használjuk, ha a pontos számot, mennyiséget nem ismerjük, vagy nem kívánjuk, illetve lényegtelen közölni. Ezen számnevek után is birtokos esetben áll az a főnév, amiből sok vagy kevés van. A nem megszámlálható dolgok (vagy ha nem akarjuk megszámolni őket) **egyes birtokos** esetbe, a megszámlálhatók **többes** szám **birtokos** esetbe kerülnek.

nem megszámlálható	I. B.	változatlan
dél krívd	**-e**	*a hiba egy része*
gôra papír	**-ja**	*tengernyi papír*
kánček resníc	**-e**	*szemernyi igazság*
kùp denár	**-ja**	*egy csomó pénz*
málo hrán	**-e**	*egy kevés étel*
mnógo govorjênj	**-a**	*sok beszéd*
ogrómno birokracíj	**-e**	*rengeteg bürokrácia*
precèj denár	**-ja**	*meglehetősen sok pénz*
prevèč dél	**-a**	*túl sok munka*
velíko napôr	**-a**	*sok fáradság*

megszámlálható	X. B.	változatlan
kákih stó ljud	**-í**	*mintegy száz ember*
málo učênc	**-ev**	*kevés tanuló*
mnógo napák	**-ø**	*sok hiba*
na desetíne otrók	**-ø**	*tucatnyi gyerek*
na stótine begúnc	**-ev**	*menekültek százai*
na tísoče ljud	**-í**	*emberek ezrei*
nàjmanj šólar	**-jev**	*a legkevesebb iskolás*
nàjveč žénsk	**-ø**	*a legtöbb nő*
nékaj hrúšk	**-ø**	*néhány körte*
ogrómno vprašánj	**-ø**	*rengeteg kérdés*
peščíca ljud	**-í**	*maroknyi ember*
precèj učítelj	**-ev**	*meglehetősen sok tanár*
premálo računálnik	**-ov**	*túl kevés számítógép*
prevèč knjíg	**-ø**	*túl sok könyv*
velíko délavc	**-ev**	*sok munkás*
vèč jábolk	**-ø**	*több alma*

104 A határozatlan számnevek *(Nèdolóčni štévniki)*

A köznyelvi norma szerint a határozatlan számnév + főnév szerkezetben **csak a főnevet ragozzuk,** úgy, mintha a határozatlan számnév helyett az **öt** vagy annál nagyobb számnév állna a főnév előtt.

	vèč	**pét**
A	*Vèč* **prijáteljev** je biló na obísku.	*Pét* **prijáteljev** je biló na obísku.
B	*Od vèč* **prijáteljev** sem tó slíšal.	*Od pêtih* **prijáteljev** sem tó slíšal.
R	*Vèč* **prijáteljem** sem čestítal.	*Pêtim* **prijáteljem** sem čestítal.
T	*Vèč* **prijáteljev** sem povábil.	*Pét* **prijáteljev** sem povábil.
L	*O vèč* **prijáteljih** nič ne slíšim.	*O pêtih* **prijáteljih** nič ne slíšim.
E	*Z vèč* **prijátelji** sem govóril.	*S pêtimi* **prijátelji** sem govóril.

A társalgási nyelvben — a nyelvművelők nagy bánatára — a *dôsti, vèč* és *mnógo* határozatlan számneveket előszerettel ragozzák: *mnógo* prijáteljev, *mnógih* prijáteljev, *mnógim* prijáteljem ... *dôsti* prijáteljev, *dôstih* prijáteljev, *dôstim* prijáteljem ...

105 Főnevek mértékegységek után *(Délni rodílnik)*

A mértékegységekre *(mérske enôte)* hasonló szabály vonatkozik — kivéve ha az 1, 2, 3 és 4 számnévvel kapcsolódnak —, mint a határozatlan számnevekre (l. 103). Pl.: *10 zabôj-ev vín-a.* Itt tehát együtt is szerepelhet az **egyes,** illetve **többes birtokos** eset. A *csésze, pohár, tányér* stb. szintén mértékegységnek tekintendők: *skodélica káve* — egy csésze kávé. Az anyagnév *(Snôvno imé)* **egyes számban** marad (nincs is többes száma) még akkor is, ha a mértékegységek **többes számba** kerülnek: *pét kilográm-ov krúh-a* — öt kiló kenyér/kenyeret, *trí lítre mléka* — három liter tejet stb. Ha az anyag vagy áru darabokból áll, vagyis **megszámolható,** mint pl. *a cigaretta, a kifli* stb., akkor az anyagot jelentő főnév is **többes birtokos** ragokat kap. Pl.: *Želíte, prósim? — Dájte mi, prósim, desét jógurtov, šést žémljic in ósem škátlic cigarét.*

105 Főnevek mértékegységek után *(Délni rodílnik)*

Hímnem: krúh, sók, žámet
kóliko — krúh-**a** / sók-**a** / žámet-**a**?
Nőnem: melóna, rádenska, svíla
kóliko — melón-**e** / rádensk-**e** / svíl-**e**?
Semlegesnem: mesó, víno, blagó
kóliko — mes-**á** / vín-**a** / blag-**á**?

	Egyes birtokos		Egyes birtokos		
četŕt	kilográm	**-a**	krúh	**-a**	negyed kiló kenyér/kenyeret
četŕt	lítr	**-a**	sók	**-a**	negyed liter üdítő/üdítőt
četŕt	métr	**-a**	žámet	**-a**	negyed méter bársony/bársonyt
četŕt	—		krúh	**-a**	negyed kenyér/kenyeret
četŕt	kilográm	**-a**	—	—	negyed kiló/kilót
četŕt	lítr	**-a**	—	—	negyed liter/litert
četŕt	métr	**-a**	—	—	negyed méter/métert
četŕt	—	—	—	—	negyed/negyedet
pól	kilográm	**-a**	melón	**-e**	fél kiló dinnye/dinnyét
pól	lítr	**-a**	rádensk	**-e**	fél liter rádenszka/-át
pól	métr	**-a**	svíl	**-e**	fél méter selyem/selymet
pól	—		melón	**-e**	fél dinnye/dinnyét
pól	kilográm	**-a**	—	—	fél kiló/kilót
pól	lítr	**-a**	—	—	fél liter/litert
pól	métr	**-a**	—	—	fél méter/métert
pól	—	—	—	—	fél/felet

	Alanyeset/Tárgyeset		Egyes birtokos		
(èn)	kilográm	**-ø**	mes	**-á**	egy kiló hús/hást
(èn)	líter	**-ø**	vín	**-a**	egy liter bor/bort
(èn)	méter	**-ø**	blag	**-á**	egy méter szövet/szövetet
(èn	—	—	*krúh*	*-ø*	*—)*
(èn)	kilográm	**-ø**			egy kiló/kilót
(èn)	líter	**-ø**			egy liter/litert
(èn)	méter	**-ø**			egy méter/métert
êden/ênega					egy/egyet
dvá	kilográm	**-a**	krúha	**-a**	két kiló kenyér/ kenyeret
dvá	lítr	**-a**	sók	**-a**	két liter üdítő/üdítőt
dvá	métr	**-a**	žámet	**-a**	két méter bársony/bársonyt
(dvá	—		*krúh*	*-a*	*két kenyér/kenyeret)*
dvá	kilográm	**-a**	—	—	két kiló/kilót
dvá	lítr	**-a**	—	—	két liter/litert
dvá	métr	**-a**	—	—	két méter/métert
dvá	—	—	—	—	kettő/kettőt
tríje	kilográm	**-i**	krúha	**-a**	három kiló kenyér
tríje	lítr	**-i**	sók	**-a**	három liter üdítő
tríje	métr	**-i**	žámet	**-a**	három méter bársony
*(**tríje***	—		*krúh*	*-i*	*három kenyér)*
tríje	kilográm	**-i**	—	—	három kiló
tríje	lítr	**-i**	—	—	három liter
tríje	métr	**-i**	—	—	három méter
tríje	—	—	—	—	három
trí	kilográm	**-e**	krúha	**-a**	három kiló kenyeret
trí	lítr	**-e**	sók	**-a**	három liter üdítőt
trí	métr	**-e**	žámet	**-a**	három méter bársonyt
(trí	—		*krúh*	*-e*	*három kenyeret)*
trí	kilográm	**-e**	—	—	három kilót
trí	lítr	**-e**	—	—	három litert
trí	métr	**-e**	—	—	három métert
trí	—	—	—	—	hármat

A **4** számnév teljesen **úgy** viselkedik — l. a 71. egységet (79-80.o.) —, **mint** a **3** számnév: *štírje kilográm-i krúh-a* (négy kiló kenyér), *štíri kilográm-e krúh-a* (négy kiló kenyeret). Ügyeljünk arra, hogy a 2, 3, és 4 számnevek a szlovénben — a többi szláv nyelvhez képest is — másként ragozandók. Az utóbbi kettő (3, 4) a mondatban nem a "je" (van), hanem a "**so**" (vannak) segédigével párosul!

Többes birtokos			Egyes birtokos		
pét	kilográm	-ov	melón	-e	öt kiló dinnye/dinnyét
pét	lítr	-ov	rádensk	-e	öt liter rádenszka/-át
pét	métr	-ov	svíl	-e	öt méter selyem/selymet
(pét	—		*melón*	*-ø*	*öt dinnye/dinnyét)*
pét	kilográm	-ov	—	—	öt kiló/kilót
pét	lítr	-ov	—	—	öt liter/litert
pét	métr	-ov	—	—	öt méter/métert
pét	—	—	—	—	öt/ötöt

Öttől százig ez a ragozási típus érvényesül. A **101, 102, 103, 104** számneveket ismét úgy ragozzuk, **mint** a sima **1, 2, 3, 4** számneveket: *stóèn kilográm-ø mes-á, stódvá kilográm-a mes-á, stótríje kilográm-i mes-á, stótrí kilográm-e mes-á* stb. 105-től 200-ig megint a fenti táblázatot kell követni. A 201, 202, 203, 204 ismét az 1, 2, 3, 4 minta alapján kell ragozni. S ez ismétlődik minden százas, ezres, milliós, milliárdos stb. csoport elején.

Por Erre a különleges logikára érdemes gondot fordítani a magyarországi szlovén nyelvjárást beszélőknek is.

S végül vessünk még egy pillantást azokra az esetekre, amikor megszámolható vagy megszámolandó mennyiségről van szó. Ilyenkor az anyagnév mindig **többes birtokos** esetben áll.

Alany-/Birtokos-/Tárgyeset			Többes birtokos		
četrt	škátl	-e	cigarét	-ø	negyed doboz cigaretta/cigarettát
pól	pórcij	-e	špagét	-ov	fél adag spagetti/spagettit
(êna)	košára	-ø	žémljic	-ø	egy kosár zsemlye
dvá	akvárij	-a	ríb	-ø	két akvárium hal/halat
trí	škátl	-e	vžigálic	-ø	három doboz gyufa/gyufát
štírje	zabôj	-i	knjíg	-ø	négy doboz könyv
štíri	zabôj	-e	knjíg	-ø	négy doboz könyvet
pét	zabôj	-ev	knjíg	-ø	öt doboz könyv/könyvet
šést	zabôj	-ev	knjíg	-ø	hat doboz könyv/könyvet
sédem	zabôj	-ev	knjíg	-ø	hét doboz könyv/könyvet
.....	.....	...	.....	.....	.....

106 Az igeszemlélet *(Glágolski víd)*

A cselekvés, történés lefolyásának módja szerint a szlovén igék két nagy csoportra oszthatók:

1. **Folyamatos igék** (f): *glédati* (néz), *písati* (ír), *bráti* (olvas).
2. **Befejezett igék** (b): *poglédati* (megnéz), *napísati* (megír), *prebráti* (elolvas).

A szószedetekben a fenti két zárójeles betűvel utalunk az igeszemléletre. A szlovén nyelv fontos, s a magyartól eltérő sajátossága, hogy az állítmány mindig utal arra, hogy a cselekvés **folyamatos vagy befejezett-e.** A szlovénben minden cselekvés megnevezésére egy (folyamatos és befejezett igéből álló) **igepárt** használnak.

(1.) **A folyamatos** igékben a hangsúly a cselekvés **folyamatán** van. A folyamatos igéből nem derül ki, hogy a cselekvés eredményesen ért-e véget vagy sem:

Péter **se** je včéraj dólgo **učíl.**	*Péter tegnap sokáig tanult.* (Lehet, hogy mégsem tud semmit.)
Počási je **prihájal** domóv.	*Lassan jött hazafelé.* (Lehet, hogy végül nem is ért haza.)

Ha egy időponthoz kapcsoljuk a cselekvést, úgy, hogy az adott időpontban a cselekvés még nem fejeződött be, csak folyamatos igét használhatunk:

Káj si **prodájal** včéraj zvečér?	*Mit árultál tegnap este?*
Káj **píšete** (zdàj)?	*Mit ír (éppen)?*

Ismétlődő, szokásos, valamint tartós, huzamos cselekvésekkel kapcsolatban is folyamatos igét használunk:

Ána vêčkrat **pomága** bábici.	*Anna többször segít a nagyinak.*
Vsák dán **vstájam** ob šêstih.	*Mindennap hatkor kelek.*

(2.) **A befejezett** igék egyszeri, befejezett cselekvést, annak kezdetét, végét vagy eredményét fejezik ki. A jelen pillanatban végbemenő cselekvést csak folyamatos igével adhatjuk vissza. A befejezett ige jelen idejű alakja **jövő időt** fejez ki: a cselekvés most történik (f), de amikor megtörténik, végbemegy, az már a jövőben lesz (b):

Píšem písmo, in ko ga **napíšem,** grém spát. Ponavádi **vstájam** ob sêdmih, včásih pa **vstánem** že ob šêstih.	*Most levelet írok* (f), *és amikor megírom* (= befejezem), *elmegyek aludni.* *Általában hétkor szoktam fölkelni, de néha már hatkor kelek.*

A befejezett igék múlt ideje szintén a cselekvés teljes **(eredményes)** végbemenetelére utal:

Ôče **se** je **naúčil** desét nôvih beséd.	*Apa megtanult tíz új szót.* (Tudja is őket.)
Kúpil sem ti čokoládo.	*Vettem neked csokoládét.* (Tessék, itt van!)

107 A folyamatos — befejezett igepárok *(Vídski pári)*

A legtöbb szlovén **folyamatos igének** *(nèdovršni glágol)* van **befejezett párja** *(dovršni glágol)*. A befejezett igét a folyamatosból különféle módon *(igekötővel, képzőkkel, tőmódosítással, más kifejezéssel stb.)* képezhetjük. Gyakori az **igekötővel** történő alkotás, amikor az igekötő nem ad új jelentést, csak az ige befejezett voltára utal. Nagyon ügyeljen arra, hogy a szlovén igéket mindig párban tanulja meg!

Néhány rokon értélmű igepárt már eddig is tanultunk:

folyamatos (többször)				**befejezett** (egyszer)			
čístiti	(f)	—	*(takarít)*	**po**čístiti	(b)	—	*(kitakarít)*
dobívati	(f)	—	*(kap)*	dobíti	(b)	—	*(kap)*
doségati	(f)	—	*(elér)*	**do**séči	(b)	—	*(elér)*
hodíti	(f)	—	*(jár)*	íti	(b)	—	*(megy)*
izbírati	(f)	—	*(válogat)*	**iz**bráti	(b)	—	*(kiválaszt)*
izlívati	(f)	—	*(kiöntöget)*	**iz**líti	(b)	—	*(kiönt)*
kupováti	(f)	—	*(vásárol)*	kupíti	(b)	—	*(megvásárol)*
obiskováti	(f)	—	*(látogat)*	obiskáti	(b)	—	*(meglátogat)*
odpírati	(f)	—	*(nyitogat)*	odpréti	(b)	—	*(kinyit)*
odvzémati	(f)	—	*(elszed)*	**od**vzéti	(b)	—	*(elvesz)*
opozárjati	(f)	—	*(figyelmeztet)*	opozoríti	(b)	—	*(figyelmeztet)*
oprávljati	(f)	—	*(csinál)*	opráviti	(b)	—	*(megcsinál)*
pakírati	(f)	—	*(csomagol)*	**s**pakírati	(b)	—	*(becsomagol)*
peljáti	(f)	—	*(visz)*	**od**peljáti	(b)	—	*(elvisz)*
písati	(f)	—	*(ír)*	**na**písati	(b)	—	*(megír)*
plésati	(f)	—	*(táncol)*	**za**plésati	(b)	—	*(táncolni kezd)*
glédati	(f)	—	*(néz)*	**po**glédati	(b)	—	*(megnéz)*

pogovárjati se	(f)	—	*(beszélget)*	**po**govoríti se	(b)	—	*(megbeszél)*
pomágati	(f)	—	*(segít)*	pomôči	(b)	—	*(megsegít)*
potováti	(f)	—	*(utazik)*	**od**potováti	(b)	—	*(elutazik)*
učíti	(f)	—	*(tanít)*	**na**učíti	(b)	—	*(megtanít)*
pozdrávljati	(f)	—	*(köszönget)*	pozdráviti	(b)	—	*(köszön)*
prehitévati	(f)	—	*(előz)*	prehitéti	(b)	—	*(megelőz)*
prihájati	(f)	—	*(jön)*	príti	(b)	—	*(megjön)*
prodájati	(f)	—	*(árul)*	prodáti	(b)	—	*(elad)*
prosíti	(f)	—	*(kér)*	**za**prosíti	(b)	—	*(megkér)*
rêči	(f)	—	*(mond)*	povédati	(b)	—	*(megmond)*
ségati	(f)	—	*(nyúlkál)*	séči	(b)	—	*(nyúl)*
sežígati	(f)	—	*(éget)*	**se**žgáti	(b)	—	*(eléget)*
spremínjati	(f)	—	*(változtat)*	spremeníti	(b)	—	*(megváltoztat)*
spúščati se	(f)	—	*(ereszkedik le)*	spustíti se	(b)	—	*(leereszkedik)*
tožíti	(f)	—	*(vádol)*	**ob**tožíti	(b)	—	*(megvádol)*
umíkati se	(f)	—	*(vonul vissza)*	umakníti se	(b)	—	*(visszavonul)*
umírati	(f)	—	*(haldoklik)*	umréti	(b)	—	*(meghal)*
vdírati	(f)	—	*(tör be)*	vdréti	(b)	—	*(betör)*
veselíti se	(f)	—	*(örül)*	**raz**veselíti se	(b)	—	*(megörül)*
spraševáti	(f)	—	*(kérdezget)*	vprášati	(b)	—	*(megkérdez)*
vstájati	(f)	—	*(fölkel)*	vstáti	(b)	—	*(fölkel)*

prehitévati (f) — *(előz)* **prehitéti** (b) — *(megelőz)*

108 Idegen eredetű (nőnemű) főnevek 3. *(Ženski samostálniki tújega izvôra)*

Keresd a nőt! *(Íščite žensko!)* Összegyűjtöttünk egy csokorravalót azokból az idegen eredetű szavakból *(Beséde tújega izvôra)*, melyek többé-kevésbé ismertek mindkét nyelvben, és melyek a szlovénben nőnemű főnevekként szerepelnek.

1. Latin-görög eredetű szavak:			
-ázis:	bázis	*-áza:*	*báza*
-ézis:	szintézis	*-éza:*	*sintéza*
-isz:	Atlantisz	*-ída:*	*Atlantída*
-ízis:	krízis	*-íza:*	*kríza*
-ózis:	tuberkulózis	*-óza:*	*tuberkulóza*

Akrópola, *anamnéza, antitéza, Apokalípsa, apoteóza, Artémida, askéza, Atlantída,* ***báza,*** *biogenéza,* ***ciróza, diagnóza,*** *diatéza, dieréza, dóza,* ***ekstáza,*** *elípsa, epifíza,* ***fáza,*** *fotolíza, fráza,* ***genéza, hipnóza, Ízida, karnísa,*** *katedrála, kloróza, kríza,* ***metabáza,*** *metagenéza, metastáza, metatéza, metrópola, mikóza, mimeza,* ***narkóza,*** *nekrópola, Némeza,* ***nevróza, oáza,*** *ortogenéza,* ***parafráza,*** *piramída, práksa, prognóza, protéza,* ***sépsa,*** *simbióza, sintéza, sképsa,* ***téza,*** *trikolóra, tuberkulóza .*

Kivételek: *bíznis, bronhítis, fétiš, jídiš, kanál, klítoris, pénis.*

2. Többnyire **német-francia** átvételek:

Adrésa, afêra, anóda, antánta, antíka, apanáža, arabéska, arbitráža. ***B****agatéla, bagáža, banána, bánka, baráka, barétka, baronésa, barikáda, beséda, blamáža, blokáda, blúza, bravúra, brigáda.* ***C****elulóza, ciprésa.* ***Č****okoláda.* ***D****elikatésa, dóga, dómina, dróga, džúngla.* ***E****pizóda, epoléta, estráda, etápa, etikéta.* ***F****ajánsa, fakultéta, falanstêra, fanfára, fárma, fazóna, flanéla, fóra, fréska, frónta.* ***G****alóna, garáža, gáža, gimnázija, girlánda, glazúra, glukóza, granáta, grimása, grípa, grotéska, gúma.* ***H****ála, himna, hostésa, humoréska.* ***I****díla, Iliáda, ilegála, iniciálka.* ***K****ajúta, kampánja, kamufláža, kariêra, kásta, katóda, kavalkáda, kila, kitára, kóda, komóda, konstánta, kontróla, konzêrva, konzóla, košára, kredénca, kréma, kiréta, kvínta.* ***L****azúra, licénca, lílija, longitúda.* ***M****agnitúda, majonéza, makéta, mandarína (gyümölcs), manikíra, maníra, mansárda, markíza, marsejéza, masáža, máska, matinêja, Mesíja (m.!), metóda, metrésa, migréna, milijárda, (milijón!), mimikríja, minúta, mírta, montáža, morála.* ***O****ranžáda, ovácija.* ***P****ánika, paráda, paraléla, pártija, partíja (party), pásta, pedikíra, perióda, plakéta, plantáža, póza, preámbula, premiêra, prémija, preríja, psiha, públika.* ***R****adírka, refórma, renesánsa, románca, ruléta.* ***S****abotáža, saláma, septíma, serenáda, sezóna, sfinga, cigára, sufražétka, svíta.* ***Š****ablóna, šánsa, šárža, štukatúra.* ***T****elevizíja, terása, tílda, toaléta, tribúna, turnêja.* ***Ž****elatína, žiráfa.*

3. Nőnemű "mindkét" nyelvben, azaz a magyarban csak látszólag:

Ampúla, anekdóta, aórta, aréna, arhitektúra, ástma, avantúra.
Bála, baláda, balerína, bánda, bárka, bazílika, bigamija, biologíja, bója, bómba, búnda.
Cenzúra, cezúra, císta, cistêrna.
Činčíla.
Dáma, dáča, defenzíva, dèska, devíza, diáspora, diéta, diktatúra, diskotéka, dógma, doktrína, dresúra.

Fábula, fáma, fatamorgána, figúra, filozofija, fizika, fototéka, frizúra, fúga.
Gárda, garnitúra, gazéla, glósa, góndola, gótika.
Hárfa, harmonija, harmónika, híba, higiéna, hijéna, hórda, húnta.
Ikebána, infúzija, injékcija, intríga.
Jóga.
Kád, kámera, karikatúra, kartotéka, kasárna, káša, katastrófa, kátedra, kemija, klíma, kóbra, kokárda, kólera, komúna, konjunktúra, kreatúra, krípta, kritika, kulisa, kultúra, kúpola, kúra, kvóta, láma, lárva.
Láva, legénda, légija, léksika, lépra, lísta, lucêrna.
Majólika, mána, manšéta, mápa, márka, mása, matemátika, matríca, matróna, mašína, máškara, medálja, medicína, medúza, ménza, metáfora, miniatúra, molékula, múzika.
Nímfa, nórma, novéla, núla.
Óda, ofenzíva, okarína.
Página, pagóda, palačínka, páprika, pára, parcéla, pátina, perspektíva, pincéta, pipéta, pižáma, placénta, plátina, plázma, pólka, premísa, primadóna, propagánda, próza.
Rakéta, ríkša, rotúnda, rozéta.
Sága, satíra, savána, sávna, sékta, sfêra, shéma, signatúra, simfonija, sinkópa, siréna, skála, sóda, soláta, sonáta, spóra, strófa, struktúra, šájka, štafêfa.
Tabéla, tabléta, tapéta, téma, tokáta, tóna, tórta, túba, túndra, túra.
Únča, úrna.
Valúta.

HUMOR

Očála

Dvá okajêna možá se sklánjata čez ográjo mostú in glédata v réko. Nenádoma ênemu od njíju pádejo očála v vôdo.
"Presnéto, očála so mi pádla v Sávo!" se razjezí možák.
"Ne čvekáj neúmnosti, tó ní Sáva, tó je Ljubljánica!" ga zavŕne koléga.
"In kakó naj brez očál lóčim Sávo od Ljubljánice?"

VAJE — GYAKORLATOK

1. Tegye a megfelelő esetbe a zárójelben található **főneveket!**

a. Srečal je dva..... . (človek)
b. Vprašaj svoje..... . (starši)
c. V sobi je pet..... . (človek)
č. Ana je govorila z..... . (mati)
d. Peter je pomagal..... . (oče)
e. ..... (človek) čakajo v vrstah.
f. Otroci so odpotovali s ..... . (starši)
g. Oče je povabil ..... (mati) na kosilo.
h. Igralec se je pogovarjal z ..... . (ljudje)
i. Starši so pri ..... . (otroci)
j. Magyarjevi imajo dva ..... . (otrok)
k. Ana je poklicala ..... . (oče)
l. Otroci se igrajo pri ..... . (mati)
m. Sirote so otroci brez ..... . (starši)
n. ..... (Ljudje) je treba pomagati.
o. Na materinski dan otroci čestitajo ..... . (matere)

2. Tegye — alakváltoztatással — **közép- és felsőfokba** a zárójeles **melléknevet!**

a. Moj vlak je ..... (lep) od vseh.
b. Ti si ..... (mlad) od mene.
c. Njegova hiša je ..... . (velik)
č. Knjige so že spet ..... . (drage)
d. Sosedje so bili ..... (spretni) od nas, zato so prej prišli domov.
e. Zdravnik mu je priporočil ..... (lahko) delo.
f. Naši vojaki so bili na bojišču ..... (pogumen) od njihovih.
g. Ljudje na svetu so vedno ..... (stari).
h. Danes je ..... (majhen) promet kot včeraj.
i. Prodajalci v novi trgovini so ..... (prijazni) kot v stari.
j. Naša cerkev je ..... (visoka) daleč naokoli.
k. To pa je že ..... (težek) problem.
l. Zmago si je kupil nekoliko ..... (drago) kolo.

3. Lássa el a szavakat a megfelelő **hangsúlyokkal!**

I. človek, človeka, človeku, človeka, pri človeku, s človekom
II. človeka, ljudi, človekoma, človeka, pri ljudeh, s človekoma
X. ljudje, ljudi, ljudem, ljudi, pri ljudeh, z ljudmi

4. Lássa el a szavakat a megfelelő **hangsúlyokkal!**

I. bog, boga, bogu, boga, pri bogu, z bogom
II. bogova, bogov, bogovoma, bogova, pri bogovih, z bogovoma
X. bogovi, bogov, bogovom, bogove, pri bogovih, z bogovi

5. Lássa el a szavakat a megfelelő **hangsúlyokkal!**

I. otrok, otroka, otroku, otroka, pri otroku, z otrokom
II. otroka, otrok, otrokoma, otroka, pri otrocih, z otrokoma
X. otroci, otrok, otrokom, otroke, pri otrocih, z otroki

6. Fordítsa szlovénre az alábbi kifejezéseket és mondatokat, s közben gondoljon a szlovén melléknevek **körülírásos fokozására!**

a. a legsárgább tojás
b. a legpirosabb gyümölcs
c. forró leves
č. égető problémák
d. Az ég ma kékebb, mint tegnap.
e. A tanár volt a legmérgesebb.
f. ismert személyiségek
g. A lány vörösebb volt, mint a főtt rák.
h. A mi macskánk feketébb, mint a tietek.
i. Az ő kisfiuk a legszeleburdibb az egész iskolában.
j. Föltették a legégetőbb kérdést.

7. Fordítsa szlovénre az alábbi kifejezéseket és mondatokat, s közben gondoljon a melléknevek **alakváltozásos fokozására!**

a. Az én vonatom a legszebb az összes közül.
b. Te fiatalabb vagy, mint én.
c. Az ő háza nagyobb.
č. A könyvek már megint drágábbak.
d. A szomszédok ügyesebbek voltak, mint mi, mert előbb hazaértek.
e. Az orvos könnyebb munkát javasolt neki.
f. A mi katonáink voltak a legbátrabbak a harctéren.
g. Az emberek a világon mindig idősebbek (lesznek).
h. Ma kisebb a forgalom, mint tegnap.
i. Az eladók az új boltban kedvesebbek, mint a régiben.
j. A mi templomunk a legmagasabb az egész környéken.
k. Ez már nehezebb probléma.
l. Zmago most kissé drágább kerékpárt vett magának.

8. Pótolja **a lokatívusz** (elöljárós eset) **ragjaival** a hiányzó részeket!

a. ustavili so se pri spomenik- .....
b. pri severnem vhod- .....
c. Ana je pri stari mater- .....
č. Magyarjevi so bili na Ljubelj- .....
d. ustavili so se na vrh- .....
e. na slovenski stran- .....
f. fant stoji ob miz- .....
g. dva vojaka sta bila ob nje- .....
h. prelaz je v Karavank- .....
i. na višin- .....
j. sežgali so jih v krematorij- .....
k. spustili so se po klanc- .....

9. Lássa el **esetragokkal** a határozatlan számnevekkel kapcsolódó főneveket! A feladat **egyes** vagy **többes birtokosaként** bizonyára nem lesz túl nehéz a dolog.

a. kanček resnic- .....
b. kup denar- .....
c. malo hran- .....
č. mnogo govorjenj- .....
d. ogromno birokracij- .....
e. precej denar- .....
f. preveč del- .....
g. veliko napor- .....

a. malo učenc- .....
b. mnogo napak- .....
c. na desetine otrok- .....
č. na stotine begunc- .....
d. na tisoče ljud- .....
e. najmanj šolar- .....
f. največ žensk- .....
g. nekaj hrušk- .....
h. par vprašanj- .....
i. peščica ljud- .....
j. precej učitelj- .....
k. premalo računalnik- .....
l. preveč knjig- .....
m. veliko delavc- .....
n. več jabolk- .....

10. Kérem, **kérjen** a boltban ezt-azt!
Dajte mi, prosim:
a. četrt kilograma kruha!

a. negyed kiló kenyeret
b. negyed méter bársonyt
c. negyed kenyeret
č. negyed kilót
d. negyed litert
e. negyed métert
f. (egy) negyedet

g. fél kiló dinnyét
h. fél liter rádenszkát
i. fél méter selymet
j. fél dinnyét
k. fél kilót
l. fél litert
m. fél métert
n. (egy)felet

11. Kérem, **kérjen** a boltban ezt-azt!
Dajte mi, prosim:
a. (en) kilogram mesa!

a. egy kiló húst
b. egy liter bort
c. egy méter szövetet
č. egy kilót
d. egy litert
e. egy métert
f. egyet
g. két kiló kenyeret
h. két üdítőt
i. két méter bársonyt
j. két kilót
k. két litert
l. két métert
m. kettőt
n. három kiló kenyeret
o. három méter bársonyt
p. három kilót
r. három litert
š. három métert
s. hármat

12. Kérem, **kérjen** a boltban ebből-abból öt vagy több egységet!
Dajte mi, prosim:
a. pet kilogramov lubenice!

a. öt kiló dinnyét
b. hat liter rádenszkát
c. hét méter selymet
č. nyolc dinnyét
d. kilenc kilót
e. tíz litert
f. tizenegy métert
g. tizenkettőt

13. Fordítsa magyarra a következő mondatokat úgy, hogy közben gondol a szlovén igeszemléletre, azaz a **folyamatos** és **befejezett** igepárokra.

a. Pišem pismo, in ko ga napišem, grem spat.
b. Igralec se je učil vso noč, pa se ni naučil svoje vloge na pamet.
c. Ponavadi vstajam ob šestih, toda jutri bom vstal ob petih.
č. Ana se je učila dve uri, in se naučila vso domačo nalogo.
d. Ko je mati prišla domov, je Peter pisal pismo. Ko ga je napisal, je šel spat.
e. Sosed vsak konec tedna prodaja na tržnici.
f. Včeraj je prodal veliko zelenjave.
g. Mati prebira časopis, ki ga je oče je že prebral.

14. Fordítsa szlovénre!

a. Péter levelet ír.
b. Péter megírta a levelet.
c. Anna tanul.
č. Anna megtanulta a leckét.
d. Apa megkérdezte anyutól, hogy hány óra van?
e. A kisgyerekek állandóan kérdezgetnek valamit.

8. LÉKCIJA

POSTÁNEK V KRÁNJU

Mágyarjevi so se globôko zamíšljeni spúščali po vijúgastih serpentínah. Še védno so bilì močnó pretréseni od téga, kar so doživéli v nekdánjem taboríšču pod Ljubéljem. Kakó so bilí jetníki ponížani, kaznováni, bíčani, tepêni, múčeni, števílni tudi umorjêni ...

Naênkrat se je pred njíhovimi očmí odpŕl čudovít razglèd na místo spôdaj. Kdór še ní hôdil túkaj, je resníčno lahkó presenéčen. Tudi vsì Mágyarjevi so se razveselíli nepričakováne lepôte. Místo je biló od sónčnih žárkov tako rekóč razsvetljêno. Máti je povédala, da se blížajo Kránju, nàjvéčjemu místu na Gorénjskem, hkráti četŕtemu nàjvéčjemu krája v Slovéniji. Túkaj je pokopán tudi *nàjvéčji slovénski pésnik Francè Prešéren.*

Ôče je vprášal, kóliko je úra. Nekdó mu je odgovóril, da pétnajst (minút) do ênih. Šelè?! Potém imájo še čàs, da se málo ustávijo. Očétu se od téh serpentín že takó ali takó ráhlo vrtí v glávi. Pa tudi ne bi škódilo, če bi natočíli gorívo. Kàj málega bi lahkó tudi pojédli. Potém pa se málo sprehodíli po místu in obiskáli Prešérnov gròb. Soródniki v Ljubljáni prídejo domóv iz slúžbe šelè ob tréh. Zménjeni so, da Mágyarjevi prispèjo okóli pôl štírih. Nihčè ni ugovárjal predlógom.

V RESTAVRÁCIJI

Natákar: — *Dober dán! S čím vam lahkó postréžem?*
Máti: — *Bi lahkó dobíli jedílni list?*
Natákar: — *Sevéda, izvólite! Ko se odlóčite, me kàr poklíčite.*
Máti: — *Hvála, bómo.*
Péter: — *Káj bomo jédli?*
Ôče: — *Jaz bi predlágal normálno kosílo. S soródniki smo se zmenili, da nas bodo čakáli samó z večérjo, ker bomo med potjó kósili.*
Ána: — *Takó je. Večérja bo zvečér ob sêdmih.*
Péter: — *Mámi, bi nam tí povédala, káj vsè imájo na vóljo?*
Máti: — *Poglêjmo nájprej júhe: fižólova júha, zelenjávna júha, govêja júha, kôstna júha in júha z domáčimi rézanci ...*
Ána: — *Jaz bi júho z domáčimi rézanci.*
Péter: — *Jaz pa kôstno júho.*
Ôče: — *Tudi jàz bi tísto z domáčimi rézanci.*
Máti: — *Tudi jàz.*
Ána: — *Lepó je pogŕnjeno: bél pŕt, rdéči prtíčki, vsè na místu, nôži, žlíce, vílice ...*
Péter: — *Pustímo zdàj pogrínjke, natákar se bo takòj vŕnil!*
Máti: — *Saj rés. Torej imájo jedí po naročílu in tudi gotôve jedí.*

Ôče: — *Nìč húdega, če bo tréba málo počákati na jedí po naročílu. Čása imámo na pretèk.*
Máti: — *Drági môji! Priporóčam vam naslédnje dobrôte. Kàr izbírajte: tù so svínjska in teléčja pečénka, kránjska klobása v zélju, narávni zrézek, dúnajski zrézek, ocvŕte ríbe, pečên piščánec, píce, ocvŕto mesó, mesó na nabodálu in takó dálje.*
Ána: — *Bo kàr dovólj, mámi!*
Péter: — *Jaz bi kar kránjsko klobáso v zélju, če smo že v Kránju.*
Máti: — *Pràv, tó je značílna slovénska jéd, čepràv še sáma ne vém natánčno, ali je dobíla imé po Kránju ali po Kránjski dežêli.*
Ôče: — *Tudi jaz bom kránjsko klobáso v zélju.*
Ána: — *Jaz pa bi mesó na nabodálu.*
Máti: — *No, jaz pa sem se takó ali takó najédla, medtém ko sem vsè tó "kúhala".*
Ána: — *Dàj no, mámi, ali ne véš, da zdàj nísi domá?!*
Máti: — *A takó?! Potém pa bi mordà kákšne dôbre ocvŕte môrske ríbe... Kdó bo kákšno prilógo?*
Péter: — *K zélju in klobási mendà ní tréba nìč drúgega kot krùh.*
Ôče: — *Domáčega črnega bomo, kajnè?*
Péter: — *Sevéda.*
Ána: — *Ocvŕt krompír bi mi téknil.*
Máti: — *Imájo tudi prážen krompír, piré krompír, ríž, cvetáčo ...*
Ána: — *Vém, vém, toda jaz bi ráje ocvŕtega.*
Máti: — *Tudi jàz.*
Ána: — *Bi pa ... kákšno mešano soláto, v káteri so razlíčne stvarí: krompír, páprika, paradížnik, fižól, kúmarice, čebúla, zélje ...*
Máti: — *Mêni pa bi "pásala" — če se grdo izrázim — majonézna soláta.*
Péter: — *Mídva z očétom bova dánes nájmanj stála: ne bova ne prilóge ne soláte, samó črn krùh ...*
Ána: — *Ubóga! Da nama z mámo ne bosta po nakljúčju umŕla od lákote! Haha!?*
Natákar: — *Ste se odločíli, prósim?*
Máti: — *Rávnokar. Tórej ... Tríkrat júho z domáčimi rézanci, ênkrat kôstno júho, dvákrat kránjski klobási v zélju, ênkrat mesó na nabodálu, ênkrat pečêne môrske ríbe...*
Natákar: — *Kákšno prilógo in soláto bi želéli?*
Máti: — *Dvákrat pečèn krompír, črni domáči krùh, ênkrat mešano soláto in ênkrat majonézno soláto.*
Natákar: — *V rédu. In káj bi želéli za popíti? Saj véste, na jedí po naročílu boste mórali málo počákati.*
Máti: — *Saj imámo čàs! Mêni, prósim, dvá déci rádenske, kaj pa ostáli? ...*
Ána: — *Dvá déci borovníčevega sóka.*
Ôče: — *Jaz bi trí déci rádenske.*
Péter: — *Kákšno víno imáte?*
Natákar: — *Želíte bélo, rdéče ali črno? Imámo láški rízling, rebúlo, cvíček, terán ...*
Péter: — *Kàr dvá déci cvíčka mi prinesíte in zráven dvá déci minerálne!*
Natákar: — *Hvála, takòj bom prinésel.*

BESÉDE — SZAVAK

beséda -e *ž* szó
bíčan -a -o megkorbácsolt
blížati -am **se** közeledik
borovníca -e *ž* áfonya
borovníčev -a -o áfonya-
cvetáča -e *ž* karfiol
čebúla -e *ž* hagyma
déci (neskl) *m (!)* deci
dežêla -e *ž* ország, tartomány
dobróta -e *ž* finomság
domáč -a -e (!) házi, paraszt-
doživéti -ím át-/megél
dúnajski -a -o bécsi
fižólov -a -o bab-
fižól -a *m* bab
globòk -ôka -o mély
gorívo -a *s* üzemanyag
gotòv -ôva -o kész
govêji- a -e (!) marha-
gròb grôba *m* sír(bolt)
grd -a -o csúnya
hkráti egyúttal
izbírati -am válogat (f)
izbráti -bêrem kiválaszt (b)
izráziti -im **se** kifejezi magát
jedílni -ega **líst** -a *m* étlap
júha -e *ž* leves
katéri -a -o amelyik
katéri -a -o? melyik?
kaznován -a -o megbüntetett
kdór kógar aki
klobása -e *ž* kolbász
kóliko (B) mennyi
kosílo -a *s* ebéd
kósiti -im ebédel
kosíti -ím kaszál
kôsten -tna -o csont-
kránjski -a -o kranji, krajnai
krompír -ja *m* burgonya
krùh krúha *m* kenyér
kúmarica -e *ž* uborka
lákota -e *ž* éhínség, éhség
lepôta -e *ž* szépség
majonézen -zna -o majonéz-
mámi (neskl) *ž* anyuci
medtém ko miközben
mendà feltehetőleg
mešan -a -o vegyes
minerálna -e *ž* ásványvíz
minúta -e *ž* perc
míren -rna -o nyugodt, békés
mordà talán
môrski -a -o tengeri
múčen -a -o megkínzott
nabodálo -a *s* nyárs
naênkrat hirtelen(ül)
najésti -jém **se** jóllakik
nakljúčje -a *m* véletlen
naráven -vna -o natúr-, természetes
naročílo -a *s* megrendelés
natánčen -čna -o pontos
nekdánji -a -e (!) valamikori
nekdó nekóga valaki
nepričakován -a -o váratlan
nihčè nikógar senki
normálen -lna -o normális
nòž nôža *m* kés
ocvŕt -a -o rántott
odločíti -im **se** eldönt (b)
odlóčati -am **se** dönt (f)
odpréti -èm **se** kinyílik (b)
odpírati -am **se** nyílik, nyiladozik (f)
ostáli -a -o a többi
páprika -e *ž* paprika
paradížnik -a *m* paradicsom
pásati pášem **kómu** smakkol (szleng)
pečèn -êna -o sült
pečénka -e *ž* sülthús
píca -e *ž* pizza
piré -ja *m* püré
piščánec -nca *m* csirke
pogrnjen -a -o (meg)terített

borovníca -e *ž*

čebúla -e *ž*

páprika -e *ž*

paradížnik -a *m*

poglédati -am	megnéz
pogrínjek -njka *m*	teríték
pojésti -jém	(meg)eszik
poklícati -klíčem	(oda)hív
pokopán -a -o	el van temetve
ponížan -a -o	megalázott
popíti -píjem	megiszik
počákati -am	(meg)vár
postánek -nka *m*	pihenő (utazáskor)
postréči -strežem	felszolgál
prážen -a -o	pirított
predlágati -am	javasol (b), (f)
presenéčen -a -o	meglepődött
pretrésen -a -o	megrendült
prilóga -e *ž*	köret
prinêsti -nêsem	meghoz (b)
prinášati- am	hoz (f)
priporóčati -am	ajánl
pripráviti -im	elkészít (b)
pripráviljati -am	készít (f)
prt -a *m*	terítő
prtíček -čka *m*	szalvéta
rádenska -e ž	ásványvíz
ráhlo	enyhén
razsvetljèn -êna -o	kivilágított
razveseliti -ím **se**	megörül
restavrácija -e *ž*	étterem
ráje	inkább
rézanec -nca *m*	metélt
ríba -e *ž*	hal
ríž -a *m*	rizs
serpentíne -tín *ž (pl)*	szerpentin(ek)
skúhati -am	(meg)főz
slúžba -e *ž*	munkahely
sók -a *m*	üdítőital

soláta -e *ž*	saláta
sónčen -čna -o	nap-
sprehájati -am **se**	sétál(gat) (f)
sprehodíti -im **se**	sétál (egyet) (b)
státi stánem	kerül (pénzbe)
státi stojím	áll
svínjski -a -o	sertés-
šelè	mégcsak
škóditi -im	árt
tako rekóč	úgymond
tékniti -em **kómu**	ízlik vkinek
teléčji -a -e (!)	borjú-
tepèn -ena -o	megvert
točíti tóčim	tölt
ubóg -a -o	szegény
ugovárjati -am	ellenkezik
umorjèn -êna -o	megölt
umréti umrèm	meghal
večérja -e *ž*	vacsora
vílice -lic *ž (pl)*	villa
vrníti -em **se**	visszajön
vrtéti -ím **se**	forog, szédül
vsákdo vsákogar	mindenki
vsè vsèga	minden
zamíšljen -a -o	elgondolkodva
zelenjáva -e *ž*	zöldség
zelenjáven -vna -o	zöldség-
zélje -a *s*	káposzta
zménjen -a -o	megállapodva
značílen -lna -o	jellegzetes
zrézek -zka *m*	szelet
zvečér	este
žárek -rka *m*	sugár
želéti -ím	kíván
žlíca -e *ž*	kanál

ríba -e *ž*

prtíček -čka *m*

vílice -lic *ž (pl)*

žlíca -e *ž*

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

so bilí globôko zamíšljeni	mélyen belemerültek a gondolataikba
so bilí močnó pretréseni	nagyon meg voltak rendülve
jetníki so bilí ponížani	a foglyokat megalázták /a foglyok meg voltak alázva/
jetníki so bilí bíčani	a foglyokat korbáccsal verték /a foglyok meg voltak korbácsolva/
jetníki so bilí kaznováni	a foglyokat megbüntették /a foglyok meg voltak büntetve/
jetníki so bilí tepêni	a foglyokat megverték /a foglyok meg voltak verve/
jetníki so bilí múčeni	a foglyokat kínozták /a foglyok meg voltak kínozva/
jetníki so bilí umorjêni	a foglyokat megölték /a foglyok meg lettek ölve/
pred njíhovimi očmí se je odpŕl čudovít razglèd	a szemük elé csodálatos látvány tárult
bilí so resníčno presenéčeni	igazán meglepődtek /igazán meg voltak lepve/
razveselíli so se lepôte (B)	örömmel töltötte el őket a szépség
blížati se čému (R)	közeledik vmihez
túkaj je pokopán Francè Prešéren	itt van eltemetve France Prešeren
kóliko je úra?	hány óra van?
pétnajst minút do ênih	háromnegyed egy
očétu se takó ali takó vrtí v glávi	apa már úgyis szédül
natočíti gorívo ("natánkati")	(üzemanyagot) tankol
ne bi škódilo, če	nem ártana, ha
kàj málega bi lahkó tudi pojédli	ehetnének is valamit
sprehodíti se po (L) **méstu**	sétál (egyet) a városban
príti domóv iz slúžbe	hazajön a munkából
ob (L) **tréh**	háromkor
zménjeni so, da	úgy állapodtak meg, hogy /úgy vannak megállapodva, hogy/
okóli pôl štírih	fél négy körül
ugovárjati čému (R)	ellenez vmit
postréči s čím (E)	felszolgál vmit
izvóli! // izvólite!	parancsolj! // parancsoljon!
med (E) **potjó**	útközben
zvečér ob sêdmih	este hétkor
júha z domáčimi rézanci	leves házi metélttel
lepó je pogŕnjeno	szépen van terítve
jedí po (L) **naročílu**	frissen sültek
gotôve jedí	készételek
čása (B) **imámo na pretèk**	időmilliomosok vagyunk
dobíti imé po (L) **čém**	elnevez vmit vmiről
Kránjska	Krajna (Szlovénia régi neve)
mesó na nabodálu	rablóhús
tó bi mi téknilo	ez jólesne (nekem), (csak étel és ital!)

tó bi mi "pásalo"	ez smakkolna (nekem)
če se grdo izrázim	csúnyán mondva
umréti od (B) **lákote**	meghal az éhségtől
ste se odločili, prósim?	döntöttek, kérem?
tríkrat kôstno júho	három csontlevest /"háromszor csontlevest"/
in káj bi želéli za popíti?	és milyen italt parancsolnak?
kàr mírno!	csak tessék nyugodtan!
borovníčev sók	áfonyás üdítő
láški rízling	olaszrizling
rebúla	tengermelléki fehér bor
cvíček	könnyű, savanykás vörösbor
terán	minőségi vörösbor

Za dobro voljo

Kje so tiste rož'ce moje

PÉLDAMONDATOK

Tőhangzó-váltakozás (Időtartam)

br	**-à-**	t	br	**-á-**	ta	*testvér*	*- testvérnek a*
l	**-è-**	v	l	**-ê-**	va	*oroszlán*	*- oroszlánnak a*
s	**-ì-**	r	s	**-í-**	ra	*sajt*	*- sajtnak a*
otr	**-ò-**	k	otr	**-ô-**	ka	*gyermek*	*- gyermeknek a*

Tőhangzó-váltakozás (è - é)

izl	**-è-**	t	izl	**-é-**	ta	*kirándulás*	*- kirándulásnak a*
nar	**-è-**	k	nar	**-é-**	ka	*tollbamondás*	*- tollbamondásnak a*
nogom	**-è-**	t	nogom	**-é-**	ta	*futball*	*- futballnak a*

A palatalizáció (A lágyítás)

rô- k- a	*ro- č- íca*	*rô- č- en*
nô- g- o	*no- ž- íca*	*nô- ž- en*
u- h- ó	*u- š- és- a*	*u- š- és- en*

Hány óra van?/Hány órakor?

10. 04	(Ura je) štiri minute čez deset.	*(Az idő) tíz óra négy perc.*
10. 40	(Ura je) **dvajset do enajstih.**	*Húsz perc múlva tizenegy (óra).*
1. 10	Ob **enih** in deset (minut).	*Egy (óra) tízkor.*

A befejezett melléknévi igenév

obdel	-ati	**-an**	obdel-an	*földolgoz*	*földolgoz-(o)*	*-tt*
obkrož	-iti	**-en**	obkrož-en	*körülzár*	*körülzár*	*-t*
pretres	-ti	**-en**	pretres-en	*megrendít*	*megrendít-(e)*	*-tt*
segni	-ti	**-t**	segni-t	*elrohad*	*(el)rohad*	*-t*

Az elöljárós eset viszonyszavai

Peter je odšel **z** natakar	**-jem.**	*Péter elment a pincérrel.*
Kosili so **med** pot	**-jo.**	*Útközben ebédeltek.*
Stal je **nad** prepad	**-om.**	*A szakadék fölött állt.*
Učitelj stoji **pred** šol	**-o.**	*A tanár az iskola előtt áll.*

SLOVNICA — NYELVTAN

109 Tőhangzó-váltakozás (Időtartam-hosszabbodás) *(Preméne samoglásnikov)*

Gyakori, hogy szlovén hímnemű főnevek rövid magánhangzója a függő esetekben (2-6) meghosszabbodik, s hosszú marad a kettes és többes szám valamennyi esetében is.

I.	*1. fȁnt*	*2. fánta*	*3. fántu*	*4. fánta*	*5. pri fántu*	*6. s fántom*
II.	*1. fánta*	*2. fántov*	*3. fántoma*	*4. fánta*	*5. pri fántih*	*6. s fántoma*
X.	*1. fántje*	*2. fántov*	*3. fántom*	*4. fánte*	*5. pri fántih*	*6. s fánti*

à	á	
bràt	- bráta	*testvér*
cigàn	- cigána	*cigány*
čàs	- čása	*idő*
gàd	- gáda	*vipera*
gràh	- gráha	*borsó*
izràz	- izráza	*kifejezés*
kràj	- krája	*hely*
kràp	- krápa	*ponty*
Làh	- Láha	*Talján*
màk	- máka	*mák*
modràs	- modrása	*viperafajta*
močeràd	- močeráda	*szalamandra*
mràz	- mráza	*fagy*
obràz	- obráza	*arc*
očenàš	- očenáša	*Miatyánk*
podplàt	- podpláta	*talp*
pràg	- prága	*küszöb*
preobràt	- preobráta	*fordulat*
prepàd	- prepáda	*szakadék*
preplàh	- prepláha	*pánik*
prisàd	- prisáda	*üszkösödés*
ràj	- rája	*mennyország*
ràk	- ráka	*rák*
škàf	- škáfa	*dézsa*
škràt	- škráta	*manó*
svàt	- sváta	*lagzis vendég*
uràd	- uráda	*hivatal*
zaklàd	- zakláda	*kincs*
župàn	- župána	*polgármester*

è	ê	
absolvènt	- absolvênta	*végzős*
advènt	- advênta	*ádvent*
argumènt	- argumênta	*érv*
cemènt	- cemênta	*cement*
cèr	- cêra	*cserfa*
čèp	- čêpa	*csap*
dokumènt	- dokumênta	*irat*
elemènt	- elemênta	*elem*
instrumènt	- instrumênta	*eszköz*
klèp	- klêpa	*kasza éle*
komplimènt	- komplimênta	*bók*
lèv	- lêva	*oroszlán*
mèč	- mêča	*kard*
momènt	- momênta	*momentum*
parlamènt	- parlamênta	*parlament*
patènt	- patênta	*patent*
regimènt	- regimênta	*ezred*
rèp	- rêpa	*farok*
sortimènt	- sortimênta	*árukészlet*
študènt	- študênta	*főiskolás*
talènt	- talênta	*tehetség*
testamènt	- testamênta	*testamentum*
zakramènt	- zakramênta	*szentség*
žèp	- žêpa	*zseb*

è	ê / é	
agènt	agênta	/ *agénta*
akcènt	akcênta	/ *akcénta*
delikvènt	delikvênta	/ *delikvénta*
dirigènt	dirigênta	/ *dirigénta*
kontinènt	kontinênta	/ *kontinénta*
kontingènt	kontingênta	/ *kontingénta*
konvènt	konvênta	/ *konvénta*
paciènt	paciênta	/ *paciénta*
precendènt	precedênta	/ *precedénta*
procènt	procênta	/ *procénta*
študènt	študênta	/ *študénta*

ò	ó	
brlòg	- brlóga	*odú*
dohòd	- dohóda	*bejárat*
dostòp	- dostópa	*hozzáférés*
dovòd	- dovóda	*bevezetés*
nastòp	- nastópa	*fellépés*
obròk	- obróka	*abrak*
odhòd	- odhóda	*indulás*
odstòp	- odstópa	*lemondás*
pogòj	- pogója	*feltétel*
prihòd	- prihóda	*érkezés*
pristòp	- pristópa	*hozzáállás*
vzròk	- vzróka	*ok*

Az igéből elvonással képzett főnevekben *(Glágolske izpeljánke)* általában az **ò - ó** érvényesül, kivéve amikor **folyékony mássalhangzóra** (*m, n, l, lj, v, r, l* = hangzók, *s, z.*) végződnek: L. az **ò -ô** részt!

ò	ô	
bòj	- bôja	*harc*
bòk	- bôka	*csípő*
bòr	- bôra	*fenyő*
bròn	- brôna	*bronz*
cmòk	- cmôka	*gombóc*
čòp	- čôpa	*tincs, copf*
donòs	- donôsa	*hozam*
doprinòs	- doprinôsa	*hozzájárulás*
gròb	- grôba	*sír(bolt)*
gròf	- grôfa	*gróf*
gròm	- grôma	*mennydörgés*
izbòr	- izbôra	*válogatás*
iznòs	- iznôsa	*összeg*
izvòr	- izvôra	*eredet*
izvòz	- izvôza	*kivitel*
klòp	- klôpa	*kullancs*
kòl	- kôla	*karó*
kòš	- kôša	*kas, kosár*
mòlj	- môlja	*moly*
mòšt	- môšta	*must*
nabòj	- nabôja	*töltény*
nabòr	- nabôra	*sorozás*
nagòn	- nagôna	*ösztön*
nanòs	- nanôsa	*hordalék*
napòj	- napôja	*(báj)ital*
napòr	- napôra	*erőfeszítés*
naslòv	- naslôva	*cím*
navòj	- navôja	*(csavar)menet*
negnòj	- negnôja	*aranyeső*
nòž	- nôža	*kés*
odbòj	- odbôja	*visszacsapódás*
odnòs	- odnôsa	*viszony*
odbòr	- odbôra	*bizottság*
odpòr	- odpôra	*ellenállás*
otròk	- otrôka	*gyermek*
pobòj	- pobôja	*gyilkolás*
pòd	- pôda	*padló*
podbòj	- podbôja	*ajtófélfa*
pokòl	- pokôla	*vérfürdő*
pokròv	- pokrôva	*fedél, fedő*
polòm	- polôma	*bukás*
pomòl	- pomôla	*móló*
ponòr	- ponôra	*szakadék*
ponòs	- ponôsa	*büszkeség*
pòst	- pôsta	*böjt*
povòj	- povôja	*pólya*

predòr	- predôra	*alagút*
prenòs	- prenôsa	*közvetítés*
pribòr	- pribôra	*készlet*
prinòs	- prinôsa	*hozam*
pròšt	- prôšta	*prépost*
ròj	- rôja	*méhraj*
slòj	- slôja	*réteg*
slòn	- slôna	*elefánt*
snòp	- snôpa	*kéve*
šòp	- šôpa	*csomó, köteg*
spòl	- spôla	*nem*
stòl	- stôla	*szék*
stòlp	- stôlpa	*torony*
stòrž	- stôrža	*toboz*
stròj	- strôja	*gép*
stròk	- strôka	*hüvely*
stròp	- strôpa	*mennyezet*
škòf	- škôfa	*püspök*
tòp	- tôpa	*ágyú*
tròp	- trôpa	*sereg, csapat*
ubòj	- ubôja	*gyilkosság*
uvòz	- uvôza	*behozatal*
vzpòn	- vzpôna	*emelkedő*
zaklòn	- zaklôna	*menedék*
zakòl	- zakôla	*disznóvágás*
zanòs	- zanôsa	*lendület, hév*
zbòr	- zbôra	*kórus*
živòt	- živôta	*törzs (testé)*

fùnt	- fúnta	*font*
goljùf	- goljúfa	*csaló*
grùnt	- grúnta	*földbirtok*
krùh	- krúha	*kenyér*
kùp	- kúpa	*kupac*
pùnt	- púnta	*lázadás*

ì	í

bìk	- bíka	*bika*
dìm	- díma	*füst*
malìk	- malíka	*bálvány*
menìh	- meníha	*szerzetes*
mladìč	- mladíča	*fióka*
mrlìč	- mrlíča	*halott*
ptìč	- ptíča	*madár*
sìr	- síra	*sajt*

Az **ò - ô** tőhangzó-váltakozással azért foglalkozunk kissé hosszabban (sok példát sorolunk föl), mert a **nyílt ô** hangot (majdnem olyan, mint a magyar "a",) a magyar hangrendszer nem ismeri, de a magyarországi szlovén nyelvjárás sem. Tehát nem árt majd számon tartani.

Az idegen eredetű szavakban kivétel nélkül mindig **zárt ó** (nagyjából azonos a magyar rövid o-val) szerepel, s a függő esetekben sem változik meg sem az időtartamuk, sem a hangszínük: *betón, blók, bróker, gól, gramofón, gróg, magnetofón, metró, monókel, mónoksid, mótokrós, motór, póker, saksofón, smög, telefón, žetón*, stb.

110 Tőhangzó-váltakozás — è - é fonémaváltás
(Preméne kakôvosti samoglásnikov)

Az előbbi oktatási egységben tárgyalt időtartambeli változásokkal ellentétben ebben a hangtani törvényszerűségben **minőségi változásról** is szó van. A rövid **nyílt è**-ből nemcsak hosszú hang lesz, hanem **zárt é**-t is kell ejtenünk minden számban és esetben, kivéve az egyes szám alany(tárgy)esetet.

I.	*1. izlèt*	*2. izléta*	*3. izlétu*	*4. izlèt*	*5. pri izlétu*	*6. z izlétom*
II.	*1. izléta*	*2. izlétov*	*3. izlétoma*	*4. izléta*	*5. pri izlétih*	*6. z izlétoma*
X.	*1. izléti*	*2. izlétov*	*3. izlétom*	*4. izléte*	*5. pri izlétih*	*6. z izléti*

A szabály nem pontos használata sokkal feltűnőbb, mint az előbbi leckében tanult időtartam-hosszabodás figyelmen kívül hagyása.

Itt ellenkező irányú folyamatról van szó, mint bizonyos magyar tő- és kötőhan-váltakozásokban: *egér - egeret, szekér - szekeret, kenyér - kenyeret, elég - eleget, szemét - szemetet, tehén - tehenet* stb.

cènt	cent	**posvèt**	tanácskozás
grdoglèd	mérges tekintetű	**potèk**	folyamat, folyás
izglèd	kilátás	**potrès**	földrengés
izgrèd	rendbontás	**preglèd**	áttekintés
izlèt	kirándulás	**preplèt**	összefonódás
izrèk	velős mondás	**presèk**	metszet
klepèt	csevely	**pretèp**	verekedés
kmèt	paraszt	**pretrès**	rázkódás
leskèt	ragyogás	**promèt**	közlekedés
mèt	dobás	**razcvèt**	kivirágzás
narèk	tollbamondás	**razglèd**	kilátás
nasvèt	tanács	**rèk**	mondás
nedoglèd	végtelenség	**rezgèt**	nyerítés
nogomèt	futball	**rokomèt**	kézilabda
obèt	előrejelzés	**sporèd**	műsor
obrèd	szertartás	**spreglèd**	felbukkanás
odmèv	visszhang	**svèt**	tanács
odrèd	különítmény	**šènt**	pokolfajzat
odsèk	(út)szakasz	**šepèt**	suttogás
odvzèm	(el)vétel	**trepèt**	remegés
oglèd	megtekintés	**uglèd**	tekintély
omèt	vakolat	**vpoglèd**	betekintés
poglèd	tekintet, nézet	**zaplèt**	bonyodalom
pogrèb	temetés	**zèt**	vő
pohlèp	harácsolás	**zglèd**	példamutatás
polèt	repülés	**žaromèt**	fényszóró
posmèh	gúny	**žvenkèt**	csengés (fémé)

Az **è - é** tőhangzó-váltakozásra azért is érdemes ügyelni, mert a szóvégi rövid hangsúlyos "è" hangok nagy részében (mintegy 90 százalékában) ez a hangtani törvényszerűség érvényesül. Az a néhány példa az **è - ê** váltakozásra (l. 156-157. o.) pedig könnyűszerrel elsajátítható.

Az idegen eredetű szavak többségében nincs **tőhangzó-váltakozás** a függő esetekben. Ez alól kivételt képeznek azok a jövevényszavak, melyek az **-ènt** és **-èj** képzőkkel alkotnak főneveket *(cemènt - cemênta; jubilèj - jubilêja, licèj - licêja, linolèj - linolêja, mavzolèj - mavzolêja, muzèj - muzêja, petrolèj- petrolêja itd.).*

Ha tehát **-é-** vagy **-ê-** tövű az idegen nyelvből átvett hímnemű főnév, akkor ezenk a magánhangzók a függő esetekben is megmaradnak: *(čék - čéka, eksprés - ekspréśa, ép - épa, féz - féza, kéks - kéksa, séks - séksa, test - tésta; blefêr - blefêrja, dublêr - dublêrja, likêr - likêrja, partêr - partêrja, šofêr - šofêrja, trenêr - trenêrja itd.).*

Az **è - é** tőhangzó-váltakozás a **melléknevekben,** múlt idejű **melléknévi igenekvekben** is előfordulnak (*rdèč - rdéča -o* — piros, *perèč -éča -e* — égető, *letèč -éča -e* — repülő, *penèč -éča -e* — habzó stb.). Bővebben majd később.

111 A befejezett melléknévi igenév

A befejezett melléknévi igenév *(Deléžnik na -n/-t)* — szenvedő melléknévi igenévnek, illetve múlt idejű szenvedő melléknévi igenévnek is nevezik — megfelel a magyar **-t, -tt** végű **befejezett melléknévi igenévnek**. Pl.: *naročêno* kosílo — a megrendelt ebéd, *prebrána* knjíga — az elolvasott könyv.

A befejezett melléknévi igenevet **az ige főnévi igenévi tövéből** *(naroč-, prebr-)* képezzük, általában tárgyas igéből (folyamatosból és befejezettből egyaránt).

A szlovén igék **a főnévi igenévből képzett igealakok végződései** *(končáji nèdolóčniških oblík)* **alapján** az alábbi négy csoportra oszthatók.

Típus	főnévi igenév		-n/-t-re végződő melléknévi igenév		magyar megfelője
1. **-ati**-ra és	obdél	**-a-**ti	**-an**	obdél-an	*földolgozott*
-eti -im-re	žel	**-é-** ti	**-en**	žel-èn	*kívánt*
2. **-iti**-re	obkrož	**-í-** ti	**-en**	obkróž-en	*körülzárt*
3. **-V-ti**-re	segní	**-ø-**ti	**-t**	segní-t	*(el)rothadt*
4. **-C-ti**-re végződő igék	pretrés	**-ø-**ti	**-en**	pretrés-en	*megrendített*

A **V** *(vokál)* magánhangzót, a **C** *(konzonánt)* mássalhangzót jelent.

A befejezett melléknévi igenév is szerepel **jelzőként,** ugyanúgy mint a többi melléknév, nemben és számban egyeztetni kell a jelzett főnévvel. Pl.: Ste že dobíli naročên časopís? — *Megkapta már a megrendelt újságot?* Ste že dobíli naročêne časopíse? — *Megkapta már a megrendelt-ø újságokat?*

A befejezett melléknévi igenevet használhatjuk **az állítmány névszói részeként** is: Časopís je že naročèn. — *Az újság már meg van rendelve. / Az újságot már megrendelték.* Časopísi so že naročêni. — *Az újságok már meg vannak rendelve. / Az újságokat már megrendelték.*

Magyarra gyakran körülírással fordítjuk, mert szenvedő mondatszerkezetről van szó. Mivel a befejezett melléknévi igenév **megtartja az alapige szemléletét,** ezért magyarra helyesebb **cselekvő mondattal** fordítani.

Profésor je razlágal nôvo snóv. Razlágana snóv je bilà têžka.	*A tanár magyarázta az új anyagot. (f)* *A magyarázott anyag (= az anyag, amelyet magyaráztak) nehéz volt.*
Profésor je razložil nôvo snóv. Razložêno snóv je vsákdo razúmel.	*A tanár elmagyarázta az új anyagot. (b)* *Az elmagyarázott anyagot mindenki megértette.*

112 Hány óra van?

Kóliko je úra?		Hány óra van?
10. 00	**(Úra je) desét.**	*Tíz óra van.*
10. 01	(Úra je) desét in êna minúta.	*(Az idő) tíz óra egy perc.*
	(Úra je) êno minúto čez desét.	*Tíz (óra) múlt egy perccel.*
	Desét in êna.	*Tíz (óra) tíz.*
10. 02	(Úra je) desét in dvé minúti.	*(Az idő) tíz óra két perc.*
	(Úra je) dvé minúti čez desét.	*Tíz (óra) múlt két perccel.*
	Desét in dvé.	*Tíz (óra) kettő.*
10. 03	(Úra je) desét in trí minúte.	*(Az idő) tíz óra három perc.*
	(Úra je) trí minúte čez desét.	*Tíz (óra) múlt három perccel.*
	Desét in trí.	*Tíz (óra) három.*
10. 04	(Úra je) desét in štíri minúte.	*(Az idő) tíz óra négy perc.*
	(Úra je) štíri minúte čez desét.	*Tíz (óra) múlt négy perccel.*
	Desét in štíri.	*Tíz (óra) négy.*
10. 05	(Úra je) desét in pét minút.	*(Az idő) tíz óra öt perc.*
	(Úra je) pét minút čez desét.	*Tíz (óra) múlt öt perccel.*
	Desét in pét.	*Tíz (óra) öt.*

A számnevek után a perceket ugyanúgy ragozzák, mint ahogy azt a **számjelzős főneveknél** tanultuk (71. egység, 79-80. o.). A 3 és 4 számnév **többes alanyesetet** *(trí minúte, štíri minúte)*, öttől fölfelé pedig **többes birtokos** esetet *(pét minút, desét minút)* vonz.

Kóliko je úra?		*Hány óra van?*
10. 40	(Úra je) **dvájset do enájstih.**	*Húsz perc múlva tizenegy (óra).*
	Do enájstih mánjka dvájset minút.	*Húsz perc múlva tizenegy (óra).*
	Čez dvájset minút bo (úra) enájst.	*Tíz (óra) múlt negyven perccel.*
	(Úra je) desét in štírideset minút.	*(Az idő) tíz óra negyven perc.*
	Desét in štírideset.	*Tíz (óra) negyven.*

A szlovének, ha egy órából már több mint 30 perc eltelt, leginkább úgy határozzák meg az időt, hogy mennyi hiányzik a következő óráig (10.50 — *Desét **do*** enájstih. 10.55 — *Pét **do*** enájstih.). Hasonló elvet alkalmaznak az angolok (10.50 — *It is ten minutes **to** eleven*), a franciák (*Il est onze heures **moins** dix*) és más nemzetiségű emberek is.

Kóliko je úra?		*Hány óra van?*
10. 15	**Četŕt na enájst.**	*Negyed tizenegy.*
	Pétnajst (minút) čez desét.	*Tizenöt perccel múlt tíz (óra).*
	Desét in pétnajst minút.	*Tíz óra tizenöt perc.*
	Desét in pétnajst.	*Tíz (óra) tizenöt.*
10. 30	**Pôl enájstih.**	*Fél tizenegy.*
	Desét in trídeset minút.	*Tíz óra harminc perc.*
	Desét in trídeset.	*Tíz (óra) harminc.*
	Trídeset minút čez desét.	*Tíz (óra) múlt harminc perccel.*
10. 45	**Tríčetrt na enájst.**	*Háromnegyed tizenegy.*
	Četŕt do enájstih.	*Negyed óra múlva tizenegy (óra).*
	Pétnajst minút do enájstih.	*Tizenöt perc múlva tizenegy (óra).*
	Desét in pétinštirideset minút.	*Tíz óra negyvenöt perc.*
	Desét in pétinštirideset.	*Tíz (óra) negyvenöt.*

113 Hány órakor?

Ob katéri úri? / Kdáj?		*Hány órakor? / Mikor?*	
Ob katéri úri / kdáj boš prišèl?		*Hány órakor / mikor érkezel?*	
Ob ênih.	/ Ob êni úri.	*Egykor.*	/ *Egy órakor.*
Ob dvéh.	/ Ob drúgi úri.	*Kettőkor.*	/ *Két órakor.*
Ob tréh.	/ Ob trétji úri.	*Háromkor.*	/ *Három órakor.*
Ob štírih.	/ Ob četŕti úri.	*Négykor.*	/ *Négy órakor.*
Ob pêtih.	/ Ob pêti úri.	*Ötkor.*	/ *Öt órakor.*
Ob šêstih.	/ Ob šêsti úri.	*Hatkor.*	/ *Hat órakor.*
Ob sêdmih.	/ Ob sêdmi úri.	*Hétkor.*	/ *Hét órakor.*
Ob ôsmih.	/ Ob ôsmi úri.	*Nyolckor.*	/ *Nyolc órakor.*
Ob devêtih.	/ Ob devêti úri.	*Kilenckor.*	/ *Kilenc órakor.*
Ob desêtih.	/ Ob desêti úri.	*Tízkor.*	/ *Tíz órakor.*
Ob enájstih.	/ Ob enájsti úri.	*Tizenegykor.*	/*Tizenegy órakor.*
Ob dvánajstih.	/Ob dvánajsti úri.	*Tizenkettőkor.*	/*Tizenkét órakor.*
Opóldne.		*Délben.*	
Opólnoči.		*Éjfélkor.*	

Od kdáj do kdáj?	*Mettől meddig?*
Od ênih do dvéh.	*Egytől kettőig.*
Od dvéh do tréh.	*Kettőtől háromig.*
Od tréh do štírih.	*Háromtól négyig.*
Od štírih do pêtih.	*Négytől ötig.*

A szlovén — ha csak számokkal teszi ki a számok után a "perc" szót — jelöli a perceket, és nem a magyarral ellentétben — az órákat ragozza, nem a perceket.

1. 10	Ob ên**ih** in desét (minút).	*Egy (óra) tízkor.*
5. 50	Ob pêt**ih** in pétdeset (minút).	*Öt (óra) ötvenkor.*
10. 25	Ob desêt**ih** in pétindvájset (minút).	*Tíz (óra) huszonötkor.*
8. 40 — 11. 04	Od ôsm**ih** in štírideset (minút) do enájst**ih** in štíri (minúte).	*Nyolc (óra) nyegyventől tizenegy (óra) négyig.*

A szlovén nyelvben "in" kötőszót is használnak az órák és a percek között.

114 A palatalizáció *(Mehčánje)*

k > č	*rô-*	*k-*	*a*	*ro-*	*č-*	*íca*	*ró-*	*č-*	*en*	(kéz, kezecske, kézi)
g > ž	*nô-*	*g-*	*a*	*no-*	*ž-*	*íca*	*nô-*	*ž-*	*en*	(láb, lábacska, láb-)
h > š	*u-*	*h-*	*ó*	*u-*	*š-*	*ésa*	*u-*	*š-*	*ésen*	(fül, fülek, fül-)
c > č	*stvár-*	*c-*	*a*	*stvár-*	*č-*	*ica*				(dolog, dolgocska)
	góbe-	*c-*	*ø*	*gób-*	*č-*	*ek*				(pofa, pofika)

A fenti, első palatalizációnak *(Prva palatalizácija)* is nevezett hangváltozás a kemény szájpadláson (palatális) képzett magánhangzók előtt következett be. Gyakorlatilag **lágyításról** beszélhetünk. A szóban forgó palatális magánhangzók bizonyos típusú *"i"* és *"e"* hangok *(ročica, nožica, ročen, nožen)* voltak. A jelenség **minden szláv nyelvben** megtalálható, tehát az ősszláv nyelv régi korszakában, vagyis még az őshazában, az 1. század előtt ment végbe.

Az első patalizáció **regresszív,** mert a **k, g, h** mássalhangzók **után** álló magánhangzók okozták a hangváltozást: *k+e > če, g+i > ži (rok+en > ročen, nog+ica > nožica)*, az *"e"* és *"i"* hatottak a *"k"*-ra és *"g"*-re, tehát az irány regresszív, visszafelé ható.

A *három torokhangot (k, g, h)* könnyű megjegyezni. Gondoljunk arra, hogy amikor az embernek fáj a torka, akkor "**k**-ö-**h**-ö-**g**", s utána ajánlatos **"c"** -vitamint bevennie. A palatalizációs szabályt mindenkinek be kell vennie, mint egy várat, mert igen gyakori jelenség a szlovén nyelvben. Szóképzéskor nagy hasznát vesszük.

115 Jésítés (Jotácija)

A *"J"* nem azért van jobbra lent, mintha ócska betűként, illetve hangként a sarokba vágtuk volna, hanem épp ellenkezőleg: *sarkalatos szerepe van az előtte álló mássalhangzók lágyításában*. Hasonló változásokat idéz elő, mint a három palatalizáció.

A melléknevek fokozásánál (133-134.o.) már találkoztunk a jelenséggel, csak akkor még nem értettük, hogy mi idézi elő a mássalhangzó-változásokat. Nos, hát a "**j**"!

blá	*-g*		+	ji	>	blá	*-ž*	+	ji	=	blážji
drá	*-g*		+	ji	>	drá	*-ž*	+	ji	=	drážji
lá	*-h*	*~~ek~~*	+	ji	>	lá	*-ž*	+	ji	=	lážji
ní	*-z*	*~~ek~~*	+	ji	>	ní	*-ž*	+	ji	=	nížji
tí	*-h*		+	ji	>	tí	*-š*	+	ji	=	tíšji
vi	*-s*	*~~ek~~*	+	ji	>	ví	*-š*	+	ji	=	víšji

116 Az eszközhatározós esettel (6.) álló elöljárószók *(Predlógi z oródnikom)*

zmeníli so se **s** soródnik	**-i**	*megbeszélték a rokonokkal*
júha **z** domáčimi rézanc	**-i**	*leves házi metéltből*
Péter je odšèl **z** natákar	**-jem**	*Péter elment a pincérrel*
iméli so kosílo **med** pot	**-jó**	*útközben ebédeltek*
ní biló znánca **med** pótnik	**-i**	*nem volt ismerős az utasok között*
stál je **nad** prepád	**-om**	*a szakadék fölött állt*
gospodováti **nad** otrók	**-i**	*uralkodik a gyerekeken (fölött)*
sedél je **pod** líp	**-o**	*a hársfa alatt ült*
učítelj stojí **pred** šól	**-o**	*a tanár az iskola előtt áll*
odpotovál je **pred** trémi úra	**-mi**	*három órával ezelőtt utazott el*
otròk je šépal **za** máter	**-jo**	*a gyerek az anyja után bicegett*

117 Főnévi névmások *(Samostálniški zaímki)*

1.	2.	3.	4.	5.	6.
kdó? *ki?*	kóga? *kinek a?*	kómu? *kinek?*	kóga? *kit?*	pri kóm? *kinél?*	s kóm? *kivel?*
***kdó** **valaki** (bárki*	kóga *valakinek a bárkinek a*	kómu *valakinek bárkinek*	kóga *valakit bárkit*	pri kóm *valakinél bárkinél*	s kóm *valakivel bárkivel)*
nekdó ***valaki***	nekóga *valakinek a*	nekómu *valakinek*	nekóga *valakit*	pri nekóm *valakinél*	z nekóm *valakivel*
kdór ***aki***	kógar *akinek a*	kómur *akinek*	kógar *akit*	pri kómer *akinél*	s kómer *akivel*
kdórkóli ***akárki***	kógarkóli *akárkinek a*	kómurkóli *akárkinek*	kógarkóli *akárkit*	pri kómerkóli *akárkinél*	s kómerkóli *akárkivel*
nihčè ***senki***	nikógar *senkinek a*	nikómur *senkinek*	nikógar *senkit*	pri nikómer *senkinél*	z nikómer *senkivel*
vsákdo ***mindenki***	vsákogar *mindenkinek a*	vsákomur *mindenkinek*	vsákogar *mindenkit*	pri vsákomer *mindenkinél*	z vsákomer *mindenkivel*
vsì** **mindenki	vsèh *mindenkinek a*	vsèm *mindenkinek*	vsè *mindenkit*	pri vsèh *mindenkinél*	z vsèmi *mindenkivel*

1.	2.	3.	4.	5.	6.
káj? ***mi?***	čésa? *minek a?*	čému? *minek?*	káj? *mit?*	pri čém? *minél?*	s čím? *mivel?*
kàj** ***valami *(bármi*	čésa *valaminek a* *bárminek a*	čému *valaminek* *bárminek*	kàj *valamit* *bármit*	pri čém *valaminél* *bárminél*	s čím *valamivel* *bármivel)*
nékaj ***valami***	nečésa *valaminek a*	nečému *valaminek*	nékaj *valamit*	pri nečém *valaminél*	z nečím *valamivel*
kàr ***ami***	césar *aminek a*	čémur *aminek*	kàr *amit*	pri čémer *aminél*	s čímer *amivel*
kàrkóli ***akármi***	césarkóli *akárminek a*	čémurkóli *akárminek*	kàrkóli *akármit*	pri čémerkóli *akárminél*	s čímerkóli *akármivel*
nìč ***semmi***	ničésar *semminek a*	ničémur *semminek*	nìč *semmit*	pri ničémer *semminél*	z ničímer *semmivel*
vsè** ***minden	vsèga *mindennek a*	vsèmu *mindennek*	vsè *mindent*	pri vsèm *mindennél*	z vsèm *mindennel*

A *-gal jelölt ***kdó*** (= valaki!) és ***kàj*** (= valami!) alakilag azonos a **kdó?** (= ki?), illetve **káj?** (= mi?) kérdőnévmásokkal, miközben magyarul azt jelentik, mint a **nekdó** (= valaki), illetve a **nékaj** (= valami).

A ***kdó** (valaki), ***kàj** (valami) névmásokat akkor használják, ha *tetszőlegesen választható* személyekről, tárgyakról, dolgokról beszélünk. Akárki vagy akármi lehet a szóban forgó személy, tárgy, dolog, esetleg még nem döntöttük el, kiről vagy miről lesz szó.

A **nekdó** (valaki), **nékaj** (valami) névmásokat pedig akkor alkalmazzák, ha érdeklődésünk tárgya *ismeretlen* személy, tárgy, dolog, vagy *nem kívánjuk azokat megnevezni*.

Naj stópi **kdó** po zdravníka! **Nekdó** prihája.	*Ugorjon el valaki orvosért! (bárki)* *Jön valaki. (nem tudjuk, hogy ki)*
Izbêri že **kàj!** **Nékaj** je izbrál, pa ne vémo káj.	*Válassz már valamit! (bármit)* *Választott valamit, de nem tudjuk, mit.*

A ***vsì** *(mind, az összes)* főnevesült melléknévi névmás — ezekről részletesebben később lesz majd szó —, melyet *nemek szerint* meg kell különböztetni *(vsì vsè vsà)* és az *állítmányt többes számba* kell tenni. A **vsákdo** *(mindenki)* egyes számot vonz, és nem ismeri a nemek szerinti megkülönböztetést.

Vsákdo	**je**	prišèl.	*Mindenki eljött.*
Vsì —	**so**	prišlì.	*Mind(annyian) eljöttek.*
Vsì fántje	**so**	prišlì.	*Az összes (minden) fiú eljött.*
Vsè žénske	**so**	prišlè.	*Az összes (minden) asszony eljött.*
Vsà dekléta	**so**	prišlà.	*Az összes (minden) lány eljött.*

118 Udvariassági fordulatok 1. *(Vljúdnostne fráze 1)*

Dovolíte, da — Engedje meg, hogy

Dovóli (mi), da te nékaj vprášam.
Engedd meg, hogy kérdezzek valamit.

Dovóli (mi), da ti predstávim svôjo žêno.
Engedd meg, hogy bemutassam a feleségemet.

Dovolíte (mi), da se vam predstávim.
Engedje meg, hogy bemutatkozzam.

Dovolíte (mi), da vam iskréno čestítam!
Engedjék meg, hogy őszintén gratuláljak önöknek!

Dovolíte (mi), da vam iskréno čestítam!
Engedje meg, hogy őszintén gratuláljak önnek!

Če dovólite, bi vam nékaj povédal.
Ha megengedi, mondanék önnek valamit.

Mi dovólite, da prisédem?
Megengedi, hogy leüljek?

Naj mi bo dovóljeno, da povém svôje mnênje.
Engedtessék meg nekem, hogy elmondjam a véleményemet.

Ràd bi — Szeretnék

Ràd bi vas nékaj vprášal.	*Szeretnék öntől kérdezni valamit.*
Ràd bi vas prôsil za uslúgo.	*Szeretném megkérni önt egy szívességre.*
Ràd bi te povábil na svôjo poróko.	*Szeretnélek meghívni az esküvőmre.*
Ráda bi vam čestítala. (jàz Ána)	*Szeretnék gratulálni önnek.*
Rádi bi vas obískali.	*Szeretnénk önt meglátogatni.*
Ráde bi te vídele. (mé púnce)	*Szeretnénk látni téged.*

Prósim!	—	*Legyen szíves!*
Izvólite!	—	*Tessék!*
Hvála.	—	*Köszönöm.*

Dájte mi, **prósim**, pét banán!	*Öt banánt, legyen szíves!*
Izvólite!	*Tessék!*
Hvála.	*Köszönöm.*
Prósim, odpríte ôkno!	*Legyen szíves, nyissa ki az ablakot!*
Ráde vólje.	*Szívesen.*
Nàjlépša hvála.	*Nagyon köszönöm.*
Ní za káj.	*Nincs mit.*
Povêjte svój priímek, **prósim!**	*Kérem a vezetéknevét!*
Prósim? Nísem razúmel vprašánja.	*Tessék? Nem értettem a kérdést.*
Prósimo za razumévanje!	*Megértését kérjük!*
Gospód Novák, **hvála za** vaš trúd.	*Novák úr, köszönöm a fáradozását.*
Malénkost.	*Csekélység.*
Izvólite sésti!	*Tessék helyet foglalni!*
Hvála.	*Köszönöm.*
Ste za kávo?	*Kér egy kávét?*
Hvála, **nè bi.**	*Köszönöm, nem kérek.*
Bi mi **naredíli uslúgo?**	*Megtenne nekem egy szívességet?*
Z vesêljem.	*Örömmel.*
Zeló **sem** vam **hvaléžen.**	*Nagyon hálás vagyok önnek.*
Že v rédu.	*Szóra sem érdemes.*

Oprôsti! // Oprostíte! — Bocsáss meg! // Bocsásson meg!

Oprostíte, da sem málo zamúdil!	*Bocsásson meg, hogy kicsit késtem!*
Nič ne dé. // Nič húdega.	*Nem tesz semmit. // Semmi baj.*

Počási se dáleč príde.

Lassan járj, tovább érsz!

VAJE - GYAKORLATOK

1. Lássa el hangsúlyokkal az alábbi olvasmányrészletet. Ne feledkezzen meg róla, hogy vannak hangsúlytalan szavak is *(enklitikák, proklitikák).*

Oče je vprašal, koliko je ura. Nekdo mu je odgovoril, da petnajst (minut) do enih. Šele?! Potem imajo še čas, da se malo ustavijo. Očetu se od teh serpentin že tako ali tako rahlo vrti v glavi. Pa tudi ne bi škodilo, če bi natočili gorivo. Kaj malega bi lahko tudi pojedli. Potem pa se malo sprehodili po mestu in obiskali Prešernov grob. Sorodniki v Ljubljani pridejo domov iz službe šele ob treh. Zmenjeni so, da Magyarjevi prispejo okoli pol štirih. Nihče ni ugovarjal predlogom.

2. Határozza meg a főnevek **alanyesetét** (a megfelelő hangsúly kitételével!) az eszközhatározós esetben álló *"e"*-s hangok **(è, ê, é)** alapján. Vigyázzon a tőhangzóváltakozásra **(è - é)**!

Példa: *z zétom - zèt, s kéksom - kéks, s šofêrjem - šofêr* stb.

További példák:
s čékom, z bajonétom, z izlétom, z montêrjem, z rokométom, z diréktorjem, s kmétom, s sporédom, z nogométom, z Jélcinom, s prométom, s tréndom, z likêrjem, s trenêrjem, s pogrébom, z nasvétom.

3. Képezzen **-n** és **-t** végű **befejezett melléknévi igeneveket** az alábbi főnévi igenevekből!
Pl.: *napisati - napisan, pokriti - pokrit.*

Főnévi igenevek: *skriti, ogreti, napisati, obdelati, povedati, naročiti, poslati, poročiti, izpiti, napovedati, zapeti, pobarvati, zmleti, obkrožiti, odložiti, položiti, zaužiti.*

4. Alakítsa vissza **főnévi igenevekké** a befejezett melléknévi igeneveket!

potrt, odprt, zaprt, naročen, poročen, pregledan, napisan, prebran, skuhan, pretresen, obrit, odkrit, posnet, zavit, popit, obkrožen, razložen, sešit, razvlečen, pečen, spečen, prezračen.

5. A függőleges, számmal jelölt oszlopokba írja be a meghatározásként megadott magyar szavak szlovén fordítását! Helyes megfejtésként egy **közmondást** fog kapni a vízszintes vastag keretes sorban.

1. éjfélkor
2. ifjúság
3. süt (húst)
4. banán
5. Szlovénia
6. egér
7. hús
8. szerelem
9. ma
10. park
11. Szlovénia fővárosa
12. dal
13. kulcs
14. barát
15. tér, hely
16. vendéglő
17. víz
18. ágy

6. Fordítsa szlovénre a következő mondatokat úgy, hogy **befejezett melléknévi igeneveket** használ!

a. Megkapta már a megrendelt újságot?
b. Megkapta már a megrendelt újságokat?
c. Az újság már meg van rendelve.
č. Az újságok már meg vannak rendelve.

7. Hány óra van?

a. 10. 00	f. 16. 15	i. 19. 40
b. 11. 01	g. 17. 30	j. 20. 50
c. 12. 02	h. 18. 45	k. 21. 55
č. 13. 03		l. Dél van.
d. 14. 04		m. Éjfél van.
e. 15. 05		n. Késő van.

8. Hány órakor?

a.	🕐	(1)	*f.*	🕖	(7)
b.	🕑	(2)	*g.*	🕗	(8)
c.	🕒	(3)	*h.*	🕘	(9)
č.	🕓	(4)	*i.*	🕙	(10)
d.	🕔	(5)	*j.*	🕚	(11)
e.	🕕	(6)	*k.*	🕛	(12)

9. Hány órától hány óráig?

a.	🕐	*egytől*	🕑	*kettőig*
b.	🕑	*kettőtől*	🕒	*háromig*
c.	🕒	*háromtól*	🕓	*négyig*
č.	🕓	*négytől*	🕔	*ötig*
d.	🕔	*öttől*	🕕	*hatig*
e.	🕕	*hattól*	🕖	*hétig*

10. Gyakorolja a **palatalizáció** eredményeként föllépő lágyítást *(k > č, g > ž, h > š, c > č)!* Lássa el a -k, -g, -h, -c végű főneveket az ***-ica*** *kicsinyítő képzővel, ill. nőnemű főnévképzővel.* Pl.: roka - ročica, noga - nožica, streha - strešica, ulica - uličica.

barka	(bárka)
bolha	(bolha)
cvetlica	(virág)
deca	(gyerekek)
deska	(deszka)
devica	(szűz)
dlaka	(szőr)
drug	(társ)
jelka	(fenyő)
lisica	(róka)
motika	(kapa)
muha	(légy)
noga	(láb)
ovca	(juh)
pepelka	(hamupipőke)
pika	(pont)
polh	(pele)
polica	(polc)
ptica	(madár)
punca	(lány)
raca	(kacsa)
razlika	(különbség)
reka	(folyó)
roka	(kéz)
senca	(árnyék)
sinica	(cinege)
slika	(kép)
smreka	(lucfenyő)
sodrug	(kartárs)
srajca	(ing)
steklenica	(üveg)
streha	(tető)
stvarca	(dolog)
svetilka	(lámpa)
taca	(mancs)
ulica	(utca)
veriga	(lánc)
volk	(farkas)
vrag	(ördög)
ženska	(nő)
žlica	(kanál)

11. Fordítsa szlovénre **a mellékneveket!** A közép- és felsőfok képzésekor ügyeljen az ún. *jésítésre (jotációra)*, amikor a *-ji, -ja, -je* "j"-i megváltoztatják az előttük álló mássalhangzókat.

a. enyhe, enyhébb, legenyhébb
b. drága, drágább, legdrágább
c. könnyű, könnyebb, legkönnyebb
č. alacsony, alacsonyabb, legalacsonyabb
d. nagy, nagyobb, legnagyobb
e. csendes, csendesebb, legcsendesebb
f. magas, magasabb, legmagasabb

12. Pótolja a hiányzó részeket az **eszközhatározós eset** (6.) megfelelő **ragjaival!**

a. zmenili so se **s** sorodnik- .....
b. juha **z** domačimi rezanc- .....
c. Peter je odšel **z** natakar- .....
č. imeli so kosilo **med** pot- .....
d. ni bilo znanca **med** potnik- .....
e. stal je **nad** prepad- .....
f. gospodovati **nad** otrok- .....
g. sedel je **pod** lip- .....
h. učitelj stoji **pred** šol- .....
i. odpotoval je **pred** tremi ura-.....
j. otrok je šepal **za** mater- .....

13. Fordítsa szlovénre **a főnévi névmásokat** *(élő)* tartalmazó mondatokat!

a. Kivel jöttél haza?
b. Ki ez az ember?
c. Kinek adtad oda a könyvet?
č. Kit vársz?
d. Valaki áll az ablak alatt.
e. Anyu valakivel beszélget.
f. Kinél voltál?
g. Aki nem dolgozik, ne is egyék!
h. Add annak, akinek megígérted!
i. Senki sem jött el.
j. Senkivel sem beszélget.
k. Mindenkit ismer.
l. Anna nem fog akárkivel táncolni.
m. Mindenkinek vannak problémái.
n. Apa mindenkinek gratulált.
o. Menj szórakozni, akivel akarsz!

14. Fordítsa szlovénre **a főnévi névmásokat** *(nem élő)* tartalmazó mondatokat!

a. Mi ez?
b. Mit kíván, uram?
c. Mivel szolgálhatok?
č. Szeretnék valamit mondani neked.
d. Rendben van, amit hoztam neked?
e. Nincs szükségem semmire.
f. Akármit kérdezhetsz.
g. Irén semmivel sem elégedett.
h. Mivel jöttél?
i. Mindenki eljött.
j. Mindannyian eljöttek.

15. Fordítsa szlovénre a következő **udvariassági fordulatokat!**

a. Engedd meg, hogy kérdezzek valamit.
b. Engedje meg, hogy bemutatkozzam.
c. Engedje meg, hogy őszintén gratuláljak önnek!
č. Megengedi, hogy leüljek?
d. Szeretnék öntől kérdezni valamit.
e. Szeretném megkérni önt egy szívességre.
f. Kérek szépen öt banánt!
g. Tesssék!
h. Köszönöm.
i. Kérem.
j. Tessék helyet foglalni!
k. Bocsásson meg, hogy kicsit késtem!
l. Semmi baj.
m. Nagyon köszönöm.

9. LÉKCIJA

KRÍSTUS IN SVÉTI PÉTER

V tístem času, ko je Krístus vêčkrat prišèl med ljudí, ga je védno sprémljal svéti Péter. Nekóč mísli svéti Péter pri sêbi: *"Takó dólgo že hódim z gospódom, da že vém vsè njegôve modrósti."* Čepràv si je tó samó míslil, je gospód vèndar védel za njegôvo mísel.

Takó grésta po césti in prídeta do križíšča. Tàm je v sénci lêžal lenúh. Svéti Péter ga vpráša, kjé mórata dálje, da bi prišlà v prvo vasíco. Lenúh je samó z nôgo pokázal pót in ní hôtel ničésar povédati. Grésta dálje. Zópet prídeta do križíšča. Tàm je stála híša. V tèj híši je lépa déklica mesíla krùh. Krístus právi tèj déklici: *"Hčérka môja, pokáži nama pót do nàjblížje vasí!"* Déklica si je takòj oprála rôke, stopíla pred híšo in takó pokazála nàjblížjo pót.

"Tá déklica bo gotôvo dobíla za možá délavnega pa dôbrega déčka," je rékel svéti Péter.

"Pràv tísti lenúh, ki nama je z nôgo pokázal pót, bo njén móž."

"Kakó bi se tó môglo zgodíti," je míslil Péter, vèndar požŕl besédo. Krístus pa je dôbro védel, káj si je míslil Péter, zató mu je rékel: *"Péter, v vási, v katéro prídeva, je pokvárjen člôvek. Ne vém, katéri je, zató bi biló nàjbólje kaznováti vsò vás."*

"Káj mísliš, o gospód," mu právi svéti Péter, *"tó bi bilà velíka krivíca!"*

Gospód je molčé nadaljevàl in je narédil, da je cél ròj čebél správil na êno sámo vêjo. Péter tó zagléda, ogledúje čebéle, pa se mu je lepó zdélo, kakó so létale in lazíle okóli mátice. Êna izmed čebél je tedàj vzletéla — pa pík! — žêlo je zapíčila zráven Pétrovega nosú. Péter pa nič ne vpráša, samó takó potégne s pálico po vêji, da so vsè čebéle pádle v mláko.

"Káj délaš, Péter?" ga mírno vpráša gospód. *"Êna te je píčila, tí pa vsè kaznúješ."*

"Sàj, toda ne vém, katéra me je zbôdla", je jézno odgovóril Péter.

"Vídiš, tudi jàz právim: vsò vás móramo kaznováti, ker ne vém, kdó je krív ... Têbi pa se tó zdí zeló krivíčno."

Nadaljújeta pót in mísli Péter: *"Tudi tó znám. Zdàj sem zagotôvo takó móder kot mój gospód."* O tém je samó razmíšljal, spregovóril pa ní. Gospód pa je takó védel, káj mísli Péter, zató mu právi: *"Péter, krájcar leží v práhu. Vzêmi ga!"*

"Za èn krájcar se ní vrédno pripogníti," je míslil Péter pa je šèl dálje. Krístus pa vzáme krájcar pa pri prvi híši kúpi zánj sédem oréhov. Svéti Péter za tó ní nič védel, zató je vesélo pográbil prvi ôreh, ki je lêžal pred njim v práhu. Tá ôreh pa je pádel v práh iz Krístusovih rók, kot vsì drúgi. Péter se je pripogíbal in pobíral oréhe. Ko je pobrál zádnjega, mu je rékel gospód: *"Péter! Ali se spláča namésto ênkrat kàr sédemkrat pripogníti?"*

"Tó pa nè!", odgovorí Péter.

"Vídiš, tí pa takó délaš. Za krájcar se nísi sklônil, za oréhe pa ti ní biló odvèč, da si se sédemkrat pripôgnil."

Pétra je biló srám, zató se tístega dné ní vèč zménil za modríje.

BESÉDE — SZAVAK

bíti kóga (T) **srám**	szégyelli magát
bíti vrédno	érdemes, megéri
blížji -a -e (!)	közelebbi
cél -a -o	egész
čebéla -e *ž*	méh
čepràv	habár, jóllehet
dálje	tovább
déčko -a *m (!)*	legény
déklica -e *ž*	lányka
délaven -vna -o	dolgos
gospód -a *m*	úr
gotôvo	biztosan
izmed (B)	közül
kaznováti -újem	(meg)büntet (b, f)
krájcar -ja *m*	krajcár
Krístus -a *m*	Krisztus
krív -a -o	1. ferde 2. hibás
krivíca -e *ž*	igazságtalanság
krivíčen -čna -o	igazságtalan
križíšče -a *s*	kereszteződés
kupíti -im	vesz, vásárol (b)
kváriti -im	el-elront (f)
lazíti -im	mászik, kúszik
léči léžem	lefekszik (b)
(légel	*lefeküdt)*
lenúh -a *m*	lusta férfi
létati -am	röpköd (f)
letéti -ím	repül (f)
ležáti -ím	fekszik (f)
mática -e *ž*	méhkirálynő
mesíti -im	dagaszt, gyúr
míren -rna -o	nyugodt
mísliti -im	gondol
mísliti -im **si**	gondol magában
mláka -e *ž*	tóka
móder -dra -o	1. kék 2. bölcs
modríja -e *ž*	okoskodás
modróst -i *ž*	bölcsesség
molčáti -ím	hallgat (f)
molčé	hallgatva
nadaljeváti -újem	folytat (f)
namésto (B)	helyett
narediti -ím	megcsinál (b)
nekóč	valamikor
ogledováti -újem	nézeget (f)
opráti opêrem **si**	megmos (b)
ôreh -éha *m*	dió
pálica -a *ž*	bot, pálca
pásti pádem *(pádel)*	leesik *(leesett)* (b)
píčiti -im	megcsíp
pík -a *m*	csípés
pobírati -am	fölszed(eget) (f)
pobráti -bêrem	fölvesz (b)
pograbíti -im	fölkap (b)
pokázati -kážem	megmutat (b)
pokváriti -im	elront (b)
pokvárjen -a -o	1. romlott 2. rossz
potegníti -em	végighúz (b)
požírati -am	nyel (f)
požréti -žrèm	lenyel (b)
práh -ú *m*	por
pràv	épp
pripogíbati -am **se**	hajladozik (f)
pripogníti -pógnem **se**	lehajol (b)
príti prídem *(prišèl)*	jön *(jött)*
razmíšljati -am	gondolkodik (f)
ròj rôja *m*	(méh)raj
sàj	1. hiszen 2. persze
sénca -e *ž*	árnyék
skloníti -im **se**	lehajol
spláčati -am **se**	megér
správiti -im	juttat (b)
spregovoríti -ím	(meg)szó(lal) (b)
sprémiti -im	elkísér (b)
sprémljati -am	kísér (f)
stópati -am	lépked (f)
stopíti -im	lép (b)
svét -a -o	szent
svét -á *m*	világ
svèt svéta *m*	tanács, bizottság
vasíca -e *ž*	falucska
vêčkrat	többször
vêja -a *ž*	faág
vèndar	mégis
vesél -a -o	vidám
vzéti vzámem	fölvesz (b)
vzletéti -ím	fölröppen (b)
zaglédati -am	megpillant (b)
zagotôvo	egészen biztosan
zbósti zbôdem	megszúr
zdéti zdím **se**	tűnik (f)
zgodíti -ím **se**	megtörténik (b)
zmeníti -im **se** za kaj	törődik vmivel
žêlo -a *s*	fullánk

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

v tístem času, ko	abban az időben, amikor
príti med ljudí	az emberek közé jön
sprémljati kóga	el-elkísér vkit
mísliti pri sêbi	gondolja magában
príti do križíšča	odaér a kereszteződésig
kjé móramo dálje, da	hol kell továbbmennünk, hogy
opráti si rôke	kezet mos
dobíti za možá délavnega déčka	dolgos legényt kap férjül
kakó bi se tó môglo zgodíti?	hogy történhetne meg ilyesmi?
požréti besédo	magába fojtja a szót
lepó se mu je zdélo, da	tetszett neki, hogy
bíti kóga srám	szégyelli magát
zmeníti se za (T) **káj**	törődik vmivel (E)

čebéla -e *ž*

krájcar -ja *m*

ôreh oréha *m*

vêja -e *ž*

Za dobro voljo

Lipa zelenela je

1. Li__pa ze__le__ne__la je tam v di_še__čem
   s cve_tjem me po__si__pa_la, d'jal sem, da sem
2. Pti__či__ce je mi__lje_na v sen_či__co va_
   ka_dar le__žal sem pod njo, me je o__hla_

1. ga__ju, Ve_je raz__te_za_va_la k ne.bu je vi__so__ko,
   v ra_ju.
2. bi__la; Zdaj pa že je re__vi_ca skoraj o__ve_ne__la,
   di__la.

1. me_ni pa je do sr__ca se__ga_la glo__bo__ko.
2. cve_tje, li_stje lju_blje_no zi__ma je od__vze__la.

SLOVNICA — NYELVTAN

ISMÉTLÉS

UTRDITEV

A hármas, hetes, kilences számok a szlovén nyelvben is a misztikus, titokzatos számok közé tartoznak. Ezért gondoltunk arra, hogy kilencedik leckénkben próbáljuk ki egy mesével (legendával) azt, hogy mi mindent tanultunk ezidáig. Mennyit értünk meg nyelvtanilag az egészből. Az Úrról és szent Péterről szóló szlovén legenda beiktatásával arra voltunk kíváncsiak, hogy nyelvtanilag meg tudunk-e már birkózni egy komolyabb olvasmánnyal. Örömmel mondhatjuk, hogy az iménti szöveget grammatikailag már nagyjából értjük. Az új szavakat természetesen ezúttal is meg kell tanulni.

Ebben az oktatási egységben átfésüljük ezt a bibliai ihletésű szlovén történetet, és megpróbáljuk rendszerezni az eddig tanultak alapján. Az olvasmány sorait számokkal láttuk el, hogy könnyebb legyen visszakeresni a nyelvtani utalásokat. Az egyes oktatási egységek sorszámával és az oldalszámokkal szerettük volna megkönnyíteni, hogy gyorsabban vissza lehessen lapozni az adott témára, és — szükség szerint — átismételni azt.

I. HANGTAN

Sorszám	Az oktatási egység címe	Oldal
7	**A mássalhangzók magánhangzósodása**	10

Ebben a részben az ***l*** és a ***v*** ejtését tanultuk, nevezetesen azt, hogy mikor ejtjük őket "l"-nek és "v"-nek, illetve **"u"**-nak. Az alapszabályon túl fontos megjegyezni, hogy az **l+j** kapcsolatban az "l"-ből sohasem lesz "**u**" [vólja], jóllehet az egyik regula úgy szól, hogy magánhangzó után és mássalhangzó előtt az "l"-t "u"-nak ejtjük [dóuga].

*V [**u**] tístem času, ko je Krístus vêčkrat prišèl [prišè**u**] med ljudí [ljudí], ga je védno [védno] sprémljal [sprémlja**u**] svéti [svéti] Péter. Nekóč mísli [mísli] svéti [svéti]Péter pri sêbi: "Takó dólgo [dóugo] že hódim z gospódom, da že vém [vém] vsè [usè] njegôve [njegôve] modrósti." Čepràv [čeprà**u**] si je tó samó míslil [mísli**u**], je gospód vèndar [vèndar] védel [véde**u**] za njegôvo [njegôvo] mísel [míse**u**]...*

*Tàm je v [**u**] sénci lêžal [lêža**u**] lenúh [lenúh]. Vpráša [upráša] ga svéti [svéti] Péter, kjé mórata dálje [dálje!], da bi prišlà [prišlà] v [**u**] prvo [prvo] vasíco [vasíco]. Lenúh [lenúh] je samó z nôgo pokázal [pokáza**u**] pót in ní hôtel [hôte**u**] ničésar povédati [povédati]. Grésta dálje [dálje!]... Tàm je stála [stála] híša. V [**u**] tèj híši je lépa [lépa] déklica [déklica] mesíla [mesíla] krùh. Krístus právi [právi] tèj déklici [déklici]: "Hčérka môja, pokáži nama pót do nàjblížje [nàjblížje] vasí [vasí]!" Déklica [déklica] si je takòj oprála [oprála] rôke, stopíla [stopíla] pred híšo in takó pokazála [pokazála] nàjblížjo [nàjblížjo] pót.*

8 A vokális r 11

A vokális vagy szótagképző *"ŕ"* **magánhangzóként** szerepel.

Pož-**ŕ-ŕ-ŕ**-l te bom!

8 v **ŕ**vo vasíco
16 je požŕl besédo
33 pri **ŕ**vi híši
34 pográbil je **ŕ**vi ôreh

10 A *dj, lj, nj, tj* — betűpárok 11

Két betűről és **két hangról** van szó! Nem azonosak a magyar *gy, ly, ny, ty* hangokkal! A **betűejtést** kell használni.

2 med **lj**udí, sprém**lj**al
4 vsè **nj**egôve modrósti
8 kjé mórata dá**lj**e
15 bo **nj**én móž
18 bi biló nàjbó**lj**e kaznováti
20 gospód je molčé nada**lj**evàl
30 O tém je samó razmíš**lj**al
33 kúpi zá**nj** sédem oréhov
34 pred **nj**im v práhu
36 ko je pobrál zád**nj**ega

II. SZÓTAN

A hangsúlyozás

3 Jelentéskülönbség 6

Minden nyelvben vannak azonos alakú és többjelentésű szavak. A szlovénben ezenkívül **a hangsúly helyének és a hangsúlyos magánhangzó hangszínének** is jelentésmegkülönböztető szerepe van. Olvasmányunkból azokat a szavakat gyűjtöttük ki, melyeknek van párja a két típus valamelyikéből.

pík! pík! pík! pík! pík! pík!

pánj **čebéle** **čebelár**

1	**med**	*(közé)*	**méd**	*(méz)*
2	**svéti** Péter	*(szent Péter)*	lúč **svéti**	*(a lámpa világít)*
2	**mísli**	*(gondol)*	**mísli**	*(gondolatok)*
3	**takó**	*(így, úgy)*	**tákó** léto	*(ilyen év)*
3	**dólgo** hódim	*(régóta járok)*	**dólgo** peró	*(hosszú toll)*
5	je **védel**	*(tudta)*	je **vêdel**	*(vezetett)*
8	**samó**	*(csak)*	**sámo** déte	*(egyedüli gyermek)*
			Sámo	*(férfi név)*
9	je **hôtel**	*(akart)*	**hotél**	*(szálloda)*
10	je **stála**	*(állt)*	je **stála**	*(pénzbe került)*
10	Krístus **právi**	*(Krisztus mondja)*	**právi** Krístus	*(az igazi Krisztus)*
11	do **vasí**	*(a faluig)*	v **vási**	*(a faluban)*
12	oprála je **rôke**	*(kezet mosott)*	zamudíla je **róke**	*(lekéste a határidőket)*
13	**gotôvo**	*(biztosan)*	**gotóvo** koló	*(kész kerékpár)*
13	je **rékel**	*(mondta)*	velíko **rêkel**	*(sok mondás)*
17	**dôbro** je védel	*(jól tudta)*	**dôbro** mléko	*(jó tej)*
17	v vási, v **katéro**	*(a faluban, amelyikbe)*	**katéro** *vás?*	*(melyik falut?)*
19	tó bi **bilà**	*(ez... lenne)*	**bíla** je psà	*(verte a kutyát)*
19	**velíka**	*(nagy)*	**vélika** nedélja	*(húsvétvasárnap)*
20	**správilo** je igráčo	*(elrakta a játékot)*	**spravílo** krompírja	*(burgonyabetakarítás)*
21	na **vêjo**	*(az ágra)*	ôni **vêjo**	*(ők tudják)*
21	čebéle so **létale**	*(méhek röpködtek)*	**letála** so létala	*(a repülők röpködtek)*
22	**pík**	*(csípés)*	**pík**	*(pikk kártya)*
27	kdó je **krív**	*(ki a hibás)*	**krív** nòž	*(ferde kés)*
31	krájcar **leží**	*(krajcár hever)*	kàr **lêži**!	*(csak feküdj!)*
33	**kúpi** zánj	*(vesz érte)*	velíki **kúpi** oréhov	*(nagy diókupacok)*

(14) A hangsúlytalan szavak 13

A szlovénben **sok hangsúlytalan szó is van,** elsősorban *az elöljárószók, kötőszók, a "ne" tagadószó, a bíti* (lenni) *segédige, a személyes névmások, valamint a személyes visszaható névmás hangsúlytalan alakjai.* Egy részük bizonyos esetekben hangsúlyos is lehet. Most hangsúlytalan szempontból vizsgáljuk át az első két fejezetet.

*V tístem času, **ko je** Krístus vêčkrat prišèl **med** ljudí, **ga je** védno sprémljal svéti Péter. Nekóč mísli svéti Péter **pri** sêbi: "Takó dólgo **že** hódim **z** gospódom, **da že** vém vsè njegôve modrósti." Čepràv **si je** tó samó míslil, **je** gospód vèndar védel **za** njegôvo mísel.*

*Takó grésta **po** césti **in** prídeta **do** križíšča. Tàm **je v** sénci lêžal lenúh. Svéti Péter **ga** vpráša, kjé mórata dálje, **da bi** prišlà **v** prvo vasíco. Lenúh **je** samó **z** nôgo pokázal pót **in** ní hôtel ničésar povédati. Grésta dálje. Zópet prídeta **do** križíšča. Tàm **je** stála híša. **V** tèj híši **je** lépa déklica mesíla krùh. Krístus právi tèj déklici: "Hčérka môja, pokáži **nama** pót **do** nàjblížje vasí!" Déklica **si je** takòj oprála rôke, stopíla **pred** híšo **in** takó pokazála nàjblížjo pót.*

(15) Két vagy több hangsúlyt tartalmazó szavak 13

Két vagy több hangsúlya a képzett vagy az összetett szavaknak van. Leckénkben melléknevek és határozószók **fokozása** nyújt számunkra ilyen példákat.

11	pót do **nàjblížje** vasí
12	pokazála **nàjblížjo** pót
18	bi biló **nàjbólje**

(87) A hangsúly mindig a szótőn van (1. típus) 109

1	čàs čás	-a	Krístus	-a
2	Péter Pétr	-a	———	
4	gospód	-a	modróst	-i
7	césta	-e	križíšče	-a
7	sénca	-e	lenúh	-a
8	vasíca	-e	nôga	-e
10	híša	-e	déklica	-e
10	krùh krúh	-a	———	
11	hčérka	-e	———	
13	déčko	-a	———	
16	beséda	-e	———	
19	krivíca	-e	———	
20	ròj rôj	-a	čebéla	-e
21	vêja	-e	———	
22	mática	-e	žêlo	-a
23	pálica	-e	———	
24	mláka	-e	———	
31	krájcar	-ja	———	
41	modríja	-e	———	

Azt, hogy a hangsúly állandóan a szótőn van, mutatja az is, hogy a kövéren szedett birtokos ragokon nincs hangsúly.

(88) A hangsúly váltakozik a szótőn (2. típus) 110

18	člôvek	človéka, človéku ...
34	ôreh	oréha, oréhu ...
41	dán	dné(va), dnévu ...

(90) A vegyes hangsúlyozás (4. típus) 112

8	**nôga**	nogé, nôgi, nogó, pri nôgi, z nogó (régies)
9	**pót**	potí, póti, pót, pri póti, s potjó
11	**vás**	vasí, vási, vás, pri vási, z vasjó
13	**móž**	možá, móžu, možá, pri móžu, z móžem
23	**nós**	nosú, nósu, nós, pri nósu, z nósom
31	**práh**	prahú, práhu, práh, pri práhu, s práhom

(91) Az -óv- szótőbővülés 116

Ez a jelenség az **egyszótagú hímnemű** főnevekre vonakozik **kettes és többes** számban. A hangsúly mindig a szótőbővülésen van.

23	**nós**	nosôvi, nosóv, nosôvom, nosôve, pri nosôvih, z nosôvi

Több szófajt érintő változások

(22) A kettes szám 26

A kettes szám **szlovén különlegesség**. Mostantól kezdve, sajnos, mi sem mellőzhetjük tovább ezt a speciális nyelvtani kategóriát, mint hallgatólagosan tettük ezt mostanáig. A Krisztusról és szent Péterről szóló legendában — mint alább látni fogjuk — nélkülözhetetlen a kettes szám ismerete.

Eredendően a **főneveknek** van kettes számuk, de mivel alanyként kapcsolódnak az egyéb szófajú (melléknév, névmás, ige stb.) mondatrészekhez, ezért ezekkel is egyeztetni kell. A főnevek **kettes számú alakjai** részben azonosak a többes számú alakokkal (B, L), részben hasonlítanak azokra.

7	Takó **grésta** po césti in **prídeta** do križíšča.
8	Svéti Péter ga vpráša, kjé **mórata** dálje, da bi **prišlà** v prvo vasíco.
9	**Grésta** dálje. Zópet **prídeta** do križíšča.
11	Pokáži **nama** pót do nàjblížje vasí!
15	"Pràv tísti lenúh, ki **nama** je z nôgo pokázal pót, bo njén móž."
17	"Péter, v vási, v katéro **prídeva**, je pokvárjen člôvek.
29	**Nadaljújeta** pót in mísli Péter:

(40) A *c, j, č, ž, š, (dž)* 41

Ugye emlékeznek még erre a nyelvtani jelenségre, melyet tréfásan **"Gorbacsov/ Gorbacsev-szindrómának"** neveztünk. Elsősorban azokra a **hímnemű főnevekre** vonatkozik, melyek a fenti mássalhangzók valamelyikére végződnek. Ilyenkor a főnévragozás során a szokásos *-o- ragok helyett* **-e-** ragokat kell használni. Például s fantom, dvema fantoma, z dvema fantoma, pet fantov, petim fantom — s kraljem, dvema kraljema, z dvema kraljema, pet kraljev, petim kraljem stb.

Ugyanez vonatkozik a **melléknevekre** is: a **semlegesnemű alakok** szabályos *-o* végződése helyett ***-e*** végződést kapnak. Pl.: *lep -a -o — srednji -a -e*. A szójegyzetekben ilyenkor zárójelben felkiáltójelet teszünk: *domač -a -e (!)*, illetve kezdetben — szintén zárójelbe téve — fölsoroltuk az érintett mássalhangzókat: *Sukičevi (c, j, č, ž, š)*.

Az **összetett szavak képzésekor** is szükségünk lesz ennek ismeretére: *brod+lom = brodolom — sreča+lov = srečelov.*

13	**móž**	*z móžem* (a férfival), *možéma* (a két férfinak), *pri možéh* (a két férfinál; a férfiaknál), *z možéma* (a két férfival)
36	**zádnji** -a -e	

Por A hazai szlovén nyelvjárásban **nincs** ez a sajátosság: *z možón, s klüčon, rdéčo testau, vrnjo mlêjko* stb., bár az idősebbeknél még hallani, hogy: *vrnje mlêjko, zádnje gostüvanje.*

(41) A hangkivetés 41

A hangkivetés *(hangkiesés)* nagyon jellemző a szlovén nyelvre. Főként ha ún. **félmagánhangzó (ə, ə̀)** található az utolsó vagy egyetlen szótagban. Főnevekben, melléknevekben, igékben (múlt, jövő) fordul elő.

Főnevekben alany- és tárgyesetben (élőt jelentő főnevekben csak alanyesetben) létezik. **Melléknevekben és igékben** csak egyes hímnemben, nőnemben és semlegesnemben eltűnik. A jelenség (l. 311. o.) **az igék múlt idejű alakjaiban is** érvényesül *(tékel, têkla, têklo)*. A szójegyzetekben aláhúzással jelöljük a *"kámfor-betűt"*.

Hasonló jelenség a magyarban is van, és nemcsak az "e" hang esetében.

eper	*epret*	*eprek*	alom	*almot*	*almok*
kebel	*keblet*	*keblek*	barom	*barmot*	*barmok*
lepel	*leplet*	*leplek*	dolog	*dolgot*	*dolgok*
telek	*telket*	*telkek*	bokor	*bokrot*	*bokrok*
meder	*medret*	*medrek*	kapor	*kaprot*	*kaprok*
retek	*retket*	*retkek*	karom	*karmot*	*karmok*

S most nézzük az olvasmányunkban előforduló **"kámfor-betűket"**.

1	je prišèl	*je prišlà*	*je prišlò*			
	sta prišlà	*sta prišlì*	*sta prišlì*			
	so prišlì	*so prišlè*	*so prišlà*			
2	Péter	*Pétra*	*Pétru*	*Pétra*	*pri Pétru*	*s Pétrom*
	Pétra	*Pétrov*	*Pétroma*	*Pétra*	*pri Pétroma*	*s Pétroma*
	Pétri	*Pétrov*	*Pétrom*	*Pétre*	*pri Pétrih*	*s Pétri*
6	mísel	*mísli*	*mísli*	mísel	*pri mísli*	*z míslijo*
	.....	.....	.....	.....	.....	.....
13	délaven	*délavnega*	*délavnemu*	*délavnega*	*pri délavnem*	*z délavnim*
	délavna	*délavne*	*délavni*	*délavno*	*pri délavni*	*z délavno*
	délavno	*délavnega*	*délavnemu*	*délavnega*	*pri délavnem*	*z délavnim*
	.....	.....	.....	.....	.....	.....
13	dóber	*dôbrega*	*dôbremu*	*dôbrega*	*pri dôbrem*	*z dôbrim*
13	je rékel	*je rêkla*	*je rêklo*			
16	je mógel	*je môgla*	*je môglo*			
24	je pádel	*je pádla*	*je pádlo*			
25	míren	*mírna*	*mírno*	= *mírno*	*(nyugodtan)*	
26	jézen	*jézna*	*jézno*	= *jézno*	*(mérgesen)*	
28	krivíčen	*krivíčna*	*krivíčno*	= *krivíčno*	*(igazságtalanul)*	
29	móder	*módra*	*módro*	= *módro*	*(bölcsen)*	
32	vréden	*vrédna*	*vrédno*			
33	sédem	*sêdmih*	*sêdmim*	*sédem*	*pri sêdmih*	*s sêdmimi*

A melléknevekből képzett **határozószók** formailag megegyeznek a melléknév semlegesnemű alakjaival. Soha sincs bennük "kámfor-betű", mert a melléknév semlegesnemű alakjában sincs. Pl.: (míren, mírna) ***mírno*** *deklè* (nyugodt lány) — *je mírno čákal* (nyugodtan várt).

A. A főnév

(34) A főnév nemének meghatározása 37

Keresse meg a főneveket az olvasmányban! Állapítsa meg, hogy melyik számban és esetben vannak, mi a szótári alakjuk **(alanyeset + birtokos rag)**, és milyen neműek! Kísérelje meg önállóan megoldani a feladatot, majd a munka végeztével hasonlítsa össze az általunk összeállított listával (l. 184-185. o.)!

Sor	Példa	Szám	Eset	Szótári alak		Nem
1	*V* tístem *čásu*	I.	L	**čàs** čás	-a	*m*
1	je *Krístus* prišèl	I.	A	**Krístus**	-a	*m*
2	*med ljudí*	X.	T	**ljudjé**	-í	*m*
2	ga je sprémljal *Péter*	I.	A	**Péter** Pétr	-a	*m*
3	*z gospódom*	I.	E	**gospód**	-a	*m*
4	vém njegôve *modrósti*	X.	T	**modróst**	-i	*ž*
5	védel je *za mísel*	I.	T	**mísel** mísl	-i	*ž*
7	*do križíšča*	I.	B	**križíšče**	-a	*s*
7	*v sénci*	I.	L	**sénca**	-e	*ž*
7	*lenúh*	I.	A	**lenúh**	-a	*m*
8	*v* prvo *vasíco*	I.	L	**vasíca**	-e	*ž*
8	*z nôgo*	I.	E	**nôga**	-e	*ž*
9	je pokázal *pót*	I.	T	**pót**	-í	*ž*
10	je stála *híša*	I.	A	**híša**	-e	*ž*
10	*V* tèj *híši*	I.	L	**híša**	-e	*ž*
10	lépa *déklica*	I.	A	**déklica**	-e	*ž*
10	je mesíla *krùh*	I.	T	**krùh** krúh	-a	*m*
10	právi tèj *déklici*	I.	R	**déklica**	-e	*ž*
11	*hčérka* môja	I.	A	**hčérka**	-e	*ž*
11	*do* nàjblížje *vasí*	I.	B	**vás**	-í	*ž*
11	si je oprála *rôke*	X.	T	**rôka**	-e	*ž*
12	stopíla *pred híšo*	I.	T	**híša**	-e	*ž*
13	bo dobíla *za možá*	I.	T	**móž**	-á	*m*
13	délavnega *déčka*	I.	T	**déčko**	-a	*m (!)*
16	je požŕl *besédo*	I.	T	**beséda**	-e	*ž*
17	*v vási*	I.	L	**vás**	-í	*ž*
18	je *člôvek*	I.	A	**člôvek** človék	-a	*m*
18	kaznováti vsò *vás*	I.	T	**vás**	-í	*ž*
19	tó bi bilà *krivíca*	I.	A	**krivíca**	-e	*ž*
20	cél *ròj čebél*	X.	B	**čebéla**	-e	*ž*
20	*na* êno sámo *vêjo*	I.	T	**vêja**	-e	*ž*
21	ogledúje *čebéle*	X.	T	**čebéla**	-e	*ž*
22	so lazíle *okóli mátice*	I.	L	**mática**	-e	*ž*
22	êna *izmed čebél*	X.	B	**čebéla**	-e	*ž*
22	*žêlo* je zapíčila	I.	T	**žêlo**	-a	*s*
23	*zráven* Pétrovega *nosú*	I.	B	**nos**	-ú	*m*
23	potégne *s pálico*	I.	E	**pálica**	-e	*ž*
23	*po vêji*	I.	L	**vêja**	-e	*ž*
24	so *vsè čebéle*	X.	A	**čebéla**	-e	*ž*
24	pádle *v mláko*	I.	L	**mláka**	-e	*ž*
29	nadaljújeta *pót*	I.	T	**pót**	-í	*ž*
30	mój *gospód*	I.	A	**gospód**	-a	*m*

31	*krájcar* leží	I.	A	**krájcar**	-ja	*m*
31	*v práhu*	I.	L	**práh**	-ú	*m*
32	*za* èn *krájcar*	I.	T	**krájcar**	-ja	*m*
33	vzáme *krájcar*	I.	T	**krájcar**	-ja	*m*
33	*pri* prvi *híši*	I.	L	**híša**	-e	*ž*
33	kúpi *sédem oréhov*	X.	B	**ôreh** oréh	-a	*m*
34	je pográbil prvi *ôreh*	I.	T	**ôreh** oréh	-a	*m*
34	tá *ôreh*	I.	A	**ôreh** oréh	-a	*m*
35	je pádel *v práh*	I.	T	**práh**	-ú	*m*
35	*iz* Krístusovih *rók*	X.	B	**rôka**	-e	*ž*
35	je pobíral *oréhe*	X.	T	**ôreh** oréh	-a	*m*
41	se ní zménil *za modríje*	X.	T	**modríja**	-e	*ž*

39 Az élőt jelentő főnevek 40

Az **élettelen** tárgyat, dolgot, fogalmat jelentő hímnemű főnevek egyes szám *alanyesetének ragja (-ø) megegyezik* az egyes szám *tárgyesetének ragjával (-ø)*. Emlékeznek még az **1 = 4** matematikai képtelenségre?

Az **élőt** jelentő főnevekben, vagy a nyelvtanilag élőnek tekintett főnevekben *(betegségek, kártyalapok, autómárkák* stb.*)*, a birtokos eset ragja **(-a)** azonos a tárgyeset ragjával **(-a)**, azaz — s most a minimális matematika tudással rendelkezők ne legyenek túl szigorúak velünk szemben: **2 = 4.** Ha mindezt úgyis tudta, akkor egy nulla az ön javára.

	Példák	Egyes alany		Egyes birtokos		Egyes tárgy	
1	ko je **Krístus**	Krístus	-ø	Krístus	**-a**	Krístus	**-a**
2	svéti **Péter**	Péter	-ø	Pétr	**-a**	Pétr	**-a**
4	**z gospódom**	gospód	-ø	gospód	**-a**	gospód	**-a**
7	je v sénci lêžal **lenúh**	lenúh	-ø	lenúh	**-a**	lenúh	**-a**
13	bo dobíla **za možá**	móž	-ø	móž	**-á**	móž	**-á**
13	dôbrega **déčka**	déčk	-o	déčk	**-a**	déčk	**-a**
18	je pokvárjen **člôvek**	člôvek	-ø	človék	**-a**	človék	**-a**

A sok *-a -a -a -a -á -a -a* rag láttán akár azt is mondhatnánk, hogy *"aaaaáaah"!*, hiszen nem is olyan nehéz ez, **élő** embernek való!

(44) **Tá súhi škáfec púšča** (z/s) 43

A szlovén névszókban a **-val, -vel** szerkezetet a **"z"** elöljárószóval és eszközhatározós esettel fejezzük ki. A könnyebb kiejtés céljából **"s"** elöljárószót használunk, ha a címadó mondókában szereplő mássalhangzók valamelyikével kezdődik a főnév.

3	hódim **z** gospódom	**z**
8	**z** nôgo pokázal pót	**z**
15	**z** nôgo pokázal pót	**z**
23	potégne **s** pálico po vêji	**s**

(50) **Jééé!** (-j-) 53

Az **-r** végű két- vagy többszótagú hímnemű (élőt jelentő) főnevek nagy többsége **a függő esetekben** (2-6) **-j**-hanggal bővül *(gozdár, gozdárja, gozdárju, gozdárja ...)*. Az élettelent jelentő főnevek tárgyesete azonos az alanyesettel, tehát ebben az esetben nincs **-j**-bővülés *(1. honorár 4. honorár)*. Ha egyes számban van **-j-** bővülés, akkor **kettes** és **többes** számban mindig kell használni a **-j**-bővülést!

☝ Azokban az -r végű hímnemű főnevekben, melyekben a **hangkivetés** következtében kiesik a félmagánhangzó (**-e-**), sohasem jelenik meg a **-j-** *(véter, vétra, vétru, véter, pri vétru, z vétrom ...)*.

1	**Péter**	Pétra, Pétru, Pétra, pri Pétru, s Pétrom
31	**krájcar**	krájcar**ja**, krájcar**ju**, krájcar, pri krájcar**ju**, s krájcar**jem**

(75) **Nehezebben fölismerhető nőnemű főnevek** 90

6	je védel za njegôvo mísel	**mísel**	-sli	ž
9	je z nôgo pokázal pót	**pót**	-í	ž
11	pót do nàblížje vasí	**vás**	-í	ž
(4	vém vsè njegôve modrósti	**modrót**	-i	ž)

Az **-ót** végű főnevek egy-két kivétellel *(mót -ú m, pòst pôsta m)* **nőneműek.** Az ötkötetes szlovén értelmező szótárban *(Slovar slovenskega knjižnega jezika)* több mint *4400* **-ót** főnév szerepel. Nem mondhatjuk, hogy nem *oszt,* nem szoroz.

(109) **Tőhangzó-váltakozás** (Időtartam-hosszabbodás) 156

1	v tístem času	**čàs**	času
10	je déklica mesíla krùh	**krùh**	krúha
20	cél ròj čebél	**ròj**	rôja

B. A melléknév

(54) **A melléknév** (és egyéb jelzők) **egyeztetése a főnévvel** 57

1	v	tístem	(L)	času	(L)
2	ga je sprémljal	svéti	(A)	Péter	(A)
4	vém	vsè (T) njegôve	(T)	modrósti	(T)
5	je védel za	njegôvo	(T)	mísel	(T)
8	bi prišlà v	prvo	(L)	vasíco	(L)
10	v	tèj	(L)	híši	(L)
10	právi	tèj	(R)	déklici	(R)
11		môja	(A)	hčérka	(A)
11	pót do	nàjblížje	(B)	vasí	(B)
12	je pokazála	nàjblížjo	(T)	pót	(T)
13		tá	(A)	déklica	(A)
13	bo dobíla za možá	délavnega	(T)	déčka	(T)
13	bo dobíla za možá	dôbrega	(T)	déčka	(T)
15	pràv	tísti	(A)	lenúh	(A)
17	v vási je	pokvárjen	(A)	člôvek	(A)
18	kaznováti	vsò	(T)	vás	(T)
19	tó bi bilà	velíka	(A)	krivíca	(A)
20	je správil	cél	(T)	ròj	(T)
20	je správil na	êno (T) sámo	(T)	vêjo	(T)
22	je zapíčila zráven	Pétrovega	(B)	nosú	(B)
24	so	vsè	(A)	čebéle	(A)
30	takó móder kot	mój	(A)	gospód	(A)
32	za	èn	(T)	krájcar	(T)
33	pri	prvi	(L)	híši	(L)
34	je pográbil	prvi	(T)	ôreh	(T)
35	iz	Krístusovih	(B)	rók	(B)
41	zató se je	tístega	(B)	dné	(B)

(55) **A melléknév mint az összetett állítmány névszói része** 57

27 ne vém, kdó **je krív**
28 Tebi **se** tó **zdí** zeló **krivíčno**
29 **sem** takó **móder** kot mój gospód

(56) **A határozott és határozatlan melléknév** 57

2 **svéti** Péter svét -a -o

(57) **A melléknevekből képzett határozószók** 59

	példák	melléknév+		-o	határozószó
3	takó **dólgo** že hódim	dólg	+	-o	**dólgo**
5	si je **samó** míslil	sám	+	-o	**samó**
13	bo **gotôvo** dobíla	gotòv	+	-o	**gotôvo**
21	se mu je **lepó** zdélo	lép	+	-o	**lepó**
21	**kakó** so létale	kák	+	-o	**kakó**
25	ga **mírno** vpráša	míren	+	-o	**mírno**
26	je **jézno** odgovóril	jézen	+	-o	**jézno**
39	ti pa **takó** délaš	ták	+	-o	**takó**

(81) **A birtokos melléknév** (-ov, -in) 98

23	zráven **Pétrovega** nosú	Pétrov	-a	-o
35	iz **Krístusovih** rók	Krístusov	-a	-o

(101) **A melléknév fokozása** (alakváltoztatással) 133

	példa	alapfok	középfok	felsőfok
11	pót do **nàjblížje** vasí	*blížnji*	*blížji*	*nàjblížji*

C. A számnév

(70) **A tőszámnevek, sorszámnevek és szorzószámnevek** 78

20	je správil na **ên**o sámo vêjo	1	ên	**-ø**	krájcar
22	**êna** izmed čebél		ên	**-a**	vêja
32	za **èn** krájcar		ên	**-o**	žêlo
33	pri **prvi** híši				
33	kúpi zánj **sédem** oréhov	1 o	prv	**-i**	krájcar
			prv	**-a**	vêja
			prv	**-o**	žêlo
1	je Krístus **vêčkrat** prišèl				
36	se spláča namésto **ênkrat**				
37	**sédemkrat** pripogníti	1	èn + krat = ênkrat		

F. Az igék

(30) **Igeragozási típusok a jelen időben** 29

-am

sprémlj *-am*
vpráš *-am*
mór *-am*
zagléd *-am*
lét *-am*
dél *-am*
razmíšlj *-am*
pripogíb *-am* se
pobír *-am*

-im

mísl *-im*
hód *-im*
lež *-ím*
stoj *-ím*
més *-im*
stóp *-im*
dob *-ím*
nared *-ím*
správ *-im*
zd *-ím* se
láz *-im*
vzlet *-ím*
zapíč *-im*
odgovor *-ím*
víd *-im*
spregovor *-ím*
lež *-ím*
kúp *-im*
pográb *-im*
sklón *-im* se
zmén *-im* se

-jem

kaznú *-jem*
nadaljú *-jem*
ogledú *-jem*

-em

príd *-em*
pokáž *-em*
hóč *-em*
opêr *-em*
rêč *-em*
požr *-èm*
potégn *-em*
pád *-em*
zbôd *-em*
vzám *-em*
pripógn *-em* se

-m

vé *-m*
pové *-m*
zná *-m*

je-je-je

(60) **Az ige múlt ideje** ... 69

1	**je**	prišèl
2	**je**	sprémljal
5	**je**	míslil
5	**je**	védel
7	**je**	lêžal
9	**je**	pokázal
10	**je**	stála
10	**je**	mesíla
11	**je**	oprála (si)
12	**je**	stopíla
12	**je**	pokazála
13	**je**	rékel
15	**je**	pokázal
16	**je**	požŕl
20	**je**	nadaljevàl
20	**je**	narédil
20	**je**	správil
21	**je**	zdélo (se)
22	**je**	vzletéla
22	**je**	zapíčila
25	**je**	píčila
26	**je**	zbôdla
26	**je**	odgovóril
30	**je**	razmíšljal
30	**je**	spregovóril
32	**je**	šèl
34	**je**	pográbil
35	**je**	pádel
35	**je**	pripogíbal (se)
35	**je**	pobíral
36	**je**	pobrál

so-so

21	**so**	létale
22	**so**	lazíle
24	**so**	pádle

bo - bo

61 **Az ige jövő ideje** 71

bo + -l

(**-l** = *a múlt idejű melléknévi igenév képzője*)

13 tá déklica **bo** gotôvo **dobíla**
15 tísti lenúh **bo** njén **móž**

63 Az **"iti"** ige ragozása 72

7 Takó **grésta** po césti *(jelen)*
9 **Grésta** dálje. *(jelen)*
32 **je šèl** dálje *(múlt)*

bi - bi

78 **Az ige felt. módja** (jelen) 96

bi + -l

(**-l** = *múlt idejű melléknévi igenév képzője*)

8 kjé mórata dálje, da **bi prišlà**
16 Kakó **bi** se tó **môglo** zgodíti?
18 **bi biló** nàjbólje kaznováti vsò vás
19 tó **bi bilà** velíka krivíca

77 **Az ige felszólító módja** 93

Az ige felszólító módját általában az ige **jelen idejű tövéből** alkotjuk az **-aj, -új, -i, -j** toldalékokkal. Második példánk a kivételek közé tartozik.

11 **pokáži** náma pót!

pokážem: pokáž + **i** = *pokáži!*

31 **Vzêmi** ga!

vzámem: ~~vzám~~ vzêm + **i** = *vzêmi!*

106 **Az igeszemlélet** *(Glágolski víd)* 141

Az olvasmányból kigyűjtöttük az igéket (példák), meghatároztuk főnévi igenevüket (aláhúzott dőlt betűs szavak), és megkerestük az **igepárjukat.**

sor	példák	(b)efejezett	(f)olyamatos
1	**prišèl**	*príti*	prihájati
2	**sprémljal**	sprémiti	*sprémljati*
2	**mísli**	premísliti	*mísliti*
3	**hódim**	íti	*hodíti*

4	**vém**	izvédeti	*védeti*	
7	**lêžal**	obležáti	*ležáti*	
8	**vpráša**	*vprášati*	vpraševáti	
9	**pokázal**	*pokázati*	razkazováti	
9	**povédati**	*povédati*	———	
10	**stála**	———	*státi*	
10	**mesíla**	omesíti	*mesíti*	
10	**právi**	*práviti*	práviti (!)	*ležáti*
11	**pokáži**	*pokázati*	kázati	
11	**si oprála**	*opráti*	práti	
12	**stopíla**	*stopíti*	stópati	
13	**dobíla**	*dobíti*	dobívati	
13	**rékel**	*rêči*	———	
16	**zgodíti se**	*zgodíti se*	dogájati se	
16	**požŕl**	*požréti*	požírati	
18	**kaznováti**	*kaznováti*	kaznováti (!)	
20	**nadaljevàl**	———	*nadaljeváti*	
20	**naredíti**	*naredíti*	délati	
20	**správil**	*správiti*	správljati	
21	**zagléda**	*zaglédati*	glédati	*státi*
21	**ogledúje**	oglédati si	*ogledováti*	
21	**se zdélo**	zazdéti se	*zdéti se*	
21	**létale**	vzletéti	*létati*	
22	**lázile**	———	*láziti*	
22	**vzletéla**	*vzletéti*	vzlétati	
22	**zapíčila**	*zapíčiti*	zapikováti	
23	**potégne**	*potegníti*	potegováti	
24	**pádle**	*pásti*	pádati	
25	**píčila**	*píčiti*	zapikováti	
26	**zbôdla**	*zbôsti*	zbádati	
26	**odgovóril**	*odgovoríti*	odgovárjati	
27	**Vídiš**	*vídeti*	vídeti (!)	
29	**znám**	*znáti*	———	*ogledováti*
30	**razmíšljal**	razmísliti	*razmíšljati*	
30	**spregovóril**	*spregovoríti*	govoríti	
31	**Vzêmi**	*vzéti*	jemáti	
32	**pripogníti se**	*pripogníti se*	pripogíbati se	
34	**pograbil**	*pograbíti*	———	
35	**se pripogíbal**	pripogníti	*pripogíbati se*	
35	**pobíral**	pobráti	*pobírati*	
36	**pobrál**	*pobráti*	pobírati	
36	**se spláča**	*spláčati se*	spláčati se (!)	
39	**sklônil**	*skloníti se*	sklánjati se	
41	**zménil**	*zmeníti se*	meníti se	*razmíšljati*

10. LÉKCIJA

KLEPÈT DO PÓLNOČI

Večérja pri Novákovih se je zavlékla pôzno v nóč. Pogovárjali so se o màrsičém. Káj je nôvega na Madžárskem, káj v Slovéniji? Kákšne so drúžbene in gospodárske razmére? Ali tákšne, kákršne so bilè, ali drugáčne? Beséda je nanêsla na màrsikatérega znánca, prijátelja. Nékaj mísli so nameníli tudi tému, káj se dogája v njíhovih slúžbah in šólah, ki jih obiskújejo njíhovi otrôci. V prijétnem razpoložênju so čísto pozabíli na čàs. Ko je úra odbíla dvánajst — úra duhóv! —, so se odločíli, da grějo spát. Zaželéli so si láhko nóč in lêgli k počítku.

DOBRO JÚTRO!

Ko so se Mágyarjevi naslédnje jútro zbudíli, je bíl zúnaj že lép sónčen dán. Téga so se zeló razveselíli. Ána in Péter sta predlágala stáršem, da bi šlì dopóldne, ker nímajo velíko čása, na krátek oglèd mésta — kàr z ávtom. Odkàr sta bilà zádnjič v slovénski prestólnici, se je le-tá precèj spremeníla. Saj so vèndar počítnice, mar nè? Rečêno — storjêno. Odlóčeno je biló, da bo vozník ôčka — rázen Áne imájo vsì vozníško —, máti pa nè le vódja skupíne, ampak tudi vodíčka.

POTÈP PO LJUBLJÁNI!

Nájprej so se pelјáli mimo modêrnega poslópja iz bleščéčega stêkla in mármorja, sédeža znánega ljubljánskega podjétja Smélt. Ána je spŕva míslila, da je tó kákšna bánka. Na Dúnajski césti, po katéri so se pelјáli proti Céntru, je bíl vêlik promèt. Sámi drvéči avtomobíli. Ôče je — držèč se móta: Počási se dáleč príde — vôzil z zmérno hitróstjo v zunánjem pásu. Od zádaj prihajajóči avtomobilísti — hitèč neznánokám — so jih prehitévali, čudèč se, kakó so nekatéri turísti iz inozémstva bojéči in nebogljêni. Motíti se je človéško.

Zdàj so prispéli že tudi do Stádiona na désni stráni, kmálu zatém pa se pelјáli mimo Gospodárskega razstavíšča, ki je biló ustanovljêno l. 1954. Tó je nàjvéčje slovénsko podjétje za prirêjanje sêjmov, razstáv in jávnih priredítev. Skôraj naspróti, na désni stráni je velíka stôlpnica, médijska híša, v katéri med drúgim urêjajo tudi osrédnji slovénski dnévnik Délo.

V velíkem križíšču so mórali ustáviti, kájti na semafórju je goréla rdéča lúč. Na lévo so vídeli ávtobusno in železniško postájo. Na železniškem nadvôzu je stála lokomotíva, iz katére je glédal strojevódja z očáli.

Čez prehòd za péšče je stékel črn kúža, za njim pa néka májhna déklica. Ko se je prižgála zelêna lúč, je ôče zapêljal narávnost proti Slovénski césti, bleščéč táksi poleg Mágyarjevih pa je zavíl na désno, na Tívolsko césto. Péter je oménil, da so rekláme v Ljubljáni prâv takó kričéče, kot na Madžárskem.

V CÉNTRU

Naslédnje semaforizírano križíšče se imenúje Ájdovščina. Na désni stráni stojí hotél Lèv, na lévi hotél Turíst ter Rádio in Televizíja Slovénija. Désno pred sábo pa že uzrêjo nebotíčnik z znameníto kavárno in nôčnim bárom. Péter pa se še védno ozíra na lévo, ker ga velíko bòlj zaníma ljubljánski grád kot pa néka štírinajstnadstrópna ogláta híša, ki za danášnje pôjme ní nikákršen nebotíčnik vèč. Ána je čez nékaj čása — ko so švígnili mimo hotéla Slòn — začúdeno omeníla, kakó je zanimívo, da so v Ljubljáni "vsì" hotéli poimenováni po živálih!

Že spét semafór! Na lévo je Glávna pôšta, pred njó je zméraj ogrômno ljudí, ker so tù ávtobusna postajalíšča. Na désni stráni je vèleblagóvnica Náma, kmálu zatém pa Mladínska knjíga, êna nàjvéčjih slovénskih zalóžb in knjigárn.

VÈN IZ ÁVTA!

Pri naslédnjem križíšču zavíjejo désno in parkírajo na Trgu revolúcije. Oglédajo si stávbo skúpščine Repúblike Slovénije. Na tém trgu je tudi visôka stôlpnica, v njèj pa sédež Ljubljánske bánke in podjétja Ískra. Takòj zráven je Cánkarjev dóm, zgrajèn v 1980. létih. V tèj osrédnji slovénski kultúrni ustanôvi si oglédajo zanimívo razstávo. Ko prídejo vèn, Ána vpráša mámo, kám naprèj? Po krátki "razprávi" je zménjeno, da grějo v vèleblagóvnico Máxi-Market, in tàm kúpijo kàj za spomín. Nató se bodo málo sprehodíli po stári Ljubljáni, na kôncu dopoldánskega potépa pa odšlì na grád, s katérega je zeló lép razglèd po vsèj okólici. V párk Tívoli in na Róžnik k Cánkarjevi híši pa bodo šlì na sprehòd skúpaj s svôjimi ljubljánskimi soródniki.

BESÉDE — SZAVAK

bánčen -čna -o	bank-, banki
bánka -e *ž*	bank
bleščeč -éča -e (!)	ragyogó, csillogó
bojèč -éča -e (!)	félénk
človéški -a -o	emberi
čudèč -éča -e **se** (!)	csodálkozva
danášnji -a -e (!)	mai
dopoldánski -a -o	délelőtti
drugáčen -čna -o	másmilyen
drúžben -a -o	társadalmi
drvèč -éča- e (!)	száguldó
držèč -éča -e (!) **se**	tartva magát
dúh -á *m*	szellem
gláven -vna -o	fő-
goréti -ím	ég
gospodárski -a -o	gazdasági
hitèč -éča -e (!)	rohanó
hitróst -i *ž*	sebesség
hotél -a *m*	szálloda
inozémstvo -a *s*	külföld
jáven -vna -o	nyilvános, köz-
kákršen -šna -o	amilyen
katéri -a -o?	melyik?
knjigárna -e *ž*	könyvesbolt
kričèč -éča -e (!)	rikító, harsány
kupíti -im	vesz, vásárol
kupíti -im **si**	vesz magának
kúža -e *m (!)*	kutyus
le-tá, le-tá, le-tó	emez
léči léžem	lefekszik
(légel lêgla -o	*lefeküdt)*
lèv lêva *m*	oroszlán
lokomotíva -e *ž*	mozdony
málce	kissé, kicsit
mármor -ja *m*	márvány
màrsikàj -čésa	sokminden
màrsikatéri -a -o	nemegy
médijski -a -o	média-
mladínski -a -o	ifjúsági
motíti -im **se**	téved
móto -a *m (!)*	mottó
nadvòz -ôza *m*	(vasúti) híd
nameníti -ím	szentel
narávnost	egyenesen
nebogljèn -êna -o	gyámoltalan
nebotíčnik -a *m*	felhőkarcoló
nék -a -o	bizonyos, egy

nekatéri -a -o	némely
nikákršen -šna -o	semmilyen
obiskováti -újem	látogat (f)
očála -ál *s (pl)*	szemüveg
ôčka -e *m (!)*	apu
odbíjati -am	(el)üt (f)
odlóčen -a -o	eldöntött
odlóčen -čna -o	határozott
oglàt -áta -o	szögletes
omejèn -êna -o	korlátozott
omeníti -im	megemlít
oménil omeníla -o	(meg)említette
osrédnji -a -e (!)	központi, fő
ozírati -am **se**	tekinget
párk -a *m*	park
parkírati -am	parkol
pás -ú *m*	sáv
pelјáti péljem **se**	utazik
péšec -šca *m*	gyalogos
počítek -tka *m*	pihenő
podjétje -a *s*	vállalat
pójem -jma *m*	fogalom
postajalíšče -a *s*	megálló
póšta -e *ž*	posta
pozabíti -im	elfelejt
precèj	eléggé
prehòd -óda *m*	átjáró
prestólnica -e *ž*	főváros
prihajajóč -a -e (!)	érkező
prirêjanje -a *s*	szervezés
prispéti -spèm	megérkezik
prižgáti -žgèm	meggyújt
prižgáti -žgèm **se**	kigyullad
rádio -a *m (!)*	rádió
razmére -mér *ž (pl)*	viszonyok
razpráva -e *ž*	vita, értekezés
razstáva -e *ž*	kiállítás
razstavíšče -a *s*	vásárterület
razveselíti -ím **se**	megörül
rdèč rdéča -e (!)	piros, vörös
reklàma -e *ž*	reklám
sédež -a *m*	székhely
sêjem -jma *m*	vásár
semaforizíran -a -o	szemaforos
skúpščina -e *ž*	országház
slòn slôna *m*	elefánt
slúžba -e *ž*	munkahely

sónčen -čna -o	napos
spomín -a *m*	emlék
sprehájati -am **se**	sétál (f)
sprehodíti -im **se**	sétál (egyet) (b)
spremeníti -ím **se**	megváltozik
stàr stára -o	1. öreg 2. régi
státi stojím	áll, található
stêklo -a *s*	üveg (anyag)
stôlpnica -e *ž*	toronyház
storíti -ím	(meg)tesz
storjèn -êna -o	elvégzett
strojevódja -e *m (!)*	mozdonyvezető
švígniti -em	suhan
táksi -ja *m (!)*	taxi
tákšen -šna -o	olyan
têči têčem	fut
(tékel têkla -o	*futott)*
témpo -a *m (!)*	tempó
trg -a *m*	tér
turíst -a *m*	turista
urêjati -am	szerkeszt
ustanovíti -ím	(meg)alapít
ustanovljèn -êna -o	megalapított

ustáviti -im	megállít
ustáviti -im **se**	megáll
uzréti -zrèm	megpillant
vèleblagóvnica -e *ž*	nagyáruház
vèn	ki(felé)
vodíčka -e *ž*	idegenvezető
vódja -e *m (!)*	vezető
vozíti -im **se**	utazik (f)
vozníško (dovoljênje)	jogosítvány
začéti -čnèm	(el)kezd
začúden -a -o	csodálkozó
začúdeno	(el)csodálkozva
zanímati -am	érdekel
zanimív -a -o	érdekes
zavléči -em **se**	elhúzódik
zaželéti -ím	kíván
zbudíti -ím **se**	fölébred
zgrádba -e *ž*	építmény
zménjen -a -o	megbeszélt
zméren -rna -o	lassított
znán -a -o	ismert, híres
zunánji -a -e (!)	külső
živál -i *ž*	állat

kúža -e *m (!)*

lèv lêva *m*

péšec -šca *m*

slòn slôna *m*

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

zavléči se pôzno v (L) **nóč**	késő éjszakába nyúlik
káj je nôvega?	mi újság (van)?
beséda je nanêsla na (T) **prijátelje**	szóba kerültek a barátok
čísto pozabíti na (T) **káj**	teljesen megfeledkezik vmiről
ko je úra odbíla dvánajst	amikor az óra tizenkettőt ütött
zaželéli so si (R) **láhko nóč**	jó éjszakát kívántak egymásnak
léči k (R) **počítku**	nyugovóra tér
razveselíti se (B) **kóga, česa**	megörül vkinek, vminek
vozíti se z ávtom	autóval közlekedik
ker nímajo velíko (B) **časa**	mert nincs sok idejük
rečêno — storjêno	a szavakat tettek követték
odlóčeno je biló, da	eldöntötték, hogy ("el lett döntve, hogy")
potépati se po (L) **Ljubljáni**	csavarog Ljubljanában
potèp po (L) **Ljubljáni**	ljubljanai csavargás
da je tó kákšna bánka	hogy vmilyen bank van előttük
držáti se (B) **česa**	tartja magát vmihez
držáti se za (T) **káj**	kapaszkodik vmibe
drvíjo neznánokám	nem tudni, hová száguldanak
motíti se je človéško	tévedni emberi dolog
zdàj so prispéli do (B) **Stádiona**	ekkor a Stadionhoz értek
Gospodársko razstavíšče	Vásárváros
je biló ustanovljêno l. 1954	1954-ben alapították ("lett alapítva")
med (E) **drúgim**	egyebek között
strojevódja z očáli	szemüveges mozdonyvezető
prehòd za (T) **péšče**	gyalogos-átkelőhely
na désni stráni stojí hotél Lèv	jobboldalt van a Lev szálloda
Pétra bòlj zaníma ljubljánski grád	Pétert jobban érdekli a ljubljanai vár
za danášnje pôjme	a mai fogalmak szerint
ko so švígnili mímo (B) **hotéla**	amikor elsuhantak a szálloda mellett
hotéli so poimenováni (L) **po živálih**	a szállodák állatokról vannak elnevezve
vèn iz (B) **ávta!**	ki az autóból!
sprehájati se po (R) **stárem méstu**	sétál az óvárosban

PÉLDAMONDATOK

A többes számú főnevek

Vrata so odprta.	*Az ajtó nyitva van.*
Vrata so odprta.	*Az ajtók nyitva vannak.*
Zgubil je **svoja nova očala.**	*Elvesztette az új szemüvegét.*
Človek diha **s pljuči.**	*Az ember tüdővel lélegzik.*

A melléknévi névmások

Kakšno srajco imaš?	*Milyen az inged?*
Kakršen mojster, tako delo.	*Amilyen a mester, olyan a munkája.*
Kateri svinčnik je tvoj?	*Melyik a (te) ceruzád?*
Čigav je ta avto?	*Kié ez az autó?*
Katerega koli lahko vzameš!	*Bármelyiket elveheted!*

A dátum

Katerega (dne) **smo** danes?	*Hányadika van ma?*
Katerega (dne) boš prišel?	*Hányadikán érkezel?*
Kateri dan prideš?	*Melyik nap érkezel?*

A szupinum

Grem **spat.**	*Megyek aludni.*
Hitim **kosit.**	*Sietek ebédelni.*
Pojdi se **solit!**	*Menj a fenébe!*

A szenvedő szerkezet

Hiša **je bila zgrajena** predlani.	*A ház tavalyelőtt épült.*
Kdaj **je bila ustanovljena** univerza?	*Mikor alapították az egyetemet?*
Grad **se vidi** od daleč.	*A vár messziről látszik.*
Knjige **se prodajajo** v knjigarnah.	*Könyveket könyvesboltokban árulnak.*

A személyragok hangsúlyozása (-am/-ám)

Dél**am** na pošti.	*A postán dolgozom.*
Igr**ám** na klavir.	*Zongorázom.*
Violinist improvizíra.	*A zenész rögtönöz.*
Kako ravn**áš** z njim?	*Hogy bánsz vele?*

SLOVNICA — NYELVTAN

119 Többes számú főnevek *(Množínski in samómnožínski samostálniki)*

Vráta so odpŕta.
Az ajtó nyitva van.

o

Vráta so odpŕta.
Az ajtók nyitva vannak.

A szlovénben is vannak — akár az angolban, németben, franciában, oroszban és nagyon sok más nyelvben — **csak többes számban** használatos főnevek *(Samómnožínski samostálniki)*. Ezeknek nincs egyes számú alakjuk, még ha a magyar fogalmak szerint egyetlenegy tárgyat jelölnek is. Általában olyan szavak tartoznak ebbe, melyek két vagy több részből álló dolgokat jelölnek, például *hláče* (nadrág), mert két szára van, *ústa* (száj), mert két ajakból áll, *gráblje* (gereblye), mert több foga van, *óšpice* (kanyaró), mert sok apró kiütés jellemző rá, *Álpe* (Alpok), mert nagy kiterjedésű, *počítnice* (vakáció) a hosszabb időtartam miatt stb. Szójegyzeteinkben az egyes szám hiányát a ***(pl)*** rövidítés jelzi.

1. Az ilyen típusú többes számú főneveket **sohasem használhatjuk egyes számban,** mert nem léteznek egyes számban *(samómnožínski samostálniki)*.

2. A többes számú főnevek *(plúralia tántum)* másik csoportjába tartoznak az olyan főnevek, mint például a *copáte* (papucs), *rokavíce* (kesztyű), *nogavíce* (harisnya) stb. Ezekre az jellemző, hogy általában **szintén többes számban** használják őket, kivéve amikor a párban álló tárgyak, dolgok közül **az egyik** ilyen tárgy vagy dolog áll **figyelmünk középpontjában** *(Množínski samostálniki)*.

Többes szám	Egyes szám
Kjé so môje **rokavíce?**	Kjé je môja **léva rokavíca?**
Hol van a kesztyűm? (Mind a két kesztyűm.)	*Hol van a bal kesztyűm?* (Csak az egyik kesztyűm.)

A többes számú főneveket is megkülönböztetjük a **nemük** szerint: *možgáni (m), gráblje (ž), vráta (s)*. Ezt azért kell tudni, mert ennek megfelelően kell őket egyeztetni a melléknevekkel, névmásokkal, igékkel stb.

Hímnem:

velík-**i** izdátk-**i** — *sok kiadás*
Imél je velík-**e** izdátk-**e.** — *Sok kiadása volt.*

Nőnem:

nôv-**e** gráblj-**e** — *új gereblye*
Tó **so** nôv-**e** gráblj-**e.** — *Ez új gereblye.*

Semlegesnem:

čist-**a** tl-**à** — *tiszta padló*
Náš-**a** tl-**à so** čist-**a.** — *A padlónk tiszta.*

119/a Csak többes számú főnevek *(Samómnožínski samostálniki)*

alimênti -ov	*m*	gyermektartás
análi -ov	*m*	évkönyv
brókoli -ov	*m*	broccoli
cvíkerji -ev	*m*	cvikker
četvérčki -ov	*m*	négyesikrek
četvórčki -ov	*m*	négyesikrek
denárci -ev	*m*	lóvé, suska
Fílipi -ov	*m*	Filippi
(vídiva se pri Fílipih		Filippinél találkozunk)
hemoroídi -ov	*m*	aranyér
možgáni -ov	*m*	agy(velő)
mravljínci -ev	*m*	zsibbadás
nebódijihtréba	*m*	mihasznák
ógledi -ov	*m*	háztűznéző
okôvi -ov	*m*	rablánc
petérčki -ov	*m*	ötösikrek
petórčki -ov	*m*	ötösikrek
popádki -ov	*m*	szülési fájdalom
prástárši -ev	*m*	ősszülők
stárši -ev	*m*	szülők
trójčki -ov	*m*	hármasikrek
vámpi -ov	*m*	pacal
zapíski -ov	*m*	jegyzet(ek)
arhiválije -lij	*ž*	levéltári anyag
arkáde -kád	*ž*	árkádsor
bakanálije -lij	*ž*	dorbézolás
bermúdke -múdk	*ž*	bermuda-nadrág
bikínke -kínk	*ž*	bikini (társ)
bínkošti -i	*ž*	pünkösd
búrkle -kel	*ž*	kemenceszekér
cereálije -lij	*ž*	gabonafélék
címbale -bal	*ž*	cimbalom
cítre -ter	*ž*	citera
cítrice -ric	*ž*	kis citera
čeljústi -i	*ž*	állkapocs
deréze -réz	*ž*	hótalp
dímije -mij	*ž*	török bugyogó
dímlje dímelj	*ž*	lágyék
dionízije -zij	*ž*	Dionüszosz-ünnep
díple -pel	*ž*	duda
drobtíne -tín	*ž*	zsemlyemorzsa
droží -í	*ž*	szeszélesztő
dúde dúd	*ž*	duda
fekálije -lij	*ž*	fekália
finánce -nánc	*ž*	pénzügy
gámsovke -sovk	*ž*	zergebőr nadrág
gáre gár	*ž*	kétkerekű kordé

gárje gárij	ž	rüh
gáte gát	ž	gatya
gávge gávg	ž	akasztófa (társ)
generálije -lij	ž	általános adatok
genitálije -lij	ž	nemi szervek
gósli -i	ž	hegedű (rég)
gráblje -belj	ž	gereblye
grábljice -ljic	ž	kis gereblye
gradáše -dáš	ž	kártolófésű
grúdi -i	ž	mell (ir)
gúsle -sel	ž	guzlica, guszla
hláče hláč	ž	nadrág

hláčice -čic	ž	nadrágocska
hláčke hláčk	ž	női bugyi
hlamudráče -ráč	ž	buggyos nadrág
íde íd	ž	idus (március)
(na dán márčevih íd		március idusán)
insígnije -nij	ž	királyi jelvények
írhovke -hovk	ž	irhanadrág
japónke -pónk	ž	vietnami papucs
jásli -i	ž	jászol
jáslice -lic	ž	betlehem
kamílice -lic	ž	kamillatea
kávbojke -bojk	ž	farmernadrág
kléšče klébč	ž	fogó
kléščice -čic	ž	kis fogó
kolíne -lín	ž	disznótoros
kombinírke -nírk	ž	kombinált fogó
kôze kôz	ž	himlő
kvátre kváter	ž	kántorböjt
lisíce -síc	ž	bilincs
litaníje -níj	ž	litánia
marginálije -lij	ž	széljegyzet(ek)
minimálke -málk	ž	fecskenadrág
mustáče -táč	ž	bajusz (ir)
muzeálije -lij	ž	múzeumi tárgyak
muzikálije -lij	ž	zenei anyagok
naturálije -lij	ž	naturáliák
noríce -ríc	ž	bárányhimlő

nóte nót	ž	kotta
obrésti -i	ž	kamat
órgle -gel	ž	orgona (hangszer)
órglice -lic	ž	szájharmonika
ostí -í	ž	szigony
óšpice -pic	ž	kanyaró
padavíne -vín	ž	csapadék
páre pár	ž	ravatal
pléve plév	ž	pelyva
plombírke -bírk	ž	plombálófogó
počítnice -nic	ž	vakáció
pomíje -míj	ž	moslék
prsi -i	ž	mell
púhovke -hovk	ž	vattanadrág
púmparice -ric	ž	térdnadrág
rdéčke rdéčk	ž	rózsahimlő
sáje sáj	ž	korom
saní -í	ž	szán
sanitárije -rij	ž	mellékhelyiségek
sánke sánk	ž	szánkó
smučí -í	ž	sílécek
spódnjice -njic	ž	alsónadrág
státve státev	ž	szövőszék
svísli -i	ž	szénapadlás
škárje -rij	ž	olló
škárjice -jic	ž	kisolló

škrge škrg	ž	kopoltyú
šmárnice -nic	ž	májusi litániák
šórtke šórtk	ž	sortnadrág
štúdije -dij	ž	tanulmányok (isk)
tekstílije -lij	ž	textíliák
telovádke -vádk	ž	tornanadrág
trenírke -nírk	ž	melegítő (ruha)
trsténke -ténk	ž	pánsíp
vájeti -i	ž	gyeplő
více víc	ž	tisztítótűz
víle víl	ž	(vas/fa)villa
vílice -lic	ž	villa (evőeszköz)
víslice -slic	ž	akasztófa
zapórnice -nic	ž	sorompó
zórnice -nic	ž	hajnali mise

žábe žáb	ž	harisnyanadrág
žále žál	ž	temető (ir)
žámetovke -tovk	ž	bársonynadrág
žrmlje -melj	ž	kézimalom
žvále žvál	ž	zabla

aktíva -tív	s	aktívák
cankariána -án	s	Cankar-művek
čísli číslov	s	tisztelet
(iméti kóga v číslih		tisztel vkit)
dŕva drv	s	tűzifa
erráta errát	s	nyomdai hibák
jétra jéter	s	máj

jétrca jétrc	s	máj(acska)
kólca kólc	s	eketaliga
nebésa -bés	s	mennyország
nédra -der	s	női mell (ir)
očála očál	s	szemüveg
pasíva -sív	s	passzívák
pléča pléč	s	váll
pljúča pljúč	s	tüdő
skrípta skrípt	s	(egyetemi) jegyzet
slávika -vik	s	szláv művek
slovénika -nik	s	szlovén művek
tlà tál	s	talaj, padló
ústa úst	s	száj
ústeca -tec	s	szájacska
vešála -šál	s	bitófa
vráta vrát	s	1. ajtó 2. kapu

119/b Általában többes számú főnevek *(Samostálniki, navádno v množíni)*

brikéti -ov	m	brikett
brióši -ev	m	briós(ok)
brisálci -ev	m	ablaktörlő(k)
bŕki -ov	m	bajusz
čevápčiči -ev	m	csevabcsicsi
čévlji -ev	m	cipő
členonóžci -ev	m	ízeltlábúak
cmôki -ov	m	gombócok
copáti -ov	m	papucs
dohódki -ov	m	bevétel
dvokrílci -ev	m	kétszárnyúak
enocéličarji -ev	m	egysejtűek
fláncati -ov	m	forgácsfánk
gléžnji -ev	m	boka
gójzarji -ev	m	bakancs
izdátki -ov	m	kiadás(ok)
izgrédi -ov	m	zavargás(ok)
izračúni -ov	m	számítás(ok)
iztrébki -ov	m	ürülék
jóški jóšk	m	női mell (társ)
knédlji -ev	m	gombóc (társ)
krémplji -ev	m	karom

krógi -ov	m	gyűrű
kuloárji -ev	m	folyosó(k)
makaróni -ov	m	makaróni
mlínci -ev	m	laska(tészta)
narokávniki -ov	m	könyökvédő
natikáči -čev	m	papucs
naúšniki -ov	m	fülvédő
nóhti -ov	m	köröm
nôvci -ev	m	fémpénz
óblanci -ev	m	forgács
obújki -ov	m	kapca
ocvírki -ov	m	töpörtyű
odhódki -ov	m	kiadás(ok)
odpádki -ov	m	hulladék(ok)
opílki -ov	m	reszelék
oprávki -ov	m	intéznivaló(k)
ostánki -ov	m	maradék
ostrížki -ov	m	levágott haj
otróbi -ov	m	korpa
pedáli -ov	m	pedál
penáli -ov	m	kötbér
prihódki -ov	m	bevétel(ek)

prihránki -ov	*m*	megtakarítás(ok)
rézanci -ev	*m*	metélt
rodítelji -ev	*m*	szülők (ir)
škórnji -ev	*m*	csizma
škrípci -ev	*m*	slamasztika
špagéti -ov	*m*	spagetti
stróški -ov	*m*	kiadás
štrúklji -ev	*m*	rétes
švédri -ov	*m*	széttaposott cipő
svójci -ev	*m*	hozzátartozók
zalízci -ev	*m*	pofaszakáll
zanámci -ev	*m*	az utánunk jövők
zaspánčki -ov	*m*	csípa
žgánci -ev	*m*	gánica
žličniki -ov	*m*	galuska

ambícije -cij	*ž*	ambíció
balétke -létk	*ž*	balettcipő
barikáda -ád	*ž*	barikád
bérgle -gel	*ž*	mankó
bezgávke -gávk	*ž*	nyirokmirigyek
búkve búkev	*ž*	könyv (rég)
búkvice -vic	*ž*	könyvecske (rég)
búrke búrk	*ž*	tréfa
cókle cókel	*ž*	fapapucs
copáte -pát	*ž*	papucs
cúnje cúnj	*ž*	rongyok (ruha)
čáčke čáčk	*ž*	macskakaparás
častí -í	*ž*	tiszteletadás
čenčaríje -ríj	*ž*	pletyka
čénče čénč	*ž*	pletyka
čerí čerí	*ž*	sziklazátony
čestítke -títk	*ž*	gratuláció
činéle -nél	*ž*	cintányér
čípke čípk	*ž*	csipke
čírečáre -čár	*ž*	ákombákom
čvekaríje -ríj	*ž*	marhaság
devíze -víz	*ž*	devizák
direktíve -tív	*ž*	direktívák
dividénde -dénd	*ž*	osztalék
dlésni -i	*ž*	fogíny
dobríne -rín	*ž*	javak
dobróte -rót	*ž*	finomság
dokolénke -lénk	*ž*	térdharisnya
drsálke -sálk	*ž*	korcsolya
dvožívke -žívk	*ž*	kétéltűek
ênokalíčnice -nic	*ž*	egyszíkűek
epoléte -lét	*ž*	vállap(ok)
fige fig	*ž*	lócitrom

fránže fránž	*ž*	franclik
galóše -lóš	*ž*	kalocsni, sárcipő
gamáše -máš	*ž*	lábszárvédő
glasílke -sílk	*ž*	hangszálak
góbe gób	*ž*	gomba
gójzarice -ric	*ž*	bakancs
goleníce -níc	*ž*	csizmaszár
grebáče -báč	*ž*	darázsfajta
gúbe gúb	*ž*	ránc(ok)
gúmarice -ric	*ž*	gumitalpú cipő
hárpije -pij	*ž*	hárpiák

híkorice -ric	*ž*	hikori sílécek
hodúlje -dúlj	*ž*	gólyaláb
íkre íker	*ž*	ikrák
izkopaníne -nín	*ž*	leletek
kastanjéte -njét	*ž*	kasztanyetta
katakómbe -kómb	*ž*	katakombák
kemikálije -lij	*ž*	vegyszerek
kolénke -lénk	*ž*	térdvédő
kolesníce -níc	*ž*	kerékvágás
koncesíje -síj	*ž*	koncesszió
končíne -čín	*ž*	ízek (ízeltlábúak)
konkordánce -dánc	*ž*	bibliai jegyzék
konsekvénce -vénc	*ž*	konzekvencia
korektúre -túr	*ž*	korrektúra
kotálke -tálk	*ž*	görkorcsolya
kulíse -lís	*ž*	kulissza
ledvíce -víc	*ž*	vese
límanice -nic	*ž*	lépvessző
lúske lúsk	*ž*	pikkelyek
máčice -čic	*ž*	barka
malíne -lín	*ž*	málna
márnje márenj	*ž*	zagyvaság
nájlonke -lonk	*ž*	nejlonharisnya
nakolénke -lénk	*ž*	térdvédő
navédnice -nic	*ž*	idézőjelek
nogavíce -víc	*ž*	harisnya
nôge nóg	*ž*	láb
nosníce -níc	*ž*	orrlyukak
nozdrvi -i	*ž*	orrlyukak (lónál)
obrvi -i	*ž*	szemöldök

očí -í	*ž*	szem
ójnice -nic	*ž*	kocsirúd
okončíne -čín	*ž*	végtagok
okopavíne -vín	*ž*	kapásnövények
onúče onúč	*ž*	kapca
órgije -gij	*ž*	tivornya
ostróge -róg	*ž*	sarkantyú
razbitíne -tín	*ž*	roncs
rojeníce -níc	*ž*	sorstündérek
rokavíce -víc	*ž*	kesztyű

rólke rólk	*ž*	gördeszka
rozíne -zín	*ž*	mazsola
ruševíne -vín	*ž*	romok
sandále -dál	*ž*	szandál
sánje sánj	*ž*	álom
serpentíne -tín	*ž*	szerpentin
skriválnice -nic	*ž*	bújócska
slepílke -pílk	*ž*	szemellenző
slušálke -šálk	*ž*	fejhallgató
smetí -í	*ž*	szemét
smúčke -e	*ž*	kis sílécek
sojeníce -níc	*ž*	sorstündérek
supêrge -pêrg	*ž*	sportcipő
svobóščine -čin	*ž*	szabadságjogok
šmárnice -nic	*ž*	gyöngyvirág

šóbe šób	*ž*	pofa
testeníne -nín	*ž*	kifőtt tészta
tipálke -pálk	*ž*	tapintószervek
trepálnice -nic	*ž*	szempilla
tropíne -pín	*ž*	törköly
váje váj	*ž*	gyakorlat, próba
vžigálice -lic	*ž*	gyufa
žaluzíje -zíj	*ž*	reluxa
žbíce žbíc	*ž*	küllő
žítarice -ric	*ž*	gabonafélék

dihála -hál	*s*	légzőszervek
govoríla -ríl	*s*	beszédszervek
jájca jájc	*s*	herék (társ)
koléna -lén	*s*	térd
lédja lédij	*s*	vesetájék, derék
líca líc	*s*	arc
líčka líčk	*s*	arcocska
nosíla -síl	*s*	hordágy
obvezíla -zíl	*s*	kötszer(ek)
opravíla -víl	*s*	tennivaló(k)
pôlkna pôlken	*s*	zsalugáter
raména -mén	*s*	váll
rêbra rêber	*s*	borda
sénca sénc	*s*	halánték
spolovíla -víl	*s*	nemi szervek
stêgna stêgen	*s*	comb(ok)

A fölsorolt példák alapján az alábbi főbb csoportokról beszélhetünk:

*1. Egyes **testrészek** (páros vagy többes szervek) nevei.*

*2. **Ruhadarabok, lábbelik,** melyek két (szimetrikus) vagy több részből állnak.*

*3. **Betegségek**, lelkiállapotok, érzések, érzelmek.*

*4. Két (szimetrikus) vagy több részből álló **szerszámok, eszközök és tárgyak, dokumentumok.***

*5. **Hangszerek**, zenei anyagok.*

*6. **Ételek, italok,** ennivalók, innivalók ételmaradékok, gyümölcsök, zöldségek, növények.*

*7. **Ünnepek,** események.*

*8. **Gazdasági** fogalmak, **pénzügyi,** hivatali kifejezések.*

*9. Sportszerek, **sporttal kapcsolatos** főnevek.*

*10. **Biológiai** szavak.*

*11. **Mitológiai, bibliai, egyházi** kifejezések.*

*12. **Sok** (apró) **részből, anyagból** álló dolgok.*

*13. **Emberek** csoportjai.*

*14. **Földrajzi** nevek (l. később).*

120 Határozószók (*Prislôvi*)

A rájuk jellemző kérdőnévmások szerint csoportosítjuk őket.

I. Helyhatározószók *(Prislôvi kraja)*

1. kjé? — hol?

blízu	közel
dáleč	messze
dôli	lent
domá	otthon
drugjé	másutt
globôko	mélyen
gôri	fönt
júžno	délre
kjé	valahol
kjérkóli	bárhol
nekjé	valahol
nikjér	sehol
nízko	alacsonyan
nótri	bent
póleg	közel
posébej	külön
séverno	északra
spôdaj	lent
sprédaj	elöl
tàm	ott
tàmle	amott
tù	itt
tùle	emitt
túkaj	itten
visôko	magasan
zádaj	hátul
zgôraj	fönt, fölül
znótraj	bent, belül
zúnaj	kint, kívül

2. kám? — hova?

dôl	le
domóv	haza
gôr	föl
kámor	ahova
kámorkóli	akárhova
kvíšku	fölfelé
navzdòl	lefelé
navzgôr	fölfelé
navznóter	befelé
navzvèn	kifelé
nékam	valahova
nikámor	sehova
nóter	be
sèm	ide
t jà	oda
vèn	ki
vmés	közéje
vstrán	félre

3. od kód? — honnan?

od spôdaj	lentről
od sprédaj	elölről
od zgôraj	föntről
od znótraj	bentről
od zúnaj	kintről
od zádaj	hátulról
zdóma	otthonról

II. Időhatározószók *(Prislôvi časa)*

1. kdáj? — mikor?

dándánes	manapság
dánes	ma
dávi	ma reggel
dnévno	naponta
drévi	ma este
gredóč	haladva
hkráti	egyúttal
istočásno	egyidejűleg
jeséni	ősszel
jútri	holnap
kàdarkóli	bármikor
kdàj	valamikor
kmálu	hamarosan
láni	tavaly
létno	évente
létos	idén
mésečno	havonta
nedávno	nemrég
nékdaj	valamikor
neréhoma	szüntelenül
níkdar	soha
nikóli	soha
nocój	ma este
obênem	ugyanakkor
običájno	általában
opóldne	délben
opólnoči	éjfélkor
perspektívno	távlatilag
podnévi	nappal
pojútrišnjem	holnapután
poléti	nyáron
ponôči	éjjel
popóldne	délután
posmŕtno	halála után
pozími	télen
pôzno	későn
pravočásno	időben
prècej	azonnal
predláni	tavalyelőtt
predčásno	idő előtt
predvčérajšnjim	tegnap-előtt
prèj	előbb
prihódnjič	legközelebb
prilóžnostno	alkalmilag
prvôtno	eredetileg
sedàj	most(an)
sinóči	tegnap este
spomládi	tavasszal
spótoma	útközben
takòj	mindjárt

tedàj	akkor
tédensko	hetente
včéraj	tegnap
vsèlej	mindig
zádnjič	múltkor
zdàj	most
zdávnaj	régen
zgódaj	korán
zjútraj	reggel
zméraj	mindig
zmérom	mindig
zamláda	ifjú korában
zvečér	este

2. od kdàj? — mióta?

od dánes	mától
od jútri	holnaptól
od včéraj	tegnaptól
od takràt	akkortól
od zdàj	mostantól
od sedàj	mostantól
odslèj	mostantól
poslèj	ezután

3. do kdàj? — meddig?

do dánes	máig
do jútri	holnapig
do včéraj	tegnapig
do takràt	addig
do zdàj/sedàj	mostanáig
doklèr	amíg
doslèj	mostanáig
dotlèj	addig

4. za kdàj? — mikorra?

za dánes	mára
za jútri	holnapra

5. za kóliko časa? — mennyi ideig?

za vsèlej	örökre
za zdàj	egyelőre
za zméraj	örökre

III. Ok-, cél- és eredményhatározószók *(Prislôvi vzróka, namére in učínka)*

1. zakáj? — miért?
čemú? — mi végett?

hoté	szándékosan
krivíčno	igazságtalanul
nalášč	szántszándékkal
namérno	szándékosan
nènamérno	nem szándékosan
nèvedé	tudtán kívül
nèhoté	akaratlanul
pomótoma	tévedésből
slučájno	véletlenül
takó	így / úgy
vedé	tudván róla
zató	ezért / azért
zatórej	ezért / azért

2. (s kákšnim uspéhom? (milyen eredménnyel?)

brezuspéšno	siker nélkül
nèuspéšno	sikertelenül
odvèč	fölöslegesen
uspéšno	sikeresen
zamàn	hiába
zastónj	hiába

neuspéšno kolesárjenje

IV. Tulajdonságot jelentő határozószók
(Prislôvi lastnósti)

(Mód-, fok-, szám-, mérték-, és állapothatározók)
(Prislôvi načína, kólikosti, krátnosti, mére in ozíra)

1. kakó — hogyan?

dôbro	jól
drugáče	másként
glasnó	hangosan
hítro	gyorsan
hladnó	hűvösen
kàkor	ahogy
kàkorkóli	bárhogy
korákoma	lépkedve
krížem	keresztül
lepó	szépen
mižé	hunyorogva
mírno	nyugodtan
molčé	hallgatva
naglás	hangosan
nahítro	kapkodva
narávnost	őszintén
naróbe	fordítva
nárazen	külön, szét
navzkríž	keresztbe
nekáko	valahogy
nenádoma	váratlanul
nikákor	sehogy
pároma	párosával
pocéni	olcsón
počási	lassan
pogúmno	bátran
pokónci	emelt fővel
posébej	külön
potího	csöndben
potíhoma	csöndben
prijáteljsko	barátságosan
skriváj	lopva
skrívoma	titokban
skúpaj	össze, együtt
spótoma	útközben
stráhoma	félve
takó	így / úgy
tího	csöndben
trúmoma	csapatostul
vedé	tudva
vkùp	össze, együtt
vsèkakor	mindenképp
vznák	hanyatt
zgŕda	csúnya szóval
zlépa	szép szóval
zvíška	fölényesen

2. kóliko? — mennyi?

déloma	részben
dovòlj	elég
kàr	elég sok
kólikor	amennyi
málo	kevés
nékaj	néhány
nič	semmi
ogrômno	rengeteg
precèj	elég sok
premálo	túl kevés
prevèč	túl sok
tóliko	annyi
velíko	sok

3. a kólikokrat?—hányszor?

desétkrat	tízszer
dovòljkrat	elégszer
kólikokrat	hányszor
málokdàj	nem sokszor
málokrat	kevésszer
màrsikdàj	nemegyszer
méstoma	helyenként
nékajkrat	néhányszor
pretéžno	többnyire
rédkodkdàj	ritkán
stókrat	százszor
tólikokrat	annyiszor
večínoma	többnyire
vèčkrat	többször
včásih	néha
vsákokrat	minden alkalommal
znôva	újból

3.b kólikič? — hányadszor?

prvìkrat	először
drúgikrat	másodszor
zádnjikrat	utoljára

4. kólikanj? — mennyi(re)?

bogáto	gazdagon
bòlj	jobban
bóre (málo)	édeskevés
cúrkoma	csörgedezve
čísto	teljesen
čúdno	furcsán
déloma	részben
docéla	teljesen
dodôbra	alaposan
dočísta	teljesen
doslédno	következetesen
dovòlj	eléggé
kóličkaj	parányi(ra)
nàjbolj	leginkább
občútno	érezhetően
povsèm	teljesen
prepričeválno	meggyőzően
síla	rettenetesen
takó	annyira
zeló	nagyon

5. (gledé na káj)
(tekintettel vmire):

celôtno	teljességében
drúžbeno	társadalmilag
gmôtno	anyagilag
jezikóvno	nyelvileg
navídezno	látszólag
polítično	politikailag
stratéško	stratégiailag
strokóvno	szakmailag
številčno	számbelileg
vojáško	katonailag

121 A dátum *(Dátum)*

van = vagyunk *(smo)*
volt = voltunk *(smo bili)*
lesz = leszünk *(bomo)*

Hányadán is állunk, kérem?

1. Katérega (dne) **smo** dánes?
Dánes smo 15. (pétnajstega) márca.
Pétnajstega.

Hányadika van ma?
Ma március 15-e van.
Tizenötödike.

Katérega (dne) **smo bilí** v ponedéljek?
V ponedéljek smo bilí 10. (desêtega) mája.
Desêtega.

Hányadika volt hétfőn?
Hétfőn május 10-e volt.
Tizedike.

Katérega (dne) **bomo** jútri?
Jútri bomo 16. (šéstnajstega) márca.
Šéstnajstega.

Hányadika lesz holnap?
Holnap március 16-a lesz.
Tizenhatodika.

A fenti szerkezet érdekessége, hogy a magyar **"van", "volt", "lesz"** formuláknak (egyes szám 3. sz.) a szlovénben a *"vagyunk", "voltunk", "leszünk"* alakok (többes szám 1. sz.) felelnek meg.

2. Katérega (dne) boš prišèl?
Pêtega.

Hányadikán érkezel?
Ötödikén.

Boš 13. (trínajstega) mája domá?
Bom.

Otthon leszel május 13-án?
Igen.

A kérdés és a válasz is **hímnemű birtokos** esetben van *(katérega dné?, pétnajstega dné stb.)*, és dátumhoz kötődik.

3. Katéri dán prídeš?
V srédo.

Melyik nap érkezel?
Szerdán.

A harmadik típusú kérdésben a főnév **alanyesetben** van, és a hét valamelyik napjára vonatkozik.

A szlovénben a dátumot **fordítva** írják, mint a magyarban. A nappal kezdik, a hónappal folytatják, az évvel fejezik be. Az évszám után **nincs pont,** kivéve, ha új mondat kezdődik utána. A napot, hónapot és évet jelentő számok között — a magyarral ellentétben — **üres szóközt** hagynak. A hónapok és napok neveit — akár a magyarban, illetve a némettel és angollal ellentétben — **kis kezdőbetűvel** írják.

ANNO ...

a. 22. mája 1997 — *1997. május 22-én*
b. 22. 05. 1997 — *1997.05.22.*

Kiejtve:
a. dváindvájset-**ega** máj-**a** tísoč devétstó sédemindevétdeset | *birtokos eset*
b. dváindvájset-**ega** máj-**a** devétnajstó sédemindevétdeset | *birtokos eset*

1997 = 1. **tísoč devétstó** sédemindevétdeset
2. **devétnajstó** sédemindevétdeset

Elterjedtebb az első változat, amikor az ezres és százas számok *(ezerkilencszáz)* kombinációját használják. A százasokkal kifejezett alakot *(tizenkilencszáz)* ritkábban használják, mint mondjuk a németben *(neunzehnhundertsiebenundneuzig)*.

Kissé talán hivataloskodó — mindkét nyelvben — a következő dátumozási eljárás:

V Ljubljáni,
Dné / Z dné, 22. mája 1997

Kelt Ljubljanában,
1997. május 22. napján

122 A melléknévi névmások *(Pridévniški zaimki)*

1.	**kákšen?** milyen?	**katéri?** melyik?	**čigàv?** kié?	**kóliko?** mennyi?
2.	**kákršen** amilyen	**katéri (ki)** amelyik	**čígar** akié	**kólikor** amennyi
3.	**nekákšen** valamilyen	**néki** valamelyik	**nekóga** valakié	**nekóliko** valamennyi
4.	***kàk(šen)** valamilyen	***katéri** valamelyik	***čigàv** valakié	***kóliko** valamennyi
5.	**màrsikákšen** sokféle	**màrsikatéri** nemegy	**màrsičigàv** sokmindenkié	**mnógo** sok

6.	**kákršen kóli** bármilyen	**katéri kóli** bármelyik	**čígar kóli** bárkié	**kólikor kóli** bármennyi
7.	**vsákršen** mindenféle	**vsàk** mindegyik	**vsákogar** mindenkié	**vès** minden
8.	**nikákršen** semmilyen	**nobèn** egyik sem	**nikógar** senkié	**nìč / nobèn** semmi / egyik sem
9.	**drugáčen** másmilyen	**drúg** másik	**drúgega** másiké	**ne tóliko** nem annyi
10.	**enák** egyforma	**ísti** ugyanaz	**ístega** ugyanazé	**tóliko** annyi
11.	**ták(šen)** ily(en)	**tá** ez	**téga** ezé	**tóliko** annyi
	_____	**tísti** az	**tístega** azé	_____
	_____	**ôni** amaz	**ônega** amazé	_____
	_____			_____
	_____			_____

123 A szupinum *(Namenílnik)*

A szupinum személytelen igei alak, **a főnévi igenévből** *(délati, pêči)* képezzük úgy, hogy a **-ti, -či** képző **-i** végződését **elhagyjuk**: *délat, pêč*. Csak **mozgást jelentő igék után** használják, s az utóbbiak szándékát, célját hivatott jelezni. Mindkét cselekvést ugyanaz a személy végzi.

Hitím pométat!

Vsák dán	hódim	**jést**	v gostílno.
Rédno	zahája	**pít**	v bár.
Kmálu	grém	**spát.**	_____
Že	hitím	**délat**	domáčo nalógo.
Zdàj pa	drvím	**poglédat**	prográm.
Nemúdoma	pójdem	**kósit**	v ménzo.
Šéf	se odprávlja	**kontrolírat**	délavce.
Stárši	ga bodo dáli	**šólat.**	_____
Gôste	bodo peljáli	**večérjat**	v hotél.
Péter,	prídi	**poglédat,**	káj smo našli!
Ána	je hodíla	**spát**	pôzno.
Jútri	bom šèl	**nakupovát**	bòlj zgódaj.

A magyarban a szupinumnak **a célhatározói szerepű főnévi igenév** felel meg: Grém spát. — *Megyek aludni.*

124 A szenvedő szerkezet *(Trpni način)*

A magyarban a szenvedő igeragozásnak ma már csak nyomai vannak *("születik", "látszik", "közhírré tétetik...", "-tatik, -tetik magyarban nem használtatik")*. A szenvedő szerkezet *(trpnik)* sokkal jellemzőbb a szlovén, mint a magyar nyelvre. Ennek ellenére **a szlovénben is** jóval **gyakoribb a cselekvő**, mint a szenvedő szerkezet.

A szenvedő szerkezetet elsősorban akkor használjuk, amikor nem tudjuk vagy nem akarjuk megnevezni a cselekvés végrehajtóját *(ni vršílca dejánja)*, azaz **határozatlan alannyal** van dolgunk, vagy a lényeg szempontjából teljesen közömbös a cselekvő, mert ún. **általános alanyról** *(splôšni osébek)* beszélünk.

1. Cselekvő szerkezet	Szenvedő szerkezet
Cánkarjev dóm **so zgradíli** l. 1986. *A Cankar Központot 1986-ban építették.*	Cánkarjev dóm **je bíl zgrajèn** l. 1986. *A Cankar Központ 1986-ban épült.*
Univêrzo **so ustanovíli** l. 1938. *Az egyetemet 1938-ban alapították.*	Univêrza **je bilà ustanovljêna** l. 1938. *("Az egyetem 1938-ban lett alapítva".)*

Az 58. oktatási egységben (60. o.) tanultuk, hogy a **"se"** visszaható névmás egyes tárgyas igékből visszaható igét képez, és hogy az így létrejött igék külön szótári egységet alkotnak.

Például: učíti - *tanít,* učíti se - *tanul;* česáti - *fésül,* česáti se - *fésülködik.* A **"se"** visszaható névmást gyakran használják **szenvedő szerkezetekben** is.

2. Cselekvő szerkezet	Szenvedő szerkezet
Péter **vídi** ljubljánski grád. *Péter látja a ljubljanai várat.*	Ljubljánski grád **se vídi** od dáleč. *A ljubljanai vár messziről látszik.*
Knjígo že **tískajo.** *A könyvet már nyomják.*	Knjíga **se** že **tíska.** *("A könyv már nyomódik.")*
Trgóvec **prodája** knjíge. *A kereskedő könyveket árul.*	V tèj trgovíni **se prodájajo** knjíge. *Ebben a boltban könyveket árulnak.*

A szlovén szenvedő szerkezetben a "bíti" segédige **ragozott alakja** *(je / je bilà / so / so bilà / bo / bodo ...)* és a főigének az alannyal nemben és számban egyeztetett **múlt idejű melléknévi igeneve** *(odpŕta, odposláno, zgrajèn)* szerepel. A szenvedő szerkezet **alanya** mindig az a szó, mely cselekvő szerkezet használata esetén a mondat **tárgya.** Szenvedő szerkezet **csak tárgyas igékkel** alkotható!

A szenvedő szerkezet **állapotot** (Trgovína je zapŕta. — *A bolt zárva van.*) és **cselekvést** (Písmo je odposláno. — *A levelet elküldték.*) egyaránt jelölhet.

Szlovén szövegek magyarra fordításakor ne felejtsük el, hogy a magyarban **csak állapotot** jelölhet a szenvedő szerkezet. A cselekvést jelölő szlovén szenvedő szerkezetet helytelen szenvedő szerkezettel fordítani (~~A levél el lett küldve.~~), helyette a magyarban **cselekvő szerkezetet** kell használni *(A levelet elküldték.)*.

A szenvedő szerkezet cselekvőjét **od** elöljárószóval kapcsoljuk a szenvedő igéhez: Učênci so bilí pohváljeni (**od** učíteljev). — *A tanárok megdicsérték a tanulókat. ("A tanulók meg lettek dicsérve a tanárok által.")*. Ezt a fajta szenvedő szerkezetet, melyet az angolban a **by**, a franciában a **par**, a németben a **von/durch** viszonyszóval fejeznek ki, ritkán használják a szlovénben.

A cselekvő szerkezet átalakítása szenvedő szerkezetté

Cselekvő mondatot úgy alakítunk át szenvedővé (magyarról szlovénre fordítunk), hogy az első mondat **tárgya** (Cánkarjev dóm — *a Cankar Központot)* a második mondat **alanya** lesz (Cánkarjev dóm — *a Cankar Központ)*, a ragozott igealak (so zgradíli — építették) helyett az alany-nyal egyeztetett **létige + múlt idejű melléknévi igeneves szerkezetet** *(je bíl zgrajèn)* használják. Bizonyos alapigéket *(ljudjé govoríjo, novínarji píšejo, gôstje jêjo ...)* a **"se" névmással** egészítik ki *(govorí se, píše se, jé se ...)*. Az átalakítás visszafelé fordított sorrendben történik, illetve a **"se"** névmás elhagyásával.

A szenvedő szerkezet mindig visszalakítható cselekvő szerkezetté, de nem minden cselekvő mondat alakítható át szenvedővé.

	Cselekvő:		
Svéti Júrij (alany)	je premágal (állítmány)	zmája. (tárgy)	**szenvedő**
Szent György	*legyőzte*	*a sárkányt*	
	Szenvedő:		
Zmáj (alany) *"A sárkány*	je bíl premágan (állítmány) *legyőzetett*	od svétega Júrija. (eszközhatározó) *szent György által."*	**cselekvő**

125 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása *(-am/-ám)*

(Naglaševánje glágolskih končníc v sedánjiku)

Harmincadik oktatási egységünkben (29.o.) az igéket — az egyes szám 1. személyű ragok alapján — öt fő ragozási típusra osztottuk. Ezeknek a ragoknak a hangsúlyrendszere hatással van az egyéb igei alakok *(felszólító mód, múlt idő, múlt idejű melléknévi igenév stb.)* hangsúlyozására.

Emlékeztetőül az öt csoport: 1. **-am / ám** (délam / veslám) 2. **-im / ím** (prósim / kosím) 3. **-jem** (píjem) 4. **-em / èm** (razúmem / prispèm) 5. **-m** (dám). Bennünket az a három csoport (1. 2. 4.) érdekel, melyeknél a személyragok hangsúlyosak és hangsúlytalanok is lehetnek.

főnévi igenév	I. szám 1. személy	főnévi igenév	I. szám 1. személy
-ati délati	**-am** délam	**-áti** igráti	**-ám** igrám

Az ötkötetes szlovén értelmező szótárban (SSKJ) mintegy 7200 olyan ige szerepel, melynek főnévi igenévi végződése **-ati** / **-áti** (dél**ati** / igr**áti**), és az egyes szám első személyben **-am**, ill. **-ám** ragokat kap.

A szlovénben ez a típus **a legtermékenyebb.** Az idegen eredetű igéket is többnyire e szerint a minta szerint ragozzák *(adaptírati -am, elektrificírati -am, korigírati -am, moralizírati -am, testírati -am).*

Legtöbbször a hangsúlytalan **-am** alakot kell használni. A csoportot az idegen eredetű szlovén igék is gyarapítják, mivel személyragjuk sohasem lehet hangsúlyos.

125 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása *(-ám)*

Összegyűjtöttük azt a négy-ötszázra tehető igét, melyeket az **-áti -ám** típus szerint ragozunk. A főnévi igenévnek a -ti képzőt megelőző **-á-** tőképzője *(glágolska pripóna)* **hangsúlyos** *(teptáti, veljáti, vesláti ...).*

főnévi igenév			jelen idő		
igr -á- ti	*(játszik)*		igr -ám	igr -áš	igr -á ...
konč -á- ti	*(befejez)*		konč -ám	konč -áš	konč -á ...
sedl -á- ti	*(nyergel)*		sedl -ám	sedl -áš	sedl -á ...

A következő szavak között nagyon sok hangulatfestő szó, költői kifejezés, gyakorító ige van. Némelyek stiláris értéke csak súrolja az irodalmi nyelvi normát. Célunk nem az, hogy a tanuló valamennyit tanulja meg, hanem hogy csokorba legyenek szedve. A közismertebbeket aláhúztuk.

Egyes szavak elején a kövéren szedett egy-, két- vagy hárombetűs előtagok *(**u**ravnáti, **od**vozláti, **raz**vozláti ...)* az alapigék igekötős származékai. Az igekötők elhagyásával megkapjuk az alapigét.

-áti -ám

klokotáti, klopotáti, kobacáti, kobacljáti, kokljáti, kokotáti, komatáti, končáti, koracáti, kosmáti, koštáti, kozláti, kracáti, kramljáti, krampáti, krehetáti, kreketáti, krepáti, krepčáti, krevljáti, krevsáti, krohotáti se, kvantáti, kvartáti, lasáti, mahedráti, mahljáti, mandráti, maškaráti, mečkáti, mehčáti, meketáti, mencáti, mendráti, mevljáti, mezgáti, migljáti, momljáti, moslljáti, motljáti, mrmráti, **na**brbljáti, **na**cefráti, **na**čebljáti **na**čečkáti, **na**čofáti, **na**čvekáti, **na**drdráti, **na**garáti, **na**gobezdáti, **na**kracáti, **na**kracljáti, **na**kvačkáti, **na**pacáti, **na**packáti, **na**rahljáti, **na**ravnáti, **na**seklјáti, **na**sukljáti, **na**svaljkáti, **na**svinjáti, nergáti, nosljáti, **ob**divjáti, **ob**drsáti, očofáti, **od**bezljáti, **od**capljáti, **od**cepetáti, **od**cingljáti, **od**cokláti, **od**divjáti, **od**drdráti, **od**frfotáti, **od**igráti, **od**koracáti, **od**krevsáti, **od**mrmráti, **od**peketáti, **od**racáti, **od**štorkljáti, **od**švedráti, **od**topotáti, **od**trkljáti, **od**vesláti, **od**vihráti, **od**vozláti, **od**zvončkljáti, **od**žebráti, ogoljufáti, **o**jezikáti, **o**klofutáti, **o**komatáti, **o**kopáti, **o**krancljáti, **o**krepčáti, **o**lasáti, **o**mehčáti, **o**mencáti, **o**pentljáti, **o**pikljáti, **o**plahtáti, **o**sladkáti, **o**svinjáti, **o**žvepláti, pacáti, packáti, pahljáti, peckáti, pecljáti, pečáti se, pednjáti, peháti, peketáti, pentljáti, petáti, pihljáti, plahetáti, plahtáti, plapoláti, plesketáti, **po**bezáti, **po**brkljáti, **po**cepetáti, **po**cingljáti, **po**cokláti, **po**crkljáti, **po**curljáti, **po**čebljáti, **po**čečkáti, **po**čehljáti, **po**čenčáti, **po**čofáti, **po**divjáti, **po**goljufáti, **po**igráti, **po**klepetáti, **po**kljáti, **po**končáti, **po**kozláti, **po**kracáti, **po**kramljáti, **po**krepčáti, **po**kvantáti, **po**kvartáti, **po**lasáti, **po**mahljáti, **po**mečkáti, **po**mencáti, **po**mendráti, **po**mezgáti, **po**momljáti, **po**mrmráti, **po**žvenketáti, **po**žvepláti, prasketáti, **pre**kramljáti, **pre**mečkáti, **pre**vesláti, **pre**žvekljáti, **pri**capljáti, **pri**goljufáti, **pri**godrnjáti, **pri**igráti, **pri**mahedráti, **pri**peketáti, **pri**ropotáti, **pri**rožljáti, **pri**štorkljáti, **pri**švedráti, racáti, raglјáti,

rahljáti, ravnáti, **raz**blebetáti, **raz**brbráti, **raz**cefráti, **raz**divjáti, **raz**igráti, **raz**klepetáti, **raz**komatáti, **raz**mehčáti, **raz**mendráti, **raz**pacáti, **raz**pecljáti, **raz**pečáti, **raz**rahljáti, **raz**ravnáti, **raz**švedráti, **raz**vihráti, **raz**vozláti, **raz**žvepláti, **raz**žvrkljáti, reglјáti, repkáti, repljáti, resketáti, rezgetáti, rezljáti, ropotáti, rožljáti, sabljáti, scefráti, scrkljáti, sčofotáti, sedláti, sekljáti, sesáti, **se**seklјáti, sfrfotáti, skakljáti, sklofutáti, skracáti, skrampáti, sladkáti, spacáti, spakedráti, spečáti se, sreblјáti, srkljáti, steptáti, stopicljáti, sukljáti, svinjáti, šantáti, ščebetáti, ščegetáti, šepetáti, šešljáti, šklepetáti, šklopotáti, škrabljáti, škrebljáti, šlapáti, štekljáti, štemplјáti, štorkljáti, šušljáti, švapáti, tacáti, tapljáti, templjáti, teptáti, topotáti, trampljáti, trapáti, trepetáti, trepljáti, tresljáti, trkljáti, trobentáti, uhljáti, **ui**gráti, **u**ravnáti, veljáti, vesláti, vohljáti, vozláti, vsesáti, vteptáti, **vz**frfotáti, **vz**plapoláti, **vz**ravnáti, **vz**trepetáti, **za**barantáti, **za**blebetáti, **za**brbljáti, **za**brbotáti, **za**capljáti, **za**cepetáti, **za**cingljáti, **za**cokláti, **za**copotáti, **za**curljáti, **za**čebljáti, **za**čofotáti, **za**drdráti, **za**drekáti, **za**drgetáti, **za**drobencljáti, **za**godrnjáti, **za**grgráti, **za**hahljáti, **za**hlačáti, **za**hlastáti, **za**igráti, **za**jecljáti, **za**jezikáti, **za**klepetáti, **za**klokotáti, **za**klopotáti, **za**kobacáti, **za**kracáti, **za**mrmráti, **za**nosljáti, **za**pacáti, **za**packáti, **za**pentljáti, **za**regljáti, **za**rezgetáti, **za**ropotáti, žlobudráti, žvenketáti, žvenkljáti, žvepláti, žvrkljáti.

-áti -ám

Ámen

VAJE — GYAKORLATOK

1. A függőleges, számmal jelölt oszlopokba írja be a meghatározásként megadott magyar szavak szlovén fordítását. Helyes megfejtésként egy **közmondást** fog kapni a vízszintes vastag keretes sorban.

a.	amilyen	e.	főváros	j.	vállalat
b.	könyvesbolt	f.	visz, vezet	k.	megvár
c.	érdekes	g.	illetve	l.	(ő) vásárol, vesz
č.	kiállítás	h.	nagyáruház	m.	megváltoztat
d.	fölébreszt	i.	elfelejt	n.	reklám

2. Vegye még egyszer szemügyre a következő oldalon található, csak többes számú, vagy általában többes számú típusfőnevek ragozását (mindhárom nemben)!

A	B	R	T	L	E
bŕki čévlji	bŕk **-ov** čévlj **-ev**	bŕk **-om** čévlj **-em**	bŕk **-e** čévlj **-e**	pri bŕk **-ih** v čévlj **-ih**	z bŕk **-i** s čévlj **-i**
trenírke kléšče čeljústi smučí	trenírk **-ø** kléšč **-ø** čeljúst **-i** smuč **-í**	trenírk **-am** kléšč **-am** čeljúst **-im** smuč **-ém**	trenírk **-e** kléšč **-e** čeljúst **-i** smuč **-í**	v trenírk **-ah** v kléšč **-ah** na čeljúst**-ih** na smuč **-éh**	s trenírk **-ami** s kléšč **-ami** s čeljúst **-mi** s smuč **-mí**
ústa pljúča	úst **-ø** pljúč **-ø**	úst **-om** pljúč **-em**	úst **-a** pljúč **-a**	v úst **-ih** na pljúč **-ih**	z úst **-i** s pljúč **-i**

Fordítsa szlovénre — szótárt is használhat — a következő kifejezéseket! Minden esetben válassza a többes számú alakot, még akkor is, amikor a magyarban az egyes számú alakot használják.

a. mankókkal
b. tojásokkal
c. az agyon
č. a tüdőnek a
d. a tüdőnek
e. vállon
f. szájjal
g. a szájnak a
h. a szájnak
i. fürdőnadrágban
j. fürdőnadrág nélkül
k. szemüveggel
l. szemüveg nélkül
m. a szemüveghez
n. állkapoccsal
o. állkapcsot
p. a szülőkről
r. az ajtó előtt
s. az ajtóval szemben
š. az ajtó fölött
t. az ajtó mellett
u. spagettiből
v. síléceken (smučí)
z. szánkóval
ž. ollóval

3. Pótolja a hiányzó **ragokat!**

a.	Z	grablj	-.....	grabimo.
b.	Brez	očal	-.....	nič ne vidi.
c.	Na	možgan	-.....	ima tumor.
č.	Kupil je črne	čevlj	-..... .	
d.	Ne mara	makaron	-..... .	
e.	Bolan je na	pljuč	-..... .	
f.	Kozarec je dvignil k	ust	-..... .	
g.	Ostal je brez	hlač	-..... .	
h.	Na	kotalk	-.....	je prispel.
i.	Pod	ruševin	-.....	so ga našli.
j.	Peter je kupil	starš	-.....	darila.
k.	Ležal je na	tl	-..... .	(tla)
l.	Pripognil se je k	tl	-..... .	(tla)
m.	Ribe dihajo s	škrg	-..... .	
n.	Zbolel je za	ošpic	-..... .	
o.	V novih	hlač	-.....	je prišel na obisk.

4. Válassza ki azokat a többes számú főneveket, melyek **sohasem használhatók egyes számban!** Állapítsa meg, milyen nemű a főnév, mert ez dönti el, hogy melyik ragozási típust kell alkalmazni. Határozza meg **birtokos alakját!**

Közben gondolkodjon el azon, hogy az egyik típusú **többes számú főnév** miért és mikor használható **egyes számban,** jóllehet a többes számú alak a gyakoribb *(Daj mi levo rokavico! — Kupil je nove rokavice.)*, illetve a másik fajtánál *(Zbolel je za ošpicami.)* **miért nincs soha egyes szám?** Szánjon pár percet arra, hogy megértse ezt a — magyar nyelvtől teljesen eltérő — logikát!

a. čeljusti
b. jetra
c. kolena
č. lica
d. možgani
e. počitnice
f. pljuča
g. usta
h. cokle

i. čevlji
j. hlače
k. nogavice
l. kopalke
m. modrčki
n. očala
o. rokavice
p. škornji
r. trenirke

s. garje
š. koze (himlő)
t. ošpice
u. dude (duda)
v. note
z. špageti
ž. oči

5. A fenti többes számú főnevekből válassza ki azokat, melyek **többnyire többes számban** használandók (stilárisan semleges), de amikor a párban szereplő dolognak az egyik egységére utalunk *(leva rokavica)*, akkor **egyes számban** használjuk őket! Határozza meg ezen főnevek **egyes számú alanyesetét, nemét és birtokos esetét!**

6. Fordítsa szlovénre a következő mondatokat, és vigyázzon arra, hogy a magyar egyes számnak a szlovénben sokszor — nem mindig! — többes szám felel meg!

a. Ne játssz az ollóval!
b. Vesse le a nadrágját!
c. Vedd föl a bal zoknidat is!
č. Szemüveg nélkül nem lát.
d. Új zoknit vett magának.
e. Az ajtónak dőlt.
f. A táska a földön feküdt.
g. Péternek fáj a lába.
h. Péternek fáj a jobb lába.
i. A király előtt térdre esett.
j. Megütötte a bal térdét.
k. Megsérült mindkét térde.
l. Nehézségei vannak a szemével.
m. Bal szemével nem lát.

7. Fordítsa magyarra a következő mondatokat, és fordítson különös gondot az egyes és többes szám viszonyára!

a. Kje si zgubil svoja očala?
b. Peter ne mara makaronov.
c. Pes leži pred vrati.
č. Ima lepe dolge lase.
d. V juhi so našli las.
e. Ima ogromno las.
f. Letos so bile dolge počitnice.
g. Sosed ima kratke brke.
h. Bandit mu je zlomil spodnjo čeljust.
i. Imel je močne čeljusti.
j. Igrali so na škotske dude.
k. Jutri bodo šli na koline.

8. Határozottan töltse ki a hiányzó részeket **határozószókkal!**

a. Glavno mesto je ..... . *(messze)*
b. Očeta ni ..... . *(itthon/otthon)*
c. ..... *(Valahol)* se skriva.
č. ..... *(Bent)* dela.
d. ..... *(Mélyen)* spi.
e. Mama je ..... . *(kint)*
f. Ostali so nekje ..... . *(hátul)*
g. Odšel je ..... . *(haza)*
h. Vsi moramo ..... *(föl)* na hrib.
i. Šel je ..... *(be)* v sobo.
j. Takoj pojdi ..... ! *(ki)*
k. ..... *(Sehova)* ne greš!
l. ..... *(Ma)* sije sonce.
m. ..... *(Tegnap)* je deževalo.
n. ..... *(Idén)* smo v izgubi.
o. ..... *(Soha)* ne reci, da nikoli!
p. ..... *(Délben)* se je oglasil zvon.
r. ..... *(Holnap)* gremo na izlet.
s. Vroče je kot ..... . *(nyáron)*
š. Vsak dan ..... *(korán)* vstaja.
t. ..... *(Mindig)* zamudi.
u. Jutri ..... *(este)* pridemo.
v. Na obisk pride ..... . *(holnapután)*
z. To je bilo ..... . *(régen)*
ž. ..... *(Éjjel)* je grmelo.

9. Gyakorolja **a dátummal** kapcsolatos kifejezéseket!

a. Hányadika van ma?
b. Hányadika volt vasárnap?
c. Hányadika lesz holnapután?
č. Hányadikán érkezel?
d. Otthon leszel május másodikán?
e. Melyik nap érkezel?
f. március tizenötödike
g. március tizenötödikén
h. 1997-ben
i. az 1997-es esztendőben
j. ezerkilencszáz-kilencvenhét (1997)
k. ezerkilencszáz-kilencvenhétben (1997-ben)

10. Nem mellékes a **melléknévi névmás** sem, más nem fogja megtanulni helyettünk!

a. ..... *(Milyen)* klobuk imaš?
b. ..... *(Melyik)* je tvoj oče?
c. ..... *(Mennyi)* sadja si kupil?
č. Vprašaj ..... ! *(bárkit)*
d. ..... *(Kié)* je ta svinčnik?
e. Kakšnega naj prinesem? ..... . *(Bármilyet.)*
f. Katerega naj kupim? ..... . *(Bármelyiket.)*
g. ..... (Bárkié) je to jabolko, jaz ga bom pojedel.
h. Nočem slišati ..... *(semmilyen)* izgovorov!
i. ..... *(Mindenféle)* upor bo zatrt.

11. Mozgás a **mozgást jelentő igék** után! Az se baj, ha kissé sántikálunk, mert a főnévi igenév kétbetűs (kétbotos?) alakja **(-ti)** helyett, csak az egybetűs (egybotos?) segédeszköz **(-t)** marad meg számunkra.

Hitím pométat!

a. Megyek enni.
b. Nemsokára megyek aludni.
c. Mikor fogsz menni bevásárolni?
č. Péter későn jár aludni.
d. Sietek takarítani.
e. Menj dolgozni!
f. Milán, gyere játszani!
g. Rohanok dolgozni.
h. Mikor mész fűteni?
i. Megyek tanulni.
j. Menj a francba! (soliti se)

12. Tudom, hogy már szenved a sok feladattól, de azért a szenvedő szerkezetet is gyakorolni kell, hogy kevésbé szenvedjen akkor, amikor használnia kell majd. Mostani feladata: a **cselekvő szerkezeteket** alakítsa át **szenvedőkké!**

a. Novi kulturni dom so zgradili lani.
b. Slovensko univerzo so ustanovili leta 1919.
c. Knjigo že tiskajo.
č. Že prodajajo knjige.
d. Zmaja so premagali.
e. Hišo bodo končali prihodnje leto.
f. Roman bodo napisali.

13. Szerencse fel! Hangsúly fel! Az **-ati/áti** végű igék közül van szerencsénk néhányat fölsorolni, önnek pedig legyen sok szerencséje (nem baj, ha némi tudással fölvértezve), amikor eldönti, hogy a végződések **hangsúlytalanok** *(délati)* vagy **hangsúlyosak** *(kegljáti)*. A személyragok is ennek megfelelően alakulnak *(délam, délaš, déla ...,* ill. *kegljám, kegljáš, kegljá ...)*.

Jóllehet tudjuk, ebben a kategóriában a hangsúlytalan végződések vannak túlnyomó többségben (idegen eredetű szavak!), de azért nem árt vigyázni!

divjati, povedati, napisati, igrati, garati, plavati, jecljati, kuhati, evidentirati, kegljati, klepetati, boksati, stimulirati, končati, mehčati, barvati, čečkati, krohotati se, odigrati, goljufati, hupati, zbirati, gledati, ogoljufati, pokončati, razvozlati, organizirati, prognozirati, ropotati, sesati, sabljati, sladkati, šepetati, testirati, trepetati, sprehajati se, prodajati, trobentati, veljati, veslati, zaigrati

11. LÉKCIJA

NÍNA - NÁNA, ÁNA NÍ ZASPÁNA

Ána po večérji dólgo ní môgla zaspáti. Na políci je zaglédala účbenik slovénščine za tújce. Kàkor nalàšč zánjo, saj je na pól tudi sáma Madžárka. Ko ga je vzéla s políce, se je knjíga odpŕla skôraj na kôncu, pri znáni Cánkarjevi črtici, ki nósi naslòv *"Skodélica káve"*. Ána se je nájprej nekóliko prestrášila takó zahtévnega bránja, potém pa se je spómnila, da se pač móra potrudíti, če želí študírati v Ljubljáni.

Ivan Cánkar

SKODÉLICA KÁVE

... Odpustljív je gréh, ki ga je mogóče povédati z besédo, izbrísati ga s pokóro. Težák in pretežák, do zádnje úre krvavèč je gréh, ki je ostàl samó v srcu kàkor spomín brez beséde in brez oblíke. Le sám sêbi ga člôvek izpovedúje, kàdar strmí v nóč in mu je odêja na prsih tèžja od kámna.

"Ne krádel nísem, ne ubíjal, ne prešuštvovàl; čísta je môja dúša!"

Lažnívec! Ali nísi lúpil jábolka, ko si šèl mímo láčnega ter si ga poglédal brez sramú? Húje je biló, kàkor da si krádel, ubíjal in prešuštvovàl! Pravíčni sodník, srcé, bo rájše odpustílo ubijálcu, ki je gredóč pod víslice pobóžal jétičnega otrôka, kàkor têbi čístemu! Zakáj srcé ne pozná malénkosti in tudi ne paragráfov ...

Pred pétnajstimi léti sem prišèl domóv in sem ostàl domá trí tédne. Vès tísti čàs sem bíl potŕt in zlovóljen. Stanovánje smo iméli pústo; v nàs vsèh je biló, zdí se mi, nékaj têžkega, odúrnega, kàkor vlážna sénca.

Prve nočí sem spál v ízbi; včásih sem se ponôči zbúdil, pa sem vídel v temì, da je bilà máti vstála iz póstelje in da je sedéla za mízo. Čísto mírno, kàkor da bi spála; dlaní je tiščála k čêlu, njén béli obràz se je svétil, tudi če je biló ôkno zagrnjeno in ní biló zúnaj ne lúne, ne zvézd. Poslúšal sem natánko in sem razlóčil, da to ni sopênje spéčega, tèmveč múkoma zatajeváno ihtênje. Odél sem se préko gláve; ali skózi odêjo in tudi še v sánjah sem slíšal njéno ihtênje.

Presélil sem se pod strého, v senó. V tá svój dóm sem plézal po strmih, polómljenih stopnícah, léstvi podóbnih. Postlàl sem si v sênu, pred vráta na klánec pa sem si postávil mízo. Razglèd mój je bíl sív, razglódan zíd. V zlì vólji, v potŕtosti in črnih skrbéh sem písal takràt svôje prve zaljúbljene zgódbe. Síloma sem vôdil svôje mísli na béle céste, na cvetóče trávnike in dišéča pólja, da bi ne vídel sêbe in svôjega življênja.

Nekóč sem si zažêlel črne káve. Ne vém, kakó mi je prišló na mísel; zažêlel sem si jè. Mordà le zatégadélj, ker sem védel, da níti krúha ní domá, káj šelè káve. Člôvek je v sámi razmíšljenosti hudôben in nèusmíljen. Máti me je poglédala z velíkim, pláhim poglédom in ní odgovorila. Púst in zlovóljen, brez beséde in pozdráva sem se vrnil pod strého, da bi písal,

kakó sta se ljubíla Mílan in Bréda in kakó sta bilà obá plemeníta, sréčna in veséla.

"Rôko v rôki, obá mláda, od jútranjega sónca obžárjena, v rôsi umíta ..."

Začútil sem tíhe koráke na stopnícah. Prišlà je máti; stópala je počási in várno, v rôki je nêsla skodélico káve. Zdàj se spomínjam, da nikóli ní bilà takó lépa kàkor v tístem trenútku. Skózi vráta je sijál pošéven prámen opoldánskega sónca, narávnost máteri v očí; véčje so bilè in čistêjše, vsà nebéška lúč je odsévala iz njìh, vsà nebéška blágost in ljubézen. Ústnice so se smehljále kàkor otrôku, ki prináša vesél dár.

Jàz pa sem se ozŕl in sem rékel z zlôbnim glásom:

"Pustíte me na míru!... Ne máram zdàj!"

Ní še bilà na vŕhu stopníc; vídel sem jo samó do pasú. Ko je slíšala môje beséde, se ní ganíla; le léva rôka, ki je držála skodélico, se je trésla. Glédala me je prestrášeno, lúč v očéh je umírala.

Od sramú mi je stopíla krí v líca, stópil sem ji napróti s hítrim korákom.

"Dájte, máti!"

Prepôzno je biló; lučí ní biló več v njéne očí, smehljája ne več na njéne ústnice.

Popíl sem kávo, pa sem se tolážil:

Zvečér ji porêčem tísto besédo, tísto ljubeznívo, za katéro sem ogoljufàl njéno ljubézen ..."

Nísem je rékel ne zvečér, ne drúgi dán in tudi ne ob slovésu ... Trí ali štíri léta kasnêje mi je v tujíni túja žénska prinêsla kávo v ízbo. Takràt me je izpreletélo, zaskelélo me v srcu takó močnó, da bi bíl vzklíknil od bolečíne. Zakáj srcé je pravíčen sodník in ne pozná malénkosti ...

BESÉDE — SZAVAK

blágost -i *ž*	jószívűség
bolečína -e *ž*	fájdalom
cvetóč -a -e	virágzó
čêlo -a *s*	homlok
čŕtica -e *ž*	karcolat
dáti dám	ad
dišèč -éča -e (!)	illatos
dlán -í *ž*	tenyér
držáti -ím	tart, fog
dúša -e *ž*	lélek
ganíti -em **se**	mozdul
gréh -a *m*	bűn
híter -tra -o	gyors
hudôben -bna -o	gonosz
húјši -a -e	rosszabb
ihtênje -a *s*	zokogás
ízba -e *ž*	szoba (rég)
izbrísati -bríšem	kitöröl
izpovedováti -újem	bevall, beismer
jábolko -a *s*	alma
jétičen -čna -o	tüdőbajos
jútranji -a -e (!)	reggeli
kámen -mna *m*	kő
kasnêje	később
káva -e *ž*	kávé
krásti krádem	lop
krí krví *ž*	vér
krvavèč -éča -e (!)	vérző
láčen -čna -o	éhes
láčni -ega m	éhes/éhező ember
lažnívec -vca *m*	hazug ember
léstev -tve *ž*	létra
líca líc *s (pl)*	arc
ljubézen -zni *ž*	1. szeretet 2. szerelem
ljubeznív -a -o	kedves, barátságos
ljubíti -im **se**	szeretik egymást
lotíti -im **se** (B)	nekilát, nekikezd
lúna -e *ž*	hold
lupíti -im	hámoz
malénkost -i *ž*	csekélység, apróság

múkoma	kínkeservesen
nalàšč	szándékosan
napróti (R)	eléje, feléje
narávnost	egyenesen
nebéški -a -o	mennyei
nêsti nêsem	visz
nèusmíljen -a -o	könyörtelen
nosíti -im	visel, hord
oblíka -e *ž*	alak, forma
obžárjen -a -o	fényárban úszó
odêja -e *ž*	takaró
odéti odénem **se**	betakarózik
odúren -rna -o	undorító
odpréti -prèm **se**	kinyílik
odpustíti -ím **kómu**	megbocsát vkinek
odpustljív -a -o	megbocsátható
odsévati -am	sugárzik
ogoljufáti -ám	becsap
opoldánski -a -o	délelőtti
ostáti ostánem	marad
ozréti ozrèm **se**	odanéz
paragráf -a *m*	paragrafus
pás -ú *m*	derék
pláh -a -o	félénk, félszeg
plemenít -a -o	nemes
plézati -am	mászik
potŕt -a -o	levert
pobóžati -am	megsimogat
podóben -bna -o (R)	hasonló
pokóra -e *ž*	bűnbánat
políca -e *ž*	polc
polómljen -a -o	törött
popíti -píjem	megiszik
postáviti -im	helyez
póstelja -e *ž*	ágy
postláti postéljem	megágyaz
potŕtost -i *ž*	levertség
potrudíti -im **se**	igyekezik
pošéven -vna -o	ferde
pozdràv -áva *m*	1. üdvözlet 2. köszönés
prámen -éna *m*	sugár
pravíčen -čna -o	igazságos
préko (B) **čésa**	vmin át, keresztül
prepôzen -zna -o	túl késő
preselíti -im **se**	át/elköltözik
prestrášen -a -o	rémült
prešuštvováti -újem	házasságtörést elkövet
prinášati -am	hoz (többször) (f)
prinêsti -nêsem	hoz (b)
pŕsi -i *ž (pl)*	mell
púst -a -o	sivár, kihalt
pustíti -ím	hagy, enged
rájše	inkább
razglódan -a -o	szétrágott
razločíti -im	megkülönböztet
razmíšljenost -i *ž*	szórakozottság
rôsa -e *ž*	harmat
sánje sánj *ž (pl)*	álom
sedéti -ím	ül
sénca -e *ž*	árnyék
senó -á *s*	széna
sijáti síjem	süt, ragyog
síloma	igen nehezen
sív -a -o	szürke
skŕb -í *ž*	gond
skodélica -e *ž*	csésze
slovó -ésa *s*	búcsú(zás)
smehljáti -ám **se**	mosolyog
sodník -a *m*	bíró
sopênje -a *s*	szuszogás
spèč -éča -e (!)	alvó
spomín -a *m*	emlék
spómniti -im **se**	eszébe jut
srám -ú *m*	szégyen
sréčen -čna -o	1. boldog 2. szerencsés
stópati -am	lépked (f)
stopíti -im	lép (b)
stréha -e *ž*	tető
strméti -ím	bámul
svetíti -im **se**	fénylik
temà -è *ž*	sötétség
tiščáti -ím	szorít
tolažíti -im **se**	vigasztalódik
trenútek -tka *m*	pillanat
trésti trésem **se**	remeg
túјec -jca *m*	idegen (ember)
tujína -e *ž*	idegen ország
ubijálec -lca *m*	gyilkos
ubíjati -am	öl (f)
účbenik -a *m*	tankönyv
umírati -am	haldoklik
umít -a -o	tiszta (megmosakodva)
ústnice -ic *ž (pl)*	ajkak
ustrášiti -im **se**	megrémül
várno	óvatosan
víslice -ic *ž (pl)*	akasztófa

vlážen -žna -o	nedves
vólja -e *ž*	akarat
vrníti vrnem **se**	visszatér
vzéti vzámem	elvesz, levesz
vzklíkniti -em	fölkiált
začutíti -im	megérez
zagŕnjen -a -o	elhúzott, behúzott
zakáj	hiszen, mivel
zaljúbljen -a -o	szerelmes
zaskeléti -ím	égetni kezd
zaspán -a -o	álmos
zaspáti -ím	elalszik
zatajeván -a -o	elfojtott
zatégadélj	amiatt (rég)
zaželéti -ím **si**	kíván magának
zbudíti -ím **se**	fölébred
zèl zlà -ò	gonosz
zgódba -e *ž*	történet
zíd -ú *m*	fal
zlôba -e *ž*	aljasság, gonoszság
zlôben -bna -o	aljas, gonosz
zlovóljen -ljna -o	rosszkedvű
znán -a -o	ismert
zvézda -e *ž*	csillag

jábolko -a *s*

lúna -e *ž*

čáša -e *ž*

ústa úst *s (pl)*

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

nína-nána	tente baba, tente
účbenik slovénščine za (T) **túјce**	szlovén nyelvkönyv külföldiek számára
kàkor nalàšč zánjo	mintha csak neki szánták volna
vzéti kàj s políce (B)	levesz vmit a polcról
ki nósi naslòv "Skodélica káve"	mely az "Egy csésze kávé" címet viseli
prestrášiti se kóga, česa (B)	megijed vkitől, vmitől
spómnila se je, da	eszébe jutott, hogy
móra se pač potrudíti, če	igyekeznie kell, hogyha
strméti v kóga, káj	bámul vkire, vmire/vmibe
odêja na (L) **pŕsih**	a mellére húzott takaró
íti mímo (B) **kóga, káj**	elmegy vki, vmi mellett
poglédati kóga, káj	ránéz vkire, vmire / megnéz vkit, vmit
brez (B) **sramú**	szégyenérzet nélkül
húјše je biló, kàkor da si krádel	rosszabb volt, mintha loptál volna
odpustíti kómu (káj)	megbocsát vkinek (vmit)
gredóč pod (T) **víslice**	miközben ment az akasztófa felé
zdí se mi (R)	úgy tűnik számomra
pŕve noči sem spál v (L) **ízbi**	néhány éjszakán át a szobában aludtam
vstáti iz (B) **póstelje**	fölkel az ágyból
sésti za (T) **mízo**	asztalhoz ül

dlaní je tiščála k (R) **čêlu**	tenyereit a homlokához szorította
ôkno je biló zagŕnjeno	az ablak el volt sötétítve
sopênje spéčega	az alvó ember szuszogása
odéti se préko (B) **gláve**	fejére húzza a takarót
plézati po (L) **stŕmih stopnícah**	mászik fölfelé a meredek lépcsőn
léstvi podóbne (R) **stopníce**	létrához hasonló lépcső
v (R) **zlì vólji**	rosszkedvűen
zaželéti si káj (T)/**česa** (B)	megkíván vmit
ne vém, kakó mi je prišló na (T) **mísel**	nem tudom, hogy jutott eszembe
káj šelè	hát még
poglédala me je s (E) **pláhim poglédom**	félénk tekintettel rámnézett
od (B) **jútranjega sónca obžárjen**	a kora reggeli napsugarakban fürdőzve
narávnost máteri v (T) **očí**	egyenesen édesanyám szemébe
iz njénih očí je odsévala nebéška lúč	mennyei fény áradt a szeméből
rêči z (E) **zlôbnim glásom**	gonosz hangon mond
Pustíte me na (L) **míru!**	Hagyjon békén!
Ne (B) **máram téga!**	Nem szeretem! (ezt)
lúč v (L) **očéh je umírala**	szeméből kezdett kihúnyni a fény
od (B) sramú	a szégyentől
stopíti kómu napróti (R)	elébe/eléje siet vkinek
ob (L) **slovésu**	a búcsú(zás)kor
v (L) **tujíni**	idegenben / külföldön
takràt me je izpreletélo	akkor borzongás futott végig a hátamon
zaskelélo me je v sŕcu takó močnó, da	annyira szíven ütött, hogy
vzklíkniti od (B) **bolečíne**	fölkiált a fájdalomtól

PÉLDAMONDATOK

A folyamatos melléknévi igenév

plavajoče ženske	*úszó nők*
bežeči ljudje	*menekülő emberek*
potujoči tujci	*utazó külföldiek*
beroči učenci	*olvasó tanulók*

A simulószók szórendje

Rekel je, **naj mu ga** dam.	*Azt mondta, adjam oda neki (azt).*
Rad **bi si ga** kupil.	*Szeretné megvenni (magának azt).*
Poslali **smo mu jo** že.	*Már elküldtük neki (azt).*
Včeraj **sem se** prehladil.	*Tegnap megfáztam.*
Lani **si jih je** kupil.	*Tavaly megvette őket (magának).*

A hangbeszúrás

grablje — grabelj	*gereblye — gereblyének a*
orgle — orgel	*orgona — orgonának a*
ladja — ladij	*hajó — hajónak a*

A főnevesült melléknevek

dežurni zdravnik — **dežurni**	*ügyeletes orvos — ügyeletes*
mineralna voda — **mineralna**	*ásványvíz — ásványvíz*
Krško mesto — **Krško**	*Krško város — Krško*

A visszaható igék

Peter **se umiva**.	*Péter mosakodik.*
Peter **umiva** umazano posodo.	*Péter mossa a piszkos edényeket.*
Ana **se uči**.	*Anna tanul.*
Ana **uči** sosedove otroke.	*Anna a szomszéd gyerekeket tanítja.*

A hasonlító szerkezet

Tako velik si **kot** jaz.	*Olyan nagy vagy, mint én.*
Budimpešta je **večja kot** Ljubljana.	*Budapest nagyobb, mint Ljubljana.*
Mojca je **najlepša od** vseh deklet.	*Mojca a legszebb a lányok közül.*
Zmago je **najboljši med** učenci.	*Zmago a legjobb a tanulók között.*

SLOVNICA — NYELVTAN

126 A folyamatos melléknévi igenév *(Deležnik na -č)*

A folyamatos melléknévi igenév (odhajajóč — *távozó,* prihajajóč — *érkező,* kričèč — *rikító...)* olyan **igéből** (odhájati, prihájati, kričáti) **képzett ragozható melléknév,** mely a kapcsolódó **főnévvel nemben** (kričèč plakát — *feltűnő plakát,* kričéča srájca — *rikítós ing,* kričéče bárve — *rikítós színek),* **esetben** (v kričéči srájci — *rikítós ingben)* és **számban** (kričéče krílo — *rikítós szoknya,* kričéči kríli — *két rikítós szoknya)* **egyeztetendő.**

A folyamatos melléknévi igenév — ugyanúgy, mint a befejezett melléknévi igenév — az ige és a melléknév határán mozog, azaz **átmeneti szófaj.** Eredete és jelentése alapján közel áll az igéhez, de inkább igéből képzett melléknévként kell fölfognunk. Ennek megfelelően a mondatban is elsősorban **melléknévi** (jelzői) **szerepe** lehet. Állítmányként csak akkor szerepelhet, **ha valódi melléknévvé vált** (Káva je vróča. — *A kávé forró.*).

A folyamatos melléknévi igenév gyakran válik melléknévvé: *goréča* híša (*égő* ház), *goréča* želja (*égető* vágy), *skeléče* misli (*maró* gondolatok). Leginkább a magyar **-ó, -ő** képzős folyamatos melléknévi igenévnek *(rügyező, olvadó...)* felel meg.

A folyamatos melléknévi igenevet **az igék jelen idejű tövéből** képezzük.

	főnévi igenév	jelen idő		folyamatos melléknévi igenév				
1.	plávati	**-am:**	plávam	plav	**-ajóč**	-a	-e	*úszó*
	vesláti	**-ám:**	veslám	vesl	**-ajóč**	-a	-e	*evező*
2.	hvalíti	**-im:**	hválim	hval	**-èč**	-éča	-e	*dicsérő*
	govoríti	**-ím:**	govorím	govor	**-èč**	-éča	-e	*beszélő*
	bežáti	**-ím:**	bežím	bež	**-èč**	-éča	-e	*menekülő*
	goréti	**-ím:**	gorím	gor	**-èč**	-éča	-e	*égő*
3.	píti	**-jem:**	píjem	pi	**-jóč**	-a	-e	*ivó*
	potováti	**-újem:**	potújem	pot	**-ujóč**	-a	-e	*utazó*
	dopolnjeváti	**-újem:**	dopolnjújem	dopolnj	**-ujóč**	-a	-e	*kiegészítő*
4.	pisáti	**-em:**	píšem	piš	**-óč**	-a	-e	*író*
	plêsti	**-em:**	plêtem	plet	**-óč**	-a	-e	*fonó*
	bráti	**-em:**	bêrem	ber	**-óč**	-a	-e	*olvasó*
5.	jésti	**-m:**	jém	je	**-dóč**	-a	-e	*étkező*

126 A folyamatos melléknévi igenév *(Deléžnik na -č)*

A folyamatos melléknévi igenév képzője **mindig hangsúlyos** *(-ajóč, -jóč, -ujóč, -èč, -óč, -dóč)*, mégpedig a **-č** előtti magánhangzó. Függetlenül attól, hogy az adott igének **a tőképzőn** *(glágolska pripóna)* van a hangsúlya *(govoríti - govorím - govorèč)*, vagy **a igetőn** *(glágolska podstáva)* *(plávati — plávam — plavajóč)*.

-èč -éča -e hangzóváltakozás

Szenteljünk egy kis figyelmet a 2. csoportnak! Egyrész azért, mert háromféle tővéghangzós főnévi igenevet is magában foglal *(-í-ti/-i-ti, -á-ti, -é-ti)*, másrészt mert e helyütt ismét találkozunk a szlovénre olyannyira jellemző **è — é** hangzóváltakozással (l. a 110. egységet!).

Éca: ne csak az "**-éča-**"alakot használja!

Ügyeljen a "hasonlóság-betegségre", amikor is az ember hajlamos mindig azt az alakot használni, amelyik többször fordul elő (-éča-), a ritkábban használatos formula (-èč) helyett.

èč pèč kimehèč, holnapután bejöhèč

1.		gor	-èč	-ø	vlák
2.		gor	-éč	-ega	vláka
3.		gor	-éč	-emu	vláku
4.		gor	-èč	-ø	vlák
5.	pri	gor	-éč	-em	vláku
6.	z	gor	-éč	-im	vlákom
....	....	.....	.....	.....	.....
1.		gor	-éč	-a	híša
2.		gor	-éč	-e	híše
3.		gor	-éč	-i	híši
4.		gor	-éč	-o	híšo
5.	pri	gor	-éč	-i	híši
6.	z	gor	-éč	-o	híšo
....	....	.....	.....	.....	.....
1.		gor	-éč	-e	město
2.		gor	-éč	-ega	města
3.		gor	-éč	-emu	městu
4.		gor	-éč	-e	město
5.	pri	gor	-éč	-em	městu
6.	z	gor	-éč	-im	městom

Íme néhány **-èč** képzős folyamatos melléknévi igenév! Az első csoportban a hangsúlyos személyragú igékből képzett alakok találhatók *(blažím, bežím, bedím ...)*. Az **-á**-ti (-ím), **-é**-ti (-ím) tőképzős főnévi igenevek *(bežáti, drséti)* jelen idejű személyragjai **mindig hangsúlyosak** *(bežím, drsím)*. A második csoportot a hangsúlytalan személyragú igék alkotják *(bélim, čútim, hválim ...)*.

jelen idő		foly. *melléknévi igenév*		
Hangsúlyos személyragok				
bed	-ím	*bed*	+èč -éča -e	
besn	-ím	*besn*	+èč -éča -e	
bež	-ím	*bež*	+èč -éča -e	
blazn	-ím	*blazn*	+èč -éča -e	
blaž	-ím	*blaž*	+èč -éča -e	
blest	-ím	*blest*	+èč -éča -e	se
blešč	-ím	*blešč*	+èč -éča -e	se
bobn	-ím	*bobn*	+èč -éča -e	
bodr	-ím	*bodr*	+èč -éča -e	
boj	-ím	*boj*	+èč -éča -e	
bol	-ím	*bol*	+èč -éča -e	
bolšč	-ím	*bolšč*	+èč -éča -e	
bor	-ím	*bor*	+èč -éča -e	se
brenč	-ím	*brenč*	+èč -éča -e	
brl	-ím	*brl*	+èč -éča -e	
brn	-ím	*brn*	+èč -éča -e	
brst	-ím	*brst*	+èč -éča -e	
brz	-ím	*brz*	+èč -éča -e	
buč	-ím	*buč*	+èč -éča -e	
bud	-ím	*bud*	+èč -éča -e	
buht	-ím	*buht*	+èč -éča -e	
ced	-ím	*ced*	+èč -éča -e	
cvet	-ím	*cvet*	+èč -éča -e	
cvrč	-ím	*cvrč*	+èč -éča -e	
čep	-ím	*čep*	+èč -éča -e	
deht	-ím	*deht*	+èč -éča -e	
diš	-ím	*diš*	+èč -éča -e	
doj	-ím	*doj*	+èč -éča -e	
don	-ím	*don*	+èč -éča -e	
draž	-ím	*draž*	+èč -éča -e	
drč	-ím	*drč*	+èč -éča -e	
dreven	-ím	*dreven*	+èč -éča -e	
drht	-ím	*drht*	+èč -éča -e	
drob	-ím	*drob*	+èč -éča -e	
drobn	-ím	*drobn*	+èč -éča -e	
drs	-ím	*drs*	+èč -éča -e	
drv	-ím	*drv*	+èč -éča -e	
drž	-ím	*drž*	+èč -éča -e	
duš	-ím	*duš*	+èč -éča -e	
frl	-ím	*frl*	+èč -éča -e	
glas	-ím	*glas*	+èč -éča -e	se
gluš	-ím	*gluš*	+èč -éča -e	
gnoj	-ím	*gnoj*	+èč -éča -e	

jelen idő		foly. *melléknévi igenév*		
gomaz	-ím	*gomaz*	+èč -éča -e	
gor	-ím	*gor*	+èč -éča -e	
gost	-ím	*gost*	+èč -éča -e	
gostol	-ím	*gostol*	+èč -éča -e	
govor	-ím	*govor*	+èč -éča -e	
grad	-ím	*grad*	+èč -éča -e	
grm	-ím	*grm*	+èč -éča -e	
groz	-ím	*groz*	+èč -éča -e	
hit	-ím	*hit*	+èč -éča -e	
hlad	-ím	*hlad*	+èč -éča -e	
hlap	-ím	*hlap*	+èč -éča -e	
hlep	-ím	*hlep*	+èč -éča -e	
hrabr	-ím	*hrabr*	+èč -éča -e	
hrepen	-ím	*hrepen*	+èč -éča -e	
hrep	-ím	*hrep*	+èč -éča -e	
hrešč	-ím	*hrešč*	+èč -éča -e	
hrom	-ím	*hrom*	+èč -éča -e	
hrop	-ím	*hrop*	+èč -éča -e	
hrst	-ím	*hrst*	+èč -éča -e	
hrum	-ím	*hrum*	+èč -éča -e	
Hangsúlytalan személyragok				
bél	-im	*bel*	+èč -éča -e	
blód	-im	*blod*	+èč -éča -e	
brán	-im	*bran*	+èč -éča -e	
bród	-im	*brod*	+èč -éča -e	
búlj	-im	*bulj*	+èč -éča -e	
cvíl	-im	*cvil*	+èč -éča -e	
čúd	-im	*čud*	+èč -éča -e	se
čút	-im	*čut*	+èč -éča -e	
dáv	-im	*dav*	+èč -éča -e	
dím	-im	*dim*	+èč -éča -e	
drám	-im	*dram*	+èč -éča -e	
drást	-im	*drast*	+èč -éča -e	
gáz	-im	*gaz*	+èč -éča -e	
glád	-im	*glad*	+èč -éča -e	
gón	-im	*gon*	+èč -éča -e	
gráb	-im	*grab*	+èč -éča -e	
grúl	-im	*grul*	+èč -éča -e	
hlín	-im	*hlin*	+èč -éča -e	
hód	-im	*hod*	+èč -éča -e	
hrán	-im	*hran*	+èč -éča -e	
hvál	-im	*hval*	+èč -éča -e	
jézd	-im	*jezd*	+èč -éča -e	
klón	-im	*klon*	+èč -éča -e	

127 A határozói igenév *(Delèžje na -č, -áje, -é)*

A **-č, -áje** végű határozói igenevek a magyar **-va, -ve** (-ván, -vén) határozói igenévnek felelnek meg, általában **egyidejűséget** fejeznek ki egy másik igei cselekvéssel (Sedèč na vrtu, je brâl knjígo. — *Az udvaron ülve könyvet olvasott.)*. Csak igei szerepe van, és így **sohasem egyeztethető.** Az *-èč -éča -e hangzóváltakozás nem érvényesül,* mert itt nincs nőnemű és semlegesnemű alak (kizárólag az *"èč pèč kimehèč"* létezik!), sőt a "hímnemű" alaknak sincs neme, ezért nem kell egyeztetni. Az **-é**-s változata leginkább módhatározóként szerepel (Molčé je sedél. — *Hallgatagon ült.*).

	főnévi igenév	jelen		határozói igenév		magyar fordítás
1.	plávati	-am		plav	**-ajóč**	*úszva, miközben úszik/úszott*
	vesláti	-ám		vesl	**-ajóč**	*evező, miközben evezik/evezett*
2.	hvalíti	-im		hval	**-èč**	*dicsérve, miközben dicsér(t)*
	govoríti	-ím		govor	**-èč**	*beszélve, miközben beszél(t)*
	bežáti	-ím		bež	**-èč**	*menekülve, miközben menekül(t)*
	goréti	-ím		gor	**-èč**	*égve, miközben ég(ett)*
3.	píti	-jem		pi	**-jóč**	*ivás közben, miközben iszik/ivott*
	potováti	-újem		pot	**-ujóč**	*utazás közben, miközben utazik*
	dopolnjeváti	-újem		dopolnj	**-ujóč**	*kiegészítve*
4.	pisáti	-em		piš	**-óč**	*írva, miközben ír/írt/írni fog*
	plêsti	-em		plet	**-óč**	*fonva, miközben fon/font/fonni fog*
	bráti	-em		ber	**-óč**	*olvasva, miközben olvas/olvasott*
5.	jésti	-m		je	**-dóč**	*evés közben, miközben eszik/evett/ enni fog*

A határozói igenév egyrészt **mód- vagy állapothatározó** a mondatban (Drvèč se je blížal svôjemu dómu. — *Rohanva közeledett az otthonához.*), másrészt **időhatározóként** áll (Otrôci, prihajajóč domóv iz šóle, so se pogovárjali. — *A gyerekek, az iskolából jövet/miközben jöttek az iskolából, beszélgettek.)*, s ilyenkor a teljes egyidejűségre mutat rá. **Időhatározói mellékmondatokat helyettesít.**

A főmondat és a mellékmondat alanyának azonosságára is rámutat: ugyanaz a személy rohant, aki közeledett; ugyanazok a gyerekek beszélgetnek, akik jönnek haza az iskolából. Az **-áje** képzős alak ritkán fordul elő (az **-év**-a-ti gyakorító képzős igékben), de a legtöbbször helyettesíthető a **-č** végű alakkal *(prepeváje = prepevajóč)*.

Az *-èč, -óč, -dóč, -jóč, -ajóč, -ujóč* határozói igenevek alakilag megegyeznek a folyamatos melléknévi igenévvel, de **nem ragozhatók**, mint amazok!

128 A magánhangzóra végződő hímnemű főnevek (-a/-á, -e/-é, -i/-í, -o/-ó, -u/-ú) *(Drúga môška sklanjátev)*

A szlovén hímnemű főnevek túlnyomó többsége **mássalhangzóra** végződik. Az **-a** végű főnevek nagy része *a nőnemű* főneveket gyarapítja, az **-o/-e** végűek pedig többnyire *semlegesnemű* főneveket takarnak.

"Fiúk szoknyában" (-a) ("Fántje v krílih")

Akár így is nevezhetnénk az **-a** végű **hímnemű** főneveket (l. a 75. oktatási egységet, melyben a mássalhangzóra végződő nőnemű főnevekről, a *"nadrágos lányokról"* tanultuk). Ezeket úgy ragozzuk, mint az **-a** végű **nőnemű** főneveket. A főnév előtt álló melléknevet **hímnemben**, a főnevet **nőnemben** ragozzuk. Egy kicsit olyan az egész, mint amikor Afrikában egy tehenet és egy bivalyt fognak az eke elé. Megengedett a hímnemű ragozás is, de nem jellemző.

	hímnem	nőnem	*(hímnem)*
1	nòv **-ø**	slúg **-a**	*(slúg -a)*
2.	nôv **-ega**	slúg **-e**	*(slúg -a)*
3.	nôv **-emu**	slúg **-i**	*(slúg -u)*
4.	nôv **-ega**	slúg **-o**	*(slúg -a)*
5.	nôv **-em**	slúg **-i**	*(slúg -u)*
6.	nôv **-im**	slúg **-o**	*(slúg -om)*
.....	.....	.....	.....

strojevódja -e slúga -e stárosta -e

Ez a ragozás egyrészt a szlovén szavakra vonatkozik, illetve azokra az idegen eredetű szavakra, melyek teljesen beépültek a nyelvbe, de nem francia eredetűek:

ága	aga	**Lúka**	Lukács
ajatóla	ajatollah	**maharádža**	maharadzsa
četovódja	csapatvezető	**Matíja**	Mátyás
dálajláma	dalai láma	**mesíja**	messiás
delovódja	művezető	**motorovódja**	motorvezető
harambáša	harambasa	**múla**	mullah
hódža	hodzsa	**nàdvójvoda**	főherceg
izmenovódja	műszakvezető	**obratovódja**	üzemvezető
jáka	baca	**oddelkovódja**	osztályvezető
Jáma	szlovén festő	**opróda**	apród
kádija	kádi	**pánda**	panda
knjigovódja	könyvelő	**pavlíha**	bohóc
kolovódja	főkolompos	**páša**	pasa
ladjevódja	hajóvezető	**pevovódja**	énekkarvezető
láma	láma (szerzetes)	**pismonóša**	levélkézbesítő

poslovódja	üzletvezető	**vlakovódja**	vonatvezető
skupinovódja	csoportvezető	**vódja**	vezető
slúga	szolga	**vojskovódja**	hadvezér
spáhija	szpáhi	**vójvoda**	vajda; herceg
starešína	elöljáró (katonai)	**zastavonóša**	zászlóvivő
stárosta	korelnök	**zborovódja**	karvezető
strojevódja	mozdonyvezető	**žagovódja**	fűrészüzem-vezető
šêrpa	serpa		
ščitonóša	pajzshordó	**žerjavovódja**	darukezelő

póba -a *m*

Néhány esetben mindenképp a hímnemű ragozási típus jut érvényre:

áta -a	apa
óčka -a	apu
koléga -a	kolléga
kúža -a	kutyus
póba -a	srác

kúža -a *m*

128 Magánhangzóra végződő hímnemű főnevek *(Idegen eredetű szavak)*

A. Hangsúlyos a szóvégi magánhangzó és **-j- hanggal bővül** a függő esetekben: *abonmá, abonmája, abonmáju ... bifé, biféja, biféju ...*

-á

abonmá *(bérlet)*, amandmá *(törvénykiegészítés)*, apartmá *(apartman)*, aranžmá *(összeállítás)*, departmá *(főosztály)*, deplasmá *(vízkiszorítás)*, detašmá *(különítmény)*, plasmá *(áruértékesítés)*, tretmá *(bánásmód, kezelés)*

-é

atašé, ateljé, avtodafé, béemvé, bidé, bifé, defilé, dekolté, diné, dosjé, drapé, dražé, ekspozé, filé, kanapé, karaté, karé, klišé, komité, komuniké, konferansjé, krupjé, kupé, makramé, mašé, miljé, negližé, papirmašé, piké, piré, relé, renomé, rezimé, supé, varieté, vecé, želé

-í

diditi, kikirikí, krokí, markí, menî (menu), parvení

-ó

argó, biró, bistró, bordó, depó, frikandó, haló, infórmbiró, jojó, nivó, panó, plató, polítbiró, ringló, rokokó, roló, rondó, šodó, tabló, trikó

-ú

ekú, emú, frufrú, gnú, íglú, intervjú, kakadú, kanú, karibú, kengurú, kukú, marabú, ragú, randevú, tabú, zebú

frufrú -ja *m*

B. Hangsúlytalan a szóvégi magánhangzó, és **-j-** hanggal bővül a függő esetekben: *víski, vískija, vískiju ... hindu, hinduja, hinduju ...*

-i

alíbi, ámi, áudi, báči, bêriberi, bikíni, bóbi, búgivúgi, demánti, dêrbi, eféndi, ferrári, grízli, gúmi, harakíri, híkori, híndi, hípi, jénki, jéti, jógi, kádi, káki, kívi, kolíbri, kómbi, kúli, lóbi, lóri, mahagóni, máki, máksi, martíni, mídi, míni, múfti, náci, okápi, páčuli, péni, póni, púli, rábi, rándi, rémi, ríži-bíži, safári, sári, spáhi, suzúki, táksi, tálmi, víski

-u

ému, híndu, íglu, úrdu

C. Hangsúlytalan a szóvégi magánhangzó és **nem bővül -j-** hanggal a függő esetekben: *ávto, ávta, ávtu ... finále, finála, finálu ...*

-o

albíno, avízo, ávto, ávtorádio, avokádo, bolêro, calípso, capríccio, cícero, cinčuecénto, cinzáno, crédo, crescéndo, čélo, čémbalo, decrescéndo, desperádo, diábolo, dínamo, díngo, dísko, divertiménto, dómino, dúo, eldorádo, embárgo, émbrio, esperánto, fiásko, flaméngo, flamíngo, fólio, frésko (szövet), gávčo, gestápo, géto, gígolo, guáno, hidálgo, imágo (rovar), índigo, infêrno, inkáso, inkógnito, intermézzo, júdo, júgo, kakáo (kakáva!), kálo, kápo, kárgo, káro, kásko, kazíno, kimóno, kíno, kónto, kórzo, kupído, láso, libído, libréto, lóto, lumbágo, maéstro, makáo, mámbo, mángo, mánko, maróko, mefísto, meménto, mikádo, mólino, móto, móngo, noktúrno, parlándo, pézo, pianíno, pikádo, píkolo, pizzicáto, placébo, pólo (játék), pónčo, rádio, rigoléto, ríziko, rodéo, Rómeo, sáldo, sálto, sólo, sombrêro, stêreostúdio, stórno, stúdio, širóko, tángo, télefóto, témpo, tolédo, torêro, tornádo, torpédo, tórzo, trémolo, trío, último, únisóno, váterpólo, véto, vídeo, violončélo, vólvo, žígolo

-e

bienále, belvedêre, ciceróne, faksímile, finále, konkláve, pólfinále

Kivétel: dúče -ja

Óvakodjon a *"hasonlóság-betegségtől"!* A nyelvhasználók megszokják, hogy az A. és B. csoport főnevei függő esetekben **-j-** hanggal bővülnek, ezért gyakran a **C. csoport** főneveire is alkalmazzák — helytelenül — ezt a szabályt. Sokszor sajnos a kevésbé képzett, született szlovének is.

A magánhangzóra végződő idegen eredetű szavak esetében mindig alkalmazzuk a **-j-** hangot, kivéve, amikor a főnevek **hangsúlytalan o**-ra és **hangsúlytalan e**-re végződnek.

Az **-o/-ó** és az **-e/-é** végű idegen eredetű szlovén szavak mindig **hímneműek**! Ugyanezek a főnévi végződések a szlovén szavakban általában a **semleges nemet** jelzik.

	szlovén **semleges nem**	*idegen eredetű* **hímnem**	*szlovén* **semleges nem**	*idegen eredetű* **hímnem**
	-o	-o	-ó	-ó
1.	**stáro** mésto	**stàr** ávto	**stáro** mesó	**stàr** bistró
2.	stárega mésta	stárega ávta	stárega mesá	stárega bistrója
3.	stáremu méstu	stáremu ávtu	stáremu mêsu	stáremu bistróju
4.	**stáro** mésto	**stàr** ávto	**stáro** mesó	**stàr** bistró
5.	v stárem méstu	stárem ávtu	stárem mêsu	stárem bistróju
6.	s stárim méstom	stárim ávtom	stárim mêsom	stárim bistrójem
	-e	-e	-é	-é
1.	**stáro** jájce	**stàr** bienále	**stáro** srcé	**stàr** bifé
2.	stárega jájca	stárega bienála	stárega srcá	stárega biféja
3.	stáremu jájcu	stáremu bienálu	stáremu sŕcu	stáremu biféju
4.	**stáro** jájce	**stàr** bienále	**stáro** srcé	**stàr** bifé
5.	v stárem jájcu	stárem bienálu	stárem sŕcu	stárem biféju
6.	s stárim jájcem	stárim bienálom	stárim sŕcem	stárim biféjem
...	.....	.....	.....	.....

129 A simulószók szórendje (*Besédni réd naslónskega níza*)

Simulószóknak nevezzük a **hangsúlytalan** igei *(sem, si, je, smo, ste, so ...)*, névszói *(ga, mu, ga ...)* és módbeli *(bi)* kifejezéseket. Ha ezek a szavak a hangsúly tekintetében az előttük álló szóra támaszkodnak *(Dremálo se mi je.)*, **enklitikáknak**, ha az utánuk álló szóval alkotnak **egy hangzásbeli egységet** *(Se bo nadaljeválo.)*, **proklitikáknak** nevezzük őket. A mondatban szigorú sorrendben kell következniük. Nézzük meg közelebbről a **dr. Jože Toporišič professzortól** kölcsönzött példát és az általa megállapított szabályszerűséget.

Rékel je, da naj bi se mu je je ne ljubílo učíti.

A simulószók szórendje:

1. *naj* módosítószó
2. *bi* vagy a *biti* létige összes jelen idejű alakja *(sem, si, je, smo, ste, so)*, kivéve a *(je)*
3. visszaható névmások *(se, si)*
4. részesesetben *(mu, ji, mu ...)*
5. tárgyesetben *(ga, jo, ga ...)*
6. birtokos esetben *(ga, je, ga ...)*
7. a jelen idejű *(je)* és a jövő idejű alakok *(bom, boš, bo ...)*
8. *ne* tagadószó
9. a simulószók elején kötőszó *(da)* is állhat

Regimènt po césti gré,

Pa mój fántič zráven je!

Rékel je, da naj bi se mu (npr. *učítelju*) *je* (npr. *déklice*) *je* (npr. *angléščine*) *ne ljubílo učíti.*

Rékel je, da se mu (npr. *učítelju*) *jo* (npr. *déklico*) *je* (npr. *angléščine*) *ljubílo učíti.*

Rékel je, da (kötőszó) *naj* (módosítószó) *bi* (feltételes mód) *se* (visszaható névmás) *mu* (személyes névmás részes esete) *je* (személyes névmás tárgyesete = birtokos eset a tagadás miatt) *je* (személyes névmás birtokos esete) *ne* (tagadószó) *ljubílo učíti.*

Dr. Hermina Jug-Kranjec, az egyik legismertebb tanár, aki a ljubljanai Bölcsészettudományi Karon idegen ajkúakat tanít szlovén nyelvre immár évtizedek óta, a szórend szemléltetésére az alábbi táblázatot állította össze.

Gospód Hríbar bi ràd kúpil lánski seminárski zbórnik.

		1	2	3	4	5	6	7	8	
Vprášajte ga,	ali	**naj**			**mu**	**ga**				pošljemo po pošti,
Skleníli smo,	da				**mu**	**ga**		**bomo**		posláli.
Prepríčani smo bilí,	da		**smo**		**mu**	**ga**				že posláli.
Neródno bi biló,	če		**bi**		**mu**		**ga**		**ne**	posláli.
Veselí nas,	da		**bi**	**si**		**ga**				ràd kúpil.
Dobíl ga bo,	če			**se**				**bo**		oglásil pri nas.
Míslili smo,	da			**si**		**ga**		**je**		kúpil láni.
Žàl nam je,	ker			**se**			**ga**		**ne**	dobí več.

130 Az elöljárószók és személyes névmások összevonása
(Navézna tožílniška oblika)

Az összevont alakokat csak a **tárgyesetet** vonzó **egyszótagú elöljárószók** esetében használjuk az *egyes szám mindhárom személyében*, illetve *a kettes és többes szám 3. személyében*, valamint *visszaható* értelemben.

na mêne	>	na + me	=	**náme**
za njêga	>	za + nj	=	**zánj**
po têbe	>	po + te	=	**póte**
v njêga	>	v + nj	=	**vánj**

A hosszú, hangsúlyos személyes névmások *(mêne, njêga)* helyett azok rövid, hangsúlytalan *(me)* vagy rövidített, hangsúlytalan *(-nj)* alakjait illesztjük az elöljárószóhoz. A **v** elöljárószónál — a kiejthetőség végett — **kötőhangként** egy **-a**-t szúrunk az elöljárószó és a névmás ragja közé .

A hangsúly — a **v** elöljárószóval képzett alakokat leszámítva — mindig **az elöljárószón** van.

Elöl-járószó	Egyes szám					Kettes	Többes	Visszah. sz.névm.
	1.	2.	3. hímn.	3. nőnem	3. seml.	3.	3.	
čez	čézme	čézte	čézenj	čéznjo	čézenj	čéznju	čéznje	čézse
med	——	——	——	——	——	médnju	médnje	médse
na	náme	náte	nánj	nánjo	nánj	nánju	nánje	náse
nad	nádme	nádte	nádenj	nádnjo	nádenj	nádnju	nádnje	nádse
po	póme	póte	pónj	pónjo	pónj	pónju	pónje	——
pod	pódme	pódte	pódenj	pódnjo	pódenj	pódnju	pódnje	pódse
pred	prédme	prédte	prédenj	prédnjo	prédenj	prédnju	prédnje	prédse
skoz	skózme	skózte	skózenj	skóznjo	skózenj	skóznju	skóznje	skózse
v	váme	váte	vánj	vánjo	vánj	vánju	vánje	váse
za	záme	záte	zánj	zánjo	zánj	zánju	zánje	záse

Por A magyarországi szlovéneknek elsősorban a hangsúlyra kell ügyelniük, mert nyelvjárásukban a hangsúly a személyes névmáson van: *na mé, na té, na njêga; po mé, po té, po njêga ...*
Ez a forma régiesnek számít, leginkább a népköltészetben fordul elő: *Ti boš pozabil čisto na mé, jaz pa nikoli na té.* (Ljudska pesem: *Pozimi pa rožice ne cvetó).*
A hosszabb alak *(na mêne, na têbe, na njêga ...)* sem szabálytalan az irodalmi nyelvben, de nemigen használják, illetve csak akkor, ha valami miatt külön hangsúlyozni kívánják a személyes névmást.

130 A hasonlító szerkezet *(Priméra — komparácija)*

A szlovénben kétféle hasonlítást különböztetünk meg. Az egyik esetben egyszerűen megállapítjuk, hogy valami vagy valaki hasonlít valamihez vagy valakihez, de arról nem beszélünk, hogy a szóban forgó tulajdonság milyen mértékben van meg az egyikben és a másikban. Ebben az esetben mindig a **kot (kàkor)** kötőszót használjuk a magyar *"mint"* megfelelőjeként: Lépa je **kot/kàkor** róža. — *Szép, mint a virág.* Podóbna sta si **kot/kàkor** jájce jájcu. — *Hasonlítanak egymásra, mint két tojás.*

A második esetben nemcsak megállapítjuk a hasonlóság tényét, hanem azt is megmondjuk, hogy az egyik dologra vagy személyre kisebb, nagyobb, vagy ugyanolyan mértékben jellemző-e az adott tulajdonság, mint a másikra. Ilyenkor az alábbi hasonlító szerkezeteket használjuk.

Tulajdonságok és mennyiségek összehasonlítása

Alapfok

takó — kot/kàkor
ne/ní takó — kot/kàkor
rávno takó — kot/kàkor
rávno tóliko — kot/kàkor
rávno tóliko — kólikor

Takó vèlik si **kot** jàz.	*Olyan nagy vagy, mint én.*
Máribor je **takó** velíko mésto **kot** Győr.	*Maribor akkora város, mint Győr.*
Nísem takó močán **kot** tí.	*Nem vagyok olyan erős, mint te.*
Péter imá **takó** lépo kraváto **kot** ôče.	*Péternek olyan szép nyakkendője van, mint az apjának.*
Péter je **rávno takó** močán **kot** Jánez.	*Péter éppen olyan erős, mint János.*
Rávno tóliko jih je **kot** nàs.	*Éppen annyian vannak, mint mi.*
Ána je doségla **rávno tóliko** tóčk, **kólikor** Mójca.	*Anna éppen annyi pontot ért el, mint amennyit Mojca.*

Középfok

-ši -ša -še — kot/kàkor
-ji -ja -je — kot/kàkor
-êjši -êjša -êjše — kot/kàkor/od

Tvôja mlájša sêstra je **lépša kot** môja.	*A te húgod szebb, mint az enyém.*
Budimpéšta je **véčja kot** Ljubljána.	*Budapest nagyobb, mint Ljubljana.*
Nihčè níma **bóljšega** prijátelja **od** njêga.	*Senkinek sincs jobb barátja, mint neki.*
Dónava je **dáljša od** Dráve.	*A Duna hosszabb, mint a Dráva.*

Felsőfok

nàj... -ši -ša -še — od/izmed/med
nàj... -ji -ja -je — od/izmed/med
nàj... -êjši -êjša -êjše — od/izmed/med

Tvôja sêstra je **nàj**lépša **od** vsèh deklét.
New York je **nàj**véčji **izmed** vsèh mést.
Zmágo je **nàj**bóljši **med** vsêmi sošólci.

Húgod a legszebb a lányok közül.
New York a legnagyobb a városok közül.
Zmago a legjobb az iskolatársak között.

Lefelé és fölfelé fokozás

mànj — kot/kàkor
bòlj — kot/kàkor

Náša pokrájina je **mànj** razvíta **kot** njíhova.
Létošnje potovánje je **bòlj** utrujajóče **kot** lánsko.

A mi vidékünk kevésbé fejlett, mint az övék.
Az idei utazás fárasztóbb (inkább fárasztó), mint a tavalyi.

131 A *"ki — katéri"* vonatkozó névmások *(Ozirálna zaímka "ki — katéri")*

A ***ki*** vonatkozó névmást + ***személyes névmás*** hangsúlytalan alakjait az **elöljáró-szó nélküli** esetekben (alaphelyzetben: *A, B, R, T*) használjuk, a ***katéri*** névmást az **elöljárószóval** használt esetekben (alaphelyzetben: *L, E*) alkalmazzuk.

A hosszabb *(katéri)* alakot akkor használjuk, ha a rövidebb vonatkozó névmás *(ki)* félreértésre adna alkalmat, mert nem mutatja meg egyértelműen, hogy melyik szóra vonatkozik:

Maríja je máti môjega prijátelja, ~~ki~~ je zdàj v Kópru.
Mária a barátom anyja, ~~aki~~ most Koperban van.

A hosszabb alakkal teljesen **egyértelművé** lehet **tenni**, hogy ki van most Koperban, mivel a hímnemű alak *(katéri -a -o)* világosan utal a férfi *(prijátelj)* szereplőre, a magyarban a kiemelő vonatkozó névmással *(az..., amelyik)* érjük el ugyanezt:

Maríja je máti môjega prijátelja, **katéri** je zdàj v Kópru.
Mária annak a barátomnak az anyja, amelyik/aki most Koperban van.

(Tísti) gospód, **katérega** žêna je umŕla, je odpotovál.
(Az) az úr, amelyiknek a/akinek a felesége meghalt, elutazott.

A "ki — katéri" vonatkozó névmások használata

I.	*1. Gospód,*	***ki***	*prihája, je náš sôsed.*
	2. Gospód,	***ki ga***	*ní tù, je ravnátelj šóle.*
	3. Gospód,	***ki mu***	*máham, je mój prijátelj.*
	4. Gospód,	***ki ga***	*intervjúvajo, je minister.*
	5. Gospód,	*o katérem*	*govorijo, je v tujíni.*
	6. Gospód,	*s katérim*	*ste govoríli, ne bó prišèl.*
	1. Gospá,	***ki***	*prihája, je náša soséda.*
	2. Gospá,	***ki je***	*ní tù, je ravnáteljica šóle.*
	3. Gospá,	***ki ji***	*máham, je môja prijáteljica.*
	4. Gospá,	***ki jo***	*intervjúvajo, je ministrica.*
	5. Gospá,	*o katéri*	*govorijo, je v tujíni.*
	6. Gospá,	*s katéro*	*ste govoríli, ne bó prišlà.*
	1. Mésto,	***ki***	*je pred námi, je Máribor.*
	2. Mésto,	***ki ga***	*ne nájdemo, je Kóper.*
	3. Mésto,	***ki mu***	*ne vémo iména, je v Slovéniji.*
	4. Mésto,	***ki ga***	*poznámo, je Ljubljána.*
	5. Mésto,	*o katérem*	*govorímo, je Ptúj.*
	6. Mésto,	*s katérim*	*sodelújemo, je Cêlje.*
II.	*1. Gospóda, gospé, mésti,*	***ki***	...
	2. Gospóda, gospé, mésti,	***ki ju***	...
	3. Gospóda, gospé, mésti,	***ki jima***	...
	4. Gospóda, gospé, mésti,	***ki ju***	...
	5. Gospóda, gospé, mésti,	*o katérih*	...
	6. Gospóda, gospé, mésti,	*s katérima*	...
X.	*1. Gospódje, gospé, mésta,*	***ki***	...
	2. Gospódje, gospé, mésta,	***ki jih***	...
	3. Gospódje, gospé, mésta,	***ki jim***	...
	4. Gospódje, gospé, mésta,	***ki jih***	...
	5. Gospódje, gospé, mésta,	*o katérih*	.....
	6. Gospódje, gospé, mésta,	*s katérimi*	...

Por

1. **ki** ~~katéri~~
2. **ki ga** ~~katérega~~
3. **ki mu** ~~katéremu~~
4. **ki ga** ~~katérega~~

.....

A hazai szlovének gyakran esnek abba a hibába, hogy az **elöljáró-szó nélküli esetekben** *(A, B, R, T)* **is** a ***"katéri"*** névmást használják, mivel nyelvjárásukban mind a hat esetben a šteri/steri (= katéri) névmás használatos. Pl.: *1. človek, šteri ... 2. človek, šteroga ... 3. človek, šteromi ... 4. človek, šteroga ... 5. človek, o šterom ... 6. človek, s šterim ...*

131 A *"ki — katéri"* vonatkozó névmások *(Ozirálna zaímka "ki — katéri")*

Ha az egyébként alaphelyzetben prepozíció nélküli esetekhez **elöljárószó** járul *(B, R, T)*, szintén a ***"katéri"*** névmás használandó:

2.	člôvek, **od katérega** sem kúpil ávto	*az ember, akitől vettem az autót*
3.	híša, **proti katéri** grémo	*a ház, amely felé megyünk*
4.	denár, **na katérega** račúnam	*a pénz, amelyre számítok*

A **ki** + **személyes névmás**, illetve annak viszonya a hosszabb *(katéri)* alakhoz:

	m/s			ž			személy		tárgy
1.	ki	>	*(katéri)*	ki	>	*(katéra)* =	aki	—	amely
2.	ki **ga**	>	*(katérega)*	ki **je**	>	*(katére)* =	*	—	*
3.	ki **mu**	>	*(katéremu)*	ki **ji**	>	*(katéri)* =	akinek	—	amelynek
4.	ki **ga**	>	*(katérega)*	ki **jo**	>	*(katéro)* =	akit	—	amelyet
...	.....			.....			.....		

Az előző oldalon lévő táblázatból kitűnik, hogy egyes számban a hímnemű és semlegesnemű **ragozás azonos** *(Gospód, ki ga — Mésto, ki ga ...)*. Kettes *(Gospóda, gospé, mésti, ki ju ...)* és többes számban *(Gospódje, gospé, mésta, ki jih ...)* pedig mindhárom nemben **azonos.**

* Birtokos esetben (2.) a * azt jelenti, hogy elöljárószó nélküli alakja nem fordítható magyarra egyetlen kifejezéssel. Sokféle igei, melléknévi, főnévi kifejezés van ***(vonzatok!)***, melyek az elöljárószó nélküli birtokos esetet vonzzák. Pl.: báti se **kóga, čésa** — *fél vkitől, vmitől*, lotíti se **čésa** — *nekiáll vminek* ... Vagy ha megnézzük korábbi két példánkat:

1.	Gospód, **ki** prihája, je nàš sósed.	*Az úr, aki érkezik, a mi szomszédunk.*
2.	Gospód, **ki ga** ní tù, je ravnátelj šóle.	*Az úr, aki nincs itt, az iskola igazgatója.*

A ***ki***-t (alanyeset) és a ***ki ga***-t (birtokos eset) is ***aki***-vel fordítottuk magyarra. A ***bíti*** (nahájati se) — ***lenni*** (tartózkodik) ige tagadó alakjában **birtokos** esettel fejezzük ki az ún. **általános alanyt.**

A vonatkozó névmások kereszteződő szófajúak, mert a mondatokban általában **kötőszóként** szerepelnek.

ki — katéri =	aki
ki — katéri =	amely
(tísti)..., ki — katéri =	(az)..., amelyik
kàr =	ami

Ha a mellékmondat áll elöl, az ***aki*** = ***kdór***, és a mondatban nem kötőszóként szerepel, mint a fenti vonatkozó névmások. Pl.: **Kdór** ne déla, naj ne jé! —
Aki nem dolgozik, ne is egyék!
Kdór ~~Ki/katéri~~ ne déla, naj ne jé!

132 "Se — si" *(Glágoli s "se" in "si")*

A szlovénben nagyon sok ige fordul elő ezzel a két kurta szócskával. A szerkezetileg azonos alakok (**ige** + **se**, **ige** + **si**) több csoportra oszthatók. A *"si"*-t a *"se"* **alakváltozatának** tekinthetjük.

1. A visszaható igék *(Povrátni glágoli)*

se (hangsúlytalan)	=	**sêbe** (hangsúlyos):	*tárgyeset*
si (hangsúlytalan)	=	**sêbi** (hangsúlyos):	*részeseset*

A visszaható igék a magyarban fölbonthatók **cselekvő igére és visszaható névmásra.** A szlovénben a hangsúlytalan ***se*** névmás **helyettesíthető** a hangsúlyos ***sêbe*** visszaható névmással, a hangsúlytalan ***si*** névmás pedig a hangsúlyos ***sêbi*** alakkal, illetve más főnévi névmással vagy főnévvel.

česáti **se** *fésülködik*	> česáti **sêbe** / > *fésüli magát* /	**jo** / *őt* /	**púnčko** *a kislányt*
bríti **se** *borotválkozik*	> bríti **sêbe** / > *borotválja magát* /	**ga** / *őt* /	**očéta** *az apát*
postréči **si** *kiszolgálja magát*	> postréči **sêbi** / > *kiszolgálja magát*	**jim** / *őket* /	**otrókom** *a gyerekeket*

A **se** — **si** (a két *"szöszi"*) ebben a funkcióban csak igével együtt fordul elő, és azt jelzi, hogy **a cselekvés az alanyra irányul.** Jelentése: *magamat, magadat, magát, magunkat, egymást; magamnak, magadnak, magának, magunknak, egymásnak* stb. A *"se — si"* a mondatban mindig **az első mondatrész után** következik: *Ána se prídno učí. Ali se Ána prídno učí? Jánez si prizadéva, da bi postál profésor.*

visszaható ige			tárgyas ige	
brísati	**se**	*törölközik*	brísati	töröl
bríti	**se**	*borotválkozik*	bríti	*borotvál*
česáti	**se**	*fésülködik*	česáti	*fésül*
dvígniti	**se**	*fölemelkedik*	dvígniti	*fölemel*
hvalíti	**se**	*dicsekszik*	hvalíti	*dicsér*
izselíti	**se**	*kiköltözik*	izselíti	*kiköltöztet*
jezíti	**se**	*mérgelődik*	jezíti	*mérgesít*
kópati	**se**	*fürdik*	kópati	*fürdet*
napotíti	**se**	*elindul*	napotíti	*elindít*
naselíti	**se**	*letelepedik*	naselíti	*letelepít*

visszaható ige			tárgyas ige	
nasloníti	se	*támaszkodik*	nasloníti	*támaszt*
nervírati	se	*idegeskedik*	nervírati	*idegesít*
obléči	se	*felöltözik*	obléči	*felöltöztet*
obrníti	se	*megfordul*	obrníti	*megfordít*
obúti	se	*cipőt fölvesz*	obúti	*cipőt föllad*
ozdráviti	se	*meggyógyul*	ozdráviti	*meggyógyít*
pazíti	se	*vigyáz magára*	pazíti	*vigyáz*
podvréči	se	*aláveti magát*	podvréči	*leigáz*
poročíti	se	*megházasodik*	poročíti	*megházasít*
premíkati	se	*mozog*	premíkati	*mozgat*
premísliti	se	*meggondolja magát*	premísliti	*átgondol*
raníti	se	*megsérül*	raníti	*megsért*
razjezíti	se	*földühödik*	razjezíti	*földühít*
skríti	se	*elrejtőzik*	skríti	*elrejt*
sónčiti	se	*napozik*	sónčiti	*napoztat*
stalíti	se	*fölolvad*	stalíti	*fölolvaszt*
ubíti	se	*megöli magát*	ubíti	*megöl*
umakníti	se	*visszavonul*	umakníti	*visszavon*
umíti	se	*megmosakodik*	umíti	*megmos*
upokojíti	se	*nyugdíjba vonul*	upokojíti	*nyugdíjaz*
učíti	se	*tanul*	učíti	*tanít*
urézati	se	*megvágja magát*	urézati	*megvág*
vprášati	se	*megkérdezi magától*	vprášati	*megkérdez*
vseliti	se	*beköltözik*	vseliti	*beköltöztet*
zapréti	se	*bezárkózik*	zapréti	*bezár*
zredíti	se	*meghízik*	zredíti	*meghizlal*

2. A kölcsönös igék

Vannak igék, melyeknek csak az alakjuk, képzőjük egyezik meg a visszahatókéval, de jelentésük a cselekvő igékéhez áll közelebb. Az ún. **álvisszaható igék** kifejezhetik a cselekvés kölcsönösségét (A kölcsönös igék — *Recipróčni glágoli*):

delíti	si	*osztozik*	delíla sta si	*osztoztak*	*(egymással)*
dogovoríti	se	*megállapodik*	dogovoríli so se	*megállapodtak*	*(egymással)*
objémati	se	*ölelkezik*	objémali so se	*ölelkeztek*	*(egymással)*
pogovárjati	se	*beszélget*	pogovárjale so se	*beszélgettek*	*(egymással)*
pretépati	se	*verekedik*	pretépata se	*verekednek*	*(egymással)*
rokováti	se	*"kezezik"*	rokováli so se	*kezet fogtak*	*(egymással)*
sréčati	se	*találkozik*	sréčali so se	*találkoztak*	*(egymással)*
tíkati	se	*tegeződik*	tíkata se	*tegeződnek*	*(egymással)*

132 "Se — si" *(Glágoli s "se" in "si")*

Sok ige csak "**se**"-vel ("**si**"-vel) fordul elő, bár jelentésében **semmi visszaható tartalom** nincs, és a "se" önmagában nem jelent semmit. Hogy nem visszahatók, azt az is mutatja, hogy "se" ("si") nélküli alakjuk nem létezik.

bahati	se	izgoniti	se	naležati	se	piflati	se
bati	se	izjaloviti	se	nalizati	se	plaziti	se
belíti	si	izjasniti	se	naljubiti	se	počutiti	se
bojevati	se	izmikati	se	nanoreti	se	pogajati	se
blesketati	se	izmuzniti	se	naplesati	se	pogoditi	se
boriti	se	iznebiti	se	narežati	se	pojaviti	se
brigati	se	iznoreti	se	naslajati	se	pojavljati	se
bližati	se	izogibati	se	nasmehniti	se	pokesati	se
cmeriti	se	izogniti	se	nasmejati	se	polastiti	se
bohotiti	se	izprsiti	se	nasmihati	se	polaščati	se
cunjati	se	izroditi	se	nasmučati	se	pomeniti	se
čeljustiti	se	izrojevati	se	nasončiti	se	ponašati	se
čuditi	se	iztrebušiti	se	nasopsti	se	ponesrečiti	se
daniti	se	jeseniti	se	naspati	se	posrečiti	se
deklasirati	se	kalužati	se	nasrkati	se	posvetovati	se
distancirati	se	kesati	se	naveličati	se	pošaliti	se
dobrikati	se	klanjati	se	norčevati	se	potikati	se
dogajati	se	klasiti	se	obnašati	se	potiti	se
dogoditi	se	kosati	se	obnesti	se	potruditi	se
dogovarjati	se	košatiti	se	obotavljati	se	poveseliti	se
dokopati	se	krohotati	se	oddahniti	se	povzpeti	se
domeniti	se	kujati	se	oddaljevati	se	pozanimati	se
dotakniti	se	kurbati	se	oddaljiti	se	pravdati	se
dotikati	se	lesketati	se	oddolžiti	se	preleviti	se
drenjati	se	leviti	se	odkrižati	se	prenagliti	se
dreti	se	lotevati	se	odplaziti	se	prenajesti	se
drstiti	se	lotiti	se	odpočiti	se	prenapiti	se
drzniti	se	muckati	se	odzvati	se	prepirati	se
gabiti	se	muzati	se	ogibati	se	pričkati	se
glasiti	se	nacmeriti	se	oglasiti	se	priklatiti	se
gnusiti	se	nacukati	se	oglašati	se	prikrasti	se
goditi	se	nadejati	se	ogledati	si	prilizovati	se
grbati	se	nadivjati	se	ogniti	se	primajati	se
hehetati	se	nadudlati	se	ognojiti	se	pripetiti	se
hihitati	se	naduhati	se	okoristiti	se	priplaziti	se
hudovati	se	nagledati	se	okoriščati	se	prizadevati	si
iskriti	se	nahahljati	se	opomoči	se	prostituirati	se
izcimiti	se	nahoditi	se	opoteči	se	prsiti	se
izcmeriti	se	naigrati	se	opotekati	se	razbežati	se
izdirjati	se	najeziti	se	ozirati	se	razbohotiti	se
izdivjati	se	nakopati	se	ozreti	se	razgledati	se
izgnojiti	se	nalesti	se	pečati	se	razlegati	se

razpasti	se	skurbati	se	stemniti	se	začuditi	se
razvedeti	se	smehljati	se	stožiti	se	zadirati	se
razživeti	se	smejati	se	svetlikati	se	zadolževati	se
reinkarnirati	se	smiliti	se	svitati	se	zadolžiti	se
rekreirati	se	solziti	se	šaliti	se	zadreti	se
repenčiti	se	splaziti	se	šibiti	se	zahihitati	se
revanširati	se	spogledovati	se	šikati	se	zahvaliti	se
rogati	se	spokoriti	se	truditi	se	zaleteti	se
rokovati	se	spopadati	se	udejstvovati	se	zaljubiti	se
sankati	se	spopasti	se	udeležiti	se	zamisliti	se
savnati	se	spoprijazniti	se	udreti	se	zaobljubiti	se
sesesti	se	spoprijeti	se	ugnezditi	se	zapomniti	si
sesipati	se	sporazumeti	se	ukvarjati	se	zareči	se
sesiriti	se	sporazumevati	se	uleči	se	zaročiti	se
sesirjati	se	sporeči	se	uračunati	se	zasmejati	se
sestajati	se	sporekati	se	uscati	se	zasmiliti	se
sestati	se	sprehajati	se	usesti	se	zavedati	se
sesušiti	se	sprehoditi	se	uskočiti	se	zavedeti	se
shajati	se	sprenevedati	se	usmiliti	se	zbati	se
shujšati	se	spričkati	se	usrati	se	zdeti	se
skavsati	se	sprijazniti	se	ustrašiti	se	zdrzniti	se
skloniti	se	sramovati	se	ušteti	se	zgoditi	se
				utaboriti	se	zgražati	se
				vdati	se	zgroziti	se
				večeriti	se	zgruditi	se
				vlačugati	se	zjokati	se
				vojevati	se	zlagati	se
				vojskovati	se	zmeniti	se
				vzpenjati	se	zmuzniti	se
				vzpeti	se	znajti	se
				vživeti	se	znebiti	se
				vživljati	se	znočiti	se
				zabubati	se	znojiti	se
				zabubiti	se	žogati	se

Ulegel **se** je v mesečini.

3. Az általános alany *(Splôšni osébek)*

Az **ige** + **se** szerkezet általában külön szótári egység, kivéve ha személytelen mondatban az **általános alanyt** *(splôšni osébek)* helyettesíti a visszaható igealak. Pl.: V tém gostíšču **se** dôbro **kúha.** — *Ebben a vendéglőben jól főznek.* **Govorí se,** da bo Slovénski rádio v Monóštru. — *Azt beszélik, hogy Szlovén Rádió lesz Szentgotthárdon.* V tém hotélu **se** dôbro **spí.** — *Ebben a szállodában jót lehet aludni.*

Tàm se dôbro kúha.

4. A "si" mint mostohatestvér

Az **ige** + **si** szerkezet egy-két ritka kivételtől eltekintve (prizadévati **si** — *törekszik,* zapómniti **si** — *megjegyez)* nem önálló szótári egység. Az olyan szerkezetekben, mint pl.: želí **si** bogástva — *vagyont szeretne,* bríše **si** čévlje — *törli a cipőjét,* víha **si** brke — *pödri a bajuszát* stb. a *"si"* nem szerves része az igének, hanem a *"sêbi"* (= magának) részeseset hangsúlytalan alakja *(vagyont szeretne magának...).*

A "se" és a "si" helye a mondatban

A "si" szócska a mondatban, a "se"-hez hasonlóan, **az első mondatrész után** következik, amennyiben nincs olyan hangsúlytalan szó, mely a simulószók hierarchiájában megelőzi a "se"-t, "si"-t *(sem, si, bi ...).* Pl.: Káj vsè **si** ne úpa! — *Mi mindent meg meg nem enged magának!* Mójca **si** je zlomíla nôgo. — Mojca eltörte a lábát. ("Mojcának eltörött a lába.).

Kivételesen a mondat elején is állhatnak, ha előttük kimaradt valamelyik hangsúlyos mondatrész vagy kérdőszó.

(Ali) **si** je oglédal mésto?	*Megnézte* (magának) *a várost.*
Kógar je káča píčila,	*Akit a kígyó megcsípett,*
(ta) **se** bojí zvíte vrví.	*a gyíktól is fél.*
(Berílo) **se** bó nadaljeválo.	*Folytatjuk* (az olvasmányt).
(Topló) **se** priporóčamo.	(Melegen) *ajánljuk magunkat.*

Por Nísem se prehládil — Včéraj ~~nísem se~~ se nísem prehládil.

1. Včéraj sem šèl v kíno.	Včéraj nísem šèl v kíno.
2. Včéraj sem **se** prehládil. 3. Škóda, da sem **se** včéraj prehládil.	Včéraj **se** nísem prehládil. Še dôbro, da **se** včéraj nísem prehládil.

¿

állító	*tagadó*
1. sem	nísem
2. sem **se** 3. sem **se**	**se** nísem **se** nísem

?

A *"Včéraj nísem bil v kínu"* mondat jó, a *"Včéraj nísem se prehládil"* nem?!? Hogy is van ez?

Hívjuk segítségül a 235. oldalon található táblázatot, és helyezzük el benne mostani példamondatainkat is!

Gospód Hríbar bi ràd kúpil lánski seminárski zbórnik.

Por		1	2	3	4	5	6	7	8	Por
Vprášajte ga,	ali	**naj**	—	—	**mu**	**ga**	—	—	—	pošljemo po pošti.
Skleníli smo,	da	—	—	—	**mu**	**ga**	—	**bomo**	—	posláli.
Prepríčani smo bilí,	da	—	**smo**	—	**mu**	**ga**	—	—	—	že posláli.
Neródno bi biló,	če	—	**bi**	—	**mu**	—	**ga**	—	**ne**	posláli.
Veselí nas,	da	—	**bi**	**si**	—	**ga**	—	—	—	ràd kúpil.
Dobíl ga bo,	če	—	—	**se**	—	—	—	**bo**	—	oglásil pri nas.
Míslili smo,	da	—	—	**si**	—	**ga**	—	**je**	—	kúpil láni.
Žàl nam je,	ker	—	—	**se**	—	—	**ga**	—	**ne**	dobí več.
Včéraj			**sem**	—						šèl v kíno.
Včéraj			—	—						nísem šèl v kíno.
Prehládil			**sem**	**se.**						
Nísem			—	**se**						prehládil.
Včéraj			**sem**	**se**						prehládil.
Včéraj			—	**se**						nísem prehládil.
Škóda,	da		**sem**	**se**						včéraj prehládil.
Še dôbro,	da		—	**se**						včéraj nísem prehládil.
			—	—						
Škóda,	da		**sem**	**si**						kúpil stàr ávto.
Škóda,	da		—	**si**						nísem kúpil ávta.

A *"sem, si ..."* segédigék hangsúlytalan simulószók, tagadó formáik *(**ní**+sem, **ní**+si = nísem, nísi ...)* pedig nem, ezért az utóbbiak nem is lehetnek a simulószók között, hanem a hangsúlyos kifejezések között találhatók a mondat elején *(Nísem **se** prehládil.)*, vagy a mondat végén *(Včéraj **se** nísem prehládil.)*. A *"se"* simulószó mindkét esetben **az első mondatrész** *(Nísem, Včéraj)* **után** szerepel.

Vessen még egy pillantást a fenti négy oszlopra! Az elsőben (2, 3) vannak az **s**-szel kezdődő igei alakok *(sem, si ...; se, si)* + a **bi** (feltételes mód). A harmadikban (7) a **b**-vel kezdődő *(bom, boš ...)*, jövő idejű igei alakok + az elsőből hiányzó 3. személyű jelen idejű segédige, a **je** találhatók. A második oszlopban (4, 5, 6) a személyes névmások hangsúlytalan alakjai foglalnak helyet az alábbi sorrendben: **részeseset** *(mu, ji, jim ...)*, **tárgyeset** *(ga, jo, jih ...)*, **birtokos** eset *(ga, je, jih ...)*.

se
si

"Szöszi" szösszenet

Egy magyarországi szlovén származású diák, akit szülei nem tanítottak meg a saját anyanyelvükre, s most tizenévesen fogott bele az anyanyelv tanulásába, azt kívánta elmondani a tv-riporternek, hogy ő most tanulja a szlovént. De miután kihagyta a "se" visszaható névmást, azt mondta tört szlovénséggel, hogy most tanítja a szlovént.

133 Hangbeszúrás *(Vrívanje nèobstójnih samoglásnikov)*

A "kámfor-betű" visszatérése, akár így is nevezhetnénk azt a jelenséget, amikor bizonyos mássalhangzó-torlódáskor megjelenik a félhangzó (**e**), illetve az **i** hang.

Ismerkedjünk meg az ún. **hangzókkal/szonor mássalhangzókkal** *(több bennük a vokális elem, mint a zöngés és zöngétlen mássalhangzókban)*: **m, n, r, l, j, v.** Ezek sokszor másként viselkednek, mint a többi mássalhangzó.

Ha a szonor mássalhangzókat a nőnemű és semlegesnemű főnevek többes birtokos esetében nem szonor mássalhangzók előzik meg, akkor **félmagánhangzó** (ə) vagy *"j"* *előtt* "**i**" jelenik meg közöttük. Ugyanez történik bizonyos szonor mássalhangzók kombinációjakor is *(lj, mj, nj, rj, vj, mlj, rnj, vlj)*.

Nőnemű főnevek

	I./X. A.	X. B.	jelentés
-blj-	*gráblje*	grábelj	gereblye
	sáblja	sábelj	kard
	gréblja	grébelj	szénvonó
-dj-	*ládja*	ládij	hajó
-dnj-	*grádnja*	grádenj	építkezés
	blódnja	blódenj	tévelygés
-gl-	*bérgle*	bérgel	mankó
	órgle	órgel	orgona
-kl-	*búrkle*	búrkel	kemence-szekér
	cókle	cókel	fapapucs
	dékla	dékel	szolgáló-lány
-km-	*tékma*	tékem	mérkőzés
-kr-	*íkre*	íker	ikra
	ískra	ískor	szikra
-kv-	*búkva*	búkev	bükkfa
-mlj-	*žŕmlje*	žŕmelj	kézi malom
	žémlja	žémelj	zsemle
	zêmlja	zêmelj	föld
	dímlje	dímelj	ágyék
-plj-	*čéšplja*	čéšpelj	szilva
	čáplja	čápelj	gém
	káplja	kápelj	csepp
-pnj-	*stôpnja*	stôpenj	fok(ozat)
-rj-	*gárje*	gárij	rüh
-rj-	*zárja*	zárij	hajnalpír
	škárje	škárij	olló
-rnj-	*márnja*	márenj	szóbeszéd
-sl-	*gúsle*	gúsel	guszlica
-šnj-	*môšnja*	môšenj	erszény
	prôšnja	prôšenj	kérés
	čéšnja	čéšenj	cseresznye
-tl-	*mêtla*	mêtel	söprű
	škátla	škátel	doboz
	vítla	vítel	csörlő
-tr-	*kvátre*	kváter	kántorböjt
	sêstra	sêster	lánytestvér
-tv-	*státve*	státev	szövőszék
-vlj-	*mrávlja*	mrávelj	hangya

Semlegesnemű főnevek

-br-	*rêbra*	rêber	borda
-čj-	*podróčje*	podróčij	terület
-dj-	*lédja*	lédij	vesetájék
-dr-	*nédra*	néder	női mell
-gn-	*stêgna*	stêgen	comb
-kn-	*pólkna*	pólken	zsalugáter
-lj-	*nasélje*	nasélij	település
-mj-	*osrámje*	osrámij	szemérem-test
-mlj-	*ozémlje*	ozémelj	terület
-pj-	*poslópje*	poslópij	épület
-pl-	*trúplo*	trúpel	holttest
	dúplo	dúpel	odú

-rj-	*mórje*	mórij	tenger
	bárje	bárij	láp
-sm-	*písmo*	písem	levél
-tv-	*móštvo*	móštev	csapat
-vj-	*goróvje*	goróvij	hegység
	poglávje	poglávij	fejezet
	črtóvje	črtóvij	vonalak
-vlj-	*Trbóvlje*	Trbóvelj	városnév

A hangbeszúrás (a nyelvtanulóval "kiszúrás") vonatkozik az **-a** végű **hímnemű** főnevekre (a *"szoknyás fiúkra"*) is:

-dj-	*vódja*	vódij	vezető
	knjigovódja	knjigovódij	könyvelő
	zborovódja	zborovódij	karvezető
	vójvoda	vójvodij	vajda

134 Főnevesült melléknevek *(Posamostáljeni pridévniki)*

Ahogy a magyar nyelvben a *"farkas állat"*-ból lett a *"farkas"*, a *"magyar nyelv"*-ből a *"magyar"* főnév — tehát az eredeti melléknév főnévvé vált —, a szlovén nyelvre is jellemző ez a jelenség **(konvêrzija)**:

dežúrni zdravník	—	**dežúrni**	ügyeletes orvos	—	ügyeletes
minerálna vôda	—	**minerálna**	ásványvíz	—	ásványvíz
Kŕško město	—	**Kŕško**	Krško város	—	Kŕško

Jože Toporišič professzor az ilyen típusú főnevek ragozását **4. főnévragozásnak** *(Četrta sklanjátev)* nevezi mindhárom nemben. Fő jellemzőjük, hogy úgy kell őket **ragozni, mint a melléknevek**.

		I.	II.	X.
M	1.	dežúrn **-i**	dežúrn **-a**	dežúrn **-i**
	2.	dežúrn **-ega**	dežúrn **-ih**	dežúrn **-ih**
	3.	dežúrn **-emu**	dežúrn **-ima**	dežúrn **-im**
	4.	dežúrn **-ega**	dežúrn **-a**	dežúrn **-e**
	5.	pri dežúrn **-em**	dežúrn **-ih**	dežúrn **-ih**
	6.	z dežúrn **-im**	dežúrn **-ima**	dežúrn **-imi**
Ž	1.	mineráln **-a**	mineráln **-i**	mineráln **-e**
	2.	mineráln **-e**	mineráln **-ih**	mineráln **-ih**
	3.	mineráln **-i**	mineráln **-ima**	mineráln **-im**
	4.	mineráln **-o**	mineráln **-i**	mineráln **-e**
	5.	pri mineráln **-i**	mineráln **-ih**	mineráln **-ih**
	6.	z mineráln **-o**	mineráln **-ima**	mineráln **-imi**
S	1.	Kŕšk **-o**		
	2.	Kŕšk **-ega**		
	3.	Kŕšk **-emu**		
	4.	Kŕšk **-o**		
	5.	pri Kŕšk **-em**		
	6.	s Kŕšk **-im**		

Semleges nemben főleg **településnevek** tartoznak ebbe a típusba *(Visôko, Ánhovo, Trnôvo, Vránsko, Kídričevo ...)*, ezért kettes és többes számban ritkán fordul elő. Példák a főnévvé válásra: máli, *(a kicsi)*, stári *(az öreg)*, govoréči *(a beszélő)*, diplómska *(diplomadolgozat)*, môja *(az asszony)* ...

VAJE — GYAKORLATOK

1. Lássa el **hangsúlyokkal** az olvasmányrészlet szavait, nem megfeledkezve arról, hogy vannak hangsúlytalan kifejezések is *(simulószók)*.

míza	♩ ♪	=	**tá-ti**
prepróga	♪ ♩ ♪	=	**ti-tá-ti**

Pred petnajstimi leti sem prišel domov in sem ostal doma tri tedne. Ves tisti čas sem bil potrt in zlovoljen. Stanovanje smo imeli pusto; v nas vseh je bilo, zdi se mi, nekaj težkega, odurnega, kakor vlažna senca.

Prve noči sem spal v izbi; včasih sem se ponoči zbudil, pa sem videl v temi, da je bila mati vstala iz postelje in da je sedela za mizo. Čisto mirno, kakor da bi spala; dlani je tiščala k čelu, njen beli obraz se je svetil, tudi če je bilo okno zagrnjeno in ni bilo zunaj ne lune, ne zvezd. Poslušal sem natanko in sem razločil, da to ni sopenje spečega, temveč mukoma zataje-vano ihtenje. Odel sem se preko glave; ali skozi odejo in tudi še v sanjah sem slišal njeno ihtenje.

2. Kakukktojás *(kúkavičje gnézdo)*. Válogassa ki az **-óč, -èč** képzős **folyamatos** (jelen idejű) **melléknévi igeneveket!**

a. beroč
b. noč
c. cvetoč
č. daleč
d. dišeč
e. drveč
f. goreč
g. tisoč
h. hvaleč
i. pomoč
j. meč
k. namreč
l. nekoč
m. boječ
n. peč
o. pišoč
p. plavajoč
r. polnoč
s. krvaveč
š. preveč
t. temveč
u. govoreč

3. Fordítsa szlovénre **a folyamatos melléknévi igeneveket** tartalmazó mondatokat!

a. A tengerben úszó embereket elgázolta egy szárnyas hajó.
b. Égő vonaton utaztak.
c. Szlovénül beszélő emberekkel találkoztunk.
č. Cankar virágzó rétekről és illatozó (illatos) mezőkről ír.
d. Nem szeretem a száguldó autókat.
e. A kis fiú vérző fejjel jött haza.
f. Nem szeretem a siránkozó embereket.

4. Fordítsa magyarra **a határozói igeneveket** *(-č, -áje, -é)* tartalmazó mondatokat! Vigyázzon arra, hogy a **-č** képzős forma *(plavajóč)* **alakilag azonos** a folyamatos melléknévi igenévvel *(plavajóč -a -e)*.

a. Otroci, prihajajoč iz šole, so se pogovarjali.
b. Sedeč na vrtu, je bral knjigo.
c. Oče je molče sedel pri mizi.
č. Smeje je odšel iz sobe.
d. Odhajajoč iz sobe, je mahal.
e. Beroč roman, je poslušal radio.
f. Hvaleč svojega šefa, je pospravljal.
g. Pes je pritekel v sobo, mahaje z repom.

5. Talán érezhető, hogy nem vagyunk "skótok" a feladatok készítésében, ezért most a *"szoknyás fiúk"* következnek, azaz a **2. hímnemű ragozás.** Pótolja a hiányzó részeket a megfelelő melléknévi és főnévi alakokkal! Gondoljan az egy bivalyból és egy tehénből álló fogatra!

a. Imamo ..... *(nov)* ..... . (zborovodja).
b. Prebiral je evangelij ..... *(svet)*

..... . *(Luka).*
c. Sprevodnik je prišel na vlak z ..... *(nov)* ..... . *(strojevodja).*
č. Na Koroškem so volili ..... *(slovenske)* ..... . *(vojvode).*
d. 24. februar je dan ..... *(sveti)* ..... . *(Matija).*

6. Ne idegenkedjen az **idegen eredetű** szlovén **főnevektől** sem! Tartsa viszont szem előtt, hogy **nemük** sokszor **nem azonos** az azonos végződésű szlovén főnevekével.

a. Bil sem v ..... *(nov)* ..... . (bife).
b. Janez je prodal ..... *(star)* ..... . *(avto).*
c. ..... *(Slovenski)* ..... *(olimpijski)* ..... *(komite)* je zasedal včeraj.
č. Boris se je pripeljal z ..... *(nov)* ..... . *(avto).*
d. Nazdravili so s ..... *(škotski)* ..... . *(viski).*
e. Marija poje v ..... *(slovenski)* ..... . *(trio).*
f. Naša ekipa je zmagala v ..... *(letošnji)* ..... . *(finale).*

7. Írja be a hiányzó részekbe a rövid, összevont alakokat! Emlékeznek még az **egyszótagú elöljárószók** frigyére a **személyes névmások** tárgyesetével (*náme, náte, nánj, váme, váte, vánj ...*)?

a. ..... *(Na mene)* se vedno lahko zaneseš.
b. Ta knjiga je ..... . *(za njega).*
c. Treba bo iti ..... . *(po otroka).*
č. Položil je torbo ..... . *(na mizo).*
d. Pogumno se je postavil ..... *(pred njih).*
e. Tole darilce je ..... . *(za tebe).*

8. Tegye **többes birtokos esetbe** a főneveket! Csak annyi a *"kiszúrás"*, hogy nem minden főnévben kell beszúrni az **-e-** vagy **-i-** kötőhangot.

a. grablje	g. poslopje	n. ladja
b. vprašanje	h. žemlja	o. mravlja
c. zibelka	i. tovarna	p. polje
č. kavarna	j. kaplja	r. škatla
d. orgle	k. metla	s. družba
e. knjigarna	l. škarje	š. področje
f. tekma	m. sestra	t. prošnja

9. Ez a **simulószó**-ügy, meg kell hagyni, nem sima ügy, de azért egy kis kitartással bevehető a vár. Mindig gondoljon a nagyobb hármas egységre! Az elején (2, 3) sorakoznak az **s**-szel kezdődő igei alakok *(sem, si ...; se, si)* + a **bi,** a derékhadat (4, 5, 6) a személyes névmások hangsúlytalan alakjai alkotják: **részeseset** *(mu, ji, jim ...)*, **tárgyeset** *(ga, jo, jih ...)*, **birtokos** eset *(ga, je, jih ...)*. Ezeket jómagam úgy jegyezném meg, hogy az *"egy tehén* ***(mu)*** *— két liba* ***(ga, ga)****-szabály"*. A harmadik egység (7) mi más lehetne, mint a **jövőbe** vetett hit *(bom, boš, bo ...)* egy kis nosztalgiázással a beat-es múltban **(je-je-je-je-je!)**. A két igei csoport közrefogja a névmásokat ... De most aztán már dobjuk a gyeplőt a lovak közé, illetve a tehenek **(mu)**, libák **(ga)** és egyéb állatfajok **(je)** közé! Fél szemmel még kukkantson bele a 235. és 246. oldalon található táblázatokba! — Köszi: *"Szöszi"* (az "**s**-" betűvel kezdődők között a második helyen).

A táblázatban található hangsúlytalan simulószókból válogatva töltse ki a lenti hiányzó mondatrészeket!

		1.	**naj**
I.	**igei** elemek	2. 3.	sem, si, —, sva, sta, smo, ste, so + **bi** se, si *("szöszi")*
II.	névmások	4. 5. 6.	mi, ti, mu, ji, nama, vama, jima, jim me, te, ga, jo, naju, vaju, ju, jih ga, je, naju, vaju, ju, jih
III.	**igei** elemek	7.	bom, boš, bo, bova, bosta, bomo, bodo, boste + **je**
		8.	**ne**

Peter bi si rad kupil ali si sposodil nov album.
Péter szeretne venni (magának) vagy kölcsönkérni (magának) egy új albumot.

a. *Kérdezd meg tőle, hogy kölcsönadná-e neki a barátja.*
Vprašaj ....., če ..... posodil njegov prijatelj.
b. *Javasolnám, hogy ne vegye meg.*
Predlagal ....., da ..... kupi.
c. *Azt hittem, hogy már beszerezte (magának).*
Mislil ....., da ..... že kupil.
č. *Én megvenném neki, ha nem adnák (neki) kölcsön.*
Jaz ..... kupil, če ..... posodili.
d. *Tudom, hogy a barátja kölcsönadná neki, ha kérné tőle.*
Vem, da ..... prijatelj posodil, če ..... prosil.
e. *Már mi is meg akartuk neki venni.*
Tudi mi ..... že hoteli kupiti.
f. *Kár, hogy még nem kérted (magadnak) kölcsön.*
Škoda, da ..... še nisi sposodil.

10. Gyakorolja **a hasonlító szerkezetet!**

a. Olyan nagy vagy, mint én.
b. Nem vagyok olyan erős, mint te.
c. A te húgod szebb, mint az enyém.
č. A Duna hosszabb, mint a Dráva.
d. Ljubljana kisebb, mint Budapest.
e. Húgod a legszebb a lányok közül.
f. Zmago a legjobb a tanulók között.
g. A mi vidékünk kevésbé fejlett, mint az övék.

11. Egészítse ki a hiányzó részeket a **"ki"** vagy a **"kateri"** megfelelő alakjaival!

a. Gospod, ... maham, ...
b. Mesto, s ..... sodelujemo, ...
c. Gospa, s ..... ste se pogovarjali, ...
č. Mesto, ... ne vemo imena, ...
d. Moški, pri ..... smo bili, je ...
e. Ženska, ... vidimo, ...
f. Gospa, ... maham, ...
g. Moški, pri ..... smo bili, so ...

12. Fordítsa magyarra a főnévi igeneveket, de ügyeljen a **visszaható** és **tárgyas** (cselekvő) **igék** viszonyára!

a. brisati
b. hvaliti se
c. česati se
č. obleči
d. brisati se
e. hvaliti
f. umiti se
g. umiti
h. česati
i. kopati
j. zapreti se
k. briti
l. kopati se
m. obrniti se
n. briti se
p. obrniti

13. Válogassa ki a **visszaható igéket!** Gondoljon arra, hogy elhagyható-e a *"se"* visszaható névmás vagy sem!

a. brisati se
b. čuditi se
c. žogati se
č. kopati se
d. jeziti se
e. sprehajati se
f. sončiti se
g. igrati se
h. česati se
j. sankati se
k. hvaliti se
l. zbuditi se
m. bližati se
n. učiti se
o. obuti se
p. zrediti se

14. Fordítsa szlovénre a mondatokat! Leginkább a **"se", "si"** névmások mondatbeli **helyére** vigyázzon! Ne felejtse el, hogy a *"sem, si, je ..."* hangsúlytalanok, a *"nísem, nísi, ní ..."* **hangsúlyosak**, következésképp az utóbbiak nem lehetnek a hangsúlytalan simulószók között! Megoldásait hasonlítsa össze a 246. oldalon található táblázat példamondataival (alsó rész)!

a. Tegnap moziba mentem.
b. Tegnap nem mentem moziba.
c. Megfáztam.
č. Nem fáztam meg.
d. Tegnap megfáztam.
e. Tegnap nem fáztam meg.
f. Kár, hogy tegnap megfáztam.
g. Még jó, hogy tegnap nem fáztam meg.
h. Kár, hogy régi autó vettem (magamnak).
i. Kár, hogy nem vettem (magamnak) autót.

15. Legyen most Ön a tanár! Keresse meg és javítsa ki a főnevesült melléknevekben (4. főnévragozási típus) elkövetett **hibákat!** Mottó: ugyan főnév az istenadta, de melléknévként ragozandó *(dežurni, Krško, Anhovo, Primorsko, mladi, speči, stari, mineralna, diplomska ...)!*

a. Včeraj sem bil pri dežurnu (.....).
b. V Krškoju (.....) je jedrska elektrarna.
c. Stanuje v Anhovu (.....) na Primorskom (.....).
č. Zelo radi imamo našo mladi (.....).
d. Ne budi spečemu (.....)!
e. Staru (.....) nič ni všeč.
f. Ni kosila brez mineralno (.....).
g. Veliko je moral študirati za diplomskega (.....).

12. LÉKCIJA

LYUKAS ÓRA

A 10. és 11. leckénk olvasmányai meglehetősen terjedelmesek voltak (sok-sok ismeretlen szóval), ennél fogva sok-sok új nyelvtani elemet is tartalmaztak, melyeket nem voltunk képesek földolgozni — a terjedelmi korlátok miatt sem — az első két egységben. Ezért most új olvasmányt nem állítottunk össze, hanem javasoljuk, hogy tanulmányozza át újra a szóban forgó két lecke bevezető szövegeit, majd folytassa a nyelvtani résszel!

135 A műveltető ige *(Kavzatívni glágol)*

Ha a cselekvést nem az alany végzi, hanem mással végezteti, illetve okozza, ezt a körülményt műveltető igével fejezzük ki. A műveltető igét a magyarban az **-at, -et, -tat, -tet** képzővel képezzük *(csináltat, építtet, hozat* stb.*)*, a szlovén ezt többféleképpen fejezi ki, a legtöbbször a **dáti (si) káj délati** összetett igealakhoz folyamodik.

(A **"dáti"** segédige megfelel a német *"lassen"*, a francia *"fair"*, az angol *"have"*, *"get"*, *"make"* segédigéknek). A kéttagú szerkezet ragozott része a segédigeként használt "dáti" *(adni)* ige megfelelő idejű alakja *(dám)*, ragozatlan része pedig az alapige főnévi igeneve *(šívati)*:

Šívam si obléko. **Dám si šívati** obléko.	*Ruhát varrok (magamnak).* *Ruhát varratok.*
Prevêdel je besedílo. **Dál je prevêsti** besedílo.	*Lefordította a szöveget.* *Lefordíttatta a szöveget.*
Král jih **je poklícal** prédse. Král jih **je dál poklícati** prédse.	*A király magához hívta őket.* *A király magához hívatta őket.*
Móral bi popráviti strého. **Móral bi dáti popráviti** strého.	*Meg kellene csinálnom a tetőt.* *Meg kellene csináltatnom a tetőt.*
Poprávil bo ávto. **Dál bo popráviti** ávto.	*Megjavítja (meg fogja javítani) az autót.* *Megjavíttatja (meg fogja javíttatni) az autót.*

136 Több esettel álló elöljárószók *(Predlógi, ki se vèžejo z vèč sklôni)*

Az elöljárószók (viszonyszók) után a névszókat meghatározott esetbe kell tennünk. Az elöljárószó és a névszó megfelelő esete együtt fejezi ki a különböző határozói (hely, idő, ok, mód stb.) viszonyokat.

Az elöljárószók nagy része **egyetlenegy esetet** vonz. Vannak azonban **két**, sőt **három** esettel álló prepozíciók is.

Két esettel álló elöljárószók

	Tárgyeset	Lokatívusz
	hova?	***hol?***
na	Gré na hríb.	*Je na hríbu.*
po*	———	*Hódi po hríbu.*
v	Stópil je v híšo.	*Sedí v híši.*
ob	Postáviti kàj ob stòl.	*Tórba leží ob stôlu.*
*	**kiért/miért?**	***mikor?***
po	Póšljem po zdravníka.	*Po večérji grésta spát.*
	Gré po krùh.	
	———	***hogyan?***
	———	*Govoríla sta po telefónu.*

	Tárgyeset	Elöljárós eset
	hova?	***hol?***
pred	Stopíla je pred máter.	*Stojí pred máterjo.*
med	Odšèl je med partizáne.	*Bíl je med partizáni.*
pod	Zlézel je pod drevó.	*Počíva pod drevésom.*
nad	Dvígnil se je nad obláke.	*Letí nad obláki.*

	Birtokos eset	Elöljárós eset
	honnan?	***kivel?/mivel?***
z	Prišèl je z Dúnaja.	*z máterjo / z lučjó*
s	Pádel je s stôla.	*s fántom / s svínčnikom*

Három esettel álló elöljárószó (za)

za	Tárgyeset	Elöljárós eset
	hova?	***hol?***
	Skríl se je za drevó.	*Stojí za drevésom.*
	merre?	***ki / mi után?*** (térben és időben)
	Kjé stojí ávtobus za Máribor?	*Za skávti so nastopíli odrásli.*

Birtokos eset

mikor?

Tó se je zgodílo za čása Maríje Terêzije.

Bigamíja

Poligamíja

137 A (jelzői) mutató névmások *(Kazálni zaímki)*

1.	**tá**	—	ez	**tá** môški	—	*ez a férfi*
2.	**tísti**	—	az	**tísti** fànt	—	*az a fiú*
3.	**ôni**	—	amaz	**ôno** deklè	—	*amaz a lány*

1. A beszélő közelében lévő személyre vagy dologra mutat *(közelre mutató)*.
2. A megszólított személy közelében lévő személyre vagy dologra mutat *(közelre)*.
3. Olyasmire mutat, ami egyiknek sincs a közelében *(távolra mutató)*.

A (jelzői) **mutató névmások**										
		tá			**tísti**			**ôno**		
		m	ž	s	m	ž	s	m	ž	s
I.	**1.**	**tá**	**tá**	**tó**	**tísti**	**tísta**	**tísto**	**ôni**	**ôna**	**ôno**
	2.	*téga*	té	*téga*	*tístega*	tíste	*tístega*	*ônega*	ône	*ônega*
	3.	*tému*	tèj	*tému*	*tístemu*	tísti	*tístemu*	*ônemu*	ôni	*ônemu*
	4.	**tá***	**tó**	**tó**	**tísti***	**tísto**	**tísto**	**ôni***	**ôno**	**ôno**
	5.	pri *tém*	tèj	*tém*	*tístem*	tísti	*tístem*	*ônem*	ôni	*ônem*
	6.	s** *tém*	tó	*tém*	*tístim*	tísto	*tístim*	*ônim*	ôno	*ônim*
II.	**1.**	**tá**	**tí**	**tí**	**tísta**	**tísti**	**tísti**	**ôna**	**ôni**	**ôni**
	2.	téh =	téh =	téh	tístih =	tístih =	tístih	ônih =	ônih =	ônih
	3.	téma =	téma =	téma	tístima =	tístima =	tístima	ônima =	ônima =	ônima
	4.	**tá**	**tí**	**tí**	**tísta**	**tísti**	**tísti**	**ôna**	**ôni**	**ôni**
	5.	pri téh =	téh =	téh	tístih =	tístih =	tístih	ônih =	ônih =	ônih
	6.	s** téma =	téma =	téma	tístima =	tístima =	tístima	ônima =	ônima =	ônima
X.	**1.**	**tí**	**té**	**tá**	**tísti**	**tíste**	**tísta**	**ôni**	**ône**	**ôna**
	2.	téh =	téh =	téh	tístih =	tístih =	tístih	ônih =	ônih =	ônih
	3.	tém =	tém =	tém	tístim =	tístim =	tístim	ônim =	ônim =	ônim
	4.	**té =**	**té**	**=tá**	**tíste**	**tíste**	**tísta**	**ône**	**ône**	**ôna**
	5.	pri téh =	téh =	téh	tístih =	tístih =	tístih	ônih =	ônih =	ônih
	6.	s** témi =	témi =	témi	tístimi =	tístimi =	tístimi	ônimi =	ônimi =	ônimi

* Ha egyes szám hímnemű tárgyesetben a névmás alakja élőlényre mutat, akkor itt is érvényesül az *"élettelen-élő"* kategória, azaz a tárgyeset a birtokos esettel azonos: ***téga, tístega, ônega.** Pl.: *Včéraj sem vídel tá film. — Včéraj sem vídel téga fánta.*

** Az "**s**" elöljárószó a magánhangzóval kezdődő szavak előtt (z onim, z onima ...) természetesen "**z**" (l. a 43. o. a "ta suhi škafec pušča!" részt!).

Por

(tí) Többes szám hímnemű alanyesetben (X. 1.) a szabályos *"tí"* helyett *(Kdó so tí fántje?)* gyakran a született (anyaországi) szlovének is a nőnemű *"té"* alakot használják *(Kdó so ~~té~~ fántje?)*. A magyarországi szlovén nyelvjárásban is a "té" használatos *(Štó so té pódje?)*, ezért érdemes erre a csapdára figyelni.

(tá) Vigyázni kell az egyes szám hímnemű alanyesetben (I. 1.) is, amikor "tá" szerepel az irodalmi nyelvben *(Kdó je tá fànt?)* és "té" a nyelvjárásban *(Štó je té pójep?)*.

A fenti minta alapján ragozzuk a **vès, vsà, vsè** *(egész, mind)* névmásokat is.

A mutató névmásokat általában úgy használjuk, mint a magyar nyelvben. Fontos eltérés azonban, hogy mellékmondatra való utalásként ritkábban szerepelnek. Így pl. sohasem állnak az ún. **elbeszélő igék** *(glágoli rékanja)* mellett *(mond, mesél, válaszol, említ, elismer* stb.*)* az *"**Azt** mondja, kérdezi, válaszolja, hogy..."* szlovén megfelelőjében.

Ána **~~tó~~** právi, da bo šlà v kíno. *Anna azt mondja, hogy moziba megy.*

> **EZ + AZ**, azaz
> **AZ = EZ!** Hát ez az!!!

Ha válaszkor az egész mondatra utalunk az "azt" kifejezéssel, vigyázzunk, mert ekkor nem a *"tá, tísti, ôni"* mutatónévmások — amúgy látszólag logikusan — *"~~tísti~~"* alakját kell használnunk, hanem az ún. *általános mutatószót*, a "**tó**"-t (l. a 28. o.).

Azt mondtad, hogy holnap jössz. Nem **azt** mondtam!	*Rékel si ~~tó~~, da boš jútri prišèl.* *Nísem ~~tístega~~ rékel téga!*
Nem **azt** mondtad, hogy nem jössz? **Azt** mondtam.	*Nísi ~~tó~~ rékel, da ne boš prišèl?* *~~Tísto~~ Tó sem rékel.*

138 Az egyenes és függő beszéd *(Prémi góvor in odvísni góvor)*

Egy másik ember szavai kétféleképpen idézhetők:

1. ***Közvetlen idézet*** formájában, azaz szó szerint (írásban idézőjelek között, az idézetet a bevezető tagmondattól kettősponttal elválasztva). Ezt a szövegprodukálást egyenes beszédnek nevezzük.

> Fántek je rékel: "Môja mámi zeló dôbro kúha."
> *A kisfiú azt mondta: "Az anyukám nagyon jól főz."*

2. ***Közvetett idézet*** formájában, azaz mi magunk mondjuk el, hogy mit mondott valaki. Ezt függő beszédnek nevezzük.

> Fántek je rékel, da njegôva mámi zeló dôbro kúha.
> *A kisfiú azt mondta, hogy az anyukája nagyon jól főz.*

A függő mondat felépítésére jellemző a "**da**" *(hogy)* kötőszó gyakori használata *(azt mondta, hogy...)*, a beszédhelyzet változásának megfelelően a személyes és birtokos névmások, a helyhatározói viszonyok (*itt, ide* stb. helyett *ott, oda*; *jön, hoz* helyett *megy, visz*), az időhatározói viszonyok (*ma, tegnap, holnap* helyett *aznap, előzőnap, másnap*) megváltozása. Fenti példamondatainkban: ***moja** mami (1.) — njegova mami (2.)*.

138 Az egyenes és függő beszéd *(Prémi góvor in odvísni góvor)*

A függő beszédre más-más szabályok vonatkoznak aszerint, hogy kijelentő, kérdő vagy felszólító mondatok elbeszéléséről van szó.

1. A kijelentő mondatok *(Izjávni stávki)* elbeszélése

A jelen, múlt és a jövő időben elbeszélt kijelentő mondatok esetében a magyar és a szlovén nyelvhasználat abban tér el egymástól, hogy a magyarban az elbeszélő igék *(rêči* — mond, *izjáviti* — kijelent, *omeníti* — említ, *ugotoviti* — megállapít, *dodáti* — hozzátesz stb.) előtt gyakran ott áll az **"azt"** mutatónévmás, viszont a függő mondatot bevezető **"hogy"** kötőszó sokszor elmarad. A szlovén **soha** nem tesz **mutatónévmást** az elbeszélő ige elé, a *"hogy"* megfelelőjét (a *"da"* kötőszót) viszont mindig kiteszi:

> Mójca právi, **da** dôbro pozná Slovénijo.
> *Mojca azt mondja, (hogy) jól ismeri Szlovéniát.*

A személyes és birtokos névmások, hely- és időhatározói viszonyok megváltoztatásán túl van még egy különbség: a szlovénben **megváltozik a szórend!** L. a 234. oldalon a simulószók szórendjéről szóló 129. oktatási egységet, melyben *alárendelő mellékmondatokban* tanulmányoztuk a jelenséget. Amikor egyenes beszédet függő beszéddé alakítunk át, akkor a szó szerinti idézetből alárendelő mellékmondatot csinálunk.

Egyenes beszéd	Függő beszéd
Mójca právi Pétru: **1 2 3 4** "Vsè / je / biló / v rédu." **1 2 3 4** "Prijátelj / te / čáka / v hotélu." **1 2 3 4 5** "Prijátelj / te / je / čákal / v hotélu." **1 2 3 4** "Razglédnico / sem / ti / že kupíla." **1 2 3 4 5** "Jánez / ti / bo /prinésel / knjígo." 	***Mójca právi Pétru,*** *2 3 1 4* ***da*** *je / biló / vsè / v rédu.* *2 3 1 4* ***da*** *ga / čáka / prijátelj / v hotélu.* *2 3 1 4 5* ***da*** *ga / je / prijátelj / čákal / v hotélu.* *3 2 1 4* ***da*** *mu / je / razglédnico / že kupíla.* *2 3 1 4 5* ***da*** *mu / bo / Jánez / prinésel / knjígo.*

2. A kérdő mondatok *(Vprašální stávki)* elbeszélése

A kérdőszó nélküli *(eldöntendő)* kérdések elbeszélésekor a szlovénben az **ali** kötőszó a megfelelője a magyar **hogy** kötőszónak és az **-e** kérdőnévmásnak:

> Vprášal sem Mójco, **ali** dôbro pozná Slovénijo.
> *Megkérdeztem Mojcát, hogy jól ismeri-e Szlovéniát.*

A kérdőszót tartalmazó *(kiegészítendő)* kérdések elbeszélésekor a magyarban néha "hogy" kötőszó áll a kérdőszó előtt, a szlovén azonban sohasem használ kötőszót:

> Vprášal sem Mójco, kdàj je bilà na Madžárskem.
> *Megkérdeztem Mojcától, (hogy) mikor volt Magyarországon.*

A kérdő mondatokban az egyenes beszédben is **fordított szórendet** kell használni.

Egyenes beszéd	Függő beszéd
Péter vpráša Mójco: "Je biló vsè v rédu?" "Ali ga je čákal prijátelj v hotélu?"	Péter vpráša Mójco, ***ali*** *je biló vsè v rédu.* ***ali*** *ga je čákal prijátelj v hotélu.* .....

3. A felszólító mondatok *(Velélni stávki)* elbeszélése

A felszólító módban elhangzott dolgok elbeszélésekor az elbeszélő ige után — az általános egyeztetések figyelembevételével — a **naj** módosítószót kell használni és **kijelentő módba** tenni az igét:

> Mójca zaprósi Pétra, **naj** že pokadí cigaréto.
> *Mojca megkéri Pétert, (hogy) szívja már el a cigarettát.*

A szórend ezúttal a szlovénben is **egyenes**.

Egyenes beszéd	Függő beszéd
Mójca zaprósi Pétra: "**Napíši** svôjo nalógo!" "Môje stvarí **zlôži** na políco!'	*Mójca zaprósi Pétra,* ***naj*** *napíše svôjo nalógo.* ***naj*** *njéne stvarí zloží na políco.*

139 A számtani alapműveletek *(Osnóvne računske operácije)*

1. Összeadás *(Seštévanje)*

a.	1	+	1	=	2
b.	2	+	3	=	5
c.	5	+	12	=	17
č.	15	+	17	=	32
a.	êna	**plús**	êna	**je**	dvé
b.	dvé	**plús**	trí	**je**	pét
c.	pét	**plús**	dvánajst	**je**	sédemnajst
č.	pétnajst	**plús**	sédemnajst	**je**	dváintrídeset

2. Kivonás *(Odštévanje)*

a.	2	-	1	=	1
b.	2	-	2	=	0
c.	12	-	5	=	7
č.	32	-	17	=	15
a.	dvé	**mínus**	êna	**je**	êna
b.	dvé	**mínus**	dvé	**je**	nìč
c.	dvánajst	**mínus**	pét	**je**	sédem
č.	dváintrídeset	**mínus**	sédemnajst	**je**	pétnajst

3. Szorzás *(Množênje)*

a.	3	x	2	=	6
b.	4	x	3	=	12
c.	5	x	5	=	25
č.	30	x	4	=	120
d.	50	x	100	=	5000
a.	trí	**kràt**	dvé	**je**	šést
b.	štíri	**kràt**	trí	**je**	dvánajst
c.	pét	**kràt**	pét	**je**	pétindvájset
č.	trídeset	**kràt**	štíri	**je**	stódvájset
d.	pétdeset	**kràt**	stó	**je**	pét tísoč

4. Osztás *(Deljênje)*

a.	2	:	2	=	0
b.	10	:	5	=	2
c.	100	:	10	=	10
č.	1500	:	500	=	3
a.	dvé	**deljêno z**	dvé	**je**	nìč
b.	desét	**deljêno s**	pét	**je**	dvé
c.	stó	**deljêno z**	desét	**je**	desét
č.	tísoč pétsto	**deljêno s**	pétstó	**je**	trí

139 A számtani alapműveletek *(Osnóvne računske operácije)*

1. Az egyenlőséget (=) kifejező létige mindig **je**! Függetlenül attól, amit a számjelzős főnevekkel (l. 79-80. o.) kapcsolatban tanultunk *(En vlak **je** prispel. — Dva vlaka **sta** prispela. — Trije/štirje vlaki **so** prispeli. — Pet/šest/sedem/osem ... vlakov **je** prispelo.)*. A szóban forgó *"je"*-t úgy kell érteni, hogy a "rezultat **je** enak" *(az eredmény egyenlő)* szerkezetet rövidítve használjuk.

A cseh nyelvben a létige alakja az eredménynek megfelően *5-ig: jso, 5-től: je.*

2.

Desét deljêno s ~~pétom~~ **pét** je dvé. ("Tíz osztva **öt** az kettő.")	*Tíz osztva öttel az kettő.*

A szlovén nyelvben nem ragozzák a tőszámneveket, amikor azok **(hátravetett) jelzők,** még akkor sem, amikor a jelzett szót elhagyják a jelző mellől. Az iménti példánk mélyszerkezete a következő: *"(Število) **deset** deljeno s (številom) **pet** je (število) dve."*

Ugyanez a gondolkodásmód érvényesül a közlekedési eszközökkel, sporteredményekkel kapcsolatban is.

Prídem z ávtobusom 7 (**sédem!**). Zmágala je Olímpija s 3 : 1. (= **z** rezultátom **trí** próti êna)	*A 7-es (számú) autóbusszal érkezem majd. Győzött az Olimpia három egyre.*

Amikor a számnév főnévvé válik (gostílna Šestíca — Šestíca, ávtobus sédem — sedmíca stb.), akkor már érvényesek a főnévragozás szabályai *(Grém v Šestíco na kosílo. Pripéljem se s sedmíco.)*

3. Szorzáskor használható a **množêno z** kifejezés is *(Trí množêno s pét je pétnajst.)*, de a **kràt** rövidsége miatt népszerűbb.

4. A két háromnemű számnévnek jobbára a **nőnemű** alakja *(êna, dvé)* használatos.

140 A törtszámnevek *(Ulómkova števila)*

A mennyiséget jelentő törtszámneveket háromtól fölfelé az **-ína** képzővel alkotják **sorszámnevekből** *(prv-i, drúg-i, trétj-i, četrt-i ...)*. Az utánuk álló főneveket a megfelelő számú **birtokos** esetbe kell tenni.

tretjína, četrtína, petína, šestína, sedmína, osmína, devetína, desetína ...

Itt már érvényesülnek az egyeztetési szabályok, melyekről a "*Főnevek mértékegységek után*" című oktatási egységben tanultunk (l. 138-140. o.).

(**celôta** glásbenega ópusa (**polovíca** krúha	*a zenei ópusz egésze)* *a kenyér fele)*	
dvé **tretjíni** délavcev trí **četrtíne** prebiválstva štíri **petíne** šólarjev pét **šestín** premožênja šést **sedmín** zemljíšča dvé **osmíni** proračúna trí **devetíne** délnic štíri **desetíne** mesá	*a dolgozók kétharmada* *a lakosság háromnegyede* *az iskolások négyötöde* *a vagyon öthatoda* *a telek hathetede* *a költségvetés kétnyolcada* *a részvények háromkilencede* *a hús négytizede*	

Zenei hangok, szünetek

Ha a törtek neveit kicsinyítve mondjuk (**-ínka**), akkor ritmussal kapcsolatos zenei kifejezéseket *(egész, fél, negyed, nyolcad, tizenhatod, harmincketted, hatvannegyed* stb.*)* kapunk:

celínka 𝅝 polovínka 𝅗𝅥 četrtínka 𝅘𝅥 osmínka 𝅘𝅥𝅮 šestnajstínka 𝅘𝅥𝅯

T'rzínka, T'rzínka, T'rzínka zgódaj vstála, *T'rzínka, T'rzínka, T'rzínka zgódaj vstála,* *T'rzínka, T'rzínka, T'rzínka zgódaj vstála,* *Svój'ga ljúb'ga čákala,* *Svój'ga ljúb'ga čákala.* (Ljúdska iz Slovénije)	*Rozínka, Rozínka, al' gé si snóčkar bíla,* *Rozínka, Rozínka, al' gé si snóčkar bíla,* *Rozínka, Rozínka, al' gé si snóčkar bíla,* *Dá te nej bilóu, tak dúgo domóu,* *Dá te nej bilóu, tak dúgo domóu.* (Ljúdska iz Porábja)

141 A tizedes törtek *(Desetínski ulómki)*

A rövid zenei kitérő után folytassuk a tizedes törtekkel, melyeket szintén az előbbi oldalon megismert törtszámnevekkel képezünk. A tizedes tört egész részét a **céla** *(egész)* szó megfelelő alakjával fejezzük ki (ragozása szerint nőnemű melléknév). A **desetína** *(tized)*, **stotína** *(század)* és **tisočína** *(ezred)* szavak — akárcsak a **céla** kifejezés — az előttük álló számnévnek megfelelően egyes szám alanyesetbe *(1)*, kettes szám alanyesetbe *(2)*, többes szám **alanyesetbe** *(3, 4)*, illetve többes szám **birtokos esetbe** *(5-99)* kerülnek (L. a számjelzős főnevekről szóló oktatási egységet a 79-80. oldalon!).

1,1	%	êna *cél*	*-a*	êna *(desetín)*	*-a*	*odstótk*	*-a*
1,01	%	êna *cél*	*-a*	êna *(stotín)*	*-a*	*odstótk*	*-a*
1,001	%	êna *cél*	*-a*	êna *(tisočín)*	*-a*	*odstótk*	*-a*
1,2	%	êna *cél*	*-a*	dvé *(desetín)*	*-i*	*odstótk*	*-a*
1,02	%	êna *cél*	*-a*	dvé *(stotín)*	*-i*	*odstótk*	*-a*
1,002	%	êna *cél*	*-a*	dvé *(tisočín)*	*-i*	*odstótk*	*-a*
2,3	%	dvé *cél*	*-i*	trí *(desetín)*	*-e*	*odstótk*	*-a*
2,03	%	dvé *cél*	*-i*	trí *(stotín)*	*-e*	*odstótk*	*-a*
2,003	%	dvé *cél*	*-i*	trí *(tisočín)*	*-e*	*odstótk*	*-a*
3,4	%	trí *cél*	*-e*	štíri *(desetín)*	*-e*	*odstótk*	*-a*
3,04	%	trí *cél*	*-e*	štíri *(stotín)*	*-e*	*odstótk*	*-a*
3,004	%	trí *cél*	*-e*	štíri *(tisočín)*	*-e*	*odstótk*	*-a*
4,5	%	štíri *cél*	*-e*	pét *(desetín)*	*-ø*	*odstótk*	*-a*
4,05	%	štíri *cél*	*-e*	pét *(stotín)*	*-ø*	*odstótk*	*-a*
4,005	%	štíri *cél*	*-e*	pét *(tisočín)*	*-ø*	*odstótk*	*-a*
5,6	%	pét *cél*	*-ih*	šést *(desetín)*	*-ø*	*odstótk*	*-a*
5,06	%	pét *cél*	*-ih*	šést *(stotín)*	*-ø*	*odstótk*	*-a*
5,006	%	pét *cél*	*-ih*	šést *(tisočín)*	*-ø*	*odstótk*	*-a*
0,1	%	nič *cél*	*-ih*	êna *(desetín)*	*-a*	*odstótk*	*-a*
0,04	%	nič *cél*	*-ih*	štíri *(stotín)*	*-e*	*odstótk*	*-a*
0,005	%	nič *cél*	*-ih*	pét *(tisočín)*	*-ø*	*odstótk*	*-a*
1	%	èn				*odstótek*	*-ø*
2	%	dvá				*odstótk*	*-a*
3	%	tríje				*odstótk*	*-i*
4	%	štírje				*odstótk*	*-i*
5	%	pét				*odstótk*	*-ov*

Tizedes törtek mértékegységek előtt *(Desetínski ulómki pred mérskimi enôtami)*

Ha a sorszámnevek tövéhez — ugyanazok, mint a törteknél — az **-ínka** képzőt ragasztjuk, akkor mértékegységekkel *(másodperc, kilométer, liter, watt, bájt stb.)* kapcsolatos kifejezéseket kapunk.

deset	**-ínka**	milimétra	*tiz*	*-ed*	*milliméter*
stot	**-ínka**	sekúnde	*száz*	*-ad*	*másodperc*
tisoč	**-ínka**	kilográma	*ezr*	*-ed*	*kilogramm*
deséttisoč	**-ínka**	mégaváta	*tízezr*	*-ed*	*megawatt*
stótisoč	**-ínka**	gígamétra	*százezr*	*-ed*	*gigaméter*
milijon	**-ínka**	térabájta	*milliom*	*-od*	*terrabájt*

"Számos **Ica**" (**eníca**, desetíca, stotíca, tisočíca ....)

eníce	egyesek	**deséttisočíce**	tízezresek
desetíce	tízesek	**stótisočíce**	százezresek
stotíce	százasok	**milijoníce**	milliósok
tisočíce	ezresek	.....	.....

A mindennapi beszélt nyelvben az emberek a számok neveit, illetve az azokat jelölő dolgokat, tárgyakat, helyiségeket stb. *(busz, vonat, ház, szoba stb.)* az alábbi két módon használják.

	irodalmi	köznyelvi		köznyelvi	
1	ávtobus številka êna	ên	**-ka**	en	**-íca**
2	trólejbus številka dvé	dvój	**-ka**	———	
3	sôba številka trí	trój	**-ka**	———	
4	híša številka štíri	štír	**-ka**	štir	**-íca**
5	bencínska črpálka številka pét	pét	**-ka**	pet	**-íca**
6	predál številka šést	šést	**-ka**	šest	**-íca**
7	ekípa številka sédem	sédem	**-ka**	sedm	**-íca**
...	.....	.....		.....	

Látjuk, hogy a hétköznapi nyelv milyen gyakorlatias (rövidség!).

142 A **za** és **po** használata **számnevekkel** *("Za"* in *"po" v zvézi s štévniki)*

A *"za"* elöljárószó számtalan használata közül most emeljük ki azt a kettőt, melyek segítségével a **mennyivel?** *(za kóliko?)* és a **mennyiért?** *(za kóliko?)* mennyiségi viszonyokat fejezzük ki.

za kóliko?	mennyivel?
Réka je narásla ~~z dvájsetimi céntimétri~~ **za dvájset céntimétrov**.	*A folyó szintje 20 centiméterrel emelkedett meg.*
Proizvódnja se je zmánjšala ~~z dvájsetimi odstótki~~ **za dvájset odstótkov.**	*A termelés húsz százalékkal csökkent.*
Obléke so poceníli ~~z desêtimi odstótki~~ **zá desét odstótkov.**	*A ruhák árát tíz százalékkal szállították le.*
~~S trémi tóčkami~~ **Za trí tóčke** je prehitél nasprótnika.	*Három ponttal előzte meg versenytársát.*

za kóliko?	mennyiért?
Za kóliko pródajate tá ávto?	*Mennyiért árulja ezt az autót?*
Za milijón pétstó tísoč tólarjev.	*Egymillió ötszázezer tollárért.*
Za kóliko denárja bi tó prodáli?	*Mennyi pénzért adná el ezt?*
Za nobèn denár.	*Semennyi pénzért.*

A *"po"* elöljárószó esetében szintén két, mennyiséggel kapcsolatos kifejezésre hívjuk föl a figyelmet. Egyrészt az ún. **osztószámnévre** ("po kóliko? — *hányasával?"*), másrészt a fentihez hasonló "mennyiért?" *(po čém?)* kifejezésekre.

po kóliko?	hányasával?
V klopéh sedíjo **po tríje učênci.**	*Hármasával ülnek a tanulók a padokban.*
V sôbah spí **po pét ljudí.**	*Ötösével alszanak az emberek a szobákban.*
Prihájali so **êden po êden.**	*Egyesével érkeztek.*
Vsák otròk je dobíl **po dvé daríli.**	*Két-két ajándékot kapott minden gyerek.*
Vsáka skupína imá **po ênega vodníka.**	*Egy-egy vezetője van minden csoportnak.*

po čém?	mennyi(ért)?
Po čém so hrúške?	*Mennyi a körte?*
Po čém prodájate jábolka?	*Mennyiért adja az almát?*
Po kákšni céni so banáne?	*Hogy adja a banánt?*

143 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 2. *(-im/-ím)*

-íti/-iti	-im
bran -**íti**	brán -im
čolnár-**iti**	čolnár-im
čut -**íti**	čút -im
določ -**íti**	dolóč -im
dovol -**íti**	dovól -im
hval -**íti**	hváli -m
koríst -**iti**	koríst -im
mot -**íti** se	mót -im se

-íti	-ím
dob -**íti**	dob -ím
govor-**íti**	govor-ím
grad -**íti**	grad -ím
kad -**íti**	kad -ím
kos -**íti**	kos -ím
jez -**íti**	jez -ím
uč -**íti**	uč -ím

-éti	-ím
bol -**éti**	bol -ím
cvet -**éti**	cvet -ím
doživ-**éti**	doživ-ím
drv -**éti**	drv -ím
hit -**éti**	hit -ím
let -**éti**	let -ím
živ -**éti**	živ -ím

-áti	-ím
bež -**áti**	bež -ím
drž -**áti**	drž -ím
krič -**áti**	krič -ím
lež -**áti**	lež -ím
molč-**áti**	molč-ím
smrč-**áti**	smrč-ím
zbež-**áti**	zbež-ím

Az ötkötetes szlovén értelmező szótárban (SSKJ) mintegy 4500 olyan ige szerepel, melyek egyes szám első személyben **-im**, illetve **-ím** ragokat kapnak.

A szlovénben **ez a második leggyakoribb** igei személyrag. Közülük mintegy 3200 — tehát ismét a többség, akár az *-am/-ám* típus esetén, l. 212. o. — a hangsúlytalan csoportba tartozik.

A kb. 1300-ra tehető hangsúlyos személyragú (-ím) igék 3 csoportból tevődnek össze.

1. **-íti -ím:** dobíti — dobím. Számuk hozzávetőleg 500-ra rúg.

2. **-áti -ím:** bežáti — bežím. Minden igének hangsúlyos a személyragja. Kivétel: *slíšati -im, preslíšati -im, zaslíšati -im.*

3. **-éti -ím**: živéti — živím. Mindig hangsúlyosak a személyragok, kivéve az *uvídeti -im, vídeti -im.* Számuk 700 körülire tehető.

143 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 2. *(-im/-ím)*

Szerelem tanszék a brit egyetemeken?

Egyszer egy indiai fiatalembert az angol vámosok megkérdeztek, hogy milyen célból kíván beutazni a királyságba. Az indiai azt válaszolta, hogy egyetemi képzés céljából. És mit fog tanulni? **"Szerelmet!"...** A hidegvérű angolok rezzenéstelen arccal visszaadták az útlevelet, és továbbengedték "a szerelmes cincért". Méghogy a szerelmet **(love)** újabban egyetemi szinten is oktatják!?! Ki hallott már ilyet?!?...

Pedig a dolog sokkal prózaibb. A fiatal indiai saját maga tanult angolul, pusztán könyvből, és nem sok figyelmet szentelt a kiejtésnek. A szótárból kinézte, hogy a jogot, amit ő tanulni kíván majd Angliában **"law"**-nak írják, megtanulta "láv"-ként, és hát ezt mondta a rendíthetetlen nyugalmú briteknek, miközben jogi tanulmányokra gondolt. A *"law"* ejtése *"ló"*... Lóvá tették az angolokat?

A kis történettel csupán emlékeztetni szeretném önöket arra, hogy a hangsúly helyének és milyenségének jelentésmegkülönböztető szerepe is van (**cénim** — *nagyra tart,* **cením** — *árból engedek,* **drážim** — *ingerlem,* **dražím** — drágítok, **kósim** — *ebédelek,* **kosím** — *kaszálok,* **mólim** — *imádkozom,* **molím** — *nyújtok,* **stópim** — *lépek,* **stopím** — *fölolvasztom,* **várim** — *(sört) főzök,* **varím** — *hegesztek...).* Azonkívül a főnévi igenév hangsúlya és a jelen idejű személyragok hangsúlya határozza meg az összes többi igei alak (szenvedő melléknévi igenév, múlt és jövő idő, felszólító mód stb.) hangsúlyozását. Hát akkor "lawra", azaz lóra!

1.

I love **-ím**!

-íti	bakríti, bentíti, bistríti, blagoslovíti, blažíti, bledíti,	-ím
-íti	bodríti, bogatíti, bremeníti, budíti, cedíti, ceníti, častíti, debelíti, delíti, dobíti, dodelíti, dogovoríti, dogradíti,	-ím
-íti	dojíti, dokadíti, dokosíti, dolžíti, dopustíti, dovršíti, dozoríti, dražíti, dreveníti, drobíti, dušíti, dvojíti, gasíti, globíti, glušíti, gnojíti, gojíti, gostíti, govoríti, gradíti,	-ím
-íti	grdíti, greníti, grešíti, grozíti, hladíti, hrabríti, hromíti, izboríti, izcedíti, izdvojíti, izgovoríti, izgradíti,	-ím
-íti	izmodríti, izmojstríti, izostríti, izprašíti, izpustíti, izročíti, izslediti, izsušíti, izučíti, izvalíti, izvotlíti,	-ím
-íti	izvršíti, izžaríti, jalovíti, jasníti, jekleníti, jezíti, kadíti, kalíti, kamníti, kasníti, kislíti, kadíti, kamníti, kasníti,	-ím
-íti	kazíti, kislíti, kleníti, kosíti, kosíti, kosmatíti, kotalíti, kotíti, krasíti, krojíti, kropíti, krotíti, lastíti, lovíti,	-ím
-íti	mastíti, mašíti, mediti, medlíti, meglíti, mejíti, množíti, modríti, mokríti, molíti, moríti, mračíti, mudíti, nacedíti,	-ím
-íti	nadgradíti, nadojíti, nadrobíti, naglasíti, nagovoríti, nagradíti, nakadíti se, nakosíti,	-ím

-íti -ím

nalovíti, naložíti, narediti, naročíti, nasadíti, nasledíti, naslovíti, nasmetíti, nasmodíti, nasmolíti, nasolíti, naučíti, navalíti, noríti, obdaríti, obdolžíti, oblačíti, obložíti, obmejíti, obnovíti, obogatíti, oborožíti, obrazložíti, obremeníti, obrodíti, obsadíti, obudíti, obvestíti, odcedíti, oddaljíti, odgovoríti, odkotalíti, odložíti, odmašíti, odmeglíti, odobríti, odpustíti, odredíti, odslovíti, odtalíti, odtopíti, odtujíti, odzvoníti, ogleníti, oglušíti, ogovoríti, ogradíti, ogrozíti, ohladíti, ohrabríti, ohromíti, ojalovíti, ojekleníti, okadíti, okamníti, okrasíti, okrepíti, omeglíti, omejíti, opojíti, opozoríti, oprašíti, opredelíti, oprostíti, opustíti, orosíti, osamosvojíti, osemeníti, osolíti, osolzíti, osramotíti, osvobodíti, osvojíti, ozeleníti, ozemljíti, ozlatíti, oznojíti, oživíti, pestíti, pestríti, plašíti, plemeníti, plemenítiti, pobakríti, poblagoslovíti, poblatíti, podaríti, podelíti, podíti, podkletíti, podkrepíti, podložíti, podojíti, podražíti, podredíti, podrobíti, podsadíti, podvalíti, podvojíti, pogasíti, poglobíti, pognojíti, pogostíti, pogovoríti, pogubíti, pohladíti, pohliníti, pokosíti, pokosíti, polovíti, položíti, pomnožíti, pomodríti, pomolíti, pomoríti, ponazoríti, ponovíti, pooblastíti, popustíti, porazdelíti, porazgubíti, pordečíti, porjavíti, poročíti, porodíti, porosíti, porumeníti, posadíti, posmodíti, posmolíti, posolíti, posplošíti, posrebríti, postoríti, postrojíti, posušíti, posvaríti, posvetíti, posvojíti, poškropíti, potemníti, poučíti, pozeleníti, pozlatíti, pozvoníti, poživíti, prašíti, prebudíti, precedíti, prebudíti, precedíti, predložíti, prednožíti, preglasíti, preglušíti, pregnojíti, pregovoríti, pregradíti, prekalíti, preložíti, premestíti, premostíti, prenočíti, prenovíti, prepojíti, prepolovíti, prepotíti, prepustíti, prerazdelíti, prerazporedíti, preroditi, presadíti, preslepíti, presmolíti, presolíti, presušíti, presvetíti, presvetlíti, pretíti, pretopíti, preučíti, preuredíti, preustrojíti, prevalíti, prevzgojíti, preznojíti, preživíti, priboríti, prikotalíti, prikrojíti, prilagodíti, priložíti, pripodíti, pripojíti, priporočíti, prirediti, prisolíti, pritajíti, priučíti, prizvoníti, proglasíti, proslavíti, prosvetlíti, proučíti, povzročíti, pršíti, pustíti, razbistríti, razdelíti, razdolžíti, razdrobíti, razdvojíti, razglasíti, raziskríti, razjasníti, razjezíti, razkadíti, razkalíti,

-íti -ím

razkotalíti, razkrojíti, razkropíti, razlastíti, razložíti, razmnožíti, razpodíti, razpolovíti, razpoložíti, razporedíti, razposadíti, razpršíti, razpustíti, razsadíti, razslojíti, razstrelíti, razškropíti, raztalíti, raztogotíti, raztopíti, razvalíti, razvedríti, razveselíti, razžalostíti, razživíti, rdečíti, rebríti, redíti, rodíti, rojíti, rosíti, rotíti, rumeníti, sadíti, stopíti, sestrelíti, shladíti, sivíti, skalíti, skotalíti, skotíti, slabíti, sladíti, slavíti, sledíti, slepíti, smetíti, smodíti, smolíti, smradíti, snežíti, solíti, splodíti, spojíti, sporočíti, spotíti, spregovoríti, spremeníti, sprostíti, spustíti, sramotíti, srebríti, stalíti, stopíti, storíti, strojíti, sušíti, svaríti, škropíti, taboríti, tajíti, talíti, telíti, temeljíti, temníti, tesníti, težíti, topíti, toplíti, učíti, učvrstíti, ugasíti, uglasíti, uglušíti, ugodíti, ugonobíti, ugotovíti, ujezíti, ukletíti, ukrojíti, ukrotíti, ulovíti, umoríti, upokojíti, uprašíti, uprizoríti, urediti, uročíti, usmrtíti, ustanovíti, ustrelíti, ustrojíti, utajíti, utemeljíti, utopíti, uvrstíti, uzakoníti, užalostíti, valíti, valovíti, varíti, vedríti, veselíti, vetríti, vgradíti, vložíti, vršíti, vsadíti, vzbudíti, vzgojíti, vzkalíti, vzredíti, vzrojíti, vzvalovíti, zadostíti, zadovoljíti, zadušíti, zagnojíti, zagostíti, zagotovíti, zagovoríti, zagradíti, zagreníti, zagrešíti, zagrozíti, zajezíti, zakadíti, zakasníti, zakosíti, zakotalíti, založíti, zamašíti, zameglíti, zamejíti, zamoríti, zamudíti, zaplodíti, zapodíti, zaposlíti, zasmetíti, zasmodíti, zasmolíti, zasmradíti, zasnežíti, zatemníti, zatesníti, zatežíti, zazvoníti, zbistríti, zblazníti, zbudíti, zgradíti, zgrešíti, zgubíti, zjasníti, zjekleníti, zjezíti, zlatíti, zmračíti, zrediti, varíti, zvedríti, zvoníti, zvrstíti, žalostíti, žveplíti.

-íti -ím

(2.) -áti	bežáti, bolščáti, brenčáti, bučáti, cvrčáti, čričáti, dišáti, drčáti, držáti, frčáti, golčáti, hreščáti, hruščáti, izječáti, izkričáti, izprežáti, iztiščáti, ječáti, klečáti, kričáti, ležáti, mižáti, molčáti, obdržáti, obklečáti, obležáti, obmolčáti, obtičáti, obtiščáti, odbežáti, odbrenčáti, odbučáti, odfrčáti, odvršáti, podržáti, poležáti, pomolčáti, poprežáti, prebežáti, preječáti, preklečáti, prekričáti, preležáti, premolčáti, presmrčáti, pretičáti, prežáti, pribežáti, pribrenčáti, pribučáti, pridrčáti, pridržáti, prifrčáti, prikričáti, prismrčáti, pritiščáti, privreščáti, privršáti, razbleščáti, razkričáti, renčáti, režáti, ručáti, sfrčáti, sičáti, skričáti, smrčáti, sršáti, sviščáti, tičáti, tiščáti, treščáti, ubežáti, udržáti, vreščáti, vršáti, vzdržáti, zabolščáti, zabrenčáti, zabučáti, zacvrčáti, zadišáti, zadrčáti, zadržáti, zafrčáti, zagrčáti, zahreščáti, zaječáti, zakričáti, zamižáti, zamolčáti, zarenčáti, zarežáti, zasičáti, zátiščáti, zavreščáti, zazvenčáti, zbežáti, zbrenčáti, zdrčáti, zdržáti.	-ím -ím -ím -ím

3.	apnéti, bakrenéti, bedéti, besnéti, blaznéti, bledéti, bobnéti, bogatéti, boléti, brléti, brnéti, brstéti, brzéti, cvetéti, čeméti, čepéti, črnéti, črvavéti, debeléti, dehtéti, docvetéti, dogoréti, dohitéti, doletéti, donéti, dozoréti,	-ím
-éti	doživéti, drevenéti, drhtéti, drséti, drvéti, frléti, glušéti, gomazéti, goréti, grenéti, grléti, grméti, hitéti, hlapéti, hlepéti, hrepenéti, hrométi, hruméti, ihtéti, izbesnéti, izgoréti, izhlapéti, izkipéti, izkrvavéti, izletéti, izparéti, izzvenéti, izžaréti, izživéti, jeklenéti, kamnéti, kasnéti, kipéti, kopnéti, koprnéti, kostenéti, krvavéti, lebdéti, ledenéti, lesenéti, letéti, medléti,	-ím
-éti		-ím
-éti		-ím
-éti	modréti, moléti, mrgoléti, neméti, noréti, občepéti, obeléti, obneméti, obogatéti, oboléti, obsedéti, obstrméti, obviséti, ocvetéti, očrnéti, odbobnéti, odbrnéti, odbrzéti, odcvetéti, oddrséti, oddrvéti, odfrléti, odhitéti, odhruméti, odletéti, odpolzéti, odrevenéti, odživéti, oglenéti, oglušéti, ogoréti, ogrenéti, ohripéti, ohrométi, ojeklenéti, okamnéti, okostenéti, okrnéti, okrvavéti, oledenéti, olesenéti, omedléti, omladéti, omodréti, omrtvéti, oneméti, opustéti, orumenéti, osaméti, osirotéti, osivéti, oskrbéti, oslabéti, oslepéti, ostaréti, osteklenéti, ostekléti, ostrméti, otemnéti, otrdéti, ovdovéti, ovenéti, ozdravéti, ozelenéti, oživéti, pezdéti, plamtéti, plesnéti, poapnéti, pobesnéti, poblaznéti, pobledéti, počrnéti, podoživéti, podrhtéti, pogoréti, pohitéti, polzéti,	-ím
-éti		-ím
-éti		-ím
-éti	pomladéti, pomodréti, pomoléti, ponarodéti, ponoréti, pooglenéti, pordéti, porjavéti, porumenéti, posedéti, posivéti, poskrbéti, posurovéti, potemnéti, potrpéti, povenéti, pozelenéti, pozlatéti, poželéti, poživéti, prdéti, prebledéti, preboléti, prečepéti, predrvéti, prehitéti, prepeléti, preperéti, presedéti, pretrpéti, preživéti, pribrnéti, pribrzéti, pridrséti, pridrvéti, prifrléti, prigomazéti, prigoréti, prihitéti, prihruméti, prikipéti, priletéti, pripolzéti, prirohnéti, priskrbéti, prišuméti, prižuboréti, pršéti, razbesnéti, razplamtéti, rdečéti, rjavéti, rjovéti, rohnéti, roženéti, rumenéti, saméti, sedéti, sfrléti, siromašéti, sivéti, skamnéti, skeléti, skipéti, skopnéti, skoprnéti, skrbéti, slabéti, sladéti, slemenéti, slepéti, slonéti, slovéti, smrdéti, sodoživéti, solzéti, sotrpéti, soživéti, splesnéti, spodletéti, spodrséti, spolzéti, sprhnéti, sprstenéti, srbéti, srebréti, srepéti, staréti, steklenéti, stemnéti, streméti, strméti, strohnéti, ščeméti, ščepéti, šelestéti, škiléti, štrléti, šuméti, temnéti, trdéti, trohnéti, trpéti, utrpéti, vdovéti, veléti, venéti, vihtéti, viséti, vodenéti, vrtéti, vzbrnéti, vzcvetéti, vzdrhtéti, vzgoréti, vzkipéti, vzletéti, zabobnéti, zaboléti, zabrnéti, zabrléti, zadonéti, zadrhtéti, zagoréti, zagrenéti, zagrméti, zahlepéti, zahruméti, zaihtéti, zardéti, zarjavéti, zarjovéti, zarumenéti, zasivéti, zaskeléti, zasrbéti, zaslovéti, zašuméti, zavihtéti, zavrtéti, zažaréti, zaželéti, zaživéti, zblaznéti, zbledéti, zboléti, zelenéti, zlesenéti, zletéti, znoréti, zoglenéti, zoréti, zrumenéti, zvenéti, žaréti, želéti, živéti, žvrgoléti.	-ím
-éti		-ím

144 Mássalhangzó-változások a befejezett melléknévi igenevekben

(Preméne korénskih soglásnikov pri deležnikih na -n)

Az **-im/-ím** személyragú igék tővégi mássalhangzói bizonyos változásokon mennek át, amikor szenvedő melléknévi igeneveket képezünk belőlük.

poka	-d-	íti	*poka*	-j-	*èn*
navá	-d-	iti	*navá*	-j-	*en*
zgra-	-d-	íti	*zgra*	-j-	*èn*
zamu	-d-	íti	*zamu*	-j-	*èn*
pozla	-t-	íti	*pozla*	-č-	*èn*
posve	-t-	íti	*posve*	-č-	*èn*
ukro	-t-	íti	*ukro*	-č-	*èn*
usmr	-t-	íti	*usmr*	-č-	*èn*
izobrá	-z-	iti	*izobrá*	-ž-	*en*
izrá	-z-	iti	*izrá*	-ž-	*en*
premrá	-z-	iti	*premrá*	-ž-	*en*
zagro	-z-	íti	*zagro*	-ž-	*èn*
nagla	-s-	íti	*nagla*	-š-	*èn*
obé	-s-	iti	*obé*	-š-	*en*
okra	-s-	íti	*okra*	-š-	*èn*
poko	-s-	íti	*poko*	-š-	*èn*
očí	-st-	iti	*očí*	-šč-	*en*
pogo	-st-	íti	*pogo*	-šč-	*èn*
preme	-st-	íti	*preme*	-šč-	*èn*
zapu	-st-	íti	*zapu*	-šč-	*èn*
domí	-sl-	iti	*domí*	-šlj-	*en*
mí	-sl-	iti	*mí*	-šlj-	*en*
premí	-sl-	iti	*premí*	-šlj-	*en*
razmí	-sl-	iti	*razmí*	-šlj-	*en*

izstre	-l-	íti	*izstre*	-lj-	*èn*
oso	-l-	íti	*oso*	-lj-	*èn*
pohva	-l-	íti	*pohvá*	-lj-	*en*
razde	-l-	íti	*razde*	-lj-	*èn*
cé	-n-	iti	*cé*	-nj-	*en*
izpol	-n-	íti	*izpól*	-nj-	*en*
pojás	-n-	iti	*pojás*	-nj-	*en*
zatem	-n-	íti	*zatem*	-nj-	*èn*
govo	-r-	íti	*govo*	-rj-	*èn*
pokvá	-r-	iti	*pokvá*	-rj-	*en*
razší	-r-	iti	*razší*	-rj-	*en*
sto	-r-	íti	*sto*	-rj-	*èn*
do	-b-	íti	*do*	-blj-	*èn*
izgu	-b-	íti	*izgu*	-blj-	*èn*
oblju	-b-	íti	*obljú*	-blj-	*en*
pova	-b-	íti	*pová*	-blj-	*en*
ku	-p-	íti	*kú*	-plj-	*en*
le	-p-	íti	*lé*	-plj-	*en*
okre	-p-	íti	*okre*	-plj-	*èn*
poto	-p-	íti	*poto*	-plj-	*èn*
izú	-m-	iti	*izú*	-mlj-	*en*
osú	-m-	iti	*osú*	-mlj-	*en*
podjár	-m-	iti	*podjár*	-mlj-	*en*
pospré	-m-	iti	*pospré*	-mlj-	*en*
obno	-v-	íti	*obno*	-vlj-	*èn*
oprá	-v-	iti	*oprá*	-vlj-	*en*
ozdrá	-v-	iti	*ozdrá*	-vlj-	*en*
pono	-v-	íti	*pono*	-vlj-	*èn*

145 A befejezett melléknévi igenevek hangsúlyozása (-an/-án, -en/-èn)
(Naglàs deléžnikov na -n)

Ha a jelen idejű személyrag hangsúlytalan *(-am, -im: kúham, kúpim)*, akkor általában a szenvedő melléknévi **igenévi képző is** hangsúlytalan *(-an, -en: kúhan, kúpljen)*, ha a személyrag hangsúlyos *(-ám, -ím: igrám, govorím)*, a melléknévi igenév képzője is hangsúlyos *(-án, èn: igrán, govorjèn)*.

A főnévi igenevek kettős hangsúlyozása *(Naglásne dvójnice nedoločnikov)*

A magyar nyelvhez hasonlóan *(fel — föl, férfival — férfivel)* a szlovénben is vannak **kettős alakok.** Esetünkben a hangsúly helyéről van szó *(písati/pisáti — ljubíti/ljúbiti)*. Mindkettő elfogadott, **szabályos,** jóllehet a nyelvészek az első esetben (**-ati**) az igető hangsúlyozását (pís-ati), a másodikban (**-íti**) a tőképző hangsúlyozását (ljub-í-ti) javasolják.

1. Az első szabály megkönnyíti dolgunkat, amikor csak a főnévi igenév hangsúlyát ismerjük, és ennek alapján kell képeznünk a szenvedő melléknévi igenevet. A melléknévi igenév hangsúlya ugyanazon a szótagon van *(zídan)*, mint a főnévi igenév hangsúlya *(zídati)*. Ha az emberek mindkét változatot használják *(razjókati se/razjokáti se, obljubíti/obljúbiti)*, akkor **hangsúlytalan** a melléknévi igenév képzője *(razjókan, obljúbljen)*.

2. A második ajánlás (**-íti**: *ločíti -im*) viszont megnehezíti a dolgunkat, mert ha a főnévi igenév hangsúlya a mérvadó, akkor hangsúlyosnak *(~~ločèn~~)* kellene lennie a melléknévi igenév képzőjének is, pedig igazából hangsúlytalan *(lóčen)*.

Végül is a jelen idejű személyrag *(lóčim)* segít az eligazodásban, ezért is szükséges, hogy zsákocskáinkban összegyűjtsük a hangsúlyos személyragokat *(-ám, -ím)*. Máskor is hasznát vesszük majd a gyűjteményünknek.

145 A befejezett melléknévi igenevek hangsúlyozása (-en/-èn)
(Naglàs deléžnikov na -n)

Az első csoport *(-am/-ám)* esetében a szenvedő melléknévi igenév képzése — a hangsúly helyét leszámítva — nem okoz különösebb gondot (nincsenek olyan jelentős mássalhangzó-változások, mint az ***-im/-ím*** csoportban, l. a jobboldali táblázatot!), ezért az utóbbival foglalkozunk részletesebben, sok-sok példával illusztrálva.

Mássalhangzó-változások az *-im/-ím* személyragú igékben:

d	— j	**n**	— nj
t	— č	**r**	— rj
z	— ž	**b**	— blj
s	— š	**p**	— plj
st	— šč	**m**	— mlj
sl	— šlj	**v**	— vlj
l	— lj		

1.	zgradíti -ím — zgrajèn -êna -o

Ha hangsúlyos a személyrag **(-ím),** hangsúlyos a melléknévi igenévi képző is **(-èn),** egyébként ugyanazon a szótagon van a hangsúly, mint a főnévi igenévben. Példáinkban nyomon követhetők a mássalhangzó-változások is.

blagoslovlj	-èn	obnovlj	-èn	podkreplj	-èn	priborj	-èn	škroplj	-èn
čašč	-èn	obremenj	-èn	podnaslovlj	-èn	pridoblj	-èn	talj	-èn
delj	-èn	obvešč	-èn	podrej	-èn	prilagoj	-èn	ugaš	-èn
doblj	-èn	ocej	-èn	pogaš	-èn	pričvršč	-èn	uglaš	-èn
dodelj	-èn	odcej	-èn	pogloblj	-èn	prirej	-èn	ugonoblj	-èn
dogovorj	-èn	oddroblj	-èn	pogošč	-èn	proglaš	-èn	ugotovlj	-èn
dograj	-èn	odpušč	-èn	pogozd	-èn	razdelj	-èn	ukroč	-èn
dopušč	-èn	odslovlj	-èn	pokaj	-èn	razdroblj	-èn	ulovlj	-èn
dozorj	-èn	odstrelj	-èn	pokorj	-èn	razglaš	-èn	umorj	-èn
gaš	-èn	odtalj	-èn	pokoš	-èn	razjasnj	-èn	uprizorj	-èn
govorj	-èn	ogovorj	-èn	pomilošč	-èn	razlašč	-èn	usmrč	-èn
graj	-èn	ograj	-èn	pomlaj	-èn	razbremenj	-èn	ustanovlj	-èn
hlaj	-èn	ogrenj	-èn	pomorj	-èn	razmešč	-èn	ustrelj	-èn
izgovorj	-èn	ohlaj	-èn	ponarej	-èn	razporej	-èn	utesnj	-èn
izgublj	-èn	ohromlj	-èn	ponazorj	-èn	razposaj	-èn	uvršč	-èn
izostr	-èn	okaj	-èn	ponovlj	-èn	razpušč	-èn	užalošč	-èn
izpušč	-èn	okraš	-èn	pooblašč	-èn	razsolj	-èn	varj	-èn
izstrelj	-èn	okreplj	-èn	poostr	-èn	razstoplj	-èn	vzradošč	-èn
izvalj	-èn	opozorj	-èn	popušč	-èn	razstrelj	-èn	zadošč	-èn
kalj	-èn	opredelj	-èn	počašč	-èn	razveselj	-èn	zagošč	-èn
koš	-èn	oprošč	-èn	porazdelj	-èn	razvršč	-èn	zagrenj	-èn
kraš	-èn	opušč	-èn	posaj	-èn	razžalošč	-èn	zagrož	-èn
nadomešč	-èn	oroš	-èn	poslaj	-èn				
nadroblj	-èn	osemenj	-èn	posolj	-èn				
naglaš	-èn	oslablj	-èn	posvarj	-èn				
nagovorj	-èn	osleplj	-èn	posveč	-èn				
nakoš	-èn	osmoj	-èn	potoplj	-èn				
namešč	-èn	osolj	-èn	povalj	-èn				
narej	-èn	osramoč	-èn	poškroplj	-èn				
nasaj	-èn	osvoboj	-èn	pozlač	-èn				
naslovlj	-èn	otoplj	-èn	prebuj	-èn				
nasolj	-èn	poapnj	-èn	precej	-èn				
navalj	-èn	podelj	-èn	preglaš	-èn				
				prekrvavlj	-èn				
				premešč	-èn				
				prepolovlj	-èn				
				prepušč	-èn				
				preroj	-èn				
				presaj	-èn				
				presleplj	-èn				
				presolj	-èn				
				preurej	-èn				

rej	-èn	zamorj	-èn
saj	-èn	zamuj	-èn
sestrelj	-èn	zaostr	-èn
skalj	-èn	zapušč	-èn
solj	-èn	zasleplj	-èn
spremenj	-èn	zastruplj	-èn
sprošč	-èn	zatemnj	-èn
spušč	-èn	zbuj	-èn
stalj	-èn	zdroblj	-èn
stoplj	-èn	zgošč	-èn
storj	-èn	zgraj	-èn

Por A magyarországi szlovén nyelvjárásban egyrészt sokkal kevesebb hangsúlyos személyragú ige **(-ám, -ím)** van, ezért a hangsúlytalan ragokat használják akkor is, amikor az irodalmi nyelven a hangsúlyos alak a szabályos. Másrészt a hangsúlyos személyragú igék elvesztik hangsúlyos voltukat akkor, amikor szenvedő melléknévi igenevet *(participium)* képeznek belőlük.

irodalmi nyelvi				*nyelvjárási*			
jelen idő		m.névi igenév		*jelen idő*		*m.névi igenév*	
dopust	**-ím**	dopušč	**-èn**	*dopist*	***-ím***	*dopűšč*	*-en*
oced	**-ím**	ocej	**-èn**	*oced*	***-ím***	*ocêj*	*-en*
odpust	**-ím**	odpušč	**-èn**	*odpist*	***-ím***	*odpűšč*	*-en*
okad	**-ím**	okaj	**-èn**	*okad*	***-ím***	*okàj*	*-en*
osmod	**-ím**	osmoj	**-èn**	*osmod*	***-ím***	*osmój*	*-en*
osvobod	**-ím**	osvoboj	**-èn**	*oslobod*	***-ím***	*oslobódj*	*-en*
osol	**-ím**	osolj	**-èn**	*osol*	***-ím***	*osóldj*	*-en*
pogas	**-ím**	pogaš	**-èn**	*pogas*	***-ím***	*pogàš*	*-en*
posvet	**-ím**	posveč	**-èn**	*posvet*	***-ím***	*posvèč*	*-en*
prehlad	**-ím**	prehlaj	**-èn**	*razslad*	***-ím***	*razslàj*	*-en*
presol	**-ím**	presolj	**-èn**	*presol*	***-ím***	*presóldj*	*-en*
umor	**-ím**	umorj	**-èn**	*vmor*	***-ím***	*vmórdj*	*-en*
zgub	**-ím**	zgublj	**-èn**	*zgib*	***-ím***	*zgübl*	*-en*

2. pohvalíti -im/pohváliti -im — pohváljen

Ha a főnévi igenévnek **választható hangsúlya** van — habár az első alak az ajánlott —, és a jelen idejű személyrag hangsúlytalan, akkor a participium képzője is hangsúlytalan.

bélj	**-en**	iztréblj	**-en**	naménj	**-en**	odklóplj	**-en**	podkúrj	**-en**
bránj	**-en**	izvólj	**-en**	namláč	**-en**	odkúplj	**-en**	pográblj	**-en**
brúš	**-en**	kršč	**-en**	napólnj	**-en**	ostránj	**-en**	pohválj	**-en**
céplj	**-en**	kúplj	**-en**	naslónj	**-en**	ohránj	**-en**	pólnj	**-en**
čút	**-en**	léplj	**-en**	natróš	**-en**	olúplj	**-en**	ponúj	**-en**
domláč	**-en**	ljúblj	**-en**	našóblj	**-en**	omámlj	**-en**	poráblj	**-en**
dopólnj	**-en**	méš	**-en**	naznánj	**-en**	oménj	**-en**	posój	**-en**
hránj	**-en**	mót	**-en**	oblépljj	**-en**	opáž	**-en**	posprémlj	**-en**
hválj	**-en**	nabrúš	**-en**	obljúblj	**-en**	osúplj	**-en**	potŕj	**-en**
izpólnj	**-en**	nagráblj	**-en**	obráblj	**-en**	otréblj	**-en**	potróš	**-en**
izpopólnj	**-en**	nahránj	**-en**	obránj	**-en**	oznánj	**-en**	pováblj	**-en**
izpráznj	**-en**	nakúplj	**-en**	obsój	**-en**	ožúlj	**-en**	pozáblj	**-en**
izráblj	**-en**	naléplj	**-en**	odcéplj	**-en**	podkúplj	**-en**	predrámlj	**-en**

preklóplj	**-en**	razgráblj	**-en**	utrúj	**-en**
prekršč	**-en**	razkúrj	**-en**	užálj	**-en**
preutrúj	**-en**	raztróš	**-en**	váblj	**-en**
prigráblj	**-en**	razžálj	**-en**	zakúrj	**-en**
prihránj	**-en**	róblj	**-en**	zaléplj	**-en**
priklóplj	**-en**	seznánj	**-en**	zalót	**-en**
priljúblj	**-en**	shránj	**-en**	zanemárj	**-en**
prislónj	**-en**	snúblj	**-en**	zaplénj	**-en**
pritŕj	**-en**	sój	**-en**	zapólnj	**-en**
ráblj	**-en**	ugráblj	**-en**	zaróblj	**-en**
ránj	**-en**	uplénj	**-en**	zléplj	**-en**
razcéplj	**-en**	uporáblj	**-en**	zmót	**-en**
razdráž	**-en**	usój	**-en**	žálj	**-en**

3. izselíti izsél-im — izséljen

A főnévi igenév **-i-** tőképzője mindig **hangsúlyos,** jelen idejű személy-ragja **hangsúlytalan,** és hangsúlytalan a melléknévi igenévi képző is.

dovolíti	**-im**	dovólj	**-en**
izselíti se	**-im se**	izsélj	**-en**
lomíti	**-im**	lómlj	**-en**
molíti	**-im**	mólj	**-en**
namočíti	**-im**	namóč	**-en**
naprosíti	**-im**	napróš	**-en**
nasloníti se	**-im se**	naslónj	**-en**
nosíti	**-im**	nóš	**-en**
odlomíti	**-im**	odlómlj	**-en**
prehodíti	**-im**	prehój	**-en**
prelomíti	**-im**	prelómlj	**-en**
premočíti	**-im**	premóč	**-en**
preselíti se	**-im se**	presélj	**-en**
preskočíti	**-im**	preskóč	**-en**
priselíti se	**-im se**	prisélj	**-en**
prisloníti	**-im**	prislónj	**-en**
priženíti se	**-im se**	prižénj	**-en**
prosíti	**-im**	próš	**-en**
razhodíti	**-im**	razhój	**-en**
vozíti	**-im**	vóž	**-en**
vselíti se	**-im se**	vsélj	**-en**
zlomíti	**-im**	zlómlj	**-en**

Ügyeljen a hangzóváltásra: *izselíti se - izsélim se, priženíti se - prižénim se ...!*

4. očístiti -im — očíščen

Mindig a szótő **hangsúlyos,** a főnévi igenév **-i-** tőképzője, jelen idejű személyragja és a melléknévi igenévi képző **hangsúlytalan.**

blazínj	**-en**	kváš	**-en**
číšč	**-en**	mazílj	**-en**
dávlj	**-en**	míšlj	**-en**
domíšlj	**-en**	nabávlj	**-en**
dostávlj	**-en**	najávlj	**-en**
gláj	**-en**	namílj	**-en**
hlínj	**-en**	napérj	**-en**
izkoríšč	**-en**	naplávlj	**-en**
izmérj	**-en**	naprávlj	**-en**
iznakáž	**-en**	nastávlj	**-en**
izobéš	**-en**	naváj	**-en**
izobráž	**-en**	našémlj	**-en**
izpárj	**-en**	našopírj	**-en**
izpílj	**-en**	obéš	**-en**
izpostávlj	**-en**	obglávlj	**-en**
izpúlj	**-en**	objávlj	**-en**
izráž	**-en**	oblát	**-en**
izsílj	**-en**	oblazínj	**-en**
iztírj	**-en**	oblazínj	**-en**
izúmlj	**-en**	odímlj	**-en**
izúrj	**-en**	odprávlj	**-en**
izšóblj	**-en**	odstávlj	**-en**
krmílj	**-en**	odváj	**-en**
kŕmlj	**-en**	ogúlj	**-en**
koríšč	**-en**	odkléšč	**-en**

omílj	-en	pokmét	-en	preobráž	-en	šírj	-en
onečášč	-en	pokristjánj	-en	prepésnj	-en	škróblj	-en
onesposóblj	-en	pokvárj	-en	preseněč	-en	tvórj	-en
opílj	-en	pomérj	-en	prestávlj	-en	udárj	-en
oplemenít	-en	pomírj	-en	pretihotáplj	-en	umíšlj	-en
opogúmlj	-en	poneúmlj	-en	preudárj	-en	uokvírj	-en
opómnj	-en	poosébelj	-en	preusmérj	-en	upijánj	-en
oprávlj	-en	popárj	-en	prevérj	-en	uravnovéš	-en
opredmét	-en	poplávlj	-en	prevéš	-en	úrj	-en
oprémlj	-en	poplemenít	-en	prijávlj	-en	usírj	-en
očíšč	-en	poprávlj	-en	priprávlj	-en	usmérj	-en
osamosvéšč	-en	počíšč	-en	prisílj	-en	usposóblj	-en
osmíšlj	-en	posílj	-en	razblínj	-en	ustávlj	-en
osúmlj	-en	poslovénj	-en	razbúrj	-en	ustvárj	-en
osvéšč	-en	posodôblj	-en	razgálj	-en	utírj	-en
ovérj	-en	posprávlj	-en	razjárj	-en	uveljávlj	-en
overóvlj	-en	postávlj	-en	razmesárj	-en	uzakónj	-en
ovrednôt	-en	potrát	-en	razmíšlj	-en	včlánj	-en
ošílj	-en	potvórj	-en	razobéš	-en	včlénj	-en
ozdrávlj	-en	poudárj	-en	razoséblj	-en	vrednôt	-en
pobéš	-en	povéš	-en	razčíšč	-en	zapečát	-en
podjármlj	-en	poškróblj	-en	razčlénj	-en	zaplínj	-en
podrúžblj	-en	pozdrávlj	-en	razteléš	-en	zaprávlj	-en
podržávlj	-en	prebávlj	-en	razšírj	-en	začínj	-en
poduhóvlj	-en	preizkúš	-en	sestávlj	-en	zaščít	-en
poenôt	-en	prekváš	-en	správlj	-en	zedínj	-en
pogáž	-en	premíšlj	-en	stávlj	-en	zloráblj	-en
pohábljі	-en	prenasič	-en	strézni	-en	zrésnj	-en

146 Játék a szavakkal 3. *(Igra z besédami 3)*

A részbeni hasonlóság csakis **a szavak memorizálását** segíti, a kiejtésben nem azonosak!

akna	**ákna** (pattanás)	bor	**bòr** (fenyő)
ász	**às!** (de forró!)	boss	**bós** (mezítláb)
bába	**bába** (nőci)	bot	**bòt** (kvittek)
bég	**bég** (menekülés)	bruha(ha)	**brúha** (ő hány)
bele	**béle** (fehérek, nőnem)	bú	**bu!** (eh!)
benti	**bentí** (szentségel)	buli	**búlji** (ő bámul)
bili	**bíli** (ők vertek)	bulla	**búla** (daganat)
bíró	**biró** (iroda)	buta	**búta** (ő ver, csapkod)
bob	**bòb** (borsófajta)	cseh	**če** (ha)
bob	**bòb** (ródli)	csicsa	**číča** (ő csücsül)
bog	**bóg** (isten)	csorba	**čórba** (híg leves, lötty)
bók	**bòk** (csípő)	dán(iai)	**dán** (nap)
boka	**bóka** (két csípő)	debella nő	**debéla** (kövér, nőnemű)

déd(apa)	**déd** (nagyapa)
dédi	**dédi** (nagypapák)
deka	**déka** (deka)
deka	**déka** (takaró)
doll	**dòl** (le, lefelé)
dóm	**dóm** (otthon), dóm is
drog	**dròg** (karó)
duda	**dúda** (cumi)
éden	**êden** (egy)
ép	**ép** (eposz)

far	**fàr** (pap, pejor.)
fara (vkinek)	**fára** (egyházközség)
fej	**fèj!** (pfúj!)
finn	**fín** (finom)
fura	**fúra** (ő furikázik)
gálya	**gája** (két liget)
gát	brez **gát** (gatya nélkül)
gáz	**gáz** (ösvény)
gléda	**gléda** (ő néz)
gól	**gòl** (meztelen)
gól	**gól** (találat)
gólt (lő)	**gólt** (torok)
görbe	**gŕba** (ránc)
góré	**gőre** (hegyek)
góré	**goré** (ők égnek; hegyek)
guba	**gúba** (ránc)
hála	**hála** (hall, csarnok)
hála	**hvála!** (hála)
hallja	**hálja** (köpeny)
hipp-hopp	**híp** (pillanat)
hit	**hít** (sláger)
ima	**imá** (neki van)
imám	**imám** (nekem van)
jassz(nyelv)	**jàz** (én)
jatt	**ját** (ősszláv hang)
kádár	**kàdar** (amikor)
kaki	**káki** (vmilyen)
kap	**káp** (agyvérzés)
kapa	**kápa** (sapka)

kapál	(je) **kápal** (hullott)
kar	**kàr** (eléggé)
kár	**kàr** (ami)
kér	**ker** (mert)
kert	**kŕt** (vakond)
ki	**kí** (aki, ami)
kis	**kís** (ecet)
klassz	**klás** (kalász)
klub	**kljub** (ellenére)
kuka	**kúka** (ő kukucskál)
kuli	**kúli** (golyóstoll)
laska	**láska se** (ő hízeleg)
lék	**lék** (orvosság, rég.)
lép	**lép** (szép)
lóg	**lóg** (liget, berek)
lopni	**lõpni!** (csapd!)
luk	**lúk** (hagyma, rég.)
máj	**máj** (május)
málló	**málo** (kevés, kissé)
máma	**máma** (mama)
már	**mar** (vajon)
mára	**ne mára** (ő nem szeret)
máz	**máz** (kenőcs, ir.)
mázsa	**máža** (kenés)
mi	**mí** (mi)
mili(méter)	**míli** moj (kedvesem, férfi)
miló(i)	**mílo** (szappan)
mit	**mít** (mítosz)
móka	**móka** (liszt)
morál	(je) **móral** (kellett neki)
most	**móst** (híd)
most	**mòšt** (must)
nád	**nàd** (fölött, fölé)
néki	**néki** (bizonyos, vmelyik)
nem	**ném** (néma)
néma	**néma** (néma, nőnemű)
nos	**nós** (orr)
nóta	**nóta** (hangjegy)
nudi(sta)	**núdi** (ő nyújt, szolgáltat)
ón	**òn** (ő, férfi)
paca	**pacá** (ő pacáz)
pad	**pád** (esés)
papa	**papá!** (pápá!)
paróka	**poróka** (esküvő)
pasa	**páša** (legelő)
passz	**pás** (derékszíj, öv)
péti (nitrogén)	**péti** (énekelni)
pia	**pijáča** (ital)

pici	**píči** (ő megcsip)
pikk	**pík** (csípés)
pisál	(je) **písal** (írt)
piszka	**píska** (ő fütyül, sípol)
piti	**píti** (inni)
pók	**pók** (csattanás, drurranás)
police (rendőrs.)	**políce** (polcok)
pop	**pòp** (pap, rég.)
poszt (beosztás)	**pòst** (böjt)
pót	**pót** (út)
puha	**púha** (két pihe)
puha	**púha** (ő fúj)
punci	**púnci** (két lány)
rabbi	**rábi** (használ)
ráma	**ráma** (váll)
rock	**rók** (határidő)
se	**še** (még)
sín	**sín** (fia vkinek)
smucig	**smučí** (sílécek)
sója (vkinek)	**šója** (szajkó)
sok	**sók** (üdítőital)
stuka (repülő)	**štúka** (két emelet, szleng)
summa	**šúma** (erdő, rég.)
szád	**sád** (gyümölcs termése)
szája	**sája** (korom)
szak	**sák** (varsa)
szálló	**sálo** (ház)
szám	**sám** (egyedül)
szani (kórház)	**saní** (szánkó)
szar ma	**sárma** (töltött káposzta)

szem	**sèm** (vagyok)
szín	**sín** (fia vkinek)
szír	**sìr** (sajt)
sziú (indián)	**sìv** (szürke)
szó	**sò** (ők vannak)
szó	**sòl** (só)
szó	**sò** (ők vannak)
szó	**sòl** (só)
szók	**sók** (üdítőital)
szól	**sól** (só)
szólj!	**sòj** (gyenge fény)
sztár	**stàr** (öreg)
sztori	**storí** (ő megtesz)
sztráda	**stráda** (ő koplal)
tám(fa)	**tàm** (ott)
tanít	**tá nìt** (ez a cérnaszál)
tava	**táva** (ő bolyong)
te	**tè** (téged, rövid forma)
ti	**tì** (neked, rövid)
tiszta	**tísta** (az, amaz, nőnem)
tiszti	**tísti** (az, amaz, hímnem)
tó	**tó** (ez)
tócsa	**tóča** (jégeső)
ura (vminek)	**úra** (óra)
urna	**úrna** (gyors, nőnem)
uszoda	**usóda** (sors)
vas	**vás** (falu)
vas	**vàs** (titeket, önöket)
vasi	**vasí** (faluk)

VAJE — GYAKORLATOK

1. Alakítsa át a cselekvő igéket **műveltető igékké** (dájmo, dájmo!)!

a. Gradil sem hišo.
b. Učitelj je naredil vaje.
c. Jože bi moral popraviti avto.
č. Ana je prevedla dolg roman.
d. Šival si je obleko.
e. Gospodar si je pripravil večerjo.
f. V hotelu sem si zlikal svojo srajco.
g. To spričevalo sem moral overoviti.

2. Tegye **megfelelő esetbe** a főnevet! Számoljon a bi- *(po)* és poligámiával *(za)*!

a. Skril se je za ..... (drevo).
b. Janez gre na ..... (hrib).
c. Ana nekaj išče za ..... (miza).
č. Oče je stopil v ..... (soba).
d. Vrt je pred ..... (hiša).
e. Med ..... (prijatelji) je lepo.
f. Skriva se za ..... (drevo)
g. Stanujejo ob ..... (cesta).

3. Alakítsa át **függő beszéddé** (mesélje el!) az alábbi mondatokat!

a. Peter je rekel: "Moja mami zelo dobro kuha."
b. Minister je dejal: "Letos smo dosegli zelo dobre rezultate."
c. Mojca vpraša Petra: "Je bilo vse v redu?"
č. Peter odgovori: "Vse je bilo v najlepšem redu."
d. Mojca reče Petru: "Prijatelj te čaka v hotelu."
e. Mojca zaprosi Petra: "Napiši že enkrat svojo nalogo!"
f. Mojca zaprosi Petra: "Moje stvari zlôži na mizo!"
g. Mojca je omenila Petru: "Janez ti bo prinesel zvezek."

Mojca reče Petru, da
Mojca vpraša Petra, ali
Mojca prosi Petra, naj

4. Írja le **szavakkal** a négy számtani alapműveletel kapcsolatos kifejezéseket!

a. 1 + 2 = 3
b. 12 + 5 = 17
c. 20 - 19 = 1
č. 4 x 4 = 16
d. 20 : 4 = 5
e. 13 - 3 = 10
f. 10 x 10 = 100
g. 100 : 10 = 10
h. 3 + 8 = 11

5. Fordítsa magyarra a **törtszámneveket** tartalmazó kifejezéseket!

a. polovica kruha
b. tretjina delavcev
c. četrtina prebivalstva
č. petina šolarjev
d. šestina premoženja
e. sedmina zemljišča
f. osmina proračuna
g. devetina delnic
h. desetina mesa

6. Írja le szavakkal vagy mondja el szóban a **tizedes törteket** is tartalmazó kifejezéseket! A *"desetina"* (tized), *"stotina"* (század) és *"tisočina"* (ezred) kifejezéseket akár el is hagyhatja, mert a mindennapi gyakorlatban sem nagyon használják azokat. Ügyeljen az **odstotek** (százalék) szó ragozására!

Cene so se lani dvignile za...:
Plače so se lani dvignile za...:
Proizvodnja se je letos znižala za...:

a. 1,1%	č. 5,7%	f. 13%	i. 2,8%
b. 0,8%	d. 8,25%	g. 1%	j. 4,7%
c. 2%	e. 3%	h. 4%	k. 5%

7. "Egyesével" fordítsa szlovénre a mondatokat! **Kettesével** úgysem lenne lehetséges.

a. A tanulók négyesével ülnek.
b. A szobákban hármasával alszanak.
c. A diákok kettesével érkeztek.
č. Mindenki két-két ajándékot kapott.

8. Válogassa szét a ragozott igéket aszerint, hogy főnévi igenevük **-iti, -ati,** vagy **-eti** alakokra végződik! Használhat szótárt is.

bežim, bolím, cvetím, delím, dišim, drvím, držím, gorím, govorím, gradím, hladím, hválim, kadím, kosím, kósim, kričím, krvavím, kúpim, letím, ležím, ljúbim, molím, mólim, molčím, naučím, nósim, obljúbim, očístim, ozdrávim, pohválim, preživím, prósim, solím, storím, trpím, učím, ustanovím, vózim, vrtím, zaželím, zbežím, zdržím, zgradím, zvoním, želím, živím

9. Képezzen **szenvedő melléknévi igeneveket** az *-im/ím* személyragú igék főnévi igeneveiből! Ugye tudja, hogy ebben a csoportban a tővégi mássalhangzók ilyenkor átalakulnak (**d** - j, **t** - č, **z** - ž, **s** - š), illetve átalakulnak és bővülnek (**st** - šč, **sl** - šlj, **l** - lj, **n** - nj, **r** - rj, **b** - blj, **p** - plj, **m** - mlj, **v** - vlj).

a. pokaditi
b. zgraditi
c. pozlatiti
č. usmrtiti
d. obnoviti
e. ponoviti
f. pohvaliti
g. razdeliti
h. misliti
i. premisliti
j. izumiti
k. pospremiti
l. izobraziti
m. izraziti
n. očistiti
o. zapustiti
p. ceniti
r. pojasniti
s. naglasiti
š. okrasiti
t. govoriti
u. storiti
v. dobiti
z. povabiti
ž. kupiti

10. Állapítsa meg, hogy mikor **hangsúlyosak** és mikor **hangsúlytalanok** a 9. pontban ön által képzett szenvedő **melléknévi igenevek!** Segítségként megadjuk a főnévi igenevek és azok egyes szám első személyű alakjainak hangsúlyát.

a. pokadíti	-ím	m. izráziti	-im
b. zgradíti	-ím	n. očístiti	-im
c. pozlatíti	-ím	o. zapustíti	-ím
č. usmrtíti	-ím	p. ceníti	-im
d. obnovíti	-ím	r. pojásniti	-im
e. ponovíti	-ím	s. naglasíti	-ím
f. pohvalíti	-im	š. okrasíti	-ím
g. razdelíti	-ím	t. govoríti	-ím
h. mísliti	-im	u. storíti	-ím
i. premísliti	-im	v. dobíti	-ím
j. izúmiti	-im	z. povabíti	-im
k. pospremíti	-im	ž. kupíti	-im
l. izobráziti	-im		

11. Alakítsa (vissza) **főnévi igenevekké** a következő szenvedő (-èn) melléknévi igeneveket! Ezúttal fordított irányú mássalhangzó-változásokra kerül sor. Az ismeretlen szavak miatt természetesen használhatja a szótárt.

blagoslovlj	**-èn**	posveč	**-èn**
delj	**-èn**	premešč	**-èn**
dogovorj	**-èn**	presaj	**-èn**
govorj	**-èn**	presolj	**-èn**
izgovorj	**-èn**	preurej	**-èn**
izgublj	**-èn**	razdelj	**-èn**
izstrelj	**-èn**	razporej	**-èn**
naglaš	**-èn**	razpušč	**-èn**
nagovorj	**-èn**	spremenj	**-èn**
narej	**-èn**	sprošč	**-èn**
obnovlj	**-èn**	storj	**-èn**
obremenj	**-èn**	ugotovlj	**-èn**
obvešč	**-èn**	umorj	**-èn**
ogovorj	**-èn**	uprizorj	**-èn**
ohlaj	**-èn**	usmrč	**-èn**
okraš	**-èn**	ustanovlj	**-èn**
osolj	**-èn**	ustrelj	**-èn**
osramoč	**-èn**	uvršč	**-èn**
osvoboj	**-èn**	zamuj	**-èn**
podelj	**-èn**	zapušč	**-èn**
pogošč	**-èn**	zastruplj	**-èn**
pokoš	**-èn**	zatemnj	**-èn**
ponarej	**-èn**	zbuj	**-èn**
ponovlj	**-èn**	zgraj	**-èn**

13. LÉKCIJA

KO SO FÁNTJE PRÓTI VÁSI ŠLI

Ko so fántje próti vási šlí,
lépe pésmi so prepévali,
jàz pa nísem pél, nísem bíl vesél,
pa tudi z njími jàz nísem šèl.

Šèl sem tjà pod njéno ôkence,
môje vérne, dráge ljúbice,
ôna mírno spí, ôna sládko spí,
in se nìč vèč ne prebúdi.

Šèl bom tjà na gròb zelêni,
z róžami vès posájeni,
tàm si utŕgam cvét, nágeljček rdèč,
k' je mên' in môji ljúb'ci všéč.

(* k' = ki, mên' = mêni, ljúb'ci = ljúbici)

REGIMENT PO CÉSTI GRÉ

Regimènt po césti gré,
pa mój fántič zráven je,
pa mój fántič se izmed vsèh spozná,
ker òn zèlen, zèlen púšeljc imá.

Dála mu je bélega,
iz srcá vesélega,
pa le nàj ga imá, pa le nàj ga imá,
saj mu ga je dála ljúbica.

Dála mu je plávega,
iz srcá ta právega,
pa le nàj ga imá, pa le nàj ga imá,
saj mu ga je dála ljúbica.

Dála mu je rdéčega,
iz srcá goréčega,
pa le nàj ga imá, pa le nàj ga imá,
saj mu ga je dála ljúbica.

BESÉDE — SZAVAK

bél -a -o	fehér	**prepévati** -am	énekel (f)
cvét -a *m*	virág	**púšeljc** -a *m*	virágcsokor (nép)
drág -a -o	kedves	**regimènt** -ênta *m*	ezred (nép)
fantič -ïča *m*	fiú, legény	**róža** -e ž	rózsa, virág
gròb grôba *m*	sír(bolt)	**sládek** -dka -o	édes
ljúbica -e *ž*	kedves (fn)	**spáti** -ím	alszik
míren -rna -o	nyugodt, békés	**spoznáti** -ám	megismer
nágeljček -čka *m*	szegfűcske	**tjà**	oda
ôkence -a *s*	ablakocska	**utŕgati** -am	leszakít (b)
pláv -a -o	kék (nép)	**vèč**	több
posejáti -sêjem	elvet (b)	**véren** -rna -o	hűséges
prebudíti -ím **se**	fölébred	**vesél** -a -o	vidám

nágeljček -čka *m*

ôkence -a *s*

róža -e *ž*

spáti spím

BESÉDNE ZVÉZE — KIFEJEZÉSEK

nìč vèč	soha többé
z róžami vès posejáni gròb	virágokkal teleültetett sírhant
všéč mi je	tetszik nekem
zráven je	ott van (közöttük)
se izmed vsèh spozná	kitűnik a többiek közül (rég)
pa le nàj ga imá	de hát hadd legyen neki

SLOVNICA — NYELVTAN

147 Az igei főnév *(Glágolnik)*

A szlovénben is sok igéből képezhető főnév *(vodíti — vódja, boríti — bórec, píti — pívec, govoríti — govórnik, bráti — brálka, gréti — grélec, kosíti — kosílnica* stb.*)*. Az ún. igei főnév különös helyet foglal el ezek között, mert több igei elemet őrzött meg (pl. sokszor kifejezi *az igeszemléletet is*). Többnyire a **folyamatos** szemléletű **igék** főnévi igenévi tövéből képezzük ezeket a cselekvést jelentő főneveket.

főnévi igenév	főnévi igenév töve	igei főnév képzője	igei főnév	magyar megfelelője
bráti	br	+-**ánje** =	*bránje*	olvas -ás
kupováti	kupov	+-**ánje** =	*kupovánje*	vásárl -ás
oráti	or	+-**ánje** =	*oránje*	szánt -ás
slíkati	slík	+-**anje** =	*slíkanje*	fest -és
trpéti	trp+lj	+-**ênje** =	*trpljênje*	szenved -és
goréti	gor	+-**ênje** =	*gorênje*	ég -és
noréti	nor	+-**ênje** =	*norênje*	bolondoz -ás
hvalíti	hvál+j	+-**enje** =	*hváljenje*	dicseked -és
kadíti	kaj	+-**ênje** =	*kajênje*	dohányz -ás
sodíti	sój	+-**enje** =	*sójenje*	ítélkez -és
učíti se	uč	+-**ênje** =	*učênje*	tanul -ás
gréti	gré	+-**tje** =	*grétje*	meleged -és
mléti	mlé	+-**tje** =	*mlétje*	őrl -és
píti	pí	+-**tje** =	*pítje*	iv -ás
péti	pé	+-**tje** =	*pétje*	énekl -és
štéti	šté	+-**tje** =	*štétje*	számol -ás
trésti	trés	+-**enje** =	*trésenje*	remeg -és
pêči	peč	+-**ênje** =	*pečênje*	süt -és
plêsti	plet	+-**ênje** =	*pletênje*	szöv -és

Az, amit a 144. oktatási egységünkben elmondtunk a mássalhangzó-változásokról (271.o.), érvényes az igei főnevekre is *(posvetíti — posvečèn — posvečênje; hvalíti — hváljen — hváljenje; sodíti — sójen — sójenje* stb.*)*

A hangsúly általában azon a szótagon van, **mint a befejezett melléknévi igenevekben** *(govorjèn — govorjênje, lépljen — lépljenje, zdrávljen — zdrávljenje, slíkan — slíkanje, bárvan — bárvanje, grajèn — grajênje, igrán — igránje* stb.*)*.

Az **-ati/-áti -am** típusú igék esetében, amikor a főnévi igenév lehet tőhangsúlyos *(zídati)* és toldalékhangsúlyos *(zidáti)* is, az igei főnevet is kétféleképpen hangsúlyozhatjuk *(zídanje/zidánje, báhanje/bahánje, písanje/pisánje itd.)*, jóllehet a nyelvművelők a tőhangsúlyozást javasolják.

Az **-íti/-iti -im** típusú igék esetében *(belíti/béliti, brusíti/brúsiti, hvalíti/hváliti, hraníti/hrániti, izpolníti/izpólniti* stb.*)* azonban nincs kettős hangsúlyozás, mivel a hangsúly ott van, ahol a szenvedő melléknévi igenévben *(béljen — béljenje, brúšen — brúšenje, hváljen — hváljenje, hránjen — hránjenje, izpólnjen — izpólnjenje* stb.).

Ezeket a típusú igei főneveket — lévén semlegesneműek — a *"sónce"* (73.o.) főnév mintájára ragozzuk. Elvont jelentésük miatt általában nincs többes számuk.

Ha visszaható igékből képezzük az igei főnevet, akkor a **se** visszaható névmást elhagyjuk.

báhati	**se**	*báhanje*	potíti	**se**	*potênje*
bojeváti	**se**	*bojevánje*	rógati	**se**	*róganje*
čúditi	**se**	*čúdenje*	rokováti	**se**	*rokovánje*
hihitáti	**se**	*hihitánje*	sávnati	**se**	*sávnanje*
kesáti	**se**	*kesánje*	sónčiti	**se**	*sónčenje*
klánjati	**se**	*klánjanje*	spakováti	**se**	*spakovánje*
kópati	**se**	*kópanje*	umívati	**se**	*umívanje*
obnášati	**se**	*obnášanje*	zgrážati	**se**	*zgrážanje*

Az igazi visszaható igékből képzett igei főneveknél ügyelni kell ezek használatára, mert a **se** visszaható névmás elmaradása miatt néha nem egyértelmű, hogy ható vagy visszaható cselekvésről van-e szó.

kópati — *fürdet* → **kópanje** → *fürdetés*

kópati se — *fürdik* → **kópanje** → *fürdés*

Továbbbi példák: česáti — *fésül,* česáti se — *fésülködik,* česánje — *1. fésülés 2. fésülködés;* umíti — *megmos(dat),* umíti se — *megmosakszik,* umívanje — *1. mosdatás 2. mosakodás* stb.

Ha a helyzet nem egyértelmű, hogy pontosan miről van szó, akkor **kerülni** kell az igei főnév **használatát.**

Umívanje otrók je biló zabávno.

1. Tó, da **so otrôke umívali,** je biló zabávno.
2. Tó, da **so se otrôci umívali,** je biló zabávno.

1. A gyerekek mosdatása szórakoztató volt.
2. A gyerekek mosakodása szórakoztató volt.

148 Kötőszók *(Vézniki)*

a	—	*de*
ali	—	*vagy*
àmpak	—	*hanem*
bŕž ko	—	*mihelyst*
če	—	*ha*
čepràv	—	*bár, noha*
čerávno	—	*ámbár*
četúdi	—	*jóllehet*
da	—	*hogy*
doklèr	—	*amíg*
in	—	*és*
in sicèr	—	*mégpedig*
kàdar	—	*amikor*
kájti	—	*mivel*
kàkor	—	*mint*
kakor hítro	—	*mihelyst*
kámor	—	*ahova*
kàr	—	*ami*
ker	—	*mert*
kjér	—	*ahol*
ko	—	*amikor*
kóder	—	*ahol*
kómaj	—	*alighogy*
kot	—	*mint*
lè	—	*csupán*
lè da	—	*csakhogy*
màrveč	—	*hanem*
medtém ko	—	*miközben*
nàjsi	—	*lett légyen*
námreč	—	*ugyanis*
ne da (bi)	—	*anélkül hogy*
odkàr	—	*amióta*
pa	—	*és; de;*
préden	—	*mielőtt*
prèj ko	—	*azelőtt, hogy*
s tém da	—	*azzal hogy*
sàj	—	*hisz(en)*
samó	—	*csak*
samó da	—	*csakhogy*
sicèr	—	*egyébként*
takó da	—	*úgyhogy*
tedàj	—	*akkor*
tèmveč	—	*hanem*
ter	—	*valamint*
to je	—	*azaz, úgymint*
tóda	—	*azonban, de*
tórej	—	*tehát*
vèndar	—	*azonban, de*
zakáj	—	*mivel, miután*
zató	—	*ezért, azért*
zatórej	—	*ennélfogva*

ali	...,	ali	—	*vagy*	...,	*vagy*
bódisi	...,	ali	—	*vagy*	...,	*vagy*
bódisi	...,	bódisi	—	*vagy*	...,	*vagy*
če	...,	ali	—	*ha*	...,	*vagy*
čím	...,	tém	—	*minél*	...,	*annál* (utalószó)
kàkor	...,	takó	—	*ahogy*	...,	*úgy* (utalószó)
kóliko	...,	tóliko	—	*amennyi*	...,	*annyi* (utalószó)
ne	...,	ne	—	*se (nem)*	...,	*se (nem)*
ne samó	...,	àmpak túdi	—	*nemcsak*	...,	*hanem... is*
ne samó	...,	màrveč túdi	—	*nemcsak*	...,	*hanem... is*
ne lè	...,	tèmveč túdi	—	*nemcsak*	...,	*hanem... is*
niti	...,	niti	—	*sem*	...,	*sem*
takó	...,	kàkor	—	*mind*	...,	*mind*

Por

anélkül, hogy	**ne da bi** — ~~brez téga, da~~

A magyarországi szlovének gyakorta mintegy **lefordítják** a magyar szerkezetet, mintha az *"anélkül"* nem kötőszó, hanem elöljárós szerkezet *(a nélkül a...)* lenne. Nyelvjárásukban elfogadott ez az alak, az irodalmi szlovén nyelvben a **brez** elöljárószóval nem létezik semmilyen (összetett) kötőszó. Valószínűleg az lehet a zavar oka, hogy a fentihez nagyon is hasonló elöljárós szerkezetet lehet használni.

1. Kötőszavas szerkezet:	
Odšèl je, **ne da bi** bíl pozdrávil.	*Elment anélkül, hogy köszönt volna.*
2. Elöljárós szerkezet	
Odšèl je **brez téga** dovoljênja. Odšèl je **brez téga.**	*Elment e nélkül az engedély nélkül.* *E nélkül ment el.*

149 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 3. *(-em/-èm)*

-íti/-iti	-em
obrn -**íti**	obŕn -em
bŕcn -**iti**	bŕcn -em
dvígn -**iti**	dvígn -em
odpíhn-**iti**	odpíhn-em

-ati/-áti	-em
pís -**ati**	píš -em
čes -**áti**	čéš -em
rís -**ati**	ríš -em
tes -**áti**	téš -em
káz -**ati**	káž -em
lag -**áti**	láž -em

-éti	-èm
odpr -**éti**	odpr -èm
zapr -**éti**	zapr -èm
zač -**éti**	začn -èm
umr -**éti**	umr -èm

-áti	-èm
žg -**áti**	žg -èm
sežg -**áti**	sežg -èm
izžg -**áti**	izžg -èm

149 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 3. *(-em/-èm)*

Az *"-em/-èm"* személyragú igék száma mintegy ezerre tehető, a személyrag többnyire **hangsúlytalan (-em),** függetlenül attól, hogy az igetőn vagy a tőképzőn *(glágolska pripóna)* van-e a főnévi igenév hangsúlya. A hangsúlytalan személyragú igéket is csokorba gyűjtöttük, hogy jobban megkülönböztethetők legyenek az **-im/-ím** személyragú igéktől, hiszen a főnévi igenév végződése gyakran **ugyanaz** mindkét csoportban (-iti/-íti).

-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em
-íti/-iti	-em

áhniti, bévskniti, blêkniti, blískniti, bôksniti, bŕcniti, brízgniti, brlízgniti, brljúzgniti, bŕskniti, brúhniti, búcniti, búhniti, búmfniti, búnkniti, búškniti, bútniti, bzíkniti, cepétniti, cépniti, cíkniti, cmôkniti, copôtniti, cŕkniti, cúkniti, cvénkniti, cvŕkniti, cvrkútniti, čívkniti, čôfniti, čôhniti, čŕhniti, čvékniti, dahníti, díhniti, dléskniti, drégniti, dŕgniti, drléskniti, dvígniti, flíkniti, fŕcniti, ganíti, gásniti, gíniti, góltniti, grézniti, gŕkniti, hlástniti, hmkniti, hŕkniti, hrústniti, húkniti, húškniti, izblêkniti, izbrízgniti, izbrúhniti, izdahníti, izdíhniti, izdŕgniti, izgíniti, izhŕkniti, izmakníti, izpahníti, izpíhniti, izplakníti, izpljúniti, izpljúsniti, izpodríniti, izpúhniti, izríniti, iztakníti, iztegníti, iztísniti, izvíniti, jávkniti, jékniti, kániti, kápniti, kávsniti, kíhniti, kikirîkniti, kíksniti, kínkniti, klécniti, klénkniti, klêpniti, klíkniti, klôfniti, klofútniti, klôpniti, klopôtniti, kokodájsniti, kólcniti, kopítniti, krákniti, kŕcniti, kréhniti, krêsniti, kríkniti, kúšniti, kvákniti, lôpniti, lopútniti, máhniti, mežíkniti, mígniti, mijávkniti, mlískniti, mŕdniti, nabrékniti, nabúhniti, nadáhniti, nadíhniti, nadŕgniti, nagníti, namígniti, namŕdniti, napíhniti, napúhniti, natakníti, nategníti, natísniti, navdáhniti, navdíhniti, njúhniti, obdŕgniti, oblízniti, obmólkniti, obrízgniti, obrníti, obtakníti, oddahníti se, odblísniti, odbŕcniti, odčêsniti, oddŕgniti, odgrízniti, odgrníti, odjékniti, odkŕhniti, odmáhniti, odmakníti, odmígniti, odmŕzniti, odpahníti, odpíhniti, odplakníti, odpljúniti, odpljúskniti, odpŕhniti, odŕgniti, odríniti, odsúniti, odšávsniti, odščípniti, odškŕniti, odtakníti, odtegníti, odtísniti, odvrníti, ogrníti, ohlápniti, okrníti, omáhniti, opíhniti, oplakníti, opljúskniti, oprásniti, opŕhniti, osmúkniti, osúpniti, ošíniti, oškŕbniti, oškŕniti, ošvígniti, ošvŕkniti, otŕpniti, ovéniti, pahníti, píhniti, píkniti, pískniti, plahútniti, planíti, pljúniti,

-íti/-iti -em

pljúskniti, plôskniti, pobégniti, poblískniti, pocúkniti, počépniti, podpíhniti, podtakníti, pogíniti, pogóltniti, pogŕkniti, pogrníti, pohŕkniti, poklékniti, pókniti, pomániti, pomakníti, pomežíkniti, ponatísniti, poníkniti, popíhniti, poplakníti, poríniti, posahníti, poslúhniti, pošépniti, potakníti, potegníti, potísniti, povéniti, povézniti, povrníti, povzdígniti, práskniti, prdniti, prebégniti, preblísniti, predŕgniti, pregrízniti, pregrníti, prekíniti, prekopícniti, prekúcniti, premakníti, prenagníti, preplakníti, prepljúskniti, preríniti, presahníti, presúniti, preščípniti, prešíniti, pretakníti, pretegníti, prevrníti, prhniti, pricvŕkniti, prifŕkniti, prigrízniti, prikleníti, primakníti, prislúhniti, prismúkniti, priščípniti, prišépniti, pritakníti, pritegníti, pritísniti, privzdígniti, proníkniti, púhniti, razbrízgniti, razčêsniti, razgrníti, razmahníti, razmakníti, razpíhniti, razpotegníti, razprhniti, razríniti, raztegníti, rígniti, ríniti, rítniti, rúkniti, síkniti, skomígniti, skomízgniti, skovíkniti, smúkniti, spodmakníti, spodŕsniti, spotakníti, spreobrníti, sprevrníti, srébniti, srkniti, stakníti, stísniti, súniti, šépniti, tékniti, telébniti, tlésknitі, topôtniti, trézniti, trzniti, uganíti, ugásniti, ugrízniti, ukíniti, umakníti, umólkniti, upíhniti, uprásniti, usahníti, usékniti, uščípniti, utegníti, utíhniti, utrníti, uvéniti, vbrízgniti, vdahníti, vdíhniti, vdŕgniti, véniti, vpíhniti, vpíkniti, vpotegníti, vríniti, vrískniti, vrníti, vtakníti, vtísniti, vzdígniti, vzdíhniti, vzklíkniti, vzníkniti, zablísniti, zadŕgniti, zadrléskniti, zafŕkniti, zagrízniti, zagrníti, zalopútniti, zamáhniti, zamežíkniti, zamŕzniti, zapahníti, zapljúsniti, zaríniti, zarípniti, zasúniti, zašépniti, zatakníti, zategníti, zatísniti, zatrésniti, zavrníti, zavzdíhniti, zdŕkniti, zdŕsniti, zganíti, zgrníti, zíniti, zlékniti, zmŕzniti, zríniti, zvéniti, zvrníti, žvížgniti.

dvíg	**-ni-**	ti
obr	**-ní-**	ti
pík	**-ni-**	ti
šép	**-ni-**	ti
ugás	**-ni-**	ti
ugríz	**-ni-**	ti
umólk	**-ni-**	ti

Ebbe a csoportba csak olyan igék tartoznak, melyek **tőképzője** *(glágolska pripóna)* **-ni-,** valamint ha a "ni" előtt egy vagy több **mássalhangzó** található. Szinte kivétel nélkül befejezett igék.

Néhány ilyen típusú ige azonban az **-im/-ím** személyragot veszi föl *(čŕniti -im, dopolníti -im, izpolníti -im, napolníti -im, objásniti -im, opómniti -im, pripómniti -im, spésniti -im, spómniti -im, tesníti -ím, upočásniti -im, zatemníti -ím* stb.).

-ati/-áti -em

pís -ati	píš -em
čes -áti	čéš -em

básati, brísati, česáti, dopísati, doplésati, izčesáti, izklesáti, izkresáti, izpísati, izplésati, izrísati, klesáti, kresáti, nabásati, nabrísati, nakresáti, napísati, narísati, obklesáti, obrísati, obrísati, obtesáti, odpásati, odpísati, odplésati, odtesáti, oklesáti, okresáti, opásati, opísati, orísati, otesáti, pásati, písati, plésati, pobásati, pobrísati, počesáti, podpísati, popísati, poplésati, porísati, prečesáti, predpísati, prepísati, preplésati, prerísati, pribrísati, pripísati, priplésati, rísati, skresáti, tesáti, ubrísati, ukresáti, vklesáti, vpísati, vrísati, zabrísati, zapísati, zaplésati, zbásati.

káz -ati	káž -em

dokázati, izkázati, izlízati, izmázati, izpodrézati, izrézati, kázati, lízati, mázati, nakázati, namázati, narézati, navézati, oblízati, obrézati, obvézati, odrézati, odvézati, podmázati, pokázati, polízati, pomázati, porézati, premázati, prerézati, prevézati, prikázati, primázati, prirézati, privézati, razkázati, razmázati, razrézati, razvézati, rézati, spodrézati, ukázati, umázati, urézati, vézati, vrézati, zarézati, zavézati, zmázati, zrézati, zvézati. *lagáti — lážem.

klíc -ati	klíč -em

doklícati, izklícati, klícati, odpoklícati, poklícati, preklícati, priklícati, vpoklícati, zaklícati.

daj -áti	dáj -em

dajáti, majáti, odmajáti, omajáti, razmajáti, zamajáti, zdajáti, zmajáti.

br -áti	bêr -em
pr -áti	pêr -em

bráti	*bêrem*	pobráti	*pobêrem*
dobráti	*dobêrem*	práti	*pêrem*
izbráti	*izbêrem*	prebráti	*prebêrem*
izpráti	*izpêrem*	prepráti	*prepêrem*
nabráti	*nabêrem*	razbráti	*razbêrem*
obráti	*obêrem*	spráti	*spêrem*
odbráti	*odbêrem*	ubráti	*ubêrem*
odpráti	*odpêrem*	upráti	*upêrem*
opráti	*opêrem*	zbráti	*zbêrem*

-éti	umr -éti	umr -èm
-éti	cvréti	cvrèm
	izumréti	izumrèm
-éti	izžréti	izžrèm
	nacvréti	nacvrèm
	natréti	natrèm
-éti	odmréti	odmrèm
	odpréti	odprèm
-éti	otréti	otrèm
	podpréti	podprèm
-éti	podréti	podrèm
	potréti	potrèm
-éti	povréti	povrèm
	požréti	požrèm
-éti	predréti	predrèm
	premréti	premrèm
-éti	prevréti	prevrèm
	prežréti	prežrèm
-éti	prodréti	prodrèm
	razdréti	razdrèm
	razpréti	razprèm
-éti	razžréti	razžrèm
	spréti	sprèm
-éti	ucvréti	ucvrèm
	umréti	umrèm
-éti	upréti	uprèm
	utréti	utrèm
-éti	vréti	vrèm
	vtréti	vtrèm
	zapréti	zaprèm
-éti	zatréti	zatrèm
	zavréti	zavrèm
-éti	zažréti	zažrèm
	žréti	žrèm

	+ n		
	zač -éti	začn -èm	-èm
	načéti	načnèm	-èm
	počéti	počnèm	
	pričéti	pričnèm	-èm
	spočéti	spočnèm	
	začéti	začnèm	-èm
	+ n		
	prip -éti	pripn -èm	-èm
	napéti	napnèm	-èm
	odpéti	odpnèm	
	prepéti	prepnèm	-èm
	pripéti	pripnèm	
	spéti	spnèm	-èm
	zapéti	zapnèm	
	uspéti	uspèm*	
	dr -éti	dêr -em	
	dréti	dêrem	-em
	izdréti	izdêrem	
	nadréti	nadêrem	-em
	razuméti	razúmem*	
	žg -áti	žg -èm	
	izžgáti	izžgèm	
-áti	odžgáti	odžgèm	-èm
	požgáti	požgèm	
-áti	podžgáti	podžgèm	-èm
	prižgáti	prižgèm	
-áti	sežgáti	sežgèm	-èm
	zažgáti	zažgèm	

Por A hazai szlovén nyelvjárásban az **è** helyett általában **é** (êj) szerepel, illetve **hangsúlytalan e**, a *"bráti, práti"* típusú igékben pedig **e** helyett **é** van.

irodalmi	*nyelvj.*	irodalmi	*nyelvj.*
cvrèm	*cvrém*	začnèm	*zàčnem*
odprèm	*odprém*	načnèm	*nàčnem*
požrèm	*požrém*	bêrem	*berém*
zaprèm	*zaprém*	pêrem	*perém*

150 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 4. *(-jem)*

Ebben a csoportban a jelen idejű személyrag **mindig hangsúlytalan** *(-jem)*. Ide elsősorban azok az igék tartoznak, melyeknek egyszótagú töve magánhangzóra végződik *(pí-ti, gré-ti, štê-ti, brí-ti, pé-ti, lí-ti* stb.*)*. A jelen idejű alak megalkotásakor csak a főnévi igenév **-ti** végződését hagyjuk el és a maradékhoz illesztjük a személyragokat *(pí-jem, pí-ješ, pí-je ...)*. Jobbára a többszótagú igék töve is egyszótagú, mert általában az igekötős alakokkal bővülnek *(štéti, naštéti, prištéti; víti, navíti, privíti, izvíti, odvíti* stb.*)*.

brí-ti	brí-jem
štê-ti	štê-jem

bíti, bríti, dolíti, doštéti, gníti, gréti, izbíti, izbríti, izlíti, izmíti, izpíti, izríti, izštéti, izvíti, klíti, kríti, líti, nalíti, napíti, naríti, našíti, naštéti, navíti, obíti, oblíti, obríti, odbíti, odlíti, odpíti, odštéti, odvíti, ogréti, opíti, oštéti, ovíti, píti, pobíti, podbíti, podlíti, podvíti, pomíti, popíti, poskríti, povíti, pošíti, prebíti, pregníti, prekríti, prelíti, prepíti, preríti, previti, prevpíti,	prešíti, pribíti, prilíti, priríti, prišíti, privíti, privpíti, razbíti, razlíti, razríti, razvíti, ríti, segníti, sešíti, seštéti, skríti, spíti, ščíti, ubíti, ulíti, umíti, uvíti, víti, vlíti, vpíti, všíti, zabíti, zabríti, zakríti, zalíti, zapíti, zaríti, zašíti, zaužíti, zavíti, zavpíti, zbíti, zlíti, zvíti. Kivétel: **péti — pôjem, zapéti — zapôjem, izpéti — izpôjem ...*

151 A nemek harca *(probléma — problém, turista — turíst)*

Némileg az amazonok (királynőjüket Akhilleusz megölte) harcához is hasonlíthatnánk azt, ahogy az idegen eredetű magyar "nőnemű" főnevek hímneműekké válnak, ha szlovén nyelvi környezetben használjuk őket. Az átalakítás során mindössze az **-a** betűt (hangot) kell elhagyni a magyar szavak végéről, majd megfelelő helyre tenni a hangsúlyt, s máris megkapjuk a szavak szlovén megfelelőit.

magyar	***szlovén***
probléma	*problém*
turista	*turíst*

aksióm, ákt, aktív, aktivíst, alkohólik, analfabét, anarhíst, antifašíst, antisemít, aristokrát, artíst, askét, atlét, avtodidákt, avtokrát, avtomát, bandít, baptíst, basíst, budíst, birokrát, cionist, dadaíst, demokrát, despót, diplomát, edém, ekcém, emblém, estét, evangelíst, fašíst, feminíst, foném, gardíst, geodét, germanist, idióm, idiót, iluzionist, imperialíst, impresionist, jezuít, kalvinist, karierist, kolektív, komét, komunist, kozmonávt, kozmopolít, kubíst, leksém, maksimalíst, materialíst, mazohíst, metropolít, mikrób, monárh, moralíst, morfém, nacionalíst, naturíst, nihilíst, oportuníst, optimíst, orgoníst, parkét, parodíst, patriárh, pesimíst, pilót, planét, problém, publicíst, puríst, rasíst, realíst, šoviníst, sadíst, separatíst, sinoním, sistém, slavíst, solíst, stalíníst, terorist, traktorist, trapíst, trockíst, turíst.

152 A nagy és kis kezdőbetűk *(Vélike in mále začétnice)*

A magyar nyelvhasználattól eltérően **nagy kezdőbetűvel** írjuk — mint láttuk a 30. oldalon — a népneveket (Madžári — *a magyarok,* Slovénci — *a szlovének,* Angléži — *az angolok* stb.) és azokat a kifejezéseket, hogy valaki valahová valósi (Ljubljančani — *a ljubljanaiak,* Budimpeštánci — *a budapestiek,* Monóštrčani — *a szentgotthárdiak* stb.).

Most néhány további olyan példával szolgálunk, melyek a magyar és a szlovén nyelv eltérő helyesírási gyakorlatát példázzák. A minden nyelvre jellemző evidenciákkal (nagy kezdőbetűvel írjuk a személy- és keresztneveket, állatneveket, országneveket, egyéb egytagú földrajzi neveket stb.) ezúttal nem foglalkozunk.

I. Helységnevek *(Nasélbinska iména)*

1. A kéttagúak esetében általában mindkét szót nagy kezdőbetűvel írjuk:

Múrska **S**óbota, **I**lírska **B**ístrica, **N**ôva **G**oríca, **K**ránjska **G**ôra, **Š**kófja **L**óka, **G**órnji **S**eník, **S**lovénska **B**ístrica, **S**lovénske **K**onjíce ...

2. Kis kezdőbetűvel írjuk a második tagot, ha az:

mesto *város*	**trg** *mezőváros*	**vas** *falu*	**selo** *falu (rég)*	**naselje** *lakótelep*
Nôvo mésto	Stári tŕg	Slovénska vás	Opátje sêlo	Štepánjsko nasélje

3. Kis kezdőbetűvel írjuk az elöljárószókat a többtagú kifejezésekben:

Mót na **S**óči, **Z**agórje ob **S**ávi, **Š**êntvid pri **S**tíčni, **D**ób pri **L**jubljáni

II. Nem helységnevek *(Nènasélbinska lástna iména)*

1. Nagy kezdőbetűvel írjuk mindkét szót, ha nincs köznévi utalás az adott földrajzi fogalomra (hegy, folyó, völgy stb.):

Júlijske **Á**lpe *(hegység)*, **S**áva **B**ohínjka *(folyó)*, **G**oténiški **S**nežník *(hegy)*

2. Kis kezdőbetűvel és külön írjuk (a magyarban kötőjellel!) a második tagot, ha az megnevezi az adott földrajzi fogalmat *(hegy, folyó, völgy stb.)*:

Šmárna **G**ôra	*(hegy)*	**K**ránjska **G**ôra	*(település)*
Bohínjsko **J**ézero	*(tó)*	**G**orénje **J**ézero	*(település)*
Zmájev **M**ót	*(híd)*	**Z**ídani **M**ót	*(település)*
Dolénjske **T**oplíce	*(fürdő)*	**D**olénjske **T**oplíce	*(település)*
Lógarska **D**olína	*(völgy)*	**L**ógarska **D**olína	*(település)*

III. Intézménynevek *(Iména ustanóv)*

Csak az első szót írjuk nagy kezdőbetűvel, föltéve, hogy nincs a szavak között tulajdonnév.

Slovénska **a**kademíja **z**nánosti **i**n **u**métnosti.
Szlovén Tudományos és Művészeti Akadémia.
Minístrstvo **z**a **š**ólstvo.
Oktatási Minisztérium.

Ha van közöttük **tulajdonnév**, akkor azt is nagy kezdőbetűvel írjuk.

Rdéči **k**ríž **S**lovénije.
Szlovén Vöröskereszt.
Odbòr **D**ržávnega **z**bôra **z**a **z**unánje **z**adéve
A Szlovén Országgyűlés Külügyi Bizottsága

IV. Ünnepek nevei *(Iména práznikov)*

Kis kezdőbetűvel írandók.

bôžič *(karácsony)*, **j**ózefovo *(József-nap)*, **s**ilvéstrovo *(szilveszter, Szilveszter-nap)*, **v**alentínovo *(Valentin-nap)*, **n**ôvo léto *(újév)*, **b**ínkošti *(pünkösd)*, **v**élika **n**edélja *(húsvétvasárnap)* stb.

V. Autómárkák *(Známke avtomobílov)*

Kis kezdőbetűvel kell írni az autók neveit: **f**órd, **m**ercédes, **á**udi, **ó**pel ...

153 Az elválasztás *(Deljênje beséd)*

A kiejthetőség a legfőbb szabály: *pólje, pó-lje.* Mindkét mód elfogadott, mert a második szótag mássalhangzóival új szót képezhetünk *(jesén, ljubézen)*. A *"póljski"* melléknév **helyes elválasztása:** *pólj-ski (po-~~ljski~~, pol-~~jski~~,* mert a *"ljski-, jski-"* hangcsoporttal nem tudunk új szót alkotni).

A szavak elválasztásakor a szlovén nyelvben is tekintettel kell lennünk a szavak alkotóelemeire (igekötők, szótövek, képzők, végződések stb.): ***na**-pisati, **od**-potovati, **iz**-brati, **za**-peti, od-**pot**-ova-ti, od-pot-**uj**-em, na-bri-**jem** ...*

154 A jelen idejű rövid igei alakok *(sedíjo = sedé, umrêjo = umró)*

Jelen időben a többes szám 3. személyű igei alakoknak **(-íjo, êjo, -ejo)** rövid változatai is vannak: be**žíjo** = *bežé*, boj**íjo** = *bojé*, bud**íjo** = *budé*, don**íjo** = *doné*, drv**íjo** = *drvé*, gor**íjo** = *goré*, hit**íjo** = *hité;* umrêjo = *umró*, odprêjo = *odpró*, začn**êjo** = *začnó*, sežg**êjo** = *sežgó;* nê**sejo** = *nesó*, bê**rejo** = *beró*, pêč**ejo** = *pekó* ...

155 A gyűjtőnevek *(Skúpna imena)*

A gyűjtőnevek több egyedből álló csoportok nevei, s ezért **egyes számban is több** embert, állatot, növényt, tárgyat, dolgot jelentenek.

brál**stvo**	*olvasótábor*
brézo**vje**	*nyírfás*
búko**vje**	*bükkös*
člán**stvo**	*tagság*
črevé**sje**	*bélrendszer*
črtó**vje**	*vonalrendszer*
déca	*gyerekseregg*
dežé**vje**	*esőzés*
dijá**štvo**	*diákság*
div**jád**	*vadon élő állatok*
dláč**je**	*szőrzet*
dráč**je**	*venyige*
drobó**vje**	*zsigerek*
duhóv**ščina**	*papság*
gábro**vje**	*gyertyános*
glasó**vje**	*hangrendszer*

Tó **so** síne.

Tó **je** srnjád.

gorô**vje**	*hegység*
gospôda	*uraság*
jelen**jád**	*szarvasfélék*
klientéla	*klientúra*
ladjé**vje**	*hajóhad*
lésko**vje**	*mogyorós*
madžár**stvo**	*magyarság*

míšičevje	*izomzat*
móštvo	*legénység*
mularíja	*kölyökseregg*
obzídje	*falrendszer*
otóčje	*szigetvilág*
per**jád**	*baromfiféléek*
pérje	*tollazat*
slovén**stvo**	*szlovénség*
sosé**ska**	*lakótelep*
srnjád	*őzfélék*
škrípčevje	*csigasor*
študentaríja	*egyetemisták*
tovarišíja	*csapat*
tramó**vje**	*gerendázat*
zobó**vje**	*fogsor*
zóbčevje	*fogazat (műsz)*
zver**jád**	*vadállatok*
živčevje	*idegzet*

Tó **so** bréze.

Tó **je** brézovje.

156 Csak többes számban létező földrajzi nevek *(Samómnožínska zemljepísna imena)*

A 119. oktatási egységünk taglalásakor immár jeleztük, hogy némely földrajzi nevek csak többes számban léteznek.

Athén:	**Aténe**	*(ž)*	so	~~je~~	iz Atén	v Aténah	z Aténami
Velence:	**Benétke**	*(ž)*	so	~~je~~	iz Benétk	v Benétkah	z Benétkami
Kárpátok:	**Karpáti**	*(m)*	so	~~je~~	iz Karpátov	v Karpátih	s Karpáti
Alpok:	**Álpe**	*(ž)*	so	~~je~~	iz Álp	v Álpah	z Álpami
Pirenneusok:	**Pirenêji**	*(m)*	so	~~je~~	iz Pirenêjev	v Pirenêjih	s Pirenêji
Hawaii:	**Haváji**	*(m)*	so	~~je~~	s Havájev	na Havájih	s Haváji

Zdrúžen -**e** držáv -**e** Amêrik -**e**	*az Amerikai Egyesült Államok*
iz Zdrúžen-**ih** držáv-**ø** Amêrik -**e**	*az Amerikai Egyesült Államokból*
v Zdrúžen-**ih** držáv-**ah** Amêrik -**e**	*az Amerikai Egyesült Államokban*

Zdrúžene držáve Amêrike **so** opozoríle, da
*Az Amerikai Egyesült Állam**ok** felhívta a figyelmet, hogy*

156 Csak többes számban létező földrajzi nevek

Településnevek többes számban

Szlovéniában is nagyon sok olyan település van, melynek **csak többes számú alakja** *(samómnožínske oblíke)* létezik. Az egyik legbiztosabb tipp, hogy a leginkább a Muravidéken *(Pomúrje)* és a szlovéniai Stájervidéken *(Štájerska)* található **-ci** végződésű helységnevek szinte kivétel nélkül mindig többes számú főnevek, és szinte kivétel nélkül **v** elöljárószót használnak a *hol?* kérdésre.

Béltinci	v Béltin**cih**
Grabšínci	(na) Grabšín**cih**

Bakovci, Črenšovci, Dolenci, Filovci, Fokovci, Genterovci, Ižakovci, Križevci, Mačkovci, Martjanci, Markovci, Pečarovci, Petanjci, Radenci, Šalovci ...

Nagyon sok településnév, melyhez a

-če, -ki, -lje, -nje, -le, -ni, -ri, -še, -tje

végződések (-e, -i végű) valamelyike járul, többes számban ragozandó.

Trbóvlje	v Trbóvlj**ah**
Prévalje	na Prévalj**ah**
Dvóri	v Dvór**ih**
Žirí	v Žir**éh**

Apače, Buče, Lašče, Moravče; Levstiki, Lisjaki, Mački, Potoki, Ščurki, Žižki; Bilje, Čadovlje, Dobravlje, Dobrovlje, Dolenje Radulje, Duplje, Hrastovlje, Kosovelje, Kotlje, Metulje, Milje, Orehovlje, Male Žablje, Radomlje, Sečovlje; Dekani, Gančani, Kožmani, Križmani; Bridnje, Budanje, Dolenje, Hinje, Mekinje, Petelinje, Repnje, Retnje, Višnje; Kobile, Makole, Sele, Topole, Vodule, Znojile; Gorjuše, Lomanoše, Pleše, Ruše; Butari, Dvori, Pisari, Železne dveri, Žiri; Retje, Strletje, Ustje;

Településnevek egyes számban

A **-če** és **-še** végű főnevek között csak elvétve találni egyes számú alakokat: *Gračišče — v Gračišč**u**, Gradišče — v Gradišč**u**, Paradišče — v Paradišč**u**, Stražišče — v/na Stražišč**u**, Tržišče — v Tržišč**u**, Turnišče — v Turnišč**u**; Kališe — v Kališ**u**.*

A többi **-e** végű helységnevek között valamivel több az egyes számú főnév:

***Cêlje — v Cêlju:** Dokležovje, Gabrje, Jagodje, Kočevje, Laporje, Lemerje, Leščevje, Martinje, Mozirje, Pohorje, Razkrižje, Razpotje, Velenje ...*

157 Gyümölcs-, zöldség-, virág- és élelmiszernevek többes számban
(Množínska iména sádežev, zelenjáv, cvetlíc in živil)

A magyar nyelvhasználattól eltérően a fentiek egy részét — különösen az apróbbakat — többes számban kell használni.

többes szám	≠	*egyes szám*
Na tržnici se dobíjo svéži/svéže/svéža:		*A piacon kapható friss:*
borovníce	≠	*fekete áfonya*
bréskve	≠	*barack*
čéšnje	≠	*cseresznye*
feferóni	≠	*erős paprika*
hrúške	≠	*körte*
jábolka	≠	*alma*
jágode	≠	*eper*
jájca	≠	*tojás*
júrčki	≠	*vargánya*
lisíčke	≠	*nyúlgomba*
malíne	≠	*málna*
marélice	≠	*sárgabarack*
nágeljni	≠	*szegfű*
šampinjóni	≠	*sampinyon*
túlipani	≠	*tulipán*
víšnje	≠	*meggy*
kalamári	≠	*tintahal*
ráki	≠	*rák*
ríbe	≠	*hal*
sardélice	≠	*szardínia*

egyes szám	=	*egyes szám*
Na tržnici se dobí svéž/svéža/svéže:		*A piacon kapható friss:*
čebúla	=	*hagyma*
čêsen	=	*fokhagyma*
grózdje	=	*szőlő*
kóper	=	*kapor*
korênje	=	*sárgarépa*
krompír	=	*burgonya*
lúbenica	=	*görögdinnye*
melóna	=	*sárgadinnye*
páprika	=	*paprike*
paradížnik	=	*paradicsom*
pésa	=	*cékla*
peteršílj	=	*petrezselyem*
rêdkev	=	*retek*
ríbez	=	*ribizli*
soláta	=	*saláta*
špináča	=	*spenót*
gós	=	*liba*
ráca	=	*kacsa*
piščánec	=	*csirke*
purán	=	*pulyka*

Természetesen egyes számot kell használni, ha **egy** *szem* gyümölcsről, **egy** *szál* virágról vagy **egy** *darab* rákról van szó: Bi (êno) bréskev? — *Kér egy barackot?* Gospód, en túlipan vam je pádel! — *Uram, leesett egy tulipánja!*

158 Igekötők *(Glágolske predpóne)*

Az igekötők kifejezhetik **a mozgás irányát** (**od**potováti — *elutazik,* **pri**potováti — *megérkezik),* **a cselekvés módját** (**prij**ókati — *sírva megérkezik)* stb., különösen a konkrét, mozgást jelentő igék előtt. Továbbá az igekötők a cselekvés **befejezett** voltát is jelzik (písati — *ír,* **na**písati — *megír).* A magyar és szlovén igekötőrendszert nehéz közös nevezőre hozni, bár azért vannak bizonyos törvényszerűségek, amit az alábbi bőséges példatárral is szeretnénk szemléltetni.

do- končáti	*befejez*
do- trájati	*elhasználódik*
do- cvetéti	*elvirágzik*
do- gradíti	*felépít*
do- rásti	*felnő*
do- dáti	*hozzáad*
do- zídati	*hozzáépít*
do- pláčati	*hozzáfizet*
do- délati	*kimunkál*
do- delíti	*kiutal*
do- goréti	*leég*
do- govoríti	*megállapodik*
do- živéti	*megél*
do- čákati	*megér*
do- zoréti	*megérik*
do- líti	*utánaönt*
do- sípati	*utánatölt*
iz- dáti	*elárul*
iz- jecljáti	*eldadog*
iz- krvavéti	*elvérzik*
iz- dáti	*kiad*
iz- kopáti	*kiás*
iz- bríti	*kiborotvál*
iz- bóčiti	*kidülleszt*
iz- enáčiti	*kiegyenlít*
iz- govoríti	*kiejt*
iz- česáti	*kifésül*
iz- pahníti	*kificamít*
iz- boríti	*kiharcol*
iz- dréti	*kihúz*
iz- píti	*kiiszik*
iz- klopíti	*kikapcsol*
iz- gnáti	*kikerget*
iz- klícati	*kikiált*
iz- bŕskati	*kikotor*
iz- díhniti	*kilehel*

iz- črpati	*kimerít*
iz- dáviti	*kinyög*
iz- líti	*kiönt*
iz- bezáti	*kipiszkál*
iz- oráti	*kiszánt*
iz- nájti	*kitalál*
iz- brúhniti	*kitör*
iz- brísati	*kitöröl*
iz- obésiti	*kitűz*
iz- bíti	*kiüt*
iz- bráti	*kiválaszt*
iz- bírati	*kiválogat*
iz- klesáti	*kivés*
iz- bojeváti	*kivív*
iz- kljúčiti	*kizár*
iz- bóljšati	*megjavít*
iz- hájati (f)	*jelenik meg*
iz- íti (b)	*megjelenik*
na- mázati	*beken*
na- stáviti	*beállít*
na- smolíti	*begyantáz*
na- jáviti	*bejelent*
na- óljiti	*beolajoz*
na- solíti	*besóz*
na- míliti	*beszappanoz*
na- kupíti	*bevásárol*
na- gnáti	*elkerget*
na- jéti	*föl-/kibérel*
na- hújskati	*fölbújt*
na- lepíti	*fölragaszt*
na- lágati	*fölrak*
na- tovóriti	*fölrak*
na- nízati	*fölsorol*
na- bíti	*fölszegez*
na- bôsti	*fölszúr*
na- déti	*föltesz*
na- ostríti	*kiélez*

na- čéti	*kikezd*
na- gáčiti	*kitöm*
na- píti	*leitat*
na- redíti	*megcsinál*
na- brúsiti	*megélesít*
na- hraníti	*megetet*
na- péti	*megfeszít*
na- tegníti	*meghúz*
na- vdíhniti	*megihlet*
na- písati	*megír*
na- pojíti	*megitat*
na- gradíti	*megjutalmaz*
na- prosíti	*megkér*
na- čéti	*megkezd*
na- dréti	*megszid*
na- dojíti	*megszoptat*
na- pásti	*megtámad*
na- učíti	*megtanul*
na- bíti	*megtölt*
na- polníti	*megtölt*
na- grabíti	*összeharácsol*
na- govoríti	*rábeszél*
na- takníti	*rászúr*
na- šíti	*rávarr*
ob- krožíti	*bekarikáz*
ob- ležáti	*elfekszik*
ob- rabíti	*elhasznál*
ob- sodíti	*elítél*
ob- ubóžati	*elszegényedik*
o- bésiti	*fölakaszt*
ob- orožíti	*fölfegyverez*
o- brzdati	*fölkantároz*
ob- novíti	*fölújít*
ob- metáti	*körbedobál*
ob- zídati	*körbeépít*
ob- kolíti	*körbefog*
ob- hodíti	*körbejár*

ob- jézditi	*körbelovagol*
ob- íti	*körbemegy*
ob- lepíti	*körberagaszt*
ob- rísati	*körberajzol*
ob- letéti	*körberepül*
ob- dírjati	*körberohan*
ob- rézati	*körbevág*
ob- dájati	*körbevesz*
ob- gláviti	*lefejez*
ob- zídati	*körbeépít*
o- brísati	*letöröl*
ob- glódati	*meg-/lerág*
o- báriti	*megabál*
ob- dávčiti	*megadóztat*
ob- daríti	*megajándékoz*
o- boléti	*megbetegszik*
o- bríti	*megborotvál*
ob- jáviti	*megjelentet*
ob- jásniti	*megmagyaráz*
ob- délati	*megmunkál*
ob- jéti	*megölel*
ob- jókati	*megsirat*
ob- sésti	*megszáll*
ob- držáti	*megtart*
ob- lájati	*megugat*
ob- dolžíti	*megvádol*
ob- tožíti	*megvádol*
ob- varováti	*megvéd*
o- brzdati	*megzaboláz*
ob- lízati	*végignyal*

od- pustíti	*elbocsát*

od- píhniti	*elfúj*
od- valíti	*elgörget*
od- igráti	*eljátszik*
od- gnáti	*elkerget*
od- posláti	*elküld*
od- kídati	*ellapátol*
od- íti	*elmegy*
od- letéti	*elrepül*
od- hitéti	*elsiet*
od- dírjati	*elszáguld*
od- cepíti	*elszakít*
od- vážati	*elszállít*
od- ríniti od	*eltaszít*
od- potováti	*elutazik*
od- dvojíti	*elválaszt*
od- vzéti	*elvesz*

od- brzéti	*elviharzik*
od- cvetéti	*elvirágzik*
od- péti (gumb)	*kigombol*
od- kleníti	*kinyit*
od- préti	*kinyit*
od- dáti	*lead*
od- pásti	*leesik*
od- grízniti	*leharap*
od- brusíti	*leköszörül*
od- jáviti	*lemond*
od- lágati	*lerak*
od- račúnati	*leszámít*
od- lomíti	*letör*
od- žágati	*levág*

od- pustíti	*megbocsát*
od- kupíti	*megvásárol*
od- klopíti	*szétkapcsol*
od- pláčati	*visszafizet*
od- poklícati	*visszahív*
od- písati	*visszaír*
od- bíti	*visszaüt*

po- víti	*bebugyolál*

po- déskati	*bedeszkáz*
po- kasírati	*bekaszíroz*
po- močíti	*belemárt*
po- pláviti	*eláraszt*
po- kazíti	*elcsúfít*
po- globíti	*elmélyít*
po- imenováti	*elnevez*
po- kváriti	*elront*
po- ravnáti	*elsimít*
po- kadíti	*elszív*
po- kopáti	*eltemet*
po- sedéti	*elüldögél*
po- bráti	*fölszed*
po- belíti	*kimeszel*
po- delíti	*kioszt*
po- žéti	*learat*
po- goréti	*leég*
po- enostáviti	*leegyszerűsít*

po- ceníti	*leértékel*
po- škropíti	*lefröcsköl*
po- brúhati	*lehány*
po- kosíti	*lekaszál*
po- mánjšati	*lekicsinyít*
po- kláti	*lemészárol*
po- líti	*leönt*
po- lúlati	*lepisil*
po- gáziti	*letapos*
po- brísati	*letöröl*
po- govoríti se	*megbeszél*
po- kósiti	*megebédel*
po- síliti	*megerőszakol*
po- jésti	*megeszik*
po- česáti	*megfésül*
po- píti	*megiszik*
po- modréti	*megkékül*
po- iskáti	*megkeres*
po- mešati	*megkever*
po- kázati	*megmutat*
po- glédati	*megnéz*
po- sivéti	*megőszül*
po- bóžati	*megsimogat*
po- gláditi	*megsimogat*
po- lépšati	*megszépít*
po- sipáti	*meghint*
po- častíti	*megtisztel*
po- gnojíti	*megtrágyáz*
po- divjáti	*megvadul*
po- čákati	*megvár*
po- gostíti	*megvendégel*
po- tolažíti	*megvigasztal*
po- písati	*teleír*

pod-kuríti	*alágyújt*

pod- céniti	*alábecsül*
pod-víti	*alágyűr*
pod- črtati	*aláhúz*
pod-písati	*aláír*
pod-kletíti	*alápincéz*
pod-oráti	*alászánt*
pod-krepíti	*alátámaszt*
pod-rémati	*elbóbiskol*
pod-naslovíti	*feliratoz*
pod-jármiti	*leigáz*
pod-mázati	*megken (átv)*
pod-plátiti	*megtalpal*
pod-kupíti	*megveszteget*

pre-hvalíti	*agyondicsér*

pre-dáti	*átad*
pre-spáti	*átalszik*
pre-délati	*átdolgoz*
pre-pustíti	*átenged*
pre-gradíti	*átépít*
pre-zídati	*átépít*
pre-vesláti	*átevez*
pre-točíti	*átfejt (bort)*
pre-bárvati	*átfest*
pre-česáti	*átfésül*
pre-vréti	*átforral*
pre-vŕtati	*átfúr*
pre-žágati	*átfűrészel*
pre-mísliti	*átgondol*
pre-brêsti	*átgázol*
pre-čepéti	*átgubbaszt*
pre-mestíti	*áthelyez*
pre-mostíti	*áthidal*
pre-písati	*átír*
pre-usméríti	*átirányít*
pre-selíti	*átköltöztet*
pre-iskáti	*átkutat*
pre-lístati	*átlapoz*
pre-stopíti	*átlép*
pre-lésti	*átmászik*
pre-práti	*átmos*
pre-tláčiti	*átnyom*
pre-líti	*átönt*
pre-lepíti	*átragaszt*
pre-kládati	*átrak*
pre-továrjati	*átrak*
pre-letéti	*átrepül*
pre-solíti	*átsóz*
pre-krojíti	*átszab*
pre-peljáti	*átszállít*
pre-številčiti	*átszámoz*
pre-čŕpati	*átszivattyúz*

pre-bégniti	*átszökik*
pre-bôsti	*átszúr*
pre-dréti	*átszúr*
pre-cedíti	*átszűr*
pre-bíti	*áttör*
pre-skočíti	*átugrik*
pre-sadíti	*átültet*
pre-sésti	*átültet*
pre-plávati	*átúszik*
pre-sékati	*átvág*
pre-vzéti	*átvesz*
pre-blísniti	*átvillan*
pre-bedéti	*átvirraszt*
pre-kléti	*elátkoz*
pre-bráti	*elolvas*
pre-bledéti	*elsápad*
pre-solíti	*elsóz*
pre-trpéti	*elszenved*
pre-boléti	*kihever*
pre-zráčiti	*kiszellőztet*
pre-várati	*megcsal*
pre-kalíti	*megedz*
pre-hitéti	*megelőz*
pre-plašíti	*megijeszt*
pre-žvéčiti	*megrág*
pre-tŕgati	*megszakít*
pre-štéti	*megszámol*
pre-slepíti	*megtéveszt*
pre-prodáti	*továbbelad*
pre-céniti	*túlértékel*
pre-pláčati	*túlfizet*
pre-vpíti	*túlharsog*
pre-kramljáti	*végigcseveg*
pre-molčáti	*végighallgat*
pre-smrčáti	*végighorkol*
pre-hodíti	*végigjár*
pre-jokáti	*végigsír*

pre-potováti	*végigutazik*
pre-sedéti	*végigül*
pre-spáti	*végigalszik*
pre-strádati	*végigkoplal*
pre-klícati	*visszavon*

pri-víti	*becsavar*

pri-jáviti	*bejelent*
pri-kázati	*bemutat*
pri-učíti	*betanít*
pri-čárati	*elővarázsol*
pri-bíti	*fölszegez*
pri-péti	*föltűz*
pri-šíti	*fölvarr*
pri-čvrstíti	*hozzáerősít*
pri-písati	*hozzáír*
pri-vézati	*hozzákötöt*
pri-líti	*hozzáönt*
pri-štéti	*hozzászámol*
pri-žuboréti	*kibuggyan*
pri-boríti	*kiharcol*
pri-žgáti	*meggyújt*
pri-peljáti	*meghoz*
pri-krájšati	*megrövidít (átv)*
pri-sésti	*melléül*
pri-smodíti	*odakozmál*
pri-stopíti	*odalép*
pri-skočíti	*odaugrik*
pri-goljufáti	*összecsal*
pri-garáti	*összegürcöl*
pri-beráčiti	*összekoldul*
pri-skopáriti	*összespórol*

raz-besnéti	*földühít*

raz-četvériti	*fölnégyel*
raz-tovóriti	*lerak*
raz-bŕcati	*szétrúg*
raz-brízgati	*szétfröcsköl*
raz-česáti	*szétfésül*
raz-delíti	*szétoszt*
raz-drobíti	*szétmorzsol*
raz-grísti	*szétrág*

se- žgáti	*éléget*

se- gníti	*elrohad*
se- zídati	*fölépít*
se- gréti	*fölmelegít*
se- strádati	*kiéheztet*
se- stopíti	*lelép*
se- strelíti	*lelő*
se- gréti	*megmelegít*

se- šíti	megvarr
se- šíti	összevarr
se- štéti	összeszámol
se- gnáti	összeterel
s- filtrírati	átszűr
s- crkljáti	elkényeztet
s- hraníti	elrak
s- pháti	kitilol
s- húšati	lefogy
s- kalíti	megedz
s- kúhati	megfőz
s- celíti	meggyógyít
s- kváčkati	meghorgol
s- píti	megiszik
s- cvréti	megolvaszt
s- kúštrati	összekócol
s- fabricírati	összetákol
s- cefráti	összetép
s- kalíti	összezavar
s- hrústati	szétropogtat
u- kániti	becsap
u- glasíti	behangol
u- vážati	behoz (import)
u- okvíriti	bekeretez
u- mázati	bepiszkít
u- vrstíti	besorol
u- vêsti	bevezet
u- kríviti	elgörbít
u- krásti	ellop
u- bežáti	elmenekül
u- gasíti	elolt
u- grabíti	elrabol
u- íti	elszökik
u- kletíti	elvermel?
u- gnáti	elzavar
u- porabíti	fölhasznál
u- péhati	kifáraszt
u- sahníti	kiszárad
u- počásniti	lelassít
u- strelíti	lelő

u- blažíti	megenyhít
u- moríti	meggyilkol
u- grízniti	megharap
u- jalovíti	meghiúsít
u- domáčiti	meghonosít
u- strašíti	megijeszt
u- mívati	megmos
u- bíti	megöl
u- kázati	megparancsol
u- žalíti	megsért
u- glušíti	megsüketít
u- krotíti	megszelídít
u- kíniti	megszüntet
u- rézati	megvág
u- braníti	megvéd
u- glásbiti	megzenésít
v- kopáti	beás
v- méšati se	beavatkozik
v- délati	bedolgoz
v- brízgati	befecskendez
v- kúhati	befőz
v- píhniti	befúj
v- píti	beiszik (itatós)
v- ključiti	bekapcsol
v- selíti	beköltöztet
v- takníti	beledug
v- díhati	belélegez
v- tísniti	belenyom
v- stopíti	belép
v- šíti	belevarr
v- korákati	bemasíroz

v- montírati	bemontíroz
v- cepíti	beolt
v- líti	beönt
v- lepíti	beragaszt
v- dólbsti	bevés
v- klesáti	bevés
vz- díhniti	föllélegzik
vz- drhtéti	megremeg
vz- ljubíti	megszeret
z- bežáti	elmenekül
z- dírjati	elrohan
z- lomíti	eltör
z- budíti	fölébreszt
z- mehčáti	megpuhít
z- motíti	megzavar
za- dígniti	beakaszt
za- cíniti	becinez
za- kadíti	befüstöl
za- kuríti	begyújt
za- gradíti	bekerít
za- lepíti	beragaszt
za- bíti	bever
za- kleníti	bezár
za- užíti	elfogyaszt
za- pustíti	elhagy
za- ročíti	eljegyez
za- mudíti	elkésik
za- grešíti	elkövet
za- slepíti	elvakít
za- caríniti	elvámol
za- vpíti	fölkiált
za- beléžiti	lejegyez
za- grozíti	megfenyeget
za- dáviti	megfoj
za- dušíti	megfojt
za- jezíti	meggátol
za- sovrážiti	meggyűlöl
za- prosíti	megkér
za- greníti	megkeserít
za- béliti	megzsíroz

Bizonyára észrevették — Sherlock Holmes nyomán —, hogy az igekötők nagy része *(do-, iz-, na-, o-, ob-, od-, po-, pod-, pred-, pri-, s-, v-, z-, za-)* megegyezik **az elöljárószók** nagy részével. Ez is bizonyos támpontot jelent. Kivételek: *pre-, raz-, se-, u-.*

159 A befejezett és folyamatos igék képzése

(Tvórba dovršnih in nèdovršnih glágolov)

A szlovénben nagyobb jelentősége van a folyamatos (f) és befejezett (b) igéknek, mint a magyarban, ezért az igeszemléletről a 141-143. oldalon tanultakat egészítsük ki azzal, hogy miként képezzük őket.

A folyamatos igék képzése a befejezett igékből

1. **Az igetőképző** *(glágolska pripóna)* megváltoztatásával

zmág **-ati** (b)			zmag	**-ováti**	
zmág -am (b)			*zmag*	*-újem*	
dokáz	**-a-**	ti	dokaz	**-ová-**	ti
izdél	**-a-**	ti	izdel	**-ová-**	ti
izkáz	**-a-**	ti	izkaz	**-ová-**	ti
izréz	**-a-**	ti	izrez	**-ová-**	ti
nakáz	**-a-**	ti	nakaz	**-ová-**	ti
napovéd	**-a-**	ti	napoved	**-ová-**	ti
navéz	**-a-**	ti	navez	**-ová-**	ti
obdél	**-a-**	ti	obdel	**-ová-**	ti
obisk	**-á-**	ti	obisk	**-ová-**	ti
objok	**-á-**	ti	objok	**-ová-**	ti
obvéz	**-a-**	ti	obvez	**-ová-**	ti
opís	**-a-**	ti	opis	**-ová-**	ti
podpís	**-a-**	ti	podpis	**-ová-**	ti
povéz	**-a-**	ti	povez	**-ová-**	ti
predpís	**-a-**	ti	predpis	**-ová-**	ti
prepís	**-a-**	ti	prepis	**-ová-**	ti
razkáz	**-a-**	ti	razkaz	**-ová-**	ti
razisk	**-á-**	ti	razisk	**-ová-**	ti
zmág	**-a-**	ti	zmag	**-ová-**	ti
dvígn **-iti** (b)			dvíg	**-ováti**	
dvígn -em (b)			*dvíg*	*-újem*	
dvíg	**-ni-**	ti	dvig	**-ová-**	ti
izteg	**-ní-**	ti	izteg	**-ová-**	ti
kup	**-í-**	ti	kup	**-ová-**	ti
nateg	**-ní-**	ti	nateg	**-ová-**	ti
namíg	**-ni-**	ti	namig	**-ová-**	ti
oblíz	**-ni-**	ti	obliz	**-ová-**	ti
odkup	**-í-**	ti	odkup	**-ová-**	ti
opaz	**-í-**	ti	opaz	**-ová-**	ti
podpíh	**-ni-**	ti	podpih	**-ová-**	ti
prezím	**-i-**	ti	prezím	**-ová-**	ti
zasled	**-í-**	ti	zasled	**-ová-**	ti

izobráz **-iti** (b)	izobraž	**-eváti**
izobráz -im (b)	*izobraž*	*-újem*

Az **-eváti** *-újem* toldalék az **-ováti** *-újem* alakváltozata, azaz itt is érvényes a főneveknél (41. o.) és melléknevekénél (73. o.) tanult Gorbacsev-szabály: a -c, -j, -č, -ž, -š végű tövek után **-o-** helyett **-e-** t kell használni.

-c:	*prekliceváti, prekopiceváti, skliceváti se*
-j:	*dodeljeváti, dograjeváti, dovoljeváti*
-č:	*doplačeváti, izenačeváti, izključeváti*
-ž:	*izobraževáti, oboroževáti, obtoževáti*
-š:	*izboljševáti, izpraševáti, okraševáti*

izgor **-éti** (b)	izgor	**évati**
izgor -ím (b)	*izgor*	*-évam*

Rendes szövegekben a *"nagrajevati"* és *"odevati"* típusú szavak végződései azonosak, noha az első típus hangsúlyozása: **-eváti** *-újem* (nagrajeváti *nagrajújem)*, a másodiké: **-évati** *-évam* (odévati *odévam)*.

Ha érvényesül a Gorbacsev-szabály: ***-eváti,*** ha nem: ***-évati!***

Példák az utóbbira: *dohitévati, dozorévati, izhlapévati, obolévati, odévati, velévati, zardévati, zbolévati stb.*

dozíd	**-ati**	(b)	dozid	**-ávati**	
dozíd	*-am*	(b)	*dozid*	*-ávam*	
izigr	**-áv-a-**	ti	obmet	**-áv-a-**	ti
izkop	**-áv-a-**	ti	odslik	**-áv-a-**	ti
izkrc	**-áv-a-**	ti	okop	**-áv-a-**	ti
izračun	**-áv-a-**	ti	pozn	**-áv-a-**	ti
izravn	**-áv-a-**	ti	prekop	**-áv-a-**	ti
izžvižg	**-áv-a-**	ti	prizn	**-áv-a-**	ti
nalet	**-áv-a-**	ti	vbrizg	**-áv-a-**	ti
nasip	**-áv-a-**	ti	vračun	**-áv-a-**	ti

Ha az **-áv-** gyakorító képzőt elhagyjuk, a fenti folyamatos szemléletű igék többségéből *(obmet-áv-a- ti)* befejezett szemléletű igét *(obmet-á-ti)* nyerünk.

2. Tőhangzó-változással

			+í		
iz	**-br-**	áti	*iz*	*-bír-*	*ati*
pre	**-br-**	áti	*pre*	*-bír-*	*ati*
iz	**-dr-**	éti	*iz*	*-dír-*	*ati*
na	**-dr-**	éti	*na*	*-dír-*	*ati*
po	**-dr-**	éti	*po*	*-dír-*	*ati*
v	**-dr-**	éti	*v*	*-dír-*	*ati*
izu	**-mr-**	éti	*izu*	*-mír-*	*ati*
u	**-mr-**	éti	*u*	*-mír-*	*ati*
iz	**-pr-**	áti	*iz*	*-pír-*	*ati*
od	**-pr-**	éti	*od*	*-pír-*	*ati*
u	**-pr-**	éti	*u*	*-pír-*	*ati*
za	**-pr-**	éti	*za*	*-pír-*	*ati*
po	**-žg-**	áti	*po*	*-žíg-*	*ati*
pri	**-žg-**	áti	*pri*	*-žíg-*	*ati*
se	**-žg-**	áti	*se*	*-žíg-*	*ati*
po	**-žr-**	éti	*po*	*-žír-*	*ati*
za	**-tr-**	éti	*za*	*-tír-*	*ati*
			+á		
	-rn-			*-ráč-*	
ob	**-rn-**	íti	*ob*	*-ráč-*	*ati*
v	**-rn-**	íti	*v*	*-ráč-*	*ati*
odv	**-rn-**	íti	*odv*	*-ráč-*	*ati*
prev	**-rn-**	íti	*prev*	*-ráč-*	*ati*
zav	**-rn-**	íti	*zav*	*-ráč-*	*ati*

na-	písati	(b)	**ø**	pís	-ati
na-	*píšem*	(b)	*ø*	*píš*	*-em*

3. Az igekötők elhagyásával

Ha a 297-300. oldalon található igekötős igék (befejezett igék) elől elhagyjuk az igekötőket, akkor az esetek túlnyomó részében **folyamatos igéket kapunk** (**na**-písati — *megír*, písati — *ír*).

4. Más-más szóval fejezzük ki

narediti	*délati*
rêči	*govoríti*
vréči	*metáti*
vzéti	*jemáti*

Az **-írati** végű idegen eredetű igék zöme **kettős igeszemléletű.** Például: *analizírati:* 1. elemez 2. (ki)elemez, *anketírati:* 1. kérdez 2. megkérdez, *telefonírati:* 1. telefonál 2. megtelefonál stb.

Ha a befejezett igekötős igékből *(izdélati)* az **-av-, -ov-, -ev- gyakorító képzők** segítségével újabb igéket képezünk, akkor az igekötő ellenére folyamatos igék válnak belőlük *(izdelováti)*.

(b)	(b)		(f)	
končáti	***do**konč-*	*áti*	**do**konč-	eváti
délati	***izdél-*	*ati*	**iz**del-	ováti
bôsti	***nabôs-*	*ti*	**na**bád-	ati
zídati	***obzíd-*	*ati*	**ob**zid-	ávati
posláti	***odposl-*	*áti*	**od**poš+íl+j-	ati
písati	***popís-*	*ati*	**po**pis-	ováti
písati	***podpís-*	*ati*	**pod**pis-	ováti
točíti	***pretoč-*	*íti*	**pre**ták-	ati
kázati	***prikáz-*	*ati*	**pri**kaz-	ováti
pršíti	***razprš-*	*íti*	**raz**prš-	eváti
gréti	***segr-*	*éti*	**seg**r-	évati
krivíti	***ukriv-*	*íti*	**u**krív+lj-	ati
kúhati	***vkúh-*	*ati*	**v**kuh-	ováti
držáti	***zadrž-*	*áti*	**za**drž-	eváti
lepíti	***zalep-*	*íti*	**za**lép-+lj-	ati

160 Mássalhangzó-változások a folyamatos igék képzésekor

Emlékeznek még a kis tehénkére a 12. leckéből? A folyamatra, amikor **a fűből** *(a főnévi igenév tővégi mássalhangzójából)* **tej** *(a szenvedő melléknévi igenév tővégi mássalhangzója)* lesz? Ugyanaz a folyamat megy végbe akkor is, amikor befejezett igéket alakítunk át folyamatosakká.

navá	**-d-**iti	*navá*	*-j-*	*en*	navájati
nagra	**-d-**íti	*nagra*	*-j-*	*èn*	nagrajeváti
zamu	**-d-**íti	*zamu*	*-j-*	*èn*	zamújati
zbu	**-d-**íti	*zbu*	*-j-*	*èn*	zbújati
pozla	**-t-**íti	*pozla*	*-č-*	*èn*	pozlačeváti
posve	**-t-**íti	*posve*	*-č-*	*èn*	posvéčati
*nagá	**-t-**iti	*nagá*	*-č-*	*en*	gáčiti
izrá	**-z-**iti	*izrá*	*-ž-*	*en*	izrážati
opa	**-z-**íti	*opá*	*-ž-*	*en*	opážati
uvo	**-z-**íti	*uvó*	*-ž-*	*en*	uvážati
zgro	**-z-**íti se	*zgro*	*-ž-*	*èn*	zgrážati se
nagla	**-s-**íti	*nagla*	*-š-*	*èn*	naglášati
obé	**-s-**iti	*obé*	*-š-*	*en*	obéšati
okra	**-s-**íti	*okra*	*-š-*	*èn*	okraševáti
preko	**-s-**íti	*preko*	*-š-*	*èn*	prekášati
očí	**-st-**iti	*očí*	*-ščč-*	*en*	očiščeváti
name	**-st-**íti	*name*	*-ščč-*	*èn*	naméščati
opro	**-st-**íti	*opro*	*-ščč-*	*èn*	opróščati
zapu	**-st-**íti	*zapu*	*-ščč-*	*èn*	zapúščati
domí	**-sl-**iti	*domí*	*-šlj-*	*en*	domíšljati
izmí	**-sl-**iti si	*izmí*	*-šlj-*	*en*	izmíšljati si
premí	**-sl-**iti	*premí*	*-šlj-*	*en*	premíšljati
razmí	**-sl-**iti	*razmí*	*-šlj-*	*en*	razmíšljati

ustre	**-l-**íti	*ustre*	*-lj-*	*èn*	stréljati
pova	**-l-**íti	*pová*	*-lj-*	*en*	váljati
razde	**-l-**íti	*razde*	*-lj-*	*èn*	razdeljeváti
razgá	**-l-**iti	*razgá*	*-lj-*	*en*	razgáljati
cé	**-n-**iti	*cé*	*-nj-*	*en*	ocenjeváti
izpol	**-n-**íti	*izpól*	*-nj-*	*en*	izpolnjeváti
pojás	**-n-**iti	*pojás*	*-nj-*	*en*	pojasnjeváti
zatem	**-n-**íti	*zatem*	*-nj-*	*èn*	zatemnjeváti
poda	**-r-**íti	*podá*	*-rj-*	*en*	podárjati
razší	**-r-**iti	*razší*	*-rj-*	*en*	razšírjati
udá	**-r-**íti	*udá*	*-rj-*	*en*	udárjati
umi	**-r-**íti	*umí*	*-rj-*	*en*	umírjati
izgu	**-b-**íti	*izgu*	*-blj-*	*èn*	izgúbljati
izra	**-b-**íti	*izrá*	*-blj-*	*èn*	izrábljati
oblju	**-b-**íti	*obljú*	*-blj-*	*en*	obljúbljati
poza	**-b-**íti	*pozá*	*-blj-*	*en*	pozábljati
nale	**-p-**íti	*nalé*	*-plj-*	*en*	naléplјati
poto	**-p-**íti	*poto*	*-plj-*	*èn*	potáplјati
sklo	**-p-**íti	*skló*	*-plj-*	*en*	sklápljati
vklo	**-p-**íti	*vkló*	*-plj-*	*en*	vkláplјati
izú	**-m-**iti	*izú*	*-mlj-*	*en*	izúmljati
osú	**-m-**iti	*osú*	*-mlj-*	*en*	osúmljati
omá	**-m-**iti	*omá*	*-mlj-*	*en*	omámljati
opré	**-m-**iti	*opré*	*-mlj-*	*en*	oprémljati
obno	**-v-**íti	*obno*	*-vlj-*	*èn*	obnávljati
oprá	**-v-**iti	*oprá*	*-vlj-*	*en*	oprávljati
ozdrá	**-v-**iti	*ozdrá*	*-vlj-*	*en*	ozdrávljati
pono	**-v-**íti	*pono*	*-vlj-*	*èn*	ponávljati

A folyamatos igékben a **hangsúly állandó:** *udárjati, udárjam, udárjaj!, sem udárjal* stb. A folyamatos igékből főként a **folyamatos melléknévi igeneveket** (*izražajóč, pozabljajóč, ponavljajóč*), a befejezettekből **a szenvedőket** *(izrážen, pozábljen, ponovljèn)* képezzük.

161 A hangsúly balratolódása egy szótaggal a múlt időben

(Pomaknítev naglása za èn zlóg na lévo v pretêkliku)

A 12. leckében, a kedvenc három zsákocskánkban (267-269. o.) összegyűjtöttük a leggyakoribb **-íti -ím** igéket. Az utóbbiakra jellemző, hogy hangsúlyos a tőképző *(kad-**í**-ti)* és hangsúlyos a jelen idejű személyrag is *(kad-**ím**)*. A hangsúly ilyenkor **a múlt időben** is többnyire a tőképzőn van *(kad-**íl**)*. Ez alól kivételt jelentenek az igekötős igék, mert a múlt idejű egyes szám hímnemű alakban (csak abban!) **a hangsúly egy szótaggal balra** tolódik.

főnévi igenév	jelen idő	nem igekötős múlt	igekötős múlt I. sz. *hímnem*	igekötős múlt nőnem, s. nem
boríti	borím	boríl -a -o	***iz- bóril***	iz- boríla -o
budíti	budím	budíl -a -o	***z- búdil***	z- budíla -o
cedíti	cedím	cedíl -a -o	***pre- cédil***	pre- cedíla -o
dobíti	dobím	dobíl -a -o	***pri- dóbil***	pri- dobíla -o
gradíti	gradím	gradíl -a -o	***iz- grádil***	iz- gradíla -o
grešíti	grešim	grešíl -a -o	***za- gréšil***	za- grešíla -o
jezíti	jezím	jezíl -a -o	***raz- jézil***	raz- jezíla -o
kadíti	kadím	kadíl -a -o	***po- kádil***	po- kadíla -o
kosíti	kosím	kosíl -a -o	***po- kósil***	po- kosíla -o
krepíti	krepím	krepíl -a -o	***o- krépil***	o- krepíla -o
lovíti	lovím	lovíl -a -o	***po- lóvil***	po- lovíla -o
prašíti	prašim	prašíl -a -o	***o- prášil***	o- prašíla -o
sadíti	sadím	sadíl -a -o	***za- sádil***	za- sadíla -o
tajíti	tajím	tajíl -a -o	***za- tájil***	za- tajíla -o
učíti	učím	učíl -a -o	***na- účil***	na- učíla -o
zvoníti	zvoním	zvoníl -a -o	***za- zvónil***	za- zvoníla -o

162 A jelzős szószerkezet *(Lévi in désni prilástek)*

1. A melléknévi, névmási és számnévi jelzők **a jelzett szó előtt** állnak *(lévi ujemálni prilástek)*, és **egyeztetni** kell őket a jelzett szóval: *lépo deklè, lépega dekléta, lépemu deklétu ..., Prešérnove pésmi, Prešérnovih pésmi, Prešérnovim pésmim ..., vsì náši dôbri znánci, vsèh náših dôbrih znáncev, vsèm náším dôbrim znáncem ...*

2. Hátravetett (egyeztetett) **jelzők** *(Désni ujemálni prilástki)*

A jelzett szót és a jelzőt is ragozni kell. **Halmozott jelzők** esetében minden egyes jelző ragozandó, sőt ha előtte melléknévi, névmási vagy számnévi jelző is áll, akkor azok is ragozandók: *té trí náše lépe ptíce pévke, téh tréh náših lépih ptíc pévk ...*

Dr. Francè Prešéren,

Živé naj vsì národi,
ki hrepené dočákat' dán ...

dóktorja Francéta Prešérna, dóktorju Francétu Prešérnu ...
princésa Diána, *princése Diáne, princési Diáni ...*
máti Terêza, *mátere Terêze, máteri Terêzi ...*
predsédnik Clínton, *predsédnika Clíntona ...*
kraljíca Elizabéta II. (drúga), *kraljíce Elizabéte II. (drúge) ...*
Ríhard Levjesŕčni, *Ríharda Levjesŕčnega ...*
Péter Véliki, *Pétra Vélikega, Pétru Vélikemu ...*
Fràn Milčínski Jéžek, *Frána Milčínskega Jéžka ...*
réka Ljubljánica, *réke Ljubljánice, réki Ljubljánici ...*
člôvek žába, *človéku žábe, človéku žábi ...*
ptíca pévka, *ptíce pévke, ptíci pévki ...*
profésor Novák, *profésorja Nováka, profésorju Nováku ...*
stríc Péter, *stríca Pétra, strícu Pétru ...*

3. Hátravetett (nem egyeztetett) **jelzők** *(Désni nèujemálni prilástki)*

Csak a jelzett szót *(odnôsnica)* ragozzuk, a hátravetett jelzőket nem, függetlenül attól, hogy birtokos esetben lévő vagy elöljárós jelzős szerkezetről van-e szó.

Az alábbi példák nagy része a magyar **minőségjelzős** szerkezetnek a párja (člôvek brez vestí — *lelkiismeretlen ember*), másrészt a magyarban **összetett főnevek** felelnek meg a szlovén szerkezeteknek (púnčka iz cúnj — *rongybaba)*, melynek első tagját *(rongy-)* **melléknévi értelmű főnévként** is értelmezhetjük.

jelzett szó	hátravetett jelző	jelző	jelzett szó
boksar	**lahke kategorije** (B)	*könnyűsúlyú*	*bokszoló*
ljubezen	**do bližnjega**	*emberbaráti*	*szeretet*
govor	**na gori**	*hegyi*	*beszéd*
družina	**z več otroki**	*többgyermekes*	*család*

birtokos eset		**brez**	
človek hitre jeze	*hirtelen haragú ember*	človek **brez** vesti	*lelkiismeretlen ember*
človek istega kova	*hasonszőrű ember*	družina **brez** otrok	*gyermektelen család*
človek redkih besed	*szűkszavú ember*	govor **brez** zveze	*zagyva beszéd*
človek starega kova	*régi vágású ember*	letalo **brez** pilota	*pilóta nélküli repülő*
krilo ognjene barve	*tűzszínű szoknya*	meso **brez** kosti	*csont nélküli hús*
letalo vrste F-18	*F-18 típusú repülőgép*	minister **brez** listnice	*tárca nélküli miniszter*
misija dobre volje	*jószolgálati misszió*	pot **brez** nevarnosti	*veszélytelen út*
pištola kalibra 22	*22-es kaliberű pisztoly*	plin **brez** vonja	*szagtalan gáz*
srajca kričeče barve	*rikítós ing*	strah **brez** vzroka	*oktalan félelem*

do

ljubezen **do** domovine	*hazaszeretet*
ljubezen **do** staršev	*a szülők iránti szeretet*
pravica **do** dela	*a munkához való jog*
pravica **do** življenja	*az élethez való jog*
simpatija **do** koga	*vonzalom vki iránt*
sovraštvo **do** tujcev	*idegengyűlölet*
veselje **do** glasbe	*zeneszeretet*

iz

glava **iz** mavca	*gipszfej*
hišica **iz** kart	*kártyavár*
igrača **iz** lesa	*fajáték*
izhod **iz** krize	*kiút a válságból*
lutka **iz** voska	*viaszbábu*
odpustnica **iz** bolnice	*kórházi zárójelentés*
punčka **iz** cunj	*rongybaba*
sekira **iz** kamna	*kőbalta*
smrad **iz** ust	*szájszag*
stric **iz** Amerike	*amerikai nagybácsi*

na

akrobat **na** vrvi	*kötéltáncos*
blago **na** metre	*méteráru*
bolan **na** smrt	*halálos beteg*
davek **na** dobiček	*nyereségadó*
davek **na** hišo	*házadó*
dobava **na** ključ	*kulcsra átadás*
dodatek **na** nevarnost	*veszélyességi pótlék*
igralec **na** srečo	*hazárdjátékos*
jajce **na** oko	*tükörtojás*
jeziček **na** tehtnici	*mérlegnyelv*
klic **na** pomoč	*segélykiáltás*
križ **na** oknu	*ablakkereszt*
lov **na** glave	*fejvadászat*
lov **na** čarovnice	*boszorkányüldözés*
most **na** Donavi	*Duna-híd*
noge **na** iks	*iksz-lábak*
okno **na** vrt	*kerti ablak*
peč **na** premog	*széntüzelésű kályha*
pištola **na** vodo	*vízipisztoly*
plavanje **na** sto metrov	*százméteres úszás*
pogled **na** življenje	*életfelfogás*
pritožba **na** kakovost	*minőségi kifogás*
prodaja **na** kilograme	*kilós árusítás*
puška **na** lunto	*kanócos puska*
slep **na** eno oko	*fél szemére vak*
stoja **na** rokah	*kézenállás*
stroj **na** nožni pogon	*lábhajtású gép*
tehtnica **na** prečko	*hintamérleg*
tek **na** sto metrov	*százméteres futás*

o

izjava **o** zvestobi	*hűségnyilatkozat*
Knjiga **o** džungli	*Dzsungel könyve*
odlok **o** miru	*békerendelet*
zakon **o** popravi krivic	*kárpótlási törvény*
sporazum **o** izročitvi	*kiadatási egyezmény*
edikt **o** verski toleranci	*türelmi rendelet*

po

bratje **po** krvi	*vértestvérek*
smrad **po** nafti	*olajbűz*
hoja **po** vrvi	*kötéltánc*
mesto **po** meri človeka	*emberléptékű város*
mezda **po** kosu (zgod)	*darabbér*
nož **v** hrbet	*hátbaszúrás*
obleka **po** meri	*mérték utáni ruha*
potepanja **po** deželi	*vidéki barangolások*
vonj **po** pečenki	*pecsenyeillat*
želja **po** maščevanju	*bosszúvágy*
želja **po** oblasti	*hatalomvágy*
želja **po** uspehu	*sikervágy*
želja **po** znanju	*tudásszomj*

pred

obramba **pred** točo	*jégelhárító rendszer*
strah **pred** praznino	*tériszony*
strah **pred** smrtjo	*halálfélelem*

pri

jeziček **pri** čevlju	*cipőnyelv*
poškodba **pri** delu	*munkahelyi baleset*
varstvo **pri** delu	*munkavédelem*

proti

boj **proti** raku	*rákellenes küzdelem*
cesta **proti** Celju	*a Celje felé vezető út*
sredstvo **proti** muham	*légyirtószer*

v

bolečina **v** križu	*derékfájás*
detektiv **v** civilu	*civilruhás nyomozó*
gobe **v** smetani	*tejfölös gomba*
koruza **v** storžih	*csöves kukorica*
pivo **v** pločevinki	*dobozos sör*
pomoč **v** hrani	*élelmiszersegély*
pomoč **v** obleki	*ruhasegély*
razlika **v** mnenju	*véleménykülönbség*
streljanje **v** cilj	*célba lövés*
udarec **v** trebuh	*gyomorütés*
vlada **v** senci	*árnyékkormány*

z/s

beseda **z** več pomeni	*többjelentésű szó*
blago **z** napako	*hibás áru*
cigareta **s** filtrom	*filteres cigaretta*

z/s

človek **z** dolgo glavo	*hosszúfejű ember*
gospod **s** kozjo brado	*kecskeszakállas úr*
igra **s** kartami	*kártyajáték*
igra **s** kockami	*kockajáték*
igra **z** žogo	*labdajáték*

moški **s** klobukom	*kalapos férfi*
palačinka **z** marmelado	*lekváros palacsinta*
palica **s** kljuko	*kampós bot*
pes **s** košatim repom	*bozontos farkú kutya*
pes **z** visečimi uhlji	*kajla fülű kutya*
pištola **z** dušilcem	*hangtompítós pisztoly*
preskrba **s** surovinami	*nyersanyagellátás*
preskrba **z** zdravili	*gyógyszerellátás*
rožljanje **s** sabljo	*kardcsörtetés*
smrt **z** ustrelitvijo	*golyó általi halál*
šala **z** brado	*szakállas vicc*
škripanje **z** zobmi	*fogcsikorgatás*
trg **z** mamili	*kábítószerpiac*
trgovec **s** prašiči	*malackereskedő*
ura **s** kukavico	*kakukkos óra*
vreča **s** peskom	*homokzsák*
zastrupitev **s** hrano	*ételmérgezés*
zastrupitev **s** plinom	*gázmérgezés*

za

cena **za** kos	*darabár*
cevovod **za** nafto	*kőolajvezeték*
čas **za** premislek	*gondolkodási idő*
gajbica **za** sadje	*gyümölcsös rekesz*
hlev **za** govedo	*marhaistálló*
inženir **za** varnost	*biztonsági mérnök*
izjava **za** tisk	*sajtónyilatkozat*
kapljice **za** oči	*szemcseppek*
kladivo **za** meso	*húsklopfoló*
krema **za** obraz	*arckrém*
krtača **za** blato	*sárkefe*
lak **za** nohte	*körömlakk*
lopata **za** kopanje	*ásólapát*
lov **za** rekordi	*rekordvadászat*
lupilnik **za** krompir	*krumplihámozó*
milo **za** britje	*borotvaszappan*
nakaznica **za** kruh	*kenyérjegy*
napotnica **za** bolnico	*kórházi beutaló*
navodilo **za** uporabo	*használati utasítás*
olje **za** orožje	*fegyverolaj*
ordinacija **za** ultrazvok	*ultrahangos rendelő*
pravljica **za** lahko noč	*esti mese*
predstavnik **za** tisk	*szóvivő*
sirup **za** izkašljevanje	*köptető (orvosság)*
sklad **za** pomoč	*segélyalap*
smisel **za** humor	*humorérzék*
soba **za** igranje	*játékszoba*
specialist **za** nos	*orrspecialista*
sponka **za** lase	*hajcsat*
taborišče **za** uničenje	*megsemmisítő tábor*
tlačilo **za** krompir	*krumplinyomó*
urad **za** zaposlovanje	*munkaközvetítő iroda*
vaje **za** sproščanje	*lazítási gyakorlatok*
vedro **za** mleko	*tejeskanna*
zapor **za** mladoletnike	*fiatalkorúak börtöne*
žlica **za** obuvanje	*cipőkanál*

163 Férfi és női foglalkozásnevek *(Iména za poklic oseb m. in ž. spôla)*

férfi	*tudomány*	nő
akúst -ik	*akústik -a*	akústi -č -arka
analít -ik	*analítik -a*	analíti -č -arka
botán -ik	*botánik -a*	botáni -č -arka
didákt -ik	*didáktik -a*	didákti -č -arka
dramát -ik	*dramátik-a*	dramáti -č -arka
fíz -ik	*fizik -a*	fízi -č -arka
fonét -ik	*fonétik -a*	fonéti -č -arka
genét -ik	*genétik -a*	genéti -č -arka
gráf -ik	*gráfik -a*	gráfi -č -arka
higién -ik	*higiénik -a*	higiéni -č -arka
kerám -ik	*kerámik -a*	kerámi -č -arka
kozmét -ik	*kozmétik -a*	kozméti -č -arka
krít -ik	*krítik -a*	kríti -č -arka
matemát-ik	*matemátik-a*	matemáti -č -arka
polít -ik	*politik -a*	políti -č -arka
téhn -ik	*téhnik -a*	téhni -č -arka

164 A hangsúly helye a múlt időben *(Naglàs v pretêkliku)*

Tanulmányaink során többször is említettük, hogy új igék tanulásakor az a legcélravezetőbb, ha a főnévi igenév hangsúlyát és a jelen idejű személyragos alak hangsúlyát **együtt** tanulja meg *(délati -am, igráti -ám, kósiti -im, kosíti -ím, bežáti -ím, sedéti -ím* stb.), mert ennek hasznát veszi, például most, amikor az igék múlt idejű hangsúlyrendszerét fogjuk áttekinteni.

A négy hangsúlyozási típus közül (ugyanazok, mint a főneveknél) most a két leggyakoribbal foglalkozunk.

1. A hangsúly helye állandó

Általában azon a szótagon van, mint a főnévi igenévben (és a jelen időben):

glédati	glédam:	sem *glédal/glédala*	si *glédal/glédala* ...
vídeti	vídim:	sem *vídel/vídela*	si *vídel/vídela* ...
čístiti	čístim:	sem *čístil/čístila*	si *čístil/čístila* ...
dvígniti	dvígnem:	sem *délal/délala*	si *délal/délala* ...
píti	píjem:	sem *pil/pila*	si *pil/pila* ...
igráti	igrám:	sem *igràl/igrála*	si *igràl/igrála* ...
kosíti	kosím:	sem *kosíl/kosíla*	si *kosíl/kosíla* ...
sedéti	sedím:	sem *sedél/sedéla*	si *sedél/sedéla* ...
okopávati	okopávam:	sem *okopával/okopávala*	si *okopával/okopávala* ...
študírati	študíram:	sem *študíral/študírala*	si *študíral/študírala* ...
kupováti	kupújem:	sem *kupovàl/kupována*	si *kupovàl/kupována* ...

2. A hangsúly helye változó

("Én, te, ő - a férfi" — mindenki ellen).
Csak egyes szám hímnemben van a szótőn.

sem/si/je lêžal	*feküdtem, feküdtél, feküdt (én, te, ő - a férfi)*

sem/si/je	ležála	*feküdtem, feküdtél, feküdt (lány)*
sva/sta/sta	ležála	*feküdtünk, feküdtetek, feküdtek (két fiú)*
sva/sta/sta	ležáli	*feküdtünk, feküdtetek, feküdtek (két lány)*
smo/ste/so	ležáli	*feküdtünk, feküdtetek, feküdtek (több fiú)*
smo/ste/so	ležále	*feküdtünk, feküdtetek, feküdtek (több lány)*

Mely igék hangsúlya változik a múlt (és jövő) időben?

1. Azoké az igéké, melyek főnévi igenevét **kétféleképpen** is lehet **hangsúlyozni** (l. 272 és 274. o.):

zídati/zidáti	zídal	*zidála*
vézati/vezáti	vézal	*vezála*
služíti/slúžiti	slúžil	*služíla*
dahníti/dáhnem	dáhnil	*dahníla*

2. Az összes **-áti -ím** ige (l. 269. o.):

ležáti	-ím	lêžal	*ležála*
bežáti	-ím	bêžal	*bežála*
držáti	-ím	dŕžal	*držála*
klečáti	-ím	klêčal	*klečála*

3. Az **-áti -em** igék közül az alábbiak:

česáti	čêšem	čêsal	*česála*
klepáti	klépljem	klêpal	*klepála*
klesáti	klêšem	klêsal	*klesála*
kopáti	kópljem	kôpal	*kopála*
kresáti	krêšem	krêsal	*kresála*
pelјáti	péljem	pêljal	*peljála*
tesáti	têšem	têsal	*tesála*

4. Az **-éti -ím** igék közül — kivételként — az alábbiak:

bôlel	*boléla*
gôrel	*goréla*
hôtel	*hotéla*
lêtel	*letéla*
nôrel	*noréla*
razúmel	*razuméla*
vêlel	*veléla*
vísel	*viséla*
zgôrel	*zgoréla*
zôrel	*zoréla*
žêlel	*želéla*

5. Az **-íti -ím** *igekötős* igék (304. o.):

izbóril	*izboríla*
naúčil	*naučíla*
pokósil	*pokosíla*
posádil	*posadíla*
zatájil	*zatajíla*
razjézil	*razjezíla*
zbúdil	*zbudíla*

6. Az **-íti -im** igék közül az alább következők:

brôdil	*brodíla*
gônil	*goníla*
hôdil	*hodíla*
lômil	*lomíla*
môčil	*močíla*
môlil	*molíla*
naslônil	*nasloníla*
natôčil	*natočíla*
nôsil	*nosíla*
odsêlil	*odselíla*
prôsil	*prosíla*
sêlil	*selíla*
sklônil	*sklonila*
skôčil	*skočíla*
prislônil	*prisloníla*
prižênil	*priženíla*
stópil	*stopíla*
tôčil	*točíla*
vôdil	*vodíla*
vôzil	*vozíla*
zaprôsil	*zaprosíla*
žênil	*ženíla*

165 A hangsúly helye a felszólító módban *(Naglàs v velélniku)*

A 93. oldalon már foglalkoztunk azzal, hogy miként képezzük a felszólító mód alakjait **az ige jelen idejű tövéből.** Az egyes számú alak hangsúlya általában ott van, ahol a jelen időben *(délam — délaj!, mérim — méri!, têčem — têci!, igrám — igràj!)*. Kivételt jelentenek ez alól az **-ím** igék, melyekben az igei tőképzőről *(kosím)* az igetőre *(kôsi!)* kerül.

A felszólító módban is érvényesül a szlovénre olyannyira jellemző **váltakozó hangsúlyozás,** ahogy azt már a főneveknél *(jêzik — jezíka)*, melléknevenél *(vêlik — velíka)*, és az igék múlt idejénél *(pêljal — peljála)* stb. megszoktuk.

Kalapos király (ê, ô)

Olyankor, amikor egyes szám felszólító módban kalapja van az *"ê"* és *"ô"* hangnak *(rêci!, prôsi!)*, mindig **kötelező a hangsúlyeltolódás** egy szótaggal jobbra a kettes és többes számban *(recíva!, recíta!, recímo!, recíte! — prosíva!, prosíta!, prosímo! prosíte!)!*

165 A hangsúly helye (váltakozása) a felszólító módban *(Naglàs v velélniku)*

A leggyakoribb váltakozó hangsúlyú igék a felszólító módban:

borím se	bôri se!	boríte se!	*nêsem*	nêsi!	nesíte!
bôdem	bôdi!	bodíte!	*norím*	nôri!	noríte!
bremením	bremêni!	bremeníte!	*onemím*	onêmi!	onemíte!
brenčím	brênči!	brenčíte!	*oplodím*	oplôdi!	oplodíte!
brêdem	brêdi!	bredíte!	*órjem*	ôrji!	orjíte!
čepím	čêpi!	čepíte!	*ostrím*	ôstri!	ostríte!
čêšem	čêši!	češíte!	*pêčem*	pêci!	pecíte!
debelím	debêli!	debelíte!	*plêtem*	plêti!	pletíte!
dojím	dôji!	dojíte!	*podvojím*	podvôji!	podvojíte!
doním	dôni!	doníte!	*poglobím*	poglôbi!	poglobíte!
dêrem	dêri!	deríte!	*postêljem*	postêlji!	posteljíte!
drevením	drevêni!	dreveníte!	*potêším*	potêši!	potešíte!
drobím	drôbi!	drobíte!	*potím*	pôti!	potíte!
gnêtem	gnêti!	gnetíte!	*pêrem*	pêri!	períte!
gnojím	gnôji!	gnojíte!	*prêdem*	prêdi!	predíte!
golím	gôli!	golíte!	*razvedrím*	razdvêdri!	razvedríte!
gorím	gôri!	goríte!	*rêčem*	rêci!	recíte!
govorím	govôri!	govoríte!	*režím*	rêži!	režíte!
grêbem	grêbi!	grebíte!	*rotím*	rôti!	rotíte!
grením	grêni!	greníte!	*smodím*	smôdi!	smodíte!
grozím	grôzi!	grozíte!	*smolím*	smôli!	smolíte!
hóčem	hôti!	hotíte!	*solím*	sôli!	solíte!
hrepením	hrepêni!	hrepeníte!	*sôpem*	sôpi!	sopíte!
hromím	hrômi!	hromíte!	*sramotím*	sramôti!	sramotíte!
izógnem	izôgni!	izogníte!	*škropím*	škrôpi!	škropíte!
jezím	jézi!	jezíte!	*têčem*	têci!	tecíte!
kóljem	kôlji!	koljíte!	*têpem*	têpi!	tepíte!
klečím	klêči!	klečíte!	*têšem*	têši!	tešíte!
klêšem	klêši!	klešíte!	*topím*	tôpi!	topíte!
kópljem	kôplji!	kopljíte!	*upepelím*	upepêli!	upepelíte!
kosím	kôsi!	kosíte!	*upógnem*	upôgni!	upogníte!
krénem	krêni!	kreníte!	*utónem*	utôni!	utoníte!
krêšem	krêši!	krešíte!	*utopím*	utôpi!	utopíte!
kropím	krôpi!	kropíte!	*verjámem*	verjêmi!	verjemíte!
letím	lêti!	letíte!	*veselím se*	vesêli se!	veselíte se!
ležím	lêži!	ležíte!	*vnámem*	vnêmi!	vnemíte!
lovím	lôvi!	lovíte!	*vzámem*	vzêmi!	vzemíte!
mejím	mêji!	mejíte!	*zagotovím*	zagotôvi!	zagotovíte!
méčem	mêči!	mečíte!	*zaklénem*	zaklêni!	zakleníte!
méljem	mêlji!	meljíte!	*zóbljem*	zôblji!	zobljíte!
množím	mnôži!	množíte!	*zvoním*	zvôni!	zvoníte!
mólim	môli!	molíte!	*žalostím se*	žalôsti se!	žalostíte se!
morím	môri!	moríte!	*želím*	žêli!	želíte!
napojím	napôji!	napojíte!	*žénim*	žêni!	ženíte!

166 Tőhangzó-váltakozás (é - ê) múlt és jövő időben

(Preméne samoglásnikov v pretêkliku in prihódnjiku)

A főnevekhez hasonlóan (l. 159. o.) az igék egy részére szintén jellemző a tőhangzó-váltakozás a múlt és jövő idejű alakokban.

("Én, te, ő - a férfi" — mindenki ellen).
Csak egyes szám hímnemben **-é-** a tőhangzó, minden más esetben **-ê-**.

sem/si/je nésel	*vittem, vittél, vitt (én, te, ő - a férfi)*

sem/si/je	nêsla	*vittem, vittél, vitt (lány)*
sva/sta/sta	nêsla	*vittünk, vittetek, vittek (két fiú)*
sva/sta/sta	nêsli	*vittünk, vittetek, vittek (két lány)*
smo/ste/so	nêsli	*vittünk, vittetek, vittek (több fiú)*
smo/ste/so	nêsle	*vittünk, vittetek, vittek (több lány)*

léči	*lézem*	légel	lêgla	-o
pêči	*pêčem*	pékel	pêkla	-o
rêči	*rêčem*	rékel	rêkla	-o
têči	*têčem*	tékel	têkla	-o
grêbsti	*grêbem*	grébel	grêbla	-o
têpsti	*têpem*	tépel	têpla	-o

Az aláhúzott e betűk **a hangkivetést** (l. 41. o.) jelzik, akár a főneveknél *(učênec -nca, róbček -čka)* vagy melléknéveknél *(pámeten -tna -o)*. Múlt és jövő idejű igéknél *a "kámfor-betű"* csak egyes szám hímnemben fordul elő.

167 Tővégi mássalhangzó-változás (főnévi igenévi, jelen és múlt idő)

pê-	či	pêč-	em	pék-	el	lé-	či	léž-	em	lég-	el
vlé-	či	vléč-	em	vlék-	el	stré-	či	stréž-	em	strég-	el

Miért van az, hogy ebben az igecsoportban ennyire eltérőek a tővégi mássalhangzók az egyes igealakokban? A szlovén főnévi igenevek többsége **-ti** végű. Hogy miért van mégis néhány tucat, a fentihez hasonló **-či** végű főnévi igenév? Ennek az ún. **hasonulás** *(prilikovánje)*, ill. **összeolvadás** *(zlívanje)* az oka. Az ősszláv korszakban (1 — 10. sz.), illetve az óegyházi szláv nyelvben (9 — 11. sz.) a szóban forgó főnévi igenevek az alábbi formában léteztek:

ősszláv	óegyházi szláv	átmeneti kor	ir. szlovén	*hazai szlovén*
*pe **-k** -ti	pe **-š** -ti	pe **-č** -ti	pê **-č** -i	*pe -č -ti*
*vel **-k** -ti	vle **-š** -ti	vle **-č** -ti	vlé **-č** -i	*vle -č -ti*
*le **-g** -ti	le **-š** -ti	le **-č** -ti	lé **-č** -i	*le -š! -ti*
*ster **-g** -ti	stre **-š** -ti	stre **-č** -ti	stré **-č** -i	———

A mai szlovén nyelvben a múlt időben tehát azért használunk *pékel, vlékel, légel,* alakokat, mert még a **pek-, velk-, leg-, sterg-* főnévi igenévi tövekből képezték őket, és látjuk, hogy azonosak a mai és az egykori tővégi mássalhangzók.

Azt **a palatalizáció** (l. 164. o.) kapcsán megtanultuk, hogy a **k, g, h, c** bizonyos típusú *"i"* és *"e"* hangok előtt **č, ž, š, č** hangokká változott, s ez történt a jelen idejű ragozásban, mivel a személyragok nagy része tartalmazott "e" hangot: *pek- (j)em = peč -em* stb.

főn.igenév	jelen idő	múlt idő	*főn.igenév*	jelen idő	múlt idő
doséči	doséžem	doségel	*pomôči*	pomórem	pomógel
izléči	izléžem	izlégel	*poséči*	poséžem	poségel
izpréči	izpréžem	izprégel	*priséči*	priséžem	pirségel
môči	mórem	mógel	*rêči*	rêčem	rékel
napréči	napréžem	naprégel	*séči*	séžem	ségel
navréči	navŕžem	navŕgel	*sléči*	sléčem	slékel
obléči	obléčem	oblékel	*stríči*	strížem	strígel
obnemôči	obnemórem	obnemógel	*têči*	têčem	tékel
obséči	obséžem	obségel	*tólči*	tólčem	tólkel
podléči	podléžem	podlégel	*vpréči*	vpréžem	vprégel
podvréči	podvŕžem	podvŕgel	*vréči*	vŕžem	vŕgel

Gina je, žal, podlegla ginu.

Por Az elmondottak alapján érthetővé válik bizonyos magyarországi szlovén szavak keletkezéstörténete is:

katéri	**kt**eri	—	*šteri*
kdó	**kt**o	—	*što*
hôtel	hteo	**ht**o	*sto*

Katerega neki naj si izberem???

VAJE — GYAKORLATOK

1. Alakítsa át a főnévi igeneveket *(potovati)* **igei főnevekké** *(potovanje)!*

a. greti
b. hvaliti
c. kaditi
č. mleti
d. nesti
e. peči
f. peti
g. piti
h. soditi
i. šteti
j. tresti
k. umivati

2. Alakítsa át az igei főneveket *(učenje)* **főnévi igenevekké** *(učiti se)!*

a. bahanje
b. bojevanje
c. čudenje
č. hihitanje
d. kesanje
e. klanjanje
f. kopanje
g. obnašanje
h. potenje
i. roganje
j. rokovanje
k. savnanje
l. sončenje
m. spakovanje
n. umivanje
o. zgražanje

3. Határozza meg a főnévi igenevek **egyes szám 1. személyét** és lássa el a szavakat a megfelelő **hangsúlyokkal!**

a. brcniti
b. česati
c. dvigniti
č. izžgati
d. kazati
e. lagati
f. obrniti
g. odpihniti
h. odpreti
i. pisati
j. risati
k. sežgati
l. tesati
m. umreti
n. zapreti
o. začeti
p. žgati
r. žreti

4. Fordítsa szlovénre! (A szavak végén **+a**, ill. **-a)**

affér
aktivista
alkoholista
aristokrata
banán
bank
blokád
blúz
bürokrata
demokrata
drog
garázs
idióta
kontroll
konzerv
migrén
milliárd
montázs
optimista
pesszimista
pilóta
premier
probléma
realista
szisztéma
terorista
turista
zsiráf

5. Gyakorolja a földrajzi és népnevek, az intézmények, ünnepek, autómárkák stb. neveinek helyesírását! Ügyeljen a **nagy- és kis kezdőbetűkre!**

a. audi
b. božič
c. budimpeštanci
č. france prešeren
d. gornji senik
e. ilirska bistrica
f. jožefovo
g. ljubljančani
h. madžari
i. mercedes
j. murska sobota
k. nova gorica
l. novo mesto
m. opel
n. silvestrovo
o. slovenci
p. slovenska cesta
r. slovenska vas
s. šentvid pri ljubljani
š. štepanjsko naselje
t. državni zbor republike slovenije
u. ministrstvo za šolstvo
v. odbor državnega zbora za zunanje zadeve
z. rdeči križ slovenije
ž. slovenska akademija znanosti in umetnosti

6. Válassza el a szavakat! (po-lje, pol-je, ~~p-olje~~, ~~polj-e~~; polj-ski, ~~po-ljski~~, ~~pol-jski~~)

a. grablje
b. gradnja
c. grožnja
č. iskra
d. kleklja
e. mišljenje
f. motnja
g. nadaljnji
h. nepovabljen
i. oljka

j. poljski
k. prošnja
l. Sneguljčica
m. stopnja
n. trdnjava
o. trpljenje
p. zvonjenje
r. življenje

7. Alakítsa át a többes számú főneveket *(otóki)* egyes számú, de többes értelmű **gyűjtőnevekké** *(otóčje)!*

a. bralci
b. breze
c. bukve
č. člani
d. črte
e. dijaki
f. divje živali
g. dlake
h. duhovniki
i. gabri
j. glasovi
k. gore
l. gospodje
m. jeleni
n. ladje
o. Madžari
p. mišice
r. moški
s. otoki
š. peresa
t. Slovenci
u. srne
v. zobje
z. zveri
ž. živci

8. Fordítsa szlovénre az alábbi földrajzi kifejezéseket!

a. Athén, Athénből, Athénban, Athénnal
b. Velence, Velencéből, Velencében, Velencével
c. a Kárpátok, a Kárpátokból, a Kárpátokban, a Kárpátokból
č. az Alpok, az Alpokból, az Alpokban, az Alpokkal
d. a Pirenneusok, a Pirenneusokból, a Pirenneusokban, a Pirenneusokkal
e. Hawaii, Hawaiiból, Hawaiiban, Hawaiival
f. az Amerikai Egyesült Államok
g. az Amerikai Egyesült Államokból
h. az Amerikai Egyesült Államokkal

9. Fordítsa szlovénre az alábbi szlovéniai földrajzi kifejezéseket!

a. Celje, Celjéből, Celjében, Celjével
b. Trbovlje, Trbovljéből, Trbovljében, Trbovljével
c. Martinje, Martinjéből, Martinjében, Martinjével
č. Radenci, Radenciből, Radenciben, Radencivel

10. Fordítsa szlovénre (**Egyes** szám — **többes** szám)!

A piacon kapható (friss):

a. petrezselyem
b. barack
c. hagyma
č. fokhagyma
d. cseresznye
e. erős paprika
f. liba
g. szőlő
h. körte
i. alma
j. eper
k. tojás
l. vargánya
m. kapor
n. sárgarépa
o. burgonya
p. nyúlgomba
r. görögdinnye
s. málna
š. sárgabarack
t. sárgadinnye
u. szegfű
b. paprika
z. paradicsom

11. Képezzen folyamatos igéket **a tőképző megváltoztatásával** *(opisati — opisovati)!*

a. dokazati
b. izdelati
c. izrezati
č. napovedati
d. obdelati
e. opisati
f. obiskati
g. podpisati
h. dvigniti
i. kupovati
j. izobraziti
k. priznati

12. Képezzen folyamatos igéket **tőhangzóváltozással** *(izbrati - izbirati)!*

a. prebrati
b. izdreti
c. nadreti
č. podreti
d. vdreti
e. izumreti
f. odpreti
g. zapreti
h. požgati
i. požreti

13. Jelölje be **a hangsúly helyét!** Gondoljon a balratolódásra, de nem politikai értelemben.

a. boril	borila	izboril	izborila
b. budil	budila	zbudil	zbudila
c. dobil	dobila	pridobil	pridobila
č. gradil	gradila	izgradil	izgradila
d. grešil	grešila	zagrešil	zagrešila
e. kadil	kadila	pokadil	pokadila
f. učil	učila	naučil	naučila

14. Tegye eszközhatározós esetbe *(-val, -vel)* egyeztetett és nem egyeztetett **hátravetett jelzős szerkezeteket!**

a. doktor France Prešeren
b. človek brez vesti
c. mati Tereza
č. minister brez listnice
d. predsednik Clinton

e. ljubezen do domovine
f. kraljica Elizabeta II.
g. Knjiga o džungli
h. Peter Veliki
i. boj proti raku
j. reka Ljubljanica

15. Határozza meg az alábbi **foglalkozásnevek női párját!** *(politik — politika — političarka)*

a. analitik
b. botanik
c. dramatik
č. fizik
d. genetik
e. grafik
f. higienik
g. kemik
h. keramik
i. kozmetik
j. kritik
k. matematik
l. politik
m. tehnik

16. Jelölje be **a hangsúly helyét!** Gondoljon a jobbratolódásra, de nem politikai értelemben.

a. bodi!	bodite!	e. jezi!	jezite!
b. češi!	češite!	f. kosi!	kosite!
c. deri!	derite!	g. leži!	ležite!
č. govori!	govorite!	h. moli!	molite!
d. izogni!	izognite!	i. nesi!	nesite!

17. Folytassa: *doseči - dosežem - dosegel!*

a. izleči
b. moči
c. obleči
č. reči
d. sleči
e. teči
f. tolči
g. vreči

BESEDILA
OLVASMÁNYOK

Sestavila:
Összeállította:

Marjanca Mihelič

Pri frizêrki

V frizêrskem salónu zazvoni telefón. Frizêrka Líza dvígne slušálko:

Frizêrka: *Salón Líza. Prósim?*
Gospá Mína: *Dober dán, ráda bi se naročila za dánes popóldne. Bi šló?*
Frizêrka: *Sevéda. Bi vam ob štírih odgovárjalo?*
Gospá Mína: *Zménjeno. Nàjlépša hvála.*

****

Frizêrka: *Kàr prídite, gospá Mína, ste žé na vŕsti. Kakó se bova odločili?*
Gospá Mína: *Ráda bi, da me zádaj málo pristrížete in naprávite pričésko z málo trájne. V revíjah sem vídela, da so spét v módi krátko pristríženi lasjé.*
Frizêrka: *Rés je. Krátki lasjé se vam bodo lepó podáli. Trájne vam ne svetújem, ker imáte lasé že málo poškodováne. Z vesêljem pa bi vam sprédaj pobárvala nékaj pramènov.*
Gospá Mína: *Dôbro, mogóče málo sprédaj. Ne vém, ali bi biló bólje, da me ostrížete na frufrú ali da me počéšete na préčo.*
Frizêrka: *Frufrú je bòlj za mláde, préča pa tudi ní vèč modêrna. Jaz bi vas postrígla stopníčasto in vam pobárvala nékaj pramènov v golóbje sívi bárvi.*
Gospá Mína: *Pràv, če takó míslite.*

Frizêrka je vzéla šampón in gospé nájprej umíla lasé. Pred zádnjim spíranjem je kápnila na lasé málo bálzama in lasé dôbro sprála. Potém se je nékaj čása sklánjala okrog gospé in vzéla ênkrat v róke škárje, drúgič glavník, zrcálo, spét škárje, potém pa lasé osušíla z eléktričnim sušílnikom.

Frizêrka: *Takó. Zdàj vam bom oblikována pričésko. Lahkó uporábim málo láka ali géla za lasé?*
Gospá Mína: *Sevéda. Zeló sem radovédna, kakó bo. Môjemu móžu bi biló zeló všéč, če bi me pričéska málo pomladila.*

"Jój!" se je potém prijéla za glávo. *Rêkli ste, da je frufrú za mláde, zdàj pa ste me oskúbili na jéžka!*

naročiti se pri frizerju	*bejelentkezik a fodrásznál*
napraviti/oblikovati pričesko	*frizurát készít*
biti v modi (pričeska)	*divatos (frizura)*
kratko pristriženi lasje	*rövidre vágott haj*
trajna (ondulacija)	*dauer (ondolálás)*
podati se (pričeska)	*jól áll neki (a frizura)*
umiti komu lase	*megmossa vkinek a haját*
sprati šampon z las	*leöblíti a sampont*
pobarvati pramene las	*hajat melíroz*
poškodovani lasje	*töredezett haj*
električni sušilnik	*elektromos hajszárító*
stopničasto pristriči lase	*rétegesre vágja a hajat*
počesati lase na prečo	*hajat oldalt/középen elválaszt*
ostriči lase na frufru/ježka	*frufrusra/sünisre vágja a hajat*
naviti lase (na navijalke)	*becsavarja a hajat (hajcsavaróval)*
uporabiti lak/gel/balzam za lase	*hajlakkot/-zselét/-balzsamot használ*

V recépciji hotéla Slòn

Gòst: *Dober dán.*
Recéptor: *Prósim?*
Gòst: *Imáte kákо prôsto sôbo?*
Recéptor: *Sevéda. Kákšno pa želíte? Ênopósteljno ali dvópósteljno?*
Gòst: *Ênopósteljno z balkónom in kopálnico. Če je mogóče, s poglédom na Ljubljánski grád.*
Recéptor: *Samó trenútek, da prevérim. Samó še êno sôbo s poglédom na grád imámo prôsto, pa je žàl rezervírana. Véste, srédi turístične sezóne smò. Kàj pa sôba s poglédom na slikovíto Čôpovo úlico?*
Gòst: *Nò, pràv. Kákšna pa je céna?*
Recéptor: *Ênopósteljna sôba stáne na dán 7000,00 tólarjev. Bo v rédu?*
Gòst: *V rédu. Je dovóljeno iméti pri sebi máčko? Véste, povsód jo vzámem s sebój, kámor grém.*
Recéptor: *Dovóljeno, le da mórate za domáčo živál pláčati še 10-odstótno doplačílo. Želíte samó prenočíšče ali celôtno oskŕbo?*
Gòst: *Prenočíšče z zájtrkom.*
Recéptor: *Dôbro. Mi lahkó dáste osébno izkáznico ali pótni líst, da izpólnim prijávnico?*

Recéptor vzáme pótni líst in vpíše osébne podátke: imé, priímek, čàs in kráj rôjstva, državljánstvo, gòst pa podpíše.

Gòst: *Mi prtljágo lahkó prinêsejo do sôbe?*
Recéptor: *Sevéda. Zájtrk imámo v restavráciji v pritlíčju od 7. do 9. úre zjútraj. Pótni líst bomo do odhóda hranili v recépciji. Tù je kljúč. Sôba 205, drúgo nadstrópje. Če želíte, se lahkó péljete z dvigálom.*
Gòst: *Hvála. Mímogredé, zakáj se tá hotél imenúje hotél Slòn?*
Recéptor: *Ker je v njem nekóč prenóčil cêsar Maksimiliján, ki je imél v svôjem sprémstvu tudi slôna z iménom Mísbába.*
Gòst: *No, potém pa nísem edíni, ki je v hotélu kdàj prenóčil z živáljo, kajnèda?*

spraševati za prosto sobo	*szabad szoba iránt érdeklődik*
preveriti, če je soba prosta	*megnézi, hogy szabad-e a szoba*
rezervirati sobo	*szobát foglal*
smo sredi turistične sezone	*idegenforgalmi főidényben vagyunk*
enoposteljna/dvoposteljna soba	*egyágyas/kétágyas szoba*
soba z balkonom in kopalnico	*erkélyes szoba fürdőszobával*
soba s pogledom na ljubljanski grad	*a ljubljanai várra néző szoba*
10-odstotno doplačilo	*10 százalékos felár*
prenočišče z zajtrkom	*szállás reggelivel*
prenočišče s celotno oskrbo	*szállás teljes ellátással*
dati potni list/osebno izkaznico	*odaadja az útlevelét/személyi igazolványát*
izpolniti prijavnico	*kitölti a bejelentőlapot*
vpisati osebne podatke	*beírja a személyi adatokat*
ime, priimek, kraj in čas rojstva	*utónév, vezetéknév, születési hely és idő*
hraniti potni list	*útlevelet őriz*

Na bánki

Stránka: *Dober dán. Ràd bi nékaj vprášal. Vrnil sem se s potovánja, pa mi je ostálo še nékaj potoválnih čékov. Pri katérem ôkencu jih lahkó vnóvčim?*

Uslúžbenec: *Na tèj stráni so ôkenca za tólarska in devízna vplačíla, sklépanje pogódb o vezávi srédstev, nakazíla v tujíno z vplačílom gotovíne ter odkúp in prodájo valút. Vrníti se mórate do vhóda. Med ôkenci za nègotovínsko poslovánje poíščite ôkence z napísom Tekóči računi in Tólarske in devízne hranílne vlóge. Tàm vprášajte.*

****

Stránka: *Oprostíte, ali lahkó pri vàs vnóvčim potoválne čéke?*

Uslúžbenec: *Lahkó.* (Vzáme čéke, prevéri podátke, potém stránki izročí vpísano vsôto devíz.) *Izvólite. Želíte še kàj?*

Stránka: *Zaníma me, kákšen je dánes menjálni tečáj za némške márke?*

Uslúžbenec: *Nakúpni tečáj za 100 némških márk je 9300,00, prodájni pa 9150,00 tólarjev.*

Stránka: *Vídim, da je márka málce pádla, tólar pa narástel. Téh 300 márk bi potém kàr zaménjal v tólarje.*

Uslúžbenec: *Želíte, da vam dám bánkovce po 10 000 ali po 1000 tólarjev?*

Stránka: *Kàr tisočáke mi dájte. Še nékaj me zaníma. Brátranec iz Sóprona bi mi ràd vrnil denár, ki sem mu ga posódil med svôjim obískom na Madžárskem. Zdàj sprašúje, kakó mi ga lahkó vrne. Mi lahkó preprôsto nakáže na mój devízni bánčni račún?*

Uslúžbenec: *Sevéda. Razlóčno in z velíkimi tískanimi črkami naj izpólni bánčni obrázec, vpíše váše imé, priímek, naslòv, vsôto denárja, ki jo pošílja, ter številko vášega devíznega račúna in številko račúna náše bánke.*

Stránka: *Ali lahkó pošlje forínte ali le zahódno valúto?*

Uslúžbenec: *Forintov žàl ne, ker jih žàl še nímamo na tečájni lísti.*

Stránka: *Hvála za pojasníla in nasvídenje.*

devize	*devizák*
zamenjati denar	*pénzt bevált*
zahodna valuta	*nyugati valuta*
tečajna lista	*árfolyamlista*
številka bančnega računa	*bankszámlaszám*
bančni uslužbenec	*banktisztviselő*
tekoči/žiro računi	*folyó-/zsíroszámlák*
okenca za poslovanje s strankami	*ügyfélszolgálati ablakok*
vnovčiti potovalne čeke	*utazási csekkeket bevált*
odkup in prodaja valut	*valutavásárlás és -eladás*
negotovinsko poslovanje	*készpénz nélküli forgalom*
tolarske in devizne hranilne vloge	*tollár és deviza takarékbetétek*
vrniti/posoditi denar	*pénzt visszaad/kölcsönad*
sklepanje pogodb o vezavi sredstev	*pénzlekötési szerződésköt ések*
nakazati na tekoči/devizni/žiro račun	*folyó-/deviza-/zsíroszámlára átutal*
menjalni/nakupni, prodajni tečaj	*váltási/vásárlási, eladási árfolyam*
padec, rast vrednosti denarja	*a pénz értékének esése, növekedése*
nakazila v tujino z vplačilom v gotovini	*átutalások külföldre készpénzbefizetéssel*
tolarska in devizna vplačila in izplačila	*tollár és deviza befizetések és kifizetések*
vpisati podatke na bančni obrazec	*kitölti az adatokat a banki formanyomtatványon*

Potoválna agéncija

Organizácija izlétov in potovánj, prodája vozóvnic, rént-a-cár, menjálnica

Reklámni plakáti v izlóžbah
Madžárska - veséla trgátev s cigánsko óhcetjo
Paríz in Dísneyland
Italijánska mésta
Počítnice z letálom - Hrváška, Dalmácija

Stránka: *Oprostíte, žêlel bi nékaj informácij v zvézi s potovánjem v Benétke.*

Uslúžbenec: *V Benétke organizíramo potovánje s sodôbnim turístičnim ávtobusom. Odhódi so vsák pétek v tédnu s povrátkom v nedéljo. V céno so vštéte tudi gostínske storítve po prográmu z namestítvijo v hotélu s trémi zvézdicami, oglédi, vódenje in organizácija izléta.*

Stránka: *Kákšna pa je céna?*

Uslúžbenec: *200 DEM. Če želíte ênopósteljno sôbo, mórate dopláčati še 20 DEM.*

Stránka: *Tó je pa dragó!*

Uslúžbenec: *Véste, vsì náši pótniki so v času potovánja tudi nezgódno zavarováni za primér poslédic nezgóde med potovánjem. Zaposlímo samó strokóvno visôko usposóbljene vodníke, hotéli so lepó urejêni ...*

Stránka: *Imáte tudi kákšne popúste?*

Uslúžbenec: *80 odstótkov za otrôka do drúgega léta, če níma svôjega sédeža, in 40 odstótkov za otrôka od 2. do 12. léta, če imá svój sédež.*

Stránka: *Ahà. Káj pa móžnost turístičnega kredíta?*

Uslúžbenec: *Za takó nízke vsôte ne dájemo kredítov.*

Stránka: *Je mogóče kombinírati potovánje z ávtobusom in ládjo?*

Uslúžbenec: *Tudi takó je mogóče, vèndar le z rédnim vlákom, se právi, ízven aranžmája.* (Prelísta vôzni réd vlákov in ládij.) *Z jútranjim vlákom prídete na Réko ob 8. 45. Iméli boste dovòlj čása, da v tàmkajšnji potoválni agénciji Jádrolínije kúpite vozóvnico za hídroglíser z odhódom ob 10. úri. Čez mórje boste švígnili, kot bi mígnil.*

Stránka: *Pri vàs ne bi mógel kupíti vozóvnice za hídroglíser ali vsàj rezervírati prôsto místo? Kakó naj vém v Ljubljáni, kdáj so prôsti sédeži na hídroglíserju na Réki?*

Uslúžbenec: *Žàl nè.*

Stránka: *Nò, potém pa nasvídenje pa hvála.*

potovalna agencija	*utazási iroda*
prevoz s sodobnim turističnim avtobusom	*utazás korszerű turistabusszal*
odhodi vsak petek s povratkom v nedeljo	*indulás péntekenként vasárnapi visszaérkezéssel*
gostinske storitve po programu	*program szerinti vendéglátóipari szolgáltatások*
namestitev v hotelu	*szállodai elhelyezés*
vodenje in organizacija izleta	*idegenvezetés és kirándulásszervezés*
nezgodno zavarovanje za čas potovanja	*balesetbiztosítás az utazás idejére*
strokovno visoko usposobljeni vodniki	*magasan képzett szakidegenvezetők*
turistični popust/kredit	*idegenforgalmi kedvezmény/hitel*
redni vlak	*menetrend szerinti vonatjárat*

Na železniški postáji

Iz zvočnika na perónu se zaslíši: *Brzi pótniški vlák Símplon expréss, ki prihája iz smerí Benétke, z vmésnimi postánki v Diváči in Postójni, in nadaljúje svôjo vôžnjo za Zídani móst in Zágreb ..., bo imél ob prihódu 15 minút zamúde.*

Lójze in Káti pritêčeta do pótniške blagájne.

Káti: *Do Búdimpešte, prósim. Če je mogóče, ...*
Uslúžbenka: *Tù je blagájna za nótranji promèt, vídva pa mórata stopíti do blagájne za mednárodni pótniški promèt. Skozi nihájna vráta mímo kíoska in čakálnice lévo.*
Uslúžbenec: *Prósim?*
Káti: *Dvé vozóvnici do Búdimpešte, prósim. Če je mogóče za spálnik.*
Uslúžbenec: *Že takó sta skôraj zamudíla, zdàj bi ráda pa še spálnik. Maló se lahkó pošálim, kajnè? Na tém vláku ní spálnika, lahkó pa vzámeta vozóvnici za prvi ali drúgi rázred. Povrátni ali v êno smér?*
Káti: *Povrátni, prvi rázred. Če je mogóče, v oddélku za nèkadílce.*
Uslúžbenec: *Vésta, da mórata v Zágrebu prestopíti?*
Káti: *Jój, pa takó sem úpala, da je to diréktna línija. S tóliko prtljáge rés ní prijétno prestópati z vláka na vlák in ponóvno iskáti prôsto mésto.*
Lójze: *Kóliko čása pa mórava čákati na zvézo?*
Uslúžbenec: *Tó pa mórate vprášati na Informácijah.*

Glás iz zvočnika: *Brzi pótniški vlák, ki prihája iz smerí ... in nadaljúje svôjo vôžnjo za Zídani móst in Zágreb, prihája na perón 3, tír 5.*

Káti: *Pohitíva! Vprášava lahkó tudi postajenačêlnika na perónu ali kontrolórja vozóvnic na vláku.*
Lójze: *Úpam, da imájo na vláku vsáj bifé.*
Káti: *Pa okrepčeválnico na perónu v Zágrebu.*

brzi potniški vlak	*személyszállító gyorsvonat*
blagajna za notranji/mednarodni promet	*belföldi/külföldi jegypénztár*
čakalnica	*váróterem*
spalnik	*hálókocsi*
peron	*peron*
tir	*vágány*
zamuditi vlak	*lekési a vonatot*
vozovnica za prvi/drugi razred	*első/másodosztályú jegy*
povratna vozovnica	*menettérti jegy/retúr*
vozovnica v eno smer	*jegy az egyik irányba (oda)*
oddelek za nekadilce	*nemdohányzó szakasz*
prestopiti z vlaka na vlak	*átszáll egyik vonatról a másikra*
čakati na zvezo	*vár a csatlakozásra*
direktna linija	*közvetlen vonal*
postajenačelnik	*állomásfőnök*
kontrolor vozovnic	*jegyvizsgáló*
okrepčevalnica	*büfé*

Nevšéčnost na césti

Gospá Lésjak: *Jój, káj pa je tó?* (Z ávtom zapélje vstrán, skôraj zapélje v járek, in ustávi.) Mímo pripélje kátrca, v njej sedíta vozník Míha in sopótnik Júre. Míha hitró zavrè.
Míha: *Je kàj naróbe, gospá?*
Gospá Lésjak: *Kàr na lépem me je začélo zanášati, čepràv sem vozíla samó 40 kilométrov na úro.*
Míha: *Prižgíte vsè štíri parkírne lučí in zavarújte vozílo z várnostnim trikótnikom.*
Gospá Lésjak: *Parkírne lučí, trikótnik? Jój, ne vém ...*
Júre: *Dôbro, bom jàz.* (Gré in vsè uredí. Trikótnik postávi na césto v predpísani razdálji.)
Míha: *Odpríte pokròv nad motórjem.*
Gospá Lésjak: *Jój, kjé pa se odprè?*
Míha: (Pritísne na rôčko pod volánom, dvígne pokròv, pregléda motór, ventilátor za hlajênje motórja, klínasti jêrmen, svéčke, ventíle, izpúšno cév): *Tù se zdí vsè v rédu.*
Gospá Lésjak: *Včéraj sem pripeljála ávto s téhničnega pregléda. Zaménjali so mi ólje, vôdo ..., poprávili menjálnik s prestávami, sklópko ...*
Míha (obkróži ávto): *Désna sprédnja gúma vam je póčila. Imáte rezêrvno gúmo in francóza?*
Gospá Lésjak: *Nímam pójma.*
Júre: *Poglêjte v prtljážnik!*
Gospá Lésjak: *A lahkó ví? Ne vém, katéri kljúč je ...*

Júre (odprè prtljážnik): *Vsè imáte tù.* (Míha in Júre zaménjata gúmo.) *Zdàj pa narávnost na nàjblížjo bencínsko črpálko, da izmérite tlák v gúmah! Tù je na ávtocésti v bližíni.*
Gospá Lésjak: *Jój, še nikóli nísem peljála po ávtocésti. Ali lahkó kdó od váju?* (Fánta odpéljeta gospó na bencínsko črpálko, tàm izmérita tlák v gúmah, potém sédeta v kátrco in odbrzíta.)

Gospá Lésjak se jima lepó zahváli. Zdàj níma vèč dáleč do dóma. A z ávtocéste je žàl zavíla v napáčno smér, začélo pa je tudi deževáti. Le kjé se vkljúčijo brisálci vetrobránskega stêkla? In ***STOP!*** - žé jo ustávijo policísti:
Policíst: *Vôžnja brez lučí je nevárna, pa še promètni prekršek je. Promètno in vozníško dovoljênje, prósim!*
Gospá Lésjak: *Tó pa je že prevèč!! Véste káj, tóliko lučí gorí na ávtocésti, da ní čúdno, da sem na svôje pozabíla.*

rezervna guma	*tartalékgumi*
zamenjati gumo	*gumit cserél*
v predpisani razdalji	*az előírt távolságban*
ventilator za hlajenje motorja	*a motor hűtőventillátora*
zamenjati motorno olje, hladilno vodo	*motorolajat, hűtővizet cserél*
francoz, prtljažnik	*franciakulcs, csomagtartó*
prometni prekršek	*közlekedési szabálysértés*
prižgati parkirne luči	*helyzetjelző lámpát bekapcsol*
izmeriti tlak v gumah	*megméri a nyomást a gumikban*
voziti 40 kilometrov na uro	*40 kilométeres sebességgel halad*
postaviti varnostni trikotnik	*kiteszi az elakadást jelző háromszöget*
klinasti jermen, svečke, ventili, izpušna cev	*ékszíj, gyertyák, szelepek, kipufogócső*
prometno in vozniško dovoljenje	*forgalmi és gépjárművezetői engedély*
vključiti brisalce vetrobranskega stekla	*bekapcsolja az ablaktörlőket (a szélvédőn)*
popraviti menjalnik, sklopko	*megjavítja a sebességváltót, tengelykapcsolót*

V vèleblagóvnici

Nakupoválka: *Še v prvo nadstrópje skóčim, da vídim, če imájo še tíste krásne italijánske pulóverje.*
Prodajálec: *Prósim?*
Nakupoválka: *Málo bi ráda poglédala.*
Prodajálec: *Sevéda, samó izvólite! Íščete kàj posébnega? Pràvkar smo dobíli prekrásna sviléna krila, uvóžena iz Itálije. Po zeló ugódni céni.*
Nakupoválka: *Rés so lépa. Posébno tále v paríško módri bárvi. Lahkó bi jo oblékla k sívi jákni! Vídi se, da je narejêna iz zeló kvalitétnega blagá. Tudi krôj je zeló posréčen. Krílo lahkó nósiš ob razlíčnih prilóžnostih. Je elegántno in špórtno obênem. Kóliko pa stáne?*
Prodajálec: *Samó 4500,00 tólarjev. Dánes in nikóli vèč. Zakáj ne bi pomérili? Tàmle je prôsta kabína. Katéro številko pa nósite?*
Nakupoválka: *Nò, pa mi dájte številko 40.*
Prodajálec: *Kàj pa kákšna lépa blúza za zráven? Poglêjte tóle Múrino blúzo v vínsko rdéči bárvi? Mášanica akríla in bombáža. Dôbro se pêre, ne mečká se in tudi po pránju ohráni oblíko. Na vsà Múrina oblačíla dájemo tá mésec 20 odstótkov popústa. Samó 3000,00 tólarjev. Rés se vam jo spláča vzéti.*
Nakupoválka: *Tó rés ni takó dragó ... No, bom pomérila pa še blúzo.*
Prodajálec: (čez nékaj čása) *No, bo v rédu? Razveselíte svôjega možá in se mu pokažíte v čísto nôvi podóbi! Ne pozabíte tudi na detájle! Kakó fantástično bi se podála k blúzi tále rúta s cvetlíčnim vzórcem in bróško iz jántarja ... Rés pocéni.*

Nakupoválka pred vráti vèleblagóvnice (s pólnimi rokámi zavítkov in škátel):
Oh, pa samó pulóverje sem hotéla poglédati.

---

malo pogledati (v trgovini)	*kicsit megnéz (árut boltban)*
uvožena svilena krila	*import selyemszoknyák*
(nakup) po ugodni ceni	*kedvezményes (vásár)*
krilo v paríško modri barvi	*szoknya párizsi kékben*
posrečen kroj	*jól sikerült szabás*
koliko stane	*mennyibe kerül*
drago/poceni	*drága/olcsó*
nositi številko 38	*38-as számú ruhát hord*
mešanica akrila in bombaža	*akril és gyapjúkeverék*
elegantno, športno krilo	*elegáns, sportos szoknya*
nositi obleko ob različnih priložnostih	*ruhát visel különböző alkalmakkor*
modro krilo obleči k sivi jakni	*kék szoknyát vesz föl a szürke blézerhez*
bluza iz odličnega, kvalitetnega blaga	*kiváló, jó minőségű anyagból készült blúz*
obleka se dobro pere in ne mečka	*a ruha könnyen mosható és nem gyűrődik*
obleka po pranju ohrani obliko	*a ruha mosásálló*
dajati 20-odstotni popust	*20 százalékos engedményt ad*
pomeriti obleko	*ruhát fölpróbál*
Murina oblačila	*Mura-termékek (ruhák)*
splača se kupiti	*megéri megvenni*
podati se (nekaj/nekomu, nečemu)	*jól áll (neki vmi)*

Sestánek híšnega svéta

Stanoválec 1: *Zapríte vráta! Ogrévanje je predrágo, da bi metáli prêmog skozi ôkno, pardón, skozi vráta!*
Stanoválka 5: *Oprostíte za zamúdo.*
Predsédnik híšnega svéta: *Podnajémnikom ní tréba hodíti na sestánke.*
Stanoválka 5: *Nísem podnajémnica, ampak lastníca stanovánja.*
Predsédnik: *A, takó.*
Híšnik: *Zdàj smo pri zádnjih dvéh tóčkah dnévnega réda: odvòz smetí in potepúški máčki v okólici blóka. Imámo samó dvá zabójnika za smetí, ki sta védno pólna, komunálno podjétje pa odváža smetí samó dvákrat na téden.*
Stanoválec 4: *Zdàj pa komunálni délavci še stávkajo. Kdó vé, kakó bo zdàj z odvózom. Mogóče bi mórali sprožíti problém na občínski rávni ...*
Stanoválka 1: *Zakáj nekatéri méčejo v zabójnik tudi steklenice in papír, ko sta za to posébna zabójnika v sosédnji úlici? Zató pa imámo tóliko máčkov, ker ležíjo smetí vsènaokróg.*
Stanoválka 2: *... Živímo v svobôdni dežêli ...*
Stanoválka 1: *... in vsák lahkó počnè, kàr hóče ...*
Stanoválec 3: *Žàl ne vsák, pa pustímo!*
Predsédnik: *Mír, prósim!*
Híšnik: *Nastávimo máčkom strúp, pa bo mír!*
Stanoválec 4: *Nabávimo ráje še kákšen zabójnik! Zapírajmo pokròv, ne strésajmo odpádkov hráne po tléh, steklenice in papír pa nosímo drugám!*
Stanoválka 3: *Tó smo skleníli že tísočkrat, pa ní nič pomagálo!*
Predsédnik: *Káj bomo tórej dáli v zapísnik?*
Híšnik: *Da úpamo, da bo mŕzla zíma pobrála čím vèč máčkov!*
Stanoválka 5 (potíhem): *Nesrámneži, jim bom dajála pa kékse Whískas!*

---

sestanek hišnega sveta	*lakógyűlés*
ogrevanje stanovanja	*lakásfűtés*
metati premog skozi okno	*az ablakon szórja ki a "szenet" (pénzt)*
predsednik hišnega sveta	*lakótömb közös képviselője*
stanovalec	*lakó*
podnajemnik	*albérlő*
lastnik stanovanja	*lakástulajdonos*
hišnik	*gondnok*
točke dnevnega reda	*napirendi pontok*
odvoz smeti	*szemétszállítás*
zabojnik za smeti	*szemétgyűjtő konténer*
zabojniki za papir in steklenice	*papír- és üveggyűjtő konténer*
komunalno podjetje	*városgazdálkodási vállalat*
stavka komunalnih delavcev	*a városgazdálkodási dolgozók sztrájkja*
nastaviti strup potepuškim mačkom	*mérget kirak a kóbor macskáknak*
sprožiti problem na občinski ravni	*önkormányzati szinten felveti a kérdést*
odpadki hrane	*élelmiszerhulladék*
skleniti nekaj (na sestanku)	*dönt vmiben (a gyűlésen)*
zapisnik	*jegyzőkönyv*

Na plésu

Plesálec: *Oprostíte, vas lahkó prósim za plés?*
Plesálka: *Žàl mi je, a ne znám válčka.*
Plesálec: *Lahkó vam pokážem nékaj osnóvnih korákov, potém pa bodo takó zaménjali plôščo.* (Odídeta na plesíšče.) *Takó. Podájte mi désno rôko, z lévo pa me objemíte čez ráme. Zdàj sledíte môjim korákom. Z lévo nôgo nazáj, obràt, prikljúčiti. Z désno nôgo naprèj, obràt, prikljúčiti. Čísto dôbro vam gré.*
Plesálka: *Ker ví dôbro vódite. O, kônčno, júžnoamêriški rítem! Čáčáčá!*
Plesálec: *Tó vam pa gré. Kjé ste se učíli?*
Plesálka: *V plésni šóli Úrška, na tečáju družábnih stándardnih in júžnoamêriških plésov. Válček in pólko sem žàl izpustíla.*
Plesálec: *Tóliko plésnih šól je dánes. Jaz sem se učíl še pri plésnem mójstru Jénku.*

Dískdžókej je spét zaménjal plôščo. Hítri fókstrot!

Plesálka: *Pa ne da vam že pohája sápa. Ste utrújeni? Zdàj se začénja zabáva. Sámba, rúmba. Tángo!*
Plesálec: *Tó je počásen plés v dvóčetrtínskem táktu. Kám takó hitíte?*

Plesálka je ognjevíto strésala z raméni in pozibávala z bóki. Pri usódnem nagíbu nazáj jo je plesálec skôraj spústil na tlà. Rés je bíl že utrújen.

Ko je dískdžókej spét zaménjal plôščo, se je hítro zahválil plesálki za čudovíte trenútke in jo posprémil nazáj k mízi.

Plesálec: *Véste, samó še čárdaša nísmo plesáli. Téga sem pa jàz zamúdil na plésnem tečáju. Se opravičújem, in hvála.*

prositi za ples	*táncra fölkér*
podati desno roko	*nyújtja a jobb kezét*
objeti z roko čez rame	*megfogja a (partner) vállát*
pokazati nekaj osnovnih (plesnih) korakov	*néhány alaplépést megmutat*
slediti korakom (plesalca)	*követi a táncpartner lépéseit*
(korak) levo nazaj	*(lépés) balra hátra*
obrat	*fordulat*
priključiti (korak)	*(lépés)zárás*
voditi (ples)	*vezeti a partnert*
družabni standardni in južnoameriški plesi	*standard és latin társastáncok*
plesni ritem	*táncritmus*
valček, polka, čačača, hitri fokstrot	*keringő, polka, csacsacsa, quickstep*
samba, rumba, tango, čardaš	*szamba, rumba, tangó, csárdás*
iti dobro	*jól megy neki*
plesna šola	*tánciskola*
plesni mojster	*tánctanár*
stresati z rameni	*rázza a vállát*
pozibavati z boki	*ringatja a csípőjét*
počasni ples v dvočetrtinskem taktu	*lassú tánc kétnegyedes ütemben*
pohaja mu sapa	*nem kap levegőt*

Na pósti

Lúčka: *Dober dán, ráda bi oddála tále pakét.*
Póštni uslúžbenec: *Oddája pakétov je v sosédnji dvoráni lévo. Túkaj sprejémamo samó písemske pošíljke in prodájamo známke.*
Lúčka: *Potém pa mi dájte, prósim, dvé písemski ovójnici, êno známko za Slovénijo, êno za Hrváško ter trí razglédnice z êno známko za Némčijo ter dvé za Véliko Británijo.*
Uslúžbenec: *Zdàj imájo vsè známke za Evrópo enôtno céno.*
Lúčka: *A takó? Jój, skôraj bi pozabíla. Še êno letálsko písmo z známko za Avstrálijo.*
Uslúžbenec: *Izvólite. 435 tólarjev.*

Lúčka stópi naprèj. V sosédnji dvoráni so vŕste precèj dáljše. Čakajóči kàr v vŕsti izpolnjújejo obrázce za telegrám, póštno nakáznico ali polóžnico. Nè, še ní právo ôkence. Tù so vplačíla in izplačíla. Lévo, nè désno!! se spómni potém.

Uslúžbenec: *Prósim?*
Lúčka: *Ráda bi oddála tále pakét.*
Uslúžbenec: *Kot navádni pakét ali priporočêno?*
Lúčka: *Ne vém, káj je bólje. Pakéta nísem oprémila s predpísano ovójnico in vŕvico ...*
Uslúžbenec: *Tórej kot navádni pakét. Sàj ní velíko razlíke. Létos smo poenostávili pošíljanje pakétov in uvêdli t.i. navádni pakét. Tudi navádni pakét z enostávno oprémo, brez písánja posébnih obrázcev hítro in zanesljívo dostávimo na željêni naslóv. Stéhtamo ga, oznáčimo na ovójnici, da je poštnína pláčana, in pakét je že na póti. 3 kg, to je 390 tolárjev.*
Lúčka: *Takó enostávno. Hvála in nasvídenje.*

Poštna banka Slovenije

oddati paket	*csomagot fölad*
poštni uslužbenec	*postai alkalmazott*
sprejem pisemskih pošiljk	*levélküldemények felvétele*
prodaja znamk	*bélyegárusítás*
kupiti znamko za tujino/Nemčijo	*bélyeget vesz külföldre/Németországba*
enotna cena znamk za Evropo	*egységes bélyegárak Európába*
pisemska ovojnica	*levélboríték*
letalsko pismo	*légiposta*
izpolniti obrazec	*kitölti az űrlapot*
telegram	*távirat*
okence za vplačila in izplačila	*befizetési és kifizetési ablak*
poštna nakaznica/položnica	*postai pénzesutalvány/átutalási megbízás*
navadni paket	*közönséges csomag*
poslati priporočeno	*ajánlva fölad*
poenostaviti pošiljanje paketov	*leegyszerűsíti a csomagküldést*
dostava na željeni naslov	*kézbesítés a kívánt címre*
stehtati paket	*leméri a csomagot*
označiti plačano poštnino	*bérmentesít*

Na kopalíšču

Aníta: *Vstópnico za kopalíšče, prósim.*
Blagájničarka: *Samó za kopalíšče? Imámo tudi sávno, túrško kopél, telovádno dvoráno s fitnesom, masážni in kozmétični salón, solárij ...*
Aníta: *O, téga pa splòh nísem védela.*
Blagájničarka: *Lahkó kúpite kombinírano kárto za vsè náše storítve, lahkó pa, sevéda, tudi za posámezne. Masêrko in kozmétičarko vsèkakor pláčate posébej.*
Aníta: *Nò, tó je jásno. Kóliko čása pa veljá tá kombinírana kárta?*
Blagájničarka: *Lahkó vzámete dnévno ali običájno kárto, s katéro se lahkó zadržújete túkaj nájveč trí úre.*
Aníta: *Dájte mi običájno kombinírano. Se móram k masêrki prèj najáviti?*
Blagájničarka: *Samó trenútek, da poglédam na njén úrnik. Prôsta bo natánčno čez úro in pétnajst minút. Ob tréh, veljá?*
Aníta: *V rédu, hvála. Do takràt se lahkó naplávam, grém v sávno, se opŕham ... Telovádila bom pa verjétno kdàj drúgič.*
Blagájničarka: *Poznáte pravíla pri sávnanju? Če nè, si jih lahkó prebêrete pri vhódu na tábli. Želíte rjúho?*
Aníta: *Nè, hvála.*
Blagájničarka: *Po sávnanju in prhanju se lahkó tudi knájpate ali zaplávate v bazénčku s hládno vôdo na próstem. Na terási za sónčenje je še nékaj prôstih ležálnikov. Ne skrbíte, terása je zavarována pred poglédi radovédnežev.*
Aníta: *Vsè bòlj sem navdúšena nad vášim kopalíščem.*
Blagájničarka: *Tù je kljúček od garderóbne omárice. Lepó se imêjte.*
Aníta: *Hvála za prijáznost. Nasvídenje.*

savna	*szauna*
turška kopel	*gőzfürdő*
telovadna dvorana s fitnesom	*tornaterem és fitness-szalon*
masažni in kozmetični salon	*masszázs- és szépségszalon*
solarij	*szolárium*
kombinirana/običajna karta za storitve	*kombinált/alapszolgáltatási jegy*
zadrževati se (na kopališču) tri ure	*három órát eltölt (a fürdőben)*
najaviti se k maserki	*bejelentkezik a masszőrnőnél*
(delovni) urnik	*munkabeosztás*
naplavati se	*úszik egy jót*
savnati se	*szaunázik*
pravila pri savnanju	*a szaunázás szabályai*
oprhati se	*lezuhanyozik*
knajpati se	*Kneipp-kúrát vesz*
telovaditi	*tornászik*
bazenček s hladno vodo na prostem	*szabadtéri hidegvizes medence*
terasa za sončenje	*napozóterasz*
ležalnik (za sončenje)	*napozóágy*
ključek garderobne omarice	*ruhatári szekrénykulcs*

Na tŕžnici

Jásna: *Tína, poglêjva še med stójnicami z zelenjávo! Še fižòl in zélje móram kupíti.*
Tína: *Káj boš kúhala dánes?*
Jásna: *Dánes bo kúhal mój móž. "Presenéčenje", mi je rékel dánes zjútraj. Jàz móram samó nabáviti vsè potrébno.*
Tína: *Sréčnica. Jàz sem za vsò kuharíjo sáma.*
Jásna: *Káj pa boš tí dála dánes v lônec?*
Tína: *Nìč posébnega. Skúhala bom ájdove žgánce po gorénjsko.*
Jásna: *Rés? Mi boš dála recépt? Jútri, če ti bo uspélo. Veljá?*
Tína: *Veljá.*

Bránjevka: *Rábite kàj pôra, peteršílja, fižóla, soláte, búčk, kolerábe, pése, korénčka? Imám tudi domáča jájčka ... in domáče kíslo zélje.*
Jásna: *Kílo fižóla, prósim, glávo soláte, šôpek peteršílja in kílo krompírja. Ahà, še dvé kíli kíslega zélja. Na nàjbolj vážno sem skôraj pozabíla.*
Bránjevka: *Izvólite. 1300,00 tólarjev.*
Tína: *Že vém, káj bo kúhal tvój móž. Še málo šúnke kúpi za zráven!*
Jásna: *Zakáj?*
Tína: *Ker boste jédli matévža! Sevéda, ti si domá z Gorénjske, pa ne poznáš té dolénjske národne jedí. Zeló dôbro, rés.*
Jásna: *Nò, bom kupíla pa še kós domáče šúnke. Hà, pa še zavítek domáčih ocvírkov za zabélo. Véš, ocvírki pa ne mánjkajo na nobêni gorénjski kméčki pojédini.*
Tína: *Tudi matévžu ne bodo škódili!*

Recépt za ájdove žgánce po gorénjsko

60 dág ájdove móke; 10 dág mastí z ocvírki ali zaséko; líter slánega krôpa

V slán kròp vsújemo vsò móko hkráti, jo kúhamo 5-10 minút, nató pa képo prebôdemo z dvórôglastimi vílicami, da se prekúha tudi znótraj. Pustímo vréti še 15 minút, nató polovíco vôde odlíjemo. Žgánce zdrobímo z vílicami kàr v lôncu in jih zabélimo z razgréto mastjó ali zaséko.

stojnice z zelenjavo	*zöldséges standok*
dati v lonec	*beletesz a fazékba*
fižol, zelje, por, bučke (pl), koleraba	*bab, káposzta, póréhagyma, tök, karalábé*
pesa, korenček, domača jajčka	*répa, sárgarépa, házi tojás*
šopek peteršilja, glava solate	*egy csomag petrezselyem, egy fej saláta*
kila (kilogram) krompirja	*egy kiló burgonya*
matevž, dolenjska narodna jed	*matevž, dolenjskói népi étel*
kos domače šunke	*egy darab házi sonka*
zavitek domačih ocvirkov	*egy zacskó házi töpörtyű*
zabela; zabeliti z razgreto mastjo ali zaseko	*forró zsír; olvasztott zsírral vagy olvasztott vágott szalonnával meglocsol*
gorenjska kmečka pojedina	*gorenjskói parasztlakoma*
vsuti moko v slan krop	*forrásban lévő sós vízbe lisztet szór*
prebosti kepo z dvoroglastimi vilicami	*kétágú villával átszúrja a masszát*
pustiti vreti	*forrni hagy*
odliti vodo	*vizet leönt*
zdrobiti žgance z vilicami	*villával kiszaggatja a gánicát*

Pri zdravníku

V sprejémni pisárni splôšne ambulánte

Medicínska sêstra: Zdrávstveno izkáznico, prósim. Je potŕjena?
Paciéntka: Jè. Izvólite.
Medicínska sêstra: Tù je váša zdrávstvena kartotéka. Kàr stopíte do dóktorja.
Zdravník: Kákšne težáve imáte?
Paciéntka: Véste, zeló slabó spím in na splôšno se zeló slabó počútim. V slúžbi se težkó zbêrem, živčna sem in bolí me gláva. Grém po stopnícah, pa se vsà oznojím. Srcé mi razbíja, kot bi hotélo izskočíti. In vrtí se mi. Ko zjútraj vstánem, me vsè bolí. Dèž napovém bòlj zanesljívo kot meteorológi. Kàdar me trga v désni nôgi in zbáda v krížu, vém, da ...
Zdravník: Drága gospá, vàs kàj ne bolí?
Paciéntka: Prósim? Níso to dovòlj résni znáki? Jaz splòh ne vém, kakó naj si pomágam, ví pa ...
Zdravník: Pomiríte se. Preprôsto ne vém, h katéremu specialístu naj vas pósljem. K nevrológu, zdravníku za srcé in ožílje, fizioterapévtu ...
Paciéntka: Véste, néka môja prijáteljica je iméla podóbne bolézenske znáke, pa ji nihčè ní verjél. Hodíla je od zdravníka do zdravníka kot od Póncija do Piláta, namésto da bi ostála domá in počívala, zdravníki pa bi medtém preiskováli vzróke njéne bolézni. Dánes je že zeló zeló bólna.
Zdravník: Ahà. Nò, da ne bo takó, vas bom pa takój poslàl na laboratórijski preglèd vôde in krví. Izvídi nama bodo pomagáli določíti, káj je z vámi.
Paciéntka: Krí mi bóste vzéli? Prebôdli z íglo? Brrr. Véste, v kóliko primérih so bilè ígle okúžene z vírusom áidsa? Mi ne bi dáli rájši samó kàkšne tabléte?
Zdravník: Ja, lahkó vam predpíšem kàkšne tabléte, na prímer raznobárvne vitamíne od A do Ž, če bo potém kàj bóljše. (Gospó oplázi s poglédom.) *Priporóčam vam tudi vèč gíbanja na svéžem zráku in tudi kàk pôstni dán vam ne bo škódil. Izvólite, tù je recépt za váša zdravíla. Če ne bo bólje, se pa spét oglasíte.*

sprejemna pisarna splošne ambulante — *az általános ambulancia felvételi irodája*
potrjena zdravstvena izkaznica — *hitelesített egészségügyi kártya*
zdravstvena kartoteka — *egészségügyi karton*
bolezenski znaki: — *a betegség tünetei:*
slabo spati, slabo se počutiti — *rosszul alszik, rosszul érzi magát*
težko se zbrati (pri delu) v službi, biti živčen — *szétszórt a munkahelyen, ideges*
znojiti se, srce ji razbija, glava jo boli, vrti se ji — *izzad, ver a szíve, fáj a feje, szédül*
trga jo v desni nogi, zbáda v križu — *hasogat a jobb lába, szúrást érez a derékban*
poslati k specialistu — *szakorvoshoz küld*
nevrolog, zdravnik za srce in ožilje — *ideggyógyász, szív- (és érrendszeri) orvos*
fizioterapevt — *fizikoterápiás szakorvos*
vzroki bolezni — *kórokozók*
laboratorijski pregled vode in krvi — *laboratóriumi vizelet- és vérvizsgálat*
odvzem krvi in vode — *vér- és vizeletvétel*
zdravniški izvid — *orvosi lelet*
(žile) prebosti z iglo — *tűvel átszúrja (az ereket)*
igle, okužene z virusom aidsa — *az AIDS vírusával fertőzött tűk*
predpisati tablete — *tablettátkat fölír*
recept za zdravila — *orvosi recept*
priporočati več gibanja na svežem zraku — *több mozgást ajánl a friss levegőn*

Prométni vôzel

Križíšče Kóšičeve in Trúbarjeve céste. Nèdáleč strán dvigúje pálec mláda štóparka ...

Osébni ávto s tújo registrácijo, ki je pripêljal po Kóšičevi (nèprédnostni césti), je nahítro zavŕl in ustávil tík pred štóparko. Za njim je pridivjála velíka béla limuzína. Ker vozník ní upoštéval várnostne razdálje, je silovíto trčil v odbijáč vozíla pred sebój. *"Primejdúš!"* je še zaklél in v míslih preštél kupóončke splôšnega obvéznega zavarovánja, ki jih bo móral odštéti.

Iz nasprótne smerí je pripêljal tovornják. Vozník je takój opázil, da se na cestíšču nékaj dogája. Zahúpal je, potém pa pritísnil na plín, da bi čím prèj zapústil prizoríšče prométne nezgóde.

Po Trúbarjevi (prédnostni césti) se je do tedàj mírno vôzil kolesár. Nenádno húpanje pa ga je takó prestrášilo, da je hítro zavíl désno. Zavòj je bíl preóster. Da bi prepréčil pádec, je skôčil s kolésa, vendar si je pri tém zvíl nôgo. *"Nesrámneži"!* je vpíl. *"Jàz imám prédnost!"*

Zdàj so popustíli živci tudi vozníku méstnega ávtobusa, ki je vôzil za kolesárjem in je právkar pripêljal v križíšče. Ustávil je, skôčil z ávtobusa in začél besnéti: *"Kakó vózite! Kakó vózite!"*

Tó vpítje je prestrášilo stárčka s pálico, ki je právkar préčkal césto po prehódu za péšce in do zdàj vsè té zméde še opázil ní. Spotáknil se je ob pálico in začél vzklíkati: *"Na pomóč!"*

Štóparka ob césti je do zdàj le némo opazovála dogájanje okrog sêbe. Nenádoma je pobrála nahŕbtnik, ki je lêžal v trávi ob céstnem kámnu, podražíla vozníka ávtobusa: *"A boste ví še dánes pelјáli naprèj ali nè?"* In sédla na ávtobus.

križišče prednostne in neprednostne ceste — *főút és alárendelt utak kereszteződése*
dvigati palec (štopati) — *autót leint (stoppol)*
osebni avto s tujo registracjo — *külföldi rendszámú személyautó*
pripeljati v križišče — *kereszteződésbe ér*
ne upoštevati varnostne razdalje — *nem veszi figyelembe a féktávolságot*
silovito trčiti v odbijač vozila pred seboj — *belerohan az előtte lévő jármű lökhárítójába*
nahitro zavreti — *hirtelen lefékez*
ustaviti (avto) — *megáll(ítja az autót)*
cestišče — *úttest*
pritisniti na plin — *rálép a gázra*
prometna nezgoda — *közlekedési baleset*
mirno se voziti — *nyugodtan közlekedik (vezet)*
zaviti desno — *jobbra (le)fordul*
preoster zavoj — *túl éles kanyar*
zviti si nogo — *kificamítja a lábát*
imeti prednost — *elsőbbsége van*
voziti za nekom — *autóval halad vki után*
cestni kamni — *útjelző kövek*
odšteti kupončke splošnega obveznega zavarovanja — *leszámolja az általános kötelező biztosítás kuponjait*
prečkati cesto po prehodu za pešce — *gyalogos átkelőhelyen kel át*

Špórt — Nogomèt

Slovénski nogométni úpi so obúpali proti Gŕkom

Náši mládi nogometáši so kvalifikacíjsko tékmo za EP končáli zgòlj s částnim gólom

Sežána - Slovénsko-grška nogométna obračúna sta se začéla s porázom náših mládih úpov. Gŕki so povsèm zaslúženo zmágali, saj so bilí vsèh 90 minút absolútno bóljši nasprótniki. Nášim ni uspévalo skôrajda nìč, edíni gól pa je z béle tóčke doségel Íngmar Blóudek.

Slovénija : Gŕčija 1:3

Zakáj so mládi Gŕki prepričljívo na prvem méstu v 1. kvalifikacíjski skupíni za EP, so pokazáli v prvih 45 minútah. Nášim práktično níso dáli níti trenútka za oddíh in jih z agresívno, predvsèm pa hitrêjšo ígro, povsèm zasénčili. Po stálnih težávah pri prenôsu žóge iz obrámbnih vŕst v napàd, je móralo ênkrat póčiti. Bálagič je 25 métrov od vrát izgúbil žógo. Grški napadálec Konstantinídis pa je sám stékel proti vrátom, takó da Bulájiču ní preostálo drúgega, kot da naprávi prekršek. Odnésel jo je samó z rumênim kartónom. Lymperópoulos pa je bíl zanesljív z béle tóčke. Kakóvostna razlíka pa je bilà očítna tudi v nadaljevánju, vódstvo Gŕkov pa je znóva povíšal Lymperópoulos s prekrásnim strélom s kákih 25 métrov. Náši so izpeljáli vsèga dvé omémbe vrédni ákciji, žàl je pri nàjlépši Jávornik stál v nèdovóljenem položáju. V drúgi je Ačímovič iz prôstega stréla zadél vrátnico.

Drúgi pólčas se je začél podóbno kot prvi, s pobúdo Gŕkov. Toda gól so prvi zabíli náši úpi. Prodirajóčega Ačímoviča je v kázenskem prostóru zrúšil eden grških obrámbnih igrálcev. Zanesljívi strélec z 11 métrov je bíl Blóudek. Po živčnem vlóžku, ki se je končàl z izključítvijo Drobnéta in Konstantinídisa, pa so Gŕki 10 minút kasnêje doségli še trétji gól in dvómov o zmagoválcu ní biló vèč.

Gorazd Nejedly, Delo

nogometni upi	*futballremények*
kvalifikacijska tekma	*selejtező mérkőzés*
častni gol	*becsületgól*
slovensko-grški nogometni obračun	*szlovén-görög futballderbi*
zasluženo zmagati	*megérdemelten győz*
absolutno boljši nasprotniki	*egyértelműen jobb ellenfél*
doseči (zabiti) gol z bele točke	*gólt lő tizenegyesből*
agresivna, predvsem pa hitrejša igra	*agresszív és főként gyorsabb játék*
prenos žoge iz obrambnih vrst	*a labda átvitele a hazai térfélről*
izgubiti žogo 25 metrov od vrat	*elveszíti a labdát 25 méterre a kaputól*
napraviti prekršek	*szabálytalanságot elkövet*
odnesti jo z rumenim kartonom	*megússza sárga lappal*
povišati vodstvo	*növeli a vezetést*
stati v nedovoljenem položaju	*szabálytalan helyen (lesen) áll*
iz prostega strela zadeti vratnico	*szabadrúgásból eltalálja a kapufát*
drugi polčas	*második félidő*
kazenski prostor	*büntetőterület*
izključitev igralca	*játékos kizárása*

A szlovén nyelvtan rövid áttekintése

Kratek pregled slovenske slovnice

Általános nyelvtani szabályok *(Na splôšno)*

○ **A szlovén ábécé** *(Slovénska abecéda)*

A szlovén nyelv 25 betűt ismer, melyek 29 hangot (fonémát) jelölnek:
a, b, c, č, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š, t, u, v, z, ž

○ **A hangsúly** *(Naglàs)*

A magyarban a hangsúly mindig az első szótagra esik, a szlovénben bármelyik szótagon lehet, sőt a ragozás során nemegyszer még a helyét is változtatja.

○ **A kettes szám** *(Dvojína)*

A szlovénben az egyes *(ednína)* és többes szám *(množína)* mellett kettes szám *(dvojína)* is van.

○ **A névelő hiánya** *(Ní spôlnikov)*

A magyar határozott **(a, az)** és határozatlan **(egy)** névelőnek nincs megfelelője a szlovénben. Ha szlovénről magyarra fordítunk, értelemszerűen kell használnunk őket: Tó je híša. — *Ez ház. Ez **a** ház. Ez **egy** ház.*

A főnév *(Samostálnik)*

○ **A főnév neme** *(Spòl samostálnikov)*

A szlovénben **hímnemű, nőnemű és semlegesnemű** főneveket különböztetünk meg. A szótárakban a főnevek egyes számú **alany- és birtokos esetét** találjuk. Ezekből megállapíthatjuk a főnevek nemét és az alkalmazandó ragozási típust.

A szlovén főneveknek hat esete van: alanyeset **(A)**, birtokos eset **(B)**, részes eset **(R)**, tárgyeset **(T)**, elöljárós eset **(L**okatívusz), eszközhatározós eset **(E)**.

A hímnemű főnevek ragozása

	egyes szám (I.)	kettes szám (II.)	többes szám (X.)
1.	korák **-ø**	korák **-a**	korák **-i**
2.	korák **-a**	korák **-ov**	korák **-ov**
3.	korák **-u**	korák **-oma**	korák **-om**
4.	korák **-ø**	korák **-a**	korák **-e**
5.	pri korák **-u**	korák **-ih**	korák **-ih**
6.	s korák **-om**	korák **-oma**	korák **-i**

○ **Élettelen** — *(Nèžívo)* élettelen **4 = 1**

Élő — *(Žívo)* élő **4 = 2**

A matematikai képtelenségnek tűnő két állítás azt jelenti, hogy az első esetben *(élettelen)* **a tárgyeset** megegyezik **az alanyesettel.** A második példában *(élő)* **a tárgyeset** azonos **a birtokos esettel.**

	élettelen		élő	
1.	korák -[ø]	lépés	člôvek - **ø**	ember
2.	korák - **a**	lépésnek a	človék -[a]	embernek a
4.	korák -[ø]	lépést	človék -[a]	embert

○ **c, j, č, ž, š, (dž)**

Azokban a hímnemű főnevekben, melyek a fenti mássalhangzók valamelyikére végződnek, a névszóragozás során minden **-o-** > toldalékrész **-e-**re változik: *mésec, király, mèč, nòž, kòš, brídž.*

-o- > -e-

I. mésec-ø, mésec-a, mésec-u, mésec-ø, pri mésec-u, z mésec-em
II. mésec-a, mésec-ev, mésec-ema, mésec-a, pri mésec-ih, z mésec-ema
X. mésec-i, mésec-ev, mésec-em, mésec-i, pri mésec-ih, z mésec-i

○ **Hangkivetés** *(Izpàd pôlglásnika)*

A hímnemű főnevek a ragozás során a hansúlytalan félmagánhangzót **[ə] kivetik.** Ez a hang általában az alanyeset végső mássalhangzója előtti magánhangzó: *délavec.* A hangkivetést a félmagánhangzó aláhúzásával jelezzük. Az élettelent jelentő egyes számú hímnemű főnevekben **csak alany- és tárgyesetben** van jelen, a többi négy esetben (birtokos, részes, elöljárós, eszközhatározós eset) eltűnik: *téden, tédna, tédnu, téden, v tédnu, s tédnom.* "Élő" főnevekben csak **alanyesetben** létezik! Pl.: *délavec* (dolgozó) — *délavca* (dolgozót). Kettes és többes számban **nincs** *"kámfor-betű".*

I. zvézek-ø, zvézk-a, zvézk-u, zvézek-ø, pri zvézk-u, z zvézk-om
II. zvézk-a, zvézk-ov, zvézk-oma, zvézk-a, pri zvézk-ih, z zvézk-oma
X. zvézk-i, zvézk-ov, zvézk-om, zvézk-e, pri zvézk-ih, z zvézk-i

○ **tá súhi škáfec púšča** (z/s)

Az eszközhatározós eset egyik elöljárószója a **z** (-val, -vel): **z** mámo *(anyuval).* Bizonyos esetekben a könnyebb kiejthetőség céljából **s**-t használnak (írásban is). Nevezetesen a **c, č, f, h, k, p, s, š, t** mássalhangzókkal kezdődő névszók előtt.

○ -r + j-

Egyes számban (I.) az **-r** tővégű **két- vagy többszótagú** szavak többségének a töve **-j**-vel bővül **a függő esetekben** (az alanyeseten kívül a többi öt esetben), a kettes (II.) és a többes (X.) számban pedig az **összes esetben**.

I.	1. natákar -ø-ø	2. natákar **-j-** a	3. natákár **-j-** u
	4. natákar **-j-** a	5. pri natákar **-j-** u	6. z natákar **-j-** em
II.	1. natákar **-j-** a	2. natákar **-j-** ev	3. natákar **-j-** ema
	4. natákar **-j-** a	5. pri natákar **-j-** ih	6. z natákar **-j-** ema
X.	1. natákar **-j-** i	2. natákar **-j-** ev	3. natákar **-j-** em
	4. natákar **-j-** e	5. pri natákar **-j-** ih	6. z natákar **-j-** i

○ **Magánhangzóra végződő hímnemű főnevek** (-a/-á, -e/-é, -i/-í, -o/-ó, -u/-ú)

"Fiúk szoknyában" (**-a**) *("Fántje v krílih")*

Ezeket úgy ragozzuk, mint az **-a** végű **nőnemű** főneveket. A főnév előtt álló melléknevet **hímnemben**, a főnevet **nőnemben** ragozzuk.

	hímnem	nőnem	*(hímnem)*
1.	nòv **-ø**	slúg **-a**	*(slúg -a)*
2.	nôv **-ega**	slúg **-e**	*(slúg -a)*
3.	nôv **-emu**	slúg **-i**	*(slúg -u)*
4.	nôv **-ega**	slúg **-o**	*(slúg -a)*
5.	nôv **-em**	slúg **-i**	*(slúg -u)*
6.	nôv **-im**	slúg **-o**	*(slúg -om)*
.....	.....	.....	.....

strojevódja -e slúga -e stárosta -e

A. **Hangsúlyos** a szóvégi magánhangzó és **-j- hanggal bővül** a függő esetekben: *abonmá, abonmája, abonmáju ... bifé, biféja, biféju ...*

B. **Hangsúlytalan** a szóvégi magánhangzó, és **-j-** hanggal bővül a függő esetekben: *víski, vískija, víski-ju ... híndu, hínduja, hín-duju ...*

C. **Hangsúlytalan** a szóvégi magánhangzó és **nem bővül -j-** hanggal a függő esetekben: *ávto, ávta, ávtu ... finále, finála, finálu ...*

○ **Az -óv- szótőbővülés**

Mintegy nyolcvanra tehető azoknak az **egyszótagú** (egyes szám alanyesetben!) **hímnemű** főneveknek a száma, melyekben **kettes és többes számban** végbemegy ez a **szótőbővülés.** Pl.: *grád* (vár), *grad-óv-a* (két vár), *grad-óv-i* (várak) stb.

○ **A nőnemű főnevek ragozása** *(Sklanjátev žénskih samostálnikov)*

	Eset	egyes (I.)	kettes (II.)	többes szám (X.)
A.	1.	híš **-a**	híš-**i**	híš-e
	2.	híš **-e**	híš-**ø**	híš-**ø**
	3.	híš-**i**	híš-**ama**	híš-**am**
	4.	híš-**o**	híš-**i**	híš-e
	5.	pri híš-**i**	híš-**ah**	híš-**ah**
	6.	s híš-**o**	híš-**ama**	híš-**ami**
B.	1.	pomlád **-ø**	pomlád **-i**	pomlád **-i**
	2.	pomlád **-i**	pomlád **-i**	pomlád **-i**
	3.	pomlád **-i**	pomlád **-ma**	pomlád **-im**
	4.	pomlád **-ø**	pomlád **-i**	pomlád **-i**
	5.	o pomlád-**i**	pomlád **-ih**	pomlád **-ih**
	6.	s pomlád **-jo**	pomlád **-ma**	pomlád **-mi**
C.	1.	pesnít **-ev**	pesnítv **-i**	pesnítv-**e**
	2.	pesnítv **-e**	pesnít **-ev**	pesnít **-ev**
	3.	pesnítv **-i**	pesnítv **-ama**	pesnítv-**am**
	4.	pesnít **-ev**	pesnítv **-i**	pesnítv-**e**
	5.	o pesnítv-**i**	pesnítv **-ah**	pesnítv-**ah**
	6.	s pesnítv **-ijo**	pesnítv **-ama**	pesnítv-**ami**
A.	1.	jéd **-ø**	jed **-í**	jed **-í**
	2.	jed **-í**	jed **-í**	jed **-í**
	3.	jéd **-i**	jed **-éma**	jed **-ém**
	4.	jéd **-ø**	jed **-í**	jed **-í**
	5.	pri jéd **-i**	jed **-éh**	jed **-éh**
	6.	z jed **-jó**	jed **-éma**	jed **-mí**

○ **A semlegesnemű főnevek ragozása**

	I.	II.	X.
1.	mést **-o**	mést **-i**	mést **-a**
2.	mést **-a**	mést **-ø**	mést **-ø**
3.	mést **-u**	mést **-oma**	mést **-om**
4.	mést **-o**	mést **-i**	mést **-a**
5.	pri mést **-u**	mést **-ih**	mést **-ih**
6.	z mést **-om**	mést **-oma**	mést **-i**

Ha a semleges főnevek alanyesetben -e végűek, akkor alkalmazni kell a **"Gorbacsev-szabályt"**, azaz *c, j, č, ž, š* után az **-o-** helyett **-e**-t kell használni!

Eset	I.	II.	X.
1.	sónc -e	sónc -i	sónc -a
2.	sónc -a	sónc -ø	sónc -ø
3.	sónc -u	sónc **-ema**	sónc **-em**
4.	sónc -e	sónc -i	sónc -a
5.	pri sónc -u	sónc -ih	sónc -ih
6.	s sónc **-em**	sónc **-ema**	sónc -i

❍ A -t-, -n-, -s- szótőbővülés

Eset	-t-	-n-	-s-
1.	têle -ø	brême -ø	teló -ø
2.	telé -t- a	bremé -n- a	telé -s- a
3.	telé -t- u	bremé -n- u	telé -s- u
4.	têle -ø	brême -ø	teló -ø
5.	pri telé -t- u	bremé -n- u	telé -s- u
6.	s telé -t- om	bremé -n- om	telé -s- om

❍ A főnévhangsúlyozás négy főtípusa *(Naglaševánje samostálnikov)*

1. a hangsúly mindig a szótőn van:
korák -a -u ...; híša -e -i ...; mésto -a -u ...;

2. a hangsúly váltakozik a szótőn:
jêzik jezík-a -u ...; senôžet senožét-i -i ...; têle telét-a -u ...;

3. véghangsúlyozás:
pekèl -klà -ù ...; meglà -glè -ì ...; dnò -à -ù;

4. vegyes hangsúlyozás:
dár dar-ú dár-u ...; vôda vodé vôdi ...;srcé -á sŕc -u ...;

❍ A főnevesült melléknevek *(Posamostáljeni pridévniki)*

Az ilyen típusú főnevek ragozását **4. főnévragozásnak** *(Četŕta sklanjátev)* nevezik mindhárom nemben. Úgy kell őket **ragozni, mint a melléknevek**. Pl.: *dežúrni, dežúrnega, dežúrnemu, dežúrnega, pri dežúrnem, z dežúrnim ...*

❍ A személyes névmások *(Osébni zaímki)*

A	B	R	T	L	E
jàz	mêne	mêni	mêne	pri mêni	z menój/máno
én	—	*nekem*	*engem*	*nálam*	*velem*

A birtokos esetnek nem adtuk meg a magyar jelentését, mivel az **csak vonzatként** (birtokos esettel álló elöljárószók és igék után) használatos: *zaradi mene/nas, brez nas.*

Hangsúlyos személyes névmások					
A	B	R	T	L	E
jàz	mêne	mêni	mêne	mêni	z menój/máno
mídva	náju	náma	náju	náju	z náma
mí	nàs	nàm	nàs	nàs	z námi
tí	têbe	têbi	têbe	têbi	s tebój/tábo
vídva	váju	váma	váju	váju	z váma
ví	vàs	vàm	vàs	vàs	z vámi
òn	njêga	njêmu	njêga	**njêm!**	z njím
ônadva	njíju	njíma	njíju	njíju	z njíma
ôni	njìh	njìm	njìh	njìh	z njími
Hangsúlytalan személyes névmások					
A	B	R	T	L	E
—	me	mi	me	—	—
—	naju	nama	naju	—	—
—	nas	nam	nas	—	—
—	te	ti	te	—	—
—	vaju	vama	vaju	—	—
—	vam	vas	vam	—	—
—	ga	mu	ga	—	—
—	ju	jima	ju	—	—
—	jih	jim	jih	—	—

○ **A visszaható névmás** *(Povrátni osébni zaímek)*

	Hangsúlyos	Nem h.	
A	—	—	—
B	sêbe	se	—
R	sêbi	si	*magamnak, magadnak, magának, magunknak stb.*
T	sêbe	se	*magamat, magadat, magát, magunkat stb.*
L	pri sêbi	—	
E	s sebój/sábo	—	

A birtokos, részes- és tárgyesetben hangsúlyos és hangsúlytalan alak is van. A hangsúlytalan **se** visszaható igéket alkot. Pl.: **česáti** — fésül, **česáti se** — fésülködik. A névmás birtokos esete csak vonzatként fordul elő.

○ **A főnévi névmások** *(Samostálniški zaímki)*

kdó?	kóga?	kómu?	kóga?	pri kóm?	s kóm?
ki?	*kinek a?*	*kinek?*	*kit?*	*kinél?*	*kivel?*
káj?	česa?	čému?	káj?	pri čém?	s čím?
mi?	*minek a?*	*minek?*	*mit?*	*minél?*	*mivel?*
kdór	kógar	kómur	kógar	pri kómer	s kómer
aki	*akinek a*	*akinek*	*akit*	*akinél*	*akivel*
kàr	česar	čemur	kàr	pri čemer	s čimer
ami	*aminek a*	*aminek*	*amit*	*aminél*	*amivel*

A melléknév, számnév és határozószó
(Pridévnik, štévnik in prislòv)

○ **A melléknevek ragozása** *(Sklanjátev pridévnikov)*

		Hímnem		Nőnem		Semlegesnem	
I.	1.	lép- **ø**	vlák- *ø*	lép- **a**	híš- *a*	lép- **o**	mést- *o*
	2.	lép- **ega**	vlák- *a*	lép- **e**	híš- *e*	lép- **ega**	mést- *a*
	3.	lép- **emu**	vlák- *u*	lép- **i**	híš- *i*	lép- **emu**	mést- *u*
	4.	lép- **ø**	vlák- *ø*	lép- **o**	híš- *o*	lép- **o**	mést- *o*
	5.	pri lép- **em**	vlák- *u*	lép- **i**	híš- *i*	lép- **em**	mést- *u*
	6.	z lép- **im**	vlák- *om*	lép- **o**	híš- *o*	lép- **im**	mést- *om*

II.	1.	lép- **a**	vlák- *a*	lép- **i**	híš- *i*	lép- **i**	mést- *i*
	2.	lép- **ih**	vlák- *ov*	lép- **ih**	híš- *ø*	lép- **ih**	mést- *ø*
	3.	lép- **ima**	vlák- *oma*	lép- **ima**	híš- *ama*	lép- **ima**	mést- *oma*
	4.	lép- **a**	vlák- *a*	lép- **i**	híš- *i*	lép- **i**	mést- *i*
	5.	pri lép- **ih**	vlák- *ih*	lép- **ih**	híš- *ah*	lép- **ih**	mést- *ih*
	6.	z lép- **ima**	vlák- *oma*	lép- **ima**	híš- *ama*	lép- **ima**	mést- *oma*
X.	1.	lép- **i**	vlák- *i*	lép- **e**	híš- *e*	lép- **a**	mést- *a*
	2.	lép- **ih**	vlák- *ov*	lép- **ih**	híš- *ø*	lép- **ih**	mést- *ø*
	3.	lép- **im**	vlák- *om*	lép- **im**	híš- *am*	lép- **im**	mést- *om*
	4.	lép- **e**	vlák- *e*	lép- **e**	híš- *e*	lép- **a**	mést- *a*
	5.	pri lép- **ih**	vlák- *ih*	lép- **ih**	híš- *ah*	lép- **ih**	mést- *ih*
	6.	z lép- **imi**	vlák- *i*	lép- **imi**	híš- *ami*	lép- **imi**	mést- *i*

A melléknév mintájára ragozandók az alábbiak:

a. az *èn/êden* tőszámnév
b. a sorszámnevek: *prvi, drúgi, trétji, četŕtri, pêti ...*
c. a birtokos melléknevek: *mój, tvój, njegóv ...*
č. melléknévi névmások: *kákšen, kákršen, kákršen kóli, vsákršen, nikákršen... katéri, néki, màrsikatéri, katéri kóli, tísti ... kólikšen, tólikšen ...*

○ **"Két-hár-négy-öt..."** *(2, 3, 4, 5)*

		m	ž/s	m	ž/s	m	ž/s	m/ž/s
1.		dvá	dvé	tríje	trí	stírje	štíri	pét
2.		dvéh	dvéh	tréh	tréh	štírih	štírih	pêtih
3.		dvéma	dvéma	trém	trém	štírim	štírim	pêtim
4.		dvá	dvé	trí	trí	štíri	štíri	pét
5.	o	dvéh	dvéh	tréh	tréh	štírih	štírih	pêtih
6.	z/s	dvéma	dvéma	trémi	trémi	štírimi	stírimi	pêtimi

A *dvá/dvé* mintájára ragozandó az *obá/obé*, a *6-99* tőszámneveket pedig a *"pét"* mintájára.

○ **A tő- és sorszámnevek** *(Glávni in vŕstni štévniki)*

						m	*ž*	*s*
1	èn	êna	êno	*1.*	*prv*	**-i**	**-a**	**-o**
2	dvá	dvé	dvé	*2.*	*drúg*	**-i**	**-a**	**-o**
3	tríje	trí	trí	*3.*	*trétj*	**-i**	**-a**	**-e** (!)
4	štírje	štíri	štíri	*4.*	*četŕt*	**-i**	**-a**	**-o**
5	pét			*5.*	*pêt*	**-i**	**-a**	**-o**
6	šést			*6.*	*šêst*	**-i**	**-a**	**-o**

○ A (jelzői) mutató névmások

		tá			tísti			ôno		
		m	ž	s	m	ž	s	m	ž	s
I.	**1.**	**tá**	**tá**	**tó**	**tísti**	**tísta**	**tísto**	**ôni**	**ôna**	**ôno**
	2.	*téga*	té	*téga*	*tístega*	tíste	*tístega*	*ônega*	ône	*ônega*
	3.	*tému*	tèj	*tému*	*tístemu*	tísti	*tístemu*	*ônemu*	ôni	*ônemu*
	4.	**tá***	**tó**	**tó**	**tísti***	**tísto**	**tísto**	**ôni***	**ôno**	**ôno**
	5.	pri *tém*	tèj	*tém*	*tístem*	tísti	*tístem*	*ônem*	ôni	*ônem*
	6.	s** *tém*	tó	*tém*	*tístim*	tísto	*tístim*	*ônim*	ôno	*ônim*
II.	**1.**	**tá**	**tí**	**tí**	**tísta**	**tísti**	**tísti**	**ôna**	**ôni**	**ôni**
	2.	téh	= téh	= téh	tístih	= tístih	= tístih	ônih	=ônih	=ônih
	3.	téma	= téma	= téma	tístima	= tístima	= tístima	ônima	=ônima	=ônima
	4.	**tá**	**tí**	**tí**	**tísta**	**tísti**	**tísti**	**ôna**	**ôni**	**ôni**
	5.	pri téh	= téh	= téh	tístih	= tístih	= tístih	ônih	=ônih	=ônih
	6.	s** téma	= téma	= téma	tístima	= tístima	= tístima	ônima	=ônima	=ônima
X.	**1.**	**tí**	**té**	**tá**	**tísti**	**tíste**	**tísta**	**ôni**	**ône**	**ôna**
	2.	téh	= téh	= téh	tístih	= tístih	= tístih	ônih	=ônih	= ônih
	3.	tém	= tém	= tém	tístim	= tístim	= tístim	ônim	=ônim	= ônim
	4.	**té**	**= té**	**=tá**	**tíste**	**tíste**	**tísta**	**ône**	**ône**	**ôna**
	5.	pri téh	= téh	= téh	tístih	= tístih	= tístih	ônih	=ônih	= ônih
	6.	s** témi	= témi	= témi	tístimi	= tístimi	= tístimi	ônimi	=ônimi	= ônimi

Ugyanígy ragozandó: *vès/vsà/vsè.*

○ A melléknévből képzett határozószók *(Izpridévniški prislôvi)*

Lépo deklè govorí. *A szép lány beszél.*
Deklè **lepó** govorí. *A lány szépen beszél.*

A határozók képzése általában a tőhöz járuló **-e,-o képzővel** történik.

Az első mondatban a ***lépo*** szó a *"milyen?"* kérdésre felel, a "deklè" jelzője, szófaját tekintve *melléknév* (semleges nemben). A második mondatban a ***lepó*** a *"hogyan?"* kérdésre válaszol, a mondat módhatározója, szófaját tekintve *határozószó.*

A határozószó alakilag **egybeesik a melléknév semleges nemű alakjával.** Pl.: *príden, -dna, -o* (szorgalmas); *prídno* (szorgalmasan).

A hangsúlyt tekintve a két szófaj között gyakorta eltérés van.

Kákšno?: *lépo, slábo, láhko, tôplo, húdo, hládno ...*
Kakó?: *lepó, slabó, lahkó, topló, hudó, hladnó ...*

Az ige *(Glágol)*

○ A létige jelen, múlt és jövő időben *(Pomóžni glágol "bíti")*

Állító alak:		sedánjik	pretêklik	prihódnjik
I.	1.	sèm	sèm bíl -ø -à -ò	bóm
	2.	sì	sì bíl -ø -à -ò	bóš
	3.	jè	jè bíl -ø -à -ò	bó
II.	1.	svà	svà bíl -à -í -í	bóva
	2.	stà	stà bíl -à -í -í	bósta
	3.	stà	stà bíl -à -í -í	bósta
X.	1.	smò	smò bíl -í -è -à	bómo
	2.	stè	stè bíl -í -è -à	bóste
	3.	sò	sò bíl -í -è -à	bódo
Tagadó alak:				
I.	1.	**nísem**	**nísem** bíl -ø -à -ò	**ne** bóm
	2.	**nísi**	**nísi** bíl -ø -à -ò	**ne** bóš
	3.	**ní**	**ní** bíl -ø -à -ò	**ne** bó
II.	1.	**nísva**	**nísva** bíl -à -í -í	**ne** bóva
	2.	**nísta**	**nísta** bíl -à -í -í	**ne** bósta
	3.	**nísta**	**nísta** bíl -à -í -í	**ne** bósta
X.	1.	**nísmo**	**nísmo** bíl -í -è -à	**ne** bómo
	2.	**níste**	**níste** bíl -í -è -à	**ne** bóste
	3.	**níso**	**níso** bíl -í -è -à	**ne** bódo

○ Igeragozási típusok a jelen időben *(Spregátveni típi v sedánjiku)*

Szám	Szem.	-am	-im	-jem	-em	-m
I.	1.	odgovárj**am**	vód**im**	píj**em**	razúm**em**	dám
	2.	odgovárj**aš**	vód**iš**	píj**eš**	razúm**eš**	dáš
	3.	odgovárj**a**	vód**i**	píj**e**	razúm**e**	dá-**ø**
II.	1.	odgovárj**ava**	vód**iva**	píj**eva**	razúm**eva**	dáva
	2.	odgovárj**ata**	vód**ita**	píj**eta**	razúm**eta**	dásta
	3.	odgovárj**ata**	vód**ita**	píj**eta**	razúm**eta**	dásta
X.	1.	odgovárj**amo**	vód**imo**	píj**emo**	razúm**emo**	dámo
	2.	odgovárj**ate**	vód**ite**	píj**ete**	razúm**ete**	dáste
	3.	odgovárj**ajo**	vód**ijo**	píj**ejo**	razúm**ejo**	dájo

Az ötödik csoportban a **tőképző nélküli** (tematikus) **igék** *(brezpripónski/àtemátski glágoli)* találhatók. Az **igető** *(glágolska podstáva)* után nincs **módosító toldalék,** mint az első négy csoportban: *odgovarj-**a**-m, vod-**i**-m, pij-**e**-m, razum-**e**-m — da-**ø**-m.*

○ A múlt idejű melléknévi igenév *(Opísni deléžnik na -l)*

a. Ha a főnévi igenév **-ti** képzője előtt **magánhangzó** található, a főnévi igenév **-ti** képzőjét **-l**-re cseréljük, és megkapjuk a múlt idejű melléknévi igenév *(opísni deléžnik na -l)* egyes szám 3. személyének **hímnemű** alakját.

dél**a**-	~~ti~~ + l	=	dél**al**
mísli-	~~ti~~ + l	=	míslil
praznová-	~~ti~~ + l	=	praznovàl
zapé-	~~ti~~ + l	=	zapél
dá-	~~ti~~ + l	=	dàl

b. Ha a főnévi igenév **-ti** képzője előtt **mássalhangzó** található, a főnévi igenév **-ti** képzőjét **-el**-re cseréljük, és megkapjuk a múlt idejű melléknévi igenév *(deléžnik na -l)* egyes szám 3. személyének **hímnemű** alakját.

nês-	~~ti~~ + el	=	nés**el**
strés-	~~ti~~ + el	=	strés**el**
jés-	~~ti~~ + el	=	jéd**el** (***jéd**-ti)
krás-	~~ti~~ + el	=	krád**el** (***krád**-ti)
pêč-	~~ti~~ + el	=	pék**el** (***pek**-ti)

○ Az ige múlt és jövő ideje *(Pretêklik in prihódnjik)*

A múlt és a jövő idő összetett igealakok. Két részből állnak:

a. a biti segédige jelen *(sem, si, je* stb.), illetve jövő idejű *(bom, boš, bo stb.)* ragozott alakjából

b. a főige múlt idejű melléknévi igenevének megfelelő nemű és számú alakjából *(délal-, a, -o).*

	Múlt idő			Jövő idő		
			Egyes szám			
1.	Délal	**sem.**	*Dolgoztam.*	Délal	**bom.**	*Dolgozni fogok*
2.	Délal	**si.**	*Dolgoztál.*	Délal	**boš.**	*Dolgozni fogsz.*
3.	Délal	**je.**	*Dolgozott.*	Délal	**bo.**	*Dolgozni fog.*
			Kettes szám			
1.	Délala	**sva.**	*Dolgoztunk.*	Délala	**bosta.**	*Dolgozni fogtok.*
2.	Délala	**sta.**	*Dolgoztatok.*	Délala	**bosta.**	*Dolgozni fogtok.*
3.	Délala	**sta.**	*Dolgoztak.*	Délala	**bosta.**	*Dolgozni fognak.*
			Többes szám			
1.	Délali	**smo.**	*Dolgoztunk.*	Délali	**bomo.**	*Dolgozni fogunk.*
2.	Délali	**ste.**	*Dolgoztatok.*	Délali	**boste.**	*Dolgozni fogtok.*
3.	Délali	**so.**	*Dolgoztak.*	Délali	**bodo.**	*Dolgozni fognak.*

○ Az ige feltételes módja jelen és múlt időben *(Pogójnik v sedánjku in pretêkliku)*

I.	1.	**bi délal** -a -o	bi **bil -a -o** délal -a -o
	2.	**bi délal** -a -o	bi **bil -a -o** délal -a -o
	3.	**bi délal** -a -o	bi **bil -a -o** délal -a -o
II.	1.	**bi délala** -i -i	bi **bil -a -o** délala -i -i
	2.	**bi délala** -i -i	bi **bil -a -o** délala -i -i
	3.	**bi délala** -i -i	bi **bil -a -o** délala -i -i
X.	1.	**bi délali** -e -a	bi **bil -a -o** délali -e -a
	2.	**bi délali** -e -a	bi **bil -a -o** délali -e -a
	3.	**bi délali** -e -a	bi **bil -a -o** délali -e -a

❍ Az ige felszólító módja *(Velélnik)*

A szlovén nyelv csak három személyben használ felszólító módot: egyes szám 2. és kettes, valamint többes szám 1- 2. személyben. E módot csak főmondatban használjuk. A végződések **az ige jelen idejű tövéhez** járulnak.

poslúšaj!	Jelen idő	Felszólító mód jele	Felszólító mód
1. **-am** végű igék	*odgovárj* -am	**-aj**	odgovárj +aj = **odgovárjaj!**
2. **-ujem** végű igék	*kup* -újem	**-uj**	kup +új = **kupúj!**
3. **-im** végű igék:	*súm* -im	**-i**	súm +i = **súmi!**
4. **-em** végű igék:	*razúm* -em	**-i**	razúm +i = **razúmi!**
5. **-jem** végű igék:	*pí* -jem	**-j**	pi +j = **píj!**
6. **-m** végű igék:	*dá* -m	**-j**	dá +j = **dáj!**

❍ A folyamatos melléknévi igenév *(Deléžnik na -č)*

A folyamatos melléknévi igenevet az igék jelen idejű tövéből képezzük.

A folyamatos melléknévi igenév (odhajajóč — *távozó,* prihajajóč — *érkező,* kričèč — *rikító...)* olyan igéből (odhájati, prihájati, kričáti) képzett ragozható melléknév, mely a kapcsolódó főnévvel nemben (kričèč plakát — *feltűnő plakát,* kričéča srájca — *rikítós ing,* kričéče bárve — *rikítós színek),* esetben (v kričéči srájci — *rikítós ingben)* és számban (kričéče krílo — *rikítós szoknya,* kričéči kríli — *két rikítós szoknya)* egyeztetendő.

Leginkább a magyar **-ó, -ő** képzős folyamatos melléknévi igenévnek *(rügyező, olvadó...)* felel meg.

	főnévi igenév	jelen idő		folyamatos melléknévi igenév				
1.	plávati	**-am:**	plávam	plav	**-ajóč**	-a	-e	*úszó*
	vesláti	**-ám:**	veslám	vesl	**-ajóč**	-a	-e	*evező*
2.	hvalíti	**-im:**	hválim	hval	**-èč**	-éča	-e	*dicsérő*
	bežáti	**-ím:**	bežím	bež	**-èč**	-éča	-e	*menekülő*
	goréti	**-ím:**	gorím	gor	**-èč**	-éča	-e	*égő*
3.	píti	**-jem:**	píjem	pi	**-jóč**	-a	-e	*ivó*
	potováti	**-újem:**	potújem	pot	**-ujóč**	-a	-e	*utazó*
4.	písati	**-em:**	píšem	piš	**-óč**	-a	-e	*író*
5.	jésti	**-m:**	jém	je	**-dóč**	-a	-e	*étkező*

❍ A befejezett melléknévi igenév

A befejezett melléknévi igenév *(Deléžnik na -n/-t)* megfelel a magyar **-t, -tt** végű befejezett melléknévi igenévnek. Pl.: *naročêno* kosílo — a megrendelt ebéd, *prebrána* knjíga — az elolvasott könyv.

A befejezett melléknévi igenevet **az ige főnévi igenévi tövéből** *(naroč-, prebr-)* képezzük.

A szlovén igék **a főnévi igenévből képzett igealakok végződései** *(končáji nèdolóčniških oblík)* **alapján** az alábbi négy csoportra oszthatók.

Típus	főnévi igenév	**-n/-t**-re végződő melléknévi igenév	magyar megfelője
1. **-ati**-ra és	obdél **-a-**ti	**-an** obdél -an	*földolgozott*
-eti -im-re	žel **-é-**ti	**-en** žel -èn	*kívánt*
2. **-iti**-re	obkrož **-í-** ti	**-en** obkróž -en	*körülzárt*
3. **-V-ti**-re	segní **-ø-**ti	**-t** segní -t	*(el)rothadt*
4. **-C-ti**-re végződő igék	pretrés **-ø-**ti	**-en** pretrés -en	*megrendített*

A **V** *(vokál)* magánhangzót, a **C** *(konzonánt)* mássalhangzót jelent.

❍ A szenvedő szerkezet *(Trpni način)*

A magyarban a szenvedő igeragozásnak ma már csak nyomai vannak *("születik", "látszik", "közhírré tétetik...", "-tatik, -tetik magyarban nem használtatik").* A szenvedő szerkezet *(trpnik)* sokkal jellemzőbb a szlovén, mint a magyar nyelvre. Ennek ellenére a szlovénben is jóval gyakoribb a cselekvő, mint a szenvedő szerkezet.

1. Cselekvő szerkezet	**2. Szenvedő szerkezet**
Cánkarjev dóm **so zgradíli** l. 1986. *A Cankar Központot 1986-ban építették.*	Cánkarjev dóm **je bíl zgrajèn** l. 1986. *A Cankar Központ 1986-ban épült.*
Univêrzo **so ustanovíli** l. 1938. *Az egyetemet 1938-ban alapították.*	Univêrza **je bilà ustanovljêna** l. 1938. *("Az egyetem 1938-ban lett alapítva".)*

❍ A szupinum *(Namenílnik)*

A szupinum személytelen igei alak, **a főnévi igenévből** *(délati, pêči)* képezzük úgy, hogy a **-ti, -či** képző **-i** végződését **elhagyjuk**: *délat, pêč.* Csak **mozgást jelentő igék után** használják, s az utóbbiak szándékát, célját hivatott jelezni. Mindkét cselekvést ugyanaz a személy végzi.

A magyarban a szupinumnak **a célhatározói szerepű főnévi igenév** felel meg: Grém spát. — *Megyek aludni.*

❍ A leggyakoribb rendhagyó igék *(Nàjpogóstejši nèpravílni glágoli)*

főnévi igenév	jelen idő	múlt idő hangsúly				felszólító mód hangsúly		
		állandó / ə van		nem állandó / ə eltűnik		állandó		nem állandó
báti se	bojím se	*bál*	*-a -o*		*sem se*	bój se!	bójte se!	
bíti	sèm	*bíl*		*bilà* *-ò*	*sem*	bódi!		bodíte!
bráti	bêrem	*brál*	*-a -o*		*sem*	bêri!		beríte!
dáti	dám	*dál*	*-a -o*		*sem*	dáj!	dájte!	
glédati	glédam	*glédal*	*-a -o*		*sem*	glèj!	glêjte!	
gnáti	žênem	*gnál*	*-a -o*		*sem*	žêni!		ženíte!
grísti	grízem	*grízel*		*grízla* *-o*	*sem*	grízi!	grízite!	
hotéti	hóčem	*hôtel*		*hotéla* *-o*	*sem*	hôti!		hotíte!
iméti	imám	*imél*	*-a -o*		*sem*	imèj!	imêjte!	
iskáti	íščem	*iskál*	*-a -o*		*sem*	íšči!	íščite!	
íti	grém	*šèl*		*šlà* *-ò*	*sem*	pójdi!		pojdíte!
izbráti	izbêrem	*izbrál*	*-a -o*		*sem*	izbêri!		izberíte!
jemáti	jêmljem	*jemál*	*-a -o*		*sem*	jêmlji!		jemljíte!
jésti	jém	*jédel*		*jédla* *-o*	*sem*	jèj!	jêjte!	
jókati	jókam	*jókal*		*jokála* *-o*	*sem*	jókaj!	jókajte!	
kázati	kážem	*kázal*		*kazála* *-o*	*sem*	káži!		kážíte!
klícati	klíčem	*klícal*		*klicála* *-o*	*sem*	klíči!	klíčite!	
krásti	krádem	*krádel*		*krádla* *-o*	*sem*	krádi!	krádite!	
léči	lézem	*légel*		*lêgla* *-o*	*sem*	lézi!	lézite!	
lésti	lézem	*lézel*		*lézla* *-o*	*sem*	lézi!	lézite!	
metáti	méčem	*mêtal*		*metála* *-o*	*sem*	mêči!		mečíte!
mléti	méljem	*mlél*	*-a -o*		*sem*	mêlji!		meljíte!
môči	mórem	*mógel*		*môgla* *-o*	*sem*	—	—	—
nájti	nájdem	*nášel*		*nášla* *-o*	*sem*	nájdi!		najdíte!
obiskáti	obíščem	*obiskál*	*-a -o*		*sem*	obíšči!	obíščite!	
obúti se	obújem se	*obúl*	*-a -o*		*sem se*	obúj se!	obújte se!	
odíti	odídem	*odšèl*		*odšlà* *-o*	*sem*	odídi!	odídite!	
odpréti	odprèm	*odpŕl*	*-a -o*		*sem*	odprì!	odpríte!	
ostáti	ostánem	*ostál*	*-a -o*		*sem*	ostáni!		ostaníte!
pásti	pádem	*pádel*		*pádla* *-o*	*sem*	pádi!	pádite!	
pásti	pásem	*pásel*		*pásla* *-o*	*sem*	pási!	pásite!	
pêči	pêčem	*pékel*		*pêkla* *-o*	*sem*	pêci!		pecíte!
péti	pôjem	*pél*	*-a -o*		*sem*	pôj!	pôjte!	
písati	píšem	*písal*		*pisála* *-o*	*sem*	píši!	píšite!	
píti	píjem	*píl*	*-a -o*		*sem*	píj!	píjte!	
plêsti	plêtem	*plêtel*		*plêtla* *-o*	*sem*	plêti!		pletíte!
posláti	pôšljem	*poslál*	*-a -o*		*sem*	pôšlji!		pošljíte!
postáti	postánem	*postál*	*-a -o*		*sem*	postáni!	postánite!	
povédati	povém	*povédal*	*-a -o*		*sem*	povèj!	povêjte!	
príti	prídem	*prišèl*		*prišlà* *-ò*	*sem*	prídi!	prídite!	
rêči	rêčem	*rékel*		*rêkla* *-o*	*sem*	rêci!		recíte!

séči	sézem	*ségel*		*ségla* *-o*	*sem*	sézi!	sézite!	
sedéti	sedím	*sedél*	*-a -o*		*sem*	sêdi!		sedíte!
sésti	sédem	*sédel*		*sédla* *-o*	*sem*	sédi!	sédite!	
skákati	skáčem	*skákal*		*skakála* *-o*	*sem*	skáči!	skáčite!	
sléči se	sléčem se	*slékel*		*slékla* *-o*	*sem se*	sléci se!	slécite se!	
státi	stojím	*stál*	*-a -o*		*sem*	stój!	stójte!	
stréči	stréžem	*strégel*		*strégla* *-o*	*sem*	strézi!	strézite!	
stríči	strížem	*strígel*		*strígla* *-o*	*sem*	strízi!	strízite!	
štéti	štêjem	*štél*	*-a -o*		*sem*	štèj!	štêjte!	
têči	têčem	*tékel*		*têkla* *-o*	*sem*	têci!		tecíte!
tólči	tólčem	*tólkel*		*tólkla* *-o*	*sem*	tólci!	tólcite!	
ujéti	ujámem	*ujél*	*-a -o*		*sem*	ujêmi!		ujemíte!
umréti	umrèm	*umŕl*	*-a -o*		*sem*	umrì!	umríte!	
usésti se	usédem se	*usédel*		*usédla* *-o*	*sem se*	usédi se!	usédite se!	
védeti	vém	*védel*	*-a -o*		*sem*	védi!	védite!	
verjéti	verjámem	*verjél*	*-a -o*		*sem*	verjêmi!		verjemíte!
vléči	vléčem	*vlékel*		*vlékla* *-o*	*sem*	vléci!	vlécite!	
vréči	vržem	*vŕgel*		*vŕgla* *-o*	*sem*	vrzi!	vrzite!	
vstáti	vstánem	*vstál*	*-a -o*		*sem*	vstáni!		vstaníte!
vzéti	vzámem	*vzél*	*-a -o*		*sem*	vzêmi!		vzemíte!
začéti	začnèm	*začél*	*-a -o*		*sem*	začnì!	začníte!	
zapréti	zaprèm	*zapŕl*	*-a -o*		*sem*	zaprì!	zapríte!	
zavíti	zavíjem	*zavíl*	*-a -o*		*sem*	zavíj!	zavíjte!	
zdéti se	zdím se	*zdél*	*-a -o*		*sem se*	—	—	—

Az elöljárószó *(Prêdlog)*

❍ Birtokos esettel álló elöljárószók *(Predlógi z rodílnikom)*

brèz papír	**-ja**	z Dúnaj	**-a**	**okóli** káš	**-e**
blízu híš	**-e**	**zarádi** nesréč	**-e**	**okróg** míz	**-e**
do postáj	**-e**	êden **izmed** šólar	**-jev**	**prék(o)** potók	**-a**
od ôkn	**-a**	**namésto** sošólc	**-ev**	**rázen** soséd	**-ov**
iz zvézk	**-a**	**mímo** šól	**-e**	**srédi** mést	**-a**
s políc	**-ø**	**nasprôti** gostíln	**-e**	**zráven** jézer	**-a**

❍ Részesesettel álló elöljárószók *(Predlógi z dajálnikom)*

grém **k** bábic	**-i**	**kljúb** tém	**-u**	šèl je **próti** dóm	**-u**
pójdi **h** gospód	**-u**	**nasprôti** pêč	**-i**		

Tárgyesettel álló elöljárószók *(Predlógi s tožílnikom)*

skočíti **čez** járek -ø	*kám?*	skríti kàj **med** knjíg -e
hodíti **skózi** gozdôv -e		pribíti kàj **nad** vrát -a
glédal je **skózi** špránj -o	gré **na** postáj -o	skríl se je **pod** míz -o
govóril je **zóper** svák-a	šèl je **v** híš -o	stópil je **pred** očét -a
odšèl je **po** otrôk -a	postáviti **ob** míz -o	poglédal je **za** omár -o

Lokatívusszal álló elöljárószók *(Predlógi z méstnikom)*

kjé?	prelàz je **v** Karavánk- -ah
	na višín -i
ustávili so se **pri** spomeník -u	so jih sežgáli **v** krematórij -u
pri sévernem vhód -u	spustíli so se **po** klánc -u
Ána je **pri** stári máter -i	*kdáj?*
Mágyarjevi so bilí **na** Ljubélj -u	
zvédeli so **na** vŕh -u	prihájali so **ob** práznik -ih
na slovénski strán -i	rodíl se je **o** božíč -u
fànt stojí **ob** míz -i	zgodílo se je **po** vôjn -i
dvá vojáka sta bilà **ob** nje- -m	**v** drúgi svetóvni vôjn -i

Eszközhatározós esettel álló elöljárószók *(Predlógi z oródnikom)*

zmeníli so se **s** soródnik -i	gospodováti **nad** otrók -i
júha **z** domáčimi rézanc -i	sedél je **pod** líp -o
Péter je odšèl **z** natákar -jem	učítelj stojí **pred** šól -o
iméli so kosílo **med** pot -jó	odpotovál je **pred** trémi úra -mi
ní biló znánca **med** pótnik -i	otròk je šépal **za** máter -jo
stál je **nad** prepád -om	

Három esettel álló elöljárószó *(Prêdlog, ki se véže s trémi sklôni)*

Tárgyeset	***Elöljárós eset***
hova?	***hol?***
(za) Skríl se je za drevó.	*Stojí za drevésom.*
merre?	***ki / mi után?*** (térben és időben)
Kjé stojí ávtobus za Máribor?	*Za skávti so nastopíli odrásli.*

Birtokos eset

mikor?

Tó se je zgodílo za čása Maríje Terêzije.

Kötőszók *(Vézniki)*

a	kájti	màrveč	sicèr
ali	kàkor	medtém	takó da
àmpak	kakor h	nàjsi	tedàj
bŕž ko	kámor	námreč	tèmveč
če	kàr	ne da (b	ter
čepràv	ker	odkàr	to je
čerávno	kjér	pa	tóda
četúdi	ko	préden	tórej
da	kóder	prèj ko	vèndar
doklèr	kómaj	s tém da	zakáj
in	kot	sàj	zató
in sicèr	lè	samó	zatórej
kàdar	lè da	samó da	

ali	...,	ali
bódisi	...,	ali
bódisi	...,	bódisi
če	...,	ali
čím	...,	tém
kàkor	...,	takó
kóliko	...,	tóliko
ne	...,	ne
ne samó	...,	àmpak túdi
ne samó	...,	màrveč túdi
ne lè	...,	tèmveč túdi
niti	...,	niti
takó	...,	kàkor

PREGOVORI IN REKI	KÖZMONDÁSOK ÉS SZÓLÁSOK
bahati se s pavjim perjem	*idegen tollakkal ékeskedik*
biti komu trn v peti	*szálka valakinek a szemében*
biti plat zvona	*kongatja a vészharangot*
biti v škripcih	*benne van a csávában*
biti z eno nogo že v grobu	*fél lábbal a sírban van*
bob ob steno	*falra hányt borsó*
Bog je sam sebi najprej brado ustvaril	*minden szentnek maga felé hajlik a keze*
bolje pozno kakor nikoli	*jobb későn, mint soha*
boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi	*jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok*
boriti se z mlini na veter	*szélmalomharcot vív*
božji mlini meljejo počasi	*Isten malmai lassan őrölnek*
brez dela ni jela	*aki nem dolgozik, ne is egyék*
čas je denar	*az idő pénz*
čič ne da nič, stalo pa malo	*hosszú ülés, kurta eredmény*
človek ne živi samo od kruha	*nemcsak kenyérrel él az ember*
človek obrača, Bog obrne	*ember tervez, Isten végez*
človek človeku volk	*ember embernek farkasa*
danes meni, jutri tebi	*ma nekem, holnap neked*
delo mu gre od rok	*ég a keze alatt a munka*
denar ne smrdi	*a pénznek nincs szaga*
dobiti zeleno luč	*zöld utat kap*
dobro blago se samo hvali	*jó bornak nem kell cégér*
dobro se z dobrim vrača	*jótett helyébe jót várj*
dobrota je sirota	*jótett helyébe jót ne várj*
dolgi lasje, kratka pamet	*hosszú haj, rövid ész*
dosti psov je zajčja smrt	*sok lúd disznót győz*
dregniti v osje/sršenovo gnezdo	*darázsfészekbe nyúl*
dvema gospodarjema ni mogoče služiti	*nem lehet két úrnak szolgálni*
eden ni nobeden (otrok)	*egy gyerek nem gyerek*
en norec deset drugih naredi	*egy bolond százat csinál*
ena lastovka ne naredi pomladi	*egy fecske nem csinál nyarat*
gleda kakor tele v nova vrata	*bámul, mint borjú az új kapura*
gradove si zidati v oblake	*légvárakat épít*
hodi kakor mačka okrog vrele kaše	*kerülgeti, mint macska a forró kását*
imeti dve železi v ognju	*két vasat tart a tűzben*
imeti kaj v mezincu	*a kisujjában van vmi*
iskati dlako v jajcu	*a kákán is csomót keres*
iz muhe narediti slona	*a bolhából is elefántot csinál*
iz nič ne bo nič	*semmiből nem lesz semmi*
iz ravbarja bo najboljši žandar	*a betyárból lesz a legjobb pandúr*
izjema potrjuje pravilo	*a kivétel erősíti a szabályt*
jabolko ne pade daleč od drevesa	*nem esik messze az alma a fájától*
kadar mačke ni doma, miši plešejo	*ha nincs otthon a macska, táncolnak az egerek*
kar lahko danes storiš, ne odlašaj na jutri	*amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra*
kakor si si postlal, tako boš ležal	*ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát*
kar mačka rodi, miši lovi	*kutyának kutya a kölyke is*

kar si je skuhal, naj (tudi) poje	*amit főzött, egye (is) meg*
kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade	*aki másnak vermet ás, maga esik bele*
kdor hitro dá, dvakrat dá	*kétszer ad, (a)ki gyorsan ad*
kdor išče, najde	*aki keres, (az) talál*
kdor ne dela, naj ne jé	*aki nem dolgozik, ne is egyék*
kdor nima v glavi, ima v petah	*akinek nincs a fejében, legyen a lábában*
kdor s psi lega, z bolhami vstaja	*aki kutyával hál, bolhával kél*
kdor se zadnji smeje, se najslajše smeje	*az nevet igazán, aki utoljára nevet*
kdor seje veter, bo žel vihar	*aki szelet vet, vihart arat*
kdor visoko leta, nizko pade	*aki magasra hág, nagyot esik*
kdor zgodaj vstaja, mu kruha ostaja	*ki korán kel, aranyat lel*
klin se s klinom izbija	*kutyaharapást a szőrivel gyógyítják*
kolikor jezikov znaš, toliko veljaš	*ahány nyelv, annyi ember*
Kolumbovo jajce	*Kolumbusz tojása*
konec dober, vse dobro	*minden jó, ha a vége jó*
kot strela z jasnega	*mint derült égből a villámcsapás*
kotel ponvi saje očita	*az beszél, akinek a háza ég*
kravo s svedrom dreti	*ágyúval lő verebekre*
kri ni voda	*a vér nem válik vízzé*
kupiti/prodajati mačka v žaklju	*zsákbamacskát vesz/árul*
lakota je najboljši kuhar	*legjobb szakács az éhség*
lastna hvala se pod mizo valja	*öndicséret büdös*
laž ima kratke noge	*a hazug embert előbb utolérik, mint a sánta kutyát*
lenoba je mati vseh pregreh	*a restség az ördög párnája*
ljubezen je slepa	*a szerelem vak*
ljudski glas, božji glas	*a nép szava Isten szava*
majhen otrok - majhna skrb	*kis gyerek - kis gond*
med slepci je enooki kralj	*a vakok közt félszemű a király*
metati bisere svinjam	*gyöngyöt szór a disznók elé*
mi o volku, volk na vrata	*(éppen) farkast emlegettünk*
mnogo grmenja, malo dežja	*nagyobb a füstje, mint a lángja*
mnogo hrupa za (prazen) nič	*sok hűhó semmiért*
mnogo kuharic - presoljena juha	*sok szakács elsózza a levest*
molčati je zlato	*hallgatni arany*
motiti se je človeško	*tévedni emberi dolog*
mrzle roke, vroča ljubezen	*hideg kéz, meleg szerelem*
na to se razume/spozna kakor zajec na boben	*annyit ért hozzá, mint tyúk az ábécéhez*
naj človek pol sveta obteče, najboljši kruh doma se peče	*mindenütt jó, de legjobb otthon*
namen posvečuje sredstvo	*a cél szentesíti az eszközt*
ne hvali dneva pred večerom	*nyugtával dicsérd a napot*

ne prodajaj kože, dokler je medved še v brlogu	*ne igyál előre a medve bőrére*
ne čohaj se, kjer te ne srbi!	*ahol nem viszket, ne vakarózz!*
nesreča ne pride nikoli sama	*a baj nem jár egyedül*
nesreča nikoli ne počiva	*az ördög sohasem alszik*
nevabljenemu gostu je mesto za vrati	*hívatlan vendégnek ajtó mögött a helye*
ni dima brez ognja	*nem zörög a haraszt, ha a szél nem fújja*
ni pravila brez izjeme	*nincs szabály kivétel nélkül*
ni radosti brez žalosti	*nincsen öröm üröm nélkül*
ni vedno z rožicami postlano	*nem mindig fenékig tejfel*
ni vredno piškavega oreha	*nem ér egy hajítófát sem*
ni vse zlato, kar se sveti	*nem mind arany, ami fénylik*
nima dlake na jeziku	*nem rejti véka alá a véleményét*
nima ne repa, ne glave	*se füle, se farka*
nič (ni) novega pod soncem	*nincs új a nap alatt*
nova metla dobro pometa	*új seprű jól seper*
o tem čivkajo že vrabci na strehah	*a verebek is csiripelik*
obleka še ne naredi človeka	*nem a ruha teszi az embert*
obljuba dela dolg	*az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó*
obračati plašč po vetru	*köpönyeget fordít*
oko za oko, zob za zob	*szemet szemért, fogat fogért*
oprijeti/okleniti se vsake bilke	*belekapaszkodik minden szalmaszálba*
orel muh ne lovi	*a sas nem fogdos legyeket*
pametnejši odneha	*az okosabb enged*
pečena piščeta ne lete nobenemu v usta	*senkinek sem repül szájába a sült galamb*
pes, ki laja, ne grize	*amelyik kutya ugat, az nem harap*
petkrat meri, enkrat reži!	*kétszer mérj, egyszer vágj!*
pezdir v očesu svojega bližnjega vidi, bruna v svojem pa ne	*más szemében a szálkát is meglátja, a magáében a gerendát sem*
pije kot žolna	*iszik, mint a kefekötő*
po krempljih spoznaš leva	*körméről lehet megismerni az oroszlánt*
po toči zvoniti je prepozno	*eső után köpönyeg*
podarjenemu konju se ne gleda na zobe	*ajándék lónak ne nézd a fogát*
podobna sta si kot jajce jajcu	*úgy hasonlítanak, mint két tojás*
ponoči je vsaka krava črna	*sötétben minden tehén fekete*
počasi se daleč pride	*lassan járj, tovább érsz*
počivati na lovorikah	*babérain pihen*
postaviti kozla za vrtnarja	*kecskére bízza a káposztát*
potrpljenje železna vrata prebije	*a türelem rózsát terem*
povsod je dobro, doma pa najbolje	*mindenütt jó, de legjobb otthon*
požreti grenko pilulo	*lenyeli a békát*
prazen sod bolje bobni	*üres hordó jobban kong*
preveč še s kruhom ni dobro	*jóból is megárt a sok*
prijatelja spoznaš v nesreči	*szükségben ismered meg a jó barátot*
prilika dela tatu	*alkalom szüli a tolvajt*
priliti olja na ogenj	*olajat önt a tűzre*
priti iz dežja pod kap	*csöbörből vödörbe esik*
priti na beraško palico	*koldusbotra jut*
proti smrti ni zdravila	*halál ellen nincs orvosság*
rana ura, zlata ura	*ki korán kel, aranyat lel*
reči bobu bob, popu pop	*nevén nevezi a gyereket*

reven kot cerkvena miš	*szegény, mint a templom egere*
riba pri glavi smrdi	*fejétől bűzlik a hal*
ribariti v kalnem	*a zavarosban halászik*
rojen je pod srečno zvezdo	*szerencsés csillag alatt született*
roka roko umije	*kéz kezet mos*
sila kola lomi	*szükség törvényt bont*
siten kot podrepna muha	*szemtelen, mint a piaci légy*
slepec slepca vodi	*vak vezet világtalant*
sosedov kruh vedno lepše diši	*a szomszéd rétje mindig zöldebb*
sova sinici glavana pravi	*bagoly mondja verébnek, hogy nagyfejű*
sovražita se kot pes in mačka	*kutya-macska barátságban vannak*
spraviti koga na beraško palico	*koldusbotra juttat vkit*
srajca je bliže od suknje	*közelebb az ing, mint a suba*
sredanja pot - najboljša pot	*legjobb a középút*
sreča je opoteča	*a szerence forgandó*
stene imajo ušesa	*a falnak is füle van*
strela ne udari v koprivo	*csalánba nem üt a ménkü*
tiha voda bregove dere	*lassú víz partot mos*
točnost je lepa čednost	*a pontosság a királyok erénye*
tudi slepa kura včasih zrno najde	*vak tyúk is talál szemet*
ubiti dve muhi na en mah	*két legyet üt egy csapásra*
v vsako reč vtakne svoj nos	*mindenbe beleüti az orrát*
v znanju je moč	*a tudás hatalom*
vaja dela/naredi mojstra	*gyakorlat teszi a mestert*
vedno pade na noge kot maček	*talpára esik, mint a macska*
velik kamen se mu je odvalil od srca	*nagy kő esett le a szívéről*
veliko babic, kilav otrok	*sok bába közt elvész a gyerek*
več je dni kakor klobas	*több nap, mint kolbász*
več oči več vidi	*több szem többet lát*
vest je najboljši sodnik	*a jó lelkiismeretnek nem kell ítélőbíró*
videz vara	*a látszat csal*
vihar v kozarcu vode	*vihar egy pohár vízben*
volk sit, koza cela	*a kecske is jóllakik és a káposzta is megmarad*
vrana vrani oči ne izkljuje	*holló a hollónak nem vájja ki a szemét*
vrniti komu milo za drago	*kölcsönkenyér visszajár*
vrč hodi toliko časa po vodo, dokler se ne razbije	*addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik*
vsak cigan svojo malho hvali	*minden cigány a maga lovát dicséri*
vsak je svoje sreče kovač	*mindenki a maga szerencséjének kovácsa*
vsak začetek je težak	*minden kezdet nehéz*
vsaka medalja ima dve plati	*minden éremnek két oldala van*
vsaka šola nekaj stane	*az iskola pénzbe kerül*
vse poti vodijo v Rim	*minden út Rómába vezet*
vstal je z levo nogo	*bal lábbal kelt fel*
zadeti žebelj na glavo	*fején találja a szöget*
zlat ključ vsaka vrata odpre	*arany kulcs minden ajtóba beillik*
zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača	*sok kicsi sokra megy*
živi kakor riba v vodi	*(úgy) él, mint hal a vízben*
živi kakor lord	*(úgy) él, mint Marci Hevesen*

A magyartól eltérő igei vonzatok *(Vezáva glágolov)*

Birtokos eset (elöljárószó nélkül):

nadejati se	česa (ir)	*reménykedik*	*vmiben*
oprijeti se	česa	*megkapaszkodik*	*vmiben*
lotiti se	**česa**	*nekiáll*	*vminek*
lotiti se	**koga**	*megtámad*	*vkit*
domisliti se	**koga, česa**	*eszébe jut*	*vki, vmi*
zmanjkati komu	**koga, česa**	*elfogy vkinek*	*vki, vmi*
okleniti se	**koga, česa**	*belekapaszkodik*	*vkibe, vmibe*
oprijeti se	**koga, česa**	*megkapaszkodik*	*vkibe, vmibe*
razveseliti se	**koga, česa**	*megörül*	*vkinek, vminek*
veseliti se	**koga, česa**	*örül*	*vkinek, vminek*
spominjati se	**koga, česa**	*emlékezik*	*vkire, vmire*
tikati se	**koga, česa**	*tartozik*	*vkire, vmire*
dotakniti se	**koga, česa**	*megérint*	*vkit, vmit*
navaditi se	**koga, česa**	*megszokik*	*vkit, vmit*
naveličati se	**koga, česa**	*megun*	*vkit, vmit*
odkrižati se	**koga, česa**	*leráz*	*vkit, vmit*
polastiti se	**koga, česa**	*kisajátít*	*vkit, vmit*
spomniti se	**koga, česa**	*emlékezetbe idéz*	*vkit, vmit*
sramovati se	**koga, česa**	*restell, szégyell*	*vkit, vmit*
tikati se	**koga, česa**	*érint*	*vkit, vmit*
zahoteti se komu	**koga, česa**	*megkíván*	*vkit, vmit*
bati se	**koga, česa**	*fél, tart*	*vkitől, vmitől*
obraniti se	**koga, česa**	*megvédi magát*	*vkitől, vmitől*
odkrižati se	**koga, česa**	*megszabadul*	*vkitől, vmitől*
otepati se	**koga, česa**	*ódzkodik*	*vkitől, vmitől*
osvoboditi se	**koga, česa**	*megszabadul*	*vkitől, vmitől*
paziti se	**koga, česa**	*óvakodik*	*vkitől, vmitől*
rešiti/otresti se	**koga, česa**	*megszabadul*	*vkitől, vmitől*
ustrašiti se	**koga, česa**	*megijed*	*vkitől, vmitől*
znebiti se	**koga, česa**	*megszabadul*	*vkitől, vmitől*

Birtokos eset (elöljárószóval):

dobiti veselje	**do česa**	*kedvet kap*	*vmihez*
priti	**do česa**	*hozzájut*	*vmihez*
dokopati se	**do česa**	*szert tesz*	*vmire*
imeti pravico	**do česa**	*joga van*	*vmihez*
imeti veselje	**do česa**	*örömét leli*	*vmiben*
lastiti si pravico	**do česa**	*jogot formál*	*vmire*
opredeliti se	**do česa**	*állást foglal*	*vmiben*
priplaziti se	**do česa**	*odakúszik*	*vmihez*
pripraviti koga	**do česa**	*fölkészít vkit*	*vmire*

vcepljati komu kaj	**do česa**	*kelt vkiben vmit*	*vmi iránt*
zavzeti stališče	**do česa**	*állást foglal*	*vmiben*
čutiti kaj	**do koga**	*érez vmit*	*vki iránt*
ponižati se	**do koga**	*leereszkedik*	*vkihez*
stopiti	**do koga, česa**	*odalép*	*vkihez, vmihez*
umakniti se	**iz česa**	*visszavonul*	*vmitől*
preusmeriti se	**iz česa v kaj**	*áttér*	*vmiről vmire*
prevajati	**iz česa v kaj**	*fordít*	*vmiről vmire*
odvezati koga	**od česa**	*föloldoz vkit*	*vmi alól*
odtegniti kaj	**od česa**	*levon vmit*	*vmiből*
ozdraveti	**od česa**	*kigyógyul*	*vmiből*
živeti	**od česa**	*él*	*vmiből*
opomoči si	**od česa**	*túlteszi magát*	*vmin*
odbijati se	**od česa**	*visszatükröződik*	*vmiről*
odstopiti	**od česa**	*lemond*	*vmiről*
odpočiti se	**od česa**	*kipihen*	*vmit*
opomoči si	**od česa**	*kihever*	*vmit*
odvračati pozornost	**od koga, česa**	*figyelmet elterel*	*vkiről, vmiről*

Részes eset (elöljárószó nélkül):

ubežati	**komu, čemu**	*elmenekül*	*vki, vmi elől*
zaupati	**komu, čemu**	*(meg)bízik*	*vkiben, vmiben*
pridružiti se	**komu, čemu**	*csatlakozik*	*vkihez, vmihez*
pripadati/spadati	**komu, čemu**	*tartozik*	*vkihez, vmihez*
krohotati se	**komu, čemu**	*röhög*	*vkin, vmin*
posmehovati se	**komu, čemu**	*gúnyolódik*	*vkin, vmin*
smejati se	**komu, čemu**	*nevet*	*vkin, vmin*
začuditi se	**komu, čemu**	*elcsodálkozik*	*vkin, vmin*
priseči	**komu, čemu**	*felesküszik*	*vkire, vmire*
peti hvalnico	**komu, čemu**	*dicshimnuszt zeng*	*vkiről, vmiről*
dati prednost	**komu, čemu**	*előnyben részesít*	*vkit, vmit*
izogibati se	**komu, čemu**	*kerül*	*vkit, vmit*
izogniti se	**komu, čemu**	*kikerül*	*vkit, vmit*
načelovati	**komu, čemu**	*irányít*	*vkit, vmit*
posmehovati se	**komu, čemu**	*kigúnyol*	*vkit, vmit*
pretiti	**komu, čemu**	*fenyeget*	*vkit, vmit*
približati se	**komu, čemu**	*megközelít*	*vkit, vmit*
slediti	**komu, čemu**	*követ*	*vkit, vmit*
služiti	**komu, čemu**	*szolgál*	*vkit, vmit*

smejati se	**komu, čemu**	*kinevet*	*vkit, vmit*
ustreči	**komu, čemu**	*kielégít*	*vkit, vmit*
zavidati	**komu, čemu**	*irigyel*	*vkit, vmit*
izmuzniti se	**komu, čemu**	*lelép*	*vkitől, vmitől*
kljubovati	**komu, čemu**	*dacol*	*vkivel, vmivel*
konkurirati	**komu, čemu**	*konkurál*	*vkivel, vmivel*
nasprotovati	**komu, čemu**	*szembeszáll*	*vkivel, vmivel*
postaviti se po robu	**komu, čemu**	*szembeszegül*	*vkivel, vmivel*
pritegniti	**komu, čemu**	*egyetért*	*vkivel, vmivel*
upreti se	**komu, čemu**	*ellenszegül*	*vkivel, vmivel*
zoperstaviti se	**komu, čemu**	*szembehelyezkedik*	*vkivel, vmivel*

mu = neki = *vkinek!*

jed se	**mu** je uprla	*megundorodott az ételtől*	*(vki)*
kakšno mesto	**mu** pripada	*vmilyen helyet foglal el*	*(vki)*
smili se	**mu**	*megszán vkit*	*(vki)*
zmanjkalo	**mu** je besed	*kifogyott a szóból*	*(vki)*
jed se	**mu** je priskutila	*megutálta a kosztot*	*(vki)*
toži se	**mu** po domu	*honvágyat érez*	*(vki)*
blede se	**mu**	*rémeket lát*	*(vki)*
zeha se	**mu**	*ásít*	*(vki)*
kolca se	**mu**	*csuklik*	*(vki)*
odleglo	**mu** je	*megkönnyebbült*	*(vki)*
spodrsnilo	**mu** je	*megcsúszott*	*(vki)*
slabo	**mu** je	*rosszul van*	*(vki)*
spodletelo	**mu** je	*kudarcot vallott*	*(vki)*
zavrtelo se	**mu** je	*megszédült*	*(vki)*
manjka	**mu** česa	*hiányt szenved*	*(vki)*
gabi se	**mu** kaj	*undorodik*	*(vki)*
gre	**mu** za to	*utazik vmire*	*(vki)*
preseda	**mu** kaj	*torkig van vmivel*	*(vki)*
zmanjkalo	**mu** je kruha	*kifogyott a kenyérből*	*(vki)*
do tega	**mu** je, da	*azon van, hogy*	*(vki)*
hudo	**mu** je za kom	*sajnál vkit*	*(vki)*
zahotelo se	**mu** je česa	*megkívánt vmit*	*(vki)*
vidi se	**mu**	*látszik rajta*	*(vkin)*
pozna se	**mu**	*érződik rajta*	*(vkin)*
daje	**mu** upanje	*reménnyel tölti el*	*(vkit)*
dolgčas	**mu** je	*unja magát*	*(vkit)*
izogibali so se	**mu**	*elkerülték*	*(vkit)*
daj	**mu** eno pod nos!	*vágd orrba!*	*(vkit)*
žena	**mu** je podarila otroka	*felesége gyerekkel ajándékozta meg*	*(vkit)*
gnusi se	**mu** kdo, kaj	*hányingere van*	*vkitől, vmitől*
godi se	**mu** krivica	*igazságtalanság történik vele*	*(vkivel)*
pogosto se	**mu** dogaja	*gyakran megesik vele*	*(vkivel)*
storjena	**mu** je bila krivica	*igazságtalanság történt vele*	*(vkivel)*
priskutili so	**mu** kulturo	*megutáltatták vele a kultúrát*	*(vkivel)*
kaj se	**mu** je zgodilo?	*mi történt vele?*	*(vkivel)*

Részes eset (elöljárószó nélkül):

zagnusiti se	**komu kaj**	*megundorodik*	*vki vmitől*
privzgojiti	**komu kaj**	*belenevel*	*vkibe vmit*
vcepiti	**komu kaj**	*beleolt*	*vkibe vmit*
privzgojiti	**komu kaj**	*kifejleszt*	*vkiben vmit*
zbuditi	**komu kaj**	*felkelt*	*vkiben vmit*
približati	**komu kaj**	*közel hoz*	*vkihez vmit*
naložiti	**komu kaj**	*rábíz*	*vkire vmit*
nameniti	**komu kaj**	*rászán*	*vkire vmit*
podtakniti	**komu kaj**	*ráfog/rásóz/*	*vkire vmit*
vsiliti	**komu kaj**	*ráerőszakol*	*vkire vmit*
zaukazati	**komu kaj**	*ráparancsol*	*vkire vmit*
zapustiti	**komu kaj**	*ráhagy*	*vkire vmit*
pripadati	**komu kaj**	*megillet*	*vkit vmi*
zaupati	**komu kaj**	*beavat*	*vkit vmibe*
preprečiti	**komu kaj**	*megakadályoz*	*vkit vmiben*
pritrditi	**komu kaj**	*megerősít*	*vkit vmiben*
naložiti	**komu kaj**	*utasít*	*vkit vmire*
naročiti	**komu kaj**	*megkér*	*vkit vmire*
dopovedati	**komu kaj**	*meggyőz*	*vkit vmiről*
jamčiti	**komu kaj**	*biztosít*	*vkit vmiről*
objasniti	**komu kaj**	*felvilágosít*	*vkit vmiről*
sporočiti	**komu kaj**	*értesít*	*vkit vmiről*
odsvetovati	**komu kaj**	*eltanácsol*	*vkit vmitől*
prepovedati	**komu kaj**	*eltilt*	*vkit vmitől*
prihraniti	**komu kaj**	*megkímél*	*vkit vmitől*
naložiti	**komu kaj**	*megbíz*	*vkit vmivel*
ponuditi	**komu kaj**	*megkínál*	*vkit vmivel*
jemati	**komu kaj**	*elvesz*	*vkitől vmit*
odjesti	**komu kaj**	*eloroz/megkaparint*	*vkitől vmit*
odreči	**komu kaj**	*elvitat*	*vkitől vmit*
odreči/odrekati	**komu kaj**	*elvitat*	*vkitől vmit*
odtegniti	**komu kaj**	*megvon*	*vkitől vmit*
odtujiti	**komu kaj**	*elidegenít*	*vkitől vmit*
odvzeti	**komu kaj**	*elvesz*	*vkitől vmit*
suniti	**komu kaj**	*elcsen*	*vkitől vmit*
ukrasti	**komu kaj**	*ellop*	*vkitől vmit*
upleniti	**komu kaj**	*elzsákmányol*	*vkitől vmit*
zameriti	**komu kaj**	*rossz néven vesz*	*vkitől vmit*
zapleniti	**komu kaj**	*elkoboz*	*vkitől vmit*
zavidati	**komu kaj**	*irigyel*	*vkitől vmit*
dati čutiti	**komu kaj**	*éreztet*	*vkivel vmit*
dati slutiti	**komu kaj**	*sejtet*	*vkivel vmit*
dati vedeti	**komu kaj**	*tudat*	*vkivel vmit*
pojasniti	**komu kaj**	*megértet*	*vkivel vmit*
sporočiti	**komu kaj**	*közöl*	*vkivel vmit*
priskutiti	**komu kaj**	*megutáltat*	*vkivel vmit*
odstopiti	**komu kaj**	*lemond*	*vmiről vki javára*

Részes eset (elöljárószóval):

sesti	**k čemu**	*odaül*	*vmi mellé*
pritegniti koga	**k čemu**	*bevon vkit*	*vmibe*
spraviti se	**k čemu**	*nekilát*	*vminek*
klicati koga	**k čemu**	*fölhív vkit*	*vmire*
nagibati se	**k čemu**	*hajlik*	*vmire*
nagovoriti koga	**k čemu**	*rábeszél vkit*	*vmire*
podžigati koga	**k čemu**	*bujtogat vkit*	*vmire*
pozvati koga	**k čemu**	*fölhív vkit*	*vmire*
preiti	**k čemu**	*áttér*	*vmire*
priganjati koga	**k čemu**	*hajt vkit*	*vmire*
prijaviti se	**k čemu**	*jelentkezik*	*vmire*
primorati koga	**k čemu**	*rákényszerít vkit*	*vmire*
pripraviti koga	**k čemu**	*rábír vkit*	*vmire*
prisiliti koga	**k čemu**	*rákényszerít vkit*	*vmire*
spodbujati koga	**k čemu**	*ösztönöz vkit*	*vmire*
ščuvati koga	**k čemu**	*uszít vkit*	*vmire*
hujskati koga	**k čemu**	*bujtogat vkit*	*vmire*
težiti	**k čemu**	*törekszik*	*vmire*

Tárgyeset (elöljárószó nélkül):

imeti	**kaj**	*van*	*vmije*
deliti si	**kaj**	*megosztozik*	*vmin*
obvladati	**kaj**	*úrrá lesz*	*vmin*
preseči	**kaj**	*túllép*	*vmin*
prestopiti	**kaj**	*átlép*	*vmin*
prežvekovati	**kaj**	*kérődzik/rágódik*	*vmin*
osmisliti	**kaj**	*értelmet ad*	*vminek*
lastiti si	**kaj**	*igényt tart*	*vmire*
loviti	**kaj**	*vadászik*	*vmire*
pogruntati	**kaj**	*rájön*	*vmire*
spoznati	**kaj**	*rájön/rádöbben*	*vmire*
zaslediti	**kaj**	*rábukkan*	*vmire*
zaslužiti si	**kaj**	*rászolgál*	*vmire*
obravnavati	**kaj**	*tárgyal*	*vmiről*
obvladati	**kaj**	*megbirkózik*	*vmivel*
odtehtati	**kaj**	*felér*	*vmivel*
poskušati	**kaj**	*próbálkozik*	*vmivel*
zlorabiti	**kaj**	*visszaél*	*vmivel*

ga = őt = *vkit!*

srečanje	**ga** je ganilo	*meghatódott a találkozástól*	*(vki)*
razočaral	**ga** je	*csalódott benne*	*(vki)*
revma	**ga** daje	*reumában szenved*	*(vki)*
stvar	**ga** je izučila	*okult a dologból*	*(vki)*
doletela	**ga** je smrt	*halálát lelte*	*(vki)*
to	**ga** čudi	*csodálkozik vmin*	*(vki)*
zadela	**ga** je podobna usoda	*hasonló sorsra jutott*	*(vki)*
pobralo	**ga** bo	*el fog pusztulni*	*(vki)*
skrbi	**ga**	*aggódik*	*(vki)*
zbodlo	**ga** je	*beléje nyilalt*	*(vkibe)*
preblisnila	**ga** je misel	*átvillant rajta a gondolat*	*(vkin)*
srce	**ga** daje	*rendetlenkedik a szíve*	*(vkinek)*
potrpljenje	**ga** je minilo	*elfogyott a türelme*	*(vkinek)*
boli	**ga** kaj	*fáj vmije*	*(vkinek)*
veliko	**ga** stane	*sokba kerül neki*	*(vkinek)*
zebe	**ga** v roke, v noge	*fázik a keze, lába*	*(vkinek)*
minila	**ga** je jeza	*elmúlt a haragja*	*(vkinek)*
minila	**ga** je volja	*elment a kedve*	*(vkinek)*
trga	**ga** v križu	*hasogat a dereka*	*(vkinek)*
stalo	**ga** je življenje	*életébe került*	*(vkinek)*
to	**ga** bo stalo glavo	*fejébe fog kerülni*	*(vkinek)*
spreletava	**ga** mraz	*hideg futkos a hátán*	*(vkinek)*
udaril	**ga** je po riti	*fenekére csapott*	*(vkinek)*
grebe	**ga** v grlu	*kaparja a torkát vmi*	*(vkinek)*
uščipnil	**ga** je v lice	*megcsípte az arcát*	*(vkinek)*
srbi	**ga** kaj	*viszket vmije*	*(vkinek)*
ime se	**ga** je prijelo	*ráragadt a név*	*(vkire)*
zalotila	**ga** je noč	*ráesteledett*	*(vkire)*
zagovarjati	**koga, kaj**	*kiáll*	*vki, vmi mellett*
brcniti	**koga, kaj**	*belerúg*	*vkibe, vmibe*
oboževati	**koga, kaj**	*rajong*	*vkiért, vmiért*
prekositi	**koga, kaj**	*túltesz*	*vkin, vmin*
prevladati	**koga, kaj**	*felülkerekedik*	*vkin, vmin*
izslediti	**koga, kaj**	*nyomára bukkan*	*vkinek, vminek*
imeti na skrbi	**koga, kaj**	*gondját viseli*	*vkinek, vminek*
pogledati	**koga, kaj**	*ránéz*	*vkire, vmire*
potrebovati/rabiti	**koga, kaj**	*szüksége van*	*vkire, vmire*
sumiti	**koga, kaj**	*gyanakszik*	*vkire, vmire*
odpraviti	**koga, kaj**	*megszabadul*	*vkitől, vmitől*
prositi	**koga kaj**	*kér*	*vkitől vmit*

Tárgyeset (elöljárószóval):

opozoriti	**koga na kaj**	*figyelmébe ajánl*	vkinek vmit
opozoriti	**koga na kaj**	*felhívja a figyelmét*	vkinek vmire
povišati	**koga v kaj**	*előléptet*	vkit vmivé
siliti	**koga v kaj**	*kényszerít*	vkit vmire
oslepariti	**koga za kaj**	*beugrat*	vkit vmibe
imenovati	**koga za kaj**	*kinevez*	vkit vminek
izvoliti	**koga za kaj**	*megválaszt*	vkit vminek
nagovoriti	**koga za kaj**	*rávesz*	vkit vmire
navdušiti	**koga za kaj**	*lelkesít*	vkit vmire
pooblastiti	**koga za kaj**	*meghatalmaz*	vkit vmire
predlagati	**koga za kaj**	*javasol*	vkit vmire
pridobiti	**koga za kaj**	*megnyer*	vkit vmire
prositi	**koga za kaj**	*megkér*	vkit vmire
prikrajšati	**koga za kaj**	*megfoszt/megkárosít*	vkit vmitől
zavezati	**koga za kaj**	*megbíz*	vkit vmivel
prikrajšati	**koga za kaj**	*megrövidít*	vkit vmivel/vmiben
narediti križ	**čez koga, kaj**	*keresztet vet*	vkire, vmire
pristati	**na kaj**	*beleegyezik*	vmibe
vpisati se	**na kaj**	*beiratkozik*	vmibe/vmire
vreči se	**na kaj**	*beleveti magát*	vmibe/vmire
spoznati se	**na kaj**	*kiismeri magát*	vmiben
razumeti se	**na kaj**	*ért*	vmihez
trkati	**na kaj**	*dörömböl*	vmin
igrati	**na kaj**	*játszik*	vmin (hangszeren)
brenkati	**na kaj**	*penget*	vmit
napeljati besedo	**na kaj**	*szóba hoz*	vmit
navaliti	**na kaj**	*megrohan*	vmit
privaditi se	**na kaj**	*megszokik*	vmit
pritisniti	**na kaj**	*lenyom*	vmit
tolči	**na kaj**	*üt/püföl*	vmit
izgovarjati se	**na kaj**	*mentegetőzik*	vmivel
računati	**na kaj**	*számol*	vmivel
mejiti	**na kaj**	*határos*	vmivel
pisati kaj	**na kaj** (stroj)	*ír vmit*	vmivel (géppel)
loviti	**na kaj** (muho)	*horgászik*	vmivel (kukaccal)
navezati se	**na koga**	*kötődik*	vkihez
obrniti se s čim	**na koga**	*fordul vmivel*	vkihez
nasloviti kaj	**na koga**	*címez vmit*	vkinek
planiti	**na koga**	*nekiesik*	vkinek
naleteti	**na koga**	*összefut*	vkivel

izbruhniti	**na koga, kaj**	*kifakad*	vki, vmi ellen
navaditi se	**na koga, kaj**	*megszokik*	vkit, vmit
vplivati	**na koga, kaj**	*befolyásol*	vkit, vmit
obrniti se	**na koga, kaj**	*fordul*	vkihez, vmihez
vezati se	**na koga, kaj**	*kötődik*	vkihez, vmihez
udariti (se) s čim	**ob kaj**	*beleüti vmijét*	vmibe
spotakniti se	**ob kaj**	*megbotlik*	vmiben
spotakniti se	**ob kaj** (átv)	*megbotránkozik*	vmin
zadeti	**ob kaj**	*nekimegy*	vminek
biti	**ob kaj**	*elveszít*	vmit
biti kaj	**ob kaj**	*vmi ver*	vmit
priti	**ob kaj**	*elveszít*	vmit
spraviti koga	**ob kaj**	*megfoszt vkit*	vmitől
obregniti se	**ob koga**	*ráförmed*	vkire
zaleteti se	**v koga, kaj**	*nekimegy*	vkinek, vminek
buljiti	**v koga, kaj**	*bámul*	vkire, vmire
meriti	**v koga, kaj**	*céloz*	vkire, vmire
upreti pogled	**v koga, kaj**	*rászegezi tekintetét*	vkire, vmire
zijati	**v koga, kaj**	*bámul*	vkit, vmit
sesti	**za kaj**	*odaül*	vmihez
zanimati se	**za koga, kaj**	*érdeklődik*	vki, vmi iránt
agitirati	**za koga, kaj**	*agitál*	vki, vmi mellett
glasovati	**za koga, kaj**	*szavaz*	vki, vmi mellett
lomiti kopja	**za koga, kaj**	*kopját tör*	vki, vmi mellett
držati se	**za koga, kaj**	*fogózkodik*	vkibe, vmibe
oprijeti se	**za koga, kaj**	*megkapaszkodik*	vkibe, vmibe
skrbi ga	**za koga, kaj**	*aggódik*	vkiért, vmiért
zavzeti se	**za koga, kaj**	*kiáll*	vkiért, vmiért
skrbeti	**za koga, kaj**	*gondját viseli*	vkinek, vminek
glasovati	**za koga, kaj**	*szavaz*	vkire, vmire
poskrbeti	**za koga, kaj**	*gondoskodik*	vkiről, vmiről
zmeniti se	**za koga, kaj**	*törődik*	vkivel, vmivel

Elöljárós eset:

sporazumeti se	**o čem**	*megállapodik*	vmiben
premišljevati	**o čem**	*gondolkozik*	vmin
meditirati	**o čem**	*meditál*	vmin
razglabljati	**o čem**	*töpreng*	vmin
razmišljati	**o čem**	*gondolkodik*	vmin

razmisliti	**o čem**	*elgondolkozik*	*vmin*
razpravljati/debatirati	**o čem**	*vitatkozik*	*vmin*
sanjariti	**o čem**	*mereng*	*vmin*
tuhtati	**o čem**	*spekulál*	*vmin*
podvomiti (b)	**o kom, čem**	*kételkedik*	*vkiben, vmiben*
dvomiti (f)	**o kom, čem**	*kételkedik*	*vkiben, vmiben*
razglabljati	**o kom, čem**	*tűnődik*	*vkin, vmin*
ni niti sledu	**o kom, čem**	*nyoma sincs*	*vkinek, vminek*
izgubljati besede	**o kom, čem**	*szót veszteget*	*vkire, vmire*
soditi	**o kom, čem**	*megítél*	*vkit, vmit*
naslajati se	**ob čem**	*kéjeleg*	*vmiben*
ostrmeti	**ob čem**	*megdöbben*	*vmin*
broditi	**po čem**	*dúskál*	*vmiben*
brskati	**po čem**	*búvárkodik*	*vmiben*
odlikovati se	**po čem**	*jeleskedik*	*vmiben*
razlikovati se	**po čem**	*különbözik*	*vmiben*
stikati	**po čem**	*kutat*	*vmiben*
sklepati	**po čem**	*következtet*	*vmiből*
cedijo se mu sline	**po čem**	*csorog a nyála*	*vmiért*
kričati	**po čem**	*kiált*	*vmiért*
seči	**po čem**	*nyúl*	*vmiért*
ravnati se	**po čem**	*tartja magát*	*vmihez*
bobnati s čim	**po čem**	*dobol vmivel*	*vmin*
drsati se	**po čem**	*csúszkál*	*vmin*
ozreti se	**po čem**	*végigpillant*	*vmin*
razmetati kaj	**po čem**	*szétszór vmit*	*vmin*
planiti	**po čem**	*utánakap*	*vminek*
hlepeti	**po čem**	*vágyik*	*vmire*
stremeti	**po čem**	*törekszik*	*vmire*
povpraševati	**po čem**	*tájékozódik*	*vmiről*
poznati koga	**po čem**	*ismer vkit*	*vmiről*
poizvedovati	**po čem**	*tudakozódik*	*vmiről*
prepoznati koga	**po čem**	*felismer vkit*	*vmiről*
spoznati koga	**po čem**	*megismer vkit*	*vmiről*
vprašati koga	**po čem**	*érdeklődik vkinél*	*vmiről*
smrdeti	**po čem**	*bűzlik*	*vmitől*
brkljati	**po čem**	*bíbelődik*	*vmivel*
pljusniti kaj	**po kom**	*rálöttyint vmit*	*vkire*
imenovati koga	**po kom**	*nevet ad vkinek*	*vkiről*
udrihati	**po kom**	*csépel*	*vkit*
zgledovati se	**po kom**	*példaképnek tekint*	*vkit*
žalovati	**po kom**	*gyászol*	*vkit*
podedovati kaj	**po kom**	*örököl vmit*	*vkitől*
sporočiti kaj	**po kom**	*üzen vmit*	*vkivel*

vprašati	**po kom, čem**	*érdeklődik*	*vki, vmi iránt*
koprneti	**po kom, čem**	*epekedik*	*vkiért, vmiért*
ravnati se	**po kom, čem**	*igazodik*	*vkihez, vmihez*
ozreti se	**po kom, čem**	*végignéz*	*vkin, vmin*
hrepeneti	**po kom, čem**	*vágyik*	*vkire, vmire*
metati/obračati oči	**po kom, čem**	*szemet vet*	*vkire, vmire*
čutiti potrebo	**po kom, čem**	*szüksége van*	*vkire, vmire*
zgledovati se	**po kom, čem**	*példát vesz*	*vkiről, vmiről*
imeti besedo	**pri čem**	*szava van*	*vmiben*
ovirati koga	**pri čem**	*gátol vkit*	*vmiben*
pomagati komu	**pri čem**	*segít vkinek*	*vmiben*
pritegniti komu	**pri čem**	*egyetért vkivel*	*vmiben*
sodelovati	**pri čem**	*közreműködik*	*vmiben*
zadrževati koga	**pri čem**	*feltart vkit*	*vmiben*
zmotiti koga	**pri čem**	*megzavar vkit*	*vmiben*
vztrajati	**pri čem**	*ragaszkodik*	*vmihez*
zalotiti koga	**pri čem**	*rajtakap vkit*	*vmin*
zasačiti koga	**pri čem**	*rajtakap vkit*	*vmin*
popustiti	**v čem**	*enged*	*vmiből/vmiben*
pretiravati	**v čem**	*túlzásba visz*	*vmit*
uživati	**v čem**	*élvez*	*vmit*

Eszközhatározós eset:

naslajati se	**nad čim**	*kéjeleg*	*vmiben*
vihati nos	**nad čim**	*fintorog*	*vmin*
žalostiti se	**nad čim**	*szomorkodik*	*vmin*
zamisliti se	**nad čim**	*elgondolkozik*	*vmin*
začuditi se	**nad čim**	*elcsodálkozik*	*vmin*
zgroziti se	**nad čim**	*elszörnyed*	*vmin*
bdeti	**nad čim**	*őrködik*	*vmin/vmi miatt*
javkati	**nad čim**	*siránkozik*	*vmin/vmi miatt*
negodovati	**nad čim**	*zúgolódik*	*vmin/vmi miatt*
ostrmeti	**nad čim**	*megdöbben*	*vmin/vmi miatt*
tarnati	**nad čim**	*sopánkodik*	*vmin/vmi miatt*
obupati	**nad čim**	*kétségbe esik*	*vmitől*
osupniti	**nad čim**	*ledöbben*	*vmitől*
iti	**nad koga**	*megtámad*	*vkit*
spraviti se	**nad koga**	*nekiesik*	*vkinek*
pregrešiti se	**nad kom**	*vétkezik*	*vki ellen*
imeti roko	**nad kom**	*rajta tartja a kezét*	*vkin*
izvršiti kazen	**nad kom**	*büntetést végrehajt*	*vkin*
maščevati se	**nad kom**	*bosszút áll*	*vkin*

stresti jezo	**nad kom**	*kitölti a haragját*	vkin
triumfirati	**nad kom**	*diadalt arat*	vkin
znesti se	**nad kom**	*kitölti a bosszúját*	vkin
obregniti se	**nad kom**	*ráförmed*	vkire
izživljati se	**nad kom**	*szivat (szleng)*	vkit
dreti se	**nad kom**	*ordít*	vkivel
kričati	**nad kom**	*kiabál*	vkivel
rohneti	**nad kom**	*üvölt*	vkivel
zadirati se	**nad kom**	*hőbörög*	vkivel
pritožiti se	**nad kom, čim**	*panaszt emel*	vki, vmi ellen
razočarati se	**nad kom, čim**	*csalódik*	vkiben, vmiben
razočarati se	**nad kom, čim**	*kiábrándul*	vkiből, vmiből
držati/imeti roko	**nad kom, čim**	*rajta tartja a kezét*	vkin, vmin
hudovati se	**nad kom, čim**	*mérgelődik*	vkin, vmin
kraljevati	**nad kom, čim**	*uralkodik*	vkin, vmin
prevladati	**nad kom, čim**	*felülkerekedik*	vkin, vmin
čuditi se	**nad kom, čim**	*csodálkozik*	vkin, vmin
razburiti se	**nad kom, čim**	*felháborodik*	vkin, vmin
spotakniti se	**nad kom, čim**	*megbotránkozik*	vkin, vmin
zagospodariti	**nad kom, čim**	*úrrá lesz*	vkin, vmin
zgroziti se	**nad kom, čim**	*elszörnyed*	vkin, vmin
zmagovati	**nad kom, čim**	*diadalmaskodik*	vkin, vmin
razjeziti se	**nad kom, čim**	*megharagszik*	vkire, vmire
pritoževati se	**nad kom, čim**	*panaszkodik*	vkire, vmire
spozabiti se	**nad kom, čim**	*megfeledkezik*	vkiről, vmiről
maščevati se	**nad kom, čim**	*megbosszul*	vkit, vmit
obupati	**nad kom, čim**	*kiborul*	vkitől, vmitől
zgroziti se	**nad kom, čim**	*megborzad*	vkitől, vmitől
ščititi koga	**pred čim**	*véd vkit*	vmitől
varovati koga	**pred čim**	*óv vkit*	vmitől
zatisniti/zatiskati si oči	**pred čim**	*szemet húny*	vmi fölött
zadrževati koga	**pred čim**	*visszatart vkit*	vmitől
poniževati se	**pred kom**	*alázkodik*	vkinek
dati komu prednost	**pred kom**	*előnyben részesít vkit*	vkivel szemben
trepetati	**pred kom**	*retteg*	vkitől
braniti koga	**pred kom, čim**	*véd vkit*	vkitől, vmitől
obraniti koga	**pred kom, čim**	*megvéd vkit*	vkitől, vmitől
zgroziti se	**pred kom, čim**	*megborzad*	vkitől, vmitől
oplajati se	**s čim**	*táplálkozik*	vmiből
preživljati se	**s čim**	*él*	vmiből
shajati	**s čim**	*kijön*	vmiből
okoristiti se	**s čim**	*hasznot húz*	vmiből

biti v sorazmerju	**s čim**	*aránylik*	vmihez
primerjati kaj	**s čim**	*hasonlít vmit*	vmihez
obogateti	**s čim**	*meggazdagodik*	vmin
zabavati se	**s čim**	*mulat*	vmin
spoprijeti se	**s čim**	*nekilát*	vminek
zmerjati koga	**s čim**	*csúfol vkit*	vminek
asociirati	**s čim** (ir)	*asszociál*	vmire
pooblastiti koga	**s čim**	*feljogosít vkit*	vmire
seznaniti koga	**s čim**	*tájékoztat vkit*	vmiről
		megismertet vkivel	vmit
basati se	**s čim**	*töm magába*	vmit
mahati	**s čim**	*lenget*	vmit
nadaljevati	**s čim**	*folytat*	vmit
odlašati	**s čim**	*halogat*	vmit
prenehati	**s čim**	*abbahagy*	vmit
pretiravati	**s čim**	*eltúloz*	vmit
upravljati	**s čim**	*vezet*	vmit (irányít)
osvežiti se	**s čim**	*felfrissül*	vmitől
razhajati se	**s čim**	*eltér*	vmitől
omožiti se	**s kom**	*férjhez megy*	vkihez
potegniti	**s kom**	*húz*	vkihez
deliti usodo	**s kom**	*osztozik a sorsában*	(vkinek)
deliti mnenje	**s kom**	*osztja a véleményét*	(vkinek)
opraviti	**s kom**	*elintéz*	vkit
pomesti	**s kom**	*elsöpör*	vkit
poznati se	**s kom**	*ismer*	vkit
zaročiti se	**s kom**	*eljegyez*	vkit
manipulirati	**s kom**	*manipulál*	vkit/vkivel
zbijati šale	**s kom, čim**	*tréfát űz*	vkiből, vmiből
iti v korak	**s kom, čim**	*lépést tart*	vkivel, vmivel
staviti	**s kom za kaj**	*fogad*	vkivel vmiben
umreti	**za čim**	*belehal*	vmibe
		meghal	vmiben
stremeti	**za čim**	*törekszik*	vmire
pehati se	**za čim**	*hajt*	vmit
bolehati	**za čim**	*betegeskedik*	vmivel
izdati tiralico	**za kom**	*kiadja a körözést*	vki ellen
stikati	**za kom, čim**	*kutat*	vki, vmi után
noreti	**za kom, čim**	*bolondul*	vkiért, vmiért
udreti (jo)	**za kom, čim**	*utánaered*	vkinek, vminek
hudo mu je	**za kom, čim**	*sajnál*	vkit, vmit
žalovati	**za kom, čim**	*gyászol/sajnál*	vkit, vmit

Idegen eredetű szavak magyar és szlovén végződései
Szóbelseji hangmegfeleltetések

-ácia:	demokrácia	*-acija:*	*demokracija*
-ció:	illusztráció	*-ácija:*	*ilustrácija*
-ád:	blokád	*-áda:*	*blokáda*
-ádé:	parádé	*-áda:*	*paráda*
-áf:	zsiráf	*-áfa:*	*žirafa*
-áfus:	koreográfus	*-áf:*	*koreográf*
-ál:	morál	*-ála:*	*morála*
-álás:	generálás	*-íranje:*	*generíranje*
-ális:	aktuális	*-álen:*	*aktuálen*
-áló:	demonstráló	*-ánt:*	*demonstránt*
-ált:	operált	*-íran:*	*operíran*
-ancia:	ambulancia	*-ánca:*	*ambulánca*
-and:	girland	*-ánda:*	*girlánda*
-ans:	konstans	*-ánta:*	*konstánta*
-áns:	dilettáns	*-ánt:*	*diletánt*
-áns:	pedáns	*-ánten:*	*pedánten*
-ansz:	fajansz	*-ánsa:*	*fajánsa*
-ant:	antant	*-ánta:*	*antánta*
-ány:	kampány	*-ánja:*	*kampánja*
-ár:	gitár	*-ára:*	*kitára*
-archa:	monarcha	*-árh:*	*monárh*
-árd:	avantgárd	*-árda:*	*avantgárda*
-árd:	milliárd	*-árda:*	*milijárda*
-ás:	tankolás	*-ánje:*	*tánkanje*
-asz:	grimasz	*-ása:*	*grimása*
-ász:	Iliász	*-áda:*	*Iliáda*
-aszt:	kaszt	*-ásta:*	*kásta*
-át:	adekvát	*-áten*	*adekváten*
-ata:	automata	*-át:*	*avtomát*
-átor:	kalkulátor	*-átor:*	*kalkulátor*
-auta:	asztronauta	*-ávt:*	*astronávt*
-ázis:	bázis	*-áza:*	*báza*
-ázs:	blamázs	*-áža:*	*blamáža*
-ció:	akció	*-cija:*	*ákcija*
-é:	csokoládé	*-a:*	*čokoláda*
-é:	kabaré	*-ét:*	*kabarét*
-é:	matiné	*-êja:*	*matinêja*
-ell:	bagatell	*-éla:*	*bagatéla*
-éma:	embléma	*-ém:*	*emblém*
-én:	migrén	*-éna:*	*migréna*
-encia:	konferencia	*-énca:*	*konferénca*
-ens:	asszisztens	*-ènt:*	*asistènt*
-er:	karrier	*-êra:*	*kariêra*
-erv:	konzerv	*-êrva:*	*konzêrva*
-esz:	hosztesz	*-ésa:*	*hostésa*

-eszk:	humoreszk	*-éska:*	*humoréska*
-éta:	atléta	*-ét:*	*atlét*
-ett:	operett	*-éta:*	*operéta*
-etta:	parketta	*-ét*	*parkét*
-eum:	jubileum	*-èj:*	*jubilèj*
-eus:	farizeus	*-èj:*	*farizèj*
-euta:	terapeuta	*-évt:*	*terapévt*
-éz:	majonéz	*-éza:*	*majonéza*
-ézis:	szintézis	*-éza:*	*sintéza*
-g-:	giccs	*-k-:*	*kiccs*
-giai:	pedagógiai	*-ški:*	*pedagóški*
-gy-:	Borogyino	*-d-:*	*Borodíno*
-gz-:	egzisztencia	*-ks-:*	*eksisténca*
-i:	filozófiai	*-ski:*	*filozófski*
-i:	rabbi	*-ín:*	*rabín*
-ia:	biblia	*-ija/-ija:*	*bíblija*
-iász:	Augiász	*-ij:*	*Ávgij*
-ij-:	Gorkij	*-i-:*	*Górki*
-ikus:	szimbolikus	*-ičen:*	*simbóličen*
-ill:	idill	*-íla:*	*idíla*
-im:	szeptim	*-íma:*	*septíma*
-in:	mandarin	*-ína:*	*mandarína*
-int:	kvint	*-ínta:*	*kvínta*
-ír:	manír	*-íra:*	*maníra*
-is:	generális	*-ø:*	*generál*
-ista:	turista	*-íst:*	*turíst*
-isz:	Akropolisz	*-a:*	*Akrópola*
-ita:	kozmoplita	*-ít:*	*kozmopolít*
-itás:	identitás	*-itéta:*	*identitéta*
-itudó:	amplitúdó	*-itúda:*	*amplitúda*
-ium:	alumínium	*-ij:*	*alumínij*
-ius:	június	*-ij:*	*júnij*
-iusz:	géniusz	*-ij:*	*génij*
-íz:	remíz	*-íza:*	*remíza*
-ízis:	krízis	*-íza:*	*kríza*
-izmus:	kapitalizmus	*-ízem:*	*kapitalízem*
-k-:	melankólia	*-h-:*	*melanholija*
-l:	Gogol	*-lj:*	*Gógolj*
-ly:	moly	*-lj:*	*mólj*
-man:	appartman	*-má:*	*apartmá*
-ny-:	Anyegin	*-n-:*	*Ónegin*
-ózus:	ambiciózus	*-ózen:*	*ambiciózen*
-ö-:	börleszk	*-ú-:*	*burléska*
-ö-:	börze	*-ó-:*	*bórza*
-ö-:	flört	*-í-:*	*flírt*

-ö/ő-:	cölibátus	*-é/e/ê-*	*celibát*
	amőba		*améba*
	dezertőr		*dezertêr*
-ø:	abszurd	*-en:*	*absúrden*
-ó:	báró	*-ón:*	*barón*
-ó:	dominó	*-a:*	*dómina*
-óba:	mikróba	*-ób:*	*mikrób*
-ód:	katód	*-óda:*	*katóda*
-oll:	kontroll	*-óla:*	*kontróla*
-óma:	idióma	*-óm:*	*idióm*
-on:	ikon	*-óna:*	*ikóna*

-őr:	sofőr	*-êr:*	*šofêr*
-osz:	eposz	*-ø:*	*ép*
-óta:	idióta	*-ót:*	*idiót*
-ózis:	tuberkulózis	*-óza:*	*tuberkulóza*
-ózus:	famózus	*-ózen:*	*famózen*
-s-:	sátán	*-s-:*	*sátan*
-sszió:	presszió	*-sija:*	*presija*
-ty-:	Patyomkin	*-t-:*	*Potémkin*
-ü-:	parfüm	*-ú-/-u-:*	*parfúm*
-ü-:	püré	*-i-/-í-:*	*piré*
-u:	adu	*-út:*	*adút*

Magyar **-é-** — *szlovén -ê*

A 37. oktatási egységben (l. 39. o.) szóltunk róla, hogy azoknak az idegen eredetű szavaknak a nagy része, melyeket a magyarban **e**-nek ejtünk, a szlovénben **é**-nek ejtendők: *cenzor - cénzor, csekk - ček* stb. Alább azokat a leggyakoribb példákat gyűjtöttük össze, amikor a magyar **-é-** hangnak a szlovén **-ê-** hang felel meg.

affér	*afêra*	kritérium	*kritêrij*
artéria	*artêrija*	matéria	*matêrija*
artériás	*artêrijski*	misztérium	*mistêrij*
baktériumok	*baktêrije*	mizéria	*mizêrija*
éra	*êra*	Nigéria	*Nigêrija*
éteri	*etêričen*	presbitérium	*presbitêrij*
hisztériás	*histêričen*	széria	*sêrija*
hisztériás ember	*histêrik*	széria-	*sêrijski*
Homérosz	*Homêr*	szérum	*sêrum*
homéroszi	*homêrski*	szféra	*sfêra*
Ibéria	*Ibêrija*	szférikus	*sfêričen*
ibériai	*ibêrski*	Teréz	*Terêza*
impérium	*impêrij*	Terézia	*Terêzija*
karoszéria	*karosêrija*	Valéria	*Valêrija*

Szláv jövevényszavak a magyar nyelvben

(Slovánske izposójenke v madžárskem jezíku)

A mai magyar nyelvben nagyon sok olyan szó van, mely közvetlenül valamelyik szláv nyelvből, vagy szláv közvetítéssel került a magyar nyelvbe. A szláv nyelvek egymáshoz való nagy hasonlósága miatt nehéz eldönteni, hogy ez vagy az a szó konkrétan melyik nyelvből lett átvéve. A szavak jobbára a keresztény terminológia, a falusi élet, a földművelés, az állattenyésztés meg az államszervezet körébe tartoznak.

Összeállításunknak mindössze az a célja, hogy könnyebben megtanulhatók legyenek azok a szlovén szavak, melyek szlovén vagy más szláv jövevényszókként a mai magyar nyelvben kisebb nagyobb hangtani eltérésekkel megtalálhatók.

Köztudott, hogy a magyar nyelv nem szereti a szláv nyelvekre jellemző **mássalhangzó-torlódásokat,** ezért átvételkor vagy beszúrt egy magánhangzót, vagy a hangátvetéshez *(metatézis)* folyamodott: brázda — *barázda,* grlica — *gerle,* hrček — *hörcsög,* iskra — *szikra,* klobása — *kolbász,* slíva — *szilva,* sláma — *szalma* stb.

Érdekes, hogy az egykori **szláv orrhangok** nagy része ma már nincs meg a szlovén nyelvben, de megtalálható a magyarban. A magyar nyelv akkoriban vette át ezeket a szavakat, amikor még megvolt bennük az orrhang. Tehát még a 12. sz. előtt, mivel a szláv nyelvek többsége ekkoriban vesztette el ezt a sajátosságát.

dóga	*donga*	grób	*goromba*	pród	*porond*
dróg	*dorong*	króg	*korong*	réd	*rend*
grédelj	*gerendely*	léča	*lencse*	slême	*szelemen*
góba	*gomba*	méta	*menta*	sobóta	*szombat*
golób	*galamb*	obróč	*abroncs*	sréča	*szerencse*
grêda	*gerenda*	pétek	*péntek*	svéti	*szent*

Az átvett szavak bizonyos része megtartotta az eredeti jelentését (1. csoport), másik része pedig kisebb-nagyobb jelentésváltozáson ment át az évszázadok során (2. csoport). A "parázna" (prázen = üres) szó eredeti szlávnyelvi jelentése például *"szűz"* volt.

1. Eredeti jelentés

ájda	*hajdina*	brázda	*barázda*	cév	*cső*
bábica	*bába*	bréskev	*barack*	cigàn	*cigány*
bínkošti (pl)	*pünkösd*	bríčka	*bricska*	cvíren (argó)	*cérna*
bírma	*bérma*	brítva	*borotva*	čáša	*csésze*
bírmati	*bérmál*	bršlján	*borostyán*	čebèr	*csöbör*
bívol	*bivaly*	bújen	*buja*	četŕtek	*csütörtök*
blèn	*beléndek*	cép	*csép*	čéšnja	*cseresznye*
bólha	*bolha*	cèr	*cser*	čóln	*csónak*
brána	*borona*	cêsar	*császár*	debéla	*debella*

dèska	*deszka*	kolíba	*kal(y)iba*	Német	*német*
dóga	*donga*	kolomàz	*kulimász*	néšplja	*naspolya*
drág	*drága*	kopáti	*kapál*	obáriti	*abál*
dròg	*dorong*	kóper	*kapor*	obèd (rég)	*ebéd*
drómlja	*doromb*	kopíto	*kaptafa*	obróč	*abroncs*
dúda	*duda*	kôsa	*kasza*	ócet (rég)	*ecet*
dvòr	*udvar*	kôtel	*katlan (üst)*	ólje	*olaj*
dvórnik (rég)	*udvarnok*	kotlína	*völgykatlan*	opát	*apát*
grlica	*gerlice*	kováč	*kovács*	opática	*apáca*
gáziti	*gázol*	košára	*kosár*	pájek	*pók*
glísta	*giliszta*	kožélj	*guzsaly*	páprika	*paprika*
glòg	*galagonya*	kragúlj	*karvaly*	páriti	*párol*
gnòj	*ganéj*	krájcar	*krajcár*	párta	*párta*
góba	*gomba*	králj	*király*	pastír	*pásztor*
golób	*galamb*	krč	*görcs*	pekèl	*pokol*
gólša	*golyva*	krčma (rég)	*korcsma*	pénez (rég)	*pénz*
gomólj	*gomolya*	krčmár (rég)	*korcsmáros*	péč	*kemence*
góž	*gúzs*	kristján	*keresztény*		(= pest)
gráblje	*gereblye*	krog	*korong, kör*	pečát	*pecsét*
grebén	*gereben*	krstíti	*keresztel*	pečénka	*pecsenye*
grêda	*gerenda*	kúhinja	*konyha*	péstunja	*pesztonka*
grédelj	*gerendely*	kúkec	*kukac*	pétek	*péntek*
grót	*garat*	kúm	*koma*	pezdír	*pozdorja*
hrček	*hörcsög*	kúpa	*kupa*	pijávka	*pióca*
híba	*hiba*	kúčma	*kucsma*	pížem	*pézsma*
hólm	*halom*	léča	*lencse*	plášč	*palást*
iskra	*szikra*	lóboda	*laboda*	pleníca	*pelenka*
jágnjed	*jegenye*	lopáta	*lapát*	plésen	*penész*
jálnik (nyelvj)	*álnok*	lopática	*lapocka*	pléva	*pelyva*
járem	*járom*	lósos	*lazac*	plúndra	*plundra*
járica	*jérce*	lúg	*lúg*	pôdkev	*patkó*
jásli (pl)	*jászol*	máčka	*macska*	pogàn	*pogány*
jávor	*jávor/juhar*	màh	*moha*	pogáča	*pogácsa*
júžina (rég)	*uzsonna*	màk	*mák*	polh	*pele*
kàd	*kád*	malína	*málna*	políca	*polc*
kánja	*kánya*	medeníca	*medence*	ponjáva	*ponyva*
kápus (rég)	*káposzta*	mêdved	*medve*	postŕv	*pisztráng*
kávka	*csóka*	mesár	*mészáros*	postát (rég)	*pászta*
káša	*kása*	mesáriti	*mészárol*	pôtok	*patak*
kláda	*kaloda*	mládec	*malac*	povòj	*pólya*
klepáč	*kalapács*	mlín	*malom*	práprot	*páfrány*
klás	*kalász*	mlínar	*molnár*	práča	*parittya*
klepáti	*kalapál*	močvírje	*mocsár*	prážiti	*perzsel/*
klétka	*kalitka,*	mòšt	*must*		*pörzsöl*
	kalicka	motovílo	*motolla*	prélog (rég)	*parlag*
kljúč	*kulcs*	motvóz (rég)	*madzag*	pridvòr (ir)	*pitvar*
ključár	*kulcsár*	možár	*mozsár*	Prús	*porosz*
klobása	*kolbász*	mušíca	*muslinca*	púška	*puska*
koláč	*kalács*	náhod	*nátha*	répa	*répa*

répica	*repce*	sobóta	*szombat*	vihár	*vihar*
rešetáti	*rostál*	sráka	*szarka*	víla	*villa*
rešêto	*rosta*	sréča	*szerencse*	Vláh, Vlási	*olaszok*
rjà	*1. ragya*	sréda	*szerda*	Vláh	*oláh*
	2. rozsda	stóg	*asztag*	vrábec	*veréb*
rób (rég)	*rab*	stólnik	*asztalnok*	šáš	*sás*
rž	*rozs*	stráža	*sztrázsa*	šáfar (rég)	*sáfár*
Srbi	*szerbek*	strúgar	*esztergályos*	škrba	*csorba*
Saracén	*szerecsen*	svéti	*szent*	šója	*szajkó*
sekírica	*szekerce*	svobóden	*szabad*	šúnka	*sonka*
senó	*széna*	temnica	*tömlöc*	zálog (rég)	*zálog*
síto	*szita*	testó	*tészta*	zastáva	*zászló*
sláma	*szalma*	tkálec	*takács*	zób	*zab*
slanína	*szalonna*	tolmáč	*tolmács*	žêhtar (rég)	*sajtár*
slême	*szelemen*	úlica	*utca*	žerjávica	*zsarátnok*
slíva	*szilva*	večérja	*vacsora*	žoltár	*zsoltár*
slúga	*szolga*	večérnica	*vecsernye*	žížek	*zsizsik*
smét	*szemét*	vêdro	*vödör*		

2. Jelentésváltozás

brk(i)	(bajusz)	barkó	dúh	(lehelet)	*doh*
brv	(fahíd)	*bürü*	frčkáti	(pénzt elszór)	*fricska*
balván	(nagy szikla)	*bálvány*	gépelj	(járgány)	*gépely*
bánja	(fürdőkád)	*bánya*	gnús	(undor)	*gonosz*
bàt	(kézidöngőlő)	*bot*	gòl	(csupasz)	*gally*
béra	(termés; fizetség)	*bér*	gomíla	(rakás, mogila)	*mágya*
beséda	(szó)	*beszéd*	goríca (rég)	(hegy, domb)	*gerinc*
blód (rég)	(züllött élet)	*bolond*	gospôda	(uraság)	*gazda*
blódnja	(tévelygés)		gráničar	(határőr)	*gránic*
bòb	(disznóbab)	*bab*	gréblja	(piskavas)	*gereblye*
bòj	(harc)	*baj*	hvála	(köszönet)	*hála*
bojník (rég)	(harcos)	*bajnok*	jántar	(borostyánkő)	*gyanta*
boróvka	(gombaféle)	*boróka*	krst	(keresztelő)	*kereszt*
bràt	(testvér)	*barát*	krzno	(szőrme)	*gerezna*
bréka	(barkóca)	*berkenye*	káhla	(kályhaszem)	*kályha*
brlòg	(odú, kotorék)	*barlang*	kámen	(kő)	kemence
cêrje	(cserfaerdő)	*cserje*	kamín	(kandalló)	*kémény*
cév	(cső)	*cséve*	klošč (nyelvj)	(klop)	*kullancs*
cúndra	(céda)	*condra*	kobílica	(szöcske)	*kabóca*
čebèr	(csöbör, dézsa)	csöbör	kóder	(hajfürt)	*kondor*
čéta	(csapat)	*csata*	kokoš	(tyúk)	*kakas*
črepínja	(törött cserép)	*cserép*	kómora	(kamra)	*kamara*
déd	(nagyapa)	*déd*	kós	(darab)	*konc*
déža	(zsírosbödön)	*dézsa*	kóst(ka)	(csont)	*kocka*
dínja	(sárgadinnye)	*dinnye*	kôzel	(bak, boglya)	*kazal*
dojka	(női mell)	*dajka*	kozôl	(szénaszárító)	*kazal*

kráj	(széle vminek)	*karaj*	plôska	(lapos)	*palack*
kúp	(rakás)	*kúp*	podmòl	(alámosás)	*padmaly*
kúp	(rakás)	*kupac*	pokròv	(fedő, tető)	*pokróc*
kúpec	(vásárló)	*lókupec*	pòp	(1. pópa 2. csuhás)	*pap*
kvás	(élesztő)	*kovász*	poročati	(tájékoztat)	*parancs*
ládja	(hajó)	*ladik*	potvóriti	(meghamisít)	*patvar*
lémež	(csoroszlya)	*lemez*	povrêslo	(szalmakötél)	*póráz*
lépiti se	(ragad)	*madárlép*	prážiti	(pirít)	*parázs*
lóka	(mocsaras terület)	*lanka*	prázen	(üres)	*parázna*
lópta	(lapátféle szerszám)	*labda*	pristàv	(törvényszolga)	*poroszló*
mrva	(silány takarmány)	*murva*	pród	(homok, föveny)	*porond*
málha	(bőrtáska)	*málha*	pròst	(egyszerű, szabad)	*paraszt*
mátka	(anyóka, rég)	*mátka*	réd	(rend)	*rend*
mazílo	(kenőcs)	*máz*	sáblja	(kard)	*szablya*
méh	(tömlő, hólyag)	*anyaméh*	skóba	(vas-, fakapocs)	*eszkábál*
mêja	(határ)	*megye*	sledník	(nyomkövető)	*szelindek*
mézga	(fanedv)	*mézga*	slúžba	(szolgálat)	*zsolozsma*
mílost	(könyörület)	*malaszt*	sólnica	(sótartó)	*szelence*
múka	(múnka = kín)	*munka*	splétka	(ármány)	*pletyka*
nadúha	(asztma)	*nátha*	sporočíti	(értesít)	*parancs*
nevólja	(rosszkedv)	*nyavalya*	stóklasa	(rozsnok)	toklász
nosíla	(hordágy)	*nyoszolya*	stòl	(szék)	*asztal*
oblòk	(ív)	*ablak*	stòlp	(torony)	*oszlop*
obràz	(arc)	*ábra*	tvór	(kelés)	*túr*
obròk	(adag, részlet)	*abrak*	vójvoda	(1. vajda 2. herceg)	*vajda*
ôkno	(ablak)	*akna*	šálica (argó)	(csésze)	*csajka*
okòl (nyelvj)	(körbe)	*akol*	ščét (rég)	(kefe)	*ecset*
okòv	(béklyó, vasalás)	*akó*	zíma	(tél)	*zimankó*
pásulj	(babfőzelék)	*paszuly*	zóbati	(csipeget)	*zabál*
pêhar	(szalmaedény)	*pohár*	zobálo	(fogazat)	*zab(o)la*
pêta	(sarok)	*pata*	žába	(béka)	*idegzsába*
pívncia	(ivó, söröző)	*pince*	žléb	(ereszcsatorna)	*zsilip*
plôsk -a -o	(lapos)	*poloska*	župàn	(polgármester)	*ispán*

Rövidítések (*Krajšáve*)

(b)	befejezett ige *(dovršni glagol)*
(f)	folyamatos ige *(nedovršni glagol)*
(neskl)	nem ragozzuk *(nesklonljivo)*
(pl)	többes számú főnév *(množinski samostalnik)*
/	az elválasztott két elem tetszőlegesen használható
A	alanyeset *(imenovalnik)*
B	birtokos eset *(rodilnik)*
R	részes eset *(dajalnik)*
T	tárgyeset *(tožilnik)*
L	elöljárós eset *(mestnik)*
E	eszközhatározós eset *(orodnik)*
I.	egyes szám *(ednina)*
II.	kettes szám *(dvojina)*
X.	többes szám *(množina)*
m	hímnem *(moški spol)*
ž	nőnem *(ženski spol)*
s	semlegesnem *(srednji spol)*
rég	régies *(starinsko)*
nyelvj	nyelvjárási *(narečno)*
átv	átvitt értelmű *(preneseni pomen)*
társ	társalgási nyelv *(pogovorno)*
ir	irodalmi *(knjižno)*
l.	lásd *(gl.)*
e	hangkivetés *(neobstojni samoglasnik)*
Por	magyarországi szlovén nyelvjárás *(porabsko slovensko narečje)*

SZLOVÉN-MAGYAR SZÓJEGYZET

A

abecéda -e *ž*	ábécé
absolúten -tna -o	abszolút
aktivíst -a *m*	aktivista
ali	vajon
Ána -e *ž*	Anna
angléščina -e *ž*	angol nyelv
angléški -a -o	angol
ansámbel -bla *m*	együttes, zenekar
arábski -a -o	arab
atlét -a *m*	atléta
atóm -a *m*	atom
ávla -e *ž*	előcsarnok, aula
Ávstrija -e *ž*	Ausztria
ávto -a *m (!)*	autó
ávtobus -a *m*	autóbusz
avtobúsen -sna -o	autóbusz-
ávtocésta -e *ž*	autópálya
avtomobíl -a *m*	autó

B

bábica -e *ž*	nagymama
balkónski -a -o	erkély-
bánčen -čna -o	bank-, banki
bánka -a *ž*	bank
bárven -vna -o	színes
bél -a -o	fehér
Bélgijec -jca *m*	belga (ember)
bès bêsa *m*	düh
beséda -e *ž*	szó
bíčan -a -o	megkorbácsolt
bìk bíka *m*	bika
bíl bilà -ò	volt
bíti kóga (T) **srám**	szégyelli magát
bíti vrédno	érdemes, megéri
blagó -á *s*	áru
blágost -i *ž*	jószívűség
bleščeč -éča -e (!)	ragyogó, csillogó
blízu česa (B)	közel vmihez
blížati -am **se**	közeledik
bližína -e *ž*	közelség
blížji -a -e (!)	közelebbi
bó	lesz
bòj bôja *m*	harc
bojèč -éča -e (!)	félénk
bolečína -e *ž*	fájdalom
bólha -e *ž*	bolha
bòr bôra *m*	fenyő
borovníca -e *ž*	áfonya
borovníčev -a -o	áfonya-
božánski -a -o	isteni, fenséges
bôžji -a -e (!)	isteni
bradàt -áta -o	szakállas
bràt bráta *m*	testvér
bráti bêrem	olvas
brèj brêja -e (!)	vemhes
brèz (B)	nélkül
brezzób -a -o	fogatlan
brlòg -óga *m*	barlang, odú
brutálen -lna -o	brutális
brv -í *ž*	pallóhíd
Budimpéšta -e *ž*	Budapest
búrja -e *ž*	bóra (szél)

C

carinárnica -e *ž*	vámhivatal
carínik -a *m*	vámos
carínjenje -a *s*	vámkezelés
cél -a -o	egész
celó	sőt
Celóvec -vca *m*	Klagenfurt
Célzij-a *m*	Celsius
centrálen -lna -o	központi
césta -e *ž*	út
césten -tna -o	út-, közúti
cigàn -ána *m*	cigány
cvét -a *m*	virág
cvetáča -e *ž*	karfiol
cvetóč -a -e	virágzó

Č

čákati -am	vár
čàs časa *m*	idő
čè	ha
čebéla -e *ž*	méh
čebúla -e *ž*	hagyma
čêlo -a *s*	homlok
čèp čêpa *m*	csap
čepéti -ím	gubbaszt
čepràv	habár, jóllehet
čestítati -am **kómu**	gratulál vkinek
četŕti -a -o	negyedik

čez (T)	át, keresztül
čím bòlj	minél jobban
čim prèj	minél előbb
čistôča -e *ž*	tisztaság
číščenje -a *s*	takarítás
člôvek -éka *m*	ember
človéški -a -o	emberi
črka -e *ž*	betű
črtica -e *ž*	1. vonal 2. karcolat
čudèč -éča -e **se** (!)	csodálkozó
čudovít -a -o	csodálatos

D

dáleč	messze
dálje	tovább
dán dné *m*	nap
danášnji -a -e (!)	mai
dánes	ma, máma
darílo -a *s*	ajándék
dáti dám	ad
dêbel debéla -o	vastag, kövér
déci (neskl) *m (!)*	deci
déčko -a *m (!)*	legény
déklica -e *ž*	lányka
dél -a *m*	rész
délati -am	dolgozik
délaven -vna -o	dolgos
délo -a *s*	munka
déloven -vna -o	munka-
délovno mésto	munkahely
desét -ih	tíz
devét devêtih	kilenc
dèž -jà *m*	eső
dežêla -e *ž*	ország, tartomány
deževáti -újem	esik (az eső)
dišèč -éča -e (!)	illatos
dlán -í *ž*	tenyér
dnéven -vna -o	nappali
do (B)	-ig
dóber dôbra -o	jó
dobíti -ím	kap (b)
dobívati -am	kap (f)
dobróta -e *ž*	finomság
dodáten -tna -o	újabb, plusz
dogájati -am **se**	történik
dogódek -dka *m*	esemény
dòl	le
dólgo	sokáig, régóta
dolžnóst -i *ž*	kötelesség
dóm -a *m*	otthon (főnév)
domá	otthon (határ. szó)
domáč -a -e (!)	házi, paraszt-
domobránec -nca *m*	szlovén nyilas
dopoldánski -a -o	délelőtti
dopóldne	délelőtt
dopúst -a *m*	munkahelyi szabadság
doséči -séžem	elér (b)
doségati -am	elér (f)
dostojánstven -a -o	méltóságteljes
dovolíti -vólim	megenged
dovòlj	elég, elegendő
dovóljen -a -o	megengedett
dovoljênje -a *s*	engedély
doživéti -ím	át-/megél
dŕsati -am **se**	korcsolyázik
drág -a -o	1. drága 2. kedves
drémati drémljem -am	bóbiskol
drèn dréna *m*	som(fa)
drhál -i *ž*	csőcselék
drúg -a -o	másik
drugáče	egyébként
drugáčen -čna -o	másmilyen
drúgi -a -o	második
drúgi -ih	mások
drugód	másutt
družínski -a -o	családi
drúžben -a -o	társadalmi
družína -e *ž*	család
drvèč -éča- e (!)	száguldó
drvéti -ím	rohan, száguld
držáti -ím	tart, fog
držáti -ím **se** česa (B)	tartja magát vmihez
držèč -éča -e (!) **se**	tartva magát
dúh -á *m*	szellem
dúnajski -a -o	bécsi
dúša -e *ž*	lélek
dvá dvéh *m*	két
dvájset -ih	húsz
dvé dvéh *ž/s*	két
dvígniti -em **se**	(föl)emelkedik
dvígnjen -a -o	föl-/megemelt

E

ekrán -a *m*	képernyő
elegántno	elegánsan

èn êna -o	egy
enájst -ih	tizenegy
ênka -e *ž*	egyes (szám)
ênonadstrópen -pna -o	egyemeletes
enostáven -vna -o	egyszerű
enôta -e *ž*	egység

F

fànt fánta *m*	fiú
fantìč -íča *m*	fiú, legény
fižól -a *m*	bab
fižólov -a -o	bab-
Francóz -a *m*	francia (férfi)

G

galéb -a *m*	sirály
ganíti -em	meghat
ganíti -em **se**	mozdul
garáža -e *ž*	garázs
gíbanje -a *s*	mozgalom
glágol -a *m*	ige
glásba -a *ž*	zene
glásbenik -a *m*	zenész
glasbílo -a *s*	hangszer
gláven -vna -o	fő, fő-, legfőbb
glavník -a *m*	fésű
glavnína -e *ž*	derékhad
glédati -am	néz
globòk -ôka -o	mély
gnéča -e *ž*	tömeg
golìč -íča *m*	madárfióka
gôra -e *ž*	hegy
Gorénjska -e *ž/*	szlovéniai
Gorénjsko -ega *s*	tájegység
goréti -ím	ég
gorívo -a *s*	üzemanyag
Górnji Seník	Felsőszölnök
gôrski -a -o	hegy(vidék)i
gospá -é *ž*	hölgy (asszony)
gospód -a *m*	úr
gospodárski -a -o	gazdasági
gospodíčna -e *ž*	fiatalaszony
gotòv -ôva -o	kész
gotôvo	biztosan
govêji- a -e (!)	marha-
gòzd gôzda *m*	erdő
Grádec -dca *m*	Graz
gŕd -a -o	csúnya
gràh gráha *m*	borsó
gráničar -ja *m*	határőr
gréh -a *m*	bűn
gròb grôba *m*	sír(bolt)
grózd -a *m*	szőlőszem
grôzen -zna -o	szörnyű
grùnt grúnta *m*	földbirtok
gúma -e *ž*	gumi

H

hčí hčére *ž*	lánya vkinek
híša -e *ž*	ház
hitèč -éča -e (!)	rohanó
híter -tra -o	gyors
hítro	gyorsan
hitróst -i *ž*	sebeség
hkráti	egyúttal
hodíti -im	jár
hotél -a *m*	szálloda
hotélski -a -o	szállodai
hotéti hóčem	akar
hríb -a *m*	hegy
húd -a -o	1. gonosz 2.csípős
hudôben -bna -o	gonosz
húјši -a -e	rosszabb
hvála -e *ž*	köszönet

I

idêja -e *ž*	ötlet
igráti -ám	játszik (zenét)
ihtênje -a *s*	zokogás
imé -na *s*	név
imenováti -újem **kaj** (A)	nevez vminek
imenováti -újem **se**	hívják vminek
iméti imám	van, birtokol
iméti imám **se**	van valahogy
improvizíran -a -o	rögtönzött
informácija -e *ž*	információ
inozémstvo -a *s*	külföld
interníranec -nca *m*	internált
Italiján -m *m*	olasz (ember)
íti grém	megy
(šèlšlà -ò	*ment)*
ízba -e *ž*	szoba (rég)

izbírati -am	válogat (f)
izbírčen -čna -o	válogatós
izbrán -a -o	kiválasztott
izbráti -bêrem	kiválaszt (b)
izbrísati -bríšem	kitöröl
izdélek -lka *m*	termék
izklesán -a -o	(ki)faragott
izklesáti -klêšem	kifarag (b)
izlèt -éta *m*	kirándulás
izlíti -líjem	kiönt
izlóčati -am	félreállít
izmed (B)	közül
izména -e *ž*	műszak
iznenáda	váratlanul
izpovedováti -újem	bevall, beismer
izráziti -im **se**	kifejezi magát
izstòp -ópa *m*	kilép(tet)és

J

jábolko -a *s*	alma
jásen -sna -o	világos, derült
jáven -vna -o	nyilvános, köz-
jédek -dka -o	maró, csípős
jedílni -ega **líst** -a *m*	étlap
jétičen -čna -o	tüdőbajos
jetník -a *m*	fogoly
jêzik -íka *m*	nyelv (mindkettő)
Jugoslován -a *m*	jugoszláv (férfi)
júha -e *ž*	leves
jútranji -a -e (!)	reggeli
jútri	holnap

K

kàd -í *ž*	kád
kajnè?	nemde?
kák -a -o	vmilyen
kakó	hogyan
kàkor	ahogy
kákršen -šna -o	amilyen
kámen -mna *m*	kő
kàr	mintegy
Karavánke -vánk *ž (pl)*	Karavankák
kasnêje	később
katéri -a -o	amelyik
katéri -a -o?	melyik?
káva -e *ž*	kávé
kaznován -a -o	megbüntetett
kaznováti -újem	(meg)büntet (b, f)
kdáj	mikor
kdór kógar	aki
kèr	mert, mivel
kès -a *m*	bűnbánat
ki	aki, amely
kilométer -tra m	kilométer
kíp -a *m*	szobor
kjér	ahol
klánec -nca *m*	lejtő, emelkedő
klepèt -éta *m*	csevegés
klét -í *ž*	pince
klobása -e *ž*	kolbász
kmálu	hamarosan
knjigárna -e *ž*	könyvesbolt
knjigovódja- e *m (!)*	könyvelő
ko	amikor
kočljív -a -o	kényes (ügy)
koléga -a *m (!)*	kolléga
kóliko (B)	mennyi
kólikšen -šna -o	mekkora
kómaj	alig
koncentracíjski -a -o	koncentrációs
kônčno	végre
kônec -nca *m*	vég(e)
končáti -ám	befejez
kopálnica -e *ž*	fürdőszoba
Koróška -e *ž/*	Karintia
Koróško -ega *s*	Karintia
kôsa -e *ž*	kasza
kosílo -a s	ebéd
kosíti -ím	kaszál
kósiti -im	ebédel
kôsten -tna -o	csont-
kot	mint
kót - a *m*	sarok
kot če	mintha
kôtel -tla *m*	kazán, katlan
kotíček -čka *m*	sarok, kuckó
kováč -a *m*	kovács
kováti kújem	kalapál, kovácsol
kóvček -čka *m*	bőrönd
kôza -e *ž*	kecske
kozárec -rca *m*	pohár
kráj -a *m*	hely(ség)
krájcar -ja *m*	krajcár
krájši -a -e (!)	rövidebb
kraljič -íča *m*	királyfi

kránjski -a -o	kranji, krajnai
krásen -sna -o	gyönyörű
krásti krádem	lop
krátek -tka -o	rövid
krematórij -a *m*	krematórium
kreníti krénem	elindul
krí krví *ž*	vér
kričèč -éča -e (!)	rikító, harsány
Krístus -a *m*	Krisztus
krív -a -o	1. ferde 2. hibás
krivíca -e *ž*	igazságtalanság
krivíčen -čna -o	igazságtalan
križíšče -a *s*	kereszteződés
krmílo -a *s*	kormány
krompír -ja *m*	burgonya
krùh krúha *m*	kenyér
krvavèč -éča -e (!)	vérző
kúhinja -e *ž*	konyha
kúmarica -e *ž*	uborka
kùp kúpa *m*	rakás, halom
kupíti -im	vesz, vásárol (b)
kupíti -im **si**	vesz magának
kúriti -im	fűt, tüzel
kúža -e *m (!)*	kutyus
kváriti -im	el-elront (f)

L

láčen -čna -o	éhes
láčni -ega m	éhes/éhező ember
ládja -e *ž*	hajó
lahkó	-hat, -het
lahkó	könnyű/könnyen
lákota -e *ž*	éhínség, éhség
lazíti -im	mászik, kúszik
lažnívec -vca *m*	hazug ember
lè	csak
le-tá, le-tá, le-tó	emez
léči léžem	lefekszik (b)
(légel lêgla -o	*lefekült)*
léd -ú *m*	jég
lenúh -a *m*	lusta férfi
lép -a -o	szép
lepó	szépen
lepôta -e *ž*	szépség
lesén -a -o	fa-
léstev -tve *ž*	létra
létati -am	röpköd (f)
letéti -ím	repül (f)
léto -a *s*	év
lèv lêva *m*	oroszlán
lévi -a -o	bal(oldali)
ležáti -ím	fekszik (f)
líca líc *s (pl)*	arc
lisíca -e *ž*	róka
ljubézen -zni *ž*	1. szeretet
	2. szerelem
ljubeznív -a -o	kedves, barátságos
ljúbica -e *ž*	kedves (fn)
ljubíti -im **se**	szeretik egymást
ljubljánski -a -o	ljubljanai
ljudjé ljudi *m (pl)*	emberek
lokomotíva -e *ž*	mozdony
lončén -a -o	cserép-
lotíti -im **se** (B)	nekilát, nekikezd
lúč -í *ž*	lámpa
lúna -e *ž*	hold
lupíti -im	hámoz

M

Madžár -a *m*	magyar férfi
Madžárska -e *ž*	Magyarország
madžárščina -e *ž*	magyar nyelv
majonézen -zna -o	majonéz-
málce	kisé, kicsit
malénkost -i *ž*	csekélység
málha -e *ž*	tarisznya
málo (B)	kevés/keveset
máma -e *ž*	anya
máma -e *ž*	anyu
mámi (neskl) *ž*	anyuci
mármor -ja *m*	márvány
màrsikàj -česa	sokminden
màrsikatéri -a -o	nemegy
máteren -rna -o	anyai, anya-
máti mátere *ž*	anya
mática -e *ž*	méhkirálynő
matúra -e *ž*	érettségi
mèč mêča *m*	kard
med (E)	között
médijski -a -o	média-
mèdkrajéven -vna -o	helyközi
mednároden -dna -o	nemzetközi
medtém ko	miközben
mêdved -éda *m*	medve
meglà -e *ž*	köd
mêja -e *ž*	határ, mezsgye

mêjen -jna -o	határ-
mendà	feltehetőleg
ménjati -am	vált
ménza -e *ž*	menza
mesíti -im	dagaszt, gyúr
mésto -a *s*	1. város 2. hely
mešan -a -o	vegyes
méter -tra *m*	méter
mêtla -e *ž*	söprű
míl -a -o	kedves
mímo (B) kóga	vki mellett el
minerálen -lna -o	ásványi, ásvány-
minerálna -e *ž*	ásványvíz
minúta -e *ž*	perc
mír -ú *m*	béke
míren -rna -o	nyugodt, békés
mísel -sli *ž*	gondolat
mísliti -im	gondol
mísliti -im **si**	gondol magában
mìš míši *ž*	egér
míza -e *ž*	asztal
mlád -a -o	fiatal
mladìč -íča *m*	fióka
mladínski -a -o	ifjúsági
mláka -e *ž*	tóka
mnógo (B)	sok
môčen -čna -o	erős
môči mórem	-hat, -het, képes
móder -dra -o	1. kék 2. bölcs
modêren -rna -o	modern
modrija -e *ž*	okoskodás
modróst -i *ž*	bölcsesség
mogóče	esetleg, netán
mój môja -e (!)	az én vmim/ enyém
móka -e *ž*	liszt
molčáti -ím	hallgat (f)
molčé	hallgatva
monopólen -lna -o	monopol
Monóšter-tra *m*	Szentgotthárd
mórati -am	kell (csinálni vmit)
mordà	talán
môrski -a -o	tengeri
móst -ú *m*	híd
môški -a -o	férfi
môški -ega *m*	férfi (fn)
motíti -im **kóga**	zavar vkit
motíti -im **se**	téved
móto -a *m (!)*	mottó
móž -á *m*	férj
mràz mráza *m*	hideg (fn)
múčen -čna -o	kínos
múčen -a -o	megkínzott
múkoma	kínkeservesen
muzèj -êja *m*	múzeum
muzikánt -a *m*	muzsikus

N

na (L, T)	-on, -en, -ön;-ra, -re
na Madžárskem	Magyarországon
napís -a *m*	felirat
na prôstem	a szabadban
nabodálo -a *s*	nyárs
načŕt -a *m*	terv
nad (T) (kjé?)	fölött
nadaljeváti -újem	folytat (f)
nàdkúhar -ja *m*	főszakács
nadoménsten -tna -o	pót-, kiegészítő
nadomestíti -ím **kóga**	helyettesít vkit
nadstrópje -a *s*	emelet
nadvòz -ôza *m*	(vasúti) híd
nadvsè	felettébb
naênkrat	hirtelen(ül)
nág -a -o	meztelen
nágeljček -čka *m*	szegfűcske
nahájati -am **se**	található, fekszik
náhod -óda *m*	nátha
nàjbolj	leginkább
najésti -jém **se**	jóllakik
nàjnížji -a -e (!)	legalacsonyabb
nájti nájdem (nášel)	talál (talált)
nàjvážnejši -a -e (!)	legfontosabb
nájveč	legtöbb(en)
nàjvéčji -a -e (!)	legnagyobb
nàjvíšji -a -e (!)	legmagasabb
nakljúčje -a *m*	véletlen
nalàšč	szándékosan
nalépka -a *ž*	matrica
nalóga -e *ž*	feladat
nameníti -ím	szentel
namésto (B)	helyett
napís -a *m*	felirat
napísan -a -o	megírt
napóren -rna -o	fárasztó
napróti (R)	eléje, feléje
naráven -vna -o	natúr-, természetes
narávnost	egyenesen

naredíti -ím megcsinál (b)
naročílo -a *s* megrendelés
národno-osvobdílen -lna -o nemzeti felszabadító
národnost -i *ž* nemzetiség
nasélje -a *s* település
naslédnji -a -e (!) következő
nastáti -stánem létrejön
nàš náša -e (!) mienk
natánčen -čna -o pontos
naužíti -žíjem **se** česa betelik vmivel
naváda -e *ž* szokás
navdúšenje -a *s* lelkesedés
nebéški -a -o mennyei
nebogljèn -êna -o gyámoltalan
nebotíčnik -a *m* felhőkarcoló
nedávno nemrég
nedélja -e *ž* vasárnap
nék -a -o bizonyos, egy
nékaj (B) néhány
nékaj (úr) néhány (óra)
nekatéri -a -o egyes, némely(ik)
nekatéri -ih némelyek
nékdaj valamikor
nekdánji -a -e (!) egykori
nekdó nekóga valaki
nekóč valamikor
nekóliko kissé
Némec -mca *m* német ember
némščina -e *ž* német nyelv
nèoporéčen -čna -o hibátlan
nepričakován -a -o váratlan
nesréča -e *ž* baleset
nêsti nêsem visz
nèusmíljen -a -o könyörtelen
neváren -rna -o veszélyes
nevšéčnost -i *ž* kellemetlenség
nìč ničésar semmi
nihčè nikógar senki
nikákršen -šna -o semmilyen
nìt níti *ž* fonal
njegóv njegôva -o *(m)* az ő vkije/vmije
njegôvi -ih az övéi
njén -a -o *(ž)* az ő vkije/vmije
nobèn -êna -o egyik sem
nôga -e *ž* láb
nòr nôra -o bolond
normálen -lna -o normális
nosíti -im visel, hord
nóter be

nòv nôva -o új
novíca -e *ž* hír, újdonság
nozdŕv -i *ž* orrlyuk
nòž nôža *m* kés
núna -e *ž* apáca

O

ob (L) (kjé?) -nál, nél, mellett
ob (L) (kdáj?) -kor
obá obé obé mindkét
obá obéh *m* mindkét
občútek -tka *m* érzés
obé obéh *ž, s* mindkét
obísk -a *m* látogatás
obiskováti -újem látogat (f)
obláčen -čna -o felhős, borult
oblák -a *m* felhő
oblastí -í *ž (pl)* hatóságok
obléčen -a -o felöltözött
oblíka -e *ž* alak, forma
obnôva -e *ž* felújítás
obnovítven -a -o felújítási
obròk -óka *m* adag, rész
obstájati -am létezik
obtičáti -čím megreked, elakad
obtoževáti -újem vádol
obvestílo -a *s* közlemény
obvézen -zna -o kötelező
obžárjen -a -o fényárban úszó
ocvŕt -a -o rántott
očála -ál *s (pl)* szemüveg
ôče -éta *m (!)* apa
ôčka -e *m (!)* apu
od -tól, től
odbíjati -am (el)üt (f)
oddája -e *ž* rádió/tv-adás
oddájnik -a *m* adó
oddáljen -a -o távoli
odêja -e *ž* takaró
óder -dra *m* színpad, emelvény
odéti odénem **se** betakarózik
odgóvor -a *m* válasz
odgovoríti -ím válaszol
odíti -ídem elmegyek
odkàr amióta
odkríti -kríjem feltár
odlíčen -čna -o kitűnő
odlóčati -am **se** dönt (f)

odlóčen -a -o eldöntött
odlóčen -čna -o határozott
odločíti -im **se** eldönt (b)
odnéhati -am **s čím** (E) abbahagy vmit (T)
odpeljáti -péljem elvisz, elszállít
(odpêljal odpeljála -o elszállította)
odpírati -am **se** nyílik (f)
odpréti -èm **se** kinyílik (b)
(odpŕl -a -o kinyitott)
odpréti odprèm kinyit
odpustíti -ím **kómu** megbocsát vkinek
odpustljív -a -o megbocsátható
odsèk -éka *m* szakasz
odsévati -am sugárzik
odstáven -vna -o leálló
odúren -rna -o undorító
odvzéti -vzámem elvesz
oglàt -áta -o szögletes
oglèd -éda *m* megtekintés
ogledováti -újem nézeget (f)
ogoljufáti -ám becsap
ográja -e *ž* kerítés
ogrévanje -a *s* fűtés
ogrômno (B) rengeteg
ôkence -a *s* ablakocska
ôkno -a *s* ablak
okóli körül(belül)
okólica -e *ž* környék
okóliški -a -o környékbeli
okupacíjski -a -o megszálló
okús -a *m* ízlés
ólje -a *s* olaj
omejèn -êna -o korlátozott
omeníti -im megemlít
(oménil omeníla -o említette)
òn njêga *m* ő, őt
ôna njé *ž* ő, őt
òno njêga *s* ő, őt
opéka -e *ž* tégla
opoldánski -a -o délelőtti
opozárjati -am figyelmeztet
opráti opêrem **si** megmos (b)
opravílo -a *s* intéznivaló
oprávljati -am végez, csinál
očístiti -im kitakarít
ôreh -éha *m* dió
organizíran -a -o szervezett
ósem ôsmih nyolc
osnóven -vna -o általános, alap-
osrédnji -a -e (!) központi, fő

ostáli -a -o a megmaradt, a többi
ostáli -ih a többiek
ostáti ostánem marad
otrôci -ók *m (pl)* gyerekek
otròk -ôka *m* gyerek
ovíran -a -o akadályozott
ozírati -am **se** tekinget
ozíroma illetve
ozréti ozrèm **se** odanéz

P

pálica -a *ž* bot, pálca
páprika -e *ž* paprika
paradížnik -a *m* paradicsom
paragráf -a *m* paragrafus
párk -a *m* park
parkét -a *m* parketta
parkírati -am parkol
pás -ú *m* 1. derék 2. sáv
pásati pášem **kómu** smakkol (szleng)
pásti pádem leesik (b)
(pádel pádla -o leesett)
pazíti -im vigyáz, ügyel
pečèn -êna -o sült
pečénka -e *ž* sülthús
pék -a *m* pék
pekèl -klà *m* pokol
pékovski -a -o pék-
pelјáti péljem visz, szállít
pelјáti péljem **se** utazik
péč -í *ž* kályha; kemence
pès psà *m* kutya
péš gyalog
pešec -šca *m* gyalogos
pêta -e *ž* (láb)sarok
pétdeset -ih ötven
Péter -tra *m* Péter
pêti -a -o ötödik
péti pôjem énekel
pétnajst -ih tizenöt
píca -e *ž* pizza
píčiti -im megcsíp
píhati -am fúj
pík -a *m* csípés
piré -ja *m* püré
písati píšem ír
písati píšem **se** hívják vminek
(písal pisála- o írt)

piščál -i *ž*	síp
piščánec -nca *m*	csirke
pívo -a *s*	sör
pláčati -am	fizet
pláh -a -o	félénk, félszeg
planínski -a -o	hegyvidéki
pláv -a -o	kék (nép)
plávati -am	úszik
plemenít -a -o	nemes
plés -a *m*	bál, tánc
plésati plêšem	táncol
plesíšče -a *s*	tánctér
plézati -am	mászik
plín -a *m*	gáz
po (időhat.) (L)	után
po madžársko	magyarul
po nôvem	újabban
po slovénsko	szlovénül
pobegníti -em	megszökik
pobírati -am	fölszed(eget) (f)
pobóžati -am	megsimogat
pobráti -bêrem	fölvesz (b)
počákati -am	(meg)vár
počási	lassan
počítek -tka *m*	pihenő
počítnice -nic *ž (pl)*	vakáció
pod (T, E)	alatt
podjétje -a *s*	vállalat
pôdkev -kve *ž*	patkó
podóben -bna -o (R)	hasonló
podrúžnica -e *ž*	részleg
podstávek -vka *m*	talapzat
poglédati -am	megnéz
pogòj -ôja *m*	feltétel
pogovárjati -am **se**	beszélget
pogrnjen -a -o	(meg)terített
pograbíti -im	fölkap (b)
pogrínjek -njka *m*	teríték
pogrníti -em	megterít
pohíštvo -a *s*	bútor
poimenován -a -o	elnevezett
pójem -jma *m*	fogalom
pojésti -jém	(meg)eszik
pokázati -kážem	megmutat (b)
poklícati -klíčem	(oda)hív
pokopán -a -o	eltemetett
pokóra -e *ž*	bűnbánat
pokrájina -e *ž*	terület, vidék
pokváriti -im	elront (b)
pokvárjen -a -o	1. romlott 2. rosz

pòl	fél (fele vminek)
políca -e *ž*	polc
Polják -a *m*	lengyel (ember)
pòlléten -tna -o	féléves
póln -a -o (B)	teli, tele
polómljen -a -o	törött
položáj -a *m*	helyzet
pomágati -am	segít
pomáhati -am	int
pomémbnost -i *ž*	jelentőség
pomóč -í *ž*	segítség
ponávljati -am	ismétel(get)
poméhati -am	megszűnik
ponížan -a -o	megalázott
popíti -píjem	megiszik
Porábje -a *s*	Rába-vidék
porêklo -a *s*	eredet, származás
poročèn	nős
poročêna	férjezett
poročíla -íl *s (pl)*	hírek
poročílo -a *s*	beszámoló
poróka -e *ž*	esküvő
posedéti -ím	(el)üldögél
posejáti -sêjem	elvet (b)
pôsel -sla *m*	ügy, munka
posesáti -ám	kiporszívoz
poslušálec -lca *m*	(rádió)hallgató
poslušálka -e *ž*	hallgató(nő)
postája -e *ž*	állomás
postajalíšče -a *s*	megálló
postánek -nka *m*	pihenő (utazáskor)
postáviti -im	helyez
póstelja -e *ž*	ágy
postláti postéljem	megágyaz
postópoma	fokozatosan
postŕv -i *ž*	pisztráng
postréči -strézem	felszolgál
pošéven -vna -o	ferde
póšta -e *ž*	posta
poštèn -êna -o	becsületes
pót -í *ž*	út(vonal)
potegníti -em	végighúz (b)
potépanje -a *s*	barangolás
pótni list	útlevél
potováti -újem	utazik
potŕt -a -o	levert
potŕtost -i *ž*	levertség
potrebováti -újem	szüksége van
potrudíti -im **se**	igyekszik
poučeváti -újem	tanít, oktat

poúk -a *m*	tanítás, oktatás
povédati -vém	el-/megmond
pošéven -vna -o	ferde
pozabíti -im	elfelejt
pozanímati -am **se**	megérdeklődni
pozdràv -áva *m*	1. üdvözlet
	2. köszönés
pozdráviti -im	köszön
poznáti -ám **kóga**	ismer vkit
poznáti -ám **se**	ismerik egymást
požírati -am	nyel (f)
požréti -žrèm	lenyel (b)
pràg prága *m*	küszöb
práh -ú *m*	por
prámen -éna *m*	sugár
pràv	épp
pravíčen -čna -o	igazságos
práviti -im	mond
prázen -zna -o	üres
prážen -a -o	pirított
prebíti -bíjem	áttör
prebudíti -ím **se**	fölébred
precèj	eléggé
préčkati -am **kaj** (T)	átkel vmin
pred	előtt
pred (T/E)	előtt
predál -a *m*	fiók
predáleč	túl mesze
preddvérje -a *s*	előcsarnok
predlágati -am	javasol (b), (f)
predòr -ôra *m*	alagút
predpís -a *m*	előírás
predstáviti -im **se**	bemutakozik
predvčéraj	tegnapelőtt
predvsèm	elsősorban
preglédati -am	átvizsgál, átnéz
pregóvor -a *m*	közmondás
prehiteválen -lna -o	előző, előzési
prehitévati -am	előz
prehòd -óda *m*	átkelő, átjáró
prêja -e *ž*	1. fonal 2. fonó
prêjšnji -a -e (!)	(meg)előző
préko (B) **čésa**	vmin át, keresztül
prekoráčiti -im	túllép
prelàz -áza *m*	hágó
prêmog -óga *m*	szén
prepévati -am	énekel (f)
prepíh -a *m*	huzat
prepláviti -im	eláraszt
prepôzen -zna -o	túl késő

prepróga -e *ž*	szőnyeg
preselíti -im **se**	át-/elköltözik
presenéčen -a -o	meglepődött
presenéčenje -a *s*	meglepetés
presenétiti -im **se**	meglepődik
prestólnica -e *ž*	főváros
prestopíti -im	átlép
prestrášen -a -o	rémült
prešíniti -em	átvillan
prešuštvováti -újem	házasságtörést elkövet
pretéžno	többnyire
pretrésen -a -o	megrendült
prevòz -ôza *m*	közlekedés
prezráčiti -im	kiszellőztet
pri (L)	-nál, -nél
pridrúžiti -im **se**	csatlakozik
prihajajóč -a -e (!)	érkező
prihájati -am	jár, bejár, érkezik
priímek -mka *m*	vezetéknév
prijátelj -a *m*	barát
prijáva -e *ž*	bejelentés
prijázen -zna -o	kedves
prijéten -tna -o	kellemes
prijétno	kellemesen
prikljúčiti -im **se**	rákapcsolódik
prilóga -e *ž*	köret
Primórska -e *ž/*	szlovén tájegység
Primórsko -ega *s*	
prinášati -am	hoz (f)
prinêsti -nêsem	(meg)hoz (b)
pripelpáti -péljem	megérkezik (jármű)
pripogíbati -am **se**	hajladozik (f)
pripogníti -pógnem **se**	lehajol (b)
priporóčati -am	ajánl
pripráviti -im	elkészít (b)
priprávljati -am	készít (f)
priprávljen -a -o	kész(en)
priredítev -tve *ž*	rendezvény
prirêjanje -a *s*	szervezés
prislúhniti -em (R)	meghallgat
prispéti -spèm	megérkezik, odaér
pritegníti -em	vonz
príti prídem	jön
(prišèl -à -ò	*megjött)*
pritlíčje -a *s*	földszint
pritoževáti -újem **se**	panaszkodik
pritrdílen -lna -o	igenlő
prižgáti -žgèm	meggyújt
prižgáti -žgèm **se**	kigyullad

problém -a *m (!)* probléma
prodájati -am árul, árusít
próga -e *ž* vonal, pálya
promèt -éta *m* forgalom
prométen -tna -o közlekedési
promíle -a *m (!)* ezrelék
prosíti prósim **za kaj** kér vmit
pròst prôsta -o szabad
prôstor -óra *m* hely, tér
próti (R) kómu, čému vki, vmi felé
prsi -i *ž (pl)* mell
prt -a *m* terítő
prtíček -čka *m* szalvéta
prtljága -e *ž* poggyász
prtljážnik -a *m* csomagtartó
pùnt púnta *m* lázadás
púst -a -o sivár, kihalt
pustíti -ím enged, hagy
púšeljc -a *m* virágcsokor (nép)

R

ràd iméti szeret
ràd ráda -o (délati kaj) szeret (csinálni vmit)
rádenska -e ž ásványvíz
rádio -a *m (!)* rádió
ráhlo enyhén
ráje inkább
rájše inkább
ràk ráka *m* rák
rávno éppen
rávnokar éppen most
razglèd -éda *m* kilátás
razglódan -a -o szétrágott
različen -čna -o különböző
razločíti -im megkülönböztet
razméra -e *ž* körülmény
razmére -mér *ž (pl)* viszonyok
razmíšljati -am gondolkodik (f)
razmíšljenost -i *ž* szórakozottság
razpráva -e *ž* vita, értekezés
razprostírati -am **se** elterül
rázred -éda *m* osztály (iskolai)
razstáva -e *ž* kiállítás
razstavíšče -a *s* vásárterület
razsvetljèn -êna -o kivilágított
razveselíti -ím **se** čésa megörül vminek
razveselíti -ím **se** megörül
rdèč rdéča -e (!) piros, vörös
rêči rêčem mond
(rékel rêkla -o mondta)
réd -a *m* rend
rêdkev -kve *ž* retek
regimènt -ênta *m* ezred (nép)
réka -e *ž* folyó
rekláma -e *ž* reklám
rèp rêpa *m* farok
rés tényleg
restavrácija -e *ž* étterem
rézanec -nca *m* metélt
ríba -e *ž* hal
rísba -e *ž* rajz
ríž -a *m* rizs
ròj rôja *m* (méh)raj
rôjsten -tna -o születési
rôka -e *ž* kéz, kar
rôsa -e *ž* harmat
róža -e *ž* rózsa, virág
rumèn -êna -o sárga
Rús -a *m* orosz (ember)

S

sàj 1. hiszen 2. persze
sám -a -o egyedül, maga a
sánje sánj *ž (pl)* álom
sedàj most
sédemnajst -ih tizenhét
sedéti -ím ül
sédež -a *m* 1. ülés 2. székhely
sêja -e *ž* értekezlet
sêjem -jma *m* vásár
sekúnda -e *ž* másodperc
semaforizíran -a -o szemaforos
sèn snà *m* álom
sénca -e *ž* árnyék
senó -á *s* széna
serpentíne -tín *ž (pl)* szerpentin(ek)
sêrvis -a *m* szerviz
sésti sédem leül
sêstra -e *ž* lánytestvér
sevéda természetesen
séveren -rna -o északi
séverovzhódnik -a *m* északkeleti szél
sežgáti -žgèm eléget
shrámba -e *ž* éléskamra
sijájen -jna -o ragyogó

sijáti síjem süt, ragyog
síloma igen nehezen
sín -a *m* fia vkinek
sín -a *m* fia vkinek
sìr síra *m* sajt
sìt síta -o jóllakott
sív -a -o szürke
skelét -a *m* csontváz
skloníti -im **se** lehajol
skodélica -e *ž* csésze
skózenj (= skózi njêga) rajta keresztül
skózi (T) keresztül, át
skŕb -í *ž* gond
skrájšati -am megrövidít
skrátka egyszóval
skrbéti -ím **kóga** (T) aggódik
skúhati -am (meg)főz
skúpaj együtt
skúpščina -e *ž* országgyűlés
slàb slába -o 1. rossz 2. gyenge
slabìč -íča *m* rossz ember
sládek -dka -o édes
slána -e *ž* harmat
slíka -e *ž* 1. kép 2. festmény
slòn slôna *m* elefánt
Slovénec -nca *m* szlovén ember
Slovénija -e *ž* Szlovénia
Slovénka -e *ž* szlovén nő
slovénščina -e *ž* szlovén nyelv
slóvnica -e *ž* nyelvtan
slovó -ésa *s* búcsú(zás)
slúžba -e *ž* munkahely
slúžben -a -o munkahelyi
služíti -im keres (pénzt)
smehljáti -ám **se** mosolyog
sméti smém szabad (csinálni)
smŕt -i *ž* halál
snég snegá *m* hó
snòp snôpa *m* kéve
sôba -e *ž* szoba
sobóta -e *ž* szombat
sodník -a *m* bíró
sók -a *m* üdítőital
sôkol -ôla *m* sólyom
sól -í *ž* só
soláta -e *ž* saláta
sónčen -čna -o nap-
sopênje -a *s* szuszogás
soródnik -a *m* rokon
soródstvo -a *s* rokonság
spálnica -e *ž* hálószoba
spáti -ím alszik
spèč -éča -e (!) alvó
spét ismét
spláčati -am **se** megér
spôdaj alul
spòl spôla *m* nem (nyelvtani)
spomeník -a *m* emlékmű
spomín -a *m* emlék
spómniti -im **se** čésa eszébe jut vmi
spopàd -áda *m* összecsapás
spoznáti -ám megismer
spoznáti -ám **se** megismerkedik
správiti -im kám juttat (b) vhová
sprédnji -a -e (!) el(ül)ső
spregovoríti -ím (meg)szó(lal) (b)
sprehájati -am **se** sétál(gat) (f)
sprehodíti -im **se** sétál (egyet) (b)
spremeníti -ím **se** megváltozik
sprémiti -im elkísér (b)
sprémljati -am kísér (f)
spričeválo -a *s* bizonyítvány
spustíti -im **nóter** beenged
spustíti -ím **se** leereszkedik (b)
spúščati -am **se** leereszkedik (f)
srám -ú *m* szégyen
srcé -á *s* szív
sréčati -am **kóga** (T) találkozik vkivel
sréčen -čna -o 1. boldog 2. szerencsés
srédnji -a -e (!) középső
srhljív -a -o hátborzongató
stálen -lna -o állandó
stánje -a *s* állapot
stanováti -újem lakik
stàr stára -o 1. öreg 2. régi
stárša -ev *m (dv)* a két szülő
stárši -ev *m (pl)* a szülők
státi stánem kerül (pénzbe)
státi stojím 1. áll 2. található
stávba -e *ž* épület
stávek -vka *m* mondat
stávka -e *ž* sztrájk
stávkati -am sztrájkol
steklenica -e *ž* üveg (italnak)
stêklo -a *s* üveg (anyag)
sténa -e *ž* fal
stík -a *m* kapcsolat
stòl stôla *m* szék
stôlpnica -e *ž* toronyház

stópati -am lépked (f)
stopínja -e *ž* fok
stopíti -im lép (b)
stopnice -ic *ž (pl)* lépcső
storíti -ím (meg)tesz
storjèn -êna -o elvégzett
strm -a -o meredek
stràh strahú *m* félelem
strán -í *ž* oldal, rész
straníšče -a *s* vécé
strášen -šna -o szörnyű
stratéški -a -o stratégiai
stražár -ja *m* őr
stréha -e *ž* tető
strínjati -am **se** egyetért
strínjati -am **se s kóm** egyetért vkivel
strméti -ím bámul
strojevódja -e *m (!)* mozdonyvezető
stvár -í *ž* dolog, ügy
súmiti -im gyanít
sumljív -a - o gyanús
svátba -e *ž* násznép
svét -á *m* világ, itt: vidék
svét -a -o szent
svèt svéta *m* tanács, bizottság
svetíti -im **se** fénylik
svetóven -vna -o világ-
svínjski -a -o sertés-, disznó-
svój svója -e (!) saját

Š

še még
šel šlà -ò ment (múlt idő)
šelè mégcsak/majd csak
širòk -ôka -o széles
škóditi -im árt
škòf -ôfa *m* püspök
šóla -e *ž* iskola
šólski -a -o iskolai
Štájerska -e *ž* Stájerország
štájerski -a -o stájerországi
številka -e *ž* szám
štipéndija -e *ž* ösztöndíj
štírinajst -ih tizennégy
študènt -ênta *m* egyetemista
študírati -am tanul
švígniti -em elsuhan

T

tá tá tó ez
tábla -e *ž* tábla
taboríšče -a *s* tábor
taboríščnik -a *m* táborlakó
ták -a -o ilyen
takó így/úgy/ennyire
tako rekóč úgymond
takòj azonnal
takràt akkor
táksi -ja *m (!)* taxi
tákšen -šna -o olyan
tále tále tóle emez
tàm ott
tàmle amott
têči têčem fut
(tékel têkla -o futott)
téden -dna *m* hét (7 nap)
tédensko hetente
téhničen -čna -o műszaki
tékniti -em **kómu** ízlik vkinek
teléčji -a -e (!) borjú-
telefonírati -am telefonál
televízor -ja *m* televízió
temà -è *ž* sötétség
temáčen -čna -o sötét(es)
temeljít -a -o alapos
temperatúra -e *ž* hőmérséklet
témpo -a *m (!)* tempó
tepèn -èna -o megvert
tesnôben -bna -o nyomasztó
têta -e *ž* (nagy)néni
têžek -žka -o nehéz
tísoč *(B, pl)* ezer
tiščáti -ím szorít
tjà oda
tóčen -čna -o pontos
točíti tóčim tölt
tóda de, azonban
tókrat ezúttal
tólar -ja *m* tollár, tallér
tolažíti -im **se** vigasztalódik
tóliko ennyi/annyi
tôpol -ôla *m* jegenyefa
tovóren -rna -o teher-
tovórno -ega **vozílo** -a teherautó
trávnik -a *m* rét
tréba kell, szükséges

trenútek -tka *m* pillanat
trésti trésem **se** remeg
trg -a *m* tér
trgôvec -vca *m* kereskedő
trgovína -e *ž* bolt, üzlet
trí tréh három
trínajst -ih tizenhárom
tržnica -e *ž* piac
tù/túkaj itt/itt(en)
túdi is
túјec -jca *m* idegen (ember)
tujína -e *ž* idegen ország
turíst -a *m* turista

U

ubijálec -lca *m* gyilkos
ubíjati -am öl (f)
ubóg -a -o szegény
učênec -nca *m* tanuló
učênec -nca *m* tanuló
učínek -nka *m* hatás
učíteljica -e *ž* tanítónő
učíti -ím tanít
učíti -ím **se** tanul
udóben -bna -o kényelmes
ugájati -am **kómu** (R) tetszik vkinek
ugovárjati -am ellenkezik
úlica -e *ž* utca
umakníti -em **se** viszavonul
umírati -am haldoklik
umít -a -o tiszta
umorjèn -êna -o megölt
umréti umrèm meghal
(umrl -a -o meghalt)
unifórma -e *ž* egyenruha
úra -e *ž* óra
uràd -áda *m* hivatal
uráden -dna -o hivatalos
urêjati -am szerkeszt
urejèn -jêna -o rendezett
ustanôva -e *ž* intézmény
ustanovíti -ím (meg)alapít
ustanovljèn -êna -o megalapított
ustáviti -im megállít
ustáviti -im **se** megáll
ustávljen -a -o le-/megállítva
ústnice -ic *ž (pl)* ajkak
ustrášiti -im **se** megrémül

utrgati -am leszakít (b)
uzréti -zrèm megpillant

V

vàm önnek, önöknek
várno óvatosan
várnost -i *ž* biztonság
váruška -e *ž* dada
vás -í *ž* falu
vasíca -e *ž* falucska
vàš váša -e *(c, j, č, ž, š)* öné, önöké, tietek
vaščàn -ána *m* falusi ember
vážen -žna -o fontos
vdáti se vdám se megadja magát
vdréti vdrèm betör
(vdrl -a - o betört)
vèč több
vèčdnéven -vna -o többnapos
večérja -e *ž* vacsora
večína -e *ž* (częsa) többség, zöm
večínoma többnyire
véčji -a -e *(c, j, č, ž, š)* nagyobb
vêčkrat többször
vèčstoléten -tna -o több száz éves
védeti vém tud, ismer
védno mindig
vêja -a *ž* (fa)ág
vèleblagóvnica -e *ž* nagyáruház
vêlik velíka -o nagy
velíko sok, sokat, sokan
veljáven -vna -o érvényes
vèn ki(felé)
vèndar azonban, mégis
véren -rna -o hűséges
verjéti -jámem elhisz
vès vsà -è teljes
vesél -a -o vidám
veselíti -ím **se** częsa (B) örül vminek
vétеr -tra *m* szél
vhòd vhóda *m* bejárat
vídeti -im lát
vijúgast -a -o kanyargós
vílice -lic *ž (pl)* villa
víno -a *s* bor
víslice -ic *ž (pl)* akasztófa
visòk -ôka -o magas
višína -e *ž* magasság
vkljúčiti -im bekapcsol

vkljúčno bezárólag
vkorákati -am bevonul
vlák -a *m* vonat
vlážen -žna -o nedves
vljúden -dna -o udvarias
vôda -e *ž* víz
vodíčka -e *ž* idegenvezető
vodíti -im vezet
vódja -e *m (!)* vezető
voják -a *m* katona
vôjna -e *ž* háború
vólja -e *ž* 1. akarat 2. kedv
vóz -á *m* kocsi, szekér
vózen -zna -o közlekedő
vozílo -a *s* jármű
vozíti -im **se** utazik (f)
vozník -a *m* gépkocsivezető
vozníški -a -o járművezetői
vozníško (dovoljênje) jogosítvány
vôžnja -e *ž* utazás
vprášati -am megkérdez
vrág -a *m* ördög
vráta vrát *s (pl)* 1. ajtó 2. kapu
vréča -e *ž* zsák
vrême -éna *s* időjárás
vreménski -a -o időjárási
vŕh -a *m* csúcs
vrníti -em **se** visszajön
vrníti vŕnem **se** visszatér
vŕt -a *m* kert
vrtéti -ím **se** forog, szédül
vsákdo vsákogar mindenki
vsè vsèga minden
vsekákor mindenképp
vstáti vstánem feláll
vzéti vzámem elvesz
vzklíkniti -em fölkiált
vzletéti -ím fölröppen (b)

Z

začéti -čnèm (el)kezd
(začél -a -o elkezdett)
začúden -a -o csodálkozó
začúdeno (el)csodálkozva
začutíti -im megérez
zádaj hátul
zádnji -a -e (!) utolsó, utóbbi
zádnjič múltkor; utoljára
zadovóljen -ljna -o elégedett
zadréti se -dêrem se felordít
zakòl -ôla *m* vágás (állaté)
zaglédati -am megpillant (b)
zagotôvo egészen biztosan
zagrnjen -a -o elhúzott, behúzott
zahtévati -am követel
zakáj hiszen, mivel
zakáj? miért?
zákon -óna *m* 1. házaság
2. törvény
zakónski pár házaspár
zál -a -o takaros
zaljúbljen -a -o szerelmes
zamàn hiába
zamíšljen -a -o elgondolkodva
zanímati -am érdekel
zanímív -a -o érdekes
zapeljáti -péljem rákanyarodik
zaplesáti zaplešem táncolni kezd
zapletèn -êna -o bonyolult
zapóra -e *ž* útlezárás
zapŕt -a -o zárt
zapréti -èm bezár, becsuk
zarádi (B) miatt
zaskeléti -ím égetni kezd
zaspán -a -o álmos
zaspáti -ím elalszik
zastáva -e *ž* zászló
zatajeván -a -o elfojtott
zatégadélj amiatt (rég)
zató ezért, azért
zavarovánje -a *s* biztosítás
zavíti -víjem lekanyarodik
zavléči -em **se** elhúzódik
zavóra -e *ž* fék
zaželéti -ím (meg)kíván
zaželéti -ím **si** kíván magának
zbôsti zbôdem megszúr
zbudíti -ím **se** fölébred
zdàj most
zdéti zdím **se** tűnik (f)
zdravílen -lna -o gyógyhatású
zdravílo -a *s* gyógyszer
zdrávje -a *s* egészség
zdrávo! szevasz(tok)!
zèl zlà -ò gonosz
zelèn -êna -o zöld

zelenjáva -e *ž* zöldség
zelenjáven -vna -o zöldség-
zélje -a *s* káposzta
zeló nagyon
zêmlja -e *ž* föld
zèt zéta *m* vő
zgódba -e *ž* történet
zgodíti -ím **se** megtörténik (b)
zgodovínski -a -o történelmi
zgôraj fent
zgrádba -e *ž* építmény
zgradíti -ím fölépít
zíd -ú *m* fal
zlágati -am rak, csomagol
zlásti különösen, főleg
zlôba -e *ž* aljasság, gonoszság
zlôben -bna -o aljas, gonosz
zlovóljen -ljna -o rosszkedvű
zmeníti -im **se** za kaj törődik vmivel
zménjen -a -o megbeszélt
zmeren -rna -o enyhe
značílen -lna -o jellegzetes
známka -e *ž* 1. bélyeg
2. autótípus
znán -a -o ismert, híres
znánec -nca *m* ismerős
znáten -tna -o jelentős
zôra -e *ž* hajnal
zrézek -zka *m* szelet
zunánji -a -e (!) külső
zvečér este
zvédeti zvém megtud
zvézda -e *ž* csillag

Ž

žàl sajnos
žálosten -tna -o szomorú
žárek -rka *m* sugár
žé már
želéti -ím kíván
želézen -zna -o vas-
železnica -e *ž* vasút
železniški -a -o vasúti
žêlo -a *s* fullánk
žémljica -e *ž* zsemle
žêna -e *ž* feleség
žénska -e *ž* nő, aszony
živál -i *ž* állat
živéti -ím él
živínozdravník -a *m* állatorvos
žlíca -e *ž* kanál

MEGOLDÁSOK — REŠITVE

1. LEKCIJA

5.

a. Da, on je Slovenec.
b. Ne, on ni Slovenec, on je Madžar.
c. Ne, on ni kovač, on je pek.
č. Da, ona je igralka.
d. Ne, on ni politik, on je operni pevec.

6.

a. Oni
b. Jaz
c. Ti
č. On/Ona
d. Oni/One
e. Vi
f. Mi

7.

a. je
b. sem
c. je
č. so
d. ste
e. smo
f. si

8.

a. ni
b. niso
c. nisem
č. nisi
d. nismo
e. niste
f. niso

9.

a. Kdo je to?
b. Kaj je to?
c. Kaj je to?
č. Kdo je to?
d. Kaj je to?

10.

a. Učenec se uči.
b. Pek peče (kruh).
c. Operni pevec poje.
č. Kuhar kuha.
d. Čistilka čisti.
e. Glasbenik igra.
f. Igralec igra.
g. Prevajalec prevaja.
h. Študent študira.
i. Pisatelj piše.
j. Potnik potuje.

11.

a. Ste vi Slovenec?
b. Potujete v Ljubljano?
c. Niste lačni?
č. Zakaj delate tako hitro?
d. Imate vžigalice?
e. Znate slovensko?
f. Radi plešete?
g. Me razumete?
h. Kako se imate?
i. Kje imate denar?
j. Kam greste?
g. Kaj hočete?

2. LEKCIJA

3.

s, ž, s, m, m, ž
ž, m, m, s, ž, s

4.

a. Maribor
b. Mariboru
c. Dunaj
č. Monoštru
d. Dunaju
e. Maribora
f. Dunaja

5.

a. svinčnik
b. brata
c. konja
č. pešca
d. zvezek
e. forda
f. Janeza
g. stol
h. učenca
i. učitelja
j. denar
k. prijatelja

6.

a. Monoštru
b. Mariboru
c. Janeza
č. Petra
d. delavca
e. zvezku
f. jasno
g. dobra
h. razredu
i. srečna
j. zadovoljen
k. zadovoljna
l. pridna

7.

a. kuhar
b. učiteljica
c. biologinja
č. bolničar
d. prodajalka
e. pedagoginja
f. novinar
g. kmetica
h. študent
i. kraljica
j. delavec
k. učenec
l. frizerka
m. prevajalec
n. glasbenik
o. Švedinja
p. Nemec
r. Madžar
s. Čehinja
š. Angležinja
t. Slovenec
u. Japonec
v. Američanka
z. Rusinja
ž. Avstrijka

9.

a. Angležinja	Anglija	kraljica
b. Američan	ZDA	predsednik
c. Francozinja	Francija	pevka
č. Američan	ZDA	pevec
d. Angež	Anglija	pisatelj
e. Madžar	Madžarska	pesnik
f. Slovenka	Slovenija	smučarka
g. Šved	Švedska	politik
h. Armenec	Rusija	šahist
i. Nemec	Nemčija	pisatelj
j. Slovenec	Slovenija	fizik
k. Madžarka	Madžarska	igralka
l. Avstrijec	Avstrija	cesar
m. Avstrijka	Avstrija	cesarica

10.

a. prijatelja
b. prijatelje
c. Petru
č. svinčnike
d. sosedu
e. soseda
f. sosede
g. šefa
h. šefe
i. sošolcu
j. sošolcem

11.

a. s prijateljem
b. s prijatelji
c. v Monoštru
č. s svinčnikom
d. s kovačem
e. s fanti
f. v Körmend
g. iz Sombotela
h. na Dunaju
i. z Dunaja
j. z učenci

3. LEKCIJA

1.

a. Ne bom učitelj.
b. Knjigovodja sem.
c. Štefan ne bo glasbenik.
č. Veseli bomo.
d. Boste doma?
e. Kako si?
f. Kje so?
g. Kdaj boste gotovi?

2.

a. v ponedeljek
b. mesec
c. Junija/V juniju
č. v soboto
d. poleti
e. septembra/ v septembru
f. Sreda
g. Pomlad
h. Spomladi
i. v nedeljo
j. Pomad

3.

a. stavbi
b. postaji
c. mamo
č. hiša
d. hiše
e. sestri
f. televizijo
g. sosedi
h. rože
i. sestrami
j. postaji

4.

a. fantu
b. natakarjem
c. kovčku
č. učencu
d. prijatelju
e. natakarju
f. avtobusu
g. učiteljem
h. ključem
i. hotelu
j. kuharja

5.

a. ponedeljek, torek, sreda, četrtek, petek, sobota, nedelja
b. pomlad, poletje, jesen, zima

6.

a. v ponedeljek
v torek
v sredo
v četrtek
v petek
v soboto
v nedeljo
b. spomladi
poleti
jeseni
pozimi

7.

a. Dober
b. noč
c. večer
č. Na
d. svidenje
e. dan
f. Lahko

8.

a. Mene	... tebe.
b. Vas	... njih.
c. Tebi	... njej.
č. Nas	... vas.
d. njo	... nas.
e. Njih	... vas.

9.

a. ti	d. Ga
b. Mi	e. jim
c. me	f. jo
č. vam	g. Jih

10.

pred zoro, ob zori, zjutraj, dopoldne, opoldne, popoldne, ob mraku, zvečer, ponoči, opolnoči

11.

a. **ø**	d. **i**
b. **o**	e. **e**
c. **a**	f. **e**
č. **e**	

12.

a. star
b. Veliki
c. velik
č. mlad
d. mladi
e. Veliki
f. stari

13.

lepo, slabo, lahko, hitro, kritično, grdo, močno, jezno, elegantno, pridno, pametno

14.

Nemec	Nemci govorijo nemško.
Italijan	Italijani govorijo italijansko.
Danec	Danci govorijo dansko.
Portugalec	Portugalci govorijo portugalsko.
Španec	Španci govorijo špansko.
Angež	Angleži govorijo angleško.
Čeh	Čehi govorijo češko ...

4. LEKCIJA

1.

a. je spala
b. je jokalo
c. so pisale
č. je šel
d. je skuhala
e. je odpotoval
f. je pomagal

2.

a. bo spala
b. bo jokalo
c. bodo pisale
č. bo šel
d. bo skuhala
e. bo odpotoval
f. bo pomagal

3.

a. Peter je bil v kinu.
b. Ana, si bila v kinu?
c. Otroci, danes ste bili spretni!
č. Koliko ljudi je bilo v trgovini?
d. Ana in Peter! Sta bila pri babici?
e. Ana in mama sta bili v cerkvi.
f. Peter in oče sta bila radovedna.
g. Punce so bile lepe. / Dekleta so bila lepa.

4.

a. **s** A városokban nagy a forgalom.
b. **s** A tó mellett házak vannak.
c. **ž** Péter szép lányokkal beszélget.
č. **s** A Föld a Nap körül kering.
d. **m, ž** A barátomnak kölcsönadtam a könyvet.
e. **m** A parkban padok vannak.
f. **ž** Anna Ljubljanába fog utazni.
g. **s** Apa ablakot vásárolt/vett.

5.

a. Ne posodim ti slovarja.
b. Ne bom dobil kosila.
c. Ne bom vprašal učitelja.
č. Oče ni kupil zvezka.
d. Mama ni gledala televizije.
e. Ana ne piše naloge.

6.

a. Ljubljano
b. Maribor
c. Celju
č. Novi Gorici
d. Novem mestu
e Murski Soboti
f. Mursko Soboto
g. Velenju

7.

a. Moja b. moja
c. Njegov
č. Njena
d. Naši
e. Njihova
f. njihove
g. tvoj
h. moje ... tvoje

8.

a. lepimi puncami
b. veselim fantom
c. naših znancih
č. pametnemu človeku
d. rdeče cvetice
e. mojega okna
f. velika okna
g. velikim mestom
h. tujem podjetju
i. tvojim prijateljem

9.

a. mamo
b. mame
c. svinčnik
č. svinčnika
d. svojih prijateljic
e. časa
f. svojih profesorjev
g. Ane

10.

a. šest zvezkov	šest sob	šest mest
b. trije zvezki	tri sobe	tri mesta
c. pet zvezkov	pet sob	pet mest
č. štirje zvezki	štiri sobe	štiri mesta
e. dva zvezka	dve sobi	dve mesti

11.

a. prve naše lepe nove slike
b. prvimi našimi izvoznimi rezultati
c. naši predragi mami
č. vaši dobri prijatelji
d. vaših dobrih prijateljev
e. prvih novih delovnih mest

12.

a. Peter je bil peti.
b. Ana je bila petkrat na plesu.
c. Mama ima pet kolegic.
č. Sosed je (šele) petič naredil izpit.

13.

a. pét - pêti, šést - šêsti, sédem - sêdmi devét - devêti, desét - desêti
b. enájst, dvánajst, trínajst, štírinajst, pétnajst, šéstnajst, sédemnajst, ósemnajst, devétnajst, dvájset
c. ênaindvájset, dváindvájset, tríindvájset, štíriindvájset, pétindvájset, šéstindvájset, sédemindvájset, ósemindvájset, devétindvájset, trídeset
č. trídeset, štírideset, pétdeset, šéstdeset, sédemdeset, ósemdeset, devétdeset

5. LEKCIJA

1.

a. Hladna
b. sončni
c. letošnjo
č. učenčeva
d. Njena
e. naši
f. domače
g. mišji/mišje
h. vaško
i. najdražja ... moja
j. veliko
k. vse
l. lepa
m. Zimske ... mrzle
n. nižjih
o. madžarskimi
p. domačimi
r. lepe

2.

a. dejavnostmi
b. lučjo
c. mladosti
č. breskve
d. pesnitvah
e. jedjo
f. noči
h. pomočjo
i. pesmimi
j. stvari
k. dejavnostim
l. rešitve
m. dejavnost ... ravni
n. žrtev
o. cerkvah
p. živalim
r. stvarem

3.

a. odgovarjaj
b. zbudi
c. pij
č. poslušajte
d. pojdite
e. izpolnite
f. vzemite
g. prinesi
h. hodi/hodite
i. kadi/kadite
j. potrkajte
k. kupi
l. pusti
m. preberi
n. prevedi
o. pridi
p. kupuj/kupujte

4.

a. Oprostite
b. Sedite
c. Pridite
č. Podpišite
d. Izgovorite
e. Prevedite
f. Počakajte
g. Slecite se
h. Pišite

5.

a. naj gre
b. naj prezrači
c. naj skuha
č. naj pospravijo
d. naj ne pijejo
e. naj igrajo
f. naj odpelje

6.

a. obleci si
b. lezi
c. ne boj se
č. teci
d. bodite
e. objemi
f. glej
g. vrzi
h. imejte
i. ujemi
j. povej
k. reci
l. vzemi

7.

a. bi imel ... bi potoval
b. bi delal ... bi imel
c. bi vadil ... bi premagal
č. bi vedel ... bi vprašal
d. bi vprašal ... bi vedel
e. bi se pozanimal ... bi zvedel
f. bi se ustrašila ... bi srečala
g. bi mi povedala
h. bi zaprli
i. bi mi pokazali ... bi se smejal
j. bi imel ... bi igral
k. bi popil

8.

a. bratov
b. Prijateljevo
c. Mamin
č. sestrina
d. Učiteljevi
e. Učiteljičini
f. Prijateljeve
g. Petrove
h. mamino
i. Mamičina
j. bralčeve
k. Babičina
l. Cankarjev
m. Nobelovo

9.

a. proračun podjetja
b. proračuni podjetij
c. poslanci madžarskega parlamenta
č. delegati zahodnih držav
d. voditelji mesta
e. organizatorji stavke
f. žrtve hude nesreče
g. voditelji petih držav
h. učenci našega razreda
i. slovenski prebivalci Monoštra
j. starši mojih dveh prijateljev
k. predsednik Repulike Slovenije

10.

a. babici
b. maši
c. sodelovanju
č. gospodu
d. tistim ženskam
e. mrazu
f. meni
g. cerkve

11.

a. Kdo je prišel?
b. Kdaj bo Janez končal delo?
c. Kaj ste delali?
č. Kdaj bo oče prišel domov?
d. Kje ste bili včeraj?
e. Kako ste potovali?
f. Kam boste potovali jutri?
g. Kakšno stanovanje imate?
h. Katera je tvoja mama?
i. Koliko kruha ste kupili?

6. LEKCIJA

1.

jêrmen, jerména, jerménu, jêrmen, pri jerménu, z jerménom
mêdmet, medméta, medmétu, mêdmet, pri medmétu, z medmétom
prêdmet, predméta, predmétu, prêdmet, pri predmétu, s predmétom
rázred, razréda, razrédu, rázred, pri razrédu, z razrédom

2.

člôvek, človéka, človéku, človéka, pri človéku, s človékom
mêdved, medvéda, medvédu, medvéda, pri medvédu, z medvédom
sôsed, soséda, sosédu, soséda, pri sosédu, s sosédom

3

1.		jéd-ø	jed-**í**	jed-**í**
2.		jed-**í**	jed-**í**	jed-**í**
3.		jéd-i	jed-**éma**	jed-**ém**
4.		jéd-ø	jed-**í**	jed-**í**
5.	pri	jéd-i	jed-**éh**	jed-**éh**
6.	z	jed-**jó**	jed-**éma**	jed-**mí**

4.

1.		tát-ø	tat-**ôv**-a	tat-**ôv**-i
2.		tat-**ú**	tat-**óv**-ø	tat-**óv**-ø
3.		tát-u	tat-**ôv**-oma	tat-**ôv**-om
4.		tat-**ú**	tat-**ôv**-a	tat-**ôv**-i
5.	pri	tát-u	tat-**ôv**-ih	tat-**ôv**-ih
6.	s	tát-om	tat-**ôv**-oma	tat-**ôv**-i

5.

vreména, breména, seména; dekléta, teléta, Francéta; telésa, drevésa, kolésa

6.

grád, dár, dólg, dúh, gòzd, mást, pláz, plód, prág, rób, sláp, svét, tát, tòp, vál, vólk, vrát, vŕh, vŕt, zíd, zób, zvón

7.

A kettes hangsúlyozási típus (váltakozó hangsúly a szótőn), mely leginkább **a hímnemű** főnevekre jellemző. A hangsúly az egyes szám alanyés tárgyesetben (az *élőt* jelentő főneveknél *csak alanyesetben,* így az élő katonák esetében igazak a rejtvényben elmondottak!) az első szótagon van, az összes többi esetben a másodikon.

8.

A magyar határőr köszönt nekik, és megkérte őket, hogy mutassák meg (neki) az útleveleket. A vámos ezúttal nem kérte, hogy nyissák ki a csomagtartót. Megkérdezte tőlük, hogy hova utaznak. Amikor a szülők azt válaszolták, hogy Ljubljanába, udvariasan érdeklődött, hogy vajon rendelkeznek-e az autópályához kötelezően előírt matricával? Nehogy valami kellemletlenség érje őket Ausztriában.

9.

Madžárski mêjni gráničar jih je pozdrávil in jih prôsil, da mu pokážejo pótne líste. Carínik tókrat ni zahtéval, da bi odpŕli prtljážnik. Vprášal jih je, kám potújejo. Ko sta ôče in máti odgovoríla, da v Ljubljáno, se je prijázno pozanímal, ali imájo obvézno nalépko za ávtocésto? Da ne bi iméli kákih nevšéčnosti v Ávstriji.

10.

Kôončno je napóčil dán, ko je bilâ družína Mágyar priprávljena za pót v Slovénijo. Máti Maríja je vprašála očéta, če je z ávtom vsè v rédu. Kljúb tému, da je biló vozílo že prêjšnji téden temeljíto preglédano, je ôče, da mátere ne bi skrbélo, še ênkrat preglédal zavóre, lučí, gúme in ólje. Hčí Ána je skúpaj z máterjo zlágala prtljágo v ávto, Péter pa je pomágal očétu.

11.

a. Moram študirati, ker bom imel izpit.
b. Ni mi treba študirati, ne bom imel izpita.
c. Iti moraš, sicer boš zamudil vlak.
č. Ni ti še treba iti, še imaš čas.
d. Treba je povedati resnico.
e. Ni treba povedati resnice.

12.

a. Lahko študiram, ker imam knjigo.
b. Ne morem študirati, ker nimam knige.
c. Mu lahko popraviš avto?
(Lahko popraviš njegov avto?)
č. Ne morem mu popraviti avta.
(Ne morem popraviti njegovega avta.)
d. Lahko so plesali, ker je bila glasba.
e. Niso mogli plesati, ker ni bilo glasbe.

13.

a. Znam igrati na violino, ker sem hodil v glasbeno šolo.
b. Ne znam igrati na violino, ker nisem hodil v glasbeno šolo.
c. Ne morem igrati na violino, ker je moje glasbilo zlomljeno (ker imam zlomljeno glasbilo).

14.

a. Otročiček že zna abecedo.
b. Vem, da je tako.
c. Si vedel, da je umrl sosed?
č. Veliko pesmi zna na pamet.
d. Policija je vedela za zločin.
e. Petošolci bi že morali znati poštevanko.

15.

a. Mama je že prišla domov.
b. Oče še ni prišel domov.
c. Ana že zna slovensko.
č. Oče še ne zna slovensko.
d. Učenci so že utrujeni.
e. Učenci še niso utrujeni.

16.

a. Fantek je skočil čez jarek.
b. Oče je hodil v šolo skozi temne gozdove.
c. Govoril je zoper svojega svaka.
č. Gre na postajo.
d. Mati je šla v hišo.
e. Ana je skrila pismo med knjige.
f. Punčka se je skrila pod mizo.
g. Peter je pogledal tudi za omaro.
h. Oče je odšel po otroka.

17.

a. Ana gre jutri na izlet.
b. Tudi Ana gre jutri na izlet.
c. Ana gre tudi jutri na izlet.
č. Ana gre jutri tudi na izlet.
d. Kupili so ne samo smuči,
(Niso kupili samo smuči)
ampak tudi vso opremo.
e. Mama ni samo govorila,
ampak je tudi delala.

7. LEKCIJA

1.

a. človeka
b. starše
c. ljudi
č. materjo
d. očetu
e. Ljudje
f. starši
g. mater
h. ljudmi
i. otrocih
j. otroka
k. očeta
l. materi
m. staršev
n. Ljudem
o. materam

2.

a. najlepši
b. mlajši
c. največja
č. dražje
d. spretnejši
e. lažje
f. pogumnejši
g. starejši
h. manjši
i. prijaznejši
j. najvišja
k. težji
l. dražje

3.

a. I. člôvek, človéka, človéku, človéka, pri človéku, s človékom
b. II. človéka, ljudí, človékoma, človéka, pri ljudéh, s človékoma
c. X. ljudjé, ljudí, ljudém, ljudí, pri ljudéh, z ljudmí

4.

a. I. bóg, bogá, bógu, bogá, pri bógu, z bógom
b. II. bogôva, bogóv, bogôvoma, bogôva, pri bogôvih, z bogôvoma
c. X. bogôvi, bogóv, bogôvom, bogôve, pri bogôvih, z bogôvi

5.

a. I. otròk, otrôka, otrôku, otrôka, pri otrôku, z otrôkom
b. II. otrôka, otrók, otrôkoma, otrôka, pri otrôcih, z otróki
c. X. otrôci, otrók, otrôkom, otrôke, pri otrôcih, z otróki

6.

a. najbolj rumeno jajce
b. najbolj rdeče sadje
c. vroča juha
č. pereči problemi
d. Danes je nebo bolj modro kot včeraj.
e. Učitelj je bil najbolj jezen.
f. znane osebnosti
g. Punca je bila bolj rdeča kot kuhan rak.
h. Naša mačka je bolj črna kot vaša.
i. Njihov fantek je najbolj muhast na šoli.
j. Zastavili so najbolj pereča vprašanja.

7.

a. Moj vlak je najlepši od vseh/med vsemi.
b. Ti si mlajši/mlajša kot jaz/od mene.
c. Njegova/njena hiša je večja.
č. Knjige so že spet dražje.
d. Sosedje so bili spretnejši od nas, zato so prišli prej domov.
e. Zdravniki so mu/ji predlagali lažje delo.
f. Naši vojaki so bili najpogumnejši na bojišču.
g. Ljudje na svetu bodo vedno starejši.
h. Danes je manjši promet kot včeraj.
i. Prodajalci v novi trgovini so prijaznejši kot v stari.
j. Naša cerkev je najvišja daleč naokoli.
k. To je že težji problem.
l. Zmago si je zdaj kupil nekoliko dražje kolo.

8.

a.	**-u**	f.	**-i**
b.	**-u**	g.	**-m**
c.	**-i**	h.	**-ah**
č.	**-u**	i.	**-i**
d.	**-u**	j.	**-u**
e.	**-i**	k.	**-u**

9.

a.	**-e**	c.	**-e**
b.	**-ja**	č.	**-a**
d.	**-e**	f.	**-a**
e.	**-ja**	g.	**-a**

a.	**-ev**	g.	**-ø**
b.	**-ø**	h.	**-ø**
c.	**-ø**	i.	**-i**
č.	**-ev**	j.	**-ev**
d.	**-i**	k.	**-ov**
e.	**-jev**	l.	**-ø**
f.	**-ø**	m.	**-ev**
		n.	**-ø**

10.

a. četrt kilograma kruha
b. četrt metra žameta
c. četrt kruha
č. četrt kilograma
d. četrt litra
e. četrt metra
f. četrt

---

g. pol kilograma lubenice
h. pol litra radenske
i. pol metra žameta
j. pol lubenice
k. pol kilograma
l. pol litra
m. pol metra
n. pol(ovico)

11.

a. kilogram mesa
b. liter vina
c. meter blaga
č. kilogram
d. liter
e. meter
f. enega/eno/enega
g. dva kilograma kruha
h. dva soka
i. dva metra žameta
j. dva kilograma
k. dva litra
l. dva metra
m. dva/dve/dve
n. tri kilograme kruha
o. tri metre žameta
p. tri kilograme
r. tri litre
s. tri metre
š. tri

12.

a. pet kilogramov lubenice
b. šest litrov radenske
c. sedem metrov svile
č. osem lubenic
d. devet kilogramov
e. deset litrov
f. enajst metrov
g. dvanajst

13.

a. Levelet írok (most), és amikor megírom, elmegyek aludni.
b. A színész egész éjszaka tanult, de mégsem tanulta meg a szerepét.
c. Általában hatkor kelek (szoktam kelni), de holnap ötkor fogok fölkelni.
č. Anna két órán át tanult, és megtanulta az egész házi feladatot.
d. Amikor anya hazaért, Péter (éppen) levelet írt. Amikor megírta, elment aludni.
e. A szomszéd minden hétvégén a piacon árul.
f. Tegnap sok zöldséget eladott.
g. Anya azt az újságot olvassa, melyet apa már elolvasott.

14.

a. Peter piše pismo.
b. Peter je napisal pismo.
c. Ana se uči.
č. Ana se je naučila lekcijo.
d. Oče je vprašal mamo, koliko je ura?
e. Otročički stalno nekaj sprašujejo.

8. LEKCIJA

1.

Ôče je vprášal, kóliko je úra. Nekdó mu je odgovóril, da pétnajst (minút) do ênih. Šelè?! Potém imájo še čàs, da se málo ustávijo. Očétu se od téh serpentín že takó ali takó ráhlo vrtí v glávi. Pa tudi ne bi škódilo, če bi natočíli gorívo. Kàj málega bi lahkó tudi pojédli. Potém pa se málo sprehodíli po méstu in obiskáli Prešérnov gròb. Soródniki v Ljubljáni prídejo domóv iz slúžbe šelè ob tréh. Zménjeni so, da Mágyarjevi prispèjo okóli pôl štírih. Nihčè ni ugovárjal predlógom.

2.

ček, bajonét, izlèt, montêr, rokomèt, diréktor, kmèt, sporèd, nogomèt, Jélcin, promèt, trénd, likêr, trenêr, pogrèb, nasvèt

3.

skrit, ogret, napisan, obdelan, povedan, naročen, poslan, poročen, izpit, napovedan, zapet, pobarvan, zmlet, obkrožen, odložen, položen, zaužit

4.

potreti, odpreti, zapreti, naročiti, poročiti, pregledati, napisati, prebrati, skuhati, pretresti, obriti, odkriti, posneti, zaviti, popiti, obkrožiti, razložiti, sešiti, razvleči, peči, speči, prezračiti

5.

a. opolnoči
b. mladost
c. peči
č. banana
d. Slovenija
e. miš
f. meso
g. ljubezen
h. danes
i. park
j. Ljubljana
k. pesem
l. ključ
m. prijatelj
n. prostor
o. gostilna
p. voda
r. postelja

6.

a. Ste že dobili naročen časopis?
b. Ste že dobili naročene časopise?
c. Časopis je že naročen.
č. Časopisi so že naročeni.

7.

a. (Ura je) deset.
b. Enajst in ena minuta.
Eno minuto čez enajst.
Enajst in ena.
c. Dvanajst in dve minuti.
Dve minuti čez dvanajst.
Dvanajst in dve.
č. Trinajst in tri minute.
Tri minute čez trinajst.
Trinajst in tri.
d. Štirinajst in štiri minute.
Štiri minute čez štirinajst.
Štirinajst in štiri.
e. Petnajst in pet minut.
Pet minut čez petnajst.
Petnajst in pet.
f. Šestnajst in petnajst minut.
Petnajst minut čez šestnajst.
Šestnajst in petnajst.
Četrt na pet.
g. Sedemnajst in trideset minut.
Trideset minut čez sedemnajst.
Sedemnajst in trideset.
Pol šestih.
h. Osemnajst in petinštirideset minut.
Petnajst minut do devetnajstih.
Četrt (ure) do devetnajstih.
i. Devetnajst in štirideset minut.
Dvajset (minut) do dvajsetih.
j. Dvajset in petdeset minut.
Deset (minut) do enaindvajsetih.
k. Enaindvajset in petinpetdeset minut.
Pet (minut) do dvaindvajsetih.
l. Opoldne (je).
m. Polnoč (je).
n. Pozno je.

8.

a. Ob enih.
b. Ob dveh.
c. Ob treh.
č. Ob štirih.
d. Ob petih.
e. Ob šestih.
f. Ob sedmih.
g. Ob osmih.
h. Ob devetih.
i. Ob desetih.
j. Ob enajstih.
k. Ob dvanajstih.

9.

a. Od enih do dveh.
b. Od dveh do treh.
c. Od treh do štirih.
č. Od štirih do petih.
d. Od petih do šestih.
e. Od šestih do sedmih.

10.

barčica, bolšica, cvetličica, dečica, deščica, devičica, dlačica, družica, jelčica, lisičica, motičica, mušica, nožica, ovčica, pepelčica, pičica, polšica, poličica, ptičica, punčica, račica, različica, rečica, ročica, senčica, siničica, sličica, smrečica, sodružica, srajčica, stekleničica, strešica, stvarčica, svetilčica, tačica, uličica, verižica, volčica, vražica, ženščica, žličica

11.

a. blag, blažji, najblažji
b. drag, dražji, najdražji
c. lahek, lažji, najlažji
č. nizek, nižji, najnižji
d. težek, težji, najtežji
e. tih, tišji, najtišji
f. visok, višji, najvišji

12.

a. **-i**
b. **-i**
c. **-jem**
č. **-jo**
d. **-i**
e. **-om**
f. **-ki**
g. **-o**
h. **-o**
i. **mi**
j. **-jo**

13.

a. S kom si prišel domov?
b. Kdo je ta človek?
c. Komu si dal knjigo?
č. Koga čakaš?
d. Nekdo stoji pod oknom.
e. Mati govori z nekom.
f. Pri kom si bil?
g. Kdor ne dela, naj ne jé!
h. Daj, komur si obljubil!
i. Nihče ni prišel.
j. Z nikomer se ne pogovarja.
k. Vsakogar pozna.
l. Ana ne bo plesala s komer koli.
m. Vsakdo ima probleme.
n. Oče je vsakomur čestital.
o. Pojdi na zabavo, s komer želiš!

14.

a. Kaj je to?
b. Kaj želite, gospod?
c. S čim (vam) lahko postrežem?
č. Rad bi ti nekaj povedal.
d. Je v redu, kar sem ti prinesel?
e. Nič ne potrebujem.
f. Lahko vprašaš kar koli.
g. Irena ni z ničimer zadovoljna.
h. S čim si prišel?
i. Vsakdo je prišel.
j. Vsi so prišli.

15.

a. Dovoli (mi), da te nekaj vprašam.
b. Dovolite (mi), da se vam predstavim.
c. Dovolite (mi), da vam iskreno čestitam!
č. Mi dovolite, da prisedem?
d. Rad bi vas nekaj vprašal.
e. Rad bi vas prosil za uslugo.
f. Dajte mi, prosim, pet banan!
g. Izvolite!
h. Hvala.
i. Prosim.
j. Izvolite sesti!
k. Oprostite, da sem malo zamudil!
l. Nič hudega.
m. Najlepša hvala.

10. LEKCIJA

1.

a. kakršen
b. knjigarna
c. zanimiv
č. razstava
d. zbuditi
e. prestolnica
f. peljati
g. oziroma
h. veleblagovnica
i. pozabiti
j. podjetje
k. počakati
l. (on/ona) kupuje
m. spremeniti
n. reklama

2.

a. z berglami
b. z jajci
c. na možganih
č. pljuč
d. pljučem
e. na ramenih
f. z usti
g. ust
h. ustom
i. v kopalkah
j. brez kopalk
k. z očali
l. brez očal
m. k očalom
n. s čeljustmi
o. čeljusti
p. o starših
r. pred vrati
s. nasproti vrat
š. nad vrati
t. pri vratih
u. iz špagetov
v. na smučeh
z. s sanmi
ž. s škarjami

3.

a. **-ami**
b. **-ø**
c. **-ih**
č. **-e**
d. **-ov**
e. **-ih**
f. **-om**
g. **-ø**
h. **-ah**
i. **-ami**
j. **-em**
k. **-eh**
l. **-om**
m. **-ami**
n. **-ami**
p. **-ah**

4.

	alanyeset	*nem*	*birtokos eset*
b.	jetra	s	jeter
d.	možgani	m	možganov
e.	počitnice	ž	počitnic
f.	pljuča	s	pljuč
g.	usta	s	ust
j.	hlače	ž	hlač
l.	kopalke	ž	kopalk
n.	očala	s	očal
r.	trenirke	ž	trenirk
s.	garje	ž	garij
š.	koze	ž	koz
t.	ošpice	ž	ošpic

5.

alanyeset	*nem*	*birtokos eset*
a. čeljust	ž	čeljusti
c. koleno	s	kolena
č. lice	s	lica
h. cokla	ž	cokle
i. čevelj	m	čevlja
k. nogavica	ž	nogavice
m. modrček	m	modrčka
o. rokavica	ž	rokavice
p. škorenj	m	škornja
u. duda	ž	dude
v. nota	ž	note
z. špaget	m	špageta
ž. oko	s	očesa

6.

a. Ne igraj se s škarjami!
b. Slecite hlače!
c. Obleci tudi levo nogavičko!
č. Brez očal ne vidi.
d. Kupil si je nove nogavice.
e. Naslonil se je na vrata.
f. Torba je ležala na tleh.
g. Petra bolijo noge.
h. Petra boli desna noga.
i. Pred kraljem je padel na kolena.
j. Udaril se je v levo koleno.
k. Ranil si je obe koleni.
l. Težave ima z očmi.
m. Na levo oko ne vidi.

7.

a. Hol veszítetted el a szemüvegedet?
b. Péter nem szereti a makarónit.
c. A kutya az ajtó előtt fekszik.
č. Szép hosszú haja van.
d. A levesben (egy) hajszálat találtak.
e. Nagyok sok haja van.
f. Az idén hosszú vakáció volt.
g. A szomszédnak rövid bajusza van.
h. A bandita eltörte (neki) az alsó állkapcsát.
i. Erős állkapcsa volt.
j. Skót dudán játszottak.
k. Holnap disznóölésre mennek.

8.

a. daleč
b. doma
c. Nekje
č. Notri
d. Globoko
e. zunaj
f. zadaj
g. domov
h. gor
i. noter
j. ven
k. Nikamor
l. Danes
m. Včeraj
n. Letos
o. Nikdar
p. Opoldne
r. Jutri
s. poleti
š. zgodaj
t. Vedno
u. zvečer
v. pojutrišnjem
z. davno
ž. Ponoči

9.

a. Katerega (dne) smo danes?
b. Katerega (dne) smo bili v nedeljo?
c. Katerega (dne) bomo pojutrišnjem?
č. Katerega (dne) boš prispel?
d. Boš doma drugega maja?
e. Kateri dan boš prišel?
f. petnajsti marec
g. petnajstega marca
h. l. 1997
i. leta 1997
j. tisoč devetsto sedemindevetdeset
k. leta tisoč devetsto sedemindevetdeset

10.

a. Kakšen
b. Kateri
c. Koliko
č. koga
d. Čigav
e. Kakršnega koli
f. Katerega koli
g. Čigar koli
h. nobenih
i. vsak(ršen)

11.

a. Jest grem.
b. Kmalu grem spat.
c. Kdaj boš šel/šla nakupovat?
č. Peter hodi pozno spat.
d. Hitim pospravljat.
e. Pojdi delat!
f. Milan, pridi se igrat!
g. Drvim delat.
h. Kdaj greš kurit?
i. Učit se grem.
j. Pojdi se solit!

12.

a. Novi kulturni dom je bil zgrajen lani.
b. Slovenska univerza je bila ustanovljena l. 1919.
c. Knjiga se že tiska.
č. Knjige se že prodajajo.
d. Zmaj je bil premagan.
e. Hiša bo končana prihodnje leto.
f. Roman bo napisan.

13.

divjáti, povédati, napísati, igráti, garáti, plávati, jecljáti, kúhati, písati, evidentírati, kegljáti, klepetáti, bôksati, stimulírati, končáti, mehčáti, bárvati, čečkáti, krohotáti se, odigráti, goljufáti, húpati, zbírati, glédati, ogoljufáti, pokončáti, razvozláti, organizírati, prognozírati, ropotáti, sesáti, sabljáti, sladkáti, šepetáti, testírati, trepetáti, sprehájati se, prodájati, trobéntati, veljáti, vesláti, zaigráti

11. LEKCIJA

1.

Pred pétnajstimi léti sem prišèl domóv in sem ostàl domá trí tédne. Vès tísti čàs sem bíl potŕt in zlovóljen. Stanovánje smo iméli pústo; v nàs vsèh je biló, zdí se mi, nékaj têžkega, odúrnega, kàkor vlážna sénca.

Prve nočí sem spál v ízbi; včásih sem se ponôči zbúdil, pa sem vídel v temì, da je bilà máti vstála iz póstelje in da je sédela za mízo. Čísto mírno, kàkor da bi spála; dlaní je tiščála k čêlu, njén béli obràz se je svétil, tudi če je biló ôkno zagŕnjeno in ní biló zúnaj ne lúne, ne zvézd. Poslúšal sem natánko in sem razlóčil, da to ni sopênje spéčega, tèmveč múkoma zatajeváno ihtênje. Odél sem se préko gláve; ali skózi odêjo in tudi še v sánjah sem slíšal njéno ihtênje.

2.

a. beroč
c. cvetoč
d. dišeč
e. drveč
f. goreč
h. hvaleč
m. boječ
o. pišoč
p. plavajoč
s. krvaveč
u. govoreč

3.

a. Plavajoče v morju je povozil gliser.
b. Vozili so se z gorečim vlakom.
c. Srečali smo slovensko govoreče ljudi.
č. Cankar piše o cvetočih travnikih in dišečih poljih.
d. Ne maram drvečih avtomobilov.
e. Deček je prišel domov s krvavečo glavo.
f. Ne maram jokajočih ljudi.

4.

a. Az iskolából jövő gyerekek beszélgettek.
b. A kertben ülve könyvet olvasott.
c. Apa mélyen hallgatva ült az asztalnál.
č. Nevetve kiment a szobából.
d. Távozva a szobából integetett.
e. Regényt olvasva rádiót hallgatott.
f. A saját főnökét dicsérve takarított.
g. A kutya farkcsóválva berohant a szobába.

5.

a. novega zborovodjo
b. svetega Luke
c. novim strojevodjem
č. slovenske vojvode
d. svetega Matija/Matije

6.

a. novem ... bifeju
b. stari ... avto
c. Slovenski ... olimpijski ... komite
č. novim ... avtom
d. škotskim ... viskijem
e. slovenskem ... triu
f. letošnjem ... finalu

7.

a. Name
b. zanj
c. ponj
č. nanjo
d. prednje
e. zate

8.

a. grabelj
b. vprašanj
c. zibelk
č. kavarn
d. orgel
e. knjigarn
f. tekem
g. poslopij
h. žemelj
i. tovarn
j. kapelj
k. metel
l. škarij
m. sester
n. ladij
o. mravelj
p. polj
r. škatel
s. družb
š. področij
t. prošenj

9.

a. ga ... bi mu ga
b. bi ... ga ne
c. sem ... si ga je
č. bi mu ga ... mu ga ne bi
d. bi mu ga ... bi ga
e. smo mu ga
f. si ga

10.

a. Tako velik si kot jaz.
b. Nisem tako močan kot ti.
c. Tvoja sestra je lepša kot moja.
č. Donava je daljša kot Drava.
d. Ljubljana je manjša kot Budimpešta.
e. Tvoja mlajša sestra je najlepša od vseh punc.
f. Zmago je najboljši med učenci.
g. Naša pokrajina je manj razvita kot njihova.

11.

a. ki mu ...
b. katerim ...
c. katero ...
č. ki mu ...
d. katerem ...
e. ki jo ...
f. ki ji ...
g. katerih
h. fésül
i. fürdet
j. bezárkózik
k. borotvál
l. fürdik
m. megfordul
n. borotválkozik
p. megfordít

12.

a. töröl
b. dicsekszik
c. fésülködik
č. felöltöztet
d. törölközik
e. dicsér
f. megmosakszik
g. megmos

13.

a. brisati se
č. kopati se
d. jeziti se
h. česati se
k. hvaliti se
n. učiti se
o. obuti se
p. zrediti se

14.

a. Včeraj sem šel v kino.
b. Včeraj nisem šel v kino.
c. Prehladil sem se.
č. Nisem se prehladil.
d. Včeraj sem se prehladil.
e. Včeraj se nisem prehladil.
f. Škoda, da sem se včeraj prehladil.
g. Še dobro, da se včeraj nisem prehladil.
h. Škoda, da sem si kupil star avto.
i. Škoda, da si nisem kupil avta.

nàš, stári, spéči

15.

a. dežurnem
b. Krškem
c. Anhovem ... Primorskem
č. mlado
d. spečega
e. Staremu
f. mineralne
g. diplomskega

12. LEKCIJA

1.

a. Dal sem graditi hišo.
b. Učitelj je velel (dal) narediti vaje.
c. Jože bi moral dati popraviti avto.
č. Ana je dala prevesti dolg roman.
d. Dal si je šivati obleko.
e. Gospodar si je dal pripraviti večerjo.
f. V hotelu sem si dal zlikati svojo srajco.
g. To spričevalo sem moral dati overoviti.

2.

a. drevo
b. hrib
c. mizo
č. sobo
d. hišo
e. prijatelji
f. drevesom
g. cesti

3.

a. Peter je rekel, da njegova mami zelo dobro kuha.
b. Minister je dejal, da so letos dosegli zelo dobre rezultate.
c. Mojca vpraša Petra, ali je bilo vse v redu.
č. Peter odgovori, da je bilo vse v najlepšem redu.

d. Mojca reče Petru, da ga prijatelj čaka v hotelu.
e. Mojca zaprosi Petra, naj že napiše enkrat svojo nalogo.
f. Mojca zaprosi Petra, naj zloži njene stvari na mizo.
g. Mojca je omenila Petru, da mu bo Janez prinesel zvezek.

4.

a. ena plus dve je tri
b. dvanajst plus pet je sedemnanjst
c. dvajset minus devetnajst je ena
č. štirikrat štiri je šestnajst
d. dvajset deljeno s štiri je pet
e. trinajst minus tri je deset
f. desetkrat deset je sto
g. sto deljeno z deset je deset
h. tri plus osem je enajst

5.

a. a kenyér fele
b. a dolgozók harmada
c. a lakosság negyede
č. az iskolások ötöde
d. a vagyon hatoda
e. a földterület hetede
f. a költségvetés nyolcada
g. a részvények kilencede
h. a hús egytizede

6.

a.	ena cela ena	(desetina)	odstotka
b.	nič celih osem	(desetin)	odstotka
c.	dva		odstotka
č.	pet celih sedem	(desetin)	odstoka
d.	osem celih petindvajset	(stotin)	odstotka
e.	tri		odstotke
f.	trinajst		odstotkov
g.	en		odstotek
h.	štiri		odstotke
i.	dve celi osem	(desetin)	odstotka
j.	štiri cele sedem	(desetin)	odstotka
k.	pet		odstotkov

7.

a. Učenci sedijo po štirje skupaj.
b. V sobah ležijo po trije (skupaj).
c. Učenci so prihajali po dva skupaj.
č. Vsakdo je dobil po dve darili.

8.

-iti	-ati
deliti	bežati
govoriti	dišati
graditi	držati
hladiti	kričati
hvaliti	ležati
kaditi	molčati
kositi	zbežati
kositi	zdržati
lupiti	**-eti**
ljubiti	
moliti	boleti
naučiti	cveteti
nositi	drveti
obljubiti	goreti
očistiti	krvaveti
pohvaliti	leteti
prositi	moleti
soliti	ozdraveti
storiti	preživeti
učiti	trpeti
ustanoviti	vrteti
voziti	zaželeti
zgraditi	želeti
zvoniti	živeti

9.

a. pokajen
b. zgrajen
c. pozlačen
č. usmrčen
d. obnovljen
e. ponovljen
f. pohvaljen
g. razdeljen
h. mišljen
i. premišljen
j. izumljen
k. pospremljen
l. izobražen
m. izražen
n. očiščen
o. zapuščen
p. cenjen
r. pojasnjen
s. naglašen
š. okrašen
t. govorjen
u. storjen
v. dobljen
z. povabljen
ž. kupljen

10.

f.	pohválj	-en
h.	míšlj	-en
i.	premíšlj	-en
j.	izúmlj	-en
k.	posprémlj	-en
l.	izobráž	-en
m.	izráž	-en
n.	očíšč	-en
p.	cénj	-en
r.	pojásnj	-en
z.	pováblj	-en
ž.	kúplj	-en

a.	pokaj	-èn
b.	zgraj	-èn
c.	pozlač	-èn
č.	usmrč	-èn
d.	obnovlj	-èn
e.	ponovlj	-èn
g.	razdelj	-èn
o.	zapušč	-èn
s.	naglaš	-èn
š.	okraš	-èn
t.	govorj	-èn
u.	storj	-èn
v.	doblj	-èn

11.

blagosloviti
deliti
dogovoriti
govoriti
izgovoriti
izgubiti
izstreliti
naglasiti
nagovoriti
narediti

obnoviti
obremeniti
obvestiti
ogovoriti
ohladiti
okrasiti
osoliti
osramotiti
osvoboditi
podeliti
pogostiti
pokositi
ponarediti
ponoviti
posvetiti
premestiti
presaditi
presoliti
preurediti
razdeliti
razporediti
razpustiti
spremeniti
sprostiti
storiti
ugotoviti
umoriti
uprizoriti
usmrtiti
ustanoviti
ustreliti
uvrstiti
zamuditi
zapustiti
zastrupiti
zatemniti
zbuditi
zgraditi

13. LEKCIJA

1.

a. gretje
b. hvaljenje
c. kajenje
č. mletje
d. slikanje
e. pečenje
f. petje
g. pitje
h. sojenje
i. štetje
j. tresenje
k. umivanje

2.

a. bahati se
b. bojevati se
c. čuditi se
č. hihitati se
d. kesati se
e. klanjati se
f. kopati se
g. obnašati se
h. potiti se
i. rogati se
j. rokovati se
k. savnati se
l. sončiti se
m. spakovati se
n. umivati se
o. zgražati se

✓✓✓✓✓

3.

a. brcn -em
b. čéš -em
c. dvígn -em
č. izžg -èm
d. káž -em
e. láž -em
f. obrn -em
g. odpíhn -em
h. odpr -èm
i. píš -em
j. ríš -em
k. sežg -èm
l. téš -em
m. umr -èm
n. zapr -èm
o. začn -èm
p. žg -èm
r. žr -èm

4.

afera	bluza	konzerva	premiera
aktivist	birokrat	migrena	problem
alkoholist	demokrat	milijarda	realist
aristokrat	droga	montaža	sistem
banana	garaža	optimist	terorist
banka	idiot	pesimist	turist
blokada	kontrola	pilot	žirafa

5.

a. audi
b. božič
c. Budimpeštanci
č. France Prešeren
d. Gornji Senik
e. Ilirska Bistrica
f. jožefovo
g. Ljubljančani
h. Madžari
i. mercedes
j. Murska Sobota
k. Nova Gorica
l. Novo mesto
m. opel
n. silvestrovo
o. Slovenci
p. Slovenska cesta
r. Slovenska vas
s. Šentvid pri Ljubljani
š. Štepanjsko naselje
t. Državni zbor Republike Slovenije
u. Ministrstvo za šolstvo
v. Odbor Državnega zbora za zunanje zadeve
z. Rdeči križ Slovenije
ž. Slovenska akademija znanosti in umetnosti

6.

a. gra-blje, grab-lje
b. grad-nja
c. grož-nja
č. is-kra, isk-ra
d. klek-lja
e. miš-lje-nje, miš-ljen-je
f. mot-nja
g. na-dalj-nji
h. ne-po-vab-ljen
i. olj-ka
j. polj-ski, poljs-ki
k. pro-šnja, proš-nja
l. Sne-gulj-či-ca
m. stop-nja
n. tr-dnja-va, trd-nja-va
o. tr-plje-nje, trp-lje-nje, tr-pljen-je, trp-ljen-je
p. zvo-nje-nje, zvo-njen-je zvon-je-nje, zvon-jen-je
r. živ-lje-nje, živ-ljen-je

7.

a. bral**stvo**
b. brez**ovje**
c. buk**ovje**
č. član**stvo**
d. črt**ovje**
e. dija**ško**
f. div**jad**
g. dlač**je**
h. duhov**ščina**
i. gab**rovje**
j. glas**ovje**
k. gor**ovje**
l. gospo**da**
m. jelen**jad**
n. ladj**evje**
o. madžar**stvo**
p. mišič**evje**
r. mo**ško**
s. oto**čje**
š. per**je**
t. slove**nstvo**
u. srn**jad**
v. zob**ovje**
z. zver**jad**
ž. šivč**evje**

8.

a. Atene, iz Aten, v Atenah, z Atenami
b. Benetke, iz Benetk, v Benetkah, z Benetkami
c. Karpati, iz Karpatov, v Karpatih, s Karpati
č. Alpe, iz Alp, v Alpah, z Alpami
d. Pireneji, iz Pirenejev, v Pirenejih, s Pireneji
e. Havaji, s Havajev, na Havajih, s Havaji
f. Združene države Amerike
g. iz Združenih držav Amerike
h. z Združenimi državami Amerike

9.

a. Celje, iz Celja, v Celju, s Celjem
b. Trbovlje, iz Trbovelj, v Trbovljah, s Trbovljami
c. Martinje, iz Martinja, v Martinju, z Martinjem
č. Radenci, iz Radencev (iz Radenec - *helyi nyelvjárásban*), v Radencih, z Radenci

10.

Na tržnici se dobi svež/sveža/sveže:
Na tržnici se dobijo sveži/sveže/sveža:

a. svež peteršilj
b. sveže breskve
c. sveža čebula
č. svež česen
d. sveže češnje
e. sveži feferoni
f. (domača) raca
g. sveže grozdje (I.)
h. sveže hruške
i. sveža jabolka
j. sveže jagode
k. sveža jajca
l. sveži jurčki
m. svež koper
n. sveže korenje
o. svež krompir
p. sveže lisičke
r. sveža melona
s. sveže maline
š. sveže breskve
t. sveža lubenica
u. sveži nageljni
v. sveža paprika
z. svež paradižnik

11.

a.	dokaz	-ova- ti	f.	obisk	-ova- ti
b.	izdel	-ova- ti	g.	podpis	-ova- ti
c.	izrez	-ova- ti	h.	dvig	-ova- ti
č.	napoved	-ova- ti	i.	kup	-ova- ti
d.	obdelo	-ova- ti	j.	izobraž	-eva- ti
e.	opis	-ova- ti	k.	prizn	-ava-ti

12.

a.	pre	-bir- ati	e.	izu	-mir- ati
b.	iz	-dir- ati	f.	od	-pir- ati
c.	na	-dir- ati	g.	za	-pir- ati
č.	po	-dir- ati	h.	po	-žig- ati
d.	v	-dir- ati	i.	po	-žir- ati

13.

a.	boríl	boríla	izbóril	izboríla
b.	budíl	budíla	zbúdil	zbudíla
c.	dobíl	dobíla	pridóbil	pridobíla
č.	gradíl	gradíla	izgrádil	izgradíla
d.	grešíl	grešíla	zagréšil	zagrešíla
e.	kadíl	kadíla	pokádil	pokadíla
f.	učíl	učíla	naúčil	naučíla

14.

a. z doktorjem Francetom Prešernom
b. s človekom brez vesti
c. z materjo Terezo
č. z ministrom brez listnice
d. s predsednikom Clintonom
e. z ljubeznijo do domovine
f. s kraljico Elizabeto II. (drugo)
g. s Knjigo o džungli
h. s Petrom Velikim
i. z bojem proti raku
j. z reko Ljubljanico

15.

a. analitičarka
b. botaničarka
c. dramatičarka
č. fizičarka
d. genetičarka
e. grafičarka
f. higieničarka
g. kemičarka
h. keramičarka
i. kozmetičarka
j. kritičarka
k. matematičarka
l. političarka
m. tehničarka

16.

a. bódi!	bodíte!	e. jézi!	jezíte!
b. čêši!	češíte!	f. kôsi!	kosíte!
c. dêri!	deríte!	g. lêži!	ležíte!
č. govôri!	govoríte!	h. môli!	molíte!
d. izôgni!	izogníte!	i. nêsi!	nesíte!

17.

a.	izleči	izležem	izlegel
b.	moči	morem	mogel
c.	obleči	oblečem	oblekel
č.	reči	rečem	rekel

Nyelvtani tárgymutató — Stvárno kazálo

ábécé *5*
állítmány *28*
általános alany *244*
általános mutatószók *26*
birtokos szerkezet *99—100*
dátum *207—208*

elöljárószók 13, *38,* 44
birtokos esettel *81*
eszközhatározós esettel *116*
lokatívusszal *136—137*
összevonása személyes névmással *236*
részes esettel *84*
tárgyesettel *120*
több esettel *254—255*
elválasztás *293*

főnevek
autómárkák *293*
élőt jelentő *40—41*
évszakok nevei *56*
esetei *37*, 39
foglalkozásnevek 42, 307
földrajzi nevek 292, 294—295
gyűjtőnevek *294*
hangbeszúrás *247-248*
hónapok nevei *52*
igei főnevek *283—284*
intézménynevek *293*
mértékegységek után *138—140*
napok nevei *51*
neme *37*, 38, 291
nehezebben felismerhető 90, 231—234
népnevek *30*
női alakjai *42*
palatalizáció *164*
ragozása
Gorbacsev-szabály (-o- > -e-) *41*
hímnem *39—40*
szótőbővülés 53, 116—117
tőhangzó-váltakozás *156—160*
nőnem 51, 88, 89, 92
semleges nem *73*
rendhagyó főnevek *131—132*
számjelzős főnév*79*
többes számú *198*, 201—203, 296
csak többes számú *199—201*, 294—295
ünnepek nevei *293*
függő beszéd *257—259*
hangkivetés *41,* 89

hangsúly *5*

befejezett melléknévi igenevek *272—276*
"bíti" segédige 13
ékezettípusok *7*
felszólító módban *309—310*
fokozott melléknevek *135*
főnévhangsúlyozás négy főtípusa *109—116*
főnévi igenevek *272*
hangsúlytalan szavak *13*
jelen idejű személyragok 212—215, 266—270, 286—291
jelentéskülönbség *6*
két v. több hangsúlyt tartalmazó szavak *13*
múlt időben *304, 308—309*

határozószók *204—206*
melléknévből képzett *59—60*
időpontok *161—163*
idegen szavak 39, 52, 98
nőnemű 143—145
végződések, hangmegfeleltetések 368-369

igék
befejezett igék *141—143*, 301—302
felszólító módja *93—95*
feltételes módja
jelenben *96*
múltban *96*
folyamatos igék *141—143*, 301—302
mássalhangzó-változás 303
igeragozási típusok *29*
igeszemlélet *141—143*
igevonzatok 356—367
"iméti" ige jelen ideje *27*
"íti" ige ragozása *72*
jelen idejű rövid alakjai *294*
jövő ideje *71*
tőhangzó-váltakozás *311*
kölcsönös igék *242*
"bíti" létige és segédige
jelen ideje *27*
jövő ideje *50*
múlt ideje *73*
módbeli segédigék *118—119*
múlt ideje *69—70*
tőhangzó-váltakozás *311*
műveltetés *253*
rendhagyó igék *348—349*
szenvedő szerkezet *210—211*
szupinum *209*
tőképző nélküli 29
tővégi mássalhanzó-változás *311—312*
visszaható *241—242*
formailag visszaható *243—244*
igekötők *297—300*

igenevek
főnévi 17, 69, 94, 160, 311-312
határozói *127*
melléknévi
befejezett *160—161*
folyamatos *227—229*
mássalhangzó-változások *271*
múlt idejű *69*
igenlés *29*
jelzős szerkezet *304—307*
kettes szám *26*
kérdőszók *100*
kezdőbetűk helyesírása *292*
köszönések *56*
kötőszók 13, 120—121, *285*
közmondások és szólások 352—355
magánhangzók 6, *8—9*
mássalhangzók 7, 10, *11*, 12, 13, 17
vokális (szótagképző) r *11*
megszólítás *43*

melléknevek
állítmány névszói részeként *57*
birtokos jelzőként *98—99*
egyeztetése *57*
fokozása *133—135*
hangsúlyozása 135
főnevesült *248*
hasonlító szerkezet *237—238*
határozatlan *58—59*
határozott *58—59*
jésítés *164*
ragozása *75*
névelők *25*

névmások
birtokos
állítmány részeként *77*
jelzőként *76*
főnévi *165—167*
melléknévi *208—209*
mutató *255—257*
személyes 13, 21, *54—56*
visszaható 13, *60*
vonatkozó *238—240*
nyelvtani összefoglaló 333-351
olvasmányok 317-332
önözés *26*, 93

Por (vasi szlovén nyelvjárási vonatkozások)

dj, lj, nj, tj betűpárok12
a, ö, ü, ű 17—18
êj, au kettőshangzók 18—19
~~smo nej — níje~~ 28
c, j, č, ž, š 41
(v) ponedeljek, torek ... 51

~~v tunelju, s konzuljem~~ 53
rdeče ~~rdečo~~ okno 57
ne bómo — ~~nè bomo~~ 72
veliko jajce — ~~velka djajca~~ 74
tri, štiri, pet 79
pêti — ~~péti~~, šêsti — ~~šésti~~ stb. 80
pêci! — ~~pêči~~! 94
véghangsúlyozás 112
tudi 121
101, 102, 103, 104 számnevek 140
náme — ~~namé~~ 236
"ki — katéri" vonatkozónévmások 256
simulószók 246
befejezett melléknévi igenevek hangsúlyozása 274
ne da bi — ~~brez tega, da~~ 286
odprèm — ~~odprém~~ 290
kateri — šteri 312

rövidítések 374

számnév
"dvá" ragozása *81*
határozatlan *137*
sorszámnevek *78—79*
tőszámnevek *78*, 264
törtszámnevek *262*
tizedes törtek *263—264*
"za" és "po" használata *264—265*
számtani alapműveletek *260—261*
szláv jövevényszavak 370—373
szórend
feltételes mondatban *97*
fordított *30*
"se" és "si" helye a mondatban *245—246*
segédigéké *71—72*
simulószóké *234—235*
szótárhasználat *17*
tagadás *29*
tárgyé *77*
udvariassági fordulatok *167—168*

TARTALOM — VSEBINA

HANGTANI BEVEZETŐ *(Uvòd v glasoslóvje)*

Sorszám	Az oktatási egység címe	Oldal
1	A szlovén ábécé *(Slovénska abecéda)*	5
2	A hangsúly *(Naglàs)*	5
3	Jelentéskülönbség *(Poménska razlíka)*	6
4	A magánhangzók *(Samoglásniki)*	6
5	Kiejtési vázlat *(Samoglásniški tríkótnik)*	7
6	Ékezettípusok *(Naglásna známenja)*	7
7	Mássalhangzók magánhangzósodása *(Vokalizácija soglásnikov)*	10
8	Vokális r *(Zlogotvórni r)*	11
9	A mássalhangzók *(Soglásniki)*	11
10	dj, lj, nj, tj — betűpárok *(Soglásniški sklópi — dj, lj, nj, tj)*	11
11	Mássalhangzók hasonulása *(Prilikovánje)*	12
12	Zöngéssé válás *(Preména nèzvenéčih soglásnikov v zvenéče)*	12
13	Zöngétlenné válás *(Preména zvenéčih soglásnikov v nèzvenéče)*	12
14	Hangsúlytalan szavak *(Breznaglásnice)*	13
15	Két vagy több hangsúlyt tartalmazó szavak *(Dvónaglásnost in vèčnaglásnost)*	13
16	Hosszú mássalhangzók *(Dólgi soglásniki)*	13
17	Nincs mássalhangzó-lágyulás *(Ní mehčánja soglásnikov)*	14
18	Szótárhasználat *(Uporába slovárja)*	17
19	a, ö, ü, ű	17
20	êj, åu kettőshangzók *(Dvóglásniki* êj, åu*)*	18

1. LECKE (22)

21	A személyes névmások alanyesetben *(Osébni zaímki v imenoválniku)*	26
22	A kettes szám *(Dvojína)*	26
23	A létige jelen időben, állítás és tagadás *(Bívanjski glágol v sedánjiku)*	27
24	Az "iméti" ige jelen ideje *(Glágol "iméti" v sedánjiku)*	27
25	A névelő hiánya *(Ní spôlnikov)*	28
26	Az általános mutatószó *(Splôšni kazálni zaímek)*	28
27	smo nej — níje	28
28	A szlovén mondat állítmánya *(Povédek v slovénskem stávku)*	28
29	Az igenlés és a tagadás *(Pritrjevánje in zaníkanje)*	29
30	Igeragozási típusok a jelen időben *(Spregátveni típi v sedánjiku)*	29
31	A fordított szórend *(Obrátni besédni réd)*	30
32	Népnevek és települések lakóinak neve	30

2. LECKE (33)

33 A főnév neme *(Spòl samostálnikov)* ... 37
34 A főnév nemének meghatározása ... 37
(Ugotávljanje spôla samostálnikov)
35 Az elöljárószók (v - iz, na - z) *(Predlógi)* ... 38
36 A főnév birtokos, tárgy- és elöljárós esete (egyes számban) ... 39
37 trend — trénd ... 39
38 A hímnemű főnevek ragozása ... 39
(Sklanjátev samostálnikov môškega spôla)
39 Élőt jelentő főnevek *(Samostálniki žíve kategoríje)* ... 40
40 c, j, č, ž, š, (dž) ... 41
41 Hangkivetés *(Izpàd pôlglásnika)* ... 41
42 Foglalkozás- és népnevek női alakjai
(Poklíci in pripádniki národov: ž. spòl) ... 42
43 *gospód - gospá - gospodična* ... 43
44 *tá súhi škáfec púšča (z/s)* ... 43

3. LECKE (47)

45 A "bíti" (lenni) segédige jövő időben ... 50
(Pomóžnik "bíti" v prihódnjiku)
46 A hét napjai *(Dnévi v tédnu)* ... 51
47 Nőnemű főnevek ragozása I. *(Prva žénska sklanjátev)* ... 51
48 Hónapnevek *(Iména mésecev)* ... 52
49 Idegen eredetű szavak (-us) 1. *(Beséde tújega izvôra 1)* ... 52
50 Jééé! ... 53
50 **Jééé!** (2) ... 53
51 A személyes névmások *(Osébni zaímki)* ... 54
51 **A személyes névmások** *(Osébni zaímki)* ... 55
52 Évszakok *(Létni časi)* ... 56
53 Köszönések *(Pozdrávi)* ... 56
54 A melléknév (jelző) egyeztetése *(Ujémanje prilástkov z odnôsnico)* ... 57
55 A melléknév mint az összetett állítmány névszói része ... 57
(Pridévnik kot povédkovo določílo) ... 57
56 A határozott és határozatlan melléknév ... 57
(Dolóčni in nèdolóčni pridévniki)
56 **A határozott és határozatlan melléknév** (2) ... 58
57 Melléknévből képzett határozószók *(Izpridévniški prislôvi)* ... 59
57 **A melléknévből képzett határozószók** *(Izpridévniški prislôvi)* ... 60
58 A visszaható névmás *(Povrátni osébni zaímek)* ... 60
58/a Játék a szavakkal 1. — Nevek *(Ígra z besédami 1 — Iména)* ... 61

4. LECKE (65)

59 Múlt idejű melléknévi igenév *(Opísni deléžnik na -l)* ... 69
60 Az ige múlt ideje *(Pretêklik)* ... 69
61 Az ige jövő ideje *(Prihódnjik)* ... 71
62 A segédidék szórendje *(Besédni réd pomóžnih glágolov)* ... 71
63 Az "íti - menni" ige ragozása *(Spréganje glágola "íti")* ... 72
64 A "biti" segédige múlt ideje *(Pomóžni glágol "bíti" v pretêkliku)* ... 72
65 A semlegesnemű főnevek ragozása *(Prva srédnja sklanjátev)* ... 73
65 **A semlegesnemű főnevek ragozása** (-o/-e) ... 73
66 A melléknevek ragozása *(Sklanjátev pridévnikov)* ... 74
67 A birtokos névmás mint jelző *(Svojílni zaímki kot prilástki)* ... 75
68 A birtokos névmás mint állítmány része ... 76
(Svojílni zaímek kot povédkovo določílo) ... 77
69 A tárgy tagadása birtokos esetben *(Nikálni rodílnik)* ... 77
70 A tő- és sorszámnevek *(Glávni in vŕstni štévniki)* ... 77
71 A számjelzős főnevek *(Štévniški prilástki — 1, 2, 3, 4)* ... 79
72 Számrendszerek keveredése *(Mêšanje števílčnih sistémov)* ... 80
72/a A "dvá" ragozása *(dvá - dvé - dvé)* ... 81
73 Birtokos esettel álló elöljárószók *(Predlógi z rodílnikom)* ... 81

5. LECKE (84)

74 A nőnemű főnevek ragozása II. *(Drúga žénska sklanjátev)* ... 88
74/a Az "-ev" végű nőnemű főnevek *(Žénski samostálniki na -ev)* ... 89
75 Nehezebben fölismerhető nőnemű főnevek ... 90
(Tézje prepoznávni samostálniki žénskega spôla) ... 90
76 A nőnemű főnevek ragozása II. (2.) *(Drúga žénska sklanjátev - 2)* ... 92
77 Az ige felszólító módja *(Velélnik)* ... 93
78 Az ige feltételes módja jelen időben *(Pogójnik v sedánjem času)* ... 96
79 Az ige feltételes módja múlt időben *(Pogójnik v pretêklem času)* ... 96
80 A feltételes mondatok szórendje *(Besédni réd v pogójnih stávkih)* ... 97
81 A birtokos melléknév *(Svojílni pridévnik)* ... 98
81 **A birtokos melléknév** *(Svojílni pridévnik)* ... 99
82 A birtokos szerkezet *(Rodílniška zvéza)* ... 99
83 A birtokviszony kétféle alkalmazása ... 100
84 Részesesettel álló elöljárószók *(Predlógi z dajálnikom)* ... 100
85 A kilenc nagy K ... 100

6. LECKE (104)

86 A főnévhangsúlyozás négy főtípusa *(Naglaševánje samostálnikov)* ... 109
87 A hangsúly mindig a szótőn van (1. típus) *(Naglàs védno na osnôvi)* ... 109
88 A hangsúly váltakozik a szótőn (2. típus) *(Premíčni naglàs)* ... 110
89 A véghangsúlyozás (3. típus) *(Končníško naglaševánje)* ... 112

90 A vegyes hangsúlyozás (4. típus) *(Mêšano naglaševánje)* ... 112
90 **A vegyes hangsúlyozás** (4. típus) ... 114
90/a A vegyes hangsúlyozás (4. típus) ... 116
91 Az -óv- szótőbővülés ... 116
92 A -t-, -n-, -s- szótőbővülés ... 117
93 A módbeli segédigék *(Modálni glágoli)* ... 118
93 **A módbeli segédigék** *(Modálni glágoli)* ... 119
94 *védeti — znáti* ... 119
95 *žé — šè* ... 120
96 Tárgyesettel álló elöljárószók *(Predlógi s tožílnikom)* ... 120
97 túdi // nè samó, àmpak túdi ... 120
98 Idegen eredetű szavak 2. (-um, -ium, -áfus) ... 121
(Beséde tújega izvôra 2)
99 Játék a szavakkal 2. — Állatok *(Ígra z besédami 2 — Živáli)* ... 122

7. LECKE (126)

100 A család (Rendhagyó főnevek — *Nèpravílni samostálniki)* ... 131
101 A melléknév fokozása 1. *(Stopnjevánje pridévnikov 1)* ... 133
101 **A melléknév fokozása 1.** *(Stopnjevánje pridévnikov 1)* ... 134
102 A melléknév fokozása 2. *(Opísno stopnjevánje pridévnikov)*
103 A lokatívusszal álló elöljárószók *(Predlógi z méstnikom)* ... 136
104 A határozatlan számnevek *(Nèdolóčni štévniki)* ... 136
105 Főnevek mértékegységek után *(Délni rodílnik)* ... 138
105 **Főnevek mértékegységek után** *(Délni rodílnik)* ... 138
106 Az igeszemlélet *(Glágolski víd)* ... 141
107 A folyamatos — befejezett igepárok *(Vídski pári)* ... 142
108 Idegen eredetű (nőnemű) főnevek 3. ... 143
(Žénski samostálniki tújega izvôra)

8. LECKE (149)

109 Tőhangzó-váltakozás (Időtartam-hosszabbodás) ... 156
(Preméne samoglásnikov)
110 Tőhangzó-váltakozás — è - é fonémaváltás ... 159
(Preméne kakôvosti samoglásnikov) ... 159
111 A befejezett melléknévi igenév *(Delêžnik na -n/-t)* ... 160
112 Hány óra van? ... 161
113 Hány órakor? ... 163
114 A palatalizáció *(Mehčánje)* ... 164
115 Jésítés *(Jotácija)* ... 164
116 Az eszközhatározós esettel (6.) álló elöljárószók
(Predlógi z oródnikom) ... 165
117 Főnévi névmások *(Samostálniški zaímki)* ... 165
118 Udvariassági fordulatok 1. *(Vljúdnostne fráze 1)* ... 167

9. LECKE (173)

Ismétlés

10. LECKE (192)

119 Többes számú főnevek ... 198
(Množínski in samómnožínski samostálniki)
119/a **Csak többes számú főnevek** *(Samómnožínski samostálniki)* ... 199
119/b **Általában többes számú főnevek** *(Samostálniki, navádno v množíni)* .. 201
120 Határozószók *(Prislôvi)* ... 204
121 A dátum *(Dátum)* ... 207
122 A melléknévi névmások *(Pridévniški zaímki)* ... 208
123 A szupinum *(Namenílnik)* ... 209
124 A szenvedő szerkezet *(Trpni načín)* ... 210
125 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása (-am/-ám) ... 212
125 **A jelen idejű személyragok hangsúlyozása** (-ám) ... 213

11. LECKE (221)

126 A folyamatos melléknévi igenév *(Delêžnik na -č)* ... 227
126 **A folyamatos melléknévi igenév** *(Delêžnik na -č)* ... 228
127 A határozói igenév *(Delêžje na -č, -áje, -é)* ... 230
128 A magánhangzóra végződő hímnemű főnevek ... 231
(-a/-á, -e/-é, -i/-í, -o/-ó, -u/-ú)
"Fiúk szoknyában" (-a) *("Fántje v krílih")* ... 231
128 **Magánhangzóra végződő hímnemű főnevek** ... 232
(Idegen eredetű szavak)
129 A simulószók szórendje *(Besédni réd naslónskega níza)* ... 234
130 Az elöljárószók és személyes névmások összevonása ... 236
(Navézna tožílniška oblika)
130 **A hasonlító szerkezet** *(Priméra — komparácija)* ... 237
131 A "ki — katéri" vonatkozó névmások ... 238
(Ozirálna zaímka "ki — katéri")
131 **A "ki — katéri" vonatkozó névmások** ... 240
(Ozirálna zaímka "ki — katéri")
132 "Se — si" *(Glágoli s "se" in "si")* ... 241
1. A visszaható igék *(Povrátni glágoli)* ... 241
2. A kölcsönös igék ... 242
132 **"Se — si"** *(Glágoli s "se" in "si")* ... 243
3. Az általános alany *(Splôšni osébek)* ... 244
4. A "si" mint mostohatestvér ... 245
A "se" és a "si" helye a mondatban ... 245
133 Hangbeszúrás *(Vrívanje nèobstójnih samoglásnikov)* ... 247
134 Főnevesült melléknevek *(Posamostáljeni pridévniki)* ... 248

12. LECKE (253)

135 A műveltető ige *(Kavzatívni glágol)* ... 253
136 Több esettel álló elöljárószók *(Predlógi, ki se vèžejo z vèč sklôni)* ... 254
137 A (jelzői) mutató névmások *(Kazálni zaímki)* ... 255
138 Az egyenes és függő beszéd *(Prémi góvor in odvísni góvor)* ... 257
138 **Az egyenes és függő beszéd** *(Prémi góvor in odvísni góvor)* ... 258
139 A számtani alapműveletek *(Osnóvne račúnske operácije)* ... 260
139 **A számtani alapműveletek** *(Osnóvne račúnske operácije)* ... 261
140 A törtszámnevek *(Ulómkova števíla)* ... 262
141 A tizedes törtek *(Desetínski ulómki)* ... 263
142 A za és po használata számnevekkel ... 264
("Za" in "po" v zvézi s štévniki)
143 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 2. (-im/-ím) ... 266
143 **A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 2.** (-im/-ím) ... 267
144 Mássalhangzó-változások a befejezett melléknévi igenevekben ... 271
(Preméne korénskih soglásnikov pri delèžnikih na -n) ... 271
145 A befejezett melléknévi igenevek hangsúlyozása (-an/-án, -en/-èn) ... 272
(Naglàs delèžnikov na -n)
A főnévi igenevek kettős hangsúlyozása
(Naglásne dvójnice nedolóčnikov) ... 272
145 **A befejezett melléknévi igenevek hangsúlyozása** (-en/-èn) ... 272
(Naglàs delèžnikov na -n)
146 Játék a szavakkal 3. *(Ígra z besédami 3)* ... 276

13. LECKE (281)

147 Az igei főnév *(Glágolnik)* ... 283
148 Kötőszók *(Vézniki)* ... 285
149 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 3. (-em/-èm) ... 286
149 **A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 3.** (-em/-èm) ... 287
150 A jelen idejű személyragok hangsúlyozása 4. (-jem) ... 291
151 A nemek harca *(probléma — problém, turista — turíst)* ... 291
152 A nagy és kis kezdőbetűk *(Vélike in mále začétnice)* ... 292
153 Az elválasztás *(Deljênje beséd)* ... 293
154 A jelen idejű rövid igei alakok *(sedíjo = sedé, umrêjo = umró)* ... 293
155 A gyűjtőnevek *(Skúpna iména)* ... 294
156 Csak többes számban létező földrajzi nevek ... 294
(Samómnožínska zemljepísna iména)
156 **Csak többes számban létező földrajzi nevek** (2) ... 295
157 Gyümölcs-, zöldség-, virág- és élelmiszernevek többes számban ... 296
(Množínska iména sádežev, zelenjáv, cvetlíc in živíl)
158 Igekötők (Glágolske predpóne) ... 297
159 A befejezett és folyamatos igék képzése ... 301
(Tvórba dovŕšnih in nèdovŕšnih glágolov) ... 301

160 Mássalhangzó-változások a folyamatos igék képzésekor ... 303
161 A hangsúly balratolódása egy szótaggal a múlt időben ... 304
(Pomaknítev naglása za èn zlóg na lévo v pretêkliku)
162 A jelzős szószerkezet *(Lévi in désni prilástek)* ... 304
163 Férfi és női foglalkozásnevek *(Iména za poklíc oséb m. in ž. spôla)* ... 307
164 A hangsúly helye a múlt időben *(Naglàs v pretêkliku)* ... 308
165 A hangsúly helye a felszólító módban *(Naglàs v velélniku)* ... 309
165 **A hangsúly helye (váltakozása) a felszólító módban** ... 310
(Naglàs v velélniku)
166 Tőhangzó-váltakozás (é - ê) múlt és jövő időben ... 311
(Preméne samoglásnikov v pretêkliku in prihódnjiku)
167 Tővégi mássalhangzó-változás (főnévi igenévi, jelen és múlt idő) 311

Olvasmányok *(Besedíla)* ... 317—332
Nyelvtani összefoglaló *(Preglèd slóvnice)* ... 332—351
Közmondások és szólások *(Pregôvori és réki)* ... 352—355
A magyartól eltérő igei vonzatok *(Vezáva glágolov)* ... 356—369
Szláv jövevényszavak a magyarban
(Slovánske izposójenke v madžárščini) ... 370—373
Rövidítések *(Krajšáve)* ... 374
Szlovén-magyar szójegyzet *(Slovénsko-madžárski slovár)* ... 375—391
Megoldások *(Rešítve)* ... 392—408
Tárgymutató *(Stvárno kazálo)* ... 408—410
Tartalom *(Vsebína)* ... 411—417